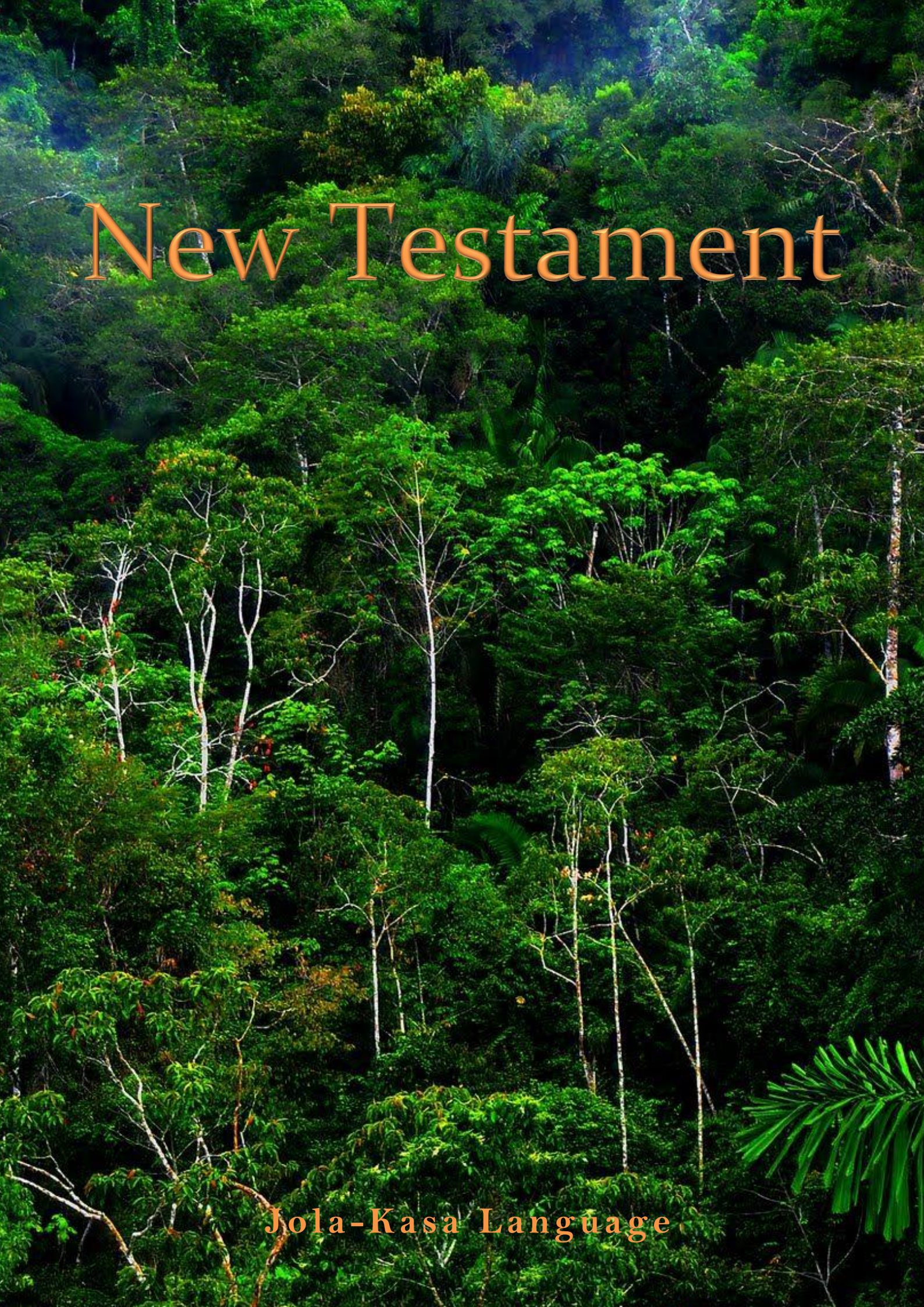

New Testament

Jola-Kasa Language

Jola-Kasa - Bible - New Testament

Máciya	3
Maak	81
Lík	131
Saŋ	212
Bakaanelabu	270
Kata Lom	344
1 Kata Koolent	378
2 Kata Koolent	410
Kata Galasi	431
Kata Efées	443
Kata Fílib	455
Kata Kolos	463
1 Kata Tesalonik	471
2 Kata Tesalonik	478
1 Timote	482
2 Timote	491
Tit	497
Filemoŋ	501
Eébulo	503
Saak	526
1 Fiyeel	534
2 Fiyeel	543
1 Saŋ	548
2 Saŋ	556
3 Saŋ	557
Súd	559
Búhiisenumabu	562

Hulimahu hata Ateemit
© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jola-Kasa - Bible - New Testament
(Hulimahu hata Ateemit)

Máciya

Máciya 1

Kalandaku kata Yéesu Kilisita
(Lík 3:23-38)

1Ujawawu wata situuba Yéesu Kilisita sihaan, wo wommuu unwe. Yéesu Kilisita
añiil ata bubukoolum bata Dayit. Dayit bubukoolum bata Abulaham.

2Abulaham abukumuu Isaak. Isaak li abuk Sakob, min Sakob abuk Súda li
kutuyool.

3Súda li abuk Falees li Saala. Jaawiil kajawool Tamaal. Falees li abuk Esilom, min
Esilom abuk Alam.

4Alam li abuk Aminadab. Aminadab li abuk Naasoŋ, min Naasoŋ abuk Salimoŋ.

5Salimoŋ li abuk Bóos. Jaaw ata Bóos kajawool Lahab. Bóos li abuk Obed. Jaaw ata
Obed kajawool Lút. Obed li abuk Isay (Jes).

6Isay li abuk áyiiyawu Dayit, min Dayit abuk Salomoŋ. Jaaw ata Salomoŋ, Uúli
ayabeenool.

7Salomoŋ li abuk Lobowam, min Lobowam abuk Abiya. Abiya li abuk Aasa.

8Aasa li abuk Sosafat, min Sosafat abuk Soolam. Soolam li abuk Osiyaas.

9Osiyaas li abuk Sowatam, min Sowatam abuk Akaas. Akaas li abuk Esekiyaas.

10Esekiyaas li abuk Manase, min Manase abuk Amoŋ. Amoŋ li abuk Soosiyaas.

11Soosiyaas li abuk Sekoniyaas li kutuyool, nan kujokumuu kata Isilayeel
kújowetum li etaamayi yata Babiloon.

12Nan kujokumuu kata Isilayeel kújowetum Babiloon fúlum tó, Sekoniyaas li abuk
Salaasiyel. Salaasiyel li abuk Solobabel.

13Solobabel li abuk Abíhud, min Abíhud abuk Eliyakim. Eliyakim li abuk Asool.

14Asool li abuk Sadok, min Sadok abuk Akim. Akim li abuk Elíhud.

15Elíhud li abuk Eleyasaal, min Eleyasaal abuk Matan. Matan li abuk Sakob.

16Sakob li abuk Suseef alakomuu ánayinaawu ata Mali. Mali abukumuu Yéesu an
koonemuu Kilisita.

17Muñe'e baje feh umaane woono kuŋen li ubakii, kítum li Abulaham boot yok li
Dayit. Li baj foof umaane woono kuŋen li ubakii, kítum li Dayit boot yok nan

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kujokumuu kata Isilayeel kújowetum Babiloon. Li laañen baj umaane woono kuŋen li ubakii, kítum nan kujokumuu kata Isilayeel kújowetum Babiloon boot yok nan Kilisita abukimuu.

Buu Yéesu Kilisita abukimuu eeno

(Lík 2:1-7)

18Muñe'e Yéesu Kilisita abukimuu eeno. Jaawool Mali, ánayine akee an koone Suseef aŋesool boot huyab. Muñe'e, Mali li ahalet kútowum kukin li Suseef, li búkaanum bata Buyinumabu Banabaabu.

19Emmuu Suseef aŋesumuu Mali boot huyab lakankaan an acole, afañut akajenool kajaw hákil ésukayi feh. Muñe'e li afañeen min kukatoo li Mali an bahaasut.

20Nan alakomuu kayinoolaku unku, muñe'eamalaka ata Amaaŋenawu li áfulool li sísaahut min aanool: — Suseef, añiil ata bubukoolum bata Dayit, jakum úkoli min uŋa' Mali alako aseeki, mata halahu han aakumuu, li sembe sata Buyinumabu Banabaabu lábajum hó.

21Fan abaj añiil áyine, ban fan ukaanool kajawaku kaaneyimuu Yéesu. Mata akila ammuu afaken ésukool li uhoofoolawu wooliil.

22Wahawu unwu feh li ubaj, bájum kulimaku kan Amaaŋenawu Ateemit álobummuu li butum bata afulofetawu li kubaj:

23«Asúngutaawu ahaasutumuu ánayine, fan ahalet ban fan abaj añiil áyine. Fan kuhooñool Emanuweel.»

(Yo yommuu «Ateemit ummu li ololaal .»)

24Nan Suseef áliwomuu, li akaan loon amalakaawu ata Amaaŋenawu aloboolumuu, min aŋa' Mali alako aseekool;

25bale ahintenutool boot yok nan Mali anokenumuu, min áfulul li añiil áyine. Suseef li akaanool kajawaku kaaneyimuu Yéesu.

Máciya 2

Bukan kájallowe li kubil kamanen Yéesu

1Yéesu li abuki li ésukayi yata Betilehem, li etaamayi yata Súde, nanElod alako nomuu áyii. Muñe'e kánayine kájallowe, li kubilumul akiw min kujow boot Yeelusalem.

2Nan kúliiŋumuu, li kugeḷḷen koon: — Ayíiyawu ata Kusuwifaku akitemuu li abuki ummay? Jijuujuk ewuutayi yoola akiw. Mó mújimuu li jibil kamanenool.

3Nan áyiiyawu Elod ajamumuu loon muña'a, li aliiwo, akila li bukanabuku feh kata Yeelusalem.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Li ahooñ bajoj huhaanaahu hata élambaayi, li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis kata ésukayi, min agelleniil aaniil: — Kama bay Kilisita ammuu li abuki?

5Li koonool: — Kilisita fan abuki li ésukayi yata Betilehem, li etaamayi yata Súde. Mata muñe'e afulofetawu akiicumuu eeno:

6«Awu Betilehem, áamimuu li etaamayi yata Súde, manooman let awu uhaŋumuu matiti feh li sísukasu sata Súde. Mata an áamak fan áfulumul li awu. Fan anatten ésukayi yúmbaam, Isilayeel .»

7Muñe'e Elod li abuuy áhooñul kánayinaabuku kajallomuu, min agelleniil jak aaniil: — Nayimaa ewuutayi éfululumuu?

8Fúlum tó, li aboñiil kujow boot Betilehem aban li aaniil: — Jijow jiŋes jak añiilawu. Jijukoolumuu, li jibil jihebom mín ínje humumom ihin ijow imanenool.

9Nan kujantenumuu kulimaku kata áyiiyawu kuban, li kuwuj. Muñe'e li kulako ejowayi, li kuŋanden ewuutayi yan kujukeen nomuu Akiw. Ewuutayi li enaak ejow eyabiil hákil. Nan éliiŋumuu tan añiilawu alakomuu, li eyiten to.

10Nan kánayinaabuku kájallomuu kujukumuu ewuutayi, li súumiil li kúkow ŋáa'.

11Muñe'e li kunoken li eluufayi kúliiŋ, li kujuk añiilawu li jaawool Mali. Li kúkuntuŋ min kumanen añiilawu. Nan kumanenoolumuu kuban, li kúbabul dán kukaanumuu wañawu wooliil min kusenool éwulus, li ecuulaay, li múki'.

12Fúlum tó, Ateemit li alobiil li sísaahut aaniil jakum kulaañ boot bata Elod. Li kuŋa' bútin bakee min kulaañ boot booliil.

Suseef li Mali, li kutey boot Ejíf

13Nan kánayinaabuku kájallomuu kúbalomuu, amalaka ataAmaaŋenawu li áfu' Suseef li sísaahut min aanool: — Suseef, uyito uŋa' añiilawu li jaawool min utey boot li etaamayi yata Ejíf. Ulako bo boot yok nan emmuu li eeni úlaañul; mata Elod fan aŋes añiilawu boot jamuk.

14Malegen Suseef li ayito aŋa' añiilawu buko li jaawool, min kujow li huk boot Ejíf.

15Li alako Ejíf boot yok nan Elod aketumuu. Wahawu unwu li ubaj loon Amaaŋenawu álobum womuu li butum bataafulofetawu aan: «Lihonhooñ añoolom áfulul li Ejíf .»

Elod li amuk bañiilabu bata ésukayi yata Betilehem

16Nan Elod ajukumuu aan kánayinaabuku kájallomuu kubuntoobunt, etindihuuñ yáamak li ejokool. Muñe'e li aboñ kujow kumuk bañiilabu báyinaabu feh bata ésukayi yata Betilehem, li bata sísukasu sakooj yomuu, kabajumuu simit síluba wálowul teetaam. Lalollob mo naboo li taŋayi yan kánayinaabuku kájallomuu kuloboolumuu, nan ewuutayi éfululumuu.

17Muñowu kulimaku unke kata afulofetawu Selemi, kúbajummuu:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18«Bufemb li bujami híndo ésukayi yata Lama, búluulen li kaḷokoo káamak. Laceel áami li jíḷok bañoolool. Afañut min an átintimbenool, mata kukeeket .»

Suseef li álaañumul Ejíf boot Nasalet

19Nan áyiiyawu Elod amojumuu, amalaka ata Amaaŋenawu li áfu' Suseef li sísaahut li etaamayi yata Ejíf.

20Amalakaawu li aan Suseef: — Uyito uŋa' añiilawu li jaawool, min ulaañ boot li etaamayi yataIsilayeel, mata bukanabuku kaŋeseenumuu jamuk añiilawu kukete.

21Maḷegen Suseef li ayito aŋa' añiilawu li jaawool, min alaañ boot li etaamayi yata Isilayeel.

22Bale nan Suseef ajamumuu kaanaku Alikelawus aŋale jáyiiyaju jata atuubawool Elod ájimumuu li etaamayi yata Súde, li ákoli bajow boot bo. Muñe'e Amaaŋenawu li alob Suseef li sísaahut min ajow boot li etaamayi yata Gálile.

23Suseef li ajow akin bo, li ésuk yan kooneNasalet, bájum wahawu wan kufulofetaku kulobumuu li ubaj loon kulob womuu: «Fan ahooñi an ata Nasalet .»

Máciya 3

Kawaaleyaku kata Saŋ Batiis

(Maak 1:1-8; Lík 3:1-18; Saŋ 1:19-28)

1Li baj simit, ánayine akee an koone Saŋ Batiis li abil alako li kayiinaayaku kata etaamayi yata Súde, min anaak awaale bo aan:

2— Jikat kahoofoo, min jítiiwo jiŋa' buloŋ buwunkul, mata Jáyiiyaju jata Ateemit jíkoojulo!

3Esay ammuu afulofet, lalollob mata Saŋ aan: — Laale hulimahu hata anawu abaŋulowemuu li kayiinaayaku aan:

«Jíhosul bútinabu boot li Amaaŋenawu! Jikaanool útin wacole! »

4Búkokowabu bata Saŋ, buhal eñonkom búkaanumi. Ban li anaak akoko kanaal kata kabaŋ li hukenjool. Saŋ bakos li múkum lanaake atiñ.

5Muñe'e bukanabuku kakinumuu li ésukayi yata Yeelusalem, li kata etaamayi yata Súde feh, li kakinumuu feh kukooj katunkaku kan koonemuu Suuludeŋ, li kujow boot bata Saŋ.

6Nan kuŋejumuu, li kuheb uhoofoolawu wooliil hákil ésukayi feh, min Saŋ ábatiiseyiil li katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ.

7Nan Saŋ ajukumuu Kufaaliisiyeŋ li Kusaduusiyeŋ kameeŋe li kubil boot min ábatiiseyiil, li aaniil: — Siḷaaḷakase! Ayimaa ahebuluul buu jóomi li jikaan min jifak li katekaku kaanomuu li ebil kata etindihuuñayi yata Ateemit?

8Muñe'e kama jikaan majake, min jíhiis kaanaku jibabbaj buloŋ buwunkul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Ban jakum jibuntoolo min joon: «Abulaham ammuu átuubawoli ahaan.» Mata fan ilobuul kaanaku, Ateemit layilo áfulenumul li kuyitikaku unku bañiil bata Abulaham!

10Jíkaanum, hufiikumahu hukaani huban tin huhaalahu hata unuunukenawu feh boot kafalen. Kama bunuunuken banooban baatutumuu bubaj ebukoolum yajake, fan bufaleni beten li sambun.

11Injé, li maḷegenamu, li mal li bátiisewumuul boot káhiis kaanaku jibeebet búsol uhoofoolawu wooluul, min jiŋa' buloŋ buwunkul. Bale anawu ammuu li abil búsolom, lahaŋom sembe. Itookut min ífulen sidallaasu soola. Akila fan ábatiisewuul li Buyinumabu Banabaabu, li sambun.

12Káweyumaku koola kunku li kaŋenool. Fan awuu ekaakayi yoola ejow éfu' kis, min aheefen edenfeteŋayi, ban li awuu yo ahahen li bulaŋen. Bale búhulabu fan ásu' bó li sambun sáhokoweliit.

Saŋ li ábatiise Yéesu

(Maak 1:9-11; Lík 3:21-22)

13Muñe'e nan Saŋ alakomuu kábatiisaaku kata bukanabuku, Yéesu li abilumul li etaamayi yata Gálile, abil atook Saŋ tin katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ, bájum Saŋ li ábatiisewool.

14Bale Saŋ li afan aanool a'aa', aban li akit aan Yéesu: — Kama buu nokoole awu li ubil boot mín ínje íbatiiseyi, ban awu ooteenumuu úbatiisewom?

15Bale Yéesu li aan Saŋ: — Awu ufan ukat bo min úbatiisewom, mata muña'a lóotimuu ukaanaal min nab loon Ateemit afañumuu. Maḷegen Saŋ li akat bo min ábatiise Yéesu.

16Yéesu li ayaan áfulul li malamu nan Saŋ ábatiisewoolumuu aban. Muñe'e emitayi li ébabulo. Yéesu li ajuk Buyinumabu bata Ateemit li búwalowul li kambu kata éleebaan bubil bulako li akila.

17Esúkayi li ejam hulim háfulumulo li emitayi haane: «Laalu añoolom an íboolimuu ŋáa'. Buyinumom feh li akila likaan bo.»

Máciya 4

Sayitaane li abuntoo Yéesu

(Maak 1:12-13; Lík 4:1-13)

1Muñe'e Buyinumabu Banabaabu li bújowetum Yéesu boot li kayiinaayaku, bájum Sayitaane li abuntoolool bo.

2Nan Yéesu alakomuu li kayiinaayaku sitihunaka soono kúyii kúḷuba, li sihuka soono kúyii kúḷuba batiñut, bucaa li bujokool.

3Sayitaane li ákoojulool min abuntoolool aanool: — Nokoomuu loon awu ommuu Añiilawu ata Ateemit, ukaan kuyitikaku unku kulaañ kúmbuulu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Bale Yéesu li aanool: — Hulimahu hata Ateemit hoone: «An ayilaat áloŋum kúmbuulu bale. Bale fan áloŋum foof hulim hanoohan háfummulo li butum bata Ateemit .»

5Muñe'e Sayitaane li ájowetum Yéesu boot Yeelusalem, ésukayi yanabaayi, min ajow akaanool haatiya tiya eluufayi yata Ateemit.

6Nan kúliiŋ dómuu, Sayitaane li aan Yéesu: — Nokoomuu loon awu ommuu añiilawu ata Ateemit, li ufum boot teetaam, mata hulimahu hata Ateemit hoone:

«Ateemit fan alob mooli kumalakaaku koola, min kuyalleni, jakum bil kaati kulo li huyitik .»

7Yéesu li aanool: — Hulimahu hata Ateemit honsoon foof: «Jakum ubuntooAmaaŋenawu, Ateemitawu uya .»

8Sayitaane li alaañen ájowetum Yéesu boot haatiya huyuuy hagimbe ŋáa', min áhiisool úyiiyawu feh wata etaamayi, boot li máyiineniyamu feh mata wo.

9Ban li aanool: — Ukúntuŋumuu hákilom min umanenom, fan iseni wahawu unwu feh.

10Yéesu li aanool: — Uyinno, Sayitaane! Hulimahu hata Ateemit hoone: «Amaaŋenawu, Ateemitawu uya balewool loote umanen, ban loote ulok boot li akila bale .»

11Muñe'e Sayitaane li akat Yéesu. Kumalaka li kubil boot tan Yéesu alakomuu min kulambenool.

Yéesu li átoŋ kawaale li etaamayi yata Gálile

(Maak 1:14-15; Lík 4:14-15)

12Nan Yéesu ajamumuu kaanaku Elod lajoojok Saŋ akuḷ, li ajow boot li etaamayi yata Gálile.

13Li áfulum li ésukayi yata Nasalet ajow alako li ésukayi yata Káfeenawum yakoojumuu húwajahu hammuu li etaamayi yata Gálile, li etaamayi yata Sábuloŋ li yata Nefitali.

14Yéesu lakankaan mo bájum kulimaku kan afulofetawu alobumuu, li kubaj:

15«Etaam yata Sábuloŋ li yata Natali, laañ loon bata húwajahu, kageb kaaka katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ, Gálile, etaam dán bukan kalet Kusuwif kukine.

16Esúkayi yammuu li élimayi, fan ejuk mawuŋe máamak. Ban bukanabuku kammuu li etaam yata élim yata eket, mawuŋe fan muhiiteniil .»

17Yan no unnu, Yéesu li átoŋ awaale aan: — Jikat uhoofoolawu wooluul, min jiŋa' buloŋ buwunkul; mata Jáyiiyaju jata Ateemit jíkoojulo!

Kúgoomaku kútinaalaku kan Yéesu aḷusumuu

(Maak 1:16-20; Lík 5:1-11)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Yéesu li alako éjowum bata katantaku kata húwajahu hata Gálile, li ajuk kutuyaay
kúḷuba: Simoŋ an koonemuu Fiyeel li atuyool Andele, buko li jambaal li húwajahu,
mata buko kumbaala.

19Yéesu li aaniil: — Jínabul lí ínje, min ikaanuul jilako kúŋalula bukan boot lí ínje.

20Li kuyaan kukat to simbaalasu sooliil, min kunab li akila.

21Nan Yéesu ayinno bomuu, li ajuk kutuyaay kukee kúḷuba: Saak ata Sebede li
atuyool Saŋ. Li busaana kulakowe buko li atuubayiil Sebede, kacookoo simbaalasu
sooliil. Yéesu li ahooñuliil.

22Li kuyaan kukat to busaanaabu li atuubayiil, min kunab li akila.

23Yéesu li ajow tanootan li etaamayi feh yata Gálile, min anaak aliiken bukanabuku
Hulimahu hata Ateemit li siluufasu sata kaḷawakusata Kusuwifaku. Li anaak
awaale Hulimahu Hásuumaahu hata Jáyiiyaju. Li afaken bukanabuku
kásomutumuu li úsomutawu feh wajokiilumuu, li jilumaju jooliil feh.

24Mó lí múji Yéesu li ajamo li etaamayi feh yata Siili. Muñe'e li kunaak kúŋalulool
bukan kata úsomut wanoowan, li jilum janoojan; bukan kan Sayitaane ájufoye,
bukan katujowe, li kubob. Yéesu li afakeniil.

25Kúmim kata bukan káfummulo li etaamayi yata Gálile, li halaabahu hata Sísukasu
kuŋen, li ésukayi yata Yeelusalem, li etaamayi yata Súde, li kageb kaaka kata
katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ li kunab li Yéesu.

Máciya 5

Kawaaleyaku kan Yéesu awaalemuu li huyuuyahu

(Maak 3:13; Lík 6:12-13, 20)

1Nan Yéesu ajukumuu búsukabu, li aŋito ajow abah li
huyuuyahu.Kúgoomaku koola li kujow kútookulool tó.

Kásuumaay kata maḷegen

(Lík 6:20-23)

2Yéesu li aŋa' hulimahu min awaaleyiil aan:

3— Awólo, kahaasumuu koon káyinenaku kooliil kutitititi hákil Ateemit,
mata Jáyiiyaju jata Ateemit jooliil.

4Awólo, káamimuu li jíḷok, mata Ateemit fan abil átintimbeniil.

5Awólo, kata uyinum wájoobiye, mata Ateemit fan abil aseniil etaamayi kutowo.

6Awólo, kafañumuu ban li kuŋes kuu, min kuloŋ buloŋ bacole hákil Ateemit, mata
wahawu wan kuŋesumuu fan kubaj wo.

7Awólo, káyiyenemuu bukan, mata Ateemit fan áyiyeniil.

8Awólo, kaŋalumuu kayinooliil feh kukaan li Ateemit, mata fan kubil kujuk
Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Awólo, kakaanemuu min kásuumaay kubaj li bukanabuku, mata fan kuhooñi bañiil bata Ateemit.

10Awólo, kan kúlaatenemuu mata kulolloŋ buloŋ bacole hákil Ateemit, mata Jáyiiyaju jata Ateemit jooliil.

11Awólowuul, bukanabuku bageleluul, li kúlaatenuul, ban li kulob kulim kanookan kajakut kalet maḷegen kuya li bukuluul, mata ínje íji.

12Esúumahukow yáamak elako li bukuluul, ban li jíbaaloo, mata bacaamabu booluul fan buluuk ŋáa' li emitayi. Mata li maḷegenamu, muña'a kunaake kúlaamenumuu kufulofetaku kalako to nomuu tówum bukuluul.

Egóomayi yata Yéesu yoote enokoo loon musis li ehiitum li tut bukanabuku kata adunaayi

(Maak 9:50; Lík 14:34-35)

13— Bukuluul jinokoonokoo loon musis li tut bukanabuku kata adunaayi. Bale kacabaku kata musisamu kúfulumuu, buu luyilo ukaan mo min mulaañen mucab? Let mujak kakaan li wahoowah. Fan mubeteni tíyaŋ, ésukayi ékakul.

14«Bukuluul jinokoonokoo loon ehiitum li tut bukanabuku kata adunaayi. Esúk élunlumaay yateefi li huyuuy, an ayilaat ayog yo.

15Loon foof, an ayilaatumuu ayaben ehiitum aban li aŋa' yo akaan li éking. Bale fan aŋa' ehiitumayi akaan li yiil, min ehiiten bukanabuku feh kammuu li eluufayi.

16Muña'a foof jóotimuu jiwuŋen loon ehiitum hákil bukanabuku feh. Bájum li kujuk makaanelamu mooluul majakaamu, min kusal Atuubawuul ammuu haatiya.

Waa Yéesu alobumuu mata eluwaayi yata Móyiis

(Lík 24:14)

17— Jakum jiyin li joon libiibil boot kábuj eluwaayi. Ibilut boot kábuj wahawu unwu. Bale libiibil boot min ikaan loon eluwaayi elobumuu, li foof loon kulimaku kulobumuu.

18Mata li maḷegenamu, boot min ilobuul, emitayi li etaamayi sifiyo to min sifiyo to, maayeet jano li jikiicaju jahaŋumuu matiti let jíbuji. Maayeet hano li husotahu hahaŋumuu matiti hata eluwaayi let húbuji, boot yok nan wahawu feh wommuu uban.

19Wahawu unwu újimuu, an átuulutumuu maayeet eluwaayi yahaŋumuu matiti li siluwaasu unsu, ban li aliiken kaabuku kátuulaati eluwaayi, anawu ummu ammuu ahaŋ matiti li Jáyiiyaju jata Ateemit. Bale an átuulumuu eluwaayi ban li aliiken kaabuku kátuul yó, anawu ummu fan alako an áamak li Jáyiiyaju jata Ateemit.

20Fan ilobuul eenuul, jítuulutumuu Hulimahu hata Ateemit jihaŋ bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis liKufaaliisiyeŋaku, let jibil jinoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Waa Yéesu alobumuu mata kaḷeetoo

(Maak 11:25; Lík 12:57-59)

21— Jijanjam kaanaku kulollob kata naanaŋ kooniil: «Jakum umuk an. An amukumuu an, fan atiibi .»

22Bale ínje fan eenuul, an awuñetumuu atuyool, fan atiibi. An aanumuu atuyool «esoŋaye,» fan ájowetumi bata Huhaanaahu hata kutiibaaku. Ban an aanumuu foof atuyool, «buwelabe!», latooke min abeteni li sambun.

23Li bil nokoo loon lúŋaluloŋa' bujuuñaki boot ukaan li husilaahu hata Ateemit, úliiŋ to li uwayiḷo oon atuyi lawuñetiwuñet,

24ukat to bujuuñakabu booli hákil husilaahu, min ujow jijand jíjamoolul li atuyi. Banumuu, li ílaañul ubil usen bujuuñakabu Ateemit.

25Li bil nokoo loon an jibajoole, ban li ájowetumi li bútin, usommen jijamoo bukuluul li ejowayi boot bata tilibinaalayi. Ukaan mo jakum bil abeti li kuŋenaku kata atiibaawu, jakum bil atiibaawu aseni sandalum kukuḷ.

26Li maḷegenamu fan ilobi, let úfulumul ló awu balaañenut sídalamasu feh san ookoolumuu, boot yok li édalamayi ébanumayi.

Jakum uhinten anaale alet ooli

(2 Sam 11:2-3; Maak 9:43-48; Galasi 5:24)

27— Jijanjam kaanaku Hulimahu hata Ateemit hoone: «Jakum uhinten anaale alet ooli .»

28Bale ínje boot min eenuul, ánayine ajukelumuu anaale ban li ásiibowool, layaane ahinten anaalaawu ummu aban li buyinumool.

29Nokoomuu loon jíkilaju jooli jílilaju joote jíjiyi li ulo li kahoofoo, úkooḷul jó ubeten lóyiyi. Mata wah wano li eniili ukajenumuu, kóyume eniilayi yooli feh mabeteneli li sambun.

30Li bil nokoo loon kaŋeni kúli koote kújiyi li ulo li kahoofoo, ufalen ko ubeten lóyiyi. Mata wah wano li eniili ukajenumuu, kóyume eniilayi yooli feh mabeteneli li sambunasu sáhokoweliitumuu.

Yéesu li alob mata kakatoo kata bukan kayabowe

(Máciya 19:9; Maak 10:11-12; Lík 16:18; 1 Koolentiyeŋ 7:10-11)

31— Hulimahu hata Ateemit honsoon foof: «Anáyine aanumuu aseekool ábalo, laate akiic eleetal yata kakatoo asenool .»

32Bale ínje fan eenuul: ánayine aanumuu aseekool ábalo, akila bahintowut li ánayine akee, fan áji anaalaawu li alo li kahoofoo akila balaañene ayabo. Li bil nokoo loon an ayabe anaale ábalowe bata áyinool, lahintenhinten anaale alet oola.

Yéesu li alob mata hunuu

(Máciya 12:36; 23:16-22; Saak 5:12)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33— Jijanjam foof kaanaku Hulimahu hata Ateemit honsoon kata naanaŋ: «Jakum ukat bakaanut wahawu wan unuumuu kakaan ». Bale unuulumuu kakaan wah hákil Amaaŋenawu, ukaan wo.

34Bale ínje boot min eenuul, jakum jinuu maayeet tuf. Jakum jinuulum emitayi, mata yo yommuu efenjeŋayi yata Jáyiiyaju jata Ateemit.

35Jakum foof jinuulum etaamayi, mata li yo Ateemit alembenemuu kootool. Jakum jinuulum Yeelusalem, mata yo yommuu ésukayi yata Ayíiyawu áamakawu ammuu Ateemit.

36Jakum foof unuulum húkoyi, mata uyilaat ukaan kal kano li húkoyi kuhiit, mantee foof kuḷayen.

37Jilob hulim hano bale: «Eéhe'», ló balakowe éehe', «A'aa'», ló balakowe a'aa'. Jifamen tomuu hulim hakee, li Sayitaane húfulumulo.

Yéesu li alob mata buluken

(Lík 6:29-30; Lomeŋ 12:17-21)

38— Jijanjam min lobumuu kaanaku: «An ahumumuu jíkil jata an, li jihumool foof jíkil. An ahaatumuu káŋiiŋ kata an, li jihaatool foof káŋiiŋ .»

39Bale ínje boot min eenuul, jakum an akaani majakut, li uluken. Bale an atekimuu eheejen li kalaab káli, ukatool foof min ateki li kamay.

40Li bil nokoo loon an aŋesi elob, ayiliwum aŋa' kájufaaku kooli, ukatool foof min aŋa' hulaalahu hooli.

41Li nokoo loon an afañe min aŋa' sembewool min akaani úteb búteb min jijow simeetal soono énjunne, awu li uteb bo min jijow simeetal soono sínjunne síḷuba li akila ló.

42An aḷayimuu wah, usenool. An li afañ min ucaagenool wah, jakum uhoy.

Jifañ kulatoolawuul

(Lík 6:27-28, 32-36)

43— Jijanjam min lobumuu kaanaku: «Fan ufañ afaali an, min uhoy alatoolayi .»

44Bale ínje li eenuul, jifañ kulatoolawuul, ban li jiḷaw boot li kálaatenewuulumuu.

45Bájum li jilako bañiil bata Atuubawuul ata haatiya. Mata lakaanekaan banakabu bulumul li káḷafutumuu, loon foof lakaane bomuu bulumul li kajakumuu. Li akaan emitayi élaalul li mata kajakumuu, li mata foof bukanabuku kaḷafutumuu.

46Mata jifañumuu bukanabuku kafañuulumuu bale, bacaam buu joote jíbajum tó li Ateemit? Kama inti bukanabuku kajakutumuu foof mo kukaanemuu?

47Ban jinaakumuu jisaaf kutuyuul bale, waa jikaan to waluuke. Kama inti maayeet bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, kukaanekaan mo?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Jilako bukan kabajut kahoofoo loon Atuubawuul ata haatiya abajutumuu kahoofoo.

Máciya 6

Yéesu li alob buu lambenemuu asukateen

(Lík 12:1-2; Kolosiyeŋ 3:23-24)

1— Jíkaanum, jakum jikaan wahawu wan Ateemit afañumuu hákil ésukayi feh, mantee bukanabuku li kujukuul. Mata jikaan momuu, Atuubawuul ata haatiya let acaamuul.

2«Mó mújimuu, usenumuu asukateen wah, jakum uḷok kasiin. Mata muña'a káhoolomuu kukaanemuu li siluufasu sata kaḷawaku, li útinawu, bájum ésukayi li esaliil. Li maḷegenamu fan ilobuul, bacaamabu booliil kuyab bo kuban.

3Bale usenumuu asukateen wah, jakum ukat maayeet abukeyi ata húkow min ahaas.

4Bájum li lako wah wakaani li huyoloo. Ateemit, Atuubayi ajukemuu wah wakaani li huyoloo, fan alaañeni wo.

Yéesu li alob buu ḷawemuu

(Lík 11:2-4; Máciya 18:21-35)

5— Jilakomuu kaḷaw, jakum jiliikoo li káhoolomuu, kafañemuu kuyito min kuḷaw li siluufasu sata kaḷawaku, li tan útinawu úlandoomuu, bájum ésukayi li ejukiil. Li maḷegenamu fan ilobuul, bacaamabu booliil kuyab bo kuban.

6Bale awu, ufañumuu kaḷaw, li ujow ubaboo li káfitaku kooli, min uḷaw Atuubayi aano tomuu tan yolomuu. Atuubayi Ateemit, ajukemuu wah wakaani li huyoloo, fan alaañeni wo.

7«Jilakomuu kaḷaw, jakum jilob kulim kameeŋe kabajut jáliŋ loon kákaanumutumuu li Ateemit balewool kukaanemuu. Kuyinooyinoo li koon kulobumuu kulim kameeŋe, Ateemit fan ajanteniil.

8Mó mújimuu jakum jiliikoo li buko, mata Atuubawuul Ateemit lahaase wahawu wan jifañumuu jítowum jiḷaw wo.

9— Muñe'e jóotimuu jinaak jiḷaw eeno:

«Atúubawoli ammuu haatiya, kajawi kúkaanumi.

10Jáyiiyaju jiya jibil. Húfañumahu huya ubaj li etaamayi loon haatiya.

11Usénoli síyaat wahawu wan jóotimuu jitiñ síyaat.

12Ban li ubonket bafetabu bóololi loon jibonketemuu foof kafetemuu li óloli.

13Ban jakum úkatoli min jilo li jabunt, bale úfakenoli li Majakutamu. Mata awu ukile jáyiiyaju, li sembaasu, li máyiineniyamu boot nanoonan, Aameen.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14«Mata jibonketumuu kafetumuu li bukuluul, Atuubawuul ammuu haatiya fan abonket foof bafetabu booluul.

15Bale jibonketutumuu kafetumuu li bukuluul, Atuubawuul let foof abonketuul bafetabu booluul.

Yéesu li alob mata kamommo boot kaḷaw

(Esay 58:3-8)

16— Jilakomuu kamommo boot kaḷaw, jakum jíyiyenoo loon káhoolomuu kukaanemuu, kañootenemuu wuuliil bájum ésukayi li ehaas yoon kamommo kóomi lí kó. Li maḷegenamu fan ilobuul, bacaamabu booliil kuyab bo kuban.

17Bale ulakomuu kamommo boot kaḷaw, ufos buuli ban li úḷaasul walawu wooli.

18Bájum ésukayi jakum ehaas yoon kamommo lóomi lí kó, min Atuubayi bale ahaas, aano tomuu tan yolomuu. Ateemit, Atuubayi ajukemuu wah wakaani li huyoloo, fan alaañeni wo.

Jiŋes ebajayi yammuu li emitayi

(Lík 12:33-34; 1 Tím 6:9-10)

19— Jakum jiŋes min jibaj ebaj yáamak boot li bukuluul li etaamayi, dán bulolabu li búkolabu buyilimuu bukajen wah, li dán ékuuwayi eyilimuu élu kuteefaku min ékuwet wah.

20Bale jiŋes min jibaj ebaj boot li bukuluul híndo emitayi, dán bulolabu li búkolabu buyilaatumuu bukajen wah, li dán ékuuwayi eyilaatumuu élu kuteefaku min ékuwet wah.

21Mata tan ebajayi yooli yommuu, to foof buyinumabu booli bommuu bulako.

Ehiitumayi yata eniilayi

(Lík 11:34-36)

22— Kúkilaku kommuu ehiitumayi yata eniilayi. Mó mújimuu kúkilaku kooli kujakumuu, eniilayi yooli feh inyu foof li mawuŋe.

23Bale kúkilaku kooli kujakutumuu, eniilayi yooli feh fan elako li élim yáamak. Mó mújimuu mawuŋeyamu máamimuu li awu mulaañumuu mulako élim, élim yay yóomi li ehaŋ élimayi inyu.

Ateemit, mantee ebajayi?

(Lík 16:13)

24— An ayilaat alako aloka ata kunahaan kúḷuba li mano, mata fan alat akee min afañ aahu, mantee foof fan átuul akee, min abes aahu. Jiyilaat jilako li mano emiikeel yata Ateemit li foof yata sídalam.

Jijand jiyinoo mata jáyiiyaju jata Ateemit

(Lík 12:22-31)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25— Mó mújimuu li eenuul: Jakum jiyinoo ŋáa' mata buloŋabu booluul. Jakum jiyinoo ŋáa' waa jóomi li jitiñ, li waa jommuu li jihob . Jakum foof jiyinoo mata eniilaayi yooluul, min joon waa jóomi li jikoko. Inti buloŋ lahaŋe hutiñ? Eñiil, inti lahaŋe búkoko?

26Fan jijuke basuuwabu báyititoolemuu haatiya. Búwañeliit, búcaceliit; bújoojeneliit mutiñaay bujow butah li bulaŋen. Atuubawuul ata haatiya inti ummu min ákuumene bomuu? Ban inti bukuluul jihaŋ bo?

27Ayi li bukuluul buyinawool boote búji li afamen buloŋool jatit?

28«Waa li úji li jiyinoo ŋáa' mata búkoko? Fan jilaso élunfenayi yata mahosamu mata siŋamasu buu eḷiilemuu eeno. Elókeliit, éheceliit.

29Bale fan eenuul, maayeet áyiiyawu Salomoŋ humumool, li máyiineniyamu moola feh, akokowut jak loon yano li élunfenayi inyu.

30Ateemit afan ásangen élunfenayi inyu yammuu síyaat li siŋamasu, yan jihaasumuu joon kajom fan ebeteni li sambun, háŋum bukuluul humumuul? Mó káyinenuul kukite kutiti!

31Mo emmuu jakum jiyina min jinaak joon: "Waa lootaale utiñaal? Waa lootaale uhobaal? Waa lootaale ukokowaal?"

32Mata kákaanumutumuu li Ateemit balewool, buko kuyinoolemuu mata wahawu unwu feh. Bale Atuubawuul ata haatiya lahaase aan, wahawu unwu feh jifañ wo.

33Jijand jiyinoo mata Jáyiiyaju jata Ateemit ban li jiloŋ loon afañumuu, wah waawu feh fan asenuul wo afamen to.

34Jakum jiyinoo ŋáa' yata kajom, mata kajom fan jibaj uyinoo wakee. Hunakoohunak sílaam ho sifite.

Máciya 7

Jakum jitiib an

(Lík 6:37-38, 41-42)

1— Jakum jitiib an, jakum bil Ateemit atiibuul.

2Mata Ateemit fan atiibuul loon jitiibemuu kaabuku. Kaliikumaku kan bukuluul humumuul jiŋalemuu min jiliik bukanabuku, ko foof Ateemit ammuu li abil aŋa' min aliikuul.

3Waa wommuu úji li ujuk kakaawaku kammuu li jíkilaju jata atuyi, ban ujukut kawunkaku kammuu li jíkilaju jooli?

4Mantee foof buu luyilo oon atuyi: «Ukobom min ífulen kakaawaku kammuu li jíkilaju jooli,» ban awu kawunk li koono li jíkilaju jiya?

5Búhoolowabe! Ujand úfulen kawunkaku kammuu li jíkilaju jooli ubanumuu, fan ukit ujuk jak min uyili úfulen kakaawaku kammuu li jíkilaju jata atuyi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6«Jakum jisen wah wañawo bukanabuku kajakutumuu, kanokoomuu loon sijangi, jakum bil kúlaañul kukaanuul majakut. Jakum foof jiŋa' usisawu wooluul jitahen bukanabuku kanokoomuu loon sifulugunasu, jakum bil kúkakul wo.

Jiḷawumuu wah fan jibaj wo

(Lík 11:9-13)

7— Jiḷawumuu, fan kusenuul. Jiŋesumuu, fan jijuk. Jikonkongenumuu, fan kúbabuluul.

8Mata an aḷawumuu wah, fan abaj wo. An aŋesumuu wah, fan ajuk wo, ban an akonkongenumuu fan kúbabulool.

9Ayi li bukuluul aate asen añoolool huyitik, akila baḷawelool húmbuulu?

10Mantee foof aḷawoolumuu jiwol, li asenool enuukayila?

11Fan bukuluul jajakutumuu jihaase kasen wah wajake kuñooluul, kama háŋum Atuubawuul ammuu haatiya. Fan asen wah wajake bukanabuku kammuu kuḷawool wo!

12«Wahoowah feh wan jifañe min bukanabuku kukaan boot li bukuluul, jikaan wo bukuluul humumuul foof boot li buko. Mata wahawu unwu eluwaayi li kulob mo foof.

Bútinabu bajakumuu

(Lík 13:24)

13— Jínokenum li kámbiilaku kahogumuu; mata bukanabuku kánokenummuu li kámbiilaku kawuŋumuu kumbuku li bútinabu bata eketayi. Bukan kameeŋe li bo kújowume.

14Bale kámbiilaku kata buloŋabu, kuhohhog. Bútinabu foof bata buloŋabu búsengisengi éjowum. Bukanabuku kajukumuu bútinabu umbu bata buloŋabu kumeeŋut.

Bunuunuken li ebukoolumool láhaasumeyi

(Lík 6:43-44)

15— Jíkaanum bukanabuku kaanemuu efulofet koom ban let maḷegen. Kúlohuluulumuu, li kukaan loon buko bukan kajake, ban káta láalayiil, sijangibujal salume.

16Fan jíhaasumiil li bakaanelabu booliil. An let ábajul kúuḷ li anuunuken ata újenkuun. An let ábajul foof kuḷeḷu li búbilik.

17Mó mújimuu bunuunuken bajake, fan bubaj ebukoolum yajake. Bunuunuken bajakut, fan bubaj ebukoolum yajakut.

18Mata bunuunuken bajake, buyilaat bubaj ebukoolum yajakut. Bunuunuken bajakut foof, buyilaat bubaj ebukoolum yajake.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Ban foof bunuunuken banooban, bábukeliit ebukoolum yajake, fan bufaleni beten li sambun.

20Mó mújimuu, fan jíhaasum bukanabuku kámalemuu koon efulofet koom li bakaaneliil.

Kúgoomaku kata maḷegen kata Yéesu

(Lík 13:25-27)

21— Inti bukanabuku feh kaanewommuu: «Amaaŋen, Amaaŋen», kóomi li kunoken li Jáyiiyaju jata Ateemit. Bale bukanabuku kakaanemuu loon hulimahu hata Atuubawom hulobumuu, buko kommuu li kunoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

22Li hunakahu hata batiibabu, bukan kameeŋe fan koonom: «Amaaŋen, Amaaŋen», kama inti li kajawaku kooli, jílobummu kulimaku kata Ateemit? Inti li kajawaku kooli, jíkesoolummuu uyinumawu wajakutaawu? Inti foof li kajawaku kooli, jíkaanummuu wah wájaahaleniye?

23No unnu, fan ilobiil bújooŋoo eeniil: «ihaasutuul maayeet. Jiyinno téetiwom, bukuluul jájakaati muñowu!»

Siluufasu síḷubaasu

(Lík 6:47-49)

24— Mó mújimuu, an ajamumuu kulimaku kúmbaam unku, ban li akaan loon ilobumuu, lanokoonokoo li an ájallowe, ateefe eluufayi yoola tin ḷaaḷe.

25Nan emitayi élaalulumuu mal máamak, utunkawu li ufaasoo, búlusabu li bútekul boot dó li eluufayi, elowut mata, eteefiteef tin ḷaaḷe.

26Bale an ajamumuu kulimaku kúmbaam, ban akaanut loon ilobumuu, anawu ummu lanokoonokoo li an ábaamowe, ateefe eluufayi yoola li muḷuyis.

27Nan emitayi élaalulumuu mal máamak, utunkawu li ufaasoo, búlusabu li bútekul boot dó li eluufayi, li elo ehumo feh.

28Muñe'e nan Yéesu alobumuu kulimaku unku ajow aban, ésukayi li esego feh, mata kulimaku kan aliikeniilumuu kúji.

29Mata Yéesu lanaanaak aliikeniil kulimaku unku li kakaañen dó, búti li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis.

Máciya 8

Yéesu li afaken an ata háhaayee

(Maak 1:40-45; Lík 5:12-16)

1Nan Yéesu áwalowulumuu li huyuuyahu, búsuk báamak li bunab li akila.

2Muñe'e ánayine an háhaayee ejoke li abil boot tan Yéesu alakomuu, áŋejul li ákuntuŋ hákilool min aanool: — Anahaan, ufañumuu, luyilo ufakenom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Yéesu li atooken kaŋenool agolool, aban li aanool: — Lifañe. Ufak. Anáyinaawu ata háhaayeeyayi li ayaan afak.

4Fúlum tó, Yéesu li aanool: — Ukáanum, jakum ulob mo an. Bale ujow boot bata álambaawu min ánandi. Banumuu li usen busuuhenabu bata kágiilenaku banMóyiis alobumuu kasen, min úhiis ésukayi kaanaku lufaafak .

Yéesu li afaken aloka ata anahaan ata kusollaali

(Lík 7:1-10)

5Nan Yéesu anokenumuu li ésukayi yata Káfeenawum, anahaan ata kusollaali kata Lom li abil atookool min ayaakoolool aanool:

6— Anahaan alokaawu úmbaam ummu búmba mahintowe. Labobobobo, ban ummu li sílaam sáamak.

7Yéesu li aanool: — Fan ibil min ifakenool.

8Anahaanawu ata kusollaaliyaku kata Lom li aanool: — Injé itookut min únokenul búmbaam. Ulob hulim hano bale, alokaawu úmbaam fan afak.

9Injé humumom libaje kunahaanom, ban libaje kusollaali kan ihine éemi anahaaniil. Eenumuu umme: «Ujow!», li ajow. Li een umma: «Ubil», li abil. Eenumuu foof alokaawu úmbaam: «Ukaan wahawu unwe,» li akaan wo.

10Nan Yéesu ajamumuu kulimaku unku, li asego ŋáa'. Li aan kanabumuu li akila: — Li maḷegenamu, boot min ilobuul, ijukolut híndo Isilayeel an abaje káyinen lí ínje loon ánayinaawu ummu.

11Mó mújimuu, fan ilobuul kaanaku, bukan kameeŋe fan kubilumul Akiw li Jalaŋ, min kubah li buyinjaay bano li Abulaham, Isaak li Sakob li Jáyiiyaju jata Ateemit.

12Bale kaateenumuu kunoken li Jáyiiyaju jata Ateemit, fan kubeteni tíyaŋ li élimayi, ban jíḷokaju jommuu, li sílaam sáamak.

13Fúlum tó, Yéesu li alob anahaanawu ata kusollaaliyaku kata Lom aanool: — Ujow úbalo! Jow kaan loon lúyinenumuu. No foof alokaawu ayaane afakumuu.

Yéesu li afaken bukan kameeŋe kásomute

(Maak 1:29-34; Lík 4:38-41)

14Muñe'e Yéesu li ajow bata Fiyeel áliiŋ, li atook aḷolool aale mahintowe. Bújuusa babetelool.

15Yéesu li ago' kaŋenaku kata anaalaawu, bújuusaabu li búfu' li akila. Li ayito min atoofotoo Yéesu.

16Li líiŋ kátiimaku, li kúŋalulool bukan kameeŋe kan uyinum wajakut újufowe. Yéesu li alob hulim hano, uyinumawu wajakutumuu li úfu' li buko, ban li afaken foof bukanabuku feh kásomuteenumuu.

17Muñowu Yéesu ájimuu kulimaku unke kan afulofetawu alobumuu, li kubaj:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

«Laŋaŋŋa’ búgootowabu boololaal; ban li afaken úsomutawu woololaal» .

Buu lommuu unab li Yéesu eeno

(Lík 9:57-62)

18Nan Yéesu ajukumuu búsukabu li búguutool, li alob kúgoomaku min kulimb li akila ló boot kageb kaaka húwajahu.

19Muñe'e aliikena bukan eluwaayi yata Móyiis li álohul Yéesu min aanool: — Anahaan, fan inab li awu tanootan tan ujowe.

20Yéesu li aanool: — Kugeewuwaku kubaje uwokaay. Basuuwabu bata haatiya bubaje useeh. Bale Añool-An abajut tan aate ahinto min ayooḷo.

21Akee li kúgoomaku li aan Yéesu: — Amaaŋen, ukatom min ijand ijow ihok atuubawom.

22Bale Yéesu li aanool: — Unábul lí ínje, min ukat bukanabuku kaketumuu min buko humumiil kuhok bukaniil kaketumuu.

Yéesu li akaan búlus min buyeelen

(Maak 4:35-41; Lík 8:22-25)

23Muñe'e Yéesu li ájufo li busaana li Kúgoomaku koola ló.

24Nan kújufomuu li busaanaabu, búlus báamak li buyaan bútekul li húwajahu, min kulambajaku kunaak kubil kulo li busaanaabu. Yéesu akila li kámooli.

25Kúgoomaku koola li kujow kúliwool, ban li koonool: — Amaaŋen, ukaan min ufakaal! Ummu li újimaal.

26Bale Yéesu li aaniil: — Mó káyinenuul lí ínje kukite kutiti! Wáa újiye li jíkoli? Muñe'e nan Yéesu ayitomuu, li anuuloo búlusabu li malamu mata húwajahu. Li lulenoo lul.

27Bukanabuku kalako tomuu li kusego ŋáa’, min kunaak koon: — Kama laalu an buu, an emmuu maayeet búlusabu li bútuulool, malamu mata húwajahu li mútuulool?

Yéesu li afaken kánayine kúḷuba kan uyinum wajakut újufowe

(Maak 5:1-20; Lík 8:26-39)

28Muñe'e Yéesu li ajow boot kageb kaaka kata húwajahu, li etaamayi yata kata Gadala. Nan áliiŋumuu, kánayine kúḷuba kan uyinum wajakut újufowe, ban li kúfulumul li kuyaak kawoki li hugisa, li kubil kufam li akila. Kánayinaabuku umbuku kúḷuba li kúkoyileni bil gay, an ayilaat ájowum li bútinabu umbu.

29Nan kánayinaabuku kúḷuba kufamumuu li Yéesu, li kukaaw butiya koon: — Añiil ata Ateemit, waa lufañe li óloli? Waa, lubiibil boot jálaatenoli tówum hunakahu hata batiibabu húliiŋ?

30Muñe'e li baj bumat báamak bata sifulugun balakowe kahoof, tin hine lóyiyiil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Uyinumawu wajakutumuu li uyaakoo Yéesu woonool: — Oótimuu úfulenoli, kama li úkaanoli jijow jíjufo bumatabu bata sifulugunasu.

32Yéesu li aan uyinumawu wajakutumuu: — Jijow! Maḷegen uyinumawu wajakutaawu li úfu’ ujow újufo sifulugunasu. Bumatabu foof bo feh li búwubbenoolumul haatiya hulijahu buliiŋowul bujow bulo li húwajahu, min sifulugunasu síjim dó li malamu.

33Bukanabuku kalakomuu humatahu hata sifulugunasu li kutey boot li ésukayi, kujow kukitten wahawu wabajumuu feh, háŋum buu Yéesu afakenumuu eeno bukanabuku kan uyinumawu wajakutumuu újufomuu.

34Muñe'e bukanabuku feh kata ésukayi, li kúfulul kubil kufam li Yéesu. Nan kujukoolumuu, li kuyaakoolool koonool áfu’ li etaamayi yooliil.

Máciya 9

Yéesu li afaken an abobowe

(Maak 2:1-12; Lík 5:17-26)

1Yéesu li ájufo li busaana, min alimb húwajahu ajow boot li ésukayi yoola .

2Nan áliiŋumuu, li kúŋalulool an abobowe, ahintowe li bukaḷ. Nan Yéesu ajukumuu káyinenaku kooliil, li aan anawu abobomuu: — Sákoli añoolom, uhoofoolawu wooli ubonketibonket.

3Muñe'e kukee li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li koon li uyinumiil: «Anáyinaawu ummu lagele Ateemit.»

4Emmuu Yéesu lahaase uyinoolawu wooliil, li aaniil: — Wáa újiye li jibaj uyinoo waŋooto li kúkowuul.

5Waa uhaŋe másuum elob, kaan hubobahu: «Uhoofooli ubonketibonket» mantee kaanool: «Uyito min ujow?»

6Bale, lifañe min ikaanuul min jihaas kaanaku Añool-An lababbaj li etaamaye kayile kata kabonket uhoofoo. Muñe'e Yéesu li aan anawu abobomuu: — Uyito, uŋa’ bukaḷabu booli min ujow bóot.

7Maḷegen ánayinaawu li ayito ábalo.

8Nan búsukabu bujukumuu wahawu unwu, li búkoli ban li busal Ateemit asenumuu bukanabuku kayile loon unku.

Yéesu li ahooñ Máciya alako ágoomawu oola

(Maak 2:13-17; Lík 5:27-32)

9Yéesu li alako ejow, li ajuk ánayine áyababuhal an koone Máciya mabahe tan kuyabemuu búhalabu, li aanool: — Unábul lí ínje. Maḷegen Máciya li ayito anab li akila.

10Fúlum tó, Yéesu li ajow boot li eluufayi yata Máciya min alako dó hutiñ. Muñe'e kúyababuhal koola.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Nan Kufaaliisiyeŋaku kujukumuu loon muña'a, li koon kúgoomaku kata Yéesu: — Wáa újiye anahaanawu ooluul li átiñum dín dáno likúyababuhalabu, li kúkaanikoolaabuku?

12Nan Yéesu ajamiilumuu li kulob loon muña'a, li aaniil: — Inti bukan kásomutut joke li abuntena, bale kásomutumuu joke li abuntena.

13Jijow jiŋes min jihaas waa Ateemit afañe alob li hulimahu unhe: «Inti usila sínuukuleŋ lifañe, bale lifañe min jinaak jíyiyen bukanabuku .» Ibilut kahooñ bukan kayinoole li koon buko bukan kacole koom, bale kuhoofoola libile kahooñ .

Múkaaniin mahaan munaboolut li muwunkul

(Maak 2:18-22; Lík 5:33-39)

14Muñe'e kúgoomaku kata Saŋ Batiis li kubil kujuk Yéesu min kugeḷḷenool koonool: — Wáa újiye áloli li Kufaaliisiyeŋaku li jinaak jimommo, ban kúgoomaku kooli kúmommoweliit.

15Yéesu li aaniil: — Buu emmuu nokoo kubuke an ábutowe li kumommowool akila to li buko? Manooman hunakahu fan húliiŋ nan kommuu li kujok anawu ummu ábutomuu kújowetum. No unnu kommuu kumommowool.

16«An áŋaleliit hufalen hata kañ kawunkul min áfiboo kañ kuhaan. Mata akaan momuu, hufalenahu hawunkulahu fan huñakoo, li húlangul kañaku kuhaanaku min étaaŋayi ehaŋ maluuk.

17An áŋaleliit foof bunuk buwunkul akaan li situnfen sakete. Mata ukaan momuu, situnfenasu fan sifemb, min bunukabu búyuwo. Situnfenasu, so li sikajen. Bale fan uŋa' bunuk buwunkul ukaan li situnfen siwunkul. To untu, situnfenasu let sikajen, bunukabu let búyuwo.»

Yéesu li afaken anaale ásomute, ban li ayiten ásungute akete

(Maak 5:21-43; Lík 8:40-56)

18Nan Yéesu alakomuu elobayi li buko, anahaan akee ata Kusuwifaku li ákoojulool, min ákuntuŋ hákilool, ban li aanool: — Jísungutaaju júmbaam jikitekit li jiket. Bale ubil min uŋa' kaŋeni uwalen li akila, fan áliwo.

19Yéesu li ayito anab li anahaanawu, akila li kúgoomaku koola.

20Li baj anaale áfululo huña ban afosowut ho jow baj simit soono kuŋen li síḷuba. Anaalaawu li abilumul kata búsol Yéesu, min ago' kabeyaku kata kañaku koola.

21Mata lanaanaak aan li buyinumool: «Iyiliyeenumuu igo' kañaku koola bale, fan ifak.»

22Muñe'e Yéesu li ágegul li ajukool. Li aan anaalaawu: — Añoolom, sákoli, káyinenaku kooli kufakeni. Anaalaawu li ayaan afak.

23Nan Yéesu áliiŋumuu bata anahaanawu ata Kusuwifaku, li ajuk kalakomuu kaḷokaku kata úḷoonawu li búsukabu balakomuu búluulenabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Muñe'e li aaniil: — Jífu'. Jísungutaaju unju jiketut, bale jímoolimooli. Kalako tomuu li kúḷuwool.

25Nan kúfulenumuu ésukayi kuban, Yéesu li anoken li káfitaku áliiŋ li átuk kaŋenaku kata jísungutaaju, li jiyito.

26Muñe'e wahawu wan Yéesu akaanumuu, li ujamo li halaabahu unhu feh.

Yéesu li afaken bukan kúḷuba káfuume

27Muñe'e Yéesu li áfulum tó alako ejow, bukan kúḷuba káfuume li kunab li akila, min kunaak kayaakoolool butiya koon: — Ubonket úyiyenoli, Añiil ata Dayit!

28Nan Yéesu anokenumuu li eluufayi, kánayinaabuku káfuumumuu li kubil kulobool mantee li afakeniil. Yéesu li agelḷeniil aaniil: — Jíyinene kaanaku liyilo ifakenuul? Li koonool: — Eéhe', Anahaan.

29Muñe'e Yéesu li agoliil li kúkil, ban li aaniil: — Jow kaanuul loon jíyinenumuu.

30Maḷegen li kujuk. Yéesu li anuulooliil aaniil: — Jíkaanum, jakum jilob mo an.

31Bale nan kuyaane kúfulum tómuu, li kujow kuheb bukanabuku feh kakinumuu halaabahu unhu, waa Yéesu akaanumuu.

Yéesu li afaken an ayilaat elob

32Nan kánayinaabuku kúḷubaaku káfuumeenumuu kulakomuu ejowayi, kukee li kúŋalul Yéesu an ayilaat alob mata buyinum bajakut bújufowool.

33Muñe'e nan Yéesu ayaane akesoomuu buyinumabu umbu bajakutumuu búfu', ánayinaawu li álobul. Búsukabu li busego ŋáa' min bunaak boon: — Wah loon unwu ujukoluti li etaamayi yata Isilayeel!

34Bale Kufaaliisiyeŋaku li koon: — Li búkaanum bata anahaanawu ata uyinumawu wajakutumuu, Yéesu ákesoolumemuu uyinumawu unwu wajakutumuu úfu' li bukanabuku kan újufomuu.

Yéesu li ajuk búsukabu li áyiyen

35Yéesu li anaak añaahoo li sísukasu feh, min anaak aliiken bukanabuku li siluufasu sata kaḷawaku. Li afaken kásomut kanookan, li jilum janoojan li ésukayi.

36Nan Yéesu ajukumuu búsukabu, li áyiyen bo, mata buyooyok ban li búyeko, loon kúgalalaan kabajut amata.

37Muñe'e li aan kúgoomaku koola: — Emaanaayi yaalumuu boot ecac emeeŋe ŋáa', bale kucacaaku kufamut.

38Mó mújimuu, jiḷaw Amaaŋenawu ata ecacayi, min áboñul kucaca boot li kaḷaakaku koola.

Máciya 10

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kufootalaku kuŋen li kúl̥ubaaku kata Yéesu

(Maak 3:13-19; Lík 6:12-16)

1Yéesu li áhooñul kuŋen li kúl̥ubaaku kammuu kúgoomaku koola, min aseniil kayile kata kakesoo uyinumawu wajakutumuu úfu' li bukanabuku kan újufomuu, li kayile kata kafaken kásomut kanookan, li jilum janoojan.

2Ujawawu wata bukanabuku kuŋen li kúl̥ubaaku kammuu kufootalaku buko li Saŋ kata Sebede;

3Fílib li Baatilime, Toma li Máciya ammuu áyababuhal ata Alife li Tade,

4Simoŋ ammuu li hujojahu haaneyimuu Selot li Sudaas Isikaaliyot abetumuu Yéesu li kuŋen kata bukan.

Yéesu li aboñ kúgoomaku koola

(Maak 6:7-13; Lík 9:1-6)

5Yéesu li aboñ kúgoomaku koola kuŋen li kúl̥ubaaku, min aaniil: — Jakum jinoken li sísukasu sata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool. Jakum foof jinoken li ésuk yata Samali.

6Bale jijow boot bata bukanabuku kata Isilayeel kanokoomuu li kúgalalaan kájime.

7Jilakomuu ejowayi li jinaak jiwaale joon: «Jáyiiyaju jata Ateemit jíkoojulo!»

8Jifaken kásomutumuu. Jiyiten kaketumuu. Jifaken bukanabuku kan háhaayee ejokumuu. Jikesoo uyinumawu wajakutaawu úfu' li bukanabuku kan újufomuu. Jiyayyab bacaamut, jisen bagel̥̥̥̥enut bacaam.

9Jilakomuu li jijow jakum jiŋa' éwulus, mantee ehaaliis, mantee foof sídalam sata fálam jikaan li kusinjawumaku kooluul jíjowetum.

10Jakum foof jiŋa' kaboote kata kañaahoo. Jakum jiŋa' wañ úl̥uba, mantee foof sidalla. Jakum jooken hunuk, mata aloka laate ayab hutiñool.

11«Jíliiŋumuu li ésuk élunlumaay mantee foof li ésuk yanooyan, jiŋes min jihaas mantee baj dó an ayilo ayabuul, min jilako boola boot yok nan jommuu jijow.

12Jilakomuu kanoken li eluufayi, li jisaaf kakin dómuu.

13Bukanabuku kakinumuu li eluufayi kuyabuulumuu jak, kásuumaayaku kooluul kujow kulako li buko. Bale kuyabutuulumuu jak, kásuumaayaku kujow kúlaañul boot li bukuluul.

14Bajutumuu an li eluuf mantee li ésuk ayabuul, mantee foof an ajantene kulimaku kooluul, jihank kafolaku kata kootaku kooluul , min jífu' li eluufayi inyu mantee foof li ésukayi inyu.

15Li mal̥egenamu fan ilobuul, li hunakahu nan Ateemit ammuu li atiib bukanabuku, katekaku kata bukanabuku kata ésukayi inyu fan kuhaŋ másengi kata bukanabuku kata Sodom li kata Gomool .

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sílaamasu san égoomayi yata Yéesu kommuu li kubaj

(Maak 13:9-13; Lík 21:12-17)

16— Jijanten! Boot min iboñuul loon kúgalalaan boot li tut sijangibujal. Mó
mújimuu, ban di jijij loon sinuukayila, li jíjoobi uyinum loon síleebaan.

17Jíkaanum bukanabuku, mata fan kújowetumuul ban tiibemuu, ban li kuŋa' kuuḷ
min kutekuul lisiluufasu sata kaḷawaku.

18Fan kujokuul kújowetum hákil kunahaanabuku kata ésukayi li bata kúyiiyaku
mata ínje íji, min jíbajum tó bútin min jilob múmbaam hákil bukanabuku, li hákil
kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

19Bale nan kommuu kujokuul kújowetum bata tilibinaalayi, jakum jiyinoo waa
jommuu li jilob, mantee foof buu jommuu li jilob wo eeno. Kulimaku kan jommuu
li jilob, fan jiyab ko yaan no.

20Mata kulimaku kan jommuu li jilob let kubilum li bukuluul, bale fan kubilumul li
Buyinumabu bata Atuubawuul.

21«An fan abet atuyool li kuŋen bukan min kumukool. Atuuba fan akaan manolamu
añoolool. Bañiilabu fan buyito butiiken sibukoolayiil, ban li bubetiil li kuŋen bukan
min kumukiil.

22Bukanabuku feh fan kuhoyuul mata ínje íji. Bale an átukumuu káyinenaku koola
lí ínje lit boot yok li húbanumahu, fan afak.

23Kúlaatenuulumuu li ésuk, li jitey boot li ésuk yaayu. Li maḷegenamu fan ilobuul,
let jiban sísukasu feh sata Isilayeel kaŋoloo, tówum Añool-An álaañul.

24«Agóom ahaŋut anahaanawu oola. Aloka foof ahaŋut anahaanawu oola.

25Jaajak min ágoom alako loon anahaanawu oola, min foof aloka alako loon
anahaanawu oola. Anahaanawu ata butoŋabu afane ahooñi Bélusebul , naane
háŋum kata butoŋabu humumiil.

Anawu an jóotimuu jíkoli

(Lík 12:2-7)

26— Mó mújimuu, jakum jíkoli bukanabuku kalobemuu majakut kuya li bukuluul.
Bajut wah wáhimeni waatut ubil úhimuli. Bajut foof wah wayolooli waatut ubil
uhaasi.

27Wahawu wan ilobuulumuu li élim, jilob wo tihunak. Wahawu wan
kubuyunooluumuu li ejan, jijow jilob wo butiya li kaayeen.

28Jakum jíkoli bukanabuku kayilimuu kumuk eñiilayi, ban kuyilaat kumuk yaalayi.
Bale jíkoli Ateemit ayilimuu ásu' eniilayi li yaalayi li sambunasu
sáhokoweliitumuu.

29Inti édalam yano enoomemuu bánfahutuuŋ búḷuba? Bale maayeet ano li bo let
aket, ló balakowut húfañum hata Ateemit Atuubawuul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Bukuluul humumuul, maayeet walawu wooluul humum wo feh, ucobicob.

31Mó mújimuu sákoluul. Ateemit lahaŋe maluukenuul bánfahutuuŋ bameeŋe!

Hufañ Yéesu mantee kahoy Yéesu

(Lík 12:8-9)

32— An aanumuu hákil ésukayi feh: «Yéesu akilom», ínje foof fan ibil een hákil Atuubawom ata haatiya: «Ummu ínje ikilool.»

33Bale an aanumuu hákil ésukayi feh: «Yéesu akilutom», ínje foof fan ibil een hákil Atuubawom ata haatiya: «Ummu inti ínje ikilool.»

Yéesu li áji katiiloo li kubaj li bukanabuku

(Lík 12:51-53; 14:26-27)

34— Jakum jiyinoo li joon libiibil boot káŋalul kásuumaay li etaamayi. Ibilut boot káŋalul kásuumaay. Bale kabaay líŋalulo.

35Mata libiibil min íji áfu' li kutiiloo li atuubawool, ásungute li kutiiloo li jaawool, anaale li kutiiloo li asunfaafool aale.

36Kulatoola kata an, fan kulako bukanabuku kata butoŋabu boola.

37«An afañumuu atuubawool mantee jaawool haŋ min afañommuu, áliiŋut min aani úmbaam. An li abil afañ añoolool áyine mantee añoolool aale haŋ min afañommuu, áliiŋut min aani úmbaam.

38An atebutumuu ekuluwaayi yoola tan ayilimuu aket, min ánabul lí ínje, áliiŋut min aani úmbaam.

39An afañumuu min afaken buloŋabu boola, let abil abaj buloŋ bábaneliit. Bale an aketumuu mata ínje íji, fan abil abaj buloŋ bábaneliit.»

An ayabumuu égoomayi yata Yéesu, akila layabe

(Maak 9:41)

40— An ayabuulumuu jak, ínje layabe jak, ban an ayabommuu jak, anawu áboñulommuu layabe jak.

41An li ayab jak afulofet, mata min ammuu afulofet, fan ayab bacaam bata afulofet. Ban an ayabumuu jak an anabe li Hulimahu hata Ateemit, mata lanabenab li Hulimahu hata Ateemit, fan ayab bacaam bata an anabe li Hulimahu hata Ateemit.

42Li maḷegenamu fan ilobuul, an asenumuu maayeet efot yano yata mal májoobiye akee li bukanabuku umbuku kan káyinenaku kooliil lí ínje kulitutumuu ahob, mata ágoomom laam, akaaḷowut mata manooman Ateemit fan acaamool.

Máciya 11

Bukanabuku kan Saŋ Batiis aboñumuu

(Lík 7:18-35)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Nan Yéesu akittenumuu kulimaku unku kúgoomaku aban, li áfulum tó ajow aliiken bukanabuku mata Ateemit ban li awaale li sísukasu sata halaabahu unhu.

2Muñe'e Saŋ Batiis li alako li hukuḷahu, li ajam wahawu wan Kilisitaalakomuu kakaanaku. Li aboñ kukee li kúgoomaku koola,

3kujow kugeḷḷenool koonool: — Mantee awu ommuu anawu áatimuu abil , mantee joote jikob akee ábuto?

4Yéesu li aaniil: — Jijow jikitten Saŋ wahawu wan jijamumuu li wan jijukumuu:

5Bukanabuku káfuumumuu kujuke, kakajumuu kujowe jak, bukanabuku kan háhaayee ejokeenumuu kufake, bukanabuku kásokomuu kujame, kaketumuu kuyitowe, esukateenayi ejame Hulimahu Hásuumaahu.

6Awólo, anawu an bakaanelabu búmbaam bootutumuu búji li akat bo káyinenaku koola lí ínje.

Yéesu li alob mata Saŋ Batiis

7Muñe'e nan kúgoomaku kata Saŋ kulakomuu elaañayi, Yéesu li átoŋ alob búsukabu mata Saŋ aaniil: — Waa jijowe jijukul li kayiinaayaku? Waa, kacaac kan élusayi élinliŋene? A'aa'!

8Kama waa jijowe jijukul? Waa, an akaanowe wañ watiineniye? Jiwayiḷo joon kakaanowemuu wañ watiineniye li úyiiyawu wata kúyiiyaku koom.

9Kama waa sum jijowe jijukul? Waa,afulofet? Eéhe', li maḷegenamu afulofet, ban lahaŋe afulofet.

10Mata akila Saŋ, hulimahu unhe hata Ateemit hakiicimuu, hulobumuu moola, haanumuu:

«Fan iboñul an an íhebenulo ayabi hákil, ammuu li ateŋen bútinabu buya útowum ubil.»

11«Li maḷegenamu fan ilobuul, bajut an, an anaale abuke ahaŋe Saŋ Batiis. Bale anawu ahaŋumuu feh matiti li Jáyiiyaju jata Ateemit, lahaŋe Saŋ.

12Kítum tó nan Saŋ Batiis alako tomuu boot yok muñe'e, Jáyiiyaju jata Ateemit junju min jihuuñulemuu li sembe, ban bukan kata sembe li kulam jo.

13Mata kufulofetaku feh kulollob mata Jáyiiyaju jata Ateemit boot yok li taŋayi yata Saŋ Batiis. Eluwaayi yata Móyiis li elob foof mata Jáyiiyaju, boot yok li taŋayi yata Saŋ Batiis.

14Jifañumuu min jíyinenom, jihaas joon Saŋ ammuu Elí an ebilayi yoola elobi nomuu.

15An áakimuu sijan, li ajanten jak min ajam!

16«Li ayi liyilo ikittenoolum bukanabuku kata muñe'e? Kuyilo kukittenoolumi li bañiil bajowe bubah li kaayeen min kunaak kubaŋulo kufaaliil kooniil:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17“Jiḷokuuḷok káḷoon, jimagut! Li jíkituluul ukijen wájoobiye wata kuhuluŋ, jiḷokoolut.”

18Mata Saŋ labiibil, ban li anaak amommo, anaakut ahob ehob yákaliyene, bukanabuku li koon: “Saŋ an an buyinum bajakut bújufowe laam.”

19Añool-An li abil ban li anaak atiñ, li ahob, bukanabuku li koon: “Jijuke ánayinaawu ummu. Akila hutiñ bale li kákaliyenoo bale layinoole, abuke ata kúyababuhalli kuhoofoola.” Bale bújallowabu bata Ateemit, li bakaane búhaasumeyi.»

Katekaku kata sísukasu sahoyumuu báyinen li Yéesu

(Lík 10:13-15)

20Muñe'e Yéesu li átoŋ awataten sísukasu dán ahaŋumuu makaan wah wájaahaleniye wameeŋe, mata bukanabuku kakin dómuu kubetut búsol buloŋiil buhaan min kuloŋ loon Ateemit afañumuu. Li aan:

21— Katek káamak fan kulako li bukuluul jata ésukayi yata Koolasin! Katek káamak fan kulako li bukuluul jata ésukayi yata Betisayida! Mata wahawu wájaahalenimuu wakaanimuu booluul ukaaneenimuu li ésukayi yata Tiil li yata Sidoŋ, timbeen buko bakokowe kusaaku, ban li kúkannoolum búbunfa nan fiyowe, min kúhiis kaanaku kubeebet búsol buloŋabu booliil buhaanabu min kuloŋ loon Ateemit afañumuu.

22Mó mújimuu fan eenuul, li hunakahu hata batiibabu, katekaku kooluul fan kuhaŋ mátaañi kata Tiil li Sidoŋ.

23Awu Káfeenawum, lonsoon fíle boot min utebeni boot haatiya emitayi? Maayeet! Bale Ateemit fan áwalenuli boot yok teetaam buwokaayabu bata sambunasu. Mata wahawu wájaahaleniyaawu wakaanimuu booli, ukaaneenimuu li ésukayi yata Sodom, timbeen yo to síyaat.

24Mó mújimuu fan eenuul, li hunakahu hata batiibabu, Ateemit fan atiibuul haŋ mátaañi kata Sodom.

Yéesu asenemuu kayooḷo

(Lík 10:21-22)

25Muñe'e no unnu, Yéesu li aan: — Lisali, Ateemit Atuubawom, awu ammuu Amaaŋen ata emitayi li etaamayi, mata luyoyyo wahawu unwu bukanabuku kájallomuu li katuukomuu, min úhiis wó bañiilabu.

26Maḷegen, Atuubawom lisalisal, mata li húfañum huya lúkaanum mó.

27«Atuubawom lasenonsen wahoowah feh. Anoowan ahaasut ayi ammuu Añiilawu, Atuubaawu bale. Anoowan ahaasut ayi ammuu Atuubaawu, Añiilawu bale, li bukanabuku kan Añiilawu afañumuu min áhiisiil ó’.

28«Jibil búmbaam, bukuluul feh jayokumuu ban li jíḷiiten, min iyooḷenuul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Jítuulom, ban li jiliikenum lí ínje. Mata likankaan an ájoobiye buyinum, an atebenoolowut. Jikaan momuu fan jibaj kayool̥o.

30 Mata kulimaku kúmbaam kúsengiwut kátuul, ban bútebabu ban emmuu ikaanuul jiteb buyiiliyiili.»

Máciya 12

Yéesu lahaŋe húyiiyaayahu hata Kusuwifaku

(Maak 2:23-28; Lík 6:1-5)

1 Muñe'e li fiyo jatit, Yéesu li ájowum li ul̥ib wata edenfeteŋ li hunak hata húyiiyaay hata Kusuwifaku koola buko bacaalete, li kuwuutul ubasawu wata edenfeteŋayi kutokoñ.

2 Nan Kufaaliisiyeŋakukujukumuu loon muña'a, li koon Yéesu: — Fan ujuke, kúgoomaku kooli kumbuku li kakaan wah wan Eluwaayi yata Móyiis éhile kakaan li húyiiyaayahu hoololaal.

3 Yéesu li aaniil: — Kama jijangawut min jihaas waa áyiiyawu Dayit akaanumuu nan akila humumool acaaletumuu, li kanabumuu li okila?

4 Dayit lanokennoken li eluufayi yata Ateemit, ban akila humumool li bukanabuku kanabumuu li okila, li kutokoñ kúmbuuluwaku káñeyimuu kakaaneeni tomuu boot li Ateemit. Kooteenut kutokoñ ko, mata élambaayi bale etooke min etokoñ ko.

5 Kama jijangawut foof liEluwaayi, ékaaneliit loon Eluwaayi yata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku elobumuu, ban let kulo li butila banooban?

6 Fan ilobuul eenuul, baje taate wah wahaŋe maluukeni Eluufayi yata Ateemit.

7 Jihaaseeneenumuu waa Ateemit afañe alob li hulimahu unhe: «Inti usila sínuukuleŋ lifañe, bale lifañe min jinaak jíyiyen bukanabuku,» leteen jihoofoo bukan kakaanut wahoowah.

8 Mata Añool-Anammuu Amaaŋenawu ata húyiiyaayahu hoololaal.

Yéesu li afaken an ata kaŋen kakete

(Maak 3:1-6; Lík 6:6-11)

9 Yéesu li áfulum tó, li ajow boot li eluufayi yata kal̥awaku yata Kusuwifaku.

10 Muñe'e li baj dó ánayine ata kaŋen kakete. Kalako dómuu li kufañ min kul̥oof Yéesu, li kugel̥l̥enool koonool: — Mantee Eluwaayi yata Móyiis éhilut min an afaken an ásomute lihúyiiyaayahu hoololaal?

11 Yéesu li aaniil: — Nokoomuu loon an li bukuluul abaje húgalalaan hano bale, ban li hulo li buwokaay li húyiiyaayahu hoololaal, inti fan ajow áfulenumul hó ló?

12 Ban an lahaŋe ŋáa' húgalalaan! Mó mújimuu, Eluwaayi yata Móyiis éhilut min an akaan majake li húyiiyaayahu hoololaal.

Hulimahu hata Ateemit
© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Muñe'e Yéesu li aan ánayinaawu ata kaŋenaku kaketumuu: — Ulaaw kaŋenaku kooli. Maḷegen ánayinaawu li alaaw kaŋenaku koola, li kufak, min kulaañen kulako jak loon kaaku.

14Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li kúfulul kubil kujoj, min kujamoo buu kommuu li kukaan min kumuk Yéesu.

Yéesu ammuu alokaawu an Ateemit aḷusumuu

15Bale nan Yéesu ahaasumuu aan Kufaaliisiyeŋaku kufanfañ min kumukool, li ayinno tan alakomuu. Bukan kameeŋe li kunab li akila. Li afaken kásomutumuu feh.

16Nan Yéesu afakeniilumuu aban li anuulooliil aaniil jakum kulob moola ésukayi.

17Lalobiilob loon muña'a bájum kulimaku unke kan Ateemit álobummuu li afulofetawu, li kubaj:

18«Alokaawu úmbaam an iḷusumuu, akila ammuu umme, an iboolaatumuu, ásuumommuu ŋáa'. Fan íboñul Buyinumabu búmbaam bubil bulako li akila, min awaale macolaamu mata Ateemit bukanabuku feh kata etaamayi.

19Let atalen li an, let alob abaŋulo; ban let an ajam hulimool li útinawu.

20Let atuje kacaac kákufowe. Let ahok ehiitum yahohhojene, Muñowu lammuu akaan boot yok nan ammuu akaan wahawu wan Ateemit afañumuu ubaj;

21min bukanabuku feh kata etaamayi kúkangum li akila.»

Yéesu li akesoo uyinum wajakut úfu' li ánayine akee

(Maak 3:22-30; Lík 11:14-23)

22Muñe'e li kúŋalul Yéesu ánayine áfuume ban ayilaat alob, mata buyinum bajakut bújufowool. Yéesu li afaken ánayinaawu min jíwool li ayili álobul, li ayili foof ajuk.

23Búsukabu balako tomuu feh li busego min bunaak boon: — Kama ummu fíle ammuu Añiilawu ata Dayit?

24Bale nan Kufaaliisiyeŋaku kujamumuu loon muña'a li koon: — Anáyinaawu ummu li búkaanum bata Bélusebul, ammuu anahaanawu ata uyinumawu wajakutaawu, lákesoolumemuu uyinumawu wajakutaawu úfu' li bukanabuku kan újufomuu.

25Bale Yéesu li ahaas uyinoolawu wooliil, li aaniil: — Jáyii jilakomuu, ban bukanabuku kata jo li kutiikoo ló, fan jiyiisoo. Bukan kata ésuk, mantee foof kata butoŋ kujamoolutumuu, ésukayi let efiyo to, butoŋabu foof let bufiyo to.

26Ban Sayitaaneakesoomuu Sayitaane, kajamoo kulet li akila humumool. Buu kama jáyiiyaju joola joote jiyili jifiyo to?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Nokoomuu loon jonsoon ínje li búkaanum bata Bélusebul líkesoolume uyinumawu wajakutaawu, kúgoomaku kooluul li waa kúkesoolume wó? Mó mújimuu, fan kúhiisuul buko humumiil kaanaku jilet li maḷegen.

28Bale nokoomuu loon li búkaanum bata Buyinumabu bata Ateemit líkesoolume uyinumawu wajakutaawu, kama Jáyiiyaju jata Ateemit jíliiŋulo booluul.

29«Mantee foof buu an aate ayili anoken li eluuf yata an ata sembe, ajow ábotul ebajayi yoola, akila bajandut ajenkool? Ajenkumuu anawu ata sembaasu aban, li akit ayili abot ebajayi yoola.

30«An alaañutumuu búmbaam, alatoolawom laam. An alambenutommuu íŋalul bukan boot li Ateemit, akila ummu li kayiisiil.

31Mó mújimuu fan eenuul, bukanabuku kuyilo kubonketi kahoofoo kanookan kan kukaane, li kagel kanookan kan kugele Ateemit, bale an agelumuu Buyinumabu Banabaabu, Ateemit let abonketool.

32An alobumuu kulim kajakut aya li Añool-An, Ateemit fan abonketool; bale an alobumuu kulim kajakut aya li Buyinumabu Banabaabu, Ateemit let abonketool li buloŋabu umbe, let abonketool foof li buloŋabu babilemaa.

Bunuunuken li ebukoolumool láhaasumeyi

(Lík 6:43-45)

33— Bunuunuken bujakumuu, ebukoolumayi yata bo foof fan ejak. Li bil nokoo loon bunuunuken bujakut, ebukoolumayi yata bo foof let ejak. Mata bunuunuken li ebukoolumool láhaasumeyi.

34Siḷaaḷakase! Buu eete kaan li jiyili jilob majake bukuluul jajakutumuu? Mata wahawu wammuu li buyinumabu, wo butumabu búlobewulumuu.

35An ajake, li buyinumool bajake lálobume kulim kajake. An ajakut, li buyinumool bajakut lálobume kulim kajakut.

36Fan ilobuul eenuul, li Hunakahu hata Batiibabu, anoowan fan atal hákil Ateemit wáa újiye li alob hulim hanoohan hajakut.

37Mata li kulimaku kooli Ateemit áatummuu atiibi min aseni bakooŋ, mantee foof li abeti li katek.

Wahawu wabajumuu Sonaas

(Maak 8:11-12; Lík 11:29-32)

38Muñe'e kukee li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li Kufaaliisiyeŋaku li koon Yéesu: — Anahaan, jifañe min úkaanoli jijuk wah wájaahaleniye wáhiisene kaanaku Ateemit áboñuli.

39Yéesu li aaniil: — Bukanabuku kata muñe'e kakaanumuu bukan kajakut, ban kútuulut Ateemit, li kuḷaw mantee li kujuk wah wájaahaleniye. Bale let

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kujuk búhiisenum bájaahaleniye bábuto li wahawu wabujumuu Sonaas ammuu afulofet.

40Mata loon Sonaas alakomuu sitihunaka síhaaji li sihuka síhaaji li halahu hata huwolahu, mo foof Añool-Anammuu li alako sitihunaka síhaaji li sihuka síhaaji kata láala etaamayi.

41Li Hunakahu hata Batiibabu, bukanabuku kata ésukayi yata Niniib fan kuyito hákil bukanabuku kata muñe'e min kulob buu kata muñe'e kuhoofoomuu eeno. Mata kata Niniib, nan Sonaas awaaleyiilumuu hulimahu hata Ateemit, kubeebet búsol buloŋabu booliil buhaanabu, min kuloŋ loon Ateemit afañumuu. Ban baje taate wah wahaŋe Sonaas.

42Li Hunakahu hata Batiibabu, Aseekenawu ata etaamayi yan koonemuu Seeba, fan ayito hákil bukanabuku kata muñe'e min alob buu kuhoofoomuu eeno. Mata labilumbilum ban lóyiye ŋáa’, abil ajanten bújallowabu bata Salomoŋ. Ban baje taate wah wahaŋe Salomoŋ.

Eláañulayi yata buyinumabu bajakutaabu

(Lík 11:24-26)

43— Nan buyinum bajakut búfulume li an an bújufowe, fan bujow buñaahoo ban sayimuu min buŋes tan bóomi li buyooo̱, bale let bujuk tan bóomi li buyooo̱.

44Muñe'e li buyinoo boon: «Boot min ilaañ boot li eluufayi yúmbaam dán ífulumulomuu.» Nan bulaañumuu búliiŋ, li butook eluufayi makinut, mawuuweli, wahawu feh majoojeneli.

45Buyinumabu bajakutaabu li bulaañ bujow búŋalul uyinum wajakut wakee woono hutok li úo̱luba wahaŋ bo máo̱lafut, min ujow újufo anawu min ulako li akila. Muñe'e buloŋabu bata anawu ummu an uyinumawu wajakutumuu újufomuu, li buhaŋ mátaañi bútinaalabu. Muña'a emmuu bil nokoo li bukanabuku kata muñe'e kajakutumuu.

Kutuyaku kata Yéesu li jaawool

(Maak 3:31-35; Lík 8:19-21)

46Nan Yéesu alakomuu elobayi li búsukabu, jaawool li kutuyool li kúŋejul. Li kulako tíyaŋ, min kulako huŋes min kulob li akila.

47Muñe'e akee li aan Yéesu: — Jaawi li kutuyi kumbuku tíyaŋ, ban kufañe min kulob li awu .

48Bale Yéesu li aan anawu alobool momuu: — Kama ayi ammuu jaawom? Bukay kommuu kutuyom?

49Yéesu li añuu kaŋenool ajooŋoo li kúgoomaku koola, ban li aan: — Jaawom li kutuyom buko kommuu umbuku.

50Mata an akaanumuu loon Atuubawom ammuu haatiya afañumuu, anawu ummu ammuu atuyom, áliinom, li jaawom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Máciya 13

Bukittenoolum bata an áami li ebet sígul

(Maak 4:1-9; Lík 8:4-8)

1Li hunakahu unhu hanolahu, Yéesu li áfulul li eluufayi ajow abah bata katantaku kata húwajahu.

2Muñe'e búsuk li bubil búguutool, gay li ájufo li busaana ajow abah ló. Búsukabu feh li bulako bata katantaku kata húwajahu.

3Yéesu li aŋa' bukittenoolum min alobiil wah fiyo, aaniil: — Bile baj awaña áfule ajow ebet sígul.

4Nan alakomuu ebetayi, búgin bakee bata sígulasu li bulo li bútinabu. Basuuwabu li bubil butiñ so.

5Búgin baabu li bulo li etaam yata bagisa, tan tiŋowe. Sígulasu li siyaan siḷ̥iilul, mata muḷ̥uyisamu mata etaamayi mumeeŋut to.

6Bale nan banakabu bulumulumuu, sígulasu li sísulo min sisay, mata siyawut kuhaa' káloyiye.

7Búgin bakee li bulo li banuunuken bata úbuja. Nan banuunukenabu bata úbujaawu buḷ̥iilulumuu, li búgoben sígulasu saḷ̥iilumuu.

8Búgin baabu bata sígulasu li bulo li etaam yakonete. Li sibuk ŋáa', min kabas kano kubaj ukake' woono éteemeel, kakee li kubaj woono kúyii kúhaaji, kufaal ko li kubaj woono áyii li kuŋen.

9An áakimuu sijan, li ajanten jak min ajam!

Wahawu wájimuu Yéesu li aŋa' bukittenoolum min alob

(Maak 4:10-12; Lík 8:9-10)

10Muñe'e kúgoomaku kata Yéesu li kúlohulool min kugeḷ̥ḷ̥enool koonool: — Wáa újiye li unaak uŋa' bukittenoolum min ulob li buko?

11Yéesu li aaniil: — Mata bukuluul, Ateemit lakaanuukaan min jihaas wahawu wahaasutimuu wata Jáyiiyaju jata haatiya. Bale umbuku áhiisutiil wo.

12Mata an abajumuu, Ateemit fan afamenool. Bale an abajutumuu wahoowah, maayeet jatitaju jan abajumuu, Ateemit fan ayab jo.

13Wahawu unwu újimuu li inaak iŋa' bukittenoolum min ilob li buko. Mata kujukelejuke ban let kujuk. Li kujanten ban let kujam, let foof kúnaanum.

14Muñe'e hulimahu han afulofetawu Esay alobumuu, húbajummuu li buko, haanumuu:

«Fan jijanten ban li jijam jak, bale let jínaanum maayeet tuf. Fan jijuke ban li jijuk jak, bale let jikooñaam maayeet tuf.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Mata bukanabuku umbuku kuhokenhoken uyinumiil min kuhoy bajam. Kutottoj sijaniil, kúmimmib kúkiliil, jakum bil kúkiliil kujuk, jakum bil sijaniil sijam, jakum bil kúnaanum li uyinumiil. Jakum bil eeni kukomenkomen kúlaañul boot búmbaam min ifakeniil .

16«Bale áwolowuul, mata jijuujuk li kúkiluul, ban li jijam li sijanuul.

17Li maḷegenamu fan ilobuul, bukan kameeŋe kan Ateemit álobume li buko li bukan kameeŋe kátuule Ateemit, kufañeene min kujuk wahawu wan jijukemuu li wo, bale kujukut wo. Li kufañeen min kujam wahawu wan jijamemuu li wo, bale kujamut wo.

Yéesu li akitten bukittenoolumabu bata abetaawu ata sígulasu

(Maak 4:13-20; Lík 8:11-15)

18— Muñe'e kama bukuluul jijanten min jínaanum waabukittenoolumabu bata abetaawu ata sígulasu bulobe.

19An ajantenumuu Hulimahu Hásuumaahu hata Jáyiiyaju jata Ateemit ban ánaanumut ho, Sayitaane fan abil áfulen li buyinumabu bata anawu Hulimahu han ajamumuu. Anawu ummu, akila ammuu kagendenaku kata bútinabu tan sígulasu silomuu.

20Etaamayi yata bagisaabu dán sígulasu silomuu, yo yommuu anawu ayaane ajamumuu Hulimahu Hásuumaahu hata Jáyiiyaju jata Ateemit, li ayab ho li ésuumansuum ló.

21Bale emmuu Hulimahu hubajut kuhaa' li anawu ummu, nan sílaamasu síŋejulumuu, jálaatenaju foof li jíliiŋul mata Hulimahu húji, li ayaan akat bo káyinenaku koola.

22Etaamayi yata banuunukenabu bata úbujaawu dán sígulasu silomuu, yo yommuu anawu ajamumuu Hulimahu hata Ateemit aban, uyinoolawu wata buloŋabu bata muñe'e, li jabuntaju jata kásuumaku kata ebajayi, li kúgoben Hulimahu, min jí anawu li áloŋaati loon Hulimahu hulobumuu.

23Etaamayi yakonetumuu dán sígulasu silomuu, yo yommuu anawu ajamumuu Hulimahu hata Ateemit, ban li ánaanum ho. Anawu ummu li abaj buloŋ bajake banokoole li kamaano kan kabas kano kubaje ukake' woono éteemeel, kakee li kubaj woono kúyii kúhaaji, kufaal ko li kubaj woono áyii li kuŋen.

Yéesu li aŋa' emaanobasuu akaan bukittenoolum

24Yéesu li alaañen alobiil bukittenoolum bakee aaniil: — Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo li an abete sígul sajake, li kaḷaakaku koola.

25Bale nan ésukayi elakomuu kámooliyaku, alatoolaawu oola li ajow aŋa' emaanobasuu ahin abet li kaḷaakaku ágiiw li edenfeteŋayi, ban li ajow.

26Nan sígulasu sata edenfeteŋayi siḷiilulumuu, ejow éfulen, emaanobasuuwayi li ehin eḷiilul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Muñe'e kulokaabuku kata ata eluufayi li kubil kugeḷḷenool koonool: «Anahaan, kama inti sígul sajake lubete li kaḷaakaku kooli? Kama emaanobasuuwayi yammuu li kaḷaakaku bay éfulumulo?»

28Li aaniil: «An alatom akaane loon muña'a.» Kulokaabuku li koonool: «Lufañe min jijow jiluuc emaanobasuuwayi?»

29Ata eluufayi li aaniil: «A'aa', mata jibanumuu li jilako kaluucaku kata emaanobasuuwayi, nakee li jiluucoo edenfeteŋayi.

30Jikat edenfeteŋayi li emaanobasuuwayi min yankoo li mano, boot nan ecacayi yommuu éliiŋ. Nan ecacayi yommuu éliiŋ, fan ilob kucacaaku eeniil: "Jijand jiluuc emaanobasuuwayi ban li jikaan yo kukoken boot kásu'. Jibanumuu li jikit jicac edenfeteŋayi jijow jitah li bulaŋenabu búmbaam."»

Yéesu li aŋa' ekool yata bunuunuken ban koone mutaad, akaan bukittenoolum

(Maak 4:30-32; Lík 13:18-19)

31Yéesu li alaañen aseniil bukittenoolum bakee. Li aaniil: — Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo li ekool yata anuunuken an koone mutaad, yan an ajowe aḷuk li buḷibabu boola.

32Ekoolayi yata anuunukenawu ummu ehaŋumuu matiti bakoolabu feh. Bale ejowumuu eḷiilul, li ehaŋ banuunukenabu feh. Li ebil ekaan bunuunuken min naak basuuwabu bubil buseeh li waanawu wata bo.

Yéesu li aŋa' élebiil akaan bukittenoolum

(Lík 13:20-21)

33Yéesu li alaañen alobiil bukittenoolum bakee aaniil: — Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo li élebiil yan anaale aŋale ágiiwoo li kukiib kúhaaji kata efo' min asiiw, boot yok nan basiiwelabu búkaakumuu foof bo feh.

Yéesu li aŋa' bukittenoolum min alob bukanabuku wah wayolowe

(Maak 4:33-34)

34Yéesu li aŋa' bukittenoolum min alob wahawu unwu feh búsukabu. Bajut wah wan alobe búsukabu, akila baŋalut bukittenoolum min alob wo,

35bájum wahawu wan afulofetawu alobumuu, li ubaj. Lansaan: «Fan ílobum li buko li ukittenoolum. Fan ilobiil wahawu wan Ateemit ayolumuu nan adunaayi étuutimuu.»

Yéesu li akitten bukittenoolumabu bata emaanobasuuwayi

36Fúlum tó, Yéesu li akat to búsukabu min ajow anoken li eluufayi dán alakomuu. Muñe'e kúgoomaku koola li kúkoojulool min koonool: — Uhéboli bukittenoolumabu bata emaanobasuuwayi yalakomuu li kaḷaakaku, waa bufañe bulob.

37Yéesu li aaniil: — Anawu abetumuu sígulasu sajakaasu, akila ammuu Añool-An.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

38Kaḷaakaku ko kommuu adunaayi. Sígulasu sajakaasu so sommuu bañiilabu bata Jáyiiyaju. Emaanobasuuwayi yo yommuu bañiilabu bata Sayitaane.

39Alatoolaawu abetumuu emaanobasuuwayi, akila ammuu Sayitaane. Ecacayi, yo yommuu nan buloŋabu umbe bommuu li buban. Kucacaaku, buko kommuu kumalakaabuku.

40Mó mújimuu, loon emaanobasuuwayi eluucimuu ban li ebeteni li sambun, mo foof emmuu bil nokoo nan buloŋabu umbe bommuu li buban.

41Añool-An fan abil áboñul kumalakaabuku koola, min kúfulen li Jáyiiyaju bukanabuku feh kájiyemuu ésukayi li elo li kahoofoo, li bukanabuku feh kakaanemuu majakut.

42Kumalakaabuku fan kubeteniil li sambun sáamak, dán emmuu baj jíḷok li sílaam sáamak.

43No unnu bukanabuku kátuulumuu Ateemit, fan kuleñ loon banakabu li Jáyiiyaju jata Atuubayiil. An áakimaa sijan, li ajanten jak min ajam.

Yéesu li aŋa’ ebaj yayoli akaan bukittenoolum

44— Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo loon ebaj yayoli li kaḷaak, yan an ajuke li alaañen yo ayo’. Muñe'e buyinumool li búsuum, li ajow anoomen wahawu wan abajumuu feh aban, li anoom kaḷaakaku kata ebajayi.

Yéesu li aŋa’ esis yata bunoom baluuke ŋáa’ akaan bukittenoolum

45— Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo foof loon ájula'a aano li huŋes usis wajake.

46Nan ajukumuu esis yano yata bunoom baluuke ŋáa’, li ajow anoomen wahawu wan abajumuu feh aban, li anoom yo.

Yéesu li aŋa’ embaal akaan bukittenoolum

47— Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo foof loon embaal yan kumbaala kubetene li husamu, min éjokul jíwoloojiwol.

48Nan embaalayi emeeŋumuu, kumbaalaaku li kúñakul yo boot bata katantaku, ban li kubah min kuḷus siwolasu sajakumuu kukaan li utekel, min kubeten sajakutumuu.

49Muña'a foof emmuu bil nokoo nan buloŋabu umbe bommuu li buban. Emalakaayi fan ebil égitul bukanabuku kajakutumuu li bukanabuku kátuulumuu Hulimahu hata Ateemit.

50Banumuu emalakaayi fan ebeten bukanabuku kajakutumuu li sambun sáamak, dán emmuu baj jíḷok li sílaam sáamak.

51Yéesu li ageḷḷen kúgoomaku koola aaniil: — Jínaanume ukittenoolumawu unwu feh? Li koonool: — Eéhe’, jínaanume.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

52Muñe'e Yéesu li aaniil: — Mó mújimuu, anoowan aliikene bukanabuku eluwaayi yata Móyiis, abile alako ágoom ata Jáyiiyaju jata Ateemit, lanokoonokoo li anahaan ata eluuf, áfulenulo li ebajayi yoola, wah wawunkul li foof wah wahaan.

Bukanabuku kata Nasalet kúyinenut li Yéesu

(Maak 6:1-6; Lík 4:16-30)

53Nan Yéesu abanumuu elobayi li ukittenoolumawu unwu, li ajow awuj.

54Muñe'e li ajow boot li ésukayi yoola áliiŋ, li anaak aliiken bukanabuku li siluufasu sata kaḷawaku. Baliikenelabu boola li búji bukanabuku feh kanaake kujantenoolumuu li kusego. Li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama bay ánayinaawu ummu aliikenumulo bújallowabu umbu? Buu kaane li ayili akaan wahawu unwu wájaahaleni muñowu?

55Kama kele inti akila ammuu añiilawu ata adaajaawu ata siluufasu? Inti Mali ammuu jaawool. Ban kama inti Saak, Suseef, Simoŋ, li Súd kommuu kutuyool?

56Inti kúliinool feh kumbuku taate li ololaal? Kama bay láŋalumulo bújallowabu umbu li sembaasu unsu feh?

57Wahawu unwu li úhiliil kúyinenum li Yéesu. Muñe'e Yéesu li aaniil: — Afulofet áluukeneliiti li etaamayi ban abukimuu, li butoŋool.

58Muñe'e Yéesu akaanut to wah wájaahaleniye wameeŋe, mata ésukayi éyinenut li akila.

Máciya 14

Eketayi yata Saŋ Batiis

(Maak 6:14-29; Lík 9:7-9)

1No unnu, Elod alako nomuu águubelunaalawu ata Gálile, li ajam li kulob mata Yéesu.

2Muñe'e li aan kulokaabuku koola: — Laalu Saŋ Batiis. Layitowuuyitowul li kaketumuu. Wahawu unwu újimuu li abaj sembe sata kakaan wah wájaahaleniye.

3Elod lajoojok no Saŋ ajenk ban li aŋalool akuḷ, mata Elodiyaas áji, an Elod aŋa'muu akaan aseekool, ban anaale ata atuyool Fílib.

4Elod lakankaan mo, mata Saŋ laanoosaan: — Loon Eluwaayi yata Móyiis elobumuu, colut min uŋa' Elodiyaas ukaan aseeki.

5Elod li afañeen min amuk Saŋ, bale li ákoli ésukayi, mata bukanabuku kujoojok Saŋ loon afulofet.

6Bale nan hunakahu hawayiḷenumuu kabukiyaku kata Elod húliiŋumuu, ásungutaawu ata Elodiyaas li agom hákil ésukayi yan Elod áhooñulumuu, li súum Elod ŋáa'.

7Elod li anuu aan fan asen ásungutaawu wahoowah wan ammuu aḷawool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Elodiyaas li atiken ásungutaawu oola min aan Elod: — Usénulom taate li buyinjaay húkowahu hata Saŋ Batiis!

9Nan ásungutaawu alobumuu áyiiyawu Elod loon muña'a, li jokool ŋáa'. Bale hunuulahu han anuulumuu hákil bukanabuku kan áhooñulumuu, li hújiwool li alob min kusen ásungutaawu húkowahu hata Saŋ Batiis.

10Maḷegen li aboñ kujow kúfalenul húkowahu hata Saŋ Batiis li hukuḷahu.

11Li kúŋalul húkowahu hata Saŋ Batiis li buyinjaay kujow kusen ásungutaawu, min aŋa' ho ajow asen jaawool.

12Kúgoomaku kata Saŋ li kubil kuŋa' ehuluŋayi yoola kujow kuhok, ban li kujow kulob Yéesu wahawu wabajumuu feh.

Yéesu li ákuumen bukan koono sínjunne hutok

(Maak 6:30-44; Lík 9:10-17; Saŋ 6:1-14)

13Nan Yéesu ajamumuu wahawu wabajumuu Saŋ Batiis, li aŋa' busaana min ayinno tan alakomuu ajow balewool boot ban wayitowe. Bale nan búsukabu bujamumuu, li búfulumul li sísukasu, bujow koot bunabenool.

14Nan Yéesu áwalowulumuu li busaanaabu, li ajuk búsuk báamak, li áyiyen min afaken kásomutumuu li buko.

15Li líiŋ kátiimaku, kúgoomaku kata Yéesu li kúlohulool min koonool: — Baabe wayitowayito ban banakabu bujone. Ulob búsukabu min bujow boot li sísukasu mantee li kunoom bo wah kutiñ.

16Bale Yéesu li aaniil: — Jakum kuyok li ejow. Jiseniil bukuluul humumuul kutiñ.

17Li koonool: — Kúmbuulu hutok bale jooke taate, li muwol múḷuba.

18Yéesu li aaniil: — Jíŋalulom kúmbuuluwaku li muwolamu taate.

19Muñe'e nan kúŋalulumuu Yéesu kúmbuuluwaku li muwolamu, li aan búsukabu bubah li mahosamu. Nan bubahumuu, li aŋa' kúmbuuluwaku hutokayi li muwolamu múḷubaamu, ban li ateb kúkilool ajooŋoo haatiya emitayi, min asal Ateemit. Fúlum tó, li amuncul kúmbuuluwaku asen kúgoomaku koola min kugaben ko búsukabu.

20Bukanabuku feh li kutokoñ kujow kufooñ, min kúgoomaku kuwomen kumunculaku kasaŋomuu, kujow kuyok kumeeŋen utekel woono kuŋen li úḷuba kuteb kújowetum.

21Ban kánayinaaku katokoñumuu kúmbuuluwaku li siwolasu kuyilo kúliiŋ sínjunne hutok. Ban kaalaabuku li bañiilabu kucobuti ló.

Yéesu li akak li malamu min ajow

(Maak 6:45-52; Saŋ 6:15-21)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Nan yaane fúlum tómuu, Yéesu li atuuŋ kúgoomaku koola kújufo li busaana, min kujow ló boot kageb kaaka húwajahu, min akila alob búsukabu min buyiisoo.

23Nan Yéesu alobumuu búsukabu min buyiisoo aban, li aŋito li huyuuy ajow aḷaw ló balewool. Banakabu li bujon, akila buloŋe ló liwoonool.

24Bale emmuu busaanaabu bo báloyiye katantaku, kulambajaku li kunaak kufamb bo, mata bulallaaj élusayi.

25Muñe'e nan banakabu bulakomuu kákatenul, Yéesu li ájowum koot li malamu ajooŋoo ban kúgoomaku koola kulakomuu.

26Nan kúgoomaku kujukumuu Yéesu li abil koot li malamu, li kúkoli ŋáa' min koon: — Afúlafu'! Li kúluulen, mata kúkolikoli.

27Bale Yéesu li ayaan aaniil: — Sákoluul, jítik, laalu ínje.

28Muñe'e Fiyeel li aanool: — Amaaŋen, nokoomuu loon maḷegen awu, kama ulobom min ibilum li malamu li koot boot buya.

29Yéesu li aanool: — Ubil. Maḷegen Fiyeel li áwalowumul li busaanaabu min ájowum koot li malamu ajooŋoo ban Yéesu alakomuu.

30Bale nan Fiyeel ajukumuu kaanaku búlusabu bululluuk, li ákoli. Nan ákolimuu, li átoŋ ayooko li malamu. Li akaaw butiya aan Yéesu: — Amaaŋen, ufakenom!

31Yéesu li ayaan atooken ájokulool, ban li aanool: — Mo káyineni kukite kutiti! Wáa újiye li úwettoo?

32Muñe'e nan kújufomuu buko kúḷuba li busaanaabu, búlusabu li buyaan buweelen.

33Bukanabuku kalakomuu li busaanaabu li kúkuntuŋ hákil Yéesu min kumanenool koon: — Li maḷegenamu awu ommuu Añiilawu ata Ateemit!

Yéesu li afaken kásomutumuu li etaamayi yata Genesalet

(Maak 6:53-56)

34Nan Yéesu li kúgoomaku koola kulimbumuu húwajahu, li kúliiŋ li etaamayi yata Genesalet.

35Muñe'e nan bukanabuku kakin bomuu kuhaasumuu Yéesu, li kuheben bukanabuku feh kakinumuu li sísukasu sata halaabahu unhu jow kujam. Li kúŋalul Yéesu bukanabuku kásomutumuu feh.

36Li kuyaakoo Yéesu mantee li akat kásomutumuu min kugo' kabeyaku bale kata kañaku koola. Maḷegen kago' komuu feh li kufak.

Máciya 15

Yéesu li ahoy múkaaniinamu manabutumuu li húnongumahu hata Ateemit

(Maak 7:1-13)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Muñe'e Kufaaliisiyeŋ li Kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis, li kúfulumul Yeelusalem kubil kutook Yéesu min kugeḷḷenool koonool:

2— Kama wáa újiye kúgoomaku kooli li kunaak kuhuusul múkaaniinamu mata situubawolaal sihaan? Mata kúfoseliit kuŋeniil kútowum kutiñ.

3Yéesu li aaniil: — Bukuluul wáa újiye li jinaak jihoy banab li eluwaayi yata Ateemit, min jinaak jinab li múkaaniinamu mooluul?

4Ateemit laane: «Uluuken atuubayi li jaawi .» Li aan foof: «An alobumuu kulim kajakut aya li atuubawool mantee foof li jaawool, laate amuki .»

5Bale bukuluul li jinaak joon bukanabuku kulob situubayiil li sijaawiil kooniil: «Wahawu wan eeteenumuu iŋa' min ilambenuul, wo liŋalumuu isen Ateemit.»

6Min lako anawu ummu muñe'e asohulawut min aluuken sibukoolawool. Muñowu jíkajenummuu hulimahu hata Ateemit, min jijok jak múkaaniinamu mooluul.

7Min jíhoolo muñowu! Esay ammuu afulofet lakonkooŋ li bukuluul, nan aanumuu:

8«Esúkayi inyu li utumiil bale kuluukenumom. Bale uyinumiil ulet lí ínje maayeet tuf.

9Kamanenaku kan kumanenewommuu hin kakaaḷo, mata siluwaasu san kukittenemuu bukanabuku, loon eenimuu sata Ateemit, siluwa sata bukan .»

Wahawu wakaanemuu an ásetaati hákil Ateemit

(Maak 7:14-23)

10Fúlum tó, Yéesu li ahooñul ésukayi min aaniil: — Jijantenom jak ban li jínaanum.

11Inti wah wan an atiñe, wo woote úji li eeni lasikosiko hákil Ateemit, bale wahawu wáfulumulemuu li butumool.

12Muñe'e kúgoomaku kata Yéesu li kúkoojulool min koonool: — Luhaasumuu oon kulimaku kan Kufaaliisiyeŋaku kujamimuu li ulob kúsengiyiisengi?

13Yéesu li aaniil: — Anuunuken anoowan an Atuubawom ammuu haatiya aḷukut, fan aluuci.

14Jikatiil bo. Laalu bukan káfuume kayabe hákil bukan káfuume boot min kúhiisiil bútinabu! Ban an áfuume ajowumuu ayab hákil afaalool áfuumandiin boot min áhiisool bútinabu, buko kúḷuba feh fan kulo li buwokaay.

15Muñe'e Fiyeel li aan Yéesu: — Ukíttenoli bukittenoolumabu umbu waa bulobe.

16Yéesu li aaniil: — Kama bukuluul foof jiyiliwolut jínaanum?

17Jihaasut joon wah wanokene li butum, fan ujow boot li halahu, ban li ujowi li siŋam?

18Bale wah wáfulumulo li butum li buyinumabu ubilume, ban wahawu unwu ukaanemuu an min eeni lasikosiko hákil Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Mata li buyinumabu uyinoolawu wajakutaawu úfulumulemuu: jamuk bukan, kahinten anaale alet ooli, húfulo an an jiyabowut, ékuwet, émalimiñ, li kúloboo.

20Wahawu unwu ukaanemuu an min eeni lasikosiko hákil Ateemit, bale inti hutiñ bafosut kuŋen.

Yéesu li afaken jísungute jata anaale alet Asuwif

(Maak 7:24-30)

21Fúlum tó, Yéesu li ajow boot halaabahu hata sísukasu sata Tiil li Sidoŋ.

22Muñe'e li baj anaale áfulumulo halaabahu unhu hata Kanaan abil boot bata Yéesu, áliiŋul li aḷokoolool butiya aanool: — Amaaŋen, ubonket úyiyenom, Añiil ata Dayit! Asúngutaawu úmbaam buyinum bajakut bújufowool, li buyokenool ŋáa'!

23Bale Yéesu abagut. Kúgoomaku koola li kúkoojulool min koonool: — Oonool alaañ, mata ummu min akaawemuu butiya ánabul li ololaal.

24Yéesu li aan: — Líboñuliboñul boot li bukanabuku bale kata Isilayeel kanokoomuu li kúgalalaan kájime.

25Bale anaalaawu li abil ákuntuŋ hákil Yéesu min aanool: — Amaaŋen, ubonket ulambenom!

26Yéesu li aanool: — Colut min an aŋa' hutiñahu hata bañiilabu utahen bajangiyabu batitabu .

27Anaalaawu li aanool: — Amaaŋen, lukooŋe. Bale maayeet bajangiyabu batitabu butiñetiñ bafoyabu bálowumulemuu li uyinjaayawu wata kata so.

28Muñe'e Yéesu li aan anaalaawu: — Anaale, mo káyineni kukite kuluuk! Jow kaani loon ufañumuu. Asúngutaawu ata anaalaawu li ayaan afak.

Yéesu li afaken kúsomuta kameeŋe

29Yéesu li áfulum tó min ajow boot bata katantaku kata húwajahu hata Gálile. Alíiŋ, li ajow aŋito li huyuuy ajow abah ló.

30Muñe'e búsuk báamak li búkoojulool. Li kúŋaloolul utankiñ, li bukan kakaje, li bukan káfuume, li kukumb, li kúsomuta kukee kameeŋe. Nan kúliiŋulumuu li kuwaleniil li kootaku kata Yéesu min afakeniil.

31Muñe'e búsukabu li busego ŋáa' nan kujukumuu kukumbaku li kúlobul, utankiñawu li ufak, kakajumuu li kujow jak, káfuumumuu li kujuk. Li kúbinken Ateemitawu ata Isilayeel.

Yéesu li ákuumen bukan koono sínjunne sibakii

(Maak 8:1-10)

32Muñe'e Yéesu li áhooñul kúgoomaku koola min aaniil: — Líyiyenyiyen bukanabuku umbuku. Mata muñe'e baje kunak kúhaaji buko taate lí ínje, ban

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kubajut muñe'e wah wan kóomi li kutiñ. Ifañut min ilaañeniil kúbalo macaalete, jakum bil kulo li bútinabu.

33Kúgoomaku koola li kugeḷḷenool koonool: — Bay luyilowaale úŋalumulaal kúmbuulu kafame kayilo kúkuumen búsuk báamak loon umbu, baabe ban wayito muñe'e?

34Yéesu li ageḷḷeniil aaniil: — Kúmbuulu keem jooke? Li koonool: — Kúmbuulu hutok li kúḷuba jooke, li muwol mafamut.

35Muñe'e li aan búsukabu bubah teetaam.

36Nan búsukabu bubahumuu, Yéesu li aŋa' kúmbuuluwaku hutok li kúḷubaaku li muwolamu, min asal Ateemit aban, li amuncul asen kúgoomaku. Kúgoomaku li kuŋa' kumunculaku kugaben búsukabu.

37Buko foofiil feh li kutokoñ kujow kufooñ. Kúgoomaku li kúwomenul kumunculaku kasaŋomuu kukaan li utekel kujow kumeeŋen woono hutok li úḷuba kuteb kújowetum.

38Katokoñumuu kúmbuuluwaku li muwolamu koono sínjunne sibakii, ban kanaalaabuku li bañiilabu kucobuti ló.

39Muñe'e nan Yéesu alaañenumuu búsukabu búbalo aban, li ájufo li busaanaabu min ajow boot halaabahu hata Magadan.

Máciya 16

Kufaaliisiyeŋaku li Kusaduusiyeŋaku li kulob Yéesu mantee li áhiisiil búhiisenum báfulumulo li emitayi

(Maak 8:11-13; Lík 12:54-56)

1Kufaaliisiyeŋaku báhiise kaanaku sembaasu soola li Ateemit sibilumulo.

2Bale Yéesu li aaniil: — Banakabu bujowumuu bukotoo, li jóonul: «Kajom banakabu fan búsuum, mata babbaj banak émunduŋo.»

3Líiŋumuu li bújom bíb, li jóonul: «Emitayi fan élaalul li búlus ló, mata eḷenḷem.» Bukuluul min emitayi enokoomuu bale, jiyilimuu jilaso min jihaas. Bale jiyilaat jilaso min jihaas kúhaasumaku kata taŋayi .

4Bukanabuku kata muñe'e kajakutumuu ban kútuulut Ateemit, kóomi li huŋes min kujuk búhiisenum bájaahaleniye. Bale let kujuk búhiisenum bakee bájaahaleniye bábuto li wahawu wabajumuu Sonaas. Ban Yéesu li akatiil to min ajow.

Yéesu li alob mata kákaanum baliikenelabu baletumuu maḷegen

(Maak 8:14-21)

5Nan kúgoomaku kulakomuu li kulimb boot kageb kaaka húwajahu, li kumojen kuŋa' kúmbuulu.

6Yéesu li aaniil: — Jijuke to ban li jíkaanum élebiilayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Muñe'e kúgoomaku li kunaak koon li uyinumiil: — Min úŋalulootaalumuu kúmbuulu, mó mújimuu li alob loon muñowu.

8Emmuu Yéesu lahaase kayinoolaku kooliil, li agelleniil aaniil: — Wáa újiye li joono li elob mata min jíŋaluloot kúmbuulu? Mó káyinenuul kukite kutiti.

9Kama boot muñe'e jínaanumolut? Jiwayilowut mata kúmbuuluwaku hutokayi kagabenimuu bukanabuku koono sínjunne hutokayi, li utekel woono weem jitebumuu jíjowetum wan kúmbuuluwaku kasaŋomuu kumeeŋenumuu?

10Jiwayilowut foof kúmbuuluwaku hutok li kúlubaaku kagabenimuu bukanabuku koono sínjunne sibakii, li utekel woono weem jitebumuu jíjowetum wan kúmbuuluwaku kasaŋomuu kumeeŋenumuu?

11Kama buu kaane jiyilaat jínaanum kaanaku ilet li elobuul mata kúmbuulu? Jíkaanum élebiilayi yata Kufaaliisiyeŋaku li Kusaduusiyeŋaku.

12Muñe'e kúgoomaku li kukit kúnaanum kaanaku Yéesu alakowut elobiil mata min kúkaanum élebiilayi yaŋaleyimuu min kaan kúmbuulu, bale mata baliikenelabu bata Kufaaliisiyeŋaku li Kusaduusiyeŋaku.

Fiyeel li alob aan Yéesu ammuu Afakenaawu

(Maak 8:27-30; Lík 9:18-21)

13Nan Yéesu áliiŋumuu li halaabahu hata Sesaale Fílib, li agellenkúgoomaku koola aaniil: — Kama bukanabuku koone ayi ammuu Añool-An?

14Kúgoomaku koola li koonool: — Kukee koone akila ammuu Saŋ Batiis. Kaabuku li koon akila ammuu Elí. Kukee foof li koon akila ammuu Selemi, mantee foof akee li kufulofetaku.

15Yéesu li agelleniil aaniil: — Yoo, bukuluul li joon ínje emmuu ayi?

16Simoŋ Fiyeel li aanool: — Awu ommuu Kilisita, Añiilawu ata Ateemit aloŋumuu.

17Yéesu li aanool: — Awólo Simoŋ, añiil ata Sonaas, mata inti an áhiisi wahawu unwu, bale Atuubawom ammuu haatiya.

18Bale ínje foof boot min eeni, awu ommuu Fiyeel, húlankiinahu. Li húlankiinahu unhu léemimuu li iteef Ejanguwayi yúmbaam. Sembaasu sata eketayi let siyili li Ejanguwayi inyu wahoowah.

19Fan iseni sikulumasu sata Jáyiiyaju jata Ateemit. Wahoowah wan úñeyiyene li etaamayi, fan úñeyiyeni li emitayi. Wahoowah foof wan úñeyiyenut li etaamayi, let úñeyiyeni li emitayi.

20Fúlum tó, Yéesu li anuuloo kúgoomaku koola aaniil jakum kulob an koonool akila ammuu Afakenaawu.

Yéesu li alob mata eketayi yoola li kayitowulaku koola li eketayi

(Maak 8:31-33; Lík 9:22)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Yaan no unnu, Yéesu li átoŋ alob kúgoomaku koola aaniil: — Boot min ijow boot Yeelusalem min ílaam ŋáa' li kuŋen kata kunahaanabuku, li kata huhaanaahu hata élambaayi, li kata kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis. Ban fan kúji li kumukom. Bale li hunakahu húhaajutahu, fan iyitowul li eketayi.

22Muñe'e Fiyeel li aŋalool kúfu' li kakaŋ min alobool aanool: — Ateemit ajow afooyi, Amaaŋen! Wahawu unwu jakum ubaji!

23Bale nan Yéesu átiiwowulumuu li aan Fiyeel: — Ulóyiyom, Sayitaane . Awu ummu li káhilom íkaanum húfañumahu hata Ateemit. Mata uyinoolut loon Ateemit ayinoomuu, bale luyinooyinoo loon bukanabuku kuyinoomuu.

Kanab li Yéesu lásengisengi

(Maak 8:34–9:1; Lík 9:23-27)

24Nan fú' tómuu, Yéesu li aan kúgoomaku koola: — An afañumuu min ánabul lí ínje, li akat kayinoo mata buloŋool. Ateb ekuluwaayi yoola, min ánabul lí ínje.

25Mata an aŋesumuu kafaken buloŋool, buloŋabu bábaneliitumuu fan bufakool. Bale an aketumuu mata ínje íji, fan abil abaj buloŋ bábaneliit.

26Jáliŋ buu yoom to, an babaje wahawu feh wata adunaayi, ban li aŋa' yaalayi yoola min acaam? Mantee foof, waa an ayilo aŋa' min ahal boot mata yaalayi yoola?

27Mata Añool-An ummu li abil li máyiineniyamu mata Atuubawool li emalakaayi yoola ló. Fan acaam anoowan nab li waa lakaanumuu li buloŋabu boola.

28Li maḷegenamu fan ilobuul, kukee li bukuluul káamimee taate, let kuket buko bajukut Añool-An li abil li Jáyiiyaju joola.

Máciya 17

Yéesu li ábutoo min aleñ loon banak

(Maak 9:2-13; Lík 9:28-36)

1Muñe'e nan jowe bajumuu kunak koono hutok li hano, Yéesu li aŋa' Fiyeel, li Saak, li Saŋ ammuu atuyawu ata Saak, kujow boot li huyuuy hagimbe kujow kulako bo baleyiil.

2Nan kúliiŋ dómuu, Yéesu li ábutoo hákiliil. Buulabu boola li buleñ loon banak. Wañawu woola li uhiit falala'.

3Li kulako to, Móyiis buko li Elí li kúfululiil, min kulako elob li Yéesu.

4Muñe'e Fiyeel li aan Yéesu: — Amaaŋen, jaajak min ulakowaal taate. Ufañumuu li ikaan úfooyum úhaaji, kakee boot li awu, kaaku boot li Móyiis, kaaku boot li Elí.

5Nan Fiyeel alakomuu elobayi, kafaal kahiite li kúhimeniil. Hulim háfulumulo li kafaalaku li hoon: — Laalu Añoolom an iboolaatumuu. Buyinumom feh li akila boom. Jijantenool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Nan kúgoomaku kujamumuu hulimahu unhu, li kúkoli ŋáa' min kulo kuŋa' wuuliil kuya li etaam.

7Yéesu li ajow akoojiil min agoliil, ban li aaniil: — Jiyito. Sákoluul.

8Kúgoomaku li kuteb kúkiliil, li kujuk to Yéesu balewool.

9Muñe'e nan kulakomuu káwalowulaku li huyuuyahu, Yéesu li aaniil: — Jakum jilob an wahawu wan jijukumuu, boot yok nan Añool-Anammuu li ayitenumuli li eketayi.

10Kúgoomaku li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Wáa újiye kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li kunaak koon: «Elí aate ajand abil? »

11Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu Elí fan abil min alaañen wahawu feh uḷuul loon naanaŋ.

12Bale fan eenuul Elí labile aban. Bale bukanabuku kuhaasut koon okila, min kukaanool loon súumiilumuu. Mo foof kóomimuu li kubil kubet Añool-An li sílaam.

13Kúgoomaku li kukit kúnaanum koon kama Saŋ Batiis lalakoyiil elob.

Yéesu li afaken añiil áyine atujowe

(Maak 9:14-29; Lík 9:37-43)

14Nan Yéesu li kúgoomaku kúhaajiyaku kúlaañulumuu boot ban búsukabu bulakomuu, ánayine akee li ákoojul Yéesu, ban li ákuntuŋ hákilool min aanool:

15— Amaaŋen, ubonket úyiyen añoolom. Latujowetujo, ban lálallaam ŋáa', mata lalowelo ñameeŋe li sambun, li mal.

16Líjowetumoojowetum bata kúgoomaku kooli, bale kuyilaatool kufaken.

17Yéesu li aan: — Huwaj, okila bukuluul! Jíyinenut ban li jinaak jíkaandomaayiiñ. Boot min ilako li bukuluul boot yok nay? Kama boot min ímuñuul boot yok nay? Jíŋalulom añiilawu taate.

18Muñe'e nan kúŋalulumuu añiilawu, Yéesu li anuuloo li sembe buyinumabu bajakutaabu. Li búfu' li añiilawu áyinaawu, min ayaan afak to.

19Kúgoomaku li kúkoojul Yéesu min kugeḷḷenool buko baleyiil, koonool: — Wáa újiye óloli jiyilaat jikesoo buyinumabu umbu bajakutaabu búfu' li añiilawu?

20Yéesu li aaniil: — Mata káyinenaku kooluul kafamut. Li maḷegenamu fan ilobuul, káyinenaku kooluul kutitiyeenumuu loon jikool jata anuunukenawu aaneyimuu mutaad, fan joon huyuuyahu unhu: «Uyinno taatu boot baaba,» li huyinno boot bo, ban wah let uheekuul.

21Bale buyinum bajakut loon umbu, kaḷaw li kamommo bale kuyilo bo kúfulen li an.

Yéesu li alaañen alob mata eketayi yoola li kayitowulaku koola li eketayi

(Maak 9:30-32; Lík 9:43-45)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Li líiŋ hunak hakee nan kúgoomaku kuwooge li etaamayi yata Gálile, Yéesu li aaniil: — Añool-An fan abeti li kuŋen kata bukan.

23Fan kumukool. Bale fan baj kunak kúhaaji, li ayitenumuli li eketayi. Li jokiil ŋáa'.

Yéesu buko li Fiyeel li kuhal búhalabu bata Eluufayi yata Ateemit

24Nan Yéesu li kúgoomaku koola kúliiŋumuu Káfeenawum, kayabemuu búhalabu bata Eluufayi yata Ateemit, li kubil kujuk Fiyeel min kugeḷḷenool koonool: — Kama anahaanawu ooluul áhaleliit búhalabu bata Eluufayi yata Ateemit?

25Fiyeel li aaniil: — Feh, lahalehal bo. Nan Fiyeel anokenumuu li eluufayi, Yéesu li ajand alob li okila aanool: — Simoŋ, awu buu luyinoole? Kama kúyiiyaku kata etaamayi, li bukay kúyabumemuu búhal? Mantee li bukanabuku kooliil, mantee li ejawoolaayi?

26Fiyeel li aanool: — Li ejawoolaayi. Yéesu li aanool: — Kama bukanabuku kooliil kulet ló li búhalabu.

27Bale awu ujow ubet kabuut li húwajahu. Jiwolaju játinaalaju jan ommuu újokul, li úŋaabul butumabu bata jo. Fan ujuk ló édalam yafame boot li búhalabu boolola bata Eluufayi yata Ateemit. Uŋa' yo useniil, lako búhalabu boolola kúḷuba jakum bil ufetaal li buko.

Máciya 18

Anawu ahaŋumuu maluukeni feh li Jáyiiyaju jata Ateemit

(Maak 9:33-37; Lík 9:46-48)

1No unnu, kúgoomaku li kúkoojul Yéesu min kugeḷḷenool koonool: — Muñowu ayi ahaŋumuu maluukeni feh li Jáyiiyaju jata Ateemit?

2Muñe'e Yéesu li áhooñul añiil atit, ban li aŋalool akaan li tutiil,

3min aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, jikatut bomuu bóonowabu booluul min jilaañ jinokoo loon bañiil batit, let jinoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

4Wahawu unwu újimuu an awalenoolomuu ajow anokoo loon jiñiilaju unje, akila ammuu ahaŋ maluukeni li Jáyiiyaju jata Ateemit.

5Ban an ayabumuu boola jak jiñiil jatit loon unje mata ínje íji, ínje humumom layabe boola.

Wahawu wájiyemuu an li ahoofoo

(Maak 9:42-48; Lík 17:1-2)

6— An ájimuu akee li umbuku kakitemuu li kúyinen lí ínje, li alo li kahoofoo, anawu ummu kóyumool buko baŋale kaneew kukok li enuy kuḷoofool li ekondo', ban li kuŋalool kubeten li hal min akeel ló.

7Katek káamak kujow kulako li adunaayi, mata wahawu wakaanemuu ésukayi elo li kahoofoo úji! Li maḷegenamu, wahawu unwu wóote ubaj, bale katek káamak kujow kulako li anawu ájimuu li ubaj!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8«Li bil nokoo loon kaŋeni, mantee foof kaati kújiyi li ulo li kahoofoo, li ufalen wo ubeten lóyiyi. Kóyume min unoken li buloŋabu bábaneliitumuu li kaŋen kano ló, mantee foof li kaat kano ló, awu babaje uŋen úl̥uba mantee foof woot úl̥uba, ban li ubeteni li sambunasu sáhokoweliitumuu.

9Li bil nokoo loon jíkilaju jooli joote jíjiyi li ulo li kahoofoo, li úkool̥ul jó ubeten lóyiyi. Kóyume min unoken li buloŋabu bábaneliitumuu li jíkil jano ló, awu babaje kúkil kúl̥uba ban li ubeteni li sambunasu sáhokoweliitumuu.

Bukittenoolum bata húgalalaan hájime

(Lík 15:3-7)

10— Jíkaanum! Jakum jibes akee li bukanabuku umbuke kan káyinenaku kooliil lí ínje kulitutumuu. Mata fan ilobuul, li emitayikumalakaaku kooliil kumbuku nanoonan hákil Atuubawom ata haatiya.

11Mata Añool-An labiibil boot kafaken bukanabuku kájimumuu .

12«Buu jiyinoole? An abajumuu húgalalaan koono éteemeel, ban hano li ko li hújim, fan akaan buu? Inti fan akat li huyuuyahu húgalalaanaku kúyii kubakii li kaat li kubakiilaku kasaŋo tomuu, min ajow áŋesul hájimumuu?

13Li mal̥egenamu fan ilobuul, nan ammuu li ajuk ho, fan abaj ésuumahukow li húgalalaanahu unhu haŋ húgalalaanaku kúyii kubakii li kaat li kubakiilaku kájimutumuu.

14Mo foof Atuubawuul ammuu haatiya afañutumuu maayeet min akee li bukanabuku umbuku, kan káyinenaku kooliil lí ínje kulitutumuu, ájim.

Yéesu li alob buu lommuu ukaan min úlaañenul an áyinene ahoofoole

15— Nokoomuu loon an an jibaje káyinen kano atile li awu, ujow ujukool min ulobool mo bukuluul balewuul. Ajantenimuu, li jilaañ jijamoo.

16Bale ajantenutimuu, li uŋa’ an ano mantee bukan kúl̥uba, min jilaañ jijow jijukool, «bájum hulim hanoohan hammuu hulobi, li lako kuyitowa kúl̥uba mantee foof kúhaaji kumaate nan hulobimuu,» loon Hulimahu hata Ateemit hulobumuu .

17Ahoyumuu bajanteniil, ulob mo Ejanguwayi. Ahoyumuu foof bajanten Ejanguwayi, ujokool loon an ákaanumut li Ateemit balewool, mantee foof loon an ajakut.

18«Li mal̥egenamu fan ilobuul, wahoowah wan jíñeyiyene li etaamayi, fan úñeyiyeni li emitayi. Wahoowah foof wan jíñeyiyenut li etaamayi, let úñeyiyeni li emitayi.

19«Fan ilaañen eenuul, bukan kúl̥uba li bukuluul kujamoomuu li etaamaye min kul̥aw wah, Atuubawom ammuu haatiya fan aseniil wo.

20Mata tan bukan kúl̥uba mantee foof kúhaaji kujoje li kajawaku kúmbaam, ínje ummu li tutiil.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bukittenoolum bata aloka afañut abonket afaalool

21Muñe'e Fiyeel li ákoojul Yéesu min agel̥̥lenool aanool: — Amaaŋen, ñoono ñeem leete ibonket an, akila bafete lí ínje? Mantee fan ibonketool boot ñoono ñatok li ñál̥uba?

22Yéesu li aanool: — Let eeni boot ñoono ñatok li ñál̥uba bale. Bale fan ubonketool boot yok ñoono kúyii kúhaaji li kuŋen, ñoono ñatok li ñál̥uba.

23Mó mújimuu, Jáyiiyaju jata haatiya jiyilo jikittenooli li áyii afañe ayoob min ahaas butumbuu anoowan li kulokaabuku koola kaakumuu ebajayi yoola, aakool.

24Nan áyiiyawu átoŋumuu kacobaku, li kúŋalulool akee aakenool similiyoŋ sameeŋe.

25Bale emmuu anawu ummu abajut wahawu wan ammuu aŋa' min alaañen ecaagenayi yoola, áyiiyawu li alob mata min kujokool okila li aseekool li bañoolool ló, li wahawu wan abajumuu feh, kunoomen loon emiikeel min kulaañen ecaagenayi yan aakenumuu áyiiyawu.

26Muñe'e alokaawu li ajow ákuntuŋ hákil áyiiyawu min ayaakoolool aanool: «Ubonket unaakom jakee. Fan ilaañeni ecaagenayi yan eekimuu feh.»

27Ayíiyawu li áyiyen alokaawu oola bil gay, li akatenool, ban li abonketool ecaagenayi yan aakenoolumuu.

28«Nan alokaawu ummu áfulum tómuu, li afam li afaalool aloka akee aakenool sídalam safamut. Li ajokool agak ban li aanool: "Ulaañenom ecaagenayi yan ookommuu!"

29Muñe'e afaalool li ákuntuŋ hákilool, min ayaakoolool aanool: "Ubonket unaakom jakee. Fan ilaañeni ecaagenayi yan eekimuu!"

30Bale alokaawu li ahoy, min aŋalool ajow akuł̥ boot yok nan ammuu li alaañenool ecaagenayi yan aakoolumuu.

31Nan kuloka kaabuku kata áyiiyawu kajukumuu wahawu wabajumuu, li jokiil ŋáa'. Muñe'e li kujow kukitten áyiiyawu wahawu wabajumuu feh.

32Muñe'e áyiiyawu li áhooñul alokaawu aakeneenoomuu sídalamasu áliiŋul li aanool: "Awu aloka ájakaatiye! Libonketibonket ecaagenayi yan ookenommuu, mata luyaakoolonyaakoo.

33Kama awu ooteenut foof úyiyen afaali loon ínje humumom íyiyenimuu?"

34Ayíiyawu huuñool li hulit ŋáa'. Li aŋalool asen kata hukuł̥ahu kutek boot yok nan ammuu alaañen ecaagenayi yan aakenoolumuu.

35«Muña'a foof Atuubawom ata haatiya ammuu abil akaanuul, an li bukuluul bahoye babonket li buyinumool feh an atile li akila.»

Máciya 19

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li alob mata búyabo li mata kaban búyabo

(Maak 10:1-12)

1Nan Yéesu abanumuu elobayi yata kulimaku unku, li ájowum li etaamayi yata
Gálile alo li yata Súde, kageb kaaka katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ.

2Búsuk li bunab li akila. Li afaken to kásomutumuu li buko.

3Kufaaliisiyeŋ kakee li kufañ kubuutoo Yéesu, li kúkoojulool min kugeḷḷenool
koonool: — Mantee eluwaayi yonsoon ánayine layilo aan aseekool ábalo, mata
wahoowah úji?

4Yéesu li aaniil: — Kama jijangawut Hulimahu hata Ateemit haanumuu «Li
húkitumahu, Ateemit láwuwenwuwen ánayine li anaale? »

5Ban li aan «Wahawu unwu újimuu ánayinaawu fan áfu' bata atuubawool li
jaawool, min ajow kukin li aseekool, min buko kúḷuba kulaañ kulako an ano? »

6Min lako muñe'e kulet bukan kúḷuba, bale an ano. Kama jakum an ayiis bukan kan
Ateemit áginnoole.

7Kufaaliisiyeŋaku li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Kama muñowu wáa
újimuu Móyiis li asen eluwa yaane, ánayine áatimuu aan aseekool ábalo, laate akiic
eleetal yata kakatoo asenool?

8Yéesu li aaniil: — Maḷaaḷamu mata uyinumawu wooluul mújimuu Móyiis li akat
bo min jinaak jikatoo li kuseekuul. Bale li húkitumahu, nokooleenut loon muña'a.

9Bale ínje fan eenuul, ánayine aanumuu aseekool ábalo, ban lakowut anaalaawu
ánayine akee ahintenool, min áyabul anaale akee, ánayinaawu ummu
lahintenhinten anaale alet oola.

10Muñe'e kúgoomaku koola li koonool: — Kaanumuu loon muña'a éemi li nokoo
ánayinaawu hákil aseekool, kama haŋe majak ulako to bayabut.

11Yéesu li aaniil: — Inti bukanabuku feh kuyilo kukaan loon kulimaku unku
kulobumuu, bale bukanabuku kan Ateemit asenumuu kayile min kukaan loon
kulobumuu.

12Baje wah wájiye bukan kameeŋe li kulako to muña'a bayabut. Kukee káwuwiil,
kaabuku bukan kukaaniil mo, kaabuku buko koone let kuyab mata Jáyiiyaju jata
haatiya jíji. An ayilimuu akaan loon kulimaku unku kulobumuu, li akaan.

Yéesu li ásooniyen bañiilabu batitabu

(Maak 10:13-16; Lík 18:15-17)

13Muñe'e bukan li kúŋalul bañiil boot bata Yéesu, mantee li aŋa' kuŋenool awalen
li buko min aḷaw. Bale kúgoomaku koola li kutalen bukanabuku káŋalulumuu
bañiilabu.

14Yéesu li aan kúgoomaku: — Jikat bañiilabu min bubil búmbaam. Jakum jíhiliil
kubilum. MataJáyiiyaju jata Ateemit jata bukanabuku kanokoomuu li buko.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Fúlum tó, Yéesu li aŋa' kuŋenool awalen li buko, ban li ajow.

Yéesu li alob buu ebaj ákoyileniwummuu

(Maak 10:17-31; Lík 18:18-30)

16Li líiŋ hunak hakee, ánayine akee li ákoojul Yéesu min agel̥̥enool aanool: — Anahaan, waa leete ikaan wajake min ibaj buloŋabu bábaneliitumuu?

17Yéesu li aanool: — Wáa újiye li ugel̥̥enom mata wah wajake? An ano bale ajake. Ufañumuu min unoken li buloŋabu bábaneliitumuu, ukaan loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu.

18Anáyinaawu li agel̥̥en Yéesu aanool: — Eluwa yay? Yéesu li aanool: — Eluwaayi yaanumuu: «Jakum umuk an. Jakum uhinto li anaale mantee li ánayine alet ooli. Jakum úkuwet. Jakum úmal uya li an.

19Uluuken atuubayi li jaawi. Loote ufañ afaali an loon awu humumi ufañoolomuu .»

20Anáyinaawu li aan Yéesu: — Wahawu unwu feh likankaan wo. Waa umite usaŋowom?

21Yéesu li aanool: — Ufañumuu min ulako an anabe hákil Ateemit, ujow újula wahawu feh wan ubajumuu, min uŋa' sídalamasu ugaben esukateenayi. Fan ubaj hubaj li emitayi. Banumuu, li ubil únabul lí ínje.

22Bale nan ánayinaawu ajamumuu kulimaku unku, li áyiyenoo ábalo, mata lakankaan usaanum wáamak.

23Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Li maḷegenamu fan ilobuul, séngisengi ŋáa' min usaanum unoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

24Boot min ilaañen eenuul, séngisengi min eñonkom énokenum li ésuuh yata ekikum, bale haŋ másengi ŋáa' min usaanum unoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

25Nan kúgoomaku kujamumuu kulimaku unku, li kusego ŋáa', min kugel̥̥en Yéesu koonool: — Kama muñowu ayimaa ayilo afakeni?

26Yéesu li ajukeliil, ban li aaniil: — Li bukanabuku, an ayilaat afakenoolo, bale bajut wah waheeke Ateemit kakaan.

27Muñe'e Fiyeel li aan Yéesu: — Fan ujanten! Alóli jíkatuukatul bo wáholi feh min jínabul li awu. Muñowu waa jóomi li jibaj to?

28Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, nan Añool-An ammuu li abah li efenjeŋayi yoola yáyiineniyaayi nan wahawu feh wommuu ulaañen uwunkulo, bukuluul kuŋen li kúḷubaaku jánabulumuu lí ínje, fan jibah foof li sifenjeŋ min jitiib utoŋawu kuŋen li úḷubaawu wata Isilayeel.

29Ban an akat bomuu siluufool, mantee kutuyool, mantee kúliinool, mantee atuubawool, mantee jaawool, mantee bañoolool, mantee foof etaamool mata ínje

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

íji, fan abil abaj wahawu unwu feh haŋ to ñoono téemeel, ban foof fan abaj buloŋ bábaneliit.

30Bale kameeŋe li kútinaalabuku fan kulako kúsola. Kameeŋe li kúsolaabuku fan kulako kútinaa.

Máciya 20

Bukittenoolum bata kuloka li etool yata úbiiñ

1—Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo li an ata etaam, áfule li bújom bíb ajow huŋes kuloka boot li buḷibabu boola bata úbiiñ.

2Li ajamoo li kulokaabuku mata min acaamiil bacaamabu bata etihunaka. Ban li ájowetumiil kujow kulok li buḷibabu boola bata úbiiñawu.

3Nan banakabu búlabulumuu, ewaatuwayi etoken li ebaalikenayi baŋeje, ánayinaawu li alaañen áfu', li ajuk kuloka kukee kabajut bulok, mayitowe li kaayeenaku.

4Anáyinaawu li aaniil: «Bukuluul foof jijow jilok li buḷibabu búmbaam bata úbiiñawu min ban li icaamuul bacaam bajake.» Maḷegen li kuwuj.

5Anáyinaawu li alaañen áfulul, banakabu bayitene, li bo foof bakeḷe, li alaañen akaan manolamu.

6Muñe'e nan banakabu bufañumuu kálus, ánayinaawu li áfulul boot bata kaayeenaku, li alaañen ajuk to kuloka kukee mayitowe. Li ageḷḷeniil aaniil: «Wáa újiye li joono taatu etihunakaayi feh bakaanut wahoowah?»

7Kulokaabuku li koonool: «Mata bajut an áŋaloli jijow jilokool.» Anáyinaawu li aaniil: «Yoo, kama bukuluul foof jijow jilok li buḷibabu búmbaam bata úbiiñawu.»

8«Muñe'e nan títiimomuu, ánayinaawu ata buḷibabu li aan anahaanawu ata kulokaabuku koola: "Uhóoñul kulokaabuku min ucaamiil. Ukítum li kulokaabuku kaŋalimuu búsol ujow úbanum li kútinaalabuku."

9Maḷegen kulokaabuku kabilumuu banakabu báluse, li kubil kuyab anoowan bacaam bata etihunaka.

10Kulokaabuku kútinaalabuku kan ajandumuu aŋa' li kubil, min kuyinoo li koon bacaamabu booliil fan buhaŋ bata kúsolaabuku. Bale anoowan li buko li ayab foof bacaam bata etihunaka.

11Nan kútinaalabuku kuyabumuu anoowan bacaam bata etihunaka, li kúmummunoo mata wahawu wan ánayinaawu ata buḷibabu bata úbiiñawu akaanumuu.

12Muñe'e kulokaabuku kútinaalabuku li koon ánayinaawu: "Kulokaabuku umbuku kan uŋalumuu búsol, ewaatu yano bale kuloke, ban li ucaamiil loon áloli, jálaamumuu etihunakaayi feh li hásufaahu hata banakabu."

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Bale ánayinaawu li aan akee li buko: “Atuyom, ifetut li awu maayeet. Inti bucaam bata etihunaka lujamoolaye min icaami?

14Uŋa’ bacaamabu buya min ujow. Injé ifañe, li icaam alokaawu ummu ásolaawu le loon awu.

15Kama waa iyilaat ikaan ebajayi yúmbaam loon ifañumuu? Bale waa lutiitii min ikaaniilumuu suum?”

16Mó mújimuu bukanabuku kúsolaabuku fan kubil kulako kútinaa, min bukanabuku kútinaalabuku kulako kúsola.»

Yéesu li alaañen alob mata eketayi yoola li mata kayitowulaku koola li eketayi

(Maak 10:32-34; Lík 18:31-34)

17Muñe'e Yéesu li alako ejow boot Yeelusalem, li aŋa’ kúgoomakukúfu’ jooliil min aaniil buko li ejowayi:

18— Jijanten! Alolaal ummuwaal li ejow boot Yeelusalem ban Añool-An ammuu li abeti li kuŋen kata huhaanaahu hata élambaayi, li kata kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis. Fan koon lafeefet min lako boot min aket.

19Ban fan kuŋalool kusen kákaanumutumuu li Ateemit balewool min kulekenool. Fan kuŋa’ kukaluwaas min kutekool, ban li kubaaŋool li ekuluwa. Bale hunakahu húhaajutahu fan ayitowumul li eketayi.

Kaḷawaku kata jaaw ata bañiilabu bata Sebede

(Maak 10:35-45)

20Muñe'e jaaw ata bañiilabu bata Sebede li ákoojul Yéesu li bañoolool ló, ban li ákuntuŋ hákilool boot kaḷawool wah ukee.

21Yéesu li agelḷenool aanool: — Waa lufañe? Anaalaawu li aanool: — Ulob min bañoolom búḷuba umbe bil kubah, akee li buko kaŋeni kúli, aahu kaŋeni kamay nan ommuu ulako li jáyiiyaju jooli.

22Yéesu li aaniil: — Bukuluul jihaasut waa jiḷawe li wo. Mantee jiyilo jihob ejunkayi yata sílaamasu yan ínje emmuu li ihob? Li koonool: — Jiyilo jihob yo.

23Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan jihob ejunkayi yan ínje emmuu li ihob. Bale mata kabah kaŋenom kúli, mantee foof kaŋenom kamay, inti lí ínje éemi li bilumul. Bale kúbahumaku unku kata bukanabuku kan Atuubawom akaan ko tomuu boot.

24Nan kúgoomaku kuŋenayi kaabuku kujamumuu loon muña'a, súumutiil li kutuyaayaku kúḷubaaku.

25Muñe'e Yéesu li áhooñuliil foofiil feh min aaniil: — Jihaase joon kunahaanaku kata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool kubabbaj sembe li buko, bukanabuku káamakabuku li kúhiisiil kaanaku sembe kooke.

26Wahawu unwu wootut ubaj li bukuluul. Bale an afañumuu min alako an áamak li bukuluul, laate alako alokaawu ooluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Ban an li bukuluul afañumuu min alako átinaa, alako amiikeelawu ooluul.

28Mo foof Añool-An abilutumuu boot min abaj emiikeel, bale min alako amiikeel.
Ban li asen buloŋool bulako búhal boot li bukan kameeŋe.

Yéesu li afaken bukan kúl̥uba káfuume

(Maak 10:46-52; Lík 18:35-43)

29Muñe'e Yéesu li kúgoomaku koola li kulako ejow kúfu' li ésukayi yan koonemuu
Séliko, búsuk báamak li búnabul li akila.

30Li baj kánayine kúl̥uba káfuume kabahe li kakaŋaku kata bútinabu. Muñe'e li
kujam kaanaku Yéesu ummu li éjowum tó, li kubaŋulo koonool: — Uyíyenoli,
anahaan, Añiil ata Dayit.

31Búsukabu li butaleniil min kooniil kulu. Bale buko li kuhaŋ mabaŋulo koon: —
Uyíyenoli, anahaan, Añiil ata Dayit.

32Yéesu li ayiten ban li ahooñiil, min agel̥l̥eniil aaniil: — Waa jifañe min ikaan boot
li bukuluul?

33Li koonool: — Anahaan, jifañe min úkaanoli min jinaak jijuk.

34Yéesu li áyiyeniil ŋáa'. Li ago' kúkilaku kooliil, li kuyaan kujuk ban li kunab li
akila.

Máciya 21

Yéesu li anoken li ésukayi yata Yeelusalem

(Maak 11:1-11; Lík 19:28-40)

1Nan Yéesu li kúgoomaku, buko báliiŋe li ésukayi yata Betifaase li huyuuyahu hata
unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye, Yéesu li áhooñul bukan kúl̥uba li
kúgoomaku koola min aboñiil,

2aaniil: — Jijow boot li ésukayi yammuu hákiluul. Nan jommuu jíliiŋ, fan jiyaan
jijuk asum ata hulaaha makoki. Jíl̥el̥ul bo ban li jíŋalulom bo.

3An alobuulumuu wah, li joonool: «Amaaŋenawu joke li bo». Fan ayaan akat bo
min bubil.

4Wahawu unwu ubabbaj loon afulofetawu alob womuu, nan aanumuu:

5«Joon kata Siyoŋ:

"Jijuke, áyiiyawu ooluul ummu li ebil boot booluul, ájoobiye buyinum, malemboole
li asum aale, li hulaaha hata asum, hubuk hata asum aale ."»

6Muñe'e kúgoomaku kúl̥uba li kujow kúliiŋ, li kukaan loon Yéesu alobiilumuu.

7Li kúŋalul asumawu li hulaahaahu. Ban li kuŋa' wañawu wooliil kutal li úsolawu
wata bo, min Yéesu alako ló.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Bukan kameeŋe li kutal wañawu wooliil li bútinabu. Kaabuku li kúfalenul waan li unuunukenawu, kukaan li bútinabu.

9Bukanabuku kayabumuu Yéesu hákil, li kákibbenoolumuu li kunaak kúwoolen koon:

«Hosanna! Usalaal Añiilawu ata Dayit! Ateemit ajow ásooniyen anawu abilummuu li kajawaku kata Amaaŋenawu! Hosanna Ateemit ata haatiya tiya!»

10Nan Yéesu áliiŋumuu Yeelusalem, ésukayi feh li écuh min kunaak kugeḷḷen koon: — Kama láalu ayi?

11Búsukabu banabumuu li akila li boon: — Laalu afulofetawu Yéesu. Nasalet láfummulo, li etaamayi yata Gálile.

Yéesu li akesoo kújulawaaku li Eluufayi yata Ateemit

(Maak 11:15-19; Lík 19:45-48; Saŋ 2:13-22)

12Fúlum tó, Yéesu li anoken li Eluufayi yata Ateemit áliiŋ, li akesoo bukanabuku kalako dómuu kájulaaku li hunoomahu. Ban li áhoolul sitaabulasu sata kalakomuu kawecekoolaku kata sídalamasu, li kúbahumaku kata kalakomuu kájulaaku kata síleebaanasu.

13Yéesu li aaniil: — Hulimahu hata Ateemit hoone: «Eluufayi yúmbaam fan ehooñi eluuf yata kaḷaw. » Bale bukuluul li jilaañen yo elako kawokaay kata ékuu.

14Bukan káfuume li bukan kakaje li kubil kutook Yéesu li Eluufayi yata Ateemit, li afakeniil.

15Bale nan huhaanaahu hata élambaayi li kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis kujukumuu min Yéesu akaanumuu jáahaleni, li min foof bañiilabu bunaake bulobumuu butiya li Eluufayi yata Ateemit boon: «Hosanna! Usalaal Añiilawu ata Dayit!», súumutiil.

16Muñe'e li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Lujame min kulobemuu? Yéesu li aaniil: — Lijame feh. Kama jijangawut kulimaku kata Ateemit kaanumuu:

«Lújiji bañiil batit li kaloŋumuu li kalaah li kusali kasal kata maḷegen .»

17Fúlum tó, Yéesu li akatiil to min áfu’ li ésukayi ajow boot Betani ajow aŋot bo.

Sembe sata káyinen

(Maak 11:12-14, 20-24)

18Muñe'e li bújomabu, Yéesu li alako élaañul boot li ésukayi, bucaa li bujokool.

19Nan alakomuu ejowayi, li ajuk buḷeḷu li bútinabu. Li ajow boot to. Nan áliiŋ tomuu li ajuk li buḷeḷuwabu etoj bale. Muñe'e li aan bo: — Kale, let ubaj mutiñaay boot nanoonan! Buḷeḷuwabu li buyaan busay.

20Nan kúgoomaku kata Yéesu kujukumuu loon muña'a, li kusego ŋáa’ min koon: — Kama buu nokoole buḷeḷuwabu umbu li buyaan busay to muñowu hi’?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, jibajeenumuu káyinen ban jíwettoolut, let mantee fan jiyili jikaan wahawu wan ikaanumuu buḷeḷuwabu umbu bale. Bale fan jiyili foof joon huyuuyahu unhu, «Uyinno taatu ujow ulo li husamuwahu,» fan hukaan mo.

22Ban wahoowah feh wan jiḷawe Ateemit li káyinen ló, fan jibaj wo.

Kakaañenaku kata Yéesu

(Maak 11:27-33; Lík 20:1-8)

23Muñe'e Yéesu li ánokenul li Eluufayi yata Ateemit, áliiŋul li alako ló kaliiken ésukayi Hulimahu hata Ateemit. Huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi, li kúkoojulool min kugeḷḷenool koonool: — Li kakaañen kay lúkaanume wahawu unwu? Ban ayi aseni kakaañenaku unku?

24Yéesu li aaniil: — Injé foof boot min igeḷḷenuul hulim hano bale. Jilobom homuu, ínje foof fan ilobuul li kakaañen kay líkaanume wahawu unwu.

25Kama ayimaa asene Saŋ kakaañen kata kábatiise bukan? Mantee Ateemit, mantee bukan? Muñe'e li kulako to búwonnoo min koon: — Oonaamuu, «Ateemit», fan aanolaal: «Kama wáa újimuu jíyinenut li Saŋ?»

26Bale oonaamuu, «Bukan kusenool ko», lootaale úkoliyaal búsukabu, mata foofiil feh kujoojok Saŋ loon afulofet.

27Muñe'e li koon Yéesu: — Jihaasut. Yéesu li aaniil: — Kama ínje foof let ilobuul li kakaañen kay líkaanume wahawu unwu.

Yéesu li aŋa' bañiil búḷuba akaan bukittenoolum

28— Muñowu buu jiyinoole li bukittenoolumabu umbe? Bile baj ánayine abaje bañiil búḷuba báyine. Li aan átinaalawu: «Añoolom, ujow ulok síyaat li buḷibabu bata úbiiñawu.»

29Añiilawu li aanool: «Ifañut.» Bale li fiyo jakee, li ajok li ehaaseen min ajow bulokabu.

30Fúlum tó, ánayinaawu li alob añoolool aahu wahawu wanolawu. Añiilawu li aanool: «Fan ijow, amaaŋen.» Bale abilut ajow.

31Muñowu ayi li buko kúḷuba akaanumuu wahawu wan atuubawool afañumuu? Li koonool: — Atínaalawu. Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, bukanabuku kayabemuu búhal li bukanabuku káfulowe bomuu muña'a fan kujanduul kunoken liJáyiiyaju jata Ateemit.

32Mata Saŋ labiibil booluul min áhiisuul bútinabu bacolaabu, jíyinenut li akila. Bale bukanabuku kayabemuu búhal li bukanabuku káfulowe bomuu muña'a kúyinenyinen li akila. Ban maayeet nan jijukumuu wahawu unwu, jijokut li ehaaseen min jíyinen li akila.

Yéesu li aŋa' kuloka li buḷib bata úbiiñ káḷafute akaan bukittenoolum

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Maak 12:1-12; Lík 20:9-19)

33— Jijanten bukittenoolum bakee: Bile baj an ata etaam aḷuke úbiiñ li buḷib. Nan aḷukumuu úbiiñawu aban, li ateef hukalab áwooñen buḷibabu. Ban li awok tan ammuu anaak aḷuuten kúuḷaku kata úbiiñawu, ban foof li ateef káfooyum kagimbe. Nan abanumuu feh, li akat buḷibabu li kuŋen kata kuloka úbiiñ min bil kunaak kucaamool to joola, min akila ajow kañaahoo.

34Muñe'e nan taŋayi yata kabajaku kata ébiiñayi élehenulumuu, ánayinaawu ata buḷibabu li aboñ kulokaabuku koola boot bata kulokaabuku kata úbiiñawu, mantee li kúsenulool joola li ébiiñayi.

35Bale nan kulokaabuku kata ánayinaawu kúliiŋumuu, kulokaabuku kata úbiiñawu li kujokiil, akee li kutekool, aahu li kumukool, áhaajutawu li kutekool kuyitik kumuk.

36Anáyinaawu ata buḷibabu li alaañen aboñ kuloka kukee kahaŋe mameeŋ kútinaalabuku. Bale kulokaabuku kata úbiiñawu li kumit kukaaniil loon kukaanumuu kaabuku.

37Li húbanumahu, ánayinaawu ata buḷibabu li aboñiil añoolool min ayinoo li aan: «Manooman fan kusuu añoolom.»

38Bale nan kulokaabuku kata úbiiñawu kujukumuu añiilawu, li kúsuumenoo koon: «Añiilawu ammuu li atowowool ummu. Jibil umukaalool min uŋalaal bútowowabu boola ukilaal.»

39Maḷegen li kujok añiilawu kúfuletum tíyaŋ buḷibabu, ban li kumukool.

40Muñe'e nan ánayinaawu ata buḷibabu bata úbiiñawu ammuu li álaañul, buu laate akaan kulokaabuku umbuku kata úbiiñawu?

41Li koonool: — Fan ámukikoo kulokaabuku umbuku kata úbiiñawu kúḷafutaaku. Ban li aŋa' buḷibabu bata úbiiñawu asen kuloka kukee kooken, kaate kunaak kusenool joola li ébiiñayi taŋayi yata yo.

42Yéesu li aaniil: — Kama jímusut jijanga li Hulimahu hata Ateemit haanumuu:

«Huyitikahu humum ho han kuteefaabuku koonumuu hujakut, ho hubile huhaŋumuu májaliŋ kaaku feh .» Laalu búkaanum bata Amaaŋenawu, wah wásuume ŋáa' bajuk li kúkilolaal!

43Wahawu unwu újimuu fan eenuul, Jáyiiyaju jata Ateemit fan jiyabi li kuŋenuul, min jiŋali sen bukan kaate kútuul Hulimahu hata Ateemit.

44An alomuu li huyitikahu unhu, fan ayiisoo feh, ban huyitikahu hulomuu li an, fan hugunjool feh .

45Nan huhaanaahu hata élambaayi, li kufaaliisiyeŋaku kujamumuu bukittenoolumabu boola, li kúnaanum koon Yéesu buko lalobe li buko.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

46Muñe'e li kulako huŋes bútin boot min kujok Yéesu, li kúkoli búsukabu, mata bukanabuku kujokoojok loon afulofet.

Máciya 22

Yéesu li aŋa' búyabo akaan bukittenoolum

(Lík 14:15-24)

1Yéesu li alaañen aŋa' bukittenoolum min alob li bukanabuku aaniil:

2— Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo li áyii alake sinaaŋ sata búyabo añoolool áyine.

3Ayíiyawu li aboñ kulokaabuku koola kujow kúhooñul bukanabuku kan ahebumuu búyabowabu. Bale li kuhoy babil.

4Li alaañen aboñ kuloka kakee min aaniil: «Jilob bukanabuku kan ihebumuu búyabowabu jooniil sinaaŋasu sata búyabowabu silaki ban. Limuumuk kúmuunaaku kúmbaam kaluukaaku, li sínuukuleŋasu súmbaam saluukaasu. Muñe'e wahawu feh ufale'e. Jibil bata sinaaŋasu sata búyabowabu.»

5Bale bukanabuku kan kuhebumuu kúkaanumut min kujow, akee bata kaḷaakool, aahu kájula.

6Kaabuku li kujok kulokaabuku kata áyiiyawu kúcoocikoo, ban li kumukiil.

7Ayíiyawu huuñool li hulit. Li aboñ kutiikaabuku koola kujow kumuk bukanabuku kamukumuu kulokaabuku koola, ban li kúsu' ésukayi yooliil.

8Fúlum tó, li aan kulokaabuku koola: «Sinaaŋasu sata búyabowabu silaki ban, bale bukanabuku kahebimuu kufineenut min kutooke kuhebi.

9Muñe'e jijow boot li úwaayawu wata útinawu, min jíhooñul bukanabuku feh kan jommuu li jijuk boot li búyabowabu.»

10Maḷegen kulokaabuku umbuku li kujow boot li útinawu kujow kúwomenul bukanabuku feh kan kujukumuu, kajakumuu li kajakutumuu kubil kumeeŋen dán sinaaŋasu sata búyabowabu sommuu li sitiñi.

11«Bale nan áyiiyawu abilumuu bajukabu bata bukanabuku kan kúhooñulumuu, li ajuk ló an akaanowut kañ kata kagaan.

12Ayíiyawu li ageḷḷenool aanool: "Afaalom, kama awu buu lúnokenumulo láale eeno baakut kañ kata kagaan?" Anáyinaawu ayilaat alob to hulim.

13Muñe'e áyiiyawu li aan kulokaabuku koola: "Jijenk kootaku li kuŋenaku koola, ban li jitebool jibeten tíyaŋ li élimayi, ban jíḷokaju jommuu, li sílaamasu."

14Mata bukan kameeŋe kúhooñuli, bale kaḷusimuu kufamut.»

Kufaaliisiyeŋ li kugeḷḷen Yéesu mata búhalabu bahaleyimuu Sesaal

(Maak 12:13-17; Lík 20:20-26)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li kujow kujoj min kujamoo li hulim han kommuu kugeḷḷen Yéesu bájum li kúlowenumool li malobelamu moola.

16Li kúboñul kúgoomaku kooliil li bukanabuku kata hujojahu hata Elod kujow koon Yéesu: — Anahaan, jihaase joon awu an alobe maḷegen. Ban luliikeneliiken bukanabuku li maḷegen buu kommuu kunaak kuloŋ loon Ateemit afañumuu. Ukóliwut anoowan, mata újukeleliit li buul.

17Muñe'e kama úloboli buu luyinoole. Mantee Eluwaayi yata Móyiis yonsoon lootaale uhalaal búhalabu bahaleyimuu áyiiyawu áamakawu Sesaal, mantee a'aa'?

18Bale emmuu Yéesu lahaase uyinoolawu wooliil wajakutumuu, li aaniil: — Búhoolowabe! Wáa újiye li jóomi li jabuutoolom?

19Jíhiisom sídalamasu saŋaleyimuu min hal. Maḷegen li kúhiisool ehanjal.

20Nan kúhiisool yomuu, Yéesu li ageḷḷeniil aaniil: — Kambu kata ayi li kajaw kata ayi kóomi ló?

21Li koonool: — Kata Sesaal. Yéesu li aaniil: — Seeh, kama jilaañen Sesaal wahawu wata Sesaal. Ateemit li jilaañenool wahawu wata Ateemit.

22Nan kujamumuu kulimaku unku, li kusego ŋáa'. Li kukat to Yéesu min kuwuj.

Búwonnoo mata kayitowulaku kata kaketumuu

(Maak 12:18-27; Lík 20:27-40)

23Hunakahu hanolahu, bukanabuku kan koonemuu Saduusiyeŋ li kubil kutook Yéesu. (Kusaduusiyeŋaku umbuku koone kaketumuu let kuyitowumul li eketayi.) Li kugeḷḷen Yéesu koonool:

24— Anahaan, Móyiis lansaan: «Anáyine aketumuu ban aŋañenut, atuyool li atowo aseekool, mantee li kubukoo bañiil boot li ánayinaawu aketumuu.»

25Ban bajeene li óloli kutuyaay koono hutok li kúḷuba. Atínaalawu li ayab anaale aban li aket. Emmuu kubajut bañiil, atuyool li atowo aseekool.

26Manolamu, áḷubutawu foof li aket, yaboo li áhajutawu boot yok li atoken li áḷubutawu.

27Nan kutuyaayaku hutok li kúḷubaaku kuketumuu foofiil feh kuban, anaalaawu foof li aket.

28Kama muñowu nan kaketumuu kommuu kuyitowumul li eketayi, ayi li buko ammuu aŋa' anaalaawu alako aseekool, emmuu buko foofiil feh kuyabeenooyab?

29Yéesu li aaniil: — Jiliimooliimoo, mata jínaanumut Bakiicelabu. Jínaanumut foof sembaasu sata Ateemit.

30Mata nan kayitowulaku kata kaketumuu, káyinaabuku let kuyab, kaalaabuku let kuyabo. Bale fan kunokoo loonemalakaayi yammuu haatiya emitayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Kama jijangawut waa Ateemit alobuulumuu mata kayitowulaku kata bukanabuku kaketumuu? Lansaan:

32«Injé emmuu Ateemitawu ata Abulaham, Ateemitawu ata Isaak, li Ateemitawu ata Sakob .» Mó mújimuu, Ateemit alet Ateemitawu ata bukanabuku kaketumuu, bale Ateemitawu ata bukanabuku kaloŋumuu.

33Nan búsukabu bujamumuu kulimaku unku kata Yéesu, li busego feh mata kulimaku kan aliikeniilumuu kúji.

Eluwaayi yahaŋumuu feh

(Maak 12:28-34; Lík 10:25-28)

34Bale nan Kufaaliisiyeŋaku kuyilaat kulob wahoowah, li kujoj.

35Muñe'e akee li buko, aliikena ésukayi Eluwaayi yata Móyiis, li agel̥̥en Yéesu kagel̥̥en kata jabuutoo aanool:

36— Anahaan, eluwa yay ehaŋumuu li siluwaasu feh?

37Yéesu li aanool: — Loote ufañ Amaaŋenawu Ateemit ooli li buyinumi feh, li yaali feh, li kayinooli feh.

38Eluwaayi inyu ehaŋumuu feh. Yo yommuu yátinaalayi.

39Yál̥ubutayi yanokoomuu li yátinaalayi yo yommuu inye: «Ufañ afaali an loon awu humumi úfañoolomuu.»

40Li siluwaasu unsu síl̥uba, siluwa saasu feh sata Móyiis sihajomuu, kulimaku katakufulofetaku li so foof sihajomuu.

Kilisita, Añiil li Amaaŋen ata Dayit

(Maak 12:35-37; Lík 20:41-44)

41Muñe'e nan Kufaaliisiyeŋaku kuwoogumuu, Yéesu li agel̥̥eniil aaniil:

42— Buu jiyinoole li Afakenaawu? Añool ayi laam? Kufaaliisiyeŋaku li koonool: — Afakenaawu Añiil ata Dayit.

43Yéesu li aaniil: — Kama buu kaane Dayit, li búkaanum bata Buyinumabu Banabaabu, li ahooñ Kilisita Amaaŋen? Mata Dayit lansaan:

44«Amaaŋenawu Ateemit lansaan Amaaŋenawu úmbaam:

“Ubil ubah kaŋenom kúli boot yok nan emmuu iŋa’ kulatoolayi ikaani úkakul ”.»

45«Kama Dayit ahooñoolumuu Amaaŋen, buu Afakenaawu ayilo alako bale Añool Dayit?»

46Anoowan li buko ayilaat alob to hulim. Nan fú’ tómuu, anoowan foof alaañenut akaañen agel̥̥en Yéesu wah.

Máciya 23

Yéesu li áhesul Kufaaliisiyeŋaku li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Maak 12:38-39; Lík 11:43, 46; 20:45-46)

1Muñe'e Yéesu li alob li búsukabu li kúgoomaku koola aaniil:

2— Kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li Kufaaliisiyeŋakukóotimuu kukitten ésukayi Eluwaayi yata Móyiis.

3Mó mújimuu joote jítuuliil, ban li jikaan wahawu feh wan kommuu li kulobuul. Bale jakum jiliikoo li baloŋelabu booliil. Mata kúkaaneliit wahawu wan kulobemuu ésukayi.

4Fan kukaan búteb báḷiitiye, básengiye kateb, ban li kuŋa' bo kuwalen li ubandawu wata bukanabuku; bale buko humumiil let kufañ maayeet min kuŋa' husiikiil min kuyinkul bo.

5Wahoowah feh wan kukaane, kukankaan wo boot ñajuko. Mó lí múji li kunaak kuŋa' hulimahu hata Ateemit kukaan li kuhut káamak, kukok li síjontumasu sooliil, mantee foof li sibosokasu sooliil. Ubeyawu wata kújufaaku kooliil wáamak, ban li kunaak kugalo uḷaac wabaake.

6Kufanfañ ŋáa' kabah li kúbahumaku kata hákil li kúbaññaatiyaku, li kabah foof li kúbahumaku kata hákil li siluufasu sata kaḷawaku.

7Li kufañ ŋáa' min bukanabuku kunaak kusaafiil li waayeenawu, ban li kunaak kuhooñiil kooniil: «Anahaan!»

8Bale bukuluul jakum jikat an min ahooñuul «anahaan.» Mata anahaan ano bale jibaje. Ban bukuluul feh batuyaay.

9Ban jakum jihooñ an baabe li etaamaye, «Atúubawoli.» Mata atuuba ano bale jibaje ammuu li emitayi.

10Jakum foof jikat an min ahooñuul «Anahaan». Mata anahaan ano bale jibaje, ammuu Kilisita.

11Anawu ahaŋumuu li bukuluul feh, fan alako alokaawu ooluul.

12An atebenoolomuu, fan awaleni. Bale an awalenoolomuu, fan atebeni.

Katekaku kata Kufaaliisiyeŋaku li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis

(Maak 12:40; Lík 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13— Katek kujow kulako li bukuluul jaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li bukuluul Kufaaliisiyeŋaku jáhoolo muñowu! Mata jibabebab kámbiilaku kata Jáyiiyaju jata Ateemit jilaañen bo bukanabuku. Bukuluul humumuul let jinoken dó. Ban let jikat kafañumuu kunoken dó, min kunoken.

14«Katek kujow kulako li bukuluul jaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li bukuluul Kufaaliisiyeŋaku jáhoolo muñowu! Mata jijowejow jiyab wahawu wan kanaalaaku kahokumuu kúyiniil kuhine kubajumuu li siluufasu sooliil. Ban li jinaak jiḷaw fiyo boot ñajuko. Mó mújimuu, katekaku kooluul fan kuhaŋ másengi ŋáa' .

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15«Katek kujow kulako li bukuluul jaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li bukuluul Kufaaliisiyeŋaku jáhoolo muñowu! Mata fan jiñaahoo li kusamuwaku feh, li etaamayi feh kakaan an áyinen li bútinabu booluul. Bale nan ammuu áyinen, li jikaanool ahaŋuul ñoono ñáḷuba malako añiil ata Sambun.

16«Katek kujow kulako li bukuluul jayabumuu hákil ban jífunfuum! Bukuluul jaanemuu: “An anuulummuu Eluufayi yata Ateemit, kaanut wah. Bale an anuulummuu éwulusayi yata Eluufayi yata Ateemit, laate akaan wahawu wan anuulumuu kakaan.”

17Min jíbaamo muñowu ban li jífuum! Kama waa uhaŋe maluukeni, mantee éwulusayi mantee Eluufayi yata Ateemit yáñeyiyenemuu éwulusayi?

18Li jilaañen joon: “An anuulummuu husilaahu hata Eluufayi yata Ateemit, kaanut wah. Bale an anuulummuu bujuuñakabu bakaanimuu li husilaahu, laate akaan wahawu wan anuulumuu kakaan.”

19Kúfuumandiinake! Kama waa uhaŋe maluukeni, mantee bujuuñakabu mantee husilaahu hammuu li Eluufayi yata Ateemit, háñeyiyenemuu bujuuñakabu?

20Mó mújimuu, an anuulummuu husilaahu hata Eluufayi yata Ateemit, husilaahu humum ho lanuulume li wahawu feh wawaleni lómuu.

21An anuulummuu foof Eluufayi yata Ateemit, Eluufayi yata Ateemit humum yo lanuulume li Ateemit akin dómuu.

22Li bil nokoo loon an anuulume emitayi, efenjeŋayi yata Jáyiiyaju jata Ateemit lanuulume li Ateemit humumool ábah dómuu.

23«Katek kujow kulako li bukuluul, jaliikenemuu ésukayi Eluwaayiyata Móyiis li bukuluul Kufaaliisiyeŋaku jáhoolo muñowu! Mata fan jisen Ateemit bújufabu bata banuunukenabu baciiŋowemuu loon baaneyimuu: naana, búyiḷen, li édute. Bale fan jikat bo wahawu wan Eluwaayi yata Móyiis ehaŋumuu maluuken wammuu: buloŋabu ban Ateemit afañumuu, káyiyen, li kaḷegen li káyinenaku. Wahawu unwu jooteenumuu jikaan, ban jakum jikat bo wah waawu.

24Bukuluul jayabemuu hákil ban jífunfuum! Fan jinaak jigiin muhobaayamu mooluul min jífulen ebuk, ban li jikit jime’ eñonkom bukuluul bahaasut!

25«Katek kujow kulako li bukuluul, jaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li bukuluul Kufaaliisiyeŋaku jáhoolo muñowu! Mata bukuluul fan jítiḷ ejunkayi, li buyinjaayabu kata búsol, ban kata láala ummu min meeŋ dó wah wákuuti, li wah wábajumi li maweelo.

26Awu Afaaliisiyeŋaye jáfuumumuu! Ujand útiḷ kata láala ejunkayi, li kata láala buyinjaayabu bájum kata búsol foof li hin fú’ kis.

27«Katek kujow kulako li bukuluul, jaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li bukuluul Kufaaliisiyeŋaku jáhoolo muñowu! Mata jinokoonokoo li kuyaak kákili

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

mahiite, kan ujukelemuu li kujak tíyaŋ, ban kata láala li meeŋ dó siwuul sata bukan kakete, li wah wajakut.

28Bukuluul foof kata tíyaŋuul, jinokoonokoo hákil ésukayi loon bukan kajake. Ban kata láalawuul li meeŋ dó búhoolo li uhoofoo.

29«Katek kujow kulako li bukuluul, jaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li Kufaaliisiyeŋaku jáhoolo muñowu! Mata fan jinaak jiteef kuyaakaku kata kufulofetaku. Li jísangen kuyaakaku kata bukanabuku kátuulumuu Hulimahu hata Ateemit.

30Ban li jinaak joon: “Utookeenaalumuu taŋayi yata situubawolaal sihaan, let ulaañeenaal booliil li jamukaju jata kufulofetaku.”

31Muñowu jíhiisenummuu kaanaku, bukuluul humumuul jommuu bañiilabu bata bukanabuku kamukumuu kufulofetaku.

32Seeh, kama bukuluul jihabel wahawu wan situubawuul sihaan sítoŋumuu.

33Sinuukayilaase! Bañiil bata siḷaaḷak! Buu joote ban di jikaan min jifak li katekaku kata li sambunasu?

34Mó mújimuu, boot min íboñuluul kufulofet, li bukan kájallowe, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis. Fan jimuk kukee li buko, kaabuku li jibaaŋiil li sikuluwa, kaabuku foof li jiŋa’ kuuḷ min jitekiil li siluufasu sata kaḷawaku. Ban li jinaak jikesoolumiil li ésuk yaaye boot li yaaya.

35Wahawu unwu wommuu lí úji katekaku kammuu li kubilum li eketayi yata bukanabuku kan kumukumuu ban kukaanut wahoowah, fan kulo li bukuluul, kítum tó li jamukaju jata Abel akaanutumuu wahoowah boot yok li jata Sakali an Beleki abukumuu, an jimukumuu li tutoolayi yata tin ñéyimuu ŋáa’ li husilaahu .

36Li maḷegenamu fan ilobuul, katekaku kata eketayi yata bukanabuku umbuku feh, fan kulo li bukanabuku kata muñe'e.

Yéesu li aḷokoo mata Yeelusalem

(Lík 13:34-35)

37— Aah Yeelusalem, Yeelusalem, awu jamukemuu kufulofetaku, ban li utek kuyitik bukanabuku kan Ateemit áboñulimuu umuk! Ñoono ñeem ínje ifañeenumuu min íwomenul bañooli ikaan téetiwom, loon emanjuk éwomenulemuu bacow yo ekaan kata láala kubeyaku kata yo. Bale jifañut!

38Jíkaanum! Muñe'e Ateemit li akat bo Eluufayi yooluul maakut wah.

39Mata boot min ilobuul, li hunakahu hata síyaat let jilaañen jijukom boot yok nan jommuu li jikit joon: «Kásooniyen kujow kulako li anawu abilummuu li kajawaku kata Amaaŋenawu! »

Máciya 24

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li alob mata kahumowaku kata eluufayi yata Ateemit li mata wahawu wammuu ubaj tówum adunaayi eban

(Maak 13:1-2; Lík 21:5-6)

1Yéesu li áfulul li Eluufayi yata Ateemit alako ejow, kúgoomakukoola li kúkoojulool min kúhiisool bateefelabu bata Eluufayi yata Ateemit.

2Bale Yéesu li aaniil: — Inti jijuke wahawu unwu feh? Li maḷegenamu fan ilobuul: let baj taatu maayeet huyitik hano háami li hubil hulemboo li hufaal ho huyitik, ho báhoolulooti.

Sílaam li jálaaten

(Maak 13:3-13; Lík 21:7-19)

3Emmuu Yéesu lajowujow abah li huyuuyahu hata unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye, kúgoomaku koola li kúkoojulool baleyiil min kugeḷḷenool koonool: — Ulóboli, nay wahawu unwu wóomi li ubaj? Waa wóomi li úhiis ebilayi yooli li kabanaku kata adunaayi?

4Yéesu li aaniil: — Jíkaanum, jakum bil an abuntuul.

5Mata bukan kameeŋe fan kubil min kuŋa' kajawaku kúmbaam min koonuul buko kommuuAfakenaawu! Ban fan kubunt bukan kameeŋe.

6Fan jijam bukanabuku li kulob mata kutiik, li mata koone kata kutiik. Bale sákoluul. Mata wahawu unwu wóotisooti ubaj. Bale let fan lako kabanaku kata adunaayi.

7Esúk fan eyito etiik li ésuk, jáyii li jitiik li jáyii. Fan baj bamuufaay ban bameeŋe. Etaamayi foof fan egoloo ban bameeŋe.

8Bale wahawu unwu feh uhinhin unokoo loon húkitumahu hata sílaamasu sata anaale li éluŋun.

9«Muñe'e no unnu, bukan fan kujokuul kubet li kuŋen bukan, min kúlaamenuul ban fan kumukuul. Bukanabuku feh fan kulatuul mata ínje íji.

10Ban bukan kameeŋe fan kukat káyinen lí ínje. Fan kunaak kúhoolowoo, ban li kulatoo.

11Bukan kámale koon buko kufulofet koom, fan kúfulul ban fan kubunt bukan kameeŋe.

12Búḷafutabu fan bumeeŋ li ésukayi bil gay, mó lí múji hufañahu han bukan kameeŋe kufañumuu kaabuku, li huhoko.

13Bale an ahankenumuu min átuk lit boot yok li húbanumahu, Ateemit fan afakenool.

14Hulimahu unhu Hásuumaahu hata Jáyiiyaju fan huwaaleyi tanootan li adunaayi feh, min lako búhiisenum boot li ésukayi feh. Banumuu, kabanaku kata adunaayi li kukit kúliiŋul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Majakutamu Makajenemuu

(Maak 13:14-23; Lík 21:20-24)

15— Mó mújimuu, fan jijuk «Majakutamu Makajenemuu» li mukaani tan ñéyimuu li Eluufayi yata Ateemit. Dañeel ammuu afulofet lalollob mata Majakutamu ummu. (An alakomaa kajanga, laate ánaanum jak yo yommuu waa!)

16Nan wahawu unwu wommuu li ubaj, bukanabuku kammuu kulako li etaamayi yata Súde, koote kutey boot li kuyuuyaku.

17An alakomuu haatiya eluuf, jakum áwalowul abil kaŋa' wah li eluufayi yoola átowum atey.

18An alakomuu li kaḷaakool, jakum alaañ boot boola ajow kaŋa' kañool.

19Iyéno, kanaalaabuku kammuu kuhalet, li kammuu li kulako kalaahen li kunakaku unku!

20Jiḷaw Ateemit jakum bil huteyahu hooluul hulako li taŋayi yata kutontaku, mantee foof li hunak hata húyiiyaay hata Kusuwifaku.

21Mata no unnu, bukanabuku fan kúlaam sílaam sáamak sabajulelut nan adunaayi ejuuḷimuu boot yok muñe'e. Ban let bil laañen baj sílaam loon unsu.

22Ban Ateemit ajokeenutumuu min áyaakul kunakaku unku, an let aloŋ. Bale láyaakuuyaakul ko humum hata bukanabuku kan aḷusumuu kulako koola.

23«Muñe'e an aanuulumuu: "Afakenaawu ummu taate!" mantee foof: "Ummu taata!" jakum jíyinen li akila.

24Mata bukan kámale koon buko kufakena koom, li bukan kámale koon buko kufulofet koom, fan kubil kúfulul. Fan kunaak kukaan wah wáamak wájaahaleniye boot jabunt buko bayiliyeene, maayeet bukanabuku humumiil kan Ateemit aḷusumuu kulako koola.

25Muñe'e lilobuulobumuu ikat to.

26«Mó mújimuu koonuulumuu: "Jijuke, ummu li kayiinaayaka!", jakum jijow bo. Mantee foof li koonuul: "Jijuke, ummu min ayolowe li úfitawu!", jakum jíyinen.

27Mata loon kawiwijenaku kata emitayi kujukeyimuu Akiw boot yok Jalaŋ, mo foof ebilayi yata Añool-Anyommuu li enokoo.

28Tanootan tan wah wakete woom, síkosumasu fan sifam to.

Eláañulayi yata Añool-An

(Maak 13:24-27; Lík 21:25-28)

29— Nan sílaamasu sata kunakaku unku sommuu siyaan siban, banakabu fan búlimen. Huḷeeñahu fan hukat kawuŋen. Bawuutabu fan búlowumul li emitayi, Ateemit fan ákatenul sembaasu feh sammuu li emitayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Muñe'e no húhaasumahu hata Añool-An hommuu hujuki li emitayi. Esúkayi feh yammuu li etaamayi fan eḷokoo, ban fan ejuk Añool-An li abilumul li ufaalawu wata emitayi, li sembe li máyiinenimáamak ló.

31Nan kasiinaku káamakaku kommuu li kuḷoki, Añool-An fan áboñul kumalakaaku koola kujow boot tanootan li etaamayi, kujow kuwomen bukanabuku kan aḷusumuu, kítum li hulej haahe hata etaamayi boot li haaha.

Bukittenoolum bata buḷeḷu

(Maak 13:28-31; Lík 21:29-33)

32— Jiŋa' buḷeḷu jikaan bukittenoolum min jíhaasum to wah. Jowumuu waanawu wata bo únih, ban etojayi yata bo li éyawul, li jihaas joon húḷiyahu húkoojulo.

33Li manolamu, bukuluul foof nan jommuu li jijuk wahawu unwu feh, jihaas joon Añool-An lálehenulo, lákoojulo li maḷegen.

34Li maḷegenamu fan ilobuul, bukanabuku kata muñe'e let kuket foofiil feh tówum wahawu unwu feh ubaj.

35Emitayi fan ebil ébujo, etaamayi foof fan ebil ébujo, bale kulimaku kúmbaam let kuniilo maayeet.

Ateemit balewool ahaase nay adunaayi yommuu li eban

(Maak 13:32-37; Lík 17:26-30, 34-36)

36— Bale bajut an ahaase nay hunakahu unhu hommuu li húliiŋ, li nay ewaatuwayi inyu yommuu li éliiŋ. Kumalakaaku kammuu li emitayi kuhaasut. Añiilawu ahaasut. Atuubaawu bale ahaase.

37Mata wahawu wabaj nomuu li taŋayi yata Nówe, wo foof wommuu li ubaj nan Añool-An ammuu li álaañul.

38Mata li kunakaku kákibbenumuu malamu máamakamu mameeŋenumuu etaamayi feh, bukanabuku kunaanaak kutiñ li kuhob, li kunaak kuyab ban li kukaan bañooliil buyabo, boot yok hunakahu nan Nówe anokenumuu li busaanaabu báamakabu.

39Bukanabuku kuhaasut koon wah unwu li ubaj, boot yok nan malamu máamakamu mubilumuu mutebiil foofiil feh muwujetum. Muña'a foof emmuu li bil nokoo nan Añool-An ammuu li álaañul.

40No unnu, kánayine kúḷuba kulakomuu bulok li kaḷaak, ano fan aŋali min aahu akati to.

41Kanaale kúḷuba kulakomuu ehumen, ano fan aŋali min aahu akati to.

42Mo emmuu kama jíkaanum, mata jihaasut hunak hay Amaaŋenawu ooluul ammuu li álaañul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

43Jihaas kaanaku, an ata eluufool ahaaseenemmuu ewaatu yay li ehukaayi ákuuwawu áami li abil, manooman fan ákaanum, ban let akat ákuuwawu min ásuuh eluufayi yoola min ánokenul.

44Mó mújimuu bukuluul foof jíkaanum, mata Añool-An fan álaañul nan jiyinooleenut joon no láami li álaañul.

Bukittenoolum bata aloka aḷegene ban li ájallo

(Lík 12:41-48)

45— Kama ayimaa ammuu aloka aḷegene ban li ájallo? Akila ammuu alokaawu an anahaanawu oola aŋa'muu kulokawool kaabuku asenool aaken, ánaakum aseniil hutiñiil taŋ yata hutiñ báliiŋe

46Awólo, alokaawu ummu, an anahaanawu oola ammuu li áliiŋul, li atookool akila li kakaan bulokabu ban asenoolumuu kakaan!

47Li maḷegenamu fan ilobuul, anahaanawu fan asen alokaawu ummu ebajayi yoola feh aakenool.

48Bale nokoomuu loon alokaawu ummu lakankaan aloka ajakut, aane li buyinumool: «Anahaanawu úmbaam let álaañul muñe'e»,

49min átoŋ kútek kufaalool kuloka, li atiñ ban li anaak ajow ahob li kákaliyenoolemuu,

50anahaanawu ata alokaawu ummu, fan abil álaañul hunak han alokaawu ahaasut aan no láami li álaañul, li ewaatu yan ahaasut.

51Anahaanawu fan atek alokaawu kútek kásengiye. Ban fan aŋalool akaan li káhoolomuu, ban jíḷokaju jommuu li sílaamasu sáamakasu.

Máciya 25

Bukittenoolum bata básungute kuŋen

Yéesu li aan:

1— No unnu, Jáyiiyaju jata Ateemit fan jikittenoolumi li básungute kuŋen, kaŋale sihiitumasu sooliil min kúfu' boot kayallo ábutowaawu.

2Koono hutok li básungutaabu kuŋenayi kúbaamobaamo, hutok li kújallo.

3Básungutaabu hutokayi kábaamomuu li kuŋa' sihiitumasu sooliil, ban kújowetumut éduuliin.

4Bale básungutaabu bájallomuu buko li kuŋa' sihiitumasu sooliil, ban li kumit kuḷolen éduuliin li sitiisu kújowetum.

5Emmuu ábutowaawu ábilaaliwut, básungutaabu kuŋenayi feh li kuŋooy to kuŋooy, li kúmooli.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6«Nan hukahu hujowe hulitumuu, akee li alob butiya aan: “Abútowaawu umme! Jífulul jijow jiyallowool!”

7Muñe'e básungutaabu umbu feh li kuyito kúgoluloo sihiitumasu sooliil.

8Básungutaabu bábaamomuu li boon bájallomuu: “Jísenoli jakee li éduuliinayi yooluul, mata sihiitumasu sóololi sunsu li sihoko.”

9Bale básungutaabu bájallomuu li kooniil: “A’aa’, éduuliinayi let efit boot li áloli li boot bukuluul. Jijow boot bata kájulayemuu éduuliin, jijow jínoomul bo boot li bukuluul.”

10Nan básungutaabu bábaamomuu kulakomuu ejowayi boot hunoomahu hata éduuliinayi, ábutowaawu li áŋejul. Básungutaabu hutokayi kafalemuu, li kunaboo li akila kunoken dán kukaanumuu ébutowayi. Nan kunokenumuu kuban, kámbiilaku li kubabi.

11Li fiyo, básungute baabu bajowumuu hunoomahu hata éduuliinayi foof li kúliiŋul. Li kunaak koon: “Amaaŋen, Amaaŋen, úbabuloli!”

12Bale ábutowaawu li aaniil: “Li maḷegenamu fan ilobuul, ihaasutuul.”»

13Yéesu li aan: — Mó mújimuu jíkaanum, mata jihaasut hunakahu li ewaatuwayi nan Añool-An ammuu abil.

Bukittenoolum bata an aŋale ebajayi yoola asen kulokawool kúhaaji kookenool

(Lík 19:11-27)

14— Jáyiiyaju jata Ateemit fan jikittenoolumi li ánayine alakowe li ajow kañaahoo, li áhooñul kulokaabuku koola, min aŋa’ ebajayi yoola aseniil kookenool.

15Anáyinaawu li aŋa’ sihanjal sata éwulus soono síteemeel hutok asen átinaalawu. Aḷúbutawu li asenool soono síteemeel síḷuba. Aháajutawu li asenool soono éteemeel. Lasensen anoowan li buko le li wahawu wan ayilimuu akaan, ban li ajow kañaahoolaku.

16Alokaawu ayabumuu sihanjalasu sata éwulusayi síteemeel hutokayi, li ayaan ajow aŋa’ so min alok jow yok alaañen abaj afamen to sihanjal sata éwulus sakee soono síteemeel hutok.

17Alokaawu ayabumuu sihanjalasu sata éwulusayi síteemeel síḷubaasu, li akaan manolamu foof, min alaañen abaj afamen to sihanjal sakee sata éwulus soono síteemeel síḷuba.

18Bale alokaawu ayabumuu sihanjalasu sata éwulusayi soono téemeel, li ajow awok kawokaay teetaam min aŋa’ sídalamasu sata anahaanawu oola ayo’ ló.

19«Muñe'e nan fiyomuu ŋáa’, anahaanawu ata kulokaabuku umbuku li álaañul áŋejul, li ageḷḷeniil min ahaas buu kukaane sídalamasu san aseniilumuu kookenool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Alokaawu ayabumuu sihanjalasu sata éwulusayi síteemeel hutokayi, li ákoojul min áhiisool sihanjal sakee sata éwulus soono síteemeel hutok ban li aanool: “Anahaan, sihanjal sata éwulus soono síteemeel hutok luseneenom eekeni. Bale ujuke, libajulobaj sihanjal sakee sata éwulus soono síteemeel hutok, ifamen to.”

21Anahaanawu oola li aanool: “Jaajak, lukankaan aloka ajake an an ayilo ákangum li okila. Lútuutuk jak wah watit. Muñe'e fan iseni wah wahaŋe maluuk ooken. Ubil ulako li ésuumansuum loon ínje.”

22Alokaawu ayabumuu sihanjalasu sata éwulusayi síteemeel síl̥uba, li ákoojul foof ban li aanool: “Anahaan, sihanjal sata éwulus soono síteemeel síl̥uba luseneenom eekeni. Bale ujuke, libajulobaj sihanjal sakee sata éwulus soono síteemeel síl̥uba, ifamen to.”

23Anahaanawu oola li aanool: “Jaajak, lukankaan aloka ajake an an ayilo ákangum li okila. Lútuutuk jak wah watit. Muñe'e fan iseni wah wahaŋe maluuk ooken. Ubil ulako li ésuumansuum loon ínje.”

24Li húbanumahu, alokaawu ayabumuu sihanjalasu sata éwulusayi téemeel, li ahin ákoojul ban li aan: “Anahaan, lihahhaas een awu lukankaan ánayine átaañiye, acace tan ásuwenut, ban li aŋa’ wah wan alokut.

25Líkolikoli, li iŋa’ sídalamasu sooli ijow iyog li etaam. Wahawu wan ukilumuu unwe. Uŋa’ wo.”

26Anahaanawu oola li aanool: “Awu aloka ájakaatiye ban li úfal̥! Inti luhaase oon licacecac tan ísuwenut, ban li inaak iŋa’ wah wan ilokut?

27Booteen kama min uŋa’ sídalamasu súmbaam ujow ukaan li bank, ibilum ílaañul, li ijow íŋalul sídalamasu súmbaam ifamen to wahawu wan sibukoomuu.

28Jiyab sihanjalasu sata éwulusayi téemeelayi li akila jisen abajumuu énjunnaayi.

29Mata an abajumuu, Ateemit fan afamenool min ahaŋ mabaj. Bale an abajutumuu wahoowah, maayeet jatitaju jan abajumuu, Ateemit fan ayab jo.

30Ban alokaawu ummu ayilaatumuu wahoowah akaan, jibetenool tíyaŋ li élimayi, ban jíl̥okaju jommuu, li sílaamasu sáamakasu.”

Batiibabu búbanumabu

31— Nan Añool-An ammuu li abil loon áyii li máyiineniyamu moola, fan ánaboolul li kumalakaaku feh, abil abah li efenjeŋayi yata jáyiiyaju yáyiineniyaayi.

32Bukanabuku feh kata adunaayi fan kuwoog hákilool. Fan ágaatuloo bukanabuku loon amata ágaatuloolemuu kúgalalaanaku li sijaameenasu.

33Ban fan aŋa’ kúgalalaanaku akaan kaŋenool kúli, min aŋa’ sijaameenasu akaan kaŋenool kamay.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Banumuu, áyiiyawu fan aan bukanabuku kammuu kulako kaŋenool káli: «Jibil, bukuluul jan Atuubawom ásooniyenumuu. Jiŋa' jáyiiyaju jan akaanumuu boot li bukuluul, yaan no nan ajuuḷumuu adunaayi, jitowo.

35Mata bucaa bujokonjok, li jisenom itiñ. Bahob li bujokom, li jisenom ihob. Li ilako ajawoola, li jiyabom booluul.

36Ibajut wañ ikoko, li jikokom. Li ísomut, li jibilom bayoob. Li ilako li hukuḷ, li jibilom bajuk.»

37Kátuulumuu Ateemit li koonool: «Kama nay jijuki awu macaalete li jiseni utiñ? Nay foof bahob bajoki, li jiseni uhob?

38Nay jijuki awu malakowe ajawoola, li jiyabi bóololi? Nay foof lulakowe maayiiñi, li jikoki?

39Nay jijuki awu másomute, mantee foof awu li hukuḷ, li jibili bajuk?»

40Ayíiyawu fan aaniil: «Li maḷegenamu fan ilobuul, nanoonan feh nan jikaane wahawu unwu akee li umbuku kahaŋumuu matiti li kutuyom, ínje humumom jikaan wo.»

41«Fúlum tómuu, áyiiyawu fan abil aan bukanabuku kammuu kaŋenool kamay: "Jíloyiyom, bukuluul jan Ateemit ajokumuu bukan kajakut! Jijow li sambunasu sáhokoweliitumuu, sakaanimuu boot li Sayitaane li kumalakaaku koola!

42Mata bucaa bujokonjok, jisenutom itiñ. Bahob li bujokom, jisenutom ihob.

43Li ilako ajawoola, jiyabutom booluul. Ibajut wañ ikoko, jikokutom. Li ísomut ban li ilako li hukuḷ, jibilutom bajuk."

44Muñe'e buko foof fan koonool: "Amaaŋen, kama nay jijuki bucaa bajokeli, bahob bajokeli, awu balakowe ajawoola, awu bakokowut, awu básomute, awu li hukuḷ, ban jilambenuti?"

45Ayíiyawu fan aaniil: "Li maḷegenamu fan ilobuul, nanoonan feh nan jikaanut wahawu unwu akee li umbuku kahaŋumuu matiti li kutuyom, ínje humumom jikaanut wo."

46Muñe'e umbuku fan kujow dán koote kubaj katek boot nanoonan. Bale kátuulumuu Ateemit fan kubaj buloŋ bábaneliit.»

Máciya 26

Huhaanaahu hata élambaayi li hulob mata jamuk Yéesu

(Maak 14:1-2; Lík 22:1-2; Saŋ 11:45-53)

1Nan Yéesu abanumuu elobayi yata kulimaku unku feh, li aankúgoomaku koola:

2— Jihaase joon taate kunak kúḷuba kagaanaku kata Faakayi fan abeti li kuŋen bukan min kubaaŋool li ekuluwa.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Muñe'e huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi, li kujoj li eluufayi yata anahaanawu ata kúlambaaku an koonemuuKayif.

4Nan kujojumuu, li kujamoo mata min kubuutoo Yéesu kujok an bahaasut kujow kumuk.

5Bale li koon: — Jakum ujokaalool nan kagaanaku kata Faakayi, jakum bil ésukayi éguuḷoo.

Anaale li aŋa' eheeñ áyu li húkowahu hata Yéesu

(Maak 14:3-9; Saŋ 12:1-8)

6Muñe'e nan Yéesu alakomuu li ésukayi yan koonemuu Betani, li eluufayi yata Simoŋ an háhaayee ejoke,

7anaale akee aakene ateefaay ameeŋeni eheeñ yaseele ŋáa', li álohul Yéesu, min aŋa' eheeñayi áyuwool li húkow akila li hutiñ.

8Bale nan kúgoomaku kata Yéesu kujukumuu anaalaawu li akaan loon muña'a, súumutiil min koon: — Kama muñowu wáa újimuu li aŋa' eheeñayi inyu acooc?

9Eheeñayi inyu eyiliyeene éjulayi seel ŋáa', min sídalamasu siŋali sen esukateenayi.

10Yéesu li ahaas wahawu wan kulakomuu elobayi li aaniil: — Wáa újiye li joono li kayoken anaalaawu ummu? Lakankaan wah wajake ŋáa' boot lí ínje.

11Mata fan jibaj nanoonan esukateen li bukuluul, bale ínje let ilako li bukuluul nanoonan.

12Min anaalaawu ummu aŋa'muu eheeñayi áyuwom li eniil, lakankaan mo boot kafale kahokaku kúmbaam.

13Li maḷegenamu fan ilobuul, tanootan tan Hulimahu unhu Hásuumaahu huwaaleyi li adunaayi feh, fan kulob foof wahawu wan anaalaawu ummu akaanumuu, min awayiḷoyi.

Sudaas li anuyoo Yéesu

(Maak 14:10-11; Lík 22:3-6)

14Muñe'e, akee li kúgoomaku kuŋen li kúḷuba, an koone Sudaas Isikaaliyot li ajow ajuk huhaanaahu hata élambaayi,

15min aaniil: — Waa jifañe jisenom ínje babete Yéesu li kuŋenuul? Li kucob sihanjal sata sídalam soono áyii li kuŋen kusenool.

16Yaan no unnu, Sudaas li alako huŋes bútin bajake boot min abet Yéesu li kuŋeniil.

Yéesu li akaan kagaanaku kata Faakayi li Kúgoomaku koola ló

(Maak 14:12-21; Lík 22:7-14, 21-23; Saŋ 13:21-30)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Li líiŋ li hunakahu hútinaalahu hata kagaanaku kata kúmbuuluwaku kakaanutimuu élebiil kata Yéesu li kubil kujukool min kugeḷḷenool koonool: — Bay lufañe min jilak sinaaŋasu sata kagaanaku kata Faakayi?

18Yéesu li aaniil: — Jijow boot li ésukayi bata antijaman jijow joonool: «Anahaanawu laane: “taŋayi yúmbaam éliiŋe, kúgoomaku kúmbaam lí ínje humumom, boot min jibil jikaan kagaanaku kata Faakayi booli.”»

19Kúgoomaku li kukaan loon Yéesu alobiilumuu, min kulak sinaaŋasu sata Faakayi.

Yéesu li alob aan an fan abetool li kuŋen bukan

20Muñe'e li bil líiŋ kátiimaku, Yéesu li abah li kúgoomaku u koola ló kuŋen di kúḷuba boot hutiñ.

21Nan kulakomuu hutiñahu, li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, akee li bukuluul fan abetom li kuŋen bukan.

22Kúgoomaku li jokiil ŋáa’. Li kugeḷḷen Yéesu ano li ano koonool: — Amaaŋen, waa fíle, ínje?

23Yéesu li aaniil: — Anawu álu’muu kaŋenool li buyinjaayabu li mano lí ínje, akila ammuu li abetom li kuŋen bukan.

24Añool-An fan aket loon Bakiicelabu bulobumuu buya li akila. Bale katek kujow kulako li anawu ammuu li abetool li kuŋen bukan. Haŋeene majak jakum anawu ummu abuki.

25Sudaas ammuu li abet Yéesu li kuŋen bukan, li ageḷḷenool aanool: — Anahaan, waa fíle, ínje? Yéesu li aanool: — Awu humumi lúlobulo mó.

Húmbuulu li ejunk yata ébiiñ boot kawayiḷo Yéesu

(Maak 14:22-26; Lík 22:15-20; 1 Koolentiyeŋ 11:23-25)

26Nan kulakomuu hutiñahu, Yéesu li aŋa’ húmbuulu. Nan ásooniyen homuu aban, li amuncul ho asen kúgoomaku koola, ban li aaniil: — Jiŋa’ jitokoñ. Laale eniilayi yúmbaam.

27Li alaañen aŋa’ ejunk yata ébiiñ, min asal Ateemit aban, li aseniil yo ban li aaniil: — Jihob ló bukuluul foofuul feh.

28Mata laalu húsimahu húmbaam, húsimahu halitenumuu húfaalumahu han Ateemit ajokumuu bukanabuku, háyuwimuu boot li bukan kameeŋe, boot kabonketaku kata uhoofoolawu.

29Fan ilobuul, kale hunakahu hata síyaat lihobumee ébiiñayi inyu min ikat, boot yok nan emmuu ilaañen ihob ébiiñ yawunkul li bukuluul ló li Jáyiiyaju jata Atuubawom.

30Muñe'e nan kukijenumuu ukijen wata kasal Ateemit kuban, li kúfu’ kujow boot bata Huyuuyahu hata unuunukenawu waaneyimuu Olíibiye.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li alob ákibben bo kaanaku Fiyeel fan bil aceeŋ aan lahaasoohaas

(Maak 14:27-31; Lík 22:31-34; Saŋ 13:36-38)

31Nan kúliiŋumuu bata Huyuuyahu hata unuunukenawu waaneyimuu Olíibiye, Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Li ehukaayi inye, wahawu wammuu li ubajom fan újiwuul foofuul feh li jikat bo káyinenaku kan jibajumuu lí ínje, mata kikkiic kaanaku: «Fan itek amataawu imuk, min kúgalalaanaku kata bumatabu kuyiisoo .»

32Bale nan emmuu li iyitowumul li eketayi, fan ijow ló ijow ikobuul Gálile.

33Fiyeel li aanool: — Manoo kaabuku feh kukat bo káyinenaku kan kubajumuu li awu, ínje let ikaan mo.

34Yéesu li aanool: — Li maḷegenamu fan ilobi, li ehukaayi inye humum yo, fan uceeŋ ñoono ñáhaaji oon luhaasonhaas, tówum káyin kuḷok.

35Fiyeel li aan Yéesu: — Maayeet min eete iket inaboo li awu, bale let iceeŋ een lihaasihaas. Kúgoomaku feh li kulob manolamu.

Yéesu li aḷaw tan koone Getisemane

(Maak 14:32-42; Lík 22:39-46)

36Muñe'e Yéesu li kúgoomaku koola li kujow boot tan koone Getisemane, kúliiŋ li aaniil: — Jibah taate mín ínje ijow baaba kaḷaw.

37Yéesu li ájowetum Fiyeel buko li bañiilabu búḷuba báyinaabu bata Sebede. Li kit tóŋ jokool ban li kaanool kákoli.

38Muñe'e li aaniil: — Buyina báamak bookom, bayilo bumukom. Jilako taate lí ínje ban jakum jímooli.

39Yéesu li ayinno bo lóyi jakee, li ákuntuŋ min aŋa' buulool aya li etaam min aḷaw loon muñe'e: — Faafa, loon kayiliyeenuma, li úloyiyen ejunkayi inyu yata sílaamasu téetiwom. Bale jakum kaan loon ínje ifañumuu, bale loon awu ufañumuu.

40Yéesu li aban kaḷawaku, li álaañul boot tan kúgoomaku koola kúhaaji kulakomuu áŋejul li atookiil buko li kámooli. Muñe'e li agelḷen Fiyeel aanool: — Kama jibanut jiban bayili jilako lí ínje bámooliwut maayeet ewaatu yano?

41Jakum jímooli. Jiḷaw jakum bil jilo li jabunt. Buyinumabu bufañe, bale eniilayi égootogooto.

42Yéesu li alaañen búḷubut ayinno bo min aḷaw aan: — Faafa, kaanumuu loon ejunkayi inyu yata sílaamasu eyilaat éloyiyom ínje bahobut yo, jow kaan loon awu ufañumuu.

43Yéesu li aban kaḷawaku, li amit álaañul boot tan kúgoomaku koola kulakomuu áŋejul, li alaañen atookiil buko li kámooli, mata kámooliyaku kujokiijok ŋáa' gay kuyilaat kuluuj.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

44Li alaañen akatiil to min ayinno bo áliiŋ, li alaañen búhaajut áḷawum li kulimaku kanolaku.

45Fúlum tó, Yéesu li álaañul boot tan kúgoomaku kulakomuu min aaniil: — Kama jiloŋe li jímooli min jiyooḷo? Jíkaanum, waatuwayi ékoojulo; Añool-An kubetool kuban li kuŋen kata kuhoofoola.

46Jiyito ujowaal! Anawu ammuu li abetom li kuŋen bukan láliiŋulo.

Huhaanaahu hata élambaayi li hujok Yéesu

(Maak 14:43-50; Lík 22:47-53; Saŋ 18:3-12)

47Nan Yéesu alakomuu elobayi, Sudaas alakomuu akee li kúgoomaku kuŋen li kúḷuba li áliiŋul. Li ánaboolul li búsuk bajunkowulo síkundu li sigol. Bukanabuku umbuku huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi kúboñuliil.

48Sudaas abetumuu Yéesu li kuŋen bukanabuku umbuku, lalobiilob buu láatimuu akaan min kuhaas Yéesu. Laaniisaan: «Anawu an emmuu igaab kuŋenom, akilamuu. Jijokool.»

49Muñe'e Sudaas li ayaan ajow boot tan Yéesu alakomuu, áliiŋ li aanool: — Lisaafi, Anahaan! Ban li agaabool.

50Bale Yéesu li aanool: — Afaalom, wahawu wan ubilumuu kakaan, ukaan wo. Muñe'e bukanabuku kánabulumuu li Sudaas li kúlohul Yéesu, min kujokool.

51Akee li bukanabuku kalako tomuu li Yéesu li áhoonul ékunduwayi yoola atek alokaawu ata anahaanawu ata élambaayi, afalen kanuu.

52Yéesu li aanool: — Uhoon ékunduwayi yooli, mata bukanabuku feh katiikumemuu síkundu, fan kúketum síkundu.

53Kama uhaasut oon liyilo ihooñ Atuubawom mata min alambenom, li ayaan ásenulom muñe'e uyooŋ wata emalaka wahaŋe kuŋen li úḷuba?

54Bale ikaan momuu, buu wahawu wan Bakiicelabu bulobumuu woote úbajum? Bakiicelabu bonsoon wahawu unwu fan ubaj loon muña'a.

55Fúlum tó, Yéesu li aan búsukabu: — Waa, jibil boot kajokom li síkundu li sigol ló loon eenimuu ínje ákuu? Hunakoohunak linaanaak ibah li Eluufayi yata Ateemit, min inaak iliiken bukanabuku mata Ateemit, ban jijokutom.

56Bale wahawu unwu feh ubabbaj bájum kulimaku kan kufulofetakukukiicumuu kukat to, li kubaj. Muñe'e kúgoomaku koola li kukatool bo, min kutewoo kuwuj.

Yéesu hákil huhaanaahu hata Kusuwifaku

(Maak 14:53-65; Lík 22:54-55, 63-71; Saŋ 18:12-14, 19-24)

57Bukanabuku kajokumuu Yéesu, li kújowetumool boot bata anahaanawu ata élambaayi an koonemuu Kayif, ban kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li kunahaanaku kuwoogumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

58Bale Fiyeel li alako lóyi min anaak ánabul li Yéesu, boot yok li ekaakayi yata eluufayi yata álambaawu ahaanawu. Nan áliiŋ dómuu, li abah áginnoo li kufooyaabuku min ajuk buu wahawu feh wóomi li úbanum eeno.

59Muñe'e huhaanaahu hata élambaayi li Huhaanaahu hata Kusuwifaku, li kuŋes bukan kayilo kúmal kuya li Yéesu bájum li kuyili kumukool.

60Bale maayeet min sigujuun sameeŋe sibilumuu boot min símal siya li Yéesu, sijukut li akila butila banooban. Li húbanumahu, kánayine kúl̥uba li kubil kuyito to min koon:

61— Anáyinaawu ummu lansaan: «Liyilo ihum Eluufayi yata Ateemit, ban li iŋa' kunak kúhaaji min ilaañen iteef yo.»

62Alámbaawu áamakawu li ayito, li aan Yéesu: — Kama waa ulet li ubag? Kama wahawu wan bukanabuku umbuku kulobemuu li wo kuya li awu, buu?

63Bale Yéesu abagut. Alámbaawu áamakawu li aanool: — Lil̥awi li kajaw kata Ateemit aloŋumuu. Ulóboli mantee awu ommuu Afakenaawu, Añiilawu ata Ateemit.

64Yéesu li aanool: — Lúlobulo mo awu humumi. Bale fan eenuul: Kítum muñe'e, fan jijuk Añool-An mabahe kaŋen káli kata Ateemit ata sembe, li abilumul li ufaalawu wata haatiya emitayi.

65Nan Yéesu alobumuu loon muña'a, anahaanawu ata élambaayi li ahaacul wañawu wan akila humumool aakenumuu, aban li aan: — Lagele Ateemit. Ulaañenutaal usohulawaal kumaata. Jijame feh bukuluul humumuul kulimaku kan alobumuu aya li Ateemit.

66Muñe'e buu jiyinoole? Li koonool: — Tootook min aket.

67Muñe'e li kuyaan kumasenool li buul, ban li kutekool sínuka li siheejen ban li koonool:

68— Emmuu awu ommuu Afakenaawu, kama úheboli ayi atekimuu.

Fiyeel li aceeŋ aan lahaase Yéesu

(Maak 14:66-72; Lík 22:56-62; Saŋ 18:15-18, 25-27)

69Muñe'e no unnu, Fiyeel li abah tíyaŋ li ekaakayi yata anahaanawu ata élambaayi. Agoloola ata anahaanawu ata élambaayi li ákoojul Fiyeel min aanool: — Awu foof lunaanaak unaboo li Yéesu áfulumulomuu li etaamayi yata Gálile.

70Bale Fiyeel li aceeŋ hákil ésukayi feh min aan: — Ihaasut waa lufañe ulob.

71Muñe'e nan Fiyeel alakomuu ejowayi ajooŋoo bata kámbiilaku kata ekaakayi, agoloola akee li ajukool. Li aan bukanabuku kalako tomuu: — Anáyinaawu umme buko kunaake kunabumuu li Yéesu ata ésukayi yata Nasalet.

72Fiyeel li alaañen aceeŋ, ban li anuu aan: — Ihaasut ánayinaawu ummu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

73Fiyowut, bukanabuku kalako tomuu li kúlohul Fiyeel min koonool: — Maḷegen awu foof bukuluumuu, mata malobelamu mooli múhiisenhiisen bay lúfulumulo.

74Muñe'e Fiyeel li anuu wah wajakut aya li akila humumool aan: — Ihaasut ánayinaawu ummu! Muñe'e nan alobumuu loon muñowu, káyin li kuyaan kuḷok.

75Li awayiḷo hulimahu han Yéesu alobool nomuu aanool: «Fan uceeŋ oon luhaasonhaas ñoono ñáhaaji tówum káyin kuḷok.» Li áfulul tíyaŋ alako bo jíḷok jáamak.

Máciya 27

Li kújowetum Yéesu bata Filat

(Maak 15:1; Lík 23:1-2; Saŋ 18:28-32)

1Hunak hukaten li bújomabu bíb, huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi li kujoj min kujamoo buu kommuu li kukaan min kumuk Yéesu.

2Muñe'e li kujokool kujenk kuban, li kuŋalool kújowetum kujow kusen águubelunaalawu Filat.

Sudaas li amukoolo

(Bakaanelabu 1:18-19)

3Nan Sudaas, abetumuu Yéesu li kuŋen bukan, ajukumuu aan Yéesu eketayi lajowemuu boot, li ajok li ehaaseen. Li aŋa’ sihanjalasu sata sídalamasu áyii li kuŋenayi alaañen ajow asen huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi,

4Min aaniil: — Likankaan kahoofoo, min iŋa’muu an akaanut wahoowah ibet li kuŋenuul min joono li jimukool. Bale li koonool: — Waa bútumoli bóomi bo? Awu uhaase!

5Sudaas li abeten sídalamasu li Eluufayi yata Ateemit, ban li ajow aŋa’ kaneew min akokoo.

6Huhaanaahu hata élambaayi li humuluk sídalamasu, ban li hoon: — Colut min sídalamasu unsu siŋali kaan li sídalamasu sata Eluufayi yata Ateemit, mata laalu bunoom bata buloŋ bata an.

7Nan kujamoomuu mata sídalamasu kuban, li kuŋa’ so kunoom etaam yan koone «etaam ateefa ubala», min kuŋa’ yo kukaan kalem kata kahok ejawoola.

8Wahawu unwu újimuu boot yok síyaat bukanabuku li kuloŋ li kuhooñ etaamayi inyu «etaam húsim».

9Muñowu kulimaku kan Selemi alobumuu kúbajummuu eeno, ammuuafulofet, nan aanumuu: «Kuyayyab sihanjalasu sata sídalam áyii li kuŋenayi, sata bunoomabu ban kata Isilayeel kujamoomuu min kubet boot li akila.

10Ban li kusen sídalamasu boot bacaamabu bata etaamayi yaaneyimuu “etaam ateefa ubala,” loon Amaaŋenawualobom momuu .»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Batiibabu bata Yéesu hákil Filat

(Maak 15:2-5; Lík 23:3-5; Saŋ 18:33-38)

11Muñe'e li kújowetum Yéesu kujow kukaan hakil águubelunaalawu Filat, min agelleenool aanool: — Awu ommuu áyiiyawu ata Kusuwifaku? Yéesu li aanool: — Lúlobulo mo awu humumi.

12Fúlum tó, huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi li kuḷoof Yéesu koon lakankaan majakut, bale abagut.

13Muñe'e Filat li aan Yéesu: — Ujamut wahawu feh wan kulobemuu li wo li kuya li awu?

14Bale Yéesu alobut wahoowah li wahawu feh wan kulobumuu kuya li akila. Muñe'e águubelunaalawu Filat li asego ŋáa'.

Búsukabu li boon Yéesu abaaŋi li ekuluwa

(Maak 15:6-15; Lík 23:13-25; Saŋ 18:39–19:16)

15Li kagaan kanookan kata Faak, águubelunaalawu lakatenekaten an akuḷi, an búsukabu bufañumuu min akaten.

16Li baj no unnu, an an kukuḷe ajamoye ŋáa' an koone Yéesu Balabaas.

17Muñe'e nan búsukabu buwoogumuu, Filat li agelleniil aaniil: — Ayi jifañe min íkatenuluul? Mantee Yéesu Balabaas, mantee Yéesu an koonemuu Afakenaawu?

18Filat lagelleniigellen loon muña'a mata lahaase jak aan batahaay bújimuu li kubet Yéesu li kuŋenool.

19Muñe'e nan Filat abahumuu tan kutiibemuu bukanabuku, aseekool li áhebenul kubil koonool: «Jakum unoken li elobayi yata ánayinaawu ummu akaanutumuu wahoowah, mata síyaat li hukahu lílanlaam ŋáa' li sísaahut mata akila áji.»

20Huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi li kulob búsukabu min kuḷaw Filat min ákatenul Balabaas min akat min kumuk Yéesu.

21Agúubelunaalawu Filat li alaañen agelleniil aaniil: — Ayi li buko kúḷuba jifañe min íkatenuluul? Li koonool: — Balabaas!

22Filat li agelleniil aaniil: — Kama muñowu buu leete ikaan Yéesu an koonemuu Afakenaawu? Buko feh li koonool: — Abaaŋi li ekuluwa!

23Filat li agelleniil aaniil: — Kama waa lakaane wajakut? Li kuhaŋ mabaŋulo feh koon: — Abaaŋi li ekuluwa!

24Nan Filat ajukumuu aan ayilaat to wahoowah, ban búsukabu li buhaŋ máguuḷoo, li aŋa' mal min afos kuŋenool hákil búsukabu ban li aan: — Butumom bulet li eketayi yata ánayinaawu ummu. Bowuul bo!

25Búsukabu feh li boonool: — Wahoowah wammuu ubil ulako to li eketayi yoola, ujow ulako li áloli li báñoololi!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Muñe'e Filat li ákatenuliil Balabaas. Bale li alob min kusollaaliyaku kuŋa’ kukaluwaas min kutek Yéesu kuban, li aseniil o’ kujow kubaaŋ li ekuluwa.

Kusollaaliyaku li kuleken Yéesu

(Maak 15:16-20; Saŋ 19:2-3)

27Muñe'e kusollaaliyaku kata Filat li kújowetum Yéesu boot li eluufayi yata águubelunaalawu. Húmimahu hata kusollaali kaaku feh li hubil húguutool.

28Li kúfulen wañawu wata Yéesu min kukaanool hújufo hájunke.

29Ban li kuhec kugola kata úbuja kukaan éjambi kukaanool li húkow. Nan kubanumuu li kusenool hunuk átuk li kaŋenool káli. Li kúkuntuŋ hákilool min kunaak kulekenool koonool: — Jisaafi, áyiiyawu ata Kusuwifaku!

30Li kumasenool ban li kuyab hunukahu min kutekool li húkow.

31Nan kulekenumuu Yéesu kuban, li kúfulen hújufowahu han kukaanoolumuu min kulaañen kukaanool wañawu woola. Ban li kújowetumool kúfu’ li ésukayi kujow kubaaŋ li ekuluwa.

Kusollaaliyaku li kubaaŋ Yéesu li ekuluwa

(Maak 15:21-32; Lík 23:26-43; Saŋ 19:17-27)

32Nan kulakomuu káfululaku li ésukayi, li kufam li ánayine akee ata ésukayi yata Siilen an koone Simoŋ. Muñe'e kusollaaliyaku li kutuuŋool ateb ekuluwaayi yata Yéesu.

33Li kujow kujow li kúliiŋ tan koone Goligota, yo yommuu: «Tin tata husend.»

34Nan kúliiŋ tomuu, li kusen Yéesu bunuk bayawooli li wah wátaliye. Bale nan acafen bomuu, li ahoy bahob bo.

35Muñe'e li kubaaŋ Yéesu li ekuluwa, ban li kuñak kútuken kuyiliwum kugaboo wañawu woola.

36Nan kubaaŋumuu Yéesu li ekuluwaayi kuban li kubah to min kufooyool.

37Muñe'e li kuŋa’ kababbalu min kukiic ló wahawu wájimuu li kumukool. Wahawu wakiici dómuu wo wommuu unwe: «Láale Yéesu, Ayíiyawu ataKusuwifaku.» Ban li kuŋa’ kababbaluwaku kubaaŋ haatiya húkowahu hoola.

38Muñe'e kusollaaliyaku li kubaaŋ li sikuluwa kúkuu kúḷuba kukaan, aahu kaŋen Yéesu káli, aahu kaŋenool kamay.

39Bukanabuku kanaake kújowum tómuu, li kunaak kutek kúkowiil ban li kugel Yéesu.

40Li kunaak koonool: — Awu jaanumuu luyilo uhum Eluufayi yata Ateemit ban li uŋa’ kunak kúhaaji min ulaañen yo uteef! Nokoomuu loon awu ommuu Añiilawu ata Ateemit, kama ufakenoolo awu humumi! Uwálowul li ekuluwaayi!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

41Huhaanaahu hata élambaayi li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis li kunahaanaku kata ésukayi li kuleken Yéesu koonool:

42— Lafakenfaken bukan kukee, ban akitut ayili afakenoolo akila humumool. Inti akila ammuu áyiiyawu ata Isilayeel? Muñe'e kama áwalowul li ekuluwaayi min úyinenaal li akila.

43Li Ateemit lákangume ban lansaan: «Injé emmuu Añiilawu ata Ateemit.» Muñe'e kama boot min ujukaal mantee Ateemit fan afakenool, nokoomuu loon lafañoofañ.

44Maayeet ékuuwayi yan kubaaŋumuu li sikuluwaasu kooj Yéesu li kugelool loon kaabuku kugeloomuu.

Eketayi yata Yéesu

(Maak 15:33-41; Lík 23:44-49; Saŋ 19:28-30)

45Nan banakabu buyitenumuu, etaamayi feh li élim boot yok ewaatuwayi éhaajutayi banakabu bakeḷe.

46Nan ewaatuwayi éhaajutayi elehenumuu, Yéesu li akaaw butiya aan: «Elí, Elí, lema sabachthani?» Yo yommuu: «Ateemitom, Ateemitom, wáa újiye li ubetenom?»

47Muñe'e kukee li bukanabuku kalako tomuu li kujamool li akaaw, li koon: — Ummu li kahooñ Elí!

48Muñe'e akee li buko li ayaan atey ajow áŋalul hufalen hata hufons ayooken li bunuk bacabe hujow huhob, li akok ho li hunuk añuu Yéesu boot ahob.

49Bale kaabuku li koon: — Ukob min ujukaal mantee Elí fan abil afakenool.

50Yéesu li alaañen akaaw butiya ban, li awalo.

51Muñe'e no unnu, hufalalahu halakomuu li Eluufayi yata Ateemit li húhaacowumul haatiya boot li etaam hukaan ubey úḷuba. Etaamayi li egoloo. Kugisaaku li kúwembulo.

52Kuyaakaku li kúbabulo min kameeŋe li bukanabuku káyinenumuu li Ateemit ban li kuket, kuyitowul.

53Nan kúfululumuu li kuyaakaku, Yéesu bayitowulo aban li kaketumuu, li kujow boot Yeelusalem, ésukayi yata Ateemit. Bukan kameeŋe li kujukiil.

54Anahaanawu ata kusollaali téemeel li kusollaaliyaku kalako tomuu li akila kafooyaku kata Yéesu, li kujuk etaamayi li egoloo li wahawu feh wabajumuu, li kúkoli ŋáa' min koon: — Li maḷegenamu, ánayinaawu ummu lalakolako Añiil ata Ateemit!

55Li baj to foof kanaale kameeŋe kalakowe lóyi min kunaak kúŋandenul. Kanaalaabuku umbuku li etaamayi yata Gálile kúnabumulo li Yéesu boot kalambenool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

56Li kanaalaabuku umbuku, Mali ata ésukayi yata Madala, li Mali jaaw ata Saak buko Suseef, li jaaw ata bañiilabu bata Sebede, to kulakowe.

Kahokaku kata Yéesu

(Maak 15:42-47; Lík 23:50-56; Saŋ 19:38-42)

57Nan líiŋumuu kátiimayi, ánayine akee akaane usaanum, ata ésukayi yata Alimate, li áliiŋul. Anáyinaawu kajawool Suseef ban akila foof ágoom ata Yéesu.

58Muñe'e Suseef ata Alimate li ajow ajuk Filatmin aanool asenool ehuluŋayi yata Yéesu. Maḷegen Filat li alob min kusenool yo.

59Suseef li aŋa' ehuluŋayi yata Yéesu ban li aŋa' kábil kawunkul kahiite min aḷiim yo.

60Nan Suseef aḷiimumuu ehuluŋayi aban, li aŋa' yo ajow ahok li huyaakahu hoola, han akite li awok li hugisa. Ban, li abakken húlankiin háamak hujow húfib kánokenumaku kata huyaakahu, aban li ajow.

61Mali ata ésukayi yata Madala li Mali aahu to kulakowe mabahe kujooŋoo li huyaakahu.

Kusollaali li kufooy huyaakahu

(Máciya 28:1-4, 11-15)

62Li líiŋ hunak hukaten, hammuu hunakahu hanabumuu li hata kafaleyaku kata hunakahu hata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku, huhaanaahu hata élambaayi, li Kufaaliisiyeŋaku.

63Nan kúliiŋumuu li koon Filat: — Anahaan, jiwayiḷowe kaanaku ámalamiñawu ummu lansaan akila li buloŋ aketumuu jow baj kunak kúhaaji, fan ayitowumul li kaketumuu .

64Mó mújimuu, ulob min huyaakahu hufooyi boot yok li hunakahu húhaajutahu, jakum bil kúgoomaku koola kujow kúkuwet ehuluŋayi min koon ésukayi layitowuuyitowul li kaketumuu. Mata kukaan momuu, émalimiñayi inyu yásolaayi fan ehaŋ yátinaalayi.

65Filat li aaniil: — Kusollaali kumbuke kayilo kufooy. Jijow jifooy huyaakahu loon jifañumuu.

66Maḷegen li kujow kufale kafooyaku kata huyaakahu. Li kukuŋ hugisaahu hababumuu kánokenumaku kata huyaakahu ban li kuŋa' kusollaali kukaan to min kufooy.

Máciya 28

Yéesu li ayitowul li kaketumuu

(Maak 16:1-10; Lík 24:1-12; Saŋ 20:1-10)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Hunak hukaten húyiiyaayahu hata Kusuwifaku, li hunakahu hútinaalahu hata esimenayi, Mali ata ésukayi yata Madala li Mali aahu li kujow li bújom bíb bajuk huyaakahu.

2Muñe'e etaamayi li eyaan egoloo ŋáa'. Amalaka ata Amaaŋenawu li áwalowumul li emitayi áŋejul, li abakken hugisaahu akaan li kakaŋ ban li abah li ho.

3Kambuwaku kata amalakaawu li kuleñ loon kawiwijen emit. Wañawu woola li uhiit falala' loon búbil.

4Kusollaaliyaku kalakomuu kafooyaku kata huyaakahu li kúkoli bil gay li kunaak kuteelen ban li kunokoo loon bukan kakete.

5Bale amalakaawu li aan kanaalaabuku: — Sákoluul, mata li haase een Yéesu an kubaaŋumuu li ekuluwaayi jiŋese li akila.

6Alet taate. Layitowuuyitowul li eketayi loon alob momuu. Jibil jijuk tan kuhintenoolumuu.

7Jijow cab joon kúgoomakukoola: «Layitowuuyitowul li eketayi, ban lajowe ló ajow akobuul Gálile. Bo jommuu li jijukool.» Wahawu unwe libajumuu ilobuul.

8Maḷegen kanaalaabuku li kúfulul li huyaakahu li esommen li ekole ló, bale foof li ésuumahukow yáamak, kutey kujow kulob kúhebenaku kúgoomaku kata Yéesu.

9Yéesu li ayaan abil kufam ban li aaniil: — Lisaafuul! Kanaalaabuku li kúlohulool ban li kujok kootaku koola min kumanenool.

10Muñe'e Yéesu li aaniil: — Sákoluul! Jijow joon kutuyom kujow boot li etaamayi yata Gálile. Bo kommuu li kujukom.

Kulimaku kan kusollaaliyaku kulobumuu

11Nan kanaalaabuku kulakomuu ejowayi, kukee li kusollaaliyaku kalakomuu kafooyaku kata huyaakahu li kujow boot li ésukayi, kujow kukitten huhaanaahu hata élambaayi wahawu feh wabajumuu.

12Huhaanaahu hata élambaayi li hujoj li kunahaanaku kata ésukayi. Li kujamoo min kusen kusollaaliyaku sídalam sáamak.

13Nan kuseniilumuu sídalamasu kuban li kooniil: — Fan joon ésukayi kúgoomaku kata Yéesu kubiibil li huk kúkuwet ehuluŋayi yoola bukuluul li kámooli.

14Li bil nokoo loon águubelunaalawu Filat ajame mabajumuu, áloli fan jihaas min jommuu li jilobool jakum bil ayokenuul.

15Maḷegen kusollaaliyaku li kuŋa' sídalamasu ban li kukaan loon kulobiilumuu. Mó lí múji wahawu wan kusollaaliyaku kulobumuu ésukayi li uloŋ li ujamo li Kusuwifaku boot síyaat.

Yéesu li áfu' kúgoomaku koola

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Maak 16:14-18; Lík 24:36-49; Saŋ 20:19-23; Bakaanelabu 1:6-8)

16Fúlum tó, kúgoomaku kata Yéesu kuŋen li ano, li kujow boot li etaamayi yata
Gálile li huyuuyahu, tan Yéesu aaniilumuu kujow.

17Nan kujukumuu Yéesu li kúkuntuŋ hákilool min kumanenool. Bale kukee li buko
li kúwettoo.

18Yéesu li ákoojuliil min aaniil: — Ateemit lasenonsen kayile kanookan li emitayi
li etaamayi.

19Jijow boot bata bukanabuku feh kammuu tanootan li etaamayi, min jikaaniil
kulako kúgoom kúmbaam. Ban li jíbatiiseyiil li kajawaku kata Atuubaawu, li kata
Añiilawu, li kata Buyinumabu Banabaabu.

20Jiliikeniil kátuul kulimaku feh kan ilobuulumuu. Jihaas joon ínje humumom
ummu li bukuluul nanoonan boot yok nan adunaayi yommuu li eban.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Maak

Maak 1

Kawaaleyaku kata Saŋ Batiis
(Máciya 3:1; Lík 3:1-18; Saŋ 1:19-28)

1Muñe'e Hulimahu Hásuumaahu hata Yéesu Kilisita ammuu Añiilawu ata Ateemit , húkitummuu.

2Li éliibalayi yata Esayammuu afulofet, Ateemit lansaan ló:

«Fan íboñul an an íhebenulo ayabi hákil, ammuu li ateŋen bútinabu booli .

3Laale hulimahu hata anawu abaŋulowemuu li kayiinaayaku aan:

“Jíhosul bútinabu boot li Amaaŋenawu! Jikaanool útin wacole .”»

4Muñe'e Saŋ Batiis li áfulul alako li kayiinaayaku. Li anaak awaale bukanabuku aaniil: — Joote jibet búsol baloŋelabu booluul buhaanabu min jítiiwo jiŋa’ buloŋ buwunkul, min jíbatiiseyi mantee Ateemit li abonketuul uhoofoolawu wooluul.

5Muñe'e bukanabuku feh kata etaamayi yata Súde, li bukanabuku kakinumuu Yeelusalem li kujow boot bata Saŋ. Nan kuŋejumuu, li kuheb uhoofoolawu wooliil hákil ésukayi feh, ban Saŋ Batiis li ábatiiseyiil li katunkaku kan koonemuu Suuludeŋ.

6Búkokowabu bata Saŋ, buhal eñonkom búkaanumi, ban li anaak akoko kanaal kata kabaŋ li hukenjool. Saŋ bakos li múkum lanaake atiñ.

7Li anaak aan búsukabu: — Akee ummu li abil búsolom ahaŋom sembe. Itookut min ísiten min i̥le̥ uneewawu wata sidallaasu soola.

8Injé li mal líbatiisewuul, bale akila fan ábatiisewuul li Buyinumabu Banabaabu.

Saŋ li ábatiise Yéesu
(Máciya 3:13–4:11; Lík 3:21-22; 4:1-13)

9No unnu, Yéesu li abilumul li ésukayi yata Nasalet yammuu li etaamayi yata Gálile, min Saŋ ábatiisewool li katunkaku kaaneyimuuSuuludeŋ.

10Nan Yéesu ayaane áfululumuu li malamu, li ajuk emitayi li ébabulo, min Buyinumabu Banabaabu búwalowul li kambu kata éleebaan bubil bulako li akila.

11Muñe'e hulim li hujami li emitayi haane: — Awu ommuu Añoolom an íboolimuu ŋáa’. Buyinumom feh li awu li kaan bo.

Sayitaane li abuntoo Yéesu
(Máciya 4:1-11; Lík 4:1-13)

12Muñe'e Buyinumabu Banabaabu li buyaan bújowetum Yéesu boot li kayiinaayaku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Yéesu li alako bata kayiinaayaku kunak koono kúyii kúl̥uba. Sayitaane li abuntoolool ló. Yéesu li alako ló li sínuukuleŋasu sata li bujal, min kumalakaaku kucookoolool ló.

Kúgoomaku kútinaalaku kata Yéesu

(Máciya 4:12-22; Lík 4:14-15; 5:1-11)

14Muñe'e nan Elod ajokumuu Saŋ akul̥ fú' tó, Yéesu li ajow boot li etaamayi yata Gálile, min awaale bo Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit.

15Yéesu li anaak aan: — Taŋayi éliiŋe, ban Jáyiiyaju jata Ateemit jíkoojulo. Jibet búsol baloŋelabu booluul buhaanabu min jítiiwo jiŋa' buloŋ buwunkul, min jíyinen li Hulimahu Hásuumaahu.

16Yéesu li alako éjowum bata katantaku kata húwajahu hata Gálile, li ajuk ánayine akee an koone Simoŋ li atuyool Andele, buko li jambaal li húwajahu, mata buko kumbaala.

17Muñe'e Yéesu li aaniil: — Jínabul lí ínje, min ikaanuul jilako kúŋalula bukan boot lí ínje.

18Mal̥egen li kuyaan kukat to simbaalasu sooliil min kunab li akila.

19Nan Yéesu ayinno bomuu maa, li ajuk Saak ata Sebede li atuyool Saŋ. Li busaana kulakowe kacookoo simbaalasu sooliil.

20Muñe'e Yéesu li ayaan áhooñuliil, li kukat atuubayiil Sebede li kulokaabuku ló híndo busaanaabu, min kujow kunab li Yéesu.

Yéesu li akesoo buyinum bajakut búfu' li ánayine akee

(Lík 4:31-37)

21Muñe'e Yéesu li kúgoomaku, min alako ló kaliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit.

22Baliikenelabu bata Yéesu li bukaan bukanabuku kalakomuu bajantenabu boola kusego ŋáa', mata lanaanaak aliikeniil kulimaku unku li sembe ló, búti li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis.

23Muñe'e li baj híndo eluufayi yata kal̥awaku ánayine an buyinum bajakut bújufowe, anaake akaaw butiya aan:

24— Yéesu ata Nasalet, waa lookoolaale? Waa lubiibil boot kájimenoli? Lihaase awu ommuu ayi. Awu ommuu Anawu anabaawu an Ateemit áboñulumuu.

25Yéesu li anuuloo buyinumabu bajakutumuu li sembe aan: — Ulu, ban li úfu' li ánayinaawu ummu!

26Buyinumabu bajakutumuu li bubet ánayinaawu teetaam, min bukaanool ababbaloo ban li bukaaw butiya min búfu' li akila.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Bukanabuku feh li kúkoli ŋáa', gay li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama laalu waa? Baliikene buwunkul banaboole li sembe? Anáyinaawu ummu anuuloomuu uyinumawu wajakutumuu li ukaan loon alob womuu.

28Muñe'e Yéesu li ayaan ajamo aban tanootan li etaamayi feh yata Gálile.

Yéesu li afaken bukan kameeŋe kásomute

(Máciya 8:14-17; Lík 4:38-41)

29Muñe'e nan Yéesu li kúgoomaku kúfululumuu li eluufayi yata kaḷawaku buko li Andele.

30Aḷol Simoŋ aale akila ló mahintowe, mata búju usa mabetelool. Nan Yéesu aliiŋumuu, li kuyaan kulobool mata kásomutaku kata anaalaawu.

31Yéesu li ajow akooj anaalaawu, ban li átukool li kaŋen min ayiten. Anaalaawu li afak li kásomutaku koola, min akaaniil kutiñ.

32Muñe'e li bil liiŋ kátiimaku, banakabu balowe, bukanabuku li kútebul kásomutumuu feh li kan uyinumawu wajakutumuu újufomuu, boot bata Yéesu.

33Bukanabuku feh kata ésukayi li kubil kuwoog tin kámbiilaku kata eluufayi.

34Muñe'e Yéesu li afaken bukan kameeŋe li úsomut wábutoole. Li akesoo foof uyinum wajakut wameeŋe úfu' li bukanabuku kan újufomuu, ban li áhi' wó úlobum mata uhaase ayi ammuu Yéesu .

Yéesu li añaahoo li etaamayi yata Gálile feh

(Lík 4:42-44)

35Li líiŋ hunak hukaten li bújom bíb, to baloŋe li timooc, Yéesu li ayito min áfu' li eluufayi ajow boot tan wayitowe boot kaḷaw Ateemit.

36Muñe'e Simoŋ li bukanabuku kan kunaboomuu, li kujow huŋes Yéesu.

37Nan kujukoolumuu li koonool: — Esúkayi feh inyu li huŋesi.

38Bale Yéesu li aaniil: — Ujowaal boot bakee, li sísukasu sakoojumuu, bájum li iwaale bo foof Hulimahu Hásuumaahu. Li maḷegenamu, wahawu unwu újimuu li ibil.

39Maḷegen Yéesu li ajow tanootan li etaamayi feh yata Gálile, min anaak awaale bo Hulimahu Hásuumaahu li siluufasu feh sata kaḷawakusata halaabahu unhu, ban li akesoo uyinumawu wajakutumuu úfu' li bukanabuku kan újufomuu.

Yéesu li afaken an ata háhaayee

(Máciya 8:1-4; Lík 5:12-16)

40Muñe'e ánayine an háhaayee ejoke, li abil akooj Yéesu min ákuntuŋ hákilool min ayaakoolool aanool: — Ufañumuu, luyilo ufakenom li kásomutaku kúmbaam.

41Muñe'e Yéesu li áyiyen ánayinaawu ŋáa'. Li atooken kaŋenool agolool ban li aanool: — Lifañe. Ufak li kásomutaku kooli!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

42Maḷegen háhaayeeyayi li eyaan éfu’ li ánayinaawu, min afak.

43Muñe'e Yéesu li anuuloo ánayinaawu ban li ayaan akesoolool ábalo, min aanool:

44— Ukáanum. Jakum ulob mo an, bale ujow boot bata álambaawu min ánandi. Banumuu, li usen busuuhenabu bata kágiilenaku banMóyiis alobumuu kasen , min híis ésukayi feh kaanaku awu lufake.

45Bale nan ánayinaawu ajowumuu, li alako kakitten ésukayi tanootan feh wahawu wabajoolumuu. Mó lí múji Yéesu ayilaat anoken li ésuk min bukanabuku kujukool. Li anaak alako tíyaŋ ban wayitomuu, bale bukanabuku li kunaak kubilum banooban kutookool bo.

Maak 2

Yéesu li afaken an abobowe

(Máciya 9:1-8; Lík 5:17-26)

1Muñe'e li baj kunak, Yéesu li álaañul boot Káfeenawum. Bukanabuku li kujam kaanaku Yéesu ummu li eluufayi yoola.

2Bukan kameeŋe li kuwoog li ekaakayi ejow emeeŋ bib, boot to li kámbiilaku kata eluufayi. Yéesu li alobiil Hulimahu hata Ateemit.

3Kánayine kubakii li kútebul ánayine abobowe boot bata Yéesu.

4Bale kuyilaat kújowetum hubobahu boot tan Yéesu alakomuu, mata búsukabu búji. Muñe'e li kúfabul li butacabu bata eluufayi jooŋoo tan Yéesu alakomuu, min kúwalenumul tó kafeekaku dán hubobahu huhintomuu.

5Nan Yéesu ajukumuu káyinenaku kooliil, li aan anawu abobomuu: — Añoolom, uhoofoolawu wooli ubonketibonket.

6Kukee li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis, kabahumuu li eluufayi, li koon li uyinumiil:

7— Buu ánayinaawu ummu akaañene alob loon muña'a? Lageggel Ateemit. Ayi ayilo abonket uhoofoolawu ábute li Ateemit?

8Nan Yéesu ayaane ahaasumuu li buyinumool uyinoolawu wooliil, li aaniil: — Kama wáa újiye li jibaj uyinoolawu unwu?

9Waa uhaŋ másuum elob, kaan hubobahu: «Uhoofoolawu wooli ubonketibonket», mantee kaanool: «Uyito uŋa’ bukaḷabu booli min ujow?»

10Bale lifañe min jihaas kaanaku Añool-An lababbaj kayile li etaamaye kata kabonket uhoofoo. Muñe'e Yéesu li aan ánayinaawu abobomuu:

11— Leeni uyito uŋa’ bukaḷabu booli min ujow bóot.

12Maḷegen ánayinaawu li ayaan ayito hákil ésukayi feh, min aŋa’ bukaḷabu boola min ajow áfu’. Bukanabuku feh li kusego ban li kunaak kusal Ateemit koon: — Ujukulelutaal wah loon muñowu!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li ahooñ Lebi alako ágoom oola

(Máciya 9:9-13; Lík 5:27-32)

13Muñe'e Yéesu li alaañen áfu' ajow boot bata katantaku kata húwajahu hata Gálile. Búsukabu feh li bujow butookool bo, min aliikeniil Hulimahu hata Ateemit.

14Yéesu li alako ejow, li ajuk Lebi ata Alife, mabahe tin yabemuu búhalabu. Li aan Lebi: — Unábul lí ínje. Maḷegen Lebi li ayito anab li akila.

15Muñe'e Yéesu li ajow abah min alako hutiñ li eluufayi yata Lebi.Kúyababuhal koola ló, mata bukanabuku umbuku kanaake kunabumuu li Yéesu kumemmeeŋ.

16Nan bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis kalakomuu li hujojahu hataKufaaliisiyeŋaku , li koon kúgoomaku koola: — Kama wáa újiye Yéesu li atiñ dín dáno li kúyababuhalabu li kuhoofoolaabuku?

17Muñe'e nan Yéesu ajamiilumuu li kulob loon muña'a, li aaniil: — Inti bukan kásomutut joke li abuntena, bale kásomutumuu joke li abuntena. Ibilut kahooñ bukan kayinoole li koon buko bukan kacole koom, bale kuhoofoola libile kahooñ.

Múkaaniin muhaan munaboolut li muwunkul

(Máciya 9:14-17; Lík 5:33-39)

18Muñe'e li líiŋ hunak hukee, kúgoomaku li kulako kamommo. Bukan kukee li kubil kugeḷḷen Yéesu koonool: — Kama wáa újiye kúgoomaku kata Saŋ Batiis li kúgoomaku kata Kufaaliisiyeŋaku li kunaak kumommo, ban kooli buko kúmommoweliit?

19Yéesu li aaniil: — Buu emmuu nokoo kubuke an ábutowe, li kumommo li hunakahu hata ébutowayi, akila to li buko? Abúwaawu aano tomuu li buko fiyo manooman, kubukewool let kuyili kumommo.

20Manooman hunakahu fan húliiŋ, nan ábuwaawu ammuu li ájim li buko. No unnu kommuu li kukit kumommo.

21«An áŋaleliit hufalen hata kañ kuwunkul min áfiboo kañ kuhaan. Mata akaan momuu, hufalenahu huwunkulahu fan huñakoo, li húlangul kañaku kahaanaku, min étaaŋayi ehaŋ maluuk.

22An áŋaleliit foof bunuk buwunkul akaan li situnfen sakete min atoj. Mata akaan momuu, bunukabu bujowumuu bulab, situnfenasu fan sifemb, min bunukabu búyuwo. Situnfenasu, so li kajen. Bale fan aŋa' bunuk buwunkul akaan li situnfen siwunkul.»

Yéesu lahaŋe húyiiyaayahu hata Kusuwifaku

(Máciya 12:1-8; Lík 6:1-5)

23Muñe'e li líiŋ li hunak hata húyiiyaay hata Kusuwifaku koola li kuwuutul ubasawu wata edenfeteŋ, buko li ejowayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Muñe'eKufaaliisiyeŋaku li koon Yéesu: — Fan ujuke, wáa újiye kúgoomaku kooli li koono li kakaan wah wan Eluwaayi yata Móyiis éhile kakaan li húyiiyaayahu hoololaal?

25Yéesu li aaniil: — Kama jímusut jijanga min jihaas waa áyiiyawu Dayit akaanumuu nan aakenutumuu mutiñaay, ban akila humumool li acaalet, li kunabumuu li akila?

26Dayit lanokennoken li eluufayi yata Ateemit ajow aŋa' kúmbuuluwaku kakaaneeni tomuu boot li Ateemit, atokoñ. Li aŋa' li ko asen foof kanabumuu li okila kutokoñ, ban élambaayi bale tookeene min katokoñ ko. (No unnu Abiyataal alakowe álambaawu áamakawu.)

27Muñe'e Yéesu li afamen aaniil: — Húyiiyaayahu hoololaal hukaanikaan boot li bukan, inti bukanabuku kúwuweni boot li ho.

28Wahawu unwu újimuu Añool-Anli áami anahaanawu ata húyiiyaayahu hoololaal.

Maak 3

Yéesu li afaken an ata kaŋen kakete

(Máciya 12:9-14; Lík 6:6-11)

1Nan fúlum tómuu, Yéesu li alaañen ajow boot li eluufayi yata kaḷawaku. Muñe'e li baj dó ánayine ata kaŋen kakete.

2Bukanabuku kalako dómuu li kufañ min kuḷoof Yéesu, li kulasowool min kujuk mantee fan afaken ánayinaawu ummu li húyiiyaayahu hooliil.

3Muñe'e Yéesu li aan ánayinaawu ata kaŋenaku kaketumuu: — Uyito, ulako taatu hákil ésukayi feh.

4Ban li agelḷen bukanabuku kalako dómuu aaniil: — Waa eluwaayi elobe kakaan li húyiiyaayahu hoololaal? Mantee an layilo akaan wah wajake, mantee wah wajakut? Mantee foof an layilo afaken an, mantee amukool li húyiiyaayahu? Li kulu to sub.

5Yéesu li ajukeliil foofiil feh mawuñete. Li jokool foof ŋáa' min kubajumuu uyinoo wajakut. Muñe'e li aan ánayinaawu: — Ulaaw kaŋenaku kooli! Maḷegen ánayinaawu li alaaw kaŋenaku, li kuyaan kufak.

6Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li kuyaan kúfulul li eluufayi yata kaḷawaku, kujow kujoj li bukanabuku kata Elod, min kujamoo buu kommuu li kukaan min kumuk Yéesu.

Búsuk báamak li bubil butook Yéesu

7Muñe'e Yéesu li ajow li kúgoomaku koola ló boot bata katantaku kata húwajahu hata Gálile. Bukan kameeŋe li kunabenool bo. Bukanabuku umbuku li etaamayi yata Gálile li yata Súde kubilumulo,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8li Yeelusalem, li etaamayi yata Idúme, li etaamayi yammuu kageb kaaka katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ, li halaabahu hata Tiil li Sidoŋ. Búsukabu umbu li bubil bata Yéesu mata bujanjam wahawu feh wan akaanumuu.

9Muñe'e Yéesu li aan kúgoomaku koola kujok jisaana kukatool to min ájufo ló, jakum bil búsukabu buñuññool!

10Emmuu Yéesu lafakenfaken bukan kameeŋe, bukanabuku feh kásomutumuu li kulako buñuññoo mantee li kugolool.

11Muñe'e nan uyinumawu wajakutumuu ujukumuu Yéesu, li ulo hákilool ban li unaak úlobul butiya woon: — Awu ommuu Añiilawu ata Ateemit.

12Bale Yéesu li anuuloo wo li sembe jakum bil uheb ésukayi akila ammuu ayi.

Yéesu li aḷus kúfootal kuŋen li kúḷuba

13Muñe'e nan fúlum tomuu, Yéesu li ajow aŋito li huyuuy. Li ahooñ bukanabuku kan afañumuu, ban li kujow boot tan alakomuu.

14Yéesu li aḷus to li buko bukan koono kuŋen li kúḷuba [kan kuhooñemuu foofKufootal] boot min kulako li akila min aboñiil foof kujow kuwaale Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit,

15min aseniil foof sembe sata kakesoo uyinum wajakut úfu' li bukanabuku kan újufomuu.

16Ujawawu wata bukanabuku kan Yéesu aḷusumuu wo wommuu unwe: Simoŋ an Yéesu ahooñemuu Fiyeel,

17Saak ata Sebede li atuyool Saŋ, kan Yéesu ahooñemuu Bowaluges: yo yommuu kuñool hufalajaj,

18Andele, Fílib, Baatilime, Máciya, Toma, Saak ata Alife, Tade, Simoŋ ata hujojahu haaneyimuu Selot ,

19li Sudaas Isikaaliyot abetumuu Yéesu li kuŋen kata bukan.

Butoŋabu bata Yéesu li bulako huŋes min bujow li akila lóyi búsukabu

20Muñe'e nan fúlum tómuu, Yéesu li alaañ bóot. Búsuk báamak li bumit búbil buwonnoo to li eluufayi, gay Yéesu li kúgoomaku koola kuyilaat kutiñ.

21Nan bukanabuku kata butoŋabu bata Yéesu kujamumuu loon muña'a, li kubil kuŋalool, mata kunaanaak koon: — Yéesu húkowool húsuumut.

Yéesu li abag kámalumuu kuḷoofool

(Máciya 12:22-32; Lík 11:14-23; 12:10)

22Muñe'e bukanabuku kaliikenumuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis káfulumulomuu li ésukayi yata Yeelusalem, li koon: — Bélusebul ammuu Sayitaane anokene Yéesu. Li akila ammuu anahaanawu ata uyinumawu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

wajakutumuu Yéesu ákesoolumemuu uyinumawu wajakutumuu úfu’ li bukanabuku kan újufomuu.

23Muñe'e Yéesu li áhooñuliil aban li aŋa’ bukittenoolum min alob li buko aaniil: — Buu Sayitaane ayilo akesooloolo akila humumool?

24Jáyii jilakomuu, ban bukanabuku kata jo li kutiikoo ló, fan jiyiisoo.

25Bukan kata butoŋ bano kutiikoomuu, butoŋabu let bufiyo.

26Nokoomuu loon kama Sayitaane atiikenoolowe akila humumool, mantee foof jáyiiyaju joola jitiiloole, let alaañ abaj sembe. Hoola li huban.

27«An ayilaat ahaat kámbii kata eluuf yata an ata sembe, min ajow ákuwetul ebajayi yoola, akila bajandut ajenkool. Bale ajenkumuu anawu ata sembaasu aban, li akit ayili ákuwetul wahawu wan abajumuu feh li eluufayi.

28«Li maḷegenamu boot min ilobuul, Ateemit fan abonket bukanabuku uhoofoolawu wooliil wan kukaanumuu feh, li ugelawu feh wan kugelewoolumuu.

29Bale an agelumuu Buyinumabu Banabaabu, Ateemit let abonketool maayeet, mata lakankaan kahoofoo kata boot nanoonan.»

30Yéesu lalobiilob loon muña'a, mata kunaanaak koon: — Buyinum bajakut bújufowool.

Kutuyaayaku kata Yéesu li jaawool

(Máciya 12:46-50; Lík 8:19-21)

31Muñe'e nan kutuy Yéesu li jaawool kúliiŋulomuu, li kuyito tíyaŋ eluufayi min kuboñ an ajow áhooñuliil Yéesu.

32Emmuu bukan kameeŋe buko babahe kúwooñen Yéesu, akee li abil aanool: — Jaawi li kutuyi kumbuka min kuyitowe tíyaŋ, ban kufañe min kujuki.

33Yéesu li aan: — Kama ayi ammuu jaawom? Bukay kommu kutuyom?

34Muñe'e Yéesu li ajuke bukanabuku feh kabahumuu kúwooñenool, ban li aan: — Jaawom li kutuyom buko kommuu umbuku.

35Mata an akaanumuu loon Ateemit afañumuu, anawu ummu okila ammuu atuyom, áliinom li jaawom.

Maak 4

Bukittenoolum bata an áami li ebet sígul

(Máciya 13:1-9; Lík 8:4-8)

1Muñe'e Yéesu li amit alako kaliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit, bata katantaku kata húwajahu hata Gálile. Búsuk báamak li bubil búguutool, gay li ájufo li busaana balakowe li húwajahu min abah ló. Búsukabu feh li bulako li masaye li katantaku kata húwajahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Yéesu li anaak aŋa’ bukittenoolum min aliikeniil wah fiyo. Li anaak alobiil li baliikenelabu boola aaniil:

3— Jijanten! Bile baj awaña áfule ajow ebet sígul.

4Nan alakomuu ebetayi, búgin bakee bata sígulasu li bulo li bútinabu. Basuuwabu li bubil butiñ so.

5Búgin baabu li bulo li etaam yata bagisa, tan tiŋowe. Sígulasu li siyaan si̥liilul, mata mu̥luyisamu mata etaamayi mumeeŋut to.

6Bale nan banakabu bulumulumuu, sígulasu li sísulo min sisay, mata siyawut kuhaa’ káloyiye.

7Búgin bakee li bulo li banuunuken bata úbuja. Nan banuunukenabu bata úbujaawu bu̥liilulumuu, li búgoben sígulasu sḁliilumuu min búhi’ só sibukum.

8Búgin baabu bata sígulasu li bulo li etaam yakonete. Sígulasu li si̥liil ban li sank min sibuk ŋáa’, min kabas kano kubaj ukake’ woono áyii li kuŋen, kakee li kubaj woono kúyii kúhaaji, kufaal ko li kubaj woono téemeel.

9Ban Yéesu li aan: — An áakimuu sijan boot bajam, li ajanten jak min ajam.

Wahawu wájimuu Yéesu li aŋa’ bukittenoolum min naak alob

(Máciya 13:10-17; Lík 8:9-10)

10Muñe'e nan Yéesu ajowe áloyimuu búsukabu, bukanabuku kanaake kunabumuu li akila li kúgoomaku.

11Yéesu li aaniil: — Bukuluul, Ateemit lakaanuukaan min jihaas wahawu wahaasutimuu wata Jáyiiyaju joola. Bale bukan kaabuku buko fan kújamum wahawu feh li bukittenoolum,

12bájum:

«Li kunaak kujuke, bale let kujuk. Li kujam jak, bale let kúnaanum maayeet tuf. jakum bil kúlaañul bata Ateemit, min Ateemit abonketiil .»

Yéesu li akitten bukittenoolumabu bata abetaawu ata sígulasu

13Muñe'e Yéesu li amit aaniil: — Kama bukuluul jínaanumut min bukittenoolumabu umbu bulobe? Kama muñowu buu joote jiyili jínaanum min ukittenoolum waawu feh ulobe?

14Abetaawu ata sígulasu, okila hulimahu hata Ateemit lḁluke.

15Bukan kukee kunokoonokoo li kagenden kata bútin tan hulimahu hulomuu. Nan kommuu kuyaan kujam hulimahu, Sayitaane li ayaan abil aluuc ho li uyinumiil dán hu̥lukimuu áfulen li buko.

16Li manolamu, bukanabuku kanokoomuu li etaam yata bagisa, buko kommuu bukanabuku kajamemuu Hulimahu Hásuumaahu, li kuyaan kuyab ho li ésuumansuum ló.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bale emmuu kukatut Hulimahu min huya kuhaa’ kalite li buko, li kúyinen li ho jatit bale. Muñe'e nan sílaamasu síliiŋulumuu li jálaatenaju mata Hulimahu húji, li kuyaan kukat káyinenaku kooliil.

18Etaamayi yata banuunukenabu bata úbujaawu tan Hulimahu huwaaleyimuu, yo yommuu bukanabuku kajamumuu Hulimahu hata Ateemit.

19Bale uyinoolawu wata buloŋabu bata muñe'e, lí kásiibo kata ebaj, li kamelo kata wah wameeŋe; wahawu unwu feh li unokeniil min úgoben hulimahu min húhiliil kukaan majake.

20Etaamayi yakonetumuu dán sígulasu silomuu, yo yommuu bukanabuku kajamumuu Hulimahu hata Ateemit ban li kuyab ho. Bukanabuku umbuku li kubaj buloŋ bajake banokoole li kamaano kan kabas kano kubaje ukake’ woono áyii li kuŋen, kakee li kubaj kúyii kúhaaji, kaaku li kubaj woono téemeel.

Bukittenoolum bata ehiitum

(Lík 8:16-18)

21Yéesu li alaañen aaniil: — Mantee an fan ayaben ehiitum aban li aŋa’ yo akaan li éking, mantee foof li aŋa’ yo akaan kata láala elal? Inti fan aŋa’ yo akaan li yiil?

22Bajut wah wayoli, waatut ubil ujuki. Bajut foof wah wayolooli, waatut ubil uhaasi.

23An áakimuu sijan, li ajanten min ajam.

24Yéesu li afamen aaniil: — Jíkaanum wahawu wan jijamemuu! Kaliikumaku kan bukuluul humumuul jiŋalemuu min jiliik bukanabuku, ko foof Ateemit ammuu li abil aŋa’ min aliikuul, ban fan aliikuul haŋ to!

25Mata an abajumuu wah, Ateemit fan afamenool. Bale an abajutumuu wahoowah, maayeet jatitaju jan abajumuu, Ateemit fan ayab jo.

Bukittenoolumabu bata sígulasu siḷiiloolo bomuu

26Yéesu li afamen aaniil: — Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo loon an aje'e ebet sígul li buḷibool.

27Anawu abetumuu sígulasu, maayeet min ámooliye mantee foof li ámooliyaati, li huk mantee foof tihunak, sígulasu so li siḷiil min sank okila bahaasut buu jówoolume.

28Etaamayi humum yo fan ejand eḷiilul mahos, ban mahosamu li múyawul kubas, min kit kubasaku kubaj bakake’ bafiibene.

29Muñe'e nan ubasawu wommuu li waal, li kucac emaanaayi mata no unnu kúwaagenaku báliiŋe.

Yéesu li aŋa’ ekool yata bunuunuken ban koone mutaad, akaan bukittenoolum

(Máciya 13:31-32, 34; Lík 13:18-19)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Yéesu li alaañen aan: — Li waa luyilowaale ukittenoolumaal Jáyiiyaju jata Ateemit? Mantee foof bukittenoolum bay luyilowaale uŋalaal min ulobaal mata jo?

31Jáyiiyaju jata Ateemit jikoonokoo li ekool yata anuunuken an koone mutaad, yan ommuu li uḻuk li etaam li ehaŋ matiti sígulasu feh sata etaamaye.

32Bale nan yommuu eḻuki, li eḻiilul min yank ehaŋ banuunukabu feh bata sitoolasu. Fan abaj waan waluuke ŋáa' gay basuuwabu li bunaak bubil buseeh li wo.

33Yéesu li anaak aŋa' ukittenoolum wameeŋe loon unwe, min alob bukanabuku Hulimahu hata Ateemit, lewoo li wahawu wan kuyilimuu kúnaanum.

34Yéesu anaakut alob li bukanabuku akila baŋalut bukittenoolum min alob. Bale ajowumuu awayito li kúgoomaku koola, li ahebiil waa bukittenoolumabu bulobe.

Yéesu li ayeelen búlus

(Máciya 8:23-27; Lík 8:22-25)

35Muñe'e li líiŋ hunakahu unhu kátiim, Yéesu li aan kúgoomakukoola: — Ulimbaal boot kageb kaaka húwajahu!

36Maḻegen li kukat to búsukabu min kuwuj. Kúgoomaku li kunaboo li Yéesu kujow boot li busaanaabu dán ájufoweenumuu. Li baj usaana wakee walako to li akila.

37Muñe'e nan kujowumuu, búlus báamak li bútekul. Kuyammalaku li kunaak kubil kulo li busaanaabu, gay li bútoŋ bumeeŋ mal.

38Li took Yéesu akila bakuŋoole min alako kámooli loon bata hulamahu hata busaanaabu. Kúgoomaku koola li kujow kúliwool, ban li koonool: — Anahaan, kama jokuti min oomaalumuu li újimaal?

39Muñe'e nan Yéesu áliwomuu, li anuuloo búlusabu li sembe ban li aan húwajahu: — Ululenoo! Uweelen! Maḻegen búlusabu li buweelen, min lulenoo lul.

40Muñe'e Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Wáa újiye li jíkoli? Kama boot muñe'e jíyinenolut li Ateemit?

41Bale kúgoomaku li kúkoli ŋáa', min kunaak kúsuumenoo koon: — Kama laalu an buu, an emmuu maayeet élusayi li ekaan wahawu wan alobumuu, malamu foof?

Maak 5

Yéesu li afaken an an uyinum wajakut újufowe

(Máciya 8:28-34; Lík 8:26-39)

1Muñe'e Yéesu li kúgoomaku koola li kuŋej kalimben kaaka kata húwajahu hata Gálile, li etaamayi yata kata Gelasa.

2Nan Yéesu ayaane áwalowulumuu li busaanaabu, ánayine akee an buyinum bajakut bújufowe, li áfulumul li kuyaak kawoki li hugisa abil kufam.

3Anáyinaawu li kalemaku kahokemuu laje'e akin. Bajut an ayiliwool ajenk, maayeet li baseel.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Mata ñameeŋe bukanabuku fan kuŋa’ useel min kujenkool, bale li acac useelawu feh. Bajut an abaje sembe ayilo ágooten ánayinaawu ummu.

5Anáyinaawu ummu li anaak ajow alako nanoonan li kuyaakaku li kuyuuyaku, bajut etihunaka bajut ehuka, min anaak akaaw butiya, ban li anaak aŋa’ kuyitik min acokenoolo.

6Muñe'e nan ánayinaawu aje'e aŋandenumuu Yéesu, li atey ajow ákuntuŋ hákilool,

7ban li alob butiya aan: — Yéesu, Añiil ata Ateemit ata Haatiya, waa lufañe lí ínje? Liyaaki li kajawaku kata Ateemit, jakum úlaatenom.

8(Anáyinaawu lalollob kulimaku unku, mata Yéesu laanoosaan: «Buyinum bajakut, úfu’ li ánayinaawu ummu!»)

9Muñe'e Yéesu li agel̥̥en ánayinaawu aanool: — Kama kajawi buu? Anáyinaawu li aanool: — Kajawom «Jameeŋ», mata óloli jimemmeeŋ.

10Muñe'e ánayinaawu li ayaakoo Yéesu ŋáa’ aanool jakum akesoo uyinumawu wajakutumuu úfu’ li etaamayi inyu.

11Muñe'e li baj to bútefoo hulijahu bumat báamak bata sifulugun balakowe kahoof.

12Uyinumawu wajakutumuu li uyaakoo Yéesu woonool: — Ubonket úkatoli min jijow jíjufo sifulugunasu unsu.

13Mḁlegen Yéesu li akat wo min ujow. Uyinumawu wajakutumuu li uyaan úfulul li ánayinaawu ujow újufo sifulugunasu. Bumatabu bubaje sifulugun salehene sínjunne soono sí̥luba. Sifulugunasu unsu feh, li siyaan síwubbenoolumul haatiya hulijahu, siliiŋowul sijow silo li húwajahu, min síjim dó feh.

14Muñe'e kánayinaabuku kalakomuu humatahu hata sifulugunasu, li kutey kujow kúhebul kakinumuu li ésukayi li kakinumuu li bujalabu umbu. Bukanabuku kata ésukayi li kujow kujuk wahawu wabajumuu.

15Muñe'e nan bukanabuku kúliiŋumuu tan Yéesu alakomuu, li kujuk to ánayinaawu an uyinumawu wajakutumuu újufoweenumuu mabahe, akila makaanowe wañ, ban okila mágiilowe. Ekole li ejokiil.

16Bukanabuku kamaatumuu wahawu wabajumuu, li kukitten kaabuku wahawu wabajumuu ánayinaawu an uyinumawu wajakutumuu újufoweenumuu, li wabajumuu foof sifulugunasu.

17Muñe'e bukanabuku li kuyaakoo Yéesu koonool áfu’ li ésukayi yooli.

18Muñe'e nan Yéesu alakomuu kájufowaku li busaanaabu, ánayinaawu an uyinumawu wajakutumuu újufoweenumuu li ayaakoolool mantee li akatool min anab li akila.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Yéesu akatutool min ánabul li akila, bale li aan ánayinaawu: — Ulaañ úbalo. Ujow bata bukani, ujow ukitteniil wahawu feh wanAmaaŋenawu akaanumuu boot li awu, li foof buu labajumuu káyiyen li awu.

20Maḷegen ánayinaawu li ajow boot Dekafool , ajow ayiiŋen bo wahawu feh wan Yéesu akaanumuu boot li akila. Bukanabuku feh li kusego ŋáa'.

Yéesu li afaken anaale ásomute, ban li ayiten jísungute jata Jáyilis jaketeene

(Máciya 9:18-26; Lík 8:40-56)

21Muñe'e nan Yéesu alaañenumuu alimb li busaana boot kageb kaaka húwajahu, búsuk báamak li bubil búguutool akila baloŋe li katantaku.

22Anáyine akee li kunahaanaku kata eluufayi yata kaḷawaku, an koone Jáyilis li áliiŋul. Nan ajukumuu Yéesu, li ákuntuŋ hákilool,

23min ayaakoo Yéesu ŋáa' aanool: — Jísungutaaju júmbaam junju li eket. Liyaaki, úbil uŋa' kuŋeni uwalen li akila kayitee li afak li kásomutaku min aloŋ.

24Maḷegen Yéesu li ajow kunaboo. Búsuk báamak li bunab li akila, gay bukanabuku li kunaak kuñuññoo téetiwool.

25Muñe'e li baj li búsukabu anaale áfululo huña ban afosowut ho jow baj simit soono kuŋen li síḷuba.

26Anaalaawu ummu lálallaam ŋáa' li kuŋen kata kubuntena kameeŋe. Li buko labane sídalamasu soola feh, ban akoyut. Kásomutaku koola li kunaak kuhaŋ mahaŋen.

27Anaalaawu li ajam li kulob mata Yéesu, li abilumul li búsukabu kata búsol Yéesu, ajow ago' kañaku koola.

28Anaalaawu ummu lakankaan mo, mata lanaanaak aan li buyinumool: «Iyiliyeenumuu igo' wañawu woola bale, fan ifak.»

29Maḷegen nan anaalaawu agolumuu wañawu wata Yéesu, huñaahu hoola li huyaan huban to, ban li ahaas li eniilool aan lafake li kásomutaku koola.

30Muñe'e Yéesu li ayaan ahaas li eniilool kaanaku babbaj sembe sáfule li akila. Li átiiwowul li tut búsukabu, ban li ageḹen aan: — Ayimaa agole wañawu wúmbaam?

31Kúgoomaku koola li koonool: — Awu lujuke min búsukabu buñuññemuu li awu, li ugeḹen oon: «Ayimaa agolom?»

32Bale Yéesu li agegoo téetiwool boot min ajuk anawu agoloolumuu.

33Anaalaawu li ákoli ban li anaak ateelen, mata lahaase wahawu wabajoolumuu. Muñe'e li abil ákuntuŋ hákil Yéesu min alobool maḷegenamu feh.

34Yéesu li aanool: — Añoolom, káyinenaku kooli kufakeni. Ujow li kásuumaay ban li ufak li kásomutaku kooli.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Nan Yéesu alakomuu elobayi, kukee li kúfulumul bata Jáyilis kubil koon Jáyilis:
— Jísungutaaju jooli jikete. Wáa újiye li umit oono li kayoken Anahaanawu?

36Bale emmuu Yéesu ákaanumut kulimaku unku, li aan Jáyilis: — Sákoli, awu úyinen bale.

37Yéesu akatut an min anab li akila ábute li Fiyeel, li Saak li Saŋ ammuu atuyawu ata Saak.

38Nan kúliiŋumuu bata Jáyilis, Yéesu li ajuk min ésukayi éguḷuñoo muñowu, min bukanabuku kulako jíḷok, ban li kunaak kúluulen butiya.

39Muñe'e Yéesu li anoken li eluufayi áliiŋ li aaniil: — Wáa újiye káguluñoolaku unku li kubaj? Wáa újiye li joono li búluulen? Jísungutaaju jiketut, jímoolimooli bale.

40Bukanabuku li kulako éḷuu Yéesu. Muñe'e Yéesu li akaaniil feh kúfu' li eluufayi, min aŋa' sibukoolaasu sata jísungutaaju bale, li kúgoomaku koola kúhaaji, min kunoken li káfitaku dán jísungutaaju jilakomuu.

41Nan Yéesu áliiŋumuu, li átuk jísungutaaju li kaŋen ban li aan jo: — «Talita kúmi!» (Yo yommuu: «Tóom, uyito, ínje ilobi mo!»)

42Maḷegen jísungutaaju li jiyaan jiyito min jijow. (Simit kuŋen li síḷuba jibaje). Bukanabuku kalako tomuu feh li kúsego ŋáa'.

43Bale Yéesu li anuulooliil aaniil jakum bil kulob mo an, aban li aaniil kusen jísungutaaju jitiñ.

Maak 6

Bukanabuku kata Nasalet kúyinenut li Yéesu

(Mácíya 13:53-58; Lík 4:16-30)

1Muñe'e Yéesu li áfulum tó ajow boot li ésukayi yoola. Kúgoomakukoola li kunab li akila.

2Nan húyiiyaayahu hata Kusuwifakuhúliiŋumuu, Yéesu li alako kaliiken bukanabuku Hulimahu li eluufayi yata kaḷawaku. Bukanabuku kalakowoolumuu bajantenabu kumemmeeŋ. Li kusego ŋáa' min kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama bay ánayinaawu ummu áhaasumulo wahawu unwu feh? Bay lábajumulo bújallowabu umbu? Buu kaane li ayili akaan wahawu unwu wájaahaleni muñowu?

3Kama kele inti akila ammuu adaajaawu ata siluufasu, añiilawu ata Mali? Ban kama inti Saak, li Sóose, li Súd, li Simoŋ, kommuu kutuyool? Kama inti kúliinool kumbuku taate li ololaal? Muñe'e wahawu unwu li úhiliil kúyinenum li Yéesu.

4Bale Yéesu li aaniil: — Afulofet, áluukeneliiti li etaamayi ban abukimuu li bata bukanool, áluukeneliiti foof li butoŋool.

5Muñe'e mó lí múji Yéesu ayilaat akaan li ésukool wah wájaahaleniye, búti li kuŋenool bale kan aŋalumuu awalen li kukee kásomute min afakeniil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Yéesu li asego mata buu kúyinenutumuu li akila.

Yéesu li aboñ kufootalaku kuŋen li kúl̥uba, kúl̥ubal̥uba

(Máciya 10:5-15; Lík 9:1-6)

Fúlum tó, Yéesu li añaahoo li básukabu feh bakoojumuu, min aliiken bo bukanabuku Hulimahu hata Ateemit.

7Li ahooñ kúgoomaku kuŋen li kúl̥ubaaku min aseniil kayile kata kakesoo uyinumawu wajakutumuu úfu' li bukanabuku, ban li aaniil kujow kúl̥ubal̥uba ban aboñiilumuu.

8Bale Yéesu li aaniil: — Jakum jiŋa' wah jíjowetum bata kañaahoolaku kooluul, búti hunuk. Jakum jiŋa' humbuulu, mantee kaboote, mantee foof sídalam jikaan li ul̥aacawu wooluul.

9Jikaano sidalla bale, ban jakum an aŋa' újufo úl̥uba.

10Yéesu li afamen aaniil: — Tanootan tan jommuu jijow jíliiŋ li kuyabuul li eluuf, li jilako ló boot yok nan jommuu li jífu' tinatu untu.

11Li bil nokoo loon tin jije'e jíliiŋ, bukanabuku kata to li kuhoy kuyabuul, mantee foof li kuhoy kujantenuul, jilakomuu li jífu' to li jihank kafolaku kata kootaku kooluul: fan lako búhiisenum boot li buko .

12Mal̥egen kufootalaku li kujow kuwaale bukanabuku kaanaku koote kubet búsol buloŋelabu booliil buhaanabu min kuŋa' buloŋ buwunkul.

13Li kukesoo uyinum wajakut wameeŋe úfu' li bukanabuku kan újufomuu, ban li kuŋa' éduulij min kúsiiw bukan kameeŋe kásomute min kufakeniil.

Eketayi yata Saŋ Batiis

(Máciya 14:1-12; Lík 9:7-9)

14Muñe'e áyiiyawu Elod li ajam li kulob mata Yéesu, mata kajawaku koola kujamojamo tanootan. Kukee kunaanaak koon: — Laalu Saŋ Batiis ayitowumulo li kaketumuu. Wahawu unwu újimuu li abaj sembe sata kakaan wah wájaahaleniye.

15Bale kaabuku li koon: — Laalu Elí alako nomuu afulofet. Kukee foof li koon: — Laalu afulofet, loon akee li kufulofetaku kata naanaŋ.

16Bale nan Elod ajamumuu loon muña'a, li aan: — Laalu Saŋ Batiis humumool! Injé humumom ilobe min kufalenool húkow, bale kama layitowuloyitowul li eketayi!

17Elod humumool labomboñ kujow kújokul Saŋ Batiis, ban li kujenkool kujow kukul̥, mata Elodiyaas áji, an Elod aŋalumuu akaan aseekool, ban anaale ata atuyool Fílib .

18Li mal̥egenamu, Saŋ Batiis lansaan Elod: — Colut min uyab anaalaawu ata atuyi Fílib.

19Muñe'e Elodiyaas li al̥eet Saŋ ŋáa' yok afañ min amukool, bale ayilaat.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Li maḷegenamu, Elod lákolikoli Saŋ, ban lahaase aan Saŋ lakankaan an acole ban li anab. Okila humumool anaake afooy Saŋ. Nanoonan nan Elod ajantene kulimaku kata Saŋ Batiis, buyinumool li búguuḷoo. Bale li anaak ajantenool li ésuumansuum ló.

21Muñe'e Elodiyaas li abaj bútin bajake li hunakahu hawayiḷenumuu nan Elod abukimuu. Elod li akaan húbaññaati li hunakahu unhu min áhooñul bukanabuku káamakaku kata jáyiiyaju joola, li kunahaanaku kata kusollaaliyaku koola, li kunahaanaku kata etaamayi yata Gálile.

22Asúngutaawu ata Elodiyaas li anoken dán kulakomuu áliiŋ, li alako jígom. Li súum Elod li bukanabuku foof kan áhooñulumuu boot húbaññaatiyahu. Muñe'e áyiiyawu Elod li aan ásungutaawu: — Uḷawom wah wan ufañe, fan iseni wo.

23Elod li anuu asen ásungutaawu aanool: — Fan iseni wahoowah wan ommuu uḷawom, maayeet min kite lako ifalen li tut jáyiiyaju júmbaam, min iseni bugeb baabu.

24Muñe'e ásungutaawu li áfulul ajow agelḷen jaawool aanool: — Waa leete fíle iḷaw? Jaawool li aanool: — Uḷaw húkowahu hata Saŋ Batiis.

25Asúngutaawu li ayaan asommen alaañ boot bata áyiiyawu áliiŋ, li aanool: — Lifañe min uyaan usenom muñe'e li buyinjaay, húkowahu hata Saŋ Batiis.

26Nan ásungutaawu alobumuu áyiiyawu Elod loon muña'a, li jokool ŋáa’. Bale ayilaat ahoy humum hata hunuulahu han anuulumuu, li bukanabuku kan áhooñulumuu.

27Maḷegen Elod li ayaan aboñ asollaali akee ajow áŋalul húkowahu hata Saŋ Batiis.

28Asollaaliyawu li ajow áliiŋ li hukuḷahu, li áfalenul ló húkowahu hata Saŋ Batiis. Nan afalenumuu húkowahu aban, li áŋalul hó li buyinjaay ajow asen ásungutaawu, min ásungutaawu ahin aŋa’ ho ajow asen jaawool.

29Nan kúgoomaku kata Saŋ kujamumuu loon muña'a, li kujow kuŋa’ ehuluŋayi yoola kujow kuhok.

Yéesu li ákuumen bukan koono sínjunne hutok

(Máciya 14:13-21; Lík 9:10-17)

30Muñe'e kufootalaku li kubil kuwoog tan Yéesu alakomuu, min kulobool wahawu feh wan kukaanumuu, li wan kuliikenumuu feh bukanabuku.

31Emmuu bukan kameeŋe kunaanaak kújowum tó li kulaañ, min jíyiil kubajowut min kutiñ, muñe'e Yéesu li aaniil: — Bukuluul jibil ujowaal boot ban wayitowe min jiyooḷo bo jatit.

32Maḷegen li kújufo li busaana buko baleyiil min kujow boot ban wayitowe.

33Bale bukan kameeŋe li kujukiil buko li ejowayi, li kuhaasiil. Muñe'e bukanabuku li kúteyimul li koot li sísukasu feh, kujow kukobiil ban kulakomuu ejowayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Nan Yéesu áwalowulomuu li busaanaabu, li ajuk búsuk báamak, li áyiyen, mata bukanabuku kunokoonokoo loon kúgalalaan kabajut amata. Muñe'e li aliiken bukanabuku wah wameeŋe.

35Emmuu banakabu bo bajone, kúgoomaku li kujow kutook Yéesu min koonool: — Baabe wayitowayito, ban banakabu bujone.

36Ulob búsukabu min bujow boot li uḷibawu li sísukasu sakoojumuu, mantee li kunoom bo wah kutiñ.

37Bale Yéesu li aaniil: — Jiseniil bukuluul humumuul kutiñ. Kúgoomaku li koonool: — Waa, áloli joote fíle jijow jínoomul kúmbuulu butum sihanjal sata sídalam síteemeel síḷuba , jibil jiseniil kutiñ?

38Yéesu li aaniil: — Kama kúmbuulu koono keem jooke? Jijow jiyoob. Maḷegen kúgoomaku li kúgeḷḷenul ban, li koon Yéesu: — Jibaje kúmbuulu hutok li muwol múḷuba.

39Muñe'e Yéesu li alob kúgoomaku min kukaan bukanabuku feh kubah kukaan kúmim li mahosamu masayutumuu.

40Maḷegen bukanabuku li kubah kukaan kúmim kata bukan éteemeel, kaaku bukan kúyii kúḷuba li kuŋen.

41Nan bukanabuku kubahumuu feh kuban, Yéesu li aŋa' kúmbuuluwaku hutokayi li muwolamu múḷubaamu. Li ateb kúkilool ajooŋoo haatiya emitayi, min asal Ateemit aban, li amuncul kúmbuuluwaku asen kúgoomaku, min kuŋa' ko kugaben búsukabu. Yéesu li amuncul foof muwolamu múḷubaamu agaben bukanabuku feh.

42Bukanabuku feh li kutokoñ kujow kufooñ.

43Muñe'e kúgoomaku li kuwomen kumunculaku kasaŋomuu kata kúmbuuluwaku, li kata muwolamu, kujow kuyok kumeeŋen utekel woono kuŋen li úḷuba.

44Kánayinaabuku katokoñumuu kúmbuuluwaku li siwolasu koono sínjunne hutok.

Yéesu li ájowum koot li mal

(Máciya 14:22-33; Saŋ 6:15-21)

45Nan yaane fúlum tomuu, Yéesu li atuuŋ kúgoomaku koola kuŋito li busaana, min kujow ló boot kageb kaaka húwajahu, li halaabahu hata ésukayi yata Betisayida, min akila alob búsukabu min buyiisoo.

46Nan Yéesu alobumuu búsukabu min buyiisoo aban, li aŋito li huyuuyahu ajow ló kaḷaw.

47Muñe'e nan banakabu bujonumuu, busaanaabu bo báliiŋe li tut húwajahu, Yéesu okila baloŋe li masaye balewool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Muñe'e Yéesu li ajuk kaanaku kúgoomaku koola kumbuku min kuweenemuu busaanaabu li sílaam ló, mata kulallaaj élusayi. Nan hukahu huyiilimuu, Yéesu li ájowum koot li malamu ajowubeniil áliiŋ, li afañeen ajow aluḷiil.

49Nan kúgoomaku kujukoolumuu li ájowum koot li malamu, li kuyinoo li koon laalu áfulafu', li kúluulen butiya,

50mata buko feh kúkolikoli nan kujukoolumuu. Bale Yéesu li ayaan aaniil: — Sákoluul! Laalu ínje. Jijok saaluul!

51Muñe'e Yéesu li aŋito atook kúgoomaku li busaanaabu, búlusabu li buyaan buweelen. Kúgoomaku li kusego ŋáa',

52mata li maḷegenamu kuliitikenut waa bújaahalenumabu ban Yéesu akaanumuu, bata kúmbuuluwaku bulobe, mata kuḷaḷḷaaḷ uyinum.

Yéesu li afaken kásomutumuu li etaamayi yata Genesalet

(Máciya 14:34-36)

53Nan kulimbumuu húwajahu, li kúliiŋ li etaamayi yata Genesalet, min kuya bo busaanaabu.

54Muñe'e nan Yéesu li kúgoomakukúwalowulumuu li busaanaabu, bukanabuku li kuyaan kuhaas Yéesu.

55Muñe'e bukanabuku li kujow li halaabahu unhu feh kujow kútebul kásomutumuu li ukaḷ, kújowetum boot tanootan tan kujame koon Yéesu ummu to.

56Tanootan tan Yéesu anokene, lako li básukabu batitabu, mantee li sísukasu sáamakasu, mantee foof li sitoolasu, bukanabuku li kuŋa' kásomutumuu kukaan li waayeenawu min kuyaakoolool mantee li akatiil min kugo' kabeyaku bale kata kañaku koola. Maḷegen kago' komuu feh li kufak.

Maak 7

Yéesu li ahoy múkaaniinamu manabutumuu li húnongumahu hata Ateemit

(Máciya 15:1-9)

1Kukee li Kufaaliisiyeŋaku kubil kujojoo tan Yéesu alakomuu.

2Muñe'e li kujuk kaanaku kukee li kúgoomaku kata Yéesu kutintiñ hutiñahu hooliil li kuŋen kakonte, yo yommuu kufosut kuŋeniil tówum kutiñ loon bútinabu booliil bulobumuu .

(

3Li maḷegenamu, Kufaaliisiyeŋaku li Kusuwif kaabuku feh kútuutuk múkaaniinamu mata situubayiil sihaan jak. Fan kunaak kufos kuŋeniil jak loon múkaaniinamu mooliil mulobumuu, tówum kutiñ.

4Nanoonan nan kúlaañumulo bata waayeenawu, let kutiñ buko bafosut kuŋeniil. Li kunab foof li múkaaniin mukee mata situubayiil sihaan loon: kafos sijunk, kukobot li uyinjaay.)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Wahawu unwu újimuu Kufaaliisiyeŋaku li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Kama wáa újiye kúgoomaku kooli kúnabeliit li múkaaniinamu mata situubawolaal sihaan, min kunaak kutiñ buko báfosut kuŋeniil?

6Yéesu li aaniil: — Min jíhoolo muñowu! Esay ammuu afulofet lakonkooŋ li bukuluul nan Ateemit álobummuu li akila aan:

«Esúkayi inyu, li utumiil bale kuluukenumom. Bale uyinumiil ulet lí ínje maayeet tuf.»

7Kamanenaku kan kumanenewommuu hin kakaaḷo, mata siluwaasu san kukittenemuu bukanabuku, loon eenimuu sata Ateemit, siluwa sata bukan .

8Muñe'e Yéesu li afamen aaniil: — Bukuluul fan jinaak jikat bo wahawu wan eluwaayi yata Ateemit elobumuu, min jinaak jinab li makaane mata bukan.

9Yéesu li amit aan: — Bukuluul jihaase min jikaanemuu min jihoy eluwaayi yata Ateemit, mantee li jiyili jijok múkaaniinamu mooluul jak!

10Móyiislansaan li maḷegen: «Uluuken atuubayi li jaawi ». Li aan foof: «An alobumuu kulim kajakut aya li atuubawool mantee foof li jaawool, laate amuki .»

11Bale bukuluul li jinaak joon bukanabuku, an aanumuu atuubawool mantee jaawool: «Wahawu wan eeteenumuu iŋa' min ilambeni, wo wommuu "Kooluban" (yo yommuu "bujuuñak boot li Ateemit").

12Muñowu jóonummuu éehe' jakum anawu ummu alamben atuubawool mantee foof jaawool.

13Muñowu jíkajenummuu hulimahu hata Ateemit li bakaanelabu booluul ban jilobemuu bukanabuku jikat to. Ban li jikaan wah wameeŋe wanokoole li wo.»

Wahawu wakaanemuu an min eeni lasikosiko hákil Ateemit

(Máciya 15:10-20)

14Fúlum tó, Yéesu li alaañen áhooñul ésukayi min aaniil: — Bukuluul feh jijantenom jak ban li jínaanum.

15Inti wah wan an atiñe, wo woote úji li eeni lasikosiko hákil Ateemit. Bale wahawu wan an alobemuu li wan akaanemuu, wo újiyemuu li eeni lasikosiko.

[16An áakimuu sijan li ajanten min ajam.]

17Muñe'e nan Yéesu akat tomuu búsukabu min ajow anoken li eluufayi, kúgoomaku umbu.

18Yéesu li aaniil: — Kama bukuluul foof jiyiliwolut jínaanum? Jihaasut joon bajut wah wan an atiñe wayilo ukaanool min eeni lasikosiko?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Mata mutiñamu man atiñumuu let munoken li buyinumabu boola, bale fan mujow li halahu hoola, ban li ajow mo li siŋam. [Li kulimaku unku Yéesu áanummuu mutiñaayamu feh mujaajak hutiñ.]

20Yéesu li afamen aaniil: — Wahawu wáfulumulemuu kata láala an, wo ukaanewoolumuu min eeni lasikosiko.

21Mata kata láala an, li buyinum bata an uyinoolawu wajakutaawu úfumulemuu, wata kahinten kanaale kalet kooliil, ékuwet, jamuk bukan,

22húfulo aletalet, efañ waleewalet, búl̥afutabu, jabunt bukan, ékandomaayiiñ, kásiibo wah, kúloboo bukan, katebenoolo, búguno.

23Wahawu unwu feh wajakutumuu, li buyinum bata an úfulumule, min ukaanool min eeni lasikosiko.

Yéesu li afaken jísungute jata anaale alet Asuwif

(Máciya 15:21-28)

24Nan fúlum tómuu, Yéesu li ajow boot li etaamayi yata Tiil. Nan áliiŋ bómuu, li anoken li eluuf ban afañeenut min an ahaas; bale ayilaat ayolo.

25Muñe'e anaale akee an buyinum bajakut bújufowe jísungutewool, li ajam li kulob mata Yéesu, li ayaan abil ákuntuŋ hákilool.

26Anaalaawu ummu an alet asuwif. Li etaamayi yan koonemuu Síilo Feniisi labuki. Anaalaawu li ayaakoo Yéesu mantee li akesoo buyinumabu bajakutumuu búfu' li jísungutaaju joola.

27Yéesu li aanool: — Ukat bañiilabu min bujand butiñ, mata colut min an aŋa' hutiñahu hata bañiilabu atahen bajangiyabu batitabu.

28Anaalaawu li aan Yéesu: — Mal̥egen, Amaaŋen, bale maayeet bajangiyabu batitabu butiñetiñ bafoyabu bálowulemuu li uyinjaayawu wata bañiilabu.

29Muñe'e Yéesu li aan anaalaawu: — Ujow úbalo. Buyinumabu bajakutumuu búfule li jísungutaaju jooli, mata hulimahu unhu han ulobumuu húji.

30Muñe'e nan anaalaawu ábalomuu áliiŋ, li atook jísungutaaju mahintowe li elalayi, buyinumabu bajakutumuu bo báfule li akila.

Yéesu li afaken ánayine akumbowe ban li ásoko

31Muñe'e Yéesu li amit áfu' li etaamayi yata Tiil. Li álaañumum li etaamayi yata Sidoŋ alo li yata Dekafool, ajow boot bata húwajahu hata Gálile.

32Nan Yéesu áliiŋ bómuu, bukan kukee li kúŋalulool an ásokowe ban ayilaat alob jak, kúliiŋul li kuyaakoolool mantee li aŋa' kaŋenool awalen li húkowahu hata ánayinaawu ásomutumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Muñe'e Yéesu li aŋa’ ánayinaawu min kuyinno li kakaŋ lóyi ésukayi, ban li aŋa’ kusiikool aya li sijanasu sata ánayinaawu aban, li amasen min ago’ húlellufahu hata ánayinaawu.

34Fúlum tó, Yéesu li ajuke haatiya emitayi, li ahuuf aban li aan ánayinaawu: — Efata! (Yo yommuu: «Utónfulo!»)

35Maḷegen ánayinaawu li ayaan átonfulo, húlellufahu hoola li húkotulo, min alob jak.

36Yéesu li alobiil aaniil jakum kulob mo an. Bale mo Yéesu aaneyiilumuu jakum kulob mo an, mo bukanabuku kuhaŋemuu malob mo.

37Muñe'e bukanabuku li kusego masego ŋáa’ gay li kunaak koon: — Wahoowah feh wan Yéesu akaane ujaajak ŋáa’! Maayeet kásokomuu li akaaniil min kujam, kakumbomuu li akaaniil kúlobul.

Maak 8

Yéesu li ákuumen bukan koono sínjunne sibakii

(Máciya 15:32-39)

1No unnu, búsuk báamak li bumit buwomenoo tin Yéesu alakomuu. Emmuu bukanabuku kubajut wah wan kóomi li kutiñ, Yéesu li áhooñul kúgoomaku koola min aaniil:

2— Líyiyenyiyen bukanabuku umbuku, mata muñe'e baje kunak kúhaaji buko taate lí ínje, ban kubajut muñe'e wah wan kóomi li kutiñ.

3Ilaañeniilumuu kúbalo buko batiñut, fan kulo li bútinabu, mata kukee li buko lóyiloyi ban kúfulumulo.

4Kúgoomaku koola li koonool: — Bay an ayilo áŋalumul kúmbuulu asen búsukabu úmbu butiñ bufooñ baabe ban wayito muñe'e?

5Yéesu li agelḷeniil aaniil: — Kúmbuulu keem jooke? Li koonool: — Kúmbuulu hutok li kúḷuba jooke.

6Muñe'e Yéesu li aan búsukabu bubah teetaam. Nan búsukabu bubahumuu buban, li aŋa’ kúmbuuluwaku hutok li kúḷubaaku, min asal Ateemit aban li amuncul ko asen kúgoomaku boot kagaben búsukabu. Maḷegen kúgoomaku li kuŋa’ ko kugaben búsukabu.

7Li kooken to foof muwol mafamut. Yéesu li asal Ateemit aban li asen mo foof kúgoomaku kugaben.

8Muñe'e bukanabuku feh li kutokoñ kujow kufooñ. Kúgoomaku li kúwomenul kumunculaku kasaŋomuu, li kumeeŋen utekel woono hutok li úḷuba kuteb kújowetum.

9Bukanabuku feh katokoñumuu kúmbuuluwaku li muwolamu kuyilo kúliiŋ sínjunne sibakii. Nan fúlum tómuu, Yéesu li akaan búsukabu búbalo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Nan Yéesu akaanumuu búsukabu búbalo aban, li ayaan ájufo li busaana li kúgoomaku koola ló, min kujow boot li etaamayi yata Dalumanuta.

Kufaaliisiyeŋaku li kulob Yéesu mantee li áhiisiil búhiisenum

(Máciya 16:1-4)

11Muñe'e nan Kufaaliisiyeŋaku báhiise kaanaku sembaasu soola li Ateemit sibilumulo.

12Yéesu li ayih to huyih háamak aban li aan: — Wáa újiye bukanabuku kata muñe'e li kóomi li huŋes min kujuk búhiisenum bájaahaleniye? Li maḷegenamu fan ilobuul, let kujuk búhiisenum banooban!

13Ban, Yéesu li akatiil to min ájufo li busaana min ajow boot kageb kaaka kata húwajahu.

Elébiilayi yata Kufaaliisiyeŋaku li yata Elod

(Máciya 16:5-12)

14Nan kulakomuu kalimbaku boot kageb kaaka húwajahu,kúgoomaku li kumojen baŋa' kúmbuulu kafame, min kooken húmbuulu hano bale li busaanaabu.

15Yéesu li aaniil: — Jijuke to, ban li jíkaanum élebiilayi.

16Muñe'e kúgoomaku li kunaak koon li uyinumiil: — Min úŋalulootaalumuu kúmbuulu, mó mújimuu li alob loon muñowu.

17Emmuu Yéesu lahaase kayinoolaku kooliil, li agelleniil aaniil: — Wáa újiye li joono li elob mata min jíŋaluloot kúmbuulu? Kama boot muñe'e jínaanumolut? Kama waa jiliitikenolut? Kama jiyansaan jiḷaaḷ uyinum?

18Inti jibaje kúkil, kama waa jíjukeliit? Inti jibaje sijan, kama waa jíjameliit? Kama waa jíwayiḷoweliit foof?

19Nan imunculumuu kúmbuuluwaku hutokayi boot li bukanabuku sínjunne hutok, jiwayiḷowut utekel woono weem wameeŋe kumuncul jitebumuu jíjowetum? Li koonool: — Utekel woono kuŋen li úḷuba jimeeŋene.

20Yéesu li alaañen aaniil: — Nan imunculumuu foof kúmbuuluwaku hutok li kúḷubaaku boot li bukanabuku sínjunne sibakii, jiwayiḷowut foof utekel woono weem wameeŋe kumuncul jitebumuu jíjowetum? Li koonool: — Utekel woono hutok li úḷuba jimeeŋene.

21Muñe'e Yéesu li aaniil: — Kama jínaanumolut boot muñe'e?

Yéesu li afaken an áfuume li ésukayi yaaneyimuu Betisayida

22Muñe'e Yéesu li kúgoomaku koola li kujow boot li ésukayi yan koonemuu Betisayida. Nan kúliiŋ bomuu, bukan li kúŋalul Yéesu ánayine áfuume, ban li kuyaakoolool mantee li ago' ánayinaawu áfuumumu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Yéesu li átuk ánayinaawu áfuumumuu li kaŋen min aŋalool kúfu’ li ésukayi. Nan
kúliiŋumuu tíyaŋ ésukayi, Yéesu li aŋa’ kumasaku koola áki’ li kúkilaku kata
ánayinaawu áfuumumuu, ban li awalen kuŋenool li húkowahu hata ánayinaawu
min agelḷenool aanool: — Mantee lujuke wah ukee?

24Anáyinaawu áfuumumuu li aluujul aban li aan: — Lijuke bukan, bale
kunokoolonnokoo loon unuunuken, ban ejow kóomi li yo.

25Yéesu li alaañen aŋa’ kuŋenool ago’ ánayinaawu áfuumumuu li kúkil, li akit ajuke
jak. Maḷegen li afak, min ajuk wahoowah feh jak.

26Muñe'e Yéesu li alaañenool ábalo, ban li aanool: — Jakum unoken li ésukayi.

Fiyeel li alob aan Yéesu ammuu Kilisita

(Máciya 16:13-20; Lík 9:18-21)

27Muñe'e nan fú’ tómuu, Yéesu li ajow li kúgoomaku koola ló boot li sísukasu sata
etaamayi yata Sesaale Fílib. Nan kulakomuu ejowayi, Yéesu li agelḷeniil aaniil: —
Kama bukanabuku koone ínje emmuu ayi?

28Kúgoomaku li koonool: — Kukee koone awu ommuu Saŋ Batiis. Kaabuku li koon
awu ommuu afulofetawu.

29Yéesu li agelḷeniil aaniil: — Yoo, bukuluul li joon ínje emmuu ayi? Fiyeel li aanool:
— Awu ommuu Kilisita.

30Muñe'e Yéesu li anuulooliil aaniil jakum kulob an, akila ammuu ayi.

Yéesu li alob mata eketayi yoola li kayitowulaku koola li eketayi

(Máciya 16:21-28; Lík 9:22-27)

31Muñe'e Yéesu li átoŋ alob kúgoomaku koola aaniil: — Añool-An laate álaam ŋáa’.
Ban Kunahaanaku kata ésukayi, li huhaanaahu hata élambaayi, li kaliikenemuu
ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, fan kuhoyool. Fan kumukool, bale
nan emmuu jow baj kunak kúhaaji, fan ayitowumul li eketayi.

32Yéesu li alobiil kulimaku unku ahant. Muñe'e Fiyeel li aŋalool kúfu’ li kakaŋ min
alakowool batalen.

33Bale nan Yéesu átiiwowulumuu, li ajuke kúgoomaku koola, ban li awataten
Fiyeel li sembe aanool: — Ulóyiyom, Sayitaane! Mata uyinoolut loon Ateemit
ayinoomuu, bale luyinooyinoo loon bukanabuku kuyinoomuu.

Kanab li Yéesu lásengisengi

34Muñe'e nan fú’ tómuu, Yéesu li áhooñul búsukabu li kúgoomakukoola, min aaniil:
— An afañumuu min ánabul lí ínje, li akat kayinoo mata buloŋool. Ateb ekuluwaayi
yoola, min ánabul lí ínje.

35Mata li maḷegenamu, an aŋesumuu kafaken buloŋool, buloŋabu bábaneliitumuu
fan bufakool. Bale an aketumuu mata ínje íji, li mata Hulimahu Hásuumaahu hata
Ateemit húji, fan abil abaj buloŋ bábaneliit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Jáliŋ buu yoom to, an babaje wahawu feh wata adunaayi, ban li aŋa’ yaalayi yoola min acaam?

37Mantee foof, waa an ayilo aŋa’ min ahal boot mata yaalayi yoola?

38Li maḷegenamu, an asuuwommuu ban li asuu foof kulimaku kúmbaam hákil bukanabuku káyinenutumuu li Ateemit ban li kunaak kuhoofoo, ínje Añool-An fan isuuwool foof nan emmuu li ibil li máyiineniyamu mata Atuubawom, mánoboolulo li kumalakaakukanabaaku.

Maak 9

1Muñe'e Yéesu li alaañen aan búsukabu li kúgoomaku koola: — Li maḷegenamu fan ilobuul, kukee li bukuluul kaanomuu taate, let kuket buko bajukut Jáyiiyaju jata Ateemit li jibil li sembe.

Yéesu li ajaŋaŋen

(Máciya 17:1-13; Lík 9:28-36)

2Muñe'e nan jowe bajumuu kunak koono hutok li hano, Yéesu li aŋa’ Fiyeel, Saak, li Saŋ, min kujow boot li huyuuy hagimbe kujow kulako dó baleyiil. Nan kúliiŋ dómuu, Yéesu li ábutoo hákiliil.

3Wañawu woola li uhiit falala’, kahiit kan uhaase oon bajut li etaamayi afosa ayilo akaan wañ uhiit loon muña'a.

4Muñe'e Elí buko li Móyiis li kúfuliil min kulako elob li Yéesu.

5Fiyeel li aan Yéesu: — Anahaan, jaajak min ulakowaal taate. Ukaanaal úfooyum úhaaji. Kano boot li awu, kano boot li Móyiis, kaaku boot li Elí.

6Li maḷegenamu, Fiyeel ahaasut waa lalakowe elob, mata akila humumool li kúgoom kaabuku kúkolikoli ŋáa’.

7Muñe'e kafaal li kuyaan kúhimeniil li máyiinowamu mata ko. Hulim li húfulumul li kafaalaku haane: — Laalu Añoolom an iboolaatumuu. Jijantenool!

8Muñe'e kúgoomaku li kuyaan kugegoo to, kulaañenut kujuk an ábuti li Yéesu li buko humumiil.

9Muñe'e nan kulakomuu káwalowulaku li huyuuyahu, Yéesu li aaniil jakum kuban li kulob an wahawu wan kujukumuu boot yok nanAñool-An ammuu li ayitowumul li eketayi.

10Muñe'e kúgoomaku li kujok li hulimahu unhu, ban li kunaak kugeḷḷenoo koon: — «Kayitowul li eketayi» yo yommuu waa?

11Muñe'e kúgoomaku li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Kama wáa újiye kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li koon: «Elí aate ajand abil?»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu Elí fan ajand abil min alaañen akaan wahawu feh uḷuul loon naanaŋ. Bale wáa újiye kama Bakiicelabu li boon ínje Añool-An fan ílaam ŋáa', ban bukanabuku fan kubesom?

13Bale boot min eenuul Elí labile aban, ban bukanabuku li kukaanool loon súumiilumuu, loon foof Bakiicelabu bulobumuu buya li akila.

Yéesu li afaken añiil an buyinum bajakut bújufowe

(Máciya 17:14-21; Lík 9:37-43)

14Muñe'e nan Yéesu li kúgoomaku kúhaajiyaku kúlaañulumuu boot tan kúgoom kaabuku kulakomuu, li kujuk min búsuk báamak báguutiilumuu. Li kujuk foof kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis buko li búwonnoo li kúgoomaku.

15Nan búsukabu buyaane bujukumuu Yéesu, li busego ŋáa'. Bukanabuku li kúteyoolul kubil kusaafool.

16Muñe'e Yéesu li agelḷeniil aaniil: — Waa jíwonnoole li wo li buko?

17Akee li búsukabu li aanool: — Anahaan, líŋaluliŋalul añoolom áyine, mata buyinum bajakut bújufowool bájimuu ayilaat alob.

18Tanootan tan buyinumabu bajakutumuu bommuu bujok añiilawu, fan bubetool li etaam. Butumabu boola fan buhoohet, ban li anaak akilititen úŋiiŋawu woola. Eniilayi yoola fan esay. Liyakooyakoo kúgoomaku kooli mantee li kukesoo buyinumabu umbu bajakutumuu búfu' li akila, bale kuyilaat.

19Yéesu li aaniil: — Huwaj, akila bukuluul! Jibajut káyinen! Boot min ilako li bukuluul boot yok nay? Kama boot min ímuñuul boot yok nay? Jíŋalulom añiilawu.

20Maḷegen bukanabuku li kúŋalulool añiilawu. Nan buyinumabu bajakutumuu buyaane bujukumuu Yéesu, li búlilliŋen añiilawu li sembe. Li alo li etaam min anaak ababbaloo. Butumabu boola li buhoohet.

21Muñe'e Yéesu li agelḷen atuubaawu ata añiilawu aanool: — Kábilum nay tóŋe kaanool loon muñowu? Atuubaawu ata añiilawu li aan Yéesu: — Okila añiil atit tóŋe kaanool mo.

22Ban ñameeŋe buyinumabu bajakutumuu fan bubetool li sambun naanu li mal, mantee li aket. Bale nokoomuu loon luyilo ukaan to wah ukee, úyiyenoli min ubonket úlambenoli.

23Yéesu li aanool: — Wáa újiye li oon: «Nokoomuu loon luyilo ukaan to wah ukee?» Bajut wah wan an áyinene ayilaat akaan.

24Muñe'e atuubaawu ata añiilawu li ayaan alob butiya aan: — Líyinene, Amaaŋen! Bale ulambenom mata káyinenom kufamut.

25Nan Yéesu ajukumuu búsukabu li búteyoolul, li anuuloo buyinumabu bajakutumuu aan bo: — Buyinumabe bajakutumuu bájimuu añiilawu umme ayilaat alob, ayilaat foof ajam, úfu' li akila ban jakum ulaañen újufowool!

Hulimahu hata Ateemit
© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Maḷegen buyinumabu bajakutumuu li bukaaw butiya, ban li búlilliŋen añiilawu li sembe min búfu’ li akila. Añiilawu li afan anokoo to loon an akete, gay bukan kameeŋe kalako to li koon lakeeket.

27Bale Yéesu li átuk añiilawu li kaŋen min alambenool ayito. Maḷegen añiilawu li ayito.

28Muñe'e nan Yéesu alaañumuu boot li eluufayi, kúgoomaku koola li kugeḷḷenool buko balakowe baleyiil koonool: — Wáa újiye óloli jiyilaat jikesoo buyinumabu umbu búfu’ li añiilawu?

29Yéesu li aaniil: — Buyinum bajakut loon umbu, kaḷaw bale kuyilo bo kúfulen li an.

Yéesu li alaañen alob mata eketayi yoola li kayitowulaku koola li eketayi

(Máciya 17:22-23; Lík 9:43b-45)

30Muñe'e li kúfulum tó, li kujow kuliij etaamayi yata Gálile, ban Yéesu afañut min an ahaas,

31mata lanaanaak aliiken kúgoomakukoola aaniil: — Añool-An fan abeti li kuŋen bukan min kumukool. Bale aketumuu jow baj kunak kúhaaji, fan ayitowumul li eketayi.

32Bale kúgoomaku kuliitikenut hulimahu unhu han alobumuu, ban li kúkoli bageḷḷenool mata ho.

Ayi ahaŋumuu kufaalool?

(Máciya 18:1-5; Lík 9:46-48)

33Muñe'e li kujow, li kúliiŋ Káfeenawum. Nan kunokenumuu li eluufayi, Yéesu li ageḷḷeniil aaniil: — Kama mata waa jilakomuu búwonnoolabu alolaal li ebilayi?

34Bale li kulu, mata nan kulakomuu ejowayi, búwonnoo kulakowe boot min kuhaas ayi li buko ahaŋumuu maluukeni li kufaalool feh.

35Muñe'e Yéesu li abah, ban li áhooñul kúgoomaku kuŋen li kúḷubaabuku min aaniil: — An afañumuu min ayab kayooŋ kufaalool feh, alako búsol ésukayi feh ban li alako alokaawu ata bukanabuku feh.

36Fú’ tó, Yéesu li aŋa’ añiil atit akaan li tut kúgoomaku, ban li atebool min aaniil:

37— An ayabumuu boola añiil loon umme mata ínje íji, ínje humumom layabe boola. Ban an ayabommuu boola, inti ínje bale layabe boola, bale anawu áboñulommuu foof layabe boola.

An aletumuu alatoolawolaal, boololaal lalaañe

(Lík 9:49-50)

38Muñe'e Saŋ li aan Yéesu: — Anahaan, jijuujuk ánayine akee li kaŋa’ kajawaku kooli min akesoo uyinumawu wajakutumuu úfu’ li bukan, li joonool akat, mata alet akee li ololaal.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Yéesu li aaniil: — Jooteenut jíhilool ákaanum mó; mata bajut an ayilo aŋa’ kajawaku kúmbaam min akaan wah wájaahaleniye aban li ayaan áfulum tó li alob majakut aya lí ínje.

40Li maḷegenamu, an aletumuu alatoolawolaal, boololaal lalaañe.

41Li maḷegenamu fan ilobuul, an asenuulumuu efot yata mal jihob mata min jommuu bukan kataKilisita, akaaḷowut mata manooman Ateemit fan acaamool.

Májakaati mata kahoofoo

(Máciya 18:6-9; Lík 17:1-2)

42Yéesu li afamen aan: — An ájimuu akee li umbuku kakitemuu li kúyinen lí ínje, li alo li kahoofoo, anawu ummu kóyumool min kukok kaneew li enuy kuḷoofool li ekondo’, ban li kuŋalool kujow kubeten li halahu.

43Li bil nokoo loon kaŋeni koote kújiyi li ulo li kahoofoo, ufalen ko. Kóyume min unoken li buloŋabu bábaneliitumuu li kaŋen kano bale, awu babaje uŋen úḷuba ban li ujow li sambunasu sáhokoweliitumuu,

[44dán baḷoḷabu búketeliitumuu li dán sambunasu síhokoweliitumuu.]

45Li bil nokoo loon kaati koote kújiyi li ulo li kahoofoo, ufalen ko. Kóyume min unoken li buloŋabu bábaneliitumuu li kaat kano bale, awu babaje woot úḷuba ban li kubeteni li sambunasu sáhokoweliitumuu,

[46dán baḷoḷabu búketeliitumuu li dán sambunasu síhokoweliitumuu.]

47Li bil nokoo loon jíkilaju jooli joote jíjiyi li ulo li kahoofoo, úkooḷul jó ubeten. Kóyume min unoken li Jáyiiyaju jata Ateemit li jíkil jano bale, awu babaje kúkil kúḷuba ban li ubeteni li sambunasu sáhokoweliitumuu,

48dán baḷoḷabu búketeliitumuu li dán sambunasu síhokoweliitumuu.

49Mata anoowan laate asisumi li sambun.

50«Musis wah wajake. Bale kacabaku kata mo kúfulumuu, waa an ayilo aŋa’ min alaañen akaan mo mucab? Jibaj musis li bukuluul humumuul, ban kajamoo li kubaj li bukuluul.»

Maak 10

Yéesu li alob mata búyabo li mata kaban búyabo

(Máciya 19:1-12; Lík 16:18)

1Muñe'e nan Yéesu áfulum tómuu, li ajow boot li etaamayi yata Súde, kageb kaaka katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ. Búsukabu li bumit buwonnoo tan Yéesu alakomuu, li alako kaliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit loon akaanemuu.

2Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li kufañ kubuutoo Yéesu, li kúkoojulool min kugeḷḷenool koonool: — Mantee eluwaayi yonsoon ánayine layilo aan aseekool ábalo?

3Muñe'e Yéesu li aaniil: — Kama waa Móyiis aanuul jikaan?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Li koonool: — Móyiis laane ánayinaawu laate akiic eleetal yata kakatoo asen aseekool ban li aanool ábalo.

5Bale Yéesu li aaniil: — Maḷaaḷamu mata uyinumawu wooluul mújimuu Móyiis li akiic hulimahu unhu boot li bukuluul.

6Bale li húkitumahu, nan Ateemit ajuuḷumuu wahawu feh, «láwuwenwuwen ánayine li anaale.»

7Wahawu unwu újimuu ánayinaawu fan áfu' bata atuubawool li jaawool, min ajow kukin li aseekool,

8min buko kúḷuba kalaañ kulako an ano. Min lako muñe'e kulet bukan kúḷuba, bale an ano.

9Kama jakum an ayiis bukan kan Ateemit áginnoole.

10Muñe'e nan kúbalowulumuu kúliiŋul li eluufayi, kúgoomaku li kulaañen kugeḷḷen Yéesu mata kabanaku kata búyabowabu.

11Yéesu li aaniil: — Anáyine aanumuu aseekool ábalo, ban li áyabul anaale akee, hákil anaalaawu átinaalawu, ánayinaawu ummu lahintenhinten anaale alet oola.

12Li bil nokoo loon anaale ajoke min ábalo bata áyinool, min ajow ayabo li ánayine akee, hákil ánayinaawu átinaalawu, anaalaawu ummu lahintohinto li ánayine alet oola.

Yéesu li ásooniyen bañiilabu batitabu

(Máciya 19:13-15; Lík 18:15-17)

13Muñe'e bukan li kúŋalul bañiil boot bata Yéesu, mantee li aŋa' kuŋenool awalen li buko min ásooniyeniil. Bale kúgoomaku li kutalen bukanabuku káŋalulumuu bañiilabu.

14Nan Yéesu ajukumuu kúgoomaku li kukaan loon muña'a, súumutool min aaniil: — Jikat bañiilabu min bubil boot búmbaam. Jakum jíhiliil kubilum. Mata Jáyiiyaju jata Ateemit jata bukanabuku kanokoomuu li buko.

15Li maḷegenamu fan ilobuul, an ayabutumuu Jáyiiyaju jata Ateemit loon añiil atit, anawu ummu let ánoken dó maayeet.

16Muñe'e Yéesu li atebiil, ban li aŋa' kuŋenool awalen li buko ban li ásooniyeniil.

Yéesu li alob buu ebaj ákoyileniwummuu

(Máciya 19:16-30; Lík 18:18-30)

17Muñe'e Yéesu li alako li ajow, ánayine akee li áteyul áliiŋul li ákuntuŋ hákilool min ageḷḷenool aanool: — Anahaan ajake, waa leete ikaan min ibaj buloŋabu bábaneliitumuu?

18Yéesu li ageḷḷenool aanool: — Wáa újiye li uhooñom anahaan ajake? Bajut an ajake, Ateemit bale ajake.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Luhaase kulimaku kan eluwaayi yata Móyiis elobumuu: «Jakum umuk an. Jakum uhinto li anaale mantee li ánayine alet ooli. Jakum úkuwet. Jakum úmal uya li an. Jakum ukaan an súumaatiwool. Uluuken atuubayi li jaawi.»

20Anáyinaawu li aan Yéesu: — Anahaan, likankaan wahawu unwu feh loon eluwaayi inyu elobumuu yaan no ínje baloŋe áfu’.

21Muñe'e Yéesu li ajuke ánayinaawu li súumool, li aanool: — Wah wano bale usaŋoyi kakaan: Ujow újula wahawu feh wan ubajumuu, ban li uŋa’ sídalamasu ugaben esukateenayi. Ukaan momuu, fan ubaj hubaj li emitayi. Banumuu, li ubil únabul lí ínje.

22Bale nan ánayinaawu ajamumuu kulimaku unku, buulool li búlim min áyiyenoo ábalo, mata lakankaan usaanum wáamak.

23Yéesu li ajuke bukanabuku káguutoolumuu ban li aan kúgoomakukoola: — Mo kite séngi min kusaanumaku kunoken li Jáyiiyaju jata Ateemit!

24Muñe'e kúgoomaku li kusego ŋáa’ mata kulimaku kan Yéesu alobumuu. Yéesu li afamen aaniil: — Kuñoolom, mo kanoken li Jáyiiyaju jata Ateemit kukite kúsengi!

25Séngisengi min eñonkom énokenum li ésuuh yata ekikum, bale haŋ másengi ŋáa’ min usaanum unoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

26Muñe'e kúgoomaku li kuhaŋ masego feh min kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama muñowu ayimaa ayilo afakeni?

27Yéesu li ajukeliil ban li aan: — Li bukanabuku, an ayilaat afakenoolo, bale inti li Ateemit, mata bajut wah wayilo uheek Ateemit kakaan.

28Muñe'e Fiyeel li aan Yéesu: — Fan ujanten! Alóli jíkatuukatul bo wáholi feh min jínabul li awu.

29Yéesu li aanool: — Li maḷegenamu fan ilobuul, an ákatul bomuu eluufool, mantee kutuyool, mantee kúliinool, mantee jaawool, mantee atuubawool, mantee kuñoolool, li etaamool mata ínje íji li Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit,

30fan abaj muñe'e li taŋayi inye ñoono éteemeel, siluuf, li kutuyaay, li kúliinaay, li sijaawaay, li bañiil, li uḷaak. Bale bukanabuku fan kúlaatenool, ban fan abil abaj buloŋabu bábaneliitumuu li taŋayi yabilemaa.

31Bale kameeŋe li kútinaalabuku fan kulako kúsola. Kameeŋe li kúsolaabuku fan kulako kútinaa.

Yéesu li alaañen alob mata eketayi yoola li kayitowulaku koola li eketayi

(Máciya 20:17-19; Lík 18:31-34)

32Muñe'e Yéesu li kanabumuu li akila li kulako ejow bootYeelusalem, Yéesu li ayabiil kayooŋ. Kúgoomaku kúfu’ jooliil, min alakoyiil elob mata wahawu wammuu li ubajool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Li aaniil: — Jijanten! Alolaal ummuwaal li ejow boot Yeelusalem ban Añool-An ammuu li abeti li kuŋen kata huhaanaahu hata élambaayi, li kata kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis. Fan koon lafeefet min lako boot min aket, ban fan kuŋalool kubet li kuŋen kata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

34Buko umbuku fan kulekenool, li kumasenool, ban li kaŋa' kukaluwaas min kutekool, ban li kumukool. Bale fan baj kunak kúhaaji, li ayitowumul li eketayi.

Bañiilabu bata Sebede li kuḷaw wah Yéesu

(Máciya 20:20-28)

35Muñe'e Saak buko li Saŋ, kammuu bañiilabu bata Sebede, li kúkoojul Yéesu min koonool: — Anahaan, jifañe min úkaanoli wahawu wan jommuu li jiḷawi.

36Yéesu li aaniil: — Waa jifañe min ikaan boot li bukuluul?

37Li koonool: — Jifañe nan ommuu li ulako li máyiineniyamu mooli, li úkaanoli jibah, aahu kaŋeni kúli, aahu kaŋeni kamay.

38Yéesu li aaniil: — Bukuluul jihaasut waa jiḷawe li wo. Mantee jiyilo jihob ejunkayi yata sílaamasu yan ínje emmuu li ihob, mantee jiyilo jíbatiiseyi li sílaam loon ínje emmuu li íbatiiseyi li sílaam?

39Li koon Yéesu: — Olóli jiyilo. Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu, fan jihob ejunkayi yan ínje emmuu li ihob, ban fan jíbatiiseyi foof loon ínje emmuu li íbatiiseyi.

40Bale mata kabah kaŋenom káli mantee foof kaŋenom kamay, inti lí ínje éemi li bilumul. Bale kúbahumaku unku Ateemit fan asen ko bukanabuku kan akaan ko tomuu boot.

41Nan kúgoomaku kuŋenayi kaabuku kujamumuu loon muñowu, súumutiil li Saak li Saŋ.

42Muñe'e Yéesu li áhooñuliil foofiil feh min aaniil: — Jihaase joon kajokimuu loon kunahaan kata ésukayi, kutuuŋetuuŋ bukanabuku kukaan wahawu wan buko kufañumuu, ban bukanabuku káamakaku li kúhiisiil kaanaku sembe kooke.

43Wahawu unwu wootut ubaj li bukuluul. Bale an afañumuu min alako an áamak li bukuluul, laate alako alokaawu ooluul.

44Ban an li bukuluul afañumuu min alako átinaa, alako amiikeelawu ooluul feh.

45Mata Añool-An abilut boot min abaj emiikeel, bale boot min akila humumool alako amiikeel. Ban li asen buloŋabu boola bulako búhal boot li bukan kameeŋe.

Yéesu li afaken Baatime, áfuumumuu

(Máciya 20:29-34; Lík 18:35-43)

46Muñe'e Yéesu li kúgoomaku koola li kujow boot li ésukayi yata Séliko. Nan kulakomuu li kúfu' li ésukayi, li kúfuloo li búsuk báamak ló. Li baj an áfuume an

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

koone Baatime, añool Time, abahe li kagendenaku kata bútinabu min alako kaḷaw wah bukanabuku.

47Muñe'e Baatime li ajam kaanaku Yéesu ata ésukayi yata Nasalet áami li ejow, li abaŋulo aan: — Yéesu, Añiil ata Dayit, úyiyenom!

48Bukan kameeŋe li kuhabool mantee li alu. Bale akila li ahaŋ mabaŋulo aan: — Añiil ata Dayit, úyiyenom!

49Yéesu li ayiten ban li aan bukanabuku: — Jíhooñulool. Maḷegen bukanabuku li kúhooñul ánayinaawu áfuumumuu min koonool: — Sákoli, uyito, Yéesu lahooñi.

50Anáyinaawu áfuumumuu li abeten húju fowahu hoola, min ayaan ayito háak, ban li ajow boot bata Yéesu.

51Yéesu li ageḷḷen ánayinaawu aanool: — Waa lufañe min ikaan boot li awu? Anáyinaawu li aanool: — Anahaan, ukaanom min ilaañen ijuk.

52Yéesu li aanool: — Ujow. Káyinenaku kooli kufakeni. Anáyinaawu li ayaan ajuk, ban li ajow anab li Yéesu.

Maak 11

Yéesu li anoken li ésukayi yata Yeelusalem

(Máciya 21:1-11; Lík 19:28-40; Saŋ 12:12-19)

1Muñe'e Yéesu li kúgoomaku, li kúliiŋ li ésukayi yata Betifaase li yata Betani, tin loon huyuuyahu hata unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye. Yéesu li aboñ bukan kúḷuba li kúgoomaku koola,

2min aaniil: — Jijow boot li ésukayi yammuu hákiluul. Nan jommuu jíliiŋ, fan jiyaan jijuk hulaaha hata asum makoki, han an álakowolut li ho. Jíḷeḷul ho jíŋalul boot taate.

3An ageḷḷenuulumuu aanuul: «Wáa újiye li joono li kaḷeḷ hulaahaahu unhu?», li joonool: «Amaaŋenawu joke li ho». Fan ayaan akatuul min jíŋalul hó.

4Maḷegen kúgoomaku kúḷuba li kujow kúliiŋ, li kujuk hulaaha hata asum tíyaŋ li bútinabu, makoki kooj kámbii. Li kúḷeḷul hó.

5Muñe'e kukee li bukanabuku kalako tomuu, li kugeḷḷeniil kooniil: — Kama bukuluul waa jikaane li wo? Wáa újiye li joono li kaḷeḷ hulaahaahu hata asumawu?

6Kúgoomaku li kulobiil wahawu wan Yéesu alobumuu. Bukanabuku kalako tomuu li kukat kúgoomaku min kújowetum hulaahaahu hata asumawu.

7Kúgoomaku li kúŋalul hulaahaahu hata asumawu kujow kusen Yéesu, ban li kuŋa' wañawu wooliil kutal li búsolabu bata ho, min Yéesu abah li ho.

8Muñe'e bukan kameeŋe li kutal wañawu wooliil li bútinabu. Kaabuku li kúfalenul li bujalabu waan li unuunukenawu, kukaan li bútinabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Bukanabuku kayabumuu Yéesu hákil, li kákibbenoolumuu li kunaak kúwoolen koon:

«Hosanna! Ateemit ajow ásooniyen anawu abilummuu li kajawaku kata Amaaŋenawu!

10Ateemit ajow ásooniyen jáyiiyaju jammuu li jibil, Jáyiiyaju jata atuubawolaal Dayit! Hosanna haatiya tiya emitayi!»

11Nan Yéesu áliiŋumuu Yeelusalem, li ajow anoken li eluufayi yata Ateemit. Nan ajukelumuu wahawu feh ajow aban, li ajow boot li ésukayi yan koonemuu Betani li kúgoomaku kuŋen li kúl̥ubaaku ló, mata banakabu bo bajone.

Yéesu li aan bul̥el̥u babukut, let bulaañen bubuk

(Máciya 21:18-19)

12Li líiŋ hunak hukaten, nan Yéesu li kúgoomaku koola kulakomuu li kúfu' li ésukayi yata Betani, bucaa li bujokool.

13Muñe'e li aŋanden bul̥el̥u báwuloole, li ajow boot bata bul̥el̥uwabu min ajuk mantee bubabbaj mutiñaay. Nan áliiŋ tómuu, li ajuk li bul̥el̥uwabu etoj bale, mata let no unnu ul̥el̥uwawu ubukemuu.

14Muñe'e Yéesu li aan bul̥el̥uwabu: — An let alaañen atiñ mutiñaayamu mooli! Kúgoomaku koola kujanjam wahawu wan alobumuu bul̥el̥uwabu.

Yéesu li anoken li eluufayi yata Ateemit

(Máciya 21:12-17; Lík 19:45-48; Saŋ 2:13-22)

15Muñe'e Yéesu li Kúgoomaku. Nan áliiŋ dómuu, li akesoo bukanabuku kalako lómuu kájulaaku li kalakomuu hunoomahu. Li áhoolul sitaabulasu sata kalakomuu kawecekoolaku kata sídalamasu, li kúbahumaku kata kalakomuu kújulaaku kata síleebaanasu.

16Ban akatut an min aŋa' wah min ájowum li eluufayi yata Ateemit áfu' baaba.

17Fú' tó, li alob bukanabuku aaniil: — Kama inti Hulimahu hata Ateemit honsoon: «Eluufayi yúmbaam fan ehooñi eluuf yata kal̥aw boot li sihetasu feh! » Bale bukuluul li jilaañen yo elako hugoog hata ékuu.

18Muñe'e nan huhaanaahu hata élambaayi li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis kujamumuu loon muña'a, li kulako huŋes bútin mantee li kumuk Yéesu. Bale li mal̥egenamu kúkolikoli Yéesu, mata baliikenelabu boola bugoggo' búsukabu feh ŋáa'.

19Muñe'e nan banakabu bútiimomuu, Yéesu li kúgoomaku koola li kúfu' li ésukayi.

Sembaasu sata káyinen

(Máciya 21:20-22)

20Muñe'e li líiŋ li bújomabu, kúgoomaku li kulako ejow li bútinabu, li kujuk bul̥el̥uwabu masaye boot li kuhaalaku kata bo ló.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Muñe'e Fiyeel li awayiḷo buu jówoolummuu, li aan Yéesu: — Anahaan, ujuke, buḷeḷuwabu ban oonumuu an let alaañen atiñ mutiñaayamu mata bo, busaye.

22Yéesu li ájowum tó alob kúgoomaku koola aaniil: — Jíyinen li Ateemit.

23Li maḷegenamu fan ilobuul, an aanumuu huyuuyahu unhu: «Uyinno taatu ujow ulo li husamuwahu», ban áwettoolut li buyinumool, min áyinen kaanaku wahawu wan alobumuu fan ubaj, manooman fan ubaj.

24Wahawu unwu újimuu boot min eenuul: Wahoowah feh wan jiḷawe Ateemit, jíyinen joon jibaj wo jiban, fan ulako wooluul.

25Nan jommuu jiyito boot kaḷaw wah Ateemit, nokoomuu loon babbaj an an jibajoole, jibonket anawu ummu kayitee Atuubawuul ammuu li emitayi li abonket foof uhoofoolawu wooluul.

26[Bale jibonketutumuu kafetumuu li bukuluul, Atuubawuul ammuu li emitayi let foof abonketuul uhoofoolawu wooluul.]

Kakaañenaku kata Yéesu

(Máciya 21:23-27; Lík 20:1-8)

27Muñe'e Yéesu li kúgoomaku, huhaanaahu hata élambaayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kunahaanaku kata ésukayi, li kubil kúkoojulool.

28Muñe'e li kugeḷḷenool koonool: — Kama awu li kakaañen kay lúkaanume wahawu unwu? Ban ayi aseni kakaañenaku unku min ukaan wo?

29Yéesu li aaniil: — Injé foof boot min igeḷḷenuul hulim hano bale. Jilobom homuu, ínje foof fan ilobuul li kakaañen kay líkaanume wahawu unwu.

30Jilobom. Mantee kábatiisaaku kan Saŋ anaake ábatiisemuu bukanabuku, li Ateemit kubilumulo mantee li bukan?

31Muñe'e li kulako to búwonnoo min koon: — Oonaalumuu: «Li Ateemit kubilumulo», fan aanolaal: «Kama wáa újimuu jíyinenut li Saŋ?»

32Li bil oonaalool: «Li bukan kubilume…», let jow.

(Kúkolikoli búsukabu, mata bukanabuku feh kujoojok Saŋ loonafulofet ata maḷegen.)

33Muñe'e li koon Yéesu: — Jihaasut. Yéesu foof li aaniil: — Seeh, kama ínje foof let ilobuul li kakaañen kay líkaanume wahawu unwu.

Maak 12

Yéesu li aŋa' bukittenoolum bata kuloka li úbiiñ káḷafute

(Máciya 21:33-46; Lík 20:9-19)

1Muñe'e nan Yéesu átoŋumuu elobayi li ésukayi, li amit aŋa'bukittenoolum min alob li buko aaniil: — Bile baj ánayine akee aḷuke úbiiñ li buḷib. Nan aḷukumuu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

úbiiñawu aban, li ateef hukalab áwooñen buḷibabu. Ban, li awok tan ammuu anaak aḷuuten kúuḷaku kata úbiiñawu, ban foof li ateef húfooyum hagimbe. Nan abanumuu feh, li akat buḷibabu li kuŋen kata kuloka úbiiñ kubilum kunaak kucaamool to joola, min akila ajow kañaahoo ban lóyiye.

2Muñe'e nan taŋayi yata kabajaku kata kúuḷaku kata úbiiñawu éliiŋumuu, ánayinaawu li aboñ aloka oola boot bata kulokaaku kata úbiiñawu, mantee li kusenulool joola li kúuḷaku kata ébiiñayi.

3Bale nan alokaawu ata ánayinaawu áliiŋumuu, kulokaaku kata úbiiñawu li kujokool kutek, ban li kulaañenool ábalo kuŋenookuŋen.

4Anáyinaawu ata buḷibabu bata úbiiñawu li alaañen aboñ aloka akee boot bata kulokaabuku kata úbiiñawu. Nan áliiŋumuu, kulokaaku li kukebool li húkow, ban li kugelool kusuuwen.

5Anáyinaawu ata buḷibabu, li aboñ aloka áhaajut bata kulokaaku kata úbiiñawu, áliiŋ, li kumukool. Kuloka kameeŋe kan ánayinaawu ata buḷibabu aboñumuu bata kulokaaku kata úbiiñawu, kukee li buko li kutekiil, kaabuku li kumukiil.

6Muñe'e ánayinaawu ata buḷibabu li saŋowool bale añoolool anolawu sih, an aboolatumuu. Li aboñool búsoluma, bata kulokaaku kata úbiiñawu, min anaak ayinoo li aan: «Manooman fan kusuu añoolom.»

7Bale kulokaaku umbuku kata úbiiñawu li kunaak koonoo: «Ummu, akila ammuu li abil atowo ánayinaawu ata buḷibabu. Jibil umukaalool, min bútowowabu bulako boololaal.»

8Muñe'e li kujok añiilawu kumuk kuban, li kúyunnen ehuluŋayi yoola tíyaŋ buḷibabu bata úbiiñawu.

9Yéesu li ageḷḷen aan: — Muñe'e buu ánayinaawu ata buḷibabu bata úbiiñawu aate akaan eeno? Manooman fan ajow akila humumool amuk kulokaaku kata úbiiñawu, min aŋa' buḷibabu bata úbiiñawu asen kuloka kukee kooken.

10Inti jijangajanga Hulimahu unhe hata Ateemit, haanumuu:

«Huyitikahu humum ho, han kuteefaabuku koonumuu hujakut, ho hubile huhaŋumuu májaliŋ kaaku feh .

11Laalu búkaanum bata Amaaŋenawu, wah wásuume ŋáa' bajuk li kúkilolaal!»

12Muñe'e huhaanaahu hata élambaayi li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kulako huŋes bútin boot min kujok Yéesu. Mata li maḷegenamu, kúnaanunnaanum koon bukittenoolumabu ban alobumuu, li buko lalob bo aya. Bale emmuu kúkolikoli búsukabu, li kukat to Yéesu min kujow.

Kufaaliisiyeŋaku li kugeḷḷen Yéesu mata búhalabu baheleyimuu Ayíiyawu áamakawu

(Máciya 22:15-22; Lík 20:20-26)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Muñe'e li kúboñul kukee li Kufaaliisiyeŋaku bata Yéesu, kujow kugeḷḷenool hulim mantee li álobul, li kújokumool tó.

14Maḷegen li kujow kúliiŋ, li koon Yéesu: — Anahaan, jihaase joon awu an alobe maḷegen, ban úkoliwut anoowan mata újukeleliit li buul. Ban luliikeneliiken bukanabuku li maḷegen buu kommuu li kunaak kuloŋ loon Ateemit afañumuu. Ulóboli, mantee Eluwaayi yata Móyiis yonsoon lootaale uhalaal búhalabu bahaleyimuu áyiiyawu áamakawu Sesaal, mantee a'aa'? Mantee lootaale usenaal búhalabu, mantee ootutaal usenaal bo?

15Bale emmuu Yéesu lahaase búhoolowabu booliil, li aaniil: — Wáa újiye li jóomi li jabuutoolom? Jíŋalulom sídalamasu saŋaleyimuu min hal ijuk.

16Maḷegen li kúŋalulool yano. Muñe'e Yéesu li ageḷḷeniil aaniil: — Kambu kata ayi li kajaw kata ayi kóomi ló? Li koonool: — Kata Sesaal.

17Yéesu li aaniil: — Seeh, kama jilaañen Sesaal wahawu wata Sesaal. Ateemit li jilaañenool wata Ateemit. Hulimahu han alobiilumuu li hújiyiil li kusego ŋáa'.

Búwonnoo mata kayitowulaku kata kaketumuu

(Máciya 22:23-33; Lík 20:27-40)

18Muñe'e kukee li Kusaduusiyeŋaku li kubil kutook Yéesu. (Kusaduusiyeŋaku umbuku koone kaketumuu let kuyitowumul li eketayi.) Nan kúliiŋulumuu, li kugeḷḷen Yéesu koonool:

19— Anahaan, Móyiis lakikkiic eluwaayi inye boot li ololaal yaanumuu: «Nokoomuu loon ánayine ayabe akete akat aseekool ban kuŋañenut añiil, atuyool li atowo aseekool, mantee li kubukoo bañiil boot li atuyool aketumuu.»

20Imban, bile baj kutuyaay koono hutok li kúḷuba. Atínaalawu li ayab anaale aban, li aket babajut añiil.

21Aḷúbutawu li ayab anaalaawu an atuyool aketumuu akat. Li ahin aket buko babajut añiil. Aháajutawu foof mo manolamu.

22Buko hutok li kúḷubaaku feh li kuyab anaalaawu ban anoowan li buko abajut li akila añiil. Muñe'e nan kutuyaayaku hutok li kúḷubaaku kuje'e kuketumuu feh kuban, anaalaawu foof li aket.

23Kama muñowu nan kánayinaabuku kommuu kubil kuyitowumul li eketayi, ayi li buko ammuu li aŋa' anaalaawu alako aseekool, emmuu buko feh hutok li kúḷubaaku kuyabeenooyab?

24Yéesu li aaniil: — Jiliimooliimoo. Ban jihaase wáa újiye? Mata jínaanumut Bakiicelabu maayeet, jínaanumut foof sembaasu sata Ateemit.

25Li maḷegenamu, nan bukanabuku kommuu li kubil kuyitowumul li eketayi, kánayinaabuku let kuyab, kaalaabuku let kuyabo. Bale fan kunokoo loon emalakaayi yammuu li emitayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Muñe'e mata kaketumuu, li mata kayitowulaku kooliil li eketayi, kama jijangawut li éliibalayi yata Móyiis tan alobumuu mata huñobahu hátifumuu? To untu kikkiic kaanaku, Ateemit lansaan Móyiis: «Injé emmuu Ateemitawu ata Abulaham, Ateemitawu ata Isaak, li Ateemitawu ataSakob .»

27Mó mújimuu, Ateemit alet Ateemitawu ata bukanabuku kaketumuu, bale Ateemit ata bukanabuku kaloŋumuu. Mo emmuu jiliimooliimoo ŋáa'.

Eluwaayi yahaŋumuu feh

(Máciya 22:34-40; Lík 10:25-28)

28Muñe'e akee li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, ajamiilumuu buko li búwonnoolabu, li ajuk kaanaku Yéesu látuttuul Kusaduusiyeŋaku jak, li ákoojulool min agel̥̥enool aanool: — Eluwa yay ehaŋumuu li siluwaasu feh?

29Yéesu li aanool: — Eluwaayi yátinaalayi yo yommuu inye: «Isilayeel, ujanten!Amaaŋenawu Ateemit oololaal, akila bale ammuu Amaaŋen.

30Ban loote ufañ Amaaŋenawu Ateemit ooli li buyinumi feh, li yaali feh, li kayinooli feh, li sembeyi feh .»

31Eluwaayi él̥ubutayi yo yommuu inye: «Loote ufañ afaali an, loon awu humumi ufañoolomuu .» Bajut eluwa yakee yahaŋe siluwaasu unsu síl̥uba.

32Muñe'e áyinaawu aliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li aan Yéesu: — Lukooŋe, Anahaan! Lulobe mal̥egen min oonumuu: «Amaaŋenawu balewool áami Ateemit, bajut Ateemit akee ábuti li akila.

33Ban hufañool li buyinumi feh, li kayinooli feh, li sembeyi feh, li hufañ afaali an loon awu humumi ufañoolomuu,» wahawu unwu feh uhaŋe ŋáa' sínuukuleŋasu sasilayeyimuu, li ujuuñakawu wásuleyimuu boot li Ateemit.

34Nan Yéesu ajukumuu kaanaku ánayinaawu lalollob li bújallo ló, li aanool: — Ulóyiwut kanoken li Jáyiiyaju jata Ateemit. Muñe'e anoowan alaañenut akaañen agel̥̥en Yéesu wah.

Mantee Kilisita Añiil ata Dayit laam?

(Máciya 22:41-46; Lík 20:41-44)

35Muñe'e Yéesu li aŋa' hulimahu min alako kaliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit híndo Eluufayi yata Ateemit, li agel̥̥en aan: — Buu kaane kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li kuyili koon Kilisita Añiil ata Dayit laam?

36Dayit humumool lansaan li búkaanum bata Buyinumabu Banabaabu:

«Amaaŋenawu Ateemit lansaan Amaaŋenawu úmbaam:

"Ubil ubah kaŋenom kúli, boot yok nan emmuu iŋa' kulatoolayi ikaani úkakul ."»

37Kama Dayit humumool ahooñoolumuu Amaaŋen, buu Afakenaawu ayilo alako bale Añool Dayit? Búsukabu balako tomuu li bujanten Yéesu li ésuumansuum ló.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li áhesul kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis

(Máciya 23:1-36; Lík 20:45-47)

38Nan Yéesu alakomuu kaliikenaku kata bukanabuku Hulimahu hata Ateemit, li aaniil: — Jíkaanum bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis, kafañemuu kakaano kúsabadoo min kuñaahoo, ban li kufañ ŋáa' min bukanabuku kunaak kusaafiil li waayeenawu.

39Li kunaak kuman síbahumasu sata kayooŋ, min kubah li siluufasu sata kaḷawaku, li tan haŋumuu majak li kúbaññaatiyaku.

40Li kunaak kubunt kaalaabuku kahokumuu kúyiniil, min kuyab wahawu feh wan kuhine kubajumuu, ban li kunaak kuḷaw fiyo ŋáa' boot ñajuko. Mó mújimuu, katekaku kooliil fan kubil kuhaŋ másengi feh.

Anaale ahoke áyinool li asen múdalamamu feh man ahine abajumuu

(Lík 21:1-4)

41Muñe'e Yéesu li abah ajooŋoo tan bukanabuku kukaanemuu ehaaliisayi, min ajuke buu búsukabu bukaane lómuu sídalamasu eeno. Bukan kameeŋe kabaje li kukaan dó sídalam sáamak.

42Muñe'e li baj foof anaale agaye ahoke áyinool abile áliiŋul, li akaan dó muhanjal múḷuba mata fálam máliiŋut édalam.

43Muñe'e Yéesu li áhooñulkúgoomaku koola kúliiŋul, li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, anaalaawu ummu ahokumuu áyinool ban li akaan an agaye, lasensen haŋ bukanabuku feh kasenumuu.

44Mata kaabuku feh kusensen sídalamasu sawuuhumuu li buko. Bale akila, maayeet min agayimuu ŋáa', li asen wahawu feh wan ahine abajumuu boot li buloŋool.

Maak 13

Yéesu li alob mata kahumowaku kata Eluufayi yata Ateemit

(Máciya 24:1-2; Lík 21:5-6)

1Muñe'e nan Yéesu alakomuu káfululaku li Eluufayi yata Ateemit, akee li kúgoomaku koola li aanool: — Anahaan, ujuke! Mo kuyitikaku unku kukite kujak! Bateefelabu umbu li bukit bujak majak!

2Yéesu li aanool: — Inti lujuke bateefelabu umbu baluuk muñowu? Let baj maayeet huyitik hano li ko háami li hubil hulemboo li hufaal ho huyitik, ho báhoolulooti.

Sílaam fan jibaj tówum adunaayi eban

(Máciya 24:3-14; Lík 21:7-19)

3Muñe'e Yéesu li ajow abah li huyuuyahu hata unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye, ajooŋoo li Eluufayi yata Ateemit. Fiyeel buko liSaak, li Saŋ, li Andele li kulako baleyiil li Yéesu, li kugeḷḷenool koonool:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4— Ulóboli, nay wahawu unwu wóomi li ubaj? Wáa wóomi li úhiis kaanaku wahawu unwu feh unwu li uban?

5Muñe'e Yéesu li alakoyiil elob aaniil: — Jíkaanum jakum bil an abuntuul.

6Mata bukan kameeŋe fan kubil min kuŋa' kajawaku kúmbaam min koonuul buko kommuuAfakenaawu! Ban fan kubunt bukan kameeŋe.

7Nan jommuu li jijam bukanabuku li kulob mata kutiik, li mata koone kata kutiik, jakum jíkoli. Mata wahawu unwu wóotisooti ubaj. Bale let fan lako kabanaku kata adunaayi.

8Esúk fan eyito etiik li ésuk, jáyii li jitiik li jáyii. Etaamayi fan egoloo ban bameeŋe, ban fan baj bamuufaay. Wahawu unwu feh uhinhin unokoo loon húkitum hata sílaam sata anaale li éluŋun.

9«Bale bukuluul humumuul joote jíkaanum. Bukan fan kujokuul kújowetum tilibinaal, ban fan kuŋa' kukaluwaas min kutekuul lisiluufasu sata kaḷawaku. Fan kújowetumuul jijow jítuul hákil kúguubelunaalaku, li kúyiiyaku mata ínje íji, mantee li jilobiil múmbaam.

10Hulimahu Hásuumaahu hoote hujand huyiiŋeni li sihetasu feh.

11Nan kommuu li kujokuul kujowetum bata tilibinaalayi, jakum jiyinoo jíkibben mata kulimaku kan jóotimuu jijow jilob. Bale jilob kulimaku kan Ateemit ammuu li asenuul yaan no unnu. Mata inti li bukuluul kulimaku unku kóomi li kubilumul, bale fan kubilumul li Buyinumabu Banabaabu.

12An fan abet atuyool li kuŋen bukan min kumukool, atuuba li abet añoolool li kuŋen bukan min kumukool. Bañiil fan buyito butiik li sibukoolayiil, ban fan kulob bukan min kumukiil.

13Bukanabuku feh fan kulatuul mata ínje íji. Bale an ahankenumuu min átuk lit boot yok li húbanumahu, Ateemit fan afakenool.»

Majakutamu Makajenemuu

(Máciya 24:14-28; Lík 21:20-24)

14Yéesu li afamen aan kúgoomaku: — Fan jijuk «Majakutamu Makajenemuu» li mulako tin mooteenutumuu mulako, (ban an alakomaa kajanga, laate ánaanum jak yo yommuu waa)! No unnu bukanabuku kammuu kulako li etaamayi yata Súde, koote kutey boot li kuyuuyaku.

15An alakomuu haatiya eluuf, jakum áwalowul abil kaŋa' wah li eluufayi yoola átowum atey.

16An alakomuu li kaḷaakool, jakum alaañ boot boola ajow kaŋa' kañool.

17Iyéno, kanaalaabuku kammuu kuhalet, li kammuu li kulako kalaahen li kunakaku unku!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Jiḷaw Ateemit jakum bil huteyahu hooluul hulako li taŋayi yata kutontaku.

19Mata no unnu, bukanabuku fan kúlaam sílaam sáamak sabajulelut nan Ateemit ajuuḷumuu adunaayi boot yok muñe'e. Ban let bil laañen baj sílaam loon unsu.

20Ban Amaaŋenawu Ateemit ajokeenutumuu min áyaakul kunakaku unku, an let aloŋ; bale láyaakuuyaakul kó humum hata bukanabuku kan aḷusumuu kulako koola.

21Muñe'e an aanuulumuu: «Jijuke, Afakenaawu ummu taate!», mantee foof li aanuul: «Jijuke, ummu taata!», jakum jíyinen li akila.

22Mata bukan kámale koon buko kufakena koom, li bukan kámale koon buko kufulofet koom, fan kubil kúfulul. Fan kunaak kukaan búhiisenum li bújaahalenum mata min kuyiliyeen, li kubunt bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu kulako koola.

23Muñe'e bukuluul jíkaanum! Lilobuulobumuu wahawu feh ikat to.

Eláañulayi yata Añool-An

(Máciya 24:29-31; Lík 21:25-28)

24— Bale nan sílaamasu sata kunakaku unku sommuu li siban, banakabu fan búlimen. Huḷeeñahu fan hukat kawuŋen.

25Bawuutabu fan búlowumul li emitayi. Ateemit fan ákatenul sembaasu feh sammuu li emitayi.

26Muñe'e bukanabuku fan kujuk Añool-An li abilumul li ufaalawu wata emitayi, li sembe sáamak li máyiineni máamak ló.

27No unnu, Añool-An fan áboñul kumalakaaku koola kujow boot tanootan li etaamayi, kujow kúwomenul bukanabuku kan aḷusumuu, kítum li hulej haahe hata etaamayi boot li haaha.

Bukittenoolum bata buḷeḷu

(Máciya 24:32-35; Lík 21:29-33)

28— Jiŋa' buḷeḷu jikaan bukittenoolum min jíhaasum to wah. Jowumuu waanawu wata bo únih, ban etojayi yata bo li éyawul, li jihaas joon húḷiyahu húkoojulo.

29Li manolamu, bukuluul foof nan jommuu li jijuk wahawu unwu li ubaj, jihaas joon Añool-An lálehenulo, lákoojulo li maḷegen.

30Li maḷegenamu fan ilobuul, bukanabuku kata muñe'e let kuket foofiil feh, tówum wahawu unwu feh ubaj.

31Emitayi fan ebil ébujo, etaamayi foof fan ebil ébujo, bale kulimaku kúmbaam let kuniilo maayeet.

Ateemit balewool ahaase nay adunaayi yommuu li eban

(Máciya 24:36-44)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

32— Bale bajut an ahaase nay hunakahu unhu hommuu li húliiŋ, li nay ewaatuwayi inyu yommuu li éliiŋ. Kumalakaaku kammuu li emitayi kuhaasut, Añiilawu ahaasut. Atuubaawu bale ahaase.

33Jíkaanum, jakum jímooli, mata jihaasut nay taŋayi inyu yommuu li éliiŋul.

34Eláañulayi yata Añool-An fan ekittenoolumi li ánayine alakowe li ajow kañaahoo, li akat kulokaaku koola eluufayi yoola kooken. Ban, li asen anoowan li buko bulok ban ammuu li akaan. Muñe'e li aan ánayinaawu afooyumuu kámbiilaku ajuke to jakum abil ámooli.

35Kama jakum jímooli, mata jihaasut nay anahaanawu ata eluufayi ammuu li álaañul. Nikee fan álaañul kátiim, mantee hukahu balite, nikee li álaañul úyinawu baḷoke, mantee foof li bújom.

36Anáyinaawu ata eluufayi álaañulumuu li mahile, jakum atookuul mámooliye.

37Wahawu wan ilobemuu li bukuluul li wo, bukanabuku feh lilob womuu: Jakum jímooli.

Maak 14

Huhaanaahu hata élambaayi li hulob mata jamuk Yéesu

(Máciya 26:1-5; Lík 22:1-3; Saŋ 11:45-53)

1Muñe'e li saŋo kunak kúḷuba min kagaanaku kata Faakayi, li kata kúmbuuluwaku kakaanutimuu élebiil kúliiŋ. Huhaanaahu hata élambaayi li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kulako huŋes bútin mantee li kujok Yéesu an bahaasut kujow kumuk.

2Mata kunaanaak koon: — Uyilaataal ujokaalool li hunakahu hata kagaanaku; mata ujokaalool nomuu, ésukayi fan ékiŋulowul boot li alolaal.

Anaale li aŋa' eheeñ áyu li húkowahu hata Yéesu

(Máciya 26:6-13; Saŋ 12:1-8)

3Muñe'e Yéesu li alako li ésukayi yan koonemuu Betani, li eluufayi yata Simoŋ an háhaayee ejoke, laje'e abah boot hutiñ, anaale akee li ánokenul. Anaalaawu ateefaay laakene ameeŋe eheeñ yaseele ŋáa' yan koone naal. Li ahum ateefaayawu, min áyu eheeñayi li húkowahu hata Yéesu.

4Muñe'e kukee li bukanabuku kalako tomuu súumutiil min koon: — Kama muñowu wáa újimuu li aŋa' eheeñayi inyu acooc?

5Eheeñayi inyu eyiliyeene éjulayi seel ŋáa', min sídalam siŋali sen esukateenayi. Muñe'e li kutalen anaalaawu ŋáa'.

6Bale Yéesu li aaniil: — Jikatool. Wáa újiye li joono li kayoken anaalaawu ummu? Lakankaan wah wajake ŋáa' boot lí ínje.

7Mata fan jibaj nanoonan esukateen li bukuluul. Jiyilo jikaaniil majake nan jommuu li jifañ, bale ínje let ilako li bukuluul nanoonan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Anaalaawu lakankaan wahawu wan ayilimuu akaan. Layansaan aheeñen eniilayi yúmbaam akat to boot bil li kahokaku kúmbaam.

9Li maḷegenamu fan ilobuul, tanootan tan Hulimahu Hásuumaahu huwaaleyi li adunaayi feh, fan kulob foof wahawu wan anaalaawu ummu akaanumuu, min awayiḷoyi.

Sudaas li aan éehe' min abet Yéesu li kuŋen kata huhaanaahu hata élambaayi

(Máciya 26:14-16; Lík 22:3-6)

10Muñe'e Sudaas Isikaaliyot, ammuu akee li kúgoomaku, li ajow ajuk huhaanaahu hata élambaayi mantee li abet Yéesu li kuŋeniil.

11Maḷegen li kujanten Sudaas li ésuumansuum ló, ban li koon fan kusenool sídalam. Muñe'e Sudaas li alako huŋes bútin bajake boot min abet Yéesu li kuŋeniil.

Yéesu li akaan kagaanaku kata Faakayi li kúgoomaku koola ló

(Máciya 26:17-25; Lík 22:7-14, 21-23; Saŋ 13:21-30)

12Muñe'e li líiŋ li hunakahu hútinaalahu hata kagaanaku kata kúmbuuluwaku kakaanutimuu élebiil, nan bágalalaanabu bumukeyimuu boot li Faakayi kata Yéesu li kugeḷḷenool koonool: — Bay lufañe min jijow jilak sinaaŋasu sata kagaanaku kata Faakayi?

13Yéesu li aboñ bukan kúḷuba li kúgoomaku koola min aaniil: — Jijow boot li ésukayi. Fan jifam li ánayine atebe káyijum kata mal. Jinab li akila.

14Ban dán ánayinaawu ammuu li anoken, li joon akilumuu eluufayi: «Anahaanawu laane: "Káfitaku kúmbaam dán ínje li kúgoomaku kúmbaam jommuu li jitiñ sinaaŋasu sata Faakayi, kunkay?"»

15Jiloboolumuu loon muña'a, fan áhiisuul haatiya eluufayi káfit kawuŋe kafaleyi jak, kabaje wahawu feh wan éetimuu jokolaal li wo. Li káfitaku unku jommuu li jilak sinaaŋasu boot li alolaal.

16Maḷegen kúgoomaku li kujow kúliiŋ li ésukayi, li kujuk wahawu feh loon Yéesu alobiilumuu, min kulak sinaaŋasu sata Faakayi.

17Muñe'e li bil líiŋ kátiimaku, Yéesu li áliiŋul li kúgoomaku koola kuŋen di kúḷubaaku ló.

18Nan kubahumuu min kulako hutiñahu, Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, akee li bukuluul áamimee hutiñ dín dáno lí ínje, fan abetom li kuŋen bukan.

19Muñe'e kúgoomaku li jokiil ŋáa', min kunaak kugeḷḷenool ano li ano koonool: — Waa fíle, ínje?

20Yéesu li aaniil: — Laalu akee li bukuluul kuŋen li kúḷubaaku. Anawu álu'muu kaŋenool li buyinjaayabu li mano lí ínje, akilamuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Maḷegen, Añool-An fan aket loon Bakiicelabu bulobumuu buya li akila, bale katek kujow kulako li anawu ammuu li abetool li kuŋen bukan. Haŋeene majak jakum anawu ummu abuki.

Húmbuulu li ejunk boot kawayiḷen

(Máciya 26:26-30; Lík 22:15-20; 1 Koolentiyeŋ 11:23-25)

22Muñe'e nan kulakomuu hutiñahu, Yéesu li aŋa' húmbuulu min asal Ateemit aban, li amuncul ho asen kúgoomaku koola ban li aaniil: — Jiŋa', laalu eniilayi yúmbaam.

23Yéesu li alaañen aŋa' ejunk yata ébiiñ, min asal Ateemit aban, li aseniil yo kuhoboo foofiil feh.

24Muñe'e li aaniil: — Laalu húsimahu húmbaam, húsimahu halitenumuu húfaalumahuhan Ateemit ajokumuu bukanabuku, háyuwimuu boot li bukan kameeŋe.

25Li maḷegenamu fan ilobuul, kale let imit ilaañen ihob ébiiñ boot yok hunakahu nan emmuu ihob ébiiñ ewunkul li Jáyiiyaju jata Ateemit.

26Muñe'e nan Yéesu alobumuu loon muña'a aban, li kukijen ukijenawu wata kasal Ateemit, li kúfu' kujow boot bata Huyuuyahu hata unuunukenawu waaneyimuu Olíibiye.

Yéesu li alob aan Fiyeel fan abil aceeŋ aan lahaasool

(Máciya 26:31-35; Lík 22:31-34; Saŋ 13:36-38)

27Nan kúliiŋumuu bata huyuuyahu hata unuunukenawu waaneyimuu Olíibiye, Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Bukuluul foofuul feh fan jikat bo káyinenaku kan jibajumuu lí ínje, mata kikkiic kaanaku: «Fan itek amataawu imuk, min kúgalalaanaku kata bumatabu kuyiisoo.»

28Bale nan emmuu li iyitowumul li eketayi, fan ijow ló ijow ikobuul Gálile.

29Fiyeel li aanool: — Manoo kaabuku feh kukat bo káyinenaku kan kubajumuu li awu, ínje let ikaan mo.

30Yéesu li aanool: — Li maḷegenamu fan ilobi, li ehukaayi unye humum yo yata síyaat, awu humumi fan uceeŋ ñoono ñáhaaji oon luhaasonhaas, tówum káyin kuḷok búḷubut.

31Bale Fiyeel li ahaŋ malob li sembe aan: — Maayeet min eete iket inaboo li awu, bale let iceeŋ een lihaasihaas. Kúgoomaku feh li kulob manolamu.

Yéesu li aḷaw tan koonemuu Getisemane

(Máciya 26:36-46; Lík 22:39-46)

32Muñe'e Yéesu li kúgoomaku koola li kujow boot tan koone Getisemane, kúliiŋ li aaniil: — Jibah taate mín ínje ijow iḷaw.

33Yéesu li aŋa' Fiyeel buko li Saak, li Saŋ, ájowetum. Li tóŋ kaanool buyina li kákoli.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Muñe'e Yéesu li aaniil: — Buyina báamak bookom bayilo bumukom. Jilako taate ban jakum jímooli.

35Yéesu li ayinno bo lóyi jakee, li ákuntuŋ min aŋa' buulool aya teetaam, min aḷaw kaanaku nokoomuu loon kayiliyeenuma, ewaatuwayi inyu yata sílaamasu li ewuj wah bakaanutool.

36Li aan: — Faafa, Atuubawom, bajut wah wayilo uheeki kakaan. Ulóyiyen ejunkayi inyu yata sílaamasu téetiwom. Bale jakum kaan loon ínje ifañumuu, bale loon awu ufañumuu.

37Nan Yéesu abanumuu kaḷawaku, li álaañul boot tan kúgoomaku koola kúhaaji kulakomuu áŋejul, li atookiil buko li kámooli. Muñe'e li agelḷen Fiyeel aanool: — Simoŋ, waa kámooli? Ubanut uban bayili ulako to ewaatu yano awu bámooliwut?

38Jakum jímooli. Jiḷaw jakum bil jilo li jabunt. Buyinumabu bufañe, bale eniilayi égootogooto.

39Muñe'e Yéesu li alaañen akat to kúgoomaku min ayinno bo áliiŋ, li alaañen aḷaw li kulimaku kanolaku.

40Nan abanumuu kaḷawaku, li amit álaañul áliiŋul, li atook kúgoomaku buko li kámooli, mata kámooliyaku kujokiijok ŋáa' gay kuyilaat kuluuj. Kuhaasut buu kóomi li kulobool.

41Muñe'e nan Yéesu álaañulumuu búhaajutabu, li aaniil: — Kama jiloŋe li jímooli min jiyooḷo? Muñe'e fite! Ewaatuwayi éliiŋe. Añool-An kubetool kuban li kuŋen kata kuhoofoola.

42Jiyito ujowaal. Jijuke! Anawu ammuu li abetom li kuŋen bukan láliiŋulo.

Kunahaanaku kata Kusuwifaku li kujok Yéesu

(Máciya 26:47-56; Lík 22:47-53; Saŋ 18:3-12)

43Muñe'e nan alakomuu elobayi, Sudaas alakomuu akee likúgoomaku li ayaan áliiŋul. Li ánaboolul li búsuk bajunkowulo síkundu li sigol. Bukanabuku umbuku huhaanaahu hata élambaayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kunahaanaku kata ésukayi kúboñuliil.

44Sudaas ammuu li abet Yéesu li kuŋen bukanabuku umbuku, lalobiilob buu láatimuu akaan min kuhaasool. Laaniisaan: «Anawu an emmuu igaab kuŋenom, okilamuu. Jijokool jíjowetum, ban li jifooyool jak.»

45Muñe'e nan Sudaas ayaane áliiŋulumuu, li ajow boot tan Yéesu alakomuu áliiŋ li aanool: — Anahaan! Ban li agaabool.

46Muñe'e bukanabuku li kubil kujok Yéesu.

47Akee li bukanabuku kalako tomuu li Yéesu li áhoonul ékunduwayi yoola atek alokaawu ata anahaanawu ata élambaayi, afalen kanuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Muñe'e Yéesu li alobiil aaniil: — Waa, jibil boot kajokom li síkundu li sigol ló loon eenimuu ínje ákuu?

49Hunakoohunak li bukuluul linaake ilako li eluufayi yata Ateemit, min inaak iliiken bukanabuku mata Ateemit, ban jijokutom. Bale wahawu unwu boot min ubaj min kulimaku kan Bakiicelabu bulobumuu kubaj.

50Muñe'e kúgoomaku feh li kukat to Yéesu min kutey kuwuj.

51Li baj áfu' akee águuyoolume hulaal bale, anaake anab li Yéesu. Kukee li kánayinaaku kalako tomuu li kufañeen kujok áfulawu,

52bale li akaten hulaalahu min atey maayiiñool awuj.

Li kújowetum Yéesu hákil huhaanaahu hata Kusuwifaku

(Máciya 26:57-68; Lík 22:54-55, 63-71; Saŋ 18:13-14, 19-24)

53Bukanabuku kajokumuu Yéesu, li kújowetumool boot bata anahaanawu ata élambaayi ban huhaanaahu hata élambaayi feh, li kunahaanaku kata ésukayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis, kuwoogumuu.

54Fiyeel li alako lóyi min anaak ánabul li Yéesu, boot yok li ekaakayi yata eluufayi yata anahaanawu ata élambaayi. Nan áliiŋ dómuu, li abah áginnoo li kufooyaaku min alako kayiiño sambun.

55Muñe'e huhaanaahu hata élambaayi li huhaanaahu feh hata Kusuwifaku, li kulako huŋes bukan kayilo kúmal kuya li Yéesu bájum li kuyili kumukool. Bale kubajut an.

56Bukan kameeŋe li kunaak kúmal kuya li Yéesu, bale kulimaku kooliil kunaakut kunaboo.

57Muñe'e kukee li kuyito kúmal kuya li akila koon:

58— Jijamoojam li alob aan: «Injé fan ihum eluufayi inyu yata Ateemit, yan bukan kuteefumuu, ban li iŋa' kunak kúhaaji min ilaañen iteef yakee yan kuŋen bukan kulet li kuteef.»

59Bale maayeet min bukanabuku umbuku kulobumuu loon muña'a, kulimaku kooliil kunaboolut.

60Muñe'e anahaanawu ata élambaayi li ayito hákil bukanabuku feh, min agelleen Yéesu aanool: — Kama waa, ulet li ubag? Kama wahawu wan bukanabuku umbuku kulobemuu li wo kuya li awu, buu?

61Bale Yéesu abagut. Alámbaawu ahaanawu li alaañen agelleenool aanool: — Awu ommuu Afakenaawu, Añiilawu ata Ateemit asaleyimuu?

62Yéesu li aanool: — Eéhe', ínje emmuu Afakenaawu. Ban fan jibil jijuk Añool-Anmabahe kaŋen kúli Ateemit ata Sembe, li abil li ufaalawu wata emitayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

63Nan Yéesu alobumuu loon muña'a, anahaanawu ata élambaayi li ahaacul wañawu woola wan akila humumool aakenumuu, aban li aan: — Laañut jokolaal min bukan kulobolaal kulim kuya li akila.

64Bukuluul humumuul jijame min agelumuu Ateemit. Buu jiyinoole? Bukanabuku feh li koon tootook min aket.

65Muñe'e kukee li buko li kútoŋ kumasenool, li kúmibool kúkil, min kutekool sínuka ban li koonool: — Uhéboli ayi atekimuu. Muñe'e kufooyaabuku li kunaak kutekool siheejen.

Fiyeel li aceeŋ aan lahaase Yéesu

(Máciya 26:69-75; Lík 22:56-62; Saŋ 18:15-18, 25-27)

66Muñe'e no unnu, Fiyeel okila teetaam li ekaakayi, akee li kugoloolaaku kata anahaanawu ata élambaayi li abil.

67Nan agoloolaawu áliiŋulumuu, li ajuk Fiyeel okila li kayiiño. Li ajukelool jow fit, li aanool: — Awu foof lunaanaak unaboo li Yéesu ata ésukayi yata Nasalet.

68Muñe'e Fiyeel li aceeŋ min aan: — Ihaasut ban ínaanumut foof waa lulobe li wo. Nan alobumuu loon muña'a aban, li áfu' ajow alako li hugulubahu hata ekaakayi. No unnu káyin li kuḷok.

69Agoloolaawu li ajukool, li alaañen aan bukanabuku kalako tomuu: — Anáyinaawu ummu foof buko kunaake kunabumuu li Yéesu.

70Fiyeel li alaañen aceeŋ. Fiyowut, bukanabuku kalako tomuu li kulaañen koonool: — Maḷegen, awu foof bukuluulumuu, mata awu an ata etaamayi yata Gálile.

71Muñe'e Fiyeel li anuu wah wajakut aya li okila humumool aan: — Ihaasut ánayinaawu ummu an jilobemuu li akila.

72Nan alobumuu loon muña'a, káyin li kuyaan kuḷok búḷubut. Muñe'e li awayiḷo hulimahu han Yéesu alobool nomuu aanool: «Fan uceeŋ ñoono ñáhaaji oon luhaasonhaas tówum káyin kuḷok búḷubut.» Muñe'e Fiyeel li alako to jíḷok.

Maak 15

Li kújowetum Yéesu bata Filat

(Máciya 27:1-2, 11-14; Lík 23:1-5; Saŋ 18:28-38)

1Muñe'e li líiŋ hunak hukaten yaan li bújom bíb, huhaanaahu hata élambaayi, li kunahaanaku kata ésukayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, kammuu li Huhaanaahu háamakahu hata Kusuwifaku, li kujoj. Nan kujojumuu kuban, li kujok Yéesu kujenk ban, li kújowetumool kujow kusen Filat.

2Muñe'e Filat li ageḷḷen Yéesu aanool: — Awu ommuu áyiiyawu ata Kusuwifaku? Yéesu li aanool: — Lulobulo mo awu humumi.

3Muñe'e huhaanaahu hata élambaayi li huḷoof Yéesu hoon lakankaan wah wameeŋe wajakut.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Filat li alaañen agelleen Yéesu aanool: — Kama let ubag? Inti lujame wahawu feh wan kulobemuu li wo kuya li awu?

5Bale Yéesu alaañenut abag, gay Filat li asego ŋáa'.

Búsukabu li boon Yéesu abaaŋi li ekuluwa

(Máciya 27:15-26; Lík 23:13-25; Saŋ 18:39–19:15)

6Li kagaan kanookan kata Faak, Filat lakatenekaten an akuḷi, an búsukabu bommuu li boonool akaten.

7Li baj no unnu, ánayine akee an kunaake koon Balabaas an kukuḷe li kufaalool ló, mata kúgugguuḷ ésukayi ban li kumuk an.

8Muñe'e búsukabu li bujow butook Filat min buḷawool boonool akaan loon lafiyomuu li ukaan boot li buko.

9Filat li agelleniil aaniil: — Jifañe min íkatenuluul áyiiyawu ata Kusuwifaku?

(

10Filat lagelleniigelleen loon muña'a mata lahaase jak aan batahaay bújimuu huhaanaahu hata élambaayi li hubet Yéesu li kuŋenool.)

11Bale huhaanaahu hata élambaayi li hutiken búsukabu min buḷaw Filat min ákatenuliil Balabaas.

12Li alaañen agelleen búsukabu aaniil: — Kama muñowu buu jifañe min ikaan anawu an joonemuu áyiiyawu ata Kusuwifaku?

13Bukanabuku li kulaañen kubaŋulo koon: — Ubaaŋool li ekuluwa!

14Filat li agelleniil aaniil: — Kama waa lakaane wajakut? Bale bukanabuku li kuhaŋ mabaŋulo koon: — Ubaaŋool li ekuluwa!

15Muñe'e Filat li afañ akaan búsukabu súum, li ákatenuliil Balabaas. Ban, li alob min kuŋa' kukaluwaas min kutek Yéesu kuban, li aseniil o' kujow kubaaŋ li ekuluwa.

Kusollaaliyaku li kuleken Yéesu

(Máciya 27:27-31; Saŋ 19:2-3)

16Muñe'e kusollaaliyaku li kújowetum Yéesu boot li ekaakayi yammuu kata láala eluufayi yata águubelunaalawu, ban li kúhooñul húmimahu hata kusollaali kaabuku feh.

17Kusollaaliyaku li kukaan Yéesu hújufo hájunke, ban li kuhec kugola kata úbuja kukaan éjambi kukaanool li húkow.

18Muñe'e li kunaak kusaafool koonool: — Jisaafi, áyiiyawu ata Kusuwifaku!

19Li kuŋa' hunuk min kunaak kutekool li húkow, li kunaak kumasenool ban li kúkuntuŋ hákilool min kukaan loon kamanenool kóomi li kó.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Nan kulekenoolumuu kuban, li kúfulen húju fowahu hájunkaahu han kukaanoolumuu, min kulaañen kukaanool wañawu woola. Ban li kújowetumool kúfu' li ésukayi kujow kubaaŋ li ekuluwa.

Kusollaaliyaku li kubaaŋ Yéesu li ekuluwa

(Máciya 27:32-44; Lík 23:26-43; Saŋ 19:17-27)

21Nan kusollaaliyaku kulakomuu kájowetumaku kata Yéesu, li kufam li ánayine akee an koone Simoŋ ata ésukayi yata Siilen, okila li élaañumul bata uḷibawu. Simoŋ okila ammuu atuubaawu ata Alekusandul buko li Lífis. Kusollaaliyaku li kutuuŋ Simoŋ ateb ekuluwaayi yata Yéesu.

22Muñe'e li kújowetum Yéesu boot tan koone Goligota, yo yommuu: «Tin tata husend.»

23Nan kúliiŋ tómuu, li kusenool bunuk bayawooli li múki' boot ahob, bale li ahoy bahob.

24Maḷegen li kubaaŋ Yéesu li ekuluwa, ban li kuñak kútuken min kuhaas waa anoowan li buko ammuu li aŋa' li wañawu woola. Muñowu kúgaboolummuu wañawu woola.

25Nan kubaaŋumuu Yéesu li ekuluwaayi, ewaatuwayi etoken li ebaalikenayi yata li bújom yo báliiŋe.

26Li kababbaluwaku dán kiicumuu wahawu wájimuu li kumukool, kulimaku unke kukiic lómuu: «Ayíiyawu ata kusuwifaku.»

27Kusollaaliyaku li kubaaŋ li sikuluwa kúkuu kúḷuba kukaan aahu kaŋen Yéesu káli, aahu kaŋenool kamay.

28[Muñowu hulimahu han Bakiicelabu bulobumuu húbajummuu, haanumuu: «Lacoboolicoboo li kúkaanikoolaaku.»]

29Muñe'e bukanabuku kanaake kújowum tómuu li kunaak kutek kúkowiil ban li kugel Yéesu, min kunaak koon: — Jéh! Awu jaanumuu luyilo uhum eluufayi yata Ateemit, ban li uŋa' kunak kúhaaji min ulaañen yo uteef,

30ufakenoolo awu humumi ban li úwalowul li ekuluwaayi!

31Manolamu, huhaanaahu hata élambaayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kulako foof kaleken Yéesu min kunaak koon: — Lafakenfaken bukan kukee, ban akitut ayili afakenoolo okila humumool.

32Inti okila ammuu Afakenaawu, Ayíiyawu ata Isilayeel? Muñe'e áwalowul li ekuluwaayi min ujukaal, li úyinenaal li akila. Bukanabuku kan kubaaŋumuu li sikuluwaasu kooj Yéesu, li kugelool foof.

Eketayi yata Yéesu

(Máciya 27:45-56; Lík 23:44-49; Saŋ 19:28-30)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Nan banakabu buyitenumuu, etaamayi feh li élim boot yok ewaatuwayi éhaajutayi banakabu bakeḷe.

34Nan ewaatuwayi éhaajutayi elehenumuu, Yéesu li akaaw butiya aan: «Elí, Elí, lema sabachthani?» Yo yommuu, «Ateemitom, Ateemitom, wáa újiye li ubetenom?»

35Muñe'e kukee li bukanabuku kalako tomuu li kujamool li akaaw, li koon: — Jijanten, lahooñe Elí.

36Muñe'e akee li buko li atey ajow áŋalul hufalen hata efons ayooken li bunuk bacabe hujow huhob, li akok ho li hunuk añuu Yéesu boot ahob. Ban li aan: — Jikob min ujukaal mantee Elí fan abil áwalenulool li ekuluwaayi.

37Bale Yéesu li akaaw butiya, ban li aket.

38Muñe'e no unnu, hufalalahu halakomuu li Eluufayi yata Ateemit li húhaacowumul haatiya boot li etaam hukaan ubey úḷuba.

39Muñe'e anahaanawu ata kusollaali téemeel alako tomuu hákil Yéesu, li ajuk buu laketumuu eeno, li aan: — Li maḷegenamu ánayinaawu ummu lalakolako Añiil ata Ateemit.

40Li baj foof kanaale kalakowe lóyi min kunaak kúŋandenul. Li kanaalaabuku umbuku, Mali ata ésukayi yata Madala, li Mali jaaw ataSaak Atitawu buko Sóose, li Salome, to kulakowe.

41Nan Yéesu alakomuu li etaamayi yata Gálile, kanaalaabuku umbuku li kúnabul li akila, min kunaak kugoloolool. Li baj to foof kanaale kukee kameeŋe kanabe li Yéesu boot yok Yeelusalem.

Kahokaku kata Yéesu

(Máciya 27:57-61; Lík 23:50-56; Saŋ 19:38-42)

42Muñe'e emmuu banakabu bo bayaane bútiimo, ban hunakahu unhu hommuu hata bugoloolabu bata kagaanaku, han emmuu li tikaten, húyiiyaayahu hata Kusuwifaku li húliiŋ,

43Suseef ata ésukayi yata Alimate, li áliiŋul. Lakankaan an áamak li Hujojahu háamakahu hata Kusuwifaku, ban li alako banaak nan Jáyiiyaju jata Ateemitjommuu li jílaŋul. Muñe'e li abaj kakaañen min ajow boot bata Filatajow alobool min asenool ehuluŋayi yata Yéesu.

44Bale Filat li asego nan ajamumuu kaanaku Yéesu layaane aket. Li aboñ kujow kúhooñul anahaanawu ata kusollaaliyaku téemeel, min ageḷḷenool mantee fiyowe nan Yéesu akete.

45Nan anahaanawu ata kusollaaliyaku anoolumuu Yéesu lakeeket, Filat li akat Suseef min ajow aŋa' ehuluŋayi yoola.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

46Muñe'e Suseef li ánoomul kábil kahiite. Ban, li áwalenul ehuluŋayi yata Yéesu li ekuluwaayi, min aŋa' kábil min aḷiim yo aban, li aŋa' yo ajow ahok li huyaak hawoki li hugisa. Ban, li abakken húlankiin háamak hujow húfib kánoonumaku kata huyaakahu.

47Mali ata ésukayi yata Madala, li Mali jaaw ata Sóose li kujuke min kujuk tan Yéesu ahokimuu.

Maak 16

Yéesu li ayitowumul li eketayi

(Máciya 28:1-8; Lík 24:1-12; Saŋ 20:1-10)

1Muñe'e nan húyiiyaayahu hata Kusuwifaku hubanumuu, Mali ata ésukayi yata Madala, li Salome, li Mali jaaw ata Saak, li kúnoomul éki' yaciiŋowe bájum li kuŋa' yo kujow kúki' ehuluŋayi yata Yéesu.

2Li líiŋ hunak hukaten húyiiyaayahu hata Kusuwifaku, li hanakahu hútinaalahu hata esimenayi, kanaalaabuku li kujow bajuk huyaakahu li bújom banakabu bayitowulo.

3Muñe'e li kunaak kugeḷḷenoo to koon: — Ayi fíle áami li aban di abakkenolaal hugisaahu hata kánoonumaku kata huyaakahu?

4Bale nan kulehenumuu li kujuke li kujuk kaanaku hugisaahu hubakkenibakken kaan li kakaŋ, ban huluuluuk ŋáa'.

5Muñe'e kanaalaabuku li kunoken li huyaakahu kúliiŋ, li kujuk ló áfu' mabahe kaŋen kúli, ban li akaano húsabadoo hahiite. Li kúkoli ŋáa'.

6Bale ánayinaawu li aaniil: — Sákoluul! Yéesu ata Nasalet an kubaaŋumuu li ekuluwaayi, jiŋese li akila? Layitowuuyitowul li eketayi. Alet taate. Jijuke, taate kukaanoolumuu.

7Muñe'e jijow joon kúgoomaku koola li Fiyeel foof: «Yéesu lajowe ló ajow akobuul Gálile. Bo jommuu li jijukool loon afinumuu min alobuul.»

8Muñe'e nan kanaalaabuku kúfululumuu li huyaakahu, li kutey mateelene li masegowe kúloyi ho. Bale kulobut an wah mata kúkolikoli.

Yéesu li áfu' Mali ata ésukayi yata Madala

(Máciya 28:9-10; Saŋ 20:11-18)

9[Muñe'e li bújom bíb, nan Yéesu ayitowumulomuu li eketayi hunak hukaten húyiiyaayahu hata Kusuwifaku, li ajand áfu' Mali ata ésukayi yata Madala. Okila Yéesu akesoomuu uyinumawu hutok li úḷubaawu wajakutumuu úfu' li akila.

10Mali li ajow alob mo kúgoomaku kata Yéesu. No unnu buko baloŋe li jokiil ŋáa' min kulako jíḷok.

11Bale nan kujamumuu Mali li aan Yéesu layitowuuyitowul li eketayi ban lajukoojuk, kúyinenut Mali.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li áfu’ kúgoom kúḷuba

(Lík 24:13-35)

12Fúlum tó, Yéesu li áfu’ li kambu kábute, kúgoomaku kúḷuba kalakowe ejow boot li bujal.

13Buko foof li kúlaañul kubil kuheb kúgoom kaabuku. Bale kumitut kúyineniil.

Yéesu li áfu’ kúgoomaku kuŋen li anolawu

(Máciya 28:16-20; Lík 24:36-49; Saŋ 20:19-23; Bakaanelabu 1:6-8)

14Li húbanumahu, Yéesu li afu’ kúgoomaku kuŋen li ano, buko li hutiñ. Li awateteniil min kubajutumuu káyinen, li min kuḷaaḷumuu uyinum, mata kúyinenut li bukanabuku kajukoolumuu nan ayitowulomuu li eketayi.

15Muñe'e Yéesu li aaniil: — Jijow li adunaayi feh jijow jiwaale Hulimahu Hásuumaahu bukanabuku feh.

16An áyinenumuu li Hulimahu Hásuumaahu ban li ábatiiseyi, fan afak; bale an áyinenutumuu, fan ajow li sambun.

17Bújaahalenumabu umbe káyinenumuu lí ínje kommuu li kukaan: — Fan kukesoo uyinumawu wajakutumuu li kajawaku kúmbaam. Fan kulob silob sábuto li sooliil.

18Kujokumuu sinuukayila li kuŋeniil, mantee foof li kuhob busik bamuke, wahoowah let ukaaniil. Kuŋalumuu kuŋeniil kuwalen li bukan kásomute, kúsontaaku umbuku fan kufak.

Yéesu li alaañ boot bata Ateemit

(Lík 24:50-53; Bakaanelabu 1:9-11)

19Nan Amaaŋenawu Yéesu alobiilumuu kulimaku unku aban, Ateemit li aŋalool ájowetum boot li emitayi, ajow akaanool abah kaŋenool kúli.

20Maḷegen kúgoomaku li kujow kuwaale Hulimahu Hásuumaahu tanootan. Amaaŋenawu li álokum li buko, min áhiis kaanaku kulimaku kan kulobemuu maḷegen, li búhiisenum bájaahaleniye banaake bunaboo li ko.]

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lík

Lík 1

Lík li alob mata éliibalayi yoola

1Téwofiil, bukan kameeŋe kuŋeseene mata min kukiic wahawu wabajumuu li alolaal.

2Kukittenkitten wahawu wabajumuu loon bukanabuku humumiil kamaat womuu li húkitumahu, kukittenolaal womuu. Bukanabuku umbuku muñe'e kuwaaleya kata Hulimahu hata Ateemit.

3Muñe'e li igeḷḷen min ihaas jak wahawu wabajumuu li húkitumahu iban, li een jaajak, Ahaanawu Téwofiil , mín ínje foof ikiic kulimaku unke boot li awu.

4Likankaan mo bájum awu humumi li uyili uhaas oon wahawu wan kuliikenimuu maḷegen.

Amalaka li alob Elisabet mata kabukiyaku kata Saŋ Batiis

5Nan Elod alakomuu áyiiyawu ata etaamayi yata Súde, li baj álamba an kunaake koon Sakali li buwaajabu bata élambaayi yata Abiya. Aseekool kajawool Elisabet. Elisabet bubukoolum bata Aaloŋ.

6Buko kúḷuba feh kukankaan bukan kacole hákil Ateemit, imban kútuttuul jak siluwaasu feh li kulimaku feh kata Amaaŋenawu.

7Bale kubajut añiil mata Elisabet ayilaat ajam huhaane, ban buko kúḷuba foofiil feh bahallene.

8Li líiŋ hunak hukee, Sakali li alako bulokool bata álamba li Eluufayi yata Ateemit, mata kaloku buwaajabu booliil.

9Loon élambaayi ekaanemuu, akee li buko fan aḷusumi li éñaakutuken min anoken dán ñéyimuu li Eluufayi yata Amaaŋenawu ajow ayaben ló ecuulaayayi. Hunakahu unhu li lako Sakali.

10Búsukabu feh bata káyinenumuu li Ateemit li bulako tíyaŋ min buḷaw nan ecuulaayayi elakoyimuu kásulaku.

11Muñe'e amalaka ata Amaaŋenawu li áfu' Sakali, ban li ayito alaañ kaŋen kúli husilaahu tan ecuulaayayi ésuleyimuu.

12Nan Sakali ajukumuu amalakaawu li aliiwo. Ekole li ejokool.

13Bale amalakaawu li aanool: — Sákoli, Sakali, mata Ateemit látuttuul kaḷawaku kooli. Aseeki Elisabet fan abuki añiil ánayine, ban loote ukaanool kajawaku kaaneyimuu Saŋ.

14Fan úbajum li añiilawu ésuumahukow yáamak, ban bukan kameeŋe fan súumiil li kabukiyaku koola.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Mata fan alako an áamak hákil Amaaŋenawu. Let ahob bunuk, li ehob yanooyan yayilo ékaliyen. Buyinumabu Banabaabu fan bulako li akila ŋáa' átowum abuki.

16Fan álaañenul kuñiil kameeŋe kata Isilayeel boot bata Amaaŋenawu Ateemit ooliil.

17Fan abil ló áyabul hákil Ateemit, li buyinumabu, li sembaasu sata afulofetawu Elí, min akaan bañiilabu li situubayiil kubaj hujamoo, min álaañenul kátuulutumuu Ateemit kubaj bújallo loon bata bukan kacole. Fan afale bukan boot kayab Amaaŋenawu.

18Muñe'e Sakali li agelḷen amalakaawu aanool: — Li waa léetummuu íhaas een wahawu unwu maḷegen? Mata ínje likaane anahaan ban foof aseekom lahallene.

19Amalakaawu li aan Sakali: — Injé emmuu Gáabuliyeen. Injé ummu nanoonan hákil Ateemit, min inaak ilok boot li okila. Ateemit láboñulomboñul boot min ilob li awu min foof ilobi hulimahu unhe hásuumaahe.

20Ban muñe'e fan ukumbo, ban let uyili úlobul boot yok hunakahu nan wahawu unwu wommuu li ubaj, mata úyinenut kulimaku kúmbaam kammuu li kubaj nan taŋayi yata ko yommuu li éliiŋ.

21No unnu, ésukayi li elako banaakabu bata Sakali, li esego min afiyowulo muñowu dán ñéyimuu li Eluufayi yata Amaaŋenawu.

22Nan Sakali áfulumuu, ayilaat alob li buko. Li kúnaanum kaanaku babbaj wah wan ajuke dán ñéyimuu li Eluufayi yata Amaaŋenawu. Sakali li anaak aŋa' kuŋenool min anaak alob li buko. Ayilaat álobul.

23Muñe'e nan kunakaku kata kalokuwaku kata Sakali kubanumuu, li alaañ ábalo.

24Fiyo jakee, aseekool Elisabet li ayab ha', ban li ayolo kuḷeeñ koono hutok. Lanaanaak aan li buyinumool:

25— Wahawu unwe Amaaŋenawu akaanumuu boot lí ínje. Láfulenfulen muñe'e lí ínje wahawu wájimuu li ibaj ñisuu hákil bukanabuku .

Amalaka li alob Mali mata kabukiyaku kata Yéesu

26Muñe'e li huḷeeñahu hutoken li hanolahu, Ateemit li áboñulamalakaawu,

27bata ásungute ahaasut ánayine an ánayine akee an koone Suseef li bubukoolumabu bata áyiiyawu Dayit, aŋese boot huyab . Asúngutaawu ummu kajawool Mali.

28Amalakaawu li anoken bata Mali áliiŋ li aanool: — Lisaafi Mali, awu jan Ateemit asenumuu káji. Amaaŋenawu ummu li awu.

29Nan Mali ajammuu kulimaku unku li aliiwo; li ayinoo to basaafabu umbu bo bommuu waa.

30Bale amalakaawu li aanool: — Sákoli Mali, mata lubabbaj káji hákil Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Fan uyab ha’, ban fan úfulul li añiil ánayine an óomi li ukaan kajawaku kaaneyimuu Yéesu.

32Fan alako an áamak, ban fan kuhooñool Añiil ata Ateemit ata Haatiya. Amaaŋenawu Ateemit fan asenool efenjeŋayi yata jáyiiyaju jata atuubawool ahaan Dayit.

33Fan alako áyii ata kata Isilayeel boot nanoonan. Jáyiiyaju joola let jiban.

34Mali li aan amalakaawu: — Kama buu wahawu unwu woote uyili ubaj, ínje jahaasutumuu ánayine?

35Amalakaawu li aanool: — Buyinumabu Banabaabu fan bubil bulako li awu, min sembaasu sata Ateemit ata Haatiya síhimeni loon máyiino. Mó mújimuu, añiilawu ammuu li abuki fan akaan añiil anabe, ban fan ahooñi Añiil ata Ateemit.

36Elisabet humumool ammuu ani, lahalete ban fan abaj añiil áyine, maayeet min ahallenumuu. Akila an kunaake koonumuu let ayili ajam huhaane, ummu muñe'e li huḷeeñool hutoken li hano.

37Mata bajut wah wan Ateemit ayilaat akaan.

38Muñe'e Mali li aan: — Injé aloka ata Amaaŋenawu. Jow kaanom loon ulobumuu! Amalakaawu li ajow min akatool to.

Mali li ajow bagaagen Elisabet

39No unnu, Mali li ayito ajow li mahile boot li ésuk yakee yáami li kuyuuyaku kata etaamayi yata Súde.

40Alíiŋ, li anoken li eluufayi yata Sakali ban li asaaf Elisabet.

41Nan Elisabet ayaane ajammuu Mali li asaaf, añiilawu li agoloo li halahu hata Elisabet. Buyinumabu Banabaabu li bulako li Elisabet ŋáa’.

42Elisabet li alob butiya aan: — Awu Ateemit ahaŋumuu másooniyen li kaalaabuku feh, ban kásooniyenaku koola kunku foof li añiilawu an ommuu li ubaj.

43Kama sum ínje emmuu ayi, májimuu jaaw ata Amaaŋenawuúmbaam li abilom bagaagen?

44Mata, lujuke, nan iyaane ijamimuu li usaaf, añiilawu li afum jifum jata ésuumahukow li halom.

45Awólo, awu jáyinenumuu kaanaku wahawu wan Amaaŋenawu alobimuu fan ubaj.

Kakijenaku kata Mali

46Muñe'e Mali li aan: — Lisale maluukamu mata Amaaŋenawu li yaalayi yúmbaam,

47ban li súumom li buyinum mata Ateemit áji, ammuu Afakenaawuúmbaam.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Mata Ateemit lawayiḷowonwayiḷo, ínje jahine emmuu alokaawu oola. Mó
mújimuu, kítum hunakahu hata síyaat, bukanabuku feh fan kunaak koonom:
«áwolo, Mali».

49Mata Ateemit ata Sembe lakankaan wah wáamak boot lí ínje. Kajawaku koola
kuñawo.

50Ban káyiyenaku koola fan kulako li bukanabuku kákoliwoolumuu li taŋ
yanooyan .

51Lakankaan wah wáamak li sembaasu sata kaŋenaku koola: layiyyiis bukanabuku
katebenoolomuu li uyinumiil.

52Ateemit láhooluuhoolul kata sembaasu li sifenjeŋasu sooliil, min ateben
kawalenoolomuu.

53Lasensen ebaj yáamak kacaaletumuu, min alaañen kabajumuu kúbalo, kuŋeniil
kuŋen.

54Labiibil kalamben kata Isilayeel, kammuu kuloka koola: amojenut káhiis
káyiyenaku koola,

55Abulaham li bubukoolumabu boola boot nanoonan, loon alob momuu
situbawolaal sihaan.

56Mali li alako bata Elisabet ebat kuḷeeñ kúhaaji, fú' tó, li alaañ bóot.

Kabukiyaku kata Saŋ Batiis

57Muñe'e nan hunakahu hata Elisabet húliiŋumuu, li anoken li afúlul li añiil
ánayine.

58Kukinoo Elisabet li bukanool li kujam kaanakuAmaaŋenawu láyiyenooyiyen
ŋáa', li súumiil boot li Elisabet ló.

59Nan añiilawu abajumuu kunak hutok li kúhaaji, li kubil boot kateyenool búkut.
Imban li kufañeen kukaanool kajawaku kata atuubawool, Sakali.

60Bale jaawool li aan: — A'aa'! Añiilawu fan ahooñi Saŋ.

61Bukanabuku li koonool: — Bajut an li ebukiinayi yooli, abaje kajawaku unku.

62Muñe'e li kuŋa' kuŋeniil min kugeḷḷen atuubawool min alobiil kajaw kay lafañe
min kukaan añoolool.

63Sakali li alobiil min kusenool jibabbalu min akiic ló kulimaku unke: «Kajawool
Saŋ.» Buko foofiil feh li kusego.

64Yan no unnu, Sakali li ayili alaañen álobul. Li alako to kasal Ateemit butiya.

65Kukinoolool feh li kúkoli. Wahawu unwu feh li uhebooli li etaamayi yata
kuyuuyaku kata Súde.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

66Bukanabuku feh kajamumuu li kulob mo, li kukaan kulimaku unku li uyinumiil min kunaak kugeḷḷenoolo koon: — Kama waa añiilawu aate abil alako? Li maḷegenamu sembaasu sata Amaaŋenawu li akila silakowe.

Sakali li akijen aya li káyiyenaku kata Ateemit

67Muñe'e Buyinumabu Banabaabu li bumeeŋen Sakali, ammuu atuubaawu ata añiilawu, min alob kulim kata Ateemit aan:

68— Usalaal Amaaŋenawu, mata labiibil kalamben ésukayi yoola, min afaken yo.

69Lasenolaasen Afakena ata sembe, li bubukoolumabu bata aloka oola Dayit.

70Wahawu unwu Ateemit alobumuu nan fiyo, li kufulofetaku koola kanabaaku.

71Lansaan fan afakenolaal li kulatoolawolaal, li afakenolaal foof li sembaasu sata bukanabuku kahoyolaamuu.

72Muñowu Ateemit áhiisummuu káyiyenaku koola situubawolaal, loon alobumuu, ban li awayiḷo húfaalumahu hoola hanabaahu.

73Mata Ateemit lanunnuu asen Abulaham ammuu atuubawoolaal ahaan,

74kaanaku fan afakenolaal li kuŋenaku kata kulatoolawolaal, aban li akatolaal min ulokaal boot li akila babajut ekole yanooyan.

75Bájum li uyiliyaal ulakowaal bukan kanabe, li bukan kacole hákil Ateemit, kunakaku feh kata buloŋabu boololaal.

76Bale awu, añoolom, fan ubil uhooñi afulofet ata Ateemit ata haatiya, mata fan uyab Amaaŋenawu hákil min úhosul bútinabu boot li okila.

77Min akaan ésukayi yoola ehaas kaanaku fan áfakenum yo, li kabonket kata uhoofoolawu wooliil.

78Mata Ateemitawu oololaal lababbaj káyiyen ban li ásuum, mó mújimuu fan akaan ehiitum ehiitenumulolaal haatiya, loon banakabu bo li kayitowul.

79Boot kahiiten kammuu li emoocayi li kammuu li élimayi yata eketayi, boot kájowetumolaal li bútinabu bata kásuumaayaku.

80Muñe'e añiilawu Saŋ li ankoo li sembewool li buyinumool ló. Li ajow akin ban wayitomuu, boot yok hunakahu nan áfululumuu hákil ésukayi feh, min kata Isilayeel kuhaasool.

Lík 2

Kabukiyaku kata Yéesu Kilisita
(Máciya 1:18-25)

1No unnu, áyiiyawu áamakawu an koonemuu Ogús li alob min kucob bukanabuku feh kakinumuu li Jáyiiyaju jata Lom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Kacobaku unku kata bukanabuku, kammuu kútinaa, li kukaani nan Kíiliniyis alakomuu águubelunaalawu ata etaamayi yata Siili.

3Bukanabuku feh li kujow, anoowan li ésukayi yoola, kujow kukiic bo ujawawu wooliil.

4Suseef foof li áfulumul li ésukayi yata Nasalet li etaamayi yata Gálile, min ajow boot li etaamayi yata Súde li ésukayi yaaneyimuu Betilehem ban áyiiyawu Dayit abukimuu; mata Suseef humumool lalakolako bubukolum bata Dayit.

5Suseef li ajow kukiic bo kajawuku koola akila li Mali an aŋesumuu boot huyab. No unnu Mali akila li ha'.

6Bale nan kulakomuu Betilehem, hunakahu nan añiilawu ata Mali ammuu li abuki li húliiŋ.

7Mali li áfulul li añiil ánayine, añoolool átinaa. Li aŋa' uḷaac min ahutool ban li ahintenool li buyinjaay, mata li eluufayi dán ejawoolaayi ewalenemuu, lewut.

Amalaka li áfu' kumata

(Dañeel 9:21-26; Esay 41:27)

8Muñe'e li baj li halaabahu unhu hanolahu, kumata kanaake kuŋot li siŋamasu min kufooy sínuukuleŋasu sooliil.

9Muñe'e, amalaka ataAmaaŋenawu li áfululiil. Máyiineniyamu mata Amaaŋenawu li mujaaŋeniil múwooñen. Muñe'e li kúkoli ŋáa'.

10Bale amalakaawu li aaniil: — Sákoluul, mata libiibil boot kalobuul hulim hásuume, haate hukaan ésuumansuum yáamak ésukayi feh.

11Afakena, Amaaŋenawu.

12Muñe'e jommuu li jíhaasumool: fan jijuk añiil ahutumi uḷaac, ahinteni li buyinjaay.

13Li kulako to, húmim hata emalaka yata emitayi li huyaan húlaŋul tó li amalaka aahu, min kulako kasal Ateemit koon:

14«Máyiineniyamu mujow mulako mata Ateemit ata haatiya tiya emitayi, ban kásuumaay kujow kubaj li etaamayi li bukanabuku kan afañumuu!»

Kumataabuku li kujow boot Betilehem bajuk Yéesu

15Nan kumalakaaku kukatiil tomuu min kulaañ boot li emitayi, kumataabuku li koonoo: — Kama uja'aal boot Betilehem ujow ujukulaal wahawu wabajumuu, wan Amaaŋenawu Ateemit ahebolaamuu.

16Kumataabuku li kusommen kujow boot bo kúliiŋ, li kutook to Mali li Suseef, li jiñiilaju mahinteni li buyinjaayabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Nan kujukumuu añiilawu kuban, li kuheb wahawu wan amalakaawu alobiilumuu mata añiilawu ummu atitawu.

18Bukanabuku feh kajamumuu wahawu wan kumataabuku kulobumuu, li kusego.

19Bale Mali li akaan wahawu unwu feh li buyinumool, ban li anaak ayinoo mata wo.

20Fúlum tó, kumataabuku li kulaañ bóot. Li kulako kasal li kábinken Ateemit, buko li bóotabu, mata wahawu feh wan kujamumuu li wan kujukumuu, ubabbaj loon amalakaawu alobiil womuu.

Li kukaan Yéesu kajaw

21Nan hunakahu hutoken li húhaajutahu húliiŋumuu boot minkuteyen añiilawu búkut aseniilumuu tówum jaawool ahalet.

Yéesu li áhiiseni li Eluufayi yata Ateemit

22Fúlum tó, kunakaku kan Suseef buko li Mali kommuu kukaan tówum kukaan kágiilenaku kooliil loon eluwaayi;

23Mata kikkiic li eluwaayi yata Amaaŋenawu kaanaku:

«Añiil anoowan áyine átinaa, fan akati to boot li Amaaŋenawu.»

24Suseef buko li Mali li kúŋalul síleebaan síl̥uba, yáyine li yaale, mantee foof síhuulab síl̥uba sañiilowe kubil kusen álambaawu boot asila, loon eluwaayi yata Amaaŋenawu elobumuu.

Simiyoŋ li asal Ateemit mata Yéesu

25Muñe'e li baj Yeelusalem ánayine akee an koone Simiyoŋ. Simiyoŋ lakankaan an acole ban li átuul Ateemit. Li alako banaak anawu ammuu li afaken Isilayeel. Buyinumabu Banabaabu bulakolako li akila.

26Buyinumabu Banabaabu li bulobool kaanaku let aket akila bajukutAfakenaawu an Amaaŋenawu áboñulumuu.

27Muñe'e Buyinumabu Banabaabu li bujow li Simiyoŋ boot li Eluufayi yata Ateemit. Nan sibukoolaasu sata Yéesu síŋaluloomuu okila atitawu boot kubil kukaan loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu,

28Simiyoŋ li ayab Yéesu li kuŋen jaawool afeb, min asal Ateemit aan:

29— Amaaŋen, muñe'e luyilo ukat alokaawu ooli min aket li kásuumaay. Lukankaan loon ulobommuu.

30Mata lijuke li kúkilom Afakenaawu abilummuu li awu,

31an úfulenulumuu abil bukanabuku feh kujuk:

32ammuu mawuŋaamu mammuu li múji bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool li kuhaasi, min alako máyiineniyamu mata Isilayeel, ésukayi yooli.

Kulimaku kata Simiyoŋ kabilumulomuu li Ateemit

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Atuuba Yéesu li jaawool li kusego mata kulimaku kan Simiyoŋ alobumuu aya li Yéesu.

34Simiyoŋ li ásooniyeniil ban li aan Mali, jaaw ata Yéesu: — Ateemit laḷuḷḷus añiilawu umme bánum li áji bukan kameeŋe kataIsilayeel li kulo, kaabuku li kuyito. Fan alako búhiisenum bata Ateemit ban bukanabuku kóomi li kuhoy.

35Ban fan áji uyinoolawu wan bukan kameeŋe kukaane li uyinumiil li uhaasi. Bale awu Mali, fan séngiyi ŋáa' loon ékundu eyayi li huuñ.

Aana li asal Ateemit mata Yéesu

36Li baj no foof afulofet anaale. Kajawool Aana. Aana alakomuu ásungutaawu ata Fanuwel, li ebukiinayi yata Aseel. Lahallenhanlen ŋáa'. Lakine li áyinool ayaboomuu akila ásungutaawu, simit soono hutok li síḷuba.

37Fúlum tó, Aana li ahok áyinool ban li alako to boot yok nan abajumuu simit kúyii kubakii li sibakii. Anaakut áfu' liEluufayi yata Ateemit, min inaak alok boot li Ateemit etihunaka aban ehuka, li kamommo li kaḷaw ló.

38Aana li áliiŋul tó li mano li Simiyoŋ, min alako kasal Ateemit. Li alob mata Yéesu asen bukanabuku feh kalakomuu banaak min Ateemit afaken Yeelusalem.

Suseef li Mali li kulaañ boot Nasalet

(Máciya 2:22-23)

39Nan sibukoolaasu sata Yéesu sikaanumuu siban wahawu feh waneluwaayi.

40Muñe'e añiilawu li ank li sembewool ló. Li ájallo ŋáa', ban kájiyaku kata Ateemit li kulako li okila.

Yéesu li alako búwonnoo li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis

41Káyiilookayiil sibukoolaasu sata Yéesu fan sijow Yeelusalem sijow sikaan bo kagaanaku kata kúmbuuluwaku kabajutumuu élebiil.

42Nan Yéesu abajumuu simit kuŋen li síḷuba, li kujow li okila ló boot Yeelusalem, loon kufiyomuu li kukaan li kagaan kata kúmbuuluwaku kabajutumuu élebiil.

43Muñe'e nan kagaanaku kubanumuu, Suseef li Mali li kulaañ bóot. Bale Yéesu li alako Yeelusalem, sibukoolawool bahaasut.

44Li sinaak siyinoo li soon Yéesu ummu li bukanabuku kan kúnaboolulomuu. Muñe'e li kujow etihunaka ejow eban, li kulako huŋesool li bukaniil li foof bukanabuku kan kuhaasumuu.

45Bale nan kujukutoolumuu, li kulaañ boot Yeelusalem kujow kuŋesool bo.

46Li baj kunak kúhaaji, li kujukool li Eluufayi yata Ateemit mabahe li tut kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis min anaak ajanteniil ban li anaak ageḷḷenooliil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Bukanabuku feh kajantenumuu Yéesu li kusego humum hata butuukowabu boola li kulimaku kan anaake abagiilumuu.

48Nan sibukolawool sijukoolumuu li sisego ŋáa’, jaawool li aanool: — Añoolom, wáa újiye li úkaanoli loon muña'a? Injé li atuubayi huŋesi jilakowe li buyina ló.

49Yéesu li aaniil: — Wáa újiye li jóomi li huŋesom? Kama jihaasut joon leete ikaan bulokabu bata Atuubawom?

50Bale sibukolawool sínaanumut hulimahu han alobiilumuu.

51Fúlum tó, Yéesu li akaan loon kuloboolumuu, min anab li buko kulaañ boot Nasalet. Jaawool li aŋa’ wahawu wabajumuu feh akaan li buyinumool.

52Muñe'e Yéesu li ahaŋ mank ban li ahaŋ májallo, li ásuum Ateemit li bukanabuku foof.

Lík 3

Saŋ Batiis afulofet

(Máciya 3:1-12; Maak 1:1-8; Saŋ 1:19-28)

1Muñe'e li emitayi ekaatenayi yata Jáyiiyaju jata áyiiyawu áamakawu Tibeel, nan Fons Filat alako nomuu águubelunaalawu ata etaamayi yata Súde, Elod li alako anahaanawu ata etaamayi yata Gálile. Atuyool Fílib li alako anahaanawu ata etaamayi yata Itúle li yata Talakonit. Lisaniyaas li alako anahaanawu ata etaamayi yata Abilen.

2Aan buko li Kayif li kulako no kúlambaaku káamakaku. Ateemit li asen hulimahu hoola Saŋ ata Sakali, li kayiinaayaku.

3Saŋ li añaahoo li etaamayi feh yakoojumuu katunkaku kaneyimuu Suuludeŋ, min anaak awaale aan: — Jítiiwo jiŋa’ buloŋ buwunkul, min jíbatiiseyi mantee Ateemit li abonket uhoofoolawu wooluul.

4Muñowu kulimaku kan afulofetawu alobumuu kúbajummuu, kan akiicumuu li éliibalayi yoola mata Saŋ, aan:

«Laale hulimahu hata anawu abaŋulowemuu li kayiinaayaku aan: “Jíhosul bútinabu boot li Amaaŋenawu, jikaanool útin wacole!

5Buwokaay banooban fan buḷiyi, Huyuuy li hulij hanoohan fan húliili, Utínawu wáŋondikoomuu fan ucoleni, Utínawu wajakutumuu fan umemeni.

6Ban bukanabuku feh fan kujuk koon Ateemit lafañe afakeniil”.»

7Muñe'e Saŋ li aan búsukabu babilumuu boot min ábatiiseyiil: — Siḷaaḷakase! Ayimaa abuntuluul aanuul jíbatiisemuu li jifak li katekaku kaanomuu li kubil kata etindihuuñayi yata Ateemit?

8Muñe'e kama jikaan majake, min jíhiis kaanaku jibabbaj buloŋ buwunkul. Ban jakum jibuntoolo min joon: «Abulaham ammuu átuubawoli ahaan.» Mata fan

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

ilobuul kaanaku Ateemit layilo áfunnumul li kuyitikaku unku bañiil bata Abulaham!

9Jíkaanum, hufiikumahu hukaani huban tin huhaalahu hata unuunukenawu boot kafalen. Kama bunuunuken banooban baatutumuu bubaj ebukoolum yajake fan bufaleni beten li sambun.

10Búsukabu li bugeḷḷen Saŋ boonool: — Kama waa joote jikaan?

11Saŋ li aaniil: — An abajumuu újufo úḷuba li asen kaaku an abajut kájufo. An foof abajumuu atiñ, li asen an abajut atiñ.

12Kúyababuhal li kubil foof boot min Saŋ ábatiiseyiil, kúliiŋul li kugeḷḷenool koonool: — Anahaan waa joote jikaan?

13Saŋ li aaniil: — Jakum jilob bukanabuku min kuhal haŋ wahawu wan eluwaayi elobumuu.

14Kusollaali li kugeḷḷenool foof koonool: — Olóli waa joote jikaan? Saŋ li aaniil: — Jakum jilam sídalam an, jakum jímal jiya li an, jijok to li bacaamabu booluul.

15Muñe'e ésukayi li elako banaak li kákangum ló. Anoowan li buko li anaak ayinoo li aan nakee Saŋ ammuu Afakenaawu.

16Saŋ li aaniil foofiil feh: — Injé li mal li bátiisewumuul, bale an ummu li ebil ahaŋom sembe. Itookut min iḷeḷ uneewawu wata sidallaasu soola. Akila fan ábatiisewuul li Buyinumabu Banabaabu, li sambun.

17Káweyumaku koola kunku li kaŋenool. Fan awuu ekaakayi yoola ejow éfu' kis, li aheefen edenfeteŋayi, ban li awuu yo ahahen li bulaŋen. Bale búhulabu fan ásu' bó li sambun sáhokoweliit.

18Saŋ li alaañen awankulen ésukayi li wah wameeŋe, ban li alobiil Hulimahu Hásuumaahu.

19Bale Saŋ Batiis li awataten águubelunaalawu Elod mata layayyab Elodiyaas, anaalaawu ata atuyool Fílib, Fílib okila li buloŋ, mata lakankaan foof wah wameeŋe wajakut afamen to.

20Elod li amit ajok Saŋ akuḷ afamen to li wah waawu feh wan akaanumuu.

Saŋ li ábatiise Yéesu

(Máciya 3:13-17; Maak 1:9-11)

21Nan Saŋ Batiis ábatiisemuu ésukayi feh aban, li ábatiise foof Yéesu. Nan Yéesu alakomuu kaḷawaku, emitayi li ébabulo.

22Muñe'e Buyinumabu Banabaabu li búwalowul li kambu kata éleebaan bubil bulako li akila. Hulim li hujami li emitayi haane: — Awu ommuu Añoolom an íboolimuu ŋáa'. Buyinumom feh li awu li kaan bo.

Kalandaku kata Yéesu Kilisita

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Máciya 1:1-17)

23Nan Yéesu alehenumuu simit áyii li kuŋen, li átoŋ awaale ésukayi Hulimahu
Hásuumaahu. Loon bukanabuku kunaake kuyinoomuu, Yéesu añiil ata Suseef ata
Héli.

24Héli ata Matat, Matat ata Lebi, Lebi ata Meliki, Meliki ata Janay, Janay ata Suseef,

25Suseef ata Matatiyaas, Matatiyaas ata Amos, Amos ata Náhum, Náhum ata Esili,
Esili ata Nagay,

26Nagay ata Maat, Maat ata Matatiyaas, Matatiyaas ata Semeyin, Semeyin ata
Sosek, Sosek ata Soda,

27Soda ata Sowanan, Sowanan ata Lesa, Lesa ata Solobabel, Solobabel ata
Salaasiyel, Salaasiyel ata Neli,

28Neli ata Meliki, Meliki ata Adi, Adi ata Kosam, Kosam ata Elimadam, Elimadam
ata Eel,

29Eel ata Yéesu, Yéesu ata Eliyeseel, Eliyeseel ata Soolim, Soolim ata Matat, Matat
ata Lebi,

30Lebi ata Simiyoŋ, Simiyoŋ ata Súda, Súda ata Suseef, Suseef ata Sonam, Sonam
ata Eliyakim,

31Eliyakim ata Meleya, Meleya ata Menna, Menna ata Mataata, Mataata ata Natan,
Natan ata Dayit,

32Dayit ata Isay, Isay ata Sobed, Sobed ata Bóos, Bóos ata Sala, Sala ata Naasoŋ,

33Naasoŋ ata Aminadab, Aminadab ata Adimin, Adimin ata Alini, Alini ata Esilom,
Esilom ata Falees, Falees ata Súda,

34Súda ata Sakob, Sakob ata Isaak, Isaak ata Abulaham, Abulaham ata Taala, Taala
ata Nakool,

35Nakool ata Séeluk, Séeluk ata Lágo, Lágo ata Falek, Falek ata Ebeel, Ebeel ata Sala,

36Sala ata Kayinam, Kayinam ata Alifasad, Alifasad ata Sem, Sem ata Nówe, Nówe
ata Lamek,

37Lamek ata Matusala, Matusala ata Enok, Enok ata Saaled, Saaled ata Maleleel,
Maleleel ata Kayinan,

38Kayinan ata Enos, Enos ata Set, Set ata Adam, Adam ata Ateemit.

Lík 4

Sayitaane li abuntoo Yéesu

(Máciya 4:1-11; Maak 1:12-13)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Nan Buyinumabu Banabaabu bubilumuu bulako li Yéesu, li álaañumul li katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ. Buyinumabu li bújowetumool boot li kayiinaayaku.

2Nan Yéesu áliiŋumuu li kayiinaayaku, Sayitaane li abuntoolool ló kunak koono kúyii kúḷuba. Yéesu atiñut wahoowah li kunakaku unku feh. Nan kubanumuu bucaa li bujokool.

3Muñe'e Sayitaane li aan Yéesu: — Nokoomuu loon awu ommuu Añiilawu ata Ateemit, ulob huyitikahu unhu min hulaañ húmbuulu.

4Yéesu li aan Sayitaane: — Hulimahu hata Ateemit hoone: «An ayilaat áloŋum húmbuulu bale .»

5Sayitaane li aŋiten Yéesu haŋ máloyi, min áhiisool yan li mano úyiiyawu feh wata etaamayi.

6Ban li aan Yéesu: — Fan iseni sembaasu unsu feh li ebajayi yata úyiiyawu unwu, mata wahawu unwu feh ínje useni, ban liyilo isen wo an an ifañe.

7Kama úkuntuŋumuu hákilom min umanenom, wahawu unwu feh li ulako wooli.

8Yéesu li aanool: — Hulimahu hata Ateemit hoone: «Amaaŋenawu, Ateemitawu uya balewool loote umanen, ban loote ulok boot li akila bale .»

9Muñe'e Sayitaane li ájowetum Yéesu boot Yeelusalem, min ajow akaanool haatiya tiya Eluufayi yata Ateemit. Nan kúliiŋ dómuu, Sayitaane li aan Yéesu: — Nokoomuu loon awu ommuu Añiilawu ata Ateemit, li ufum boot teetaam, mata Hulimahu hata Ateemit hoone:

10«Ateemit fan alob kumalakaaku koola min kufooyi.»

11Ban foof honsoon:

«Fan kuyalleni jakum bil kaati kulo li huyitik .»

12Yéesu li aanool: — Hulimahu hata Ateemit honsoon foof:

«Jakum ubuntoo Amaaŋenawu, Ateemitawu uya .»

13Muñe'e nan Sayitaane abanumuu jabuntoolaju jata Yéesu akila bábanulo batuukabu boola feh, li akatool to min ajow boot bil nakee.

Yéesu li átoŋ awaale li etaamayi yata Gálile

(Máciya 4:12-17; Maak 1:14-15)

14Fúlum tó, Yéesu li alaañ boot li etaamayi yata Gálile, sembaasu sata Buyinumabu Banabaabu so li okila. Li kulob moola li halaabahu unhu feh.

15Yéesu li anaak aliiken bukanabuku Hulimahu li siluufasu sata kaḷawaku, bukanabuku feh li kunaak kusalool.

Kata Nasalet li kuhoy Yéesu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Mácíya 13:53-58; Maak 6:1-6)

16Muñe'e, Yéesu li ajow boot Nasalet ban aakenimuu akila añiilawu. Li anoken li eluufayi yata kaḷawaku, loon afiyomuu li akaan. Ban li ayito boot kajanga Hulimahu hata Ateemit.

17Muñe'e li kusenool éliibalayi yata afulofetawu. Li áboоñul yó, li ajuk tan kiicumuu kaanaku:

18«Buyinumabu Banabaabu bata Amaaŋenawu bumbu lí ínje, mata laḷusonḷus boot kawaale Hulimahu Hásuumaahu kusukateenabuku. Amaaŋenawu láboñulomboñul boot elob mata kafakenaku kata kajokimuu. Min íji káfuumumuu li kulaañ kujuk, boot kákotul kágootenimuu.

19Boot kayiiŋen káyiilaku kata kájiyaku kata Amaaŋenawu .»

20Fúlum tó, Yéesu li abooñ éliibalayi alaañen asen alokaawu ban li abah. Bukanabuku feh kalakomuu li eluufayi yata kaḷawaku li kuŋa' kúkiliil feh kuya li okila.

21Muñe'e Yéesu li aaniil: — Síyaatayi inye hulimahu unhe hakiicimuu han jijamumee, hubaje.

22Bukanabuku feh li súumiil li Yéesu. Li kusego mata kulimaku kásuumaaku kan alobiilumuu. Li koon: — Kama kele inti okila ammuu añiilawu ata Suseef?

23Yéesu li aaniil: — Manooman fan jilobom húḷokuwahu unhe: «Awu ammuu abuntena, ubuntenoolo awu humumi.» Fan foof joonom: «Jijame wahawu feh wan ukaanumuu li ésukayi yata Káfeenawum, muñe'e ukaan taate li ésukayi yooli wahawu wanolawu.»

24Fúlum tó, Yéesu li afamen aaniil: — Li maḷegenamu, boot min ilobuul, bajut afulofet ayabi jak li ésukool.

25Li maḷegenamu, boot min ilobuul, bajeene Isilayeel kanaale kameeŋe kahoke kúyiniil nan afulofetawu Elí alako to nomuu; nan emitayi elaalutumuu simit síhaaji li kúḷeeñ hutok li hano, min bamuufaay báamak bulako li ésukayi feh.

26Bale Ateemit aboñut Elí bata akee li buko. Bata anaale akee bale laboñool, ahoke áyinool ban li akin Salefita li etaamayi yata Sidoŋ.

27Bajeene foof Isilayeel bukan kameeŋe kata háhaayee. No unnu, afulofetawu Elíise o' li buloŋ. Imban Elíise afakenut anoowan li buko. Naamaŋ bale áfulumulomuu li etaamayi yata Siili, lafakenumuu.

28Bukanabuku feh kalakomuu li eluufayi yata kaḷawaku, etindihuuñ yáamak li ejokiil nan kujamumuu kulimaku unku.

29Li kuyito kujok Yéesu kúfulen tíyaŋ ésukayi. Ban li kujow li okila boot haatiya huyuuyahu dán ésukayi yooliil eteefimuu, min kufañeen kúhalabumulool ló.

30Bale Yéesu li ájowumiil li tut ajow bútinool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li akesoo buyinum bajakut búfu’ li ánayine akee

(Maak 1:21-28)

31Muñe'e Yéesu li ajow boot Káfeenawum yammuu ésuk yata etaamayi yata Gálile, min anaak aliiken bo bukanabuku Hulimahu hata Ateemit li kúyiiyaayaku kata Kusuwifaku.

32Baliikenelabu bata Yéesu li bukaan bukanabuku kalakomuu bajantenabu boola kusego ŋáa’, mata lanaanaak alob li sembe ló.

33Li baj li eluufayi yata kaḷawaku ánayine an buyinum bajakut bújufoye, anaake akaaw butiya aan:

34— Aah! Yéesu ata Nasalet, waa lookoolaale? Waa lubiibil boot kájimenoli? Lihaase awu ommuu ayi: Awu ommuu Anawu anabaawu an Ateemit aboñulomuu.

35Yéesu li anuuloo buyinumabu bajakutumuu li sembe aan: — Ulu ban li úfu’ li ánayinaawu ummu! Buyinumabu bajakutumuu li bubet ánayinaawu teetaam hákil ésukayi feh, min búfu’ li akila, bakaanutool majakut.

36Bukanabuku feh li kúkoli min kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama laalu hulim buu, unhu? Anuuloo uyinumawu wajakutaawu li sembe li kakaañen ló, li úfu’!

37Yéesu li ajamo aban básukabu feh bakoojumuu ésukayi yata Káfeenawum.

Yéesu li afaken bukan kameeŋe kásomute

(Máciya 8:14-17; Maak 1:29-34)

38Muñe'e Yéesu li áfulumul li eluufayi yata kaḷawaku. Li áliiŋ, li atook aḷol Simoŋ aale bújuusa báamak babetelool. Li kuyaakoo Yéesu mantee li afakenool.

39Yéesu li ásiten ajooŋoo li anaalaawu min anuuloo bújuusaabu li sembe. Li búfu’ li okila, min anaalaawu ayaan ayito alakoyiil kakaan kutiñ.

40Nan banakabu bulomuu, bukanabuku feh kabajumuu booliil kúsomuta kata jilum janoojan, li kubil li buko boot bata Yéesu. Yéesu li awalen kuŋenool li húkow hata ásomuta anoowan min afakeniil.

41Uyinum wajakut li úfu’ foof li bukan kameeŋe kan újufoyeenumuu. Li unaak ukaaw, wo li káfulaku woon: — Awu ommuu Añiilawu ata Ateemit! Bale Yéesu li anuuloo wo ban akatut wo min ulob, mata wo uhaase woon okila ammuu Afakenaawu.

Yéesu li ájowum Káfeenawum boot Súde

(Maak 1:35-39)

42Nan banakabu bukatenumuu, Yéesu li áfu’ li ésukayi ajow boot tan wayitowe. Búsuk li bulakowool huŋes. Nan búsukabu bujukoolumuu, li bufañ bútukool jakum bil ajow akatiil to.

43Bale Yéesu li aaniil: — Leete foof ilob Hulimahu Hásuumaahu hata Jáyiiyaju jata Ateemitli sísuk saasu. Mata wahawu unwu újimuu Ateemit li aboñulom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

44Muñe'e Yéesu li anaak awaale li siluufasu sata kaḻawaku sata etaamayi yata Súde .

Lík 5

Kúgoomaku kútinaalaku kata Yéesu

(Máciya 4:18-22; Maak 1:16-20)

1Li líiŋ hunak hakee, Yéesu li alako bata katantaku kata húwajahu hata Genesalet. Búsuk li bunaak buñuññoo téetiwool boot bajam Hulimahu hata Ateemit.

2Li ajuk usaana úḻuba li katantaku kata húwajahu. Kumbaalabuku kakil bomuu buko báwalowumulo ló min kulako kafos simbaalasu sooliil.

3Li ájufo li bakee li usaanaawu, li lako bata Simoŋ. Li aan Simoŋ: — Uween bo búloyi jakee katantaku. Yéesu li abah li busaanaabu min alako kaliiken búsukabu Hulimahu hata Ateemit.

4Muñe'e nan Yéesu abanumuu elobayi, li aan Simoŋ: — Uween busaanaabu boot ban sénkimuu, ban li jibet simbaalasu sooluul awu li kufaali, min jimbaal.

5Simoŋ li aanool: — Anahaan, jimbaale ehukaayi feh ban jijokut wahoowah. Bale emmuu awu ulobe, fan ibet simbaalasu.

6Maḻegen nan kubetumuu simbaalasu, li kujok siwol majok gay simbaalasu sooliil li silako li sihaaco.

7Li kúyiit kuŋen kufaaliil kalakomuu li busaana baabu, mata min kubil kulambeniil. Kufaaliil li kubil kúliiŋul, li kumeeŋen usaanaawu úḻubaawu siwol gay li ulako li ukeel.

8Nan Simoŋ Fiyeel ajukumuu loon muña'a, li ákuntuŋ hákil Yéesu min aan: — Anahaan, úloyiyom, mata ínje ahoofoola.

9Muñe'e Simoŋ li kufaalool feh kan kunaboomuu, li kusego ban li kúkoli ŋáa' humum hata siwolasu san kujokumuu bajokelabu.

10Kunaboolaaku kata Simoŋ, Saak li Saŋ kata Sebede, buko foof li kusego ŋáa'. Bale Yéesu li aan Simoŋ: — Sákoli! Muñe'e kítum síyaat, bukan loote unaak úŋalul boot lí ínje.

11Nan kuweenumuu usaanaawu wooliil kujow kuya li katantaku, li kukat to wahoowah feh min kunab li akila.

Yéesu li afaken an ata háhaayee

(Máciya 8:1-4; Maak 1:40-45)

12Li líiŋ hunak hakee, Yéesu li alako li ésuk yakee. Anáyine an háhaayee ejoke li abil. Nan ajukumuu Yéesu, li akuntuŋ hákilool min aya buulool teetaam ban li ayaakoolool anool: — Anahaan, ufañumuu luyilo úgiilenom .

13Yéesu li atooken kaŋenool agolool, ban li aanool: — Lifañe. Ugíilo. Kásomutaku li kuyaan kúfu' li ánayinaawu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Muñe'e Yéesu li aanool: — Ukáanum, jakum ulob mo an. Bale ujow boot bata álambaawu min ánandi, ban li usen busuuhenabu bata kágiilenaku ban afulofetawu Móyiis alobumuu, min híis bukanabuku feh kaanaku lufake.

15Muñe'e Yéesu li ahaŋ majamo. Búsukabu li bunaak buhaŋ mabil meeŋ boot bajantenool li foof mantee li afakeniil li úsomutawu wooliil.

16Bale Yéesu li añako ajow alako ban wayitowe min aḷaw.

Yéesu li afaken an abobowe

(Máciya 9:1-8; Maak 2:1-12)

17Muñe'e li líiŋ hunak hakee, Yéesu li alako buliiken ésukayi Hulimahu hata Ateemit. Li baj Kufaaliisiyeŋ li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, kabahe kukoojool. Buko umbuku li sísukasu feh sata etaamayi yata Gálile li sata etaamayi yata Súde, li foof ésukayi yata Yeelusalem kubilumulo. Sembaasu sataAmaaŋenawu li Yéesu silakowe, min afaken bukanabuku kásomutumuu.

18Kánayine kátebulo li bukaḷ ánayine abobowe, li kúliiŋul. Li kulako huŋes boot min kúnoonetum hubobahu li eluufayi min kuwalenool hákil Yéesu.

19Bale búsukabu li búji kuyilaat kujow li okila boot tan Yéesu alakomuu. Li kuŋito li butacabu bata eluufayi min kúfabul éfanteen, ban li kúwalenumul to hubobahu li bukaḷabu ló, li tut ésukayi feh, hákil Yéesu.

20Nan Yéesu ajukumuu buu káyinenaku kooli kuluukumuu, li aan ánayinaawu: — Afaalom, uhoofoolawu wooli ubonketibonket.

21Muñe'e kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li Kufaaliisiyeŋaku li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama ánayinaawu ummu agelemuu li Ateemit, okila ammuu ayi? Ayi ayilo abonket uhoofoolawu ábuti li Ateemit balewool?

22Bale Yéesu li ahaas uyinoolawu wooliil, li aaniil: — Kama wáa újiye li jibaj uyinoolawu unwu?

23Waa uhaŋe másuum elob, kaan hubobahu: «Uhoofooli ubonketibonket» mantee kaanool: «Uyito min ujow»?

24Bale, lifañe min jihaas kaanaku Añool-Anlababbaj kayile li etaamaye kata kabonket uhoofoo. Muñe'e Yéesu li aan ánayinaawu abobomuu: — Uyito, uŋa' bukaḷabu booli min ujow bóot.

25Anáyinaawu li ayaan ayito hákil ésukayi feh, min aŋa' bukaḷabu dán kuhinteneenoomuu min ajow bóot, mo lasalemaa Ateemit.

26Bukanabuku feh li kusego ŋáa'. Li kusal Ateemit, li ekole ló min kunaak koon: — Lujukaale síyaat wah wájaahaleniye ŋáa'.

Yéesu li ahooñ Lebi alako ágoomawu oola

(Máciya 9:9-13; Maak 2:13-17)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Nan fú’ tómuu, Yéesu li áfulul, li ajuk áyababuhal an koone Lebi mabahe tan halemuu. Yéesu li aanool: — Unábul lí ínje!

28Lebi li akat to wahawu woola feh, min ayito anab li akila.

29Fúlum tó, Lebi li akaan boola húbaññaati boot li Yéesu. Kúyababuhal kameeŋe li bukan kukee li kubil kubah min kutiñ li buko.

30Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku kata Yéesu: — Kama wáa újiye li jitiñum ban li jíhobum dín dáno likúyababuhalabu li bukanabuku kammuu kuhoofoola?

31Yéesu li aaniil: — Inti bukan kásomutut joke li abuntena, bale kásomutumuu joke li abuntena.

32Ibilut kahooñ bukan kayinoole li koon buko bukan kacole koom, bale kuhoofoola libile kahooñ, mantee li kútiiwo kuŋa’ buloŋ buwunkul.

Múkaaniin mahaan munaboolut li muwunkul

(Máciya 9:14-17; Maak 2:18-22)

33Muñe'e kukee li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Kúgoomaku foof. Bale kúgoomaku kooli buko fan kutiñ li kuhob.

34Yéesu li aaniil: — Mantee jiyilo jikaan bukan kahooñuli boot ébuto kumommo, ánayinaawu ammuu li ébutowayi akila to li buko?

35Bale hunakahu fan húliiŋ nan ánayinaawu ammuu li ébutowayi ammuu ájim li buko. No unnu kommuu li kumommowool.

Makaane muhaan muyilaat munaboo li muwunkul

36Yéesu li aŋa’ bukittenoolumabu umbe min alob li buko: — An áhaaculeliit hufalen li kañ kuwunkul min áfiboo kañ kuhaan. Mata akaan momuu, kañaku kuwunkulaku fan kuhaaco, ban hufalenahu huwunkulahu let hunaboo li kañaku kuhaanaku.

37Manolamu, an áŋaleliit bunuk buwunkul aḷolen li situnfen sájoje. Mata an akaan momuu, bunukabu buwunkulabu fan búji situnfenasu sájojumuu li sifemb, min bunukabu búyuwo. Situnfenasu so li kajen.

38Bale fan uŋa’ bunuk buwunkul uḷolen li situnfen siwunkul!

39Ban an ahobumuu búluuk aban, let afañ amit ahob bunuk buwunkul, mata fan aan «Búluukabu buhaŋ másuum.»

Lík 6

Yéesu ammuu anahaanawu ata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku

(Máciya 12:1-8; Maak 2:23-28)

1Muñe'e li líiŋ li hunak hata húyiiyaay hata Kusuwifaku koola li kuwuutul ubasawu wata edenfeteŋ kufoofoy li kuŋeniil kutokoñ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Kufaaliisiyeŋ kukee li kooniil: — Wáa újiye bukuluul li jinaak jikaan wah wan Eluwaayi yata Móyiis éhile kakaan li húyiiyaayahu hoololaal?

3Yéesu li aaniil: — Kama jihinut jijanga min jihaas waa áyiiyawu Dayit akaanumuu nan akila humumool acaaletumuu, li kanabumuu li akila?

4Dayit lanokennoken li eluufayi yata Ateemit, ajow aŋa' kúmbuuluwaku kasenimuu Ateemit atokoñ, ban li asen ko kanabumuu li okila kutokoñ. Imban eluwaayi yoone élambaayi bale eyilo etokoñ ko.

5Yéesu li afamen aaniil: — Añool-An ammuu anahaanawu ata húyiiyaayahu hoololaal.

Yéesu li afaken an ata kaŋen kakete li húyiiyaayahu hata Kusuwifaku

(Máciya 12:9-14; Maak 3:1-6)

6Li líiŋ li húyiiyaay hukee hata Kusuwifaku min alako kaliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit. Li baj ló ánayine an kaŋenool kúli kukete.

7Muñe'e kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li Kufaaliisiyeŋaku li kulaso Yéesu jak boot min kujuk mantee fan afaken an li húyiiyaayahu hooliil, mata huŋes kulakowe mantee li kujukool li kakaan wah waate újiyiil li kuḷoofool.

8Bale Yéesu li ahaas uyinoolawu wooliil, li aan ánayinaawu ata kaŋenaku kaketumuu: — Uyito, ubil ulako taatu, hákil ésukayi feh. Maḷegen ánayinaawu li ayitowul abil ayito to acol.

9Muñe'e Yéesu li aaniil: — Boot min igeḷḷenuul: Waa eluwaayi elobe kakaan li húyiiyaayahu hoololaal? Mantee kakaan majake, mantee kakaan majakut? Mantee kafaken buloŋ bata an, mantee kakajen bo?

10Muñe'e Yéesu li ajukeliil foofiil feh, ban li aan ánayinaawu: — Ulaaw kaŋenaku kooli. Maḷegen ánayinaawu li alaaw kaŋenaku, li kuyaan kufak min kulaañ kulako loon naanaŋ.

11Bale kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li Kufaaliisiyeŋaku etindihuuñ yáamak li ejokiil. Muñe'e li kulako kakittenoo buu koote kukaan Yéesu eeno.

Yéesu li aḷus bukan kuŋen li kúḷuba kulako kufootal

(Máciya 10:1-4; Maak 3:13-19)

12No unnu, Yéesu li ajow aŋito li huyuuy boot kaḷaw, ban li alako bo ehukaayi feh kaḷaw Ateemit.

13Nan banakabu buyitowulumuu, Yéesu li áhooñul kúgoomaku.

14Kan aḷusumuu buko kommuu umbuke:Simoŋ (an ahooñumuu Fiyeel) li atuyool Andele, Saak li Saŋ, Fílib li Baatilime,

15Máciya li Toma, Saak ata Alife li Simoŋ (alakomuu li hojojahu haaneyimuu Selot),

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Súd ata Saak, li Sudaas Isikaaliyot abile anuyoomuu Yéesu.

Búsukabu li bubil bajam Yéesu, min foof afaken kásomutumuu

(Máciya 4:23-25)

17Muñe'e Yéesu li áwalowumul li huyuuyahu li kufootalaku koola ló, ajow ayiten tan etaamayi elelenoole, tin kameeŋe li kúgoomaku, li kata halaabahu hata sísukasu sammuu li etaamayi yata Tiil li Sidoŋ sammuu bata katantaku kata halahu.

18Bukanabuku umbuku kubiibil boot bajanten Yéesu, li boot min afakeniil li úsomutawu wooliil. Bukanabuku kan uyinumawu wajakutumuu úlaamenumuu li kufak foof.

19Muñe'e ésukayi feh li elako huŋes boot min ego Yéesu, mata sembe sinaake sífulumul li okila sanaake sifakeniil feh.

Kásuumaayaku li sílaamasu

(Máciya 5:1-12)

20Yéesu li ajuke kúgoomaku koola ban li aan: — Awólo bukuluul jagayimuu, mata Jáyiiyaju jata Ateemit jooluul.

21Awólo bukuluul jacaaletumuu muñe'e, mata fan jibil jitiñ jifooñ! Awólo bukuluul jammuu li jíḷok muñe'e, mata fan jibil jíḷuu!

22Awólowuul, bukanabuku balateluul, li kuhoyuul, li kugeluul, ban li kujokuul bukan kajakut, mata Añool-An áji!

23Esúumansuum elako li bukuluul wahawu unwu babajeluul, min jigom li ésuumahukow ló, mata bacaamabu booluul fan buluuk ŋáa' li emitayi. Mata li maḷegenamu, muñowu situubayiil sihaan sinaake sícoocikoomuu kufulofetaku.

24Bale íyeno bukuluul jabajumuu, mata kásuumaayaku kooluul jiyab ko jiban!

25Iyéno, bukuluul jammuu muñe'e li hufooñ, mata fan jibil jicaalet! Iyéno, bukuluul jammuu muñe'e li éḷuu, mata fan jíyiyeni ban fan jiḷok!

26Iyénowuul, bukanabuku feh balobe majake kuya li bukuluul, mata muña'a situubayiil sihaan sinaake silobumuu majake siya li bukanabuku kanaake kúmalumuu koon kufulofet koom!

Jíbooli kulatoolawuul

(Máciya 5:38-48; 7:12a)

27— Bale ínje fan eenuul, bukuluul jaamommuu li kajanten: Jíbooli kulatoolawuul. Jikaan majake kahoyuulumuu.

28Jísooniyen bukan kaguhuul. Jiḷaw boot li kálaatenewuulumuu.

29An atekimuu eheejen li kalaab, ukatool foof min atek kaaku. An li aŋa' hulaalahu hooli, ukatool foof min aŋa' kájufaaku kooli.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30An aḷayimuu wah, li usenool. An li aŋa’ wahi, jakum uḷagool wo.

31Wahawu wan jifañumuu min bukanabuku kukaan boot li bukuluul, jikaan wo foof bukuluul humumuul boot li buko.

32«Jifañumuu bukanabuku kafañuulumuu bale, kasal buu joote jíbajum to? Maayeet kuhoofoolaaku foof kufañefañ bukanabuku kafañiilumuu.

33Jikaanumuu majake bukanabuku bale kakaanuulumuu majake, kasal buu joote jíbajum to? Mata maayeet kuhoofoolaaku foof mo kukaanemuu.

34Li jibil jicaagen bukanabuku bale kan jíyinenumuu joon fan kubil kulaañenuul, kasal buu joote jíbajum to? Maayeet kuhoofoolaabuku foof kucaagenecaagen kufaaliil kuhoofoola, min kubil kulaañeniil wahawu wanolawu wan kucaageniimuu.

35Bale bukuluul jíbooli kulatoolawuul. Jikaaniil majake. Jicaagen bukan, ban jakum jíkangum min kulaañenuul wahawu wan jicaageniilumuu. Jikaan momuu, fan jibil jibaj busuuhen báamak, ban fan jilako bañiil bata Ateemit ata Haatiya. Mata Ateemit lásunsuum li kahaasutumuu kalaañen kaŋen, li káḷafutumuu.

36Jilako bukan kabaje káyiyen loon Atuubawuul abajumuu káyiyen.

Jakum jitiib an

37— Jakum jitiib an, jakum bil Ateemit atiibuul. Jakum jiwataten an, jakum bil Ateemit awatatenuul. Jinaakumuu jibonket bukan, Ateemit fan abonketuul.

38Jinaakumuu jiwul, Ateemit fan awuluul: fan kuyoŋen li kabeyaku kata kañaku kooli hukiib háliiŋe, hayonyoŋeni hujow humeeŋ tib yok hufuus. Mata kaliikumaku kan bukuluul humumuul jiŋalemuu min jiliik bukanabuku, ko foof Ateemit ammuu li abil aŋa’ min aliikuul.

39Yéesu li alaañen alobiil li bukittenoolum aaniil: — Mantee an áfuume layilo ayab afaalool an áfuume hákil min ajow loo? Inti buko kúḷuba feh fan kulo li buwokaay?

40Agóom ahaŋut anahaanawu oola. Bale ágoom anoowan an kuliikene jak, fan anokoo loon anahaanawu oola.

41«Wáa wómmuu úji li ujuk kakaawaku kammuu li jíkilaju jata atuyi, ban ujukut kawunkaku kammuu li jíkilaju jooli?

42Mantee foof buu luyilo oon atuyi: “Atuyom, ukobom min ífulen kakaawaku kammuu li jíkilaju jooli,” ban awu ufanut ujuk kawunkaku kammuu li jíkilaju jiya? Búhoolowabe! Ujand úfulen kawunkaku kammuu li jíkilaju jooli ubanumuu, fan ukit ujuk jak min uyili úfulen kakaawaku kammuu li jíkilaju jata atuyi.

Bunuunuken li ebukoolumool láhaasumeyi

(Mácíya 7:16-20; 12:33-35)

43— Bunuunuken bajake, buyilaat bubaj ebukoolum yajakut. Bunuunuken foof bajakut buyilaat bubaj ebukoolum yajake.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

44Bunuunuken banooban li ebukoolumayi yata bo búhaasumeyi. An let ábajul kuḷeḷu li úbilik. An foof let ábajul kúuḷ li anuunuken ata újenkuun.

45An ajake li buyinumool bajake lákaanume wah wajake. An ajakut li buyinumool bajakut lákaanume wah wajakut; mata wahawu wammuu li buyinumabu, wo butumabu búlobewulumuu.

Bukittenoolum bata siluuf síḷuba

(Máciya 7:24-27)

46— Wáa újiye li jinaak jihooñom Amaaŋen, Amaaŋen, ban let jikaan wahawu wan ilobumuu?

47An abile boot búmbaam, min ajanten kulimaku kúmbaam ban li akaan loon ilobumuu, boot min íhiisuul li ayi lanokoole.

48Lanokoonokoo li ánayine alakowe kateef eluuf, li awok sénki min áteefumul huteefahu hútinaalahu tin ḷaaḷe. Nan malamu mufaasoomuu, muḷuuwamu li múfaasoolul mubil mulo li eluufayi unyu, muyilaat mubet yo mata eteefiteef jak.

49Bale an ajamumuu kulimaku kúmbaam ban akaanut loon ilobumuu, anawu ummu lanokoonokoo li an ateefe eluuf li muḷuyis akila bawokut sénki min áteefumul ló. Nan malamu mata muḷuuwamu múfaasoolulumuu mubil mulo li eluufayi, li eyaan elo eyiissoo feh.

Lík 7

Yéesu li afaken aloka ata anahaan ata kusollaali kata Lom

(Máciya 8:5-13)

1Muñe'e nan Yéesu abanumuu elob bukanabuku kulimaku unku feh, li ajow boot Káfeenawum.

2Li baj Káfeenawum anahaan ata kusollaali kata Lom abaje aloka an ábooliye ŋáa'. Alokaawu li ásomut boot eket.

3Nan anahaanawu ajamumuu li kulob mata Yéesu, li aboñ kukee li kunahaanaku kata Kusuwifaku bata Yéesu kujow kuyaakoolool mantee li abil afaken alokaawu oola.

4Kunahaanaku kata Kusuwifaku li kujow kutook Yéesu min kuyaakoolool mayaakoo koonool: — Anáyinaawu ummu latootook min ulambenool.

5Mata lafanfañ bukanabuku koololaal, ban akila ájimuu eluufayi yoololaal yata kaḷawaku li eteefi.

6Muñe'e Yéesu li anaboo li kunahaanabuku kata Kusuwifaku kuwuj. Nan kulehenumuu eluufayi yata anahaanawu ata kusollaaliyaku kata Lom, li áboñul kufaalool kubil koon Yéesu: — Anahaan jakum uyok, mata itookut min únokenul búmbaam.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Mó mújimuu, ikaañenut ínje humumom ibil itooki. Bale ulob hulim hano bale, alokaawu úmbaam fan afak.

8Injé humumom libaje kunahaanom, ban libaje kusollaali kan ihine éemi anahaaniil. Eenumuu umme: «Ujow!», li ajow. Li een umma: «Ubil!», li abil. Eenumuu alokaawu úmbaam: «Ukaan wahawu unwe!» li akaan wo.

9Nan Yéesu ajamumuu kulimaku unku kata anahaanawu ata kusollaaliyaku, li asego ŋáa’. Li átiiwowul li aan búsukabu bánabulumuu li okila: — Fan ilobuul, ijukolut híndo Isilayeel an abaje káyinen lí ínje loon ánayinaawu ummu.

10Muñe'e nan bukanabuku kan anahaanawu ata kusollaaliyaku aboñumuu kulaañumuu boot bata eluufayi yoola kúliiŋ, li kutook alokaawu mafake.

Yéesu li ayiten añiil akete ata anaale ahoke áyinool

11Fúlum tó , Yéesu li ajow li ésukayi yaaneyimuu Nayin.Kúgoomaku koola li kúnabul li okila li búsuk báamak foof.

12Nan Yéesu alehenumuu kámbiilaku kata ésukayi, li ajuk bukan bátebulo ehuluŋ boot kahok. Aketaawu, jífu’ jan jaawool ahoke áyinool, abaje bale jo. Li baj bukan kameeŋe kata ésukayi kánabulo li anaalaawu.

13Nan Amaaŋenawu ajukumuu anaalaawu ummu, li áyiyenool ŋáa’. Li aanool: — Jakum ul̥ok!

14Nan Yéesu aloboolumuu loon muña'a aban, li ajow ago’ buyiiŋabu. Bukanabuku kateb bomuu li kuyiten. Yéesu li aan: — Amay, ínje eeni uyito!

15Mal̥egen aketaawu li ayito abah, min alako elob. Yéesu li alaañenool asen jaawool.

16Bukanabuku kalako tomuu feh li kúkoli. Li kunaak kusal Ateemit koon: — Afulofet áamak láfululo li alolaal. Li koon foof: — Ateemit labile kalamben bukanool.

17Wahawu wan Yéesu akaanumuu, li ujamo fú’ li etaamayi feh yata Súde li sísukasu sakooj yomuu.

Saŋ Batiis li aboñ bukan boot bata Yéesu

(Máciya 11:2-19)

18Muñe'e kúgoomaku kata Saŋ li kukittenool wahawu unwu feh wan Yéesu akaanumuu. Saŋ Batiis li áhooñul kúl̥uba li buko,

19min aboñiil bata Amaaŋenawu kujow kugel̥l̥enool koonool: — Mantee awu ommuu anawu áatimuu abil, mantee joote jinaak akee ábuto?

20Nan kúgoomaku kata Saŋ kúliiŋumuu bata Yéesu, li koon: — Saŋ Batiis áboñuloli boot kagel̥l̥eni: «Mantee awu ommuu anawu áatimuu abil, mantee joote jinaak akee ábuto?»

Hulimahu hata Ateemit
© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Yaan no unnu, Yéesu li afaken bukan kameeŋe li úsomutawu wooliil, li jilumaju jooliil. Li afaken bukan kan uyinum wajakut újufoye, ban li akaan bukan kameeŋe káfuume kujuk.

22Ban li aan bukanabuku kan Saŋ áboñulumuu: — Jijow jikitten Saŋ wahawu wan jijukumuu li wan jijamumuu: bukanabuku káfuumumuu kujuke, kakajumuu kujowe jak, bukanabuku kan háhaayee ejokeenumuu kufake, kásokomuu kujame, kaketumuu kuyitowe, ban Hulimahu Hásuumaahu huwaaleyiwaale esukateenayi.

23Awólo, anawu an bakaanelabu búmbaam bootutumuu búji li akat bo káyinenaku koola lí ínje.

24Muñe'e nan bukanabuku kan Saŋ Batiis áboñulumuu kulaañumuu, Yéesu li alako elob búsukabu mata Saŋ aaniil: — Waa jijowe jijukul li kayiinaayaku? Waa, kacaac kan élusayi élilliŋene? A'aa'!

25Kama waa jijowe jijukul? Waa, ánayine akaanowe wañ wáyikiye? Jiwayiḷo joon kakaanowemuu wañ watiineniye ban li kóomi li májiihe, li siluufasu sata kúyiiyaku koom.

26Kama waa sum jijowe jijukul? Waa, afulofet? Eéhe', ban lahaŋe afulofet.

27Mata Saŋ okila Hulimahu unhe hata Ateemit hakiicimuu hulobumuu moola hoon:

«Fan íboñul an an íhebenulo ayabi hákil, ammuu li ateŋen bútinabu boot li ebilayi yooli.»

28Yéesu li afamen aan: — Fan ilobuul, bajut an, an anaale abuke ahaŋe Saŋ Batiis. Bale anawu ahaŋumuu feh matiti li Jáyiiyaju jata Ateemit, lahaŋe Saŋ.

29Nan ésukayi feh, boot li kúyababuhalabu ló, ejamumuu Saŋ li alob loon muña'a, li ehaas yoon Ateemit lacoccol, min ebil ábatiiseyiil.

30Bale Kufaaliisiyeŋaku li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, kafañutumuu min Saŋ ábatiiseyiil, kuhoohoy wahawu wan Ateemit afañumuu boot li buko.

31Yéesu li alaañen aan: — Li ayi leete ikittenoolum bukanabuku kata muñe'e? Li bukay kunokoole?

32Kunokoonokoo li bañiil bajowe bubah li kaayeen min kunaak kuhonkoo kufaaliil kooniil: «Jiḷokuuḷok húḷoon, jimagut! Lí jíkituluul ukijen wájoobiye wata kuhuluŋ, jiḷokut.»

33Mata Saŋ Batiis labiibil, ban anaakut atiñ, anaakut ahob bunuk, li joon: «Saŋ an laam, an buyinum bajakut bújufoye!»

34Añool-An li abil ban li anaak atiñ, li ahob, li joon: «Fan jijuke, ánayinaawu ummu hutiñ li ehob bunuk bale layinoole, okila ammuu abukaawu ata kúyababuhalabu li ata bukan kukee kajakut!»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Bale bukanabuku kanabumuu li bújallowabu bata Ateemit, kuhaase koon bujaajak.

Yéesu li abonket anaale akaane ahoofoola

36Muñe'e afaaliisiyeŋ li ahooñ Yéesu kujow hutiñ. Yéesu li ajow bata afaaliisiyeŋawu ajow abah min kutiñ.

37Li baj li ésukayi inyu anaale ata buloŋ bajakut. Nan ajamumuu kaanaku Yéesu ummu li hutiñ li eluufayi yata afaaliisiyeŋawu, li áŋalul ateefaay ajake mameeŋe eheeñ.

38Nan áliiŋulumuu, li alako kata búsol Yéesu, bata kootool . Li alako jíḷok, min anaak aŋa' muhuuwamu moola min anecen kootaku kata Yéesu, ban li aŋa' walawu woola min átiḷ kó. Li anaak áfoon kó, ban li áyu lí kó eheeñayi.

39Nan afaaliisiyeŋawu ahooñumuu Yéesu boot boola, ajukumuu loon muña'a, li aan li buyinumool: «Anáyinaawu ummu alakoweenumuu li maḷegen afulofet, fan ahaaseen anaalaawu ummu agolemuu loo, okila ammuu ayi. Fan ahaaseen aan laalu anaale ata buloŋ bajakut.»

40Yéesu li aŋa' hulimahu, li aan afaaliisiyeŋawu: — Simoŋ, libaje wah wan éemi li ilobi. Afaaliisiyeŋawu li aanool: — Ulóbul, Anahaan.

41Yéesu li aan: — Bile baj ánayine acaagene sídalam bukan kúḷuba. Atínaalawu li aakenool sihanjal sata sídalam soono téemeel , áḷubutawu soono kúyii kúḷuba li kuŋen.

42Emmuu bajut an li buko kúḷuba ayilo alaañen ecaagenayi, ata sídalamasu li akat bo. Muñowu ayi li buko kúḷuba aate ahaŋ mafañ ánayinaawu ummu?

43Simoŋ li aan Yéesu: — Lenseen anawu an ecaagenayi yoola ehaŋumuu maluuk. Yéesu li aanool: — Lukooŋe.

44Muñe'e Yéesu li átiiwo ajooŋoo li anaalaawu, ban li aan Simoŋ: — Lujuke anaalaawu umme? Nan ínokenulomuu booli usenutom mal min ifos kootom. Bale okila muhuwool láfosummuu kootom, ban li átiḷum kó li walawu woola.

45Nan ínokenulumuu uyabumutom li kúfoon, bale okila akatut káfoon kootaku kúmbaam nan ínokenulomuu boot muñe'e.

46Uŋalut éduulij úyuwom li húkow, bale okila eheeñ láyumuu li kootom.

47Mó mújimuu boot eeni: Uhoofoolawu woola wameeŋaawu ubonketibonket. Mata láhiisenhiisen húbooli háamak. Bale an, an kubonkete jatit, húbooli hatit laate áhiis.

48Ban, Yéesu li aan anaalaawu: — Uhoofoolawu wooli ubonketibonket.

49Muñe'e bukanabuku kalakomuu hutiñahu li Yéesu li kunaak koon li uyinumiil: «Anáyinaawu ummu okila ammuu ayi, abajumuu kakaañen kata kabonket uhoofoo?»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

50Bale Yéesu li aan anaalaawu: — Káyinenaku kooli kufakenifaken, ujow li kásuumaay.

Lík 8

Kanaalaabuku kalambenumuu Yéesu li kúgoomaku koola

1Muñe'e li fiyo jakee, Yéesu li ajow li sísukasu sáamakasu li básukabu batitabu, ajow ayiiŋen ban li awaale bo Hulimahu Hásuumaahu hata Jáyiiyaju jata Ateemit. Kúgoomaku koola kuŋen li kúl̥ubaabuku, li kunab li okila,

2li foof kanaale kakee kan akesoole uyinum wajakut úfu' li buko, li kan afakene li úsomut: Mali aaneyimuu Mali Madala, an Yéesu akesoomuu uyinum wajakut woono hutok li úl̥uba úfu' li okila.

3Saan, anaalaawu ata alokaawu ata Elod, an koonemuu Suusa, Susaan li bukan kukee kameeŋe, kanaake kulambenoo Yéesu li kúgoomaku koola li wahiil.

Bukittenoolum bata an áami li ebet sígul

(Máciya 13:1-9; Maak 4:1-9)

4Bukanabuku kunaanaak kubilum li ésuk yanooyan boot bata Yéesu. Nan ésukayi ejowe emeeŋumuu, Yéesu li alobiil bukittenoolumabuumbe:

5— Bile baj awaña áfule ajow ebet sígul. Nan alakomuu ebetayi, búgin bakee bata sígulasu li bulo li bútinabu. Esúkayi li ékakul só, basuuwabu bata haatiya li butiñ so.

6Búgin baabu li bulo li etaam yata bagisa. Nan siyaane sil̥iilumuu, li sisay mata etaamayi ébukut.

7Búgin bakee li bulo li etaam yata banuunuken bata úbuja, min bul̥iiloolul li sígulasu sajakumuu, li búgoben só.

8Bale búgin baabu bata sígulasu li bulo li etaam yakonete. Li sil̥iilul min sibuk ŋáa', min kabas kano kubaj ukake' woono téemeel. Nan Yéesu alobumuu loon muñowu aban, li afamen butiya aan: — An áakimuu sijan boot bajam, li ajanten jak min ajam.

Wahawu wájimuu Yéesu li álobum li bukittenoolum

(Máciya 13:10-17; Maak 4:10-12)

9Kúgoomaku umbu bulobe.

10Yéesu li aaniil: — Ateemit lakaanuukaan jihaas wahawu wahaasutimuu wataJáyiiyaju joola. Bale kaabuku fan kújamum wahawu unwu li búkittenolum bájum:

«Li kujuke, ban let kujuk, li kujam, ban let kúnaanum.»

Yéesu li akitten bukittenoolumabu bata abetaawu ata sígulasu

(Máciya 13:18-23; Maak 4:13-20)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11— Muñe'e bukittenoolumabu umbu bulobe: sígulasu so sommuu Hulimahu hata Ateemit.

12Kagendenaku kata bútinabu, ko kommuu bukanabuku kajamumuu Hulimahu hata Ateemit ban, Sayitaane li abil áfulen hó li uyinumawu wooliil jakum bil kúyinen min kufak.

13Etaamayi yata bagisaabu, yo yommuu bukanabuku kajamumuu Hulimahu hata Ateemit ban, li kuyab ho li ésuumansuum. Bale huyawut kuhaa' li buko, min kúyinen maa jatit, li kukat bo káyinenaku kooliil nan sílaamasu sibilumuu.

14Etaamayi yata banuunukenabu bata úbujaawu, yo yommuu bukanabuku kajamumuu Hulimahu hata Ateemit. Bale li kukat uyinoolawu, li ebajayi li másuumamu mata buloŋabu umbe min úgoben Hulimahu; mó lí múji ebukoolumayi yooliil let yaal.

15Etaamayi yajakumuu, yo yommuu bukanabuku kajamumuu Hulimahu hata Ateemit kuban, li kuyab ho li buyinum bajake ban li kuḷegen. Li kuhanken min kútuk káyinenaku kooliil lit yok kubaj ebukoolum.

Bukittenoolum bata ehiitum

(Maak 4:21-25)

16— An let ayaben ehiitum aban li aŋa' éking min áhimen yo, mantee foof li akaan yo kata láala elal. Bale, fan aŋa' yo akaan li yiil bájum bukan kúnokenulumuu li eluufayi, li kujuk mawuŋeyamu.

17Mata bajut wah wayoli waatut ubil ujuki. Ban bajut wah wayolooli, waatut ubil uhaasi min úhiisi li mawuŋe.

18«Kama jíkaanum buu jijantenemuu eeno! Mata an abajumuu wah, Ateemit fan afamenool. Bale an abajutumuu wahoowah, maayeet jatitaju jan ayinoomuu li aan jo labaje, Ateemit fan ayab jo.»

Kutuyaku kata Yéesu li jaawool

(Mácíya 12:46-50; Maak 3:31-35)

19Muñe'e kutuyaku kata Yéesu li jaawool li kubilool bajuk, bale kuyilaatool kukooj mata búsukabu búji.

20Bukanabuku li koon Yéesu: — Jaawi li kutuyi kumbuku tíyaŋ mayitowe, ban kufañe kujuki.

21Bale Yéesu li aaniil: — Jaawom li kutuyom buko koonomuu bukanabuku kajantenemuu Hulimahu hata Ateemit ban li kukaan loon hulobumuu.

Yéesu li ayeelen búlus

(Mácíya 8:23-27; Maak 4:35-41)

22Li bil líiŋ hunak hakee, Yéesu li ájufo li busaana li kúgoomakukoola ló ban li aaniil: — Ulimbaal boot kageb kaaka húwajahu. Maḷegen li kujow.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Nan kulakomuu kalimbaku, Yéesu li ámooli. Búlus báamak li buyaan bútekul li húwajahu. Busaanaabu li búyij min bulako li buyooko.

24Kúgoomaku li kukooj Yéesu min kúliwool ban li koonool: — Anahaan, Anahaan ummuwaal li újimaal! Nan Yéesu áliwomuu, li anuuloo búlusabu li kulambajaku, li yeelen. Li lulenoo lul.

25Muñe'e Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Káyinenaku kooluul kunkay? Bale kúgoomaku li kúkoli ŋáa', ban li kusego. Li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama ánayinaawu ummu fíle okila ammuu ayi, an emmuu alobumuu maayeet li élusayi li étuulool, li malamu li mútuulool?

Yéesu li akesoo uyinum wajakut úfu' li ánayine an újufoye

(Máciya 8:28-34; Maak 5:1-20)

26Muñe'e Yéesu li kúgoomaku koola li kuya busaanaabu booliil li etaamayi yata kata Gelasa , bújooŋoo etaamayi yata Gálile.

27Nan Yéesu áwalowumulomuu li busaanaabu, ánayine akee áfulumulo li ésukayi, an uyinum wajakut újufoye li abil kufam. Fiyofiyo ŋáa' nan ánayinaawu ummu akate kakaano wañ, ban akinut li eluuf, bale li ajow akin li kuyaak kawoki li kugisa.

28Nan ánayinaawu ajukumuu Yéesu, li akaaw butiya ban li ákuntuŋ hákilool min alob li sembe aan: — Waa lufañe lí ínje, Yéesu, Añiil ata Ateemit ata Haatiya? Liyaaki, jakum ulillimenom.

29Lalollob loon muña'a mata Yéesu lanuuloonuuloo buyinum bajakutumuu min búfu' li ánayinaawu. Buyinumabu bajakutaabu bujokewoojok ñameeŋe, min bukanabuku kuŋa' useel min kujenk kuŋenaku li kootaku kata ánayinaawu kuyiliwum kufooyool. Bale fan anaak acac useelawu, min buyinumabu bajakutaabu bújowetumool boot ban an akinut.

30Yéesu li ageḷḷen ánayinaawu aanool: — Kajawi buu? Anáyinaawu li aanool: — Kajawom «Jameeŋ». Li maḷegenamu, uyinum wajakut wameeŋe újufowool.

31Uyinumawu wajakutumuu li uyaakoo Yéesu woonool jakum aan wo ujow boot li sambun.

32Muñe'e li baj to li huyuuyahu bumat báamak bata sifulugun balakowe kahoof. Uyinumawu wajakutumuu li uyaakoo Yéesu mantee li akat wo min újufo sifulugunasu. Maḷegen Yéesu li akat wo min újufo so.

33Muñe'e li uyaan úfulul li ánayinaawu ujow újufo sifulugunasu. Bumatabu foof bo feh li búwubbenoolumul haatiya kagebaku kata hulijahu, buliiŋowul bubil bulo li húwajahu min bújim ló.

34Nan kumataabuku kata sifulugunasu kujukumuu wahawu wabajumuu, li kutey kujow kúhebul kakinumuu li ésukayi li kakinumuu kuloh yo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Bukanabuku li kúfulul kubil bajukabu bata wahawu wabajumuu. Nan kúliiŋulumuu tan Yéesu alakomuu, li kujuk ánayinaawu an uyinum wajakutumuu úfulummuu li okila, mabahe li kootaku kata Yéesu ban li akaano wañ, ban okila mágiilowe. Ekole li ejokiil.

36Bukanabuku kamaatumuu wahawu wabajumuu, li kukitten kaabuku buu Yéesu afakenumuu ánayinaawu an uyinumawu wajakutumuu újufoweenumuu.

37Muñe'e bukanabuku feh kakinumuu li etaamayi yata ésukayi yata Gelasa li koon Yéesu áfu' booliil, mata kúkolikoli ŋáa'. Maḷegen Yéesu li ájufo li busaanaabu min átiiwo alaañ.

38Anáyinaawu an uyinumawu wajakutumuu úfulummuu li okila, li ayaakoo Yéesu mantee li akatool min anab li akila. Bale Yéesu li alaañenool ban li aanool:

39— Ulaañ úbalo, ujow ukitten wahawu feh wan Ateemit akaanimuu. Maḷegen ánayinaawu li ajow ayiiŋen li ésukayi feh wahawu feh wan Yéesu akaanumuu boot li akila.

Yéesu li ayiten ásungute akete ban li afaken anaale ásomute

(Máciya 9:18-26; Maak 5:21)

40Nan Yéesu alaañumuu boot kageb kaaka húwajahu, búsukabu li buyabool, mata bukanabuku feh okila kulakowe kakob.

41Muñe'e ánayine akee an koone Jáyilis li áliiŋul. Okila alakomuu anahaanawu ata eluufayi yata kaḷawaku yata ésukayi. Li ákuntuŋ hákil Yéesu min ayaakoolool aanool abil boot boola.

42Mata lababbaj jiñiil jano jaale, jayilo jibaj simit kuŋen li síḷuba, jásomute boot eket. Nan Yéesu alakomuu ejowayi boot bata Jáyilis, búsukabu li bunaak buñuññool.

43Muñe'e li baj to anaale akee áfululo huña ban afosowut ho jow baj simit soono kuŋen li síḷuba. Anaalaawu li aban wahool feh bata kubuntenaabuku, bale an li buko ayilaatool afaken.

44Anaalaawu li álohul Yéesu kata búsol min ago' kabeyaku kata kañaku koola. Huñaahu hoola li huyaan huban to.

45Muñe'e Yéesu li ageḷḷen aan: — Ayimaa agolom? Bukanabuku feh li koon inti buko. Fiyeel li aan Yéesu: — Anahaan, lujuke buu búsukabu búwooñenimuu, ban li bunaak buñuññuli.

46Bale Yéesu li aan: — Akee lagolongo', mata lihahhaas een sembe sífuffu' lí ínje.

47Nan anaalaawu ahaasumuu aan wahawu wan akaanumuu uhaasihaas, li abil mateelenemaa ákuntuŋ hákil Yéesu. Li akitten Yéesu hákil ésukayi feh wahawu wájiwoolumuu li agolool li buu layaane afakumuu.

48Yéesu li aanool: — Añoolom, káyinenaku kooli kufakeni. Ujow li kásuumaay.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

49Nan Yéesu alakomuu elobayi, akee li áfulumul bata Jáyilis ammuu anahaanawu ata eluufayi yata kaḷawaku, abil aanool: — Jáyilis, jísungutaaju jooli jikete. Jakum umit uyoken Anahaanawu.

50Bale nan Yéesu ajamumuu loon muñowu, li aan Jáyilis: — Sákoli, úyinen bale, añooli fan afak.

51Muñe'e nan Yéesu áliiŋumuu bata Jáyilis, akatut an min anoken li eluufayi ábuti li Fiyeel, Saŋ, Saak li atuubaawu li jaaw ata jísungutaaju.

52Bukanabuku feh li kulako búluulen li jíḷokoo mata añiilawu. Yéesu li aaniil: — Jakum jiḷok. Jísungutaaju jiketut, bale jímoolimooli.

53Muñe'e bukanabuku li kulako kajakakaay Yéesu, mata kuhaase koon jísungutaaju jikeeket.

54Bale Yéesu li átukool li kaŋen, ban li alob li sembe aan: — Añoolom, uyito!

55Maḷegen jísungutaaju li jíliwo, min jiyaan jiyito. Yéesu li aaniil kusen añiilawu atiñ.

56Sibukoolaasu sata jísungutaaju li sisego ŋáa'. Bale Yéesu li aaniil jakum kulob an wahawu wabajumuu.

Lík 9

Yéesu li aboñ kúgoomaku koola

(Máciya 10:5-15; Maak 6:7-13)

1Yéesu li áhooñul kúgoomaku koola kuŋen li kúḷuba kubil kuwoog, min aseniil sembe li kayile kata kakesoo uyinumawu wajakutumuu li kata kafaken bukan kásomute.

2Fúlum tó, li aboñiil kujow kawaaleJáyiiyaju jata Ateemit, min kufaken kásomutumuu.

3Nan kulakomuu li kujow, Yéesu li aaniil: — Jakum jiŋa' wahoowah boot mata kañahoolaku: inti hunuk, inti kaboote, inti hutiñuul, inti sídalam. Jakum an li bukuluul ájowetumoo újufo úḷuba.

4Jinokenumuu li eluuf li kuyabuul, li jílako ló boot yok nan jommuu jífu' li ésukayi.

5Li bil nokoo loon ban jijowe bukanabuku li kuhoy kuyabuul, jífu' li ésukayi inyu, ban li jihank kafolaku kata kootaku kooluul min híisiil kaanaku kukaanut jak.

6Maḷegen kúgoomaku kata Yéesu li kuwuj. Li kujow li sísukasu feh min kuwaale Hulimahu Hásuumaahu, ban li kufaken banooban kásomutumuu.

Buyina li bujok Elod mata Yéesu

(Máciya 14:1-12; Maak 6:14-29)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Muñe'e nan águubelunaalawu Elod ajamumuu li kulob mata wahawu feh wabajumuu, li aliiwo. Mata kukee kunaanaak koon: «Laalu Saŋ Batiis ayitowumulo li eketayi.»

8Kaabuku li koon: «LaaluElí álaañulo.» Kukee foof li koon: «Laalu akee li kufulofetaku kata naanaŋ, ayitowulo li eketayi.»

9Bale Elod li aan: — Injé humumom ilobumuu min kúfalenul húkowahu hata Saŋ. Kama ánayinaawu ummu an ijamemuu li kulob wahawu unwu feh kuya li akila, akila ammuu ayi? Muñe'e Elod li alako huŋes boot min ajuk Yéesu.

Yéesu li ákuumen bukan koono sínjunne hutok

(Máciya 14:13-21; Maak 6:30-44; Saŋ 6:1-14)

10Muñe'e nan kufootalaku kúlaañulumuu, li kukitten Yéesu wahawu feh wan kukaanumuu. Yéesu li aŋaliil, min kuñako kujow kulako baleyiil li halaab hata ésuk yakee yan koone Betisayida.

11Nan búsukabu bujamumuu, li bunabenool. Yéesu li ayabiil jak, ban li alobiil mata Jáyiiyaju jata Ateemit. Li afaken kásomutumuu kafañumuu min kufak.

12Emmuu banakabu bo bajowe boot kajon, kúgoomaku kuŋen li kúl̥ubaabuku li kuloh Yéesu min koonool: — Ulob búsukabu min bujow boot li sísukasu, li siluufasu sammuu li halaabahu hata so, mantee li kubaj bo tan kóomi li kuŋot li wah wan kóomi li kutiñ. Mata taate tan oomaamee, wayitowayito.

13Bale Yéesu li aaniil: — Jiseniil bukuluul humumuul kutiñ. Kúgoomaku li koonool: — Kúmbuulu hutok li muwol múl̥uba bale jooke. Kama yo yommuu min jijow jínoomul mutiñaay boot li búsukabu umbu feh.

14(Kánayinaabuku kalako tomuu kuyilo kúliiŋ sínjunne hutok.) Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Jikaaniil kubah kukaan kúmim kata bukan koono kúyii kúl̥uba li kuŋen.

15Mal̥egen kúgoomaku li kukaan loon Yéesu alobiilumuu, min kukaaniil feh kubah.

16Muñe'e Yéesu li aŋa' kúmbuuluwaku hutokayi li muwolamu múl̥ubaamu ban, li al̥uyo emitayi min ásooniyen kúmbuuluwaku li muwolamu li kal̥aw aban, li amuncul kúmbuuluwaku li muwolamu asen kúgoomaku kugaben ésukayi.

17Bukanabuku feh li kutokoñ kujow kufooñ. Muñe'e kúgoomaku li kuwomen kumunculaku kasaŋomuu, kujow kuyok kumeeŋen utekel woono kuŋen li úl̥uba kuteb kújowetum.

Fiyeel li alob aan Yéesu ammuu Afakenaawu

(Máciya 16:13-19; Maak 8:27-29)

18Li líiŋ hunak hakee, Yéesu li alako li kakaŋ balewool min al̥aw,kúgoomaku koola li kubil kutookulool to. Li agel̥̥eniil aaniil: — Kama muñowu ésukayi yoone ínje emmuu ayi?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Kúgoomaku li koonool: — Kukee koone awu ommuu Saŋ Batiis, kaabuku li koon awu ommuu Elí, kukee foof li koon awu akee li kufulofetaku kata no ayitowumulo li eketayi.

20Yéesu li agel̥̥eniil aaniil: — Bukuluul li joon ínje emmuu ayi? Fiyeel li aanool: — Awu ommuu Afakenaawu an Ateemit áboñulumuu.

Yéesu li alob ákibben mata sílaamasu soola li eketayi yoola

(Máciya 16:13-19; Maak 8:30–9:1)

21Yéesu li anuulooliil aaniil: — Jakum ban li jilob mo an.

22Li afamen aan: — Añool-An laate álaam ŋáa'. Ban Kunahaanaku kata ésukayi, li huhaanaahu hata élambaayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, fan kuhoyool. Fan kumukool, bale nan emmuu jow baj kunak kúhaaji, fan ayitowumul li eketayi.

Buu nabemuu li Yéesu

(Máciya 16:24-28; Maak 8:34–9:1)

23Nan fú' tómuu, Yéesu li aan bukanabuku feh: — An afañumuu min ánabul lí ínje, li akat kayinoo mata buloŋool. Ateb hunakoohunak ekuluwaayi yoola , min ánabul lí ínje.

24Mata an aŋesumuu kafaken buloŋool, buloŋabu bábaneliitumuu fan bufakool. Bale an aketumuu mata ínje íji, fan abil abaj buloŋ bábaneliit.

25Jáliŋ buu yoom to, an babaje wahawu feh wata adunaayi ban li ájimen buloŋool, mantee li akajenoolo okila humumool?

26Li maḷegenamu, an asuuwommuu ban li asuu kulimaku kúmbaam, ínjeAñool-An fan isuuwool, nan emmuu li ibil li máyiineniyamu múmbaam, li mata Atuubaawu, li mata kumalakaaku kanabaaku.

27Li maḷegenamu fan ilobuul, kukee li bukuluul kaanomee taate, let kuket buko bajukut Jáyiiyaju jata Ateemit.

Yéesu li máyiineniyamu moola

(Máciya 17:1-8; Maak 9:2-8)

28Muñe'e nan Yéesu alobumuu kulimaku unku jow yili baj kunak koono hútok lí kúhaaji, li aŋa' Fiyeel, Saŋ li Saak kuŋito li huyuuy boot kuḷaw.

29Nan Yéesu alakomuu kaḷawaku, buulabu boola li búbutoo, wañawu woola li uhiit falala'.

30Muñe'e li baj to kánayine kúḷuba kalakowe elob li okila: Móyiis buko li Elí.

31Buko kúḷuba li kúlaŋul li máyiineniyamu mata emitayi. Li kulako elob Yéesu mata eketayi yoola li ésukayi yata Yeelusalem loon Ateemit afañumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Muñe'e Fiyeel li kufaalool li kúmooli kúnafen. Bale nan kúliwomuu li kujuk máyiineniyamu mata Yéesu, li kánayinaabuku kúl̥uba kan kuyito tomuu.

33Nan kánayinaabuku umbuku kulakomuu li kukatoo li Yéesu, Fiyeel li aanool: — Anahaan, jaajak min ulakowaal taate. Ukob min jikaan úfooyum úhaaji, kano boot li awu, kano boot li Móyiis, kano boot li Elí.

(Bale Fiyeel ahaasut li mal̥egen waa lalakowe elob.)

34Nan Fiyeel alakomuu elobayi loon muñowu, kafaal li kuyaan kubil kúhimeniil li máyiinowamu mata ko. Muñe'e kúgoomaku li kúkoli ŋáa', nan kujukumuu kafaalaku unku li kúhimeniil.

35Hulim li húfulumul li kafaalaku haane: — Laale Añoolom an il̥usumuu. Jijantenool!

36Nan hulimahu hujamimuu, li kujuk to Yéesu balewool. Kúgoomaku li kulu li mo, ban no unnu, kulobut anoowan wahawu wan kujukumuu.

Yéesu li afaken añiil áyine an buyinum bajakut bújufoye

(Máciya 17:14-18; Maak 9:14-27)

37Hunak hukaten, Yéesu li kúgoomaku li kulako káwalowul li huyuuyahu, búsuk báamak li bubil bufam li okila.

38Muñe'e ánayine akee li álobul butiya li tut búsukabu aan: — Anahaan, liyaaki, ujuke añoolom! Okila bale libaje añiil.

39Buyinum bajakut fan bújufowool, min ayaan akaaw butiya. Fan búlilliŋenool li sembe min bukaan butumabu boola buhoohet. Fan búlaamenool, ban káfulaku kata bo li okila li kúsengi ŋáa'.

40Liyaakooyaakoo kúgoomaku kooli mantee li kukesoo bo, bale kuyilaat.

41Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Huwaj, akila bukuluul? Jibajut káyinen, ban li jinaak jíkaandomaayiiñ. Boot min ilako li bukuluul boot yok nay? Kama boot min ímuñuul boot yok nay? Uŋálulom jífulaju jooli taate.

42Nan añiilawu alakomuu ebilayi, buyinumabu bajakutaabu li bubetool teetaam ban li búlilliŋenool li sembe. Bale Yéesu li anuuloo buyinumabu bajakutumuu, min afaken añiilawu ban li alaañenool asen atuubawool.

43Esúkayi feh li esego mata sembaasu sata Ateemit.

Yéesu li alaañen alob mata eketayi yoola

(Máciya 17:22-23; Maak 9:30-32)

Muñe'e emmuu anoowan baloŋe li asego mata wahawu feh wan Yéesu akaanumuu, Yéesu li aan kúgoomaku koola:

44— Bukuluul jijanten jak wahawu wan emmuu li ilobuul: Añool-Anfan abeti li kuŋen bukan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

45Bale kúgoomaku kuliitikenut hulimahu unhu. Wahawu wan hulimahu hufañumuu hulob, Ateemit layoliiyo wo jakum bil kuyili kúnaanum wo, ban li kúkoli kugeḷḷen Yéesu min akitteniil waa lafañe alob.

Ayi ahaŋumuu kufaalool hákil Ateemit?

(Máciya 18:1-5; Maak 9:33-37)

46Muñe'e kúgoomaku li kulako búwonnoo boot min kuhaas ayi li buko ahaŋumuu maluukeni li kufaalool feh.

47Nan Yéesu ahaasumuu kayinoolaku kooliil, li aŋa' añiil atit akaan téetiwool.

48Ban li aaniil: — An ayabumuu boola añiilawu umme mata ínje íji, ínje humumom layabe boola. An li ayabom boola jak, anawu áboñulommuu foof layabe boola jak. Mata anawu ahaŋumuu matitiyenoolo li bukuluul feh, okila ahaŋuulumuu feh.

An aletumuu alatoolawuul booluul lalaañe

(Maak 9:38-40)

49Muñe'e Saŋ li aan Yéesu: — Anahaan, jijuujuk ánayine akee li kaŋa' kajawaku kooli min akesoo uyinum wajakut úfu' li bukan, li joonool akat, mata alet li ololaal.

50Yéesu li aaniil: — Jooteenut jíhilool ákaanum mo. Li maḷegenamu, an aletumuu alatoolawuul, booluul lalaañe.

Li kuhoy bayab Yéesu li ésuk yata Samali

51Muñe'e nan kunakaku kulehenumuu nan Yéesu ammuu li ajow boot li emitayi, li ajok li maḷegenool min ajow boot Yeelusalem.

52Li aboñ bukan kujow ló. Li kulako ejowayi, li kunoken li ásuk akee li etaamayi yata Samali boot kafalewool tan ammuu alako.

53Bale kata ésukayi li kuhoy kuyab Yéesu mata ejow lalakowe boot Yeelusalem.

54Muñe'e nan kúgoomaku li Saŋ kujukumuu loon muña'a li koon: — Anahaan, lufañe min jilob min sambun sibilumul haatiya emitayi sibil sileemeniil?

55Bale Yéesu li átiiwowul ajooŋoo li buko min awateteniil .

56Li kújowum tó boot li ésuk yakee.

Buu kafañumuu kunab li Yéesu koote kukaan?

(Máciya 8:19-22)

57Nan kulakomuu ejowayi, ánayine akee li abil aan Yéesu: — Anahaan, fan inab li awu tanootan tan ujowe.

58Yéesu li aanool: — Kugeewuwaku kubaje uwokaay. Basuuwabu bata haatiya bubaje useeh. Bale Añool-An abajut tan aate ahinto min ayooḷo.

59Yéesu li aan ánayine akee: — Unábul lí ínje. Bale ánayinaawu li aanool: — Anahaan, ukatom min ijand ijow ihok atuubawom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

60Yéesu li aanool: — Ukat bukanabuku kaketumuu min buko humumiil kuhok bukaniil kaketumuu, min awu ujow uyiiŋen hulimahu hata Jáyiiyaju jata Ateemit.

61Anáyine akee li alaañen aan Yéesu: — Anahaan, fan inab li awu, bale ukatom min ijand ijow jíkatoolul li butoŋom.

62Yéesu li aanool: — An átoŋumuu awañ li kajanduwool ban li ágegul búsolool, anawu ummu akaanuti boot li Jáyiiyaju jata Ateemit.

Lík 10

Yéesu li aboñ kúgoom koono kúyii kúhaaji li kuŋen li kúḷuba

1Nan fú' tómuu, Amaaŋenawu li aḷus kúgoom kukee koono kúyii kúhaaji li kuŋen li kúḷuba. Ban li aboñiil kúḷubaḷuba kujow ló boot li sísukasu feh, li tinootin tin akila humumool áami li ajow.

2Yéesu li aaniil: — Emaanaayi yaalumuu boot ecac emeeŋe ŋáa', bale kucacaabuku kufamut. Mó mújimuu, jiḷaw akilumuu ecacayi min afamen aboñ kucaca kahaŋ mameeŋ, kujow kúcacul emaanaayi kúŋalul.

3Jijow! Boot min iboñuul loon bágalalaan boot li tut sijangibujal.

4Jakum jiŋa' sídalam, mantee kaboote, mantee foof sidalla. Ban jakum jiyiten li bútin min jisaaf an.

5Nan jinokene li eluuf, jijand joon: «Kásuumaay kulako li eluufayi inye.»

6Nokoomuu loon babbaj li eluufayi an ata kásuumaay, kásuumaayaku kooluul kujow kulako li okila. Li nokoo loon bajut, kásuumaayaku li kúlaañul kulako li bukuluul.

7Jilako li eluufayi inyu, min jitiñ li jihob wahawu wan kommu li kusenuul ló, mata aloka laate ayab bacaamool. Jakum jiwalen li eluuf ban li jiteb boot li yakee li ésukayi yanolayi.

8Li jibil jinoken li ésuk ban li kuyabuul, jitiñ wahawu wan kommuu kusenuul.

9Jifaken kásomutumuu li ésukayi inyu, ban li joon bukanabuku kakin dómuu: «Jáyiiyaju jata Ateemit jíkoojuluul.»

10Bale jinokenumuu li ésuk, bukanabuku kata ló li kuhoy kuyabuul, jijow li útinawu wata ésukayi ban li joon:

11«Jihanhankumee kafolaku kata ésukayi yooluul, kakotumee li kóotoli kúlaañul booluul. Bale, joote jihaas joon Jáyiiyaju jata Ateemit jíkoojulo.»

12Fan eenuul, li Hunakahu hata Batiibabu, katekaku kata ésukayi inyu fan kuhaŋ másengi kataSodom .

Sísukasu sahoyimuu báyinen

(Máciya 11:20-24)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13— Iyéno, awu Koolasin! Iyéno, awu Betisayida! Mata nokooleenumuu loon
wahawu wájaahalenimuu wakaanimuu booluul, ukaaneenikaan li ésukayi yata Tiil
li yata Sidoŋ, timbeen bukanabuku kakinumuu li sísukasu unsu, buko bakaanowe
kusaaku min kúkannoolum búbunfa nan fiyowe. Muñowu kooteenumuu kukaan
min kúhiis kaanaku kubeebet búsol buloŋabu booliil buhaanabu min kuloŋ loon
Ateemit afañumuu.

14Mó mújimuu, li Hunakahu hata Batiibabu, katekaku kooluul fan kuhaŋ mátaañi
kata Tiil li Sidoŋ.

15Awu Káfeenawum, lonsoon fíle boot min utebeni boot haatiya emitayi? Maayeet!
Ateemit fan áwalenuli boot yok teetaam dín kaketumuu kommuu.

16Yéesu li afamen aan kúgoomaku koola: — An ajantenuulumuu, ínje humumom
lajantene. An li ahoyuul, ínje humumom lahoye. Ban an ahoyommuu, anawu
áboñulommuu lahoye.

Kúgoomaku kúyii kúhaaji li kuŋen li kúḷuba li kúlaañul

17Muñe'e kúgoomaku kúyii kúhaaji li kúŋen li kúḷubaaku kan Yéesu aboñumuu, li
kúlaañul li ésuumahukow ló. Li kunaak koon: — Anahaan, maayeet uyinumawu
wajakutumuu útuulolituul, nan jinaake joon womuu úfu' li bukanabuku li
kajawaku kooli.

18Yéesu li aaniil: — Lijuujuk Sayitaane li álowumul haatiya emitayi loon kawiwijen
kata hufalajaj.

19Jijanten, lisenuusen sembe sata min jíjowum li sinuukayila, li siḷanguu, min
jiheek sembaasu feh sata alatoolaawu. Ban wahoowah wajakut let ubajuul.

20Bale jakum ésuumansuum elako li bukuluul min uyinumawu wajakutumuu
útuuluulumuu. Esúumansuum yoote elako li bukuluul min ujawawu wooluul
ukiicimuu li emitayi.

Yéesu li akaan bañiilabu batitabu buhaas Atuubawool

(Máciya 11:25-27; 13:16-17)

21No unnu, ésuumansuum li elako li Yéesu li búkaanum bata Buyinumabu
Banabaabu, li aan: — Lisali Ateemit Atuubawom, awu ammuu Amaaŋenawu ata
emitayi li etaamayi, mata luyoyyo wahawu unwu bukanabuku kájallomuu li
katuukomuu, min úhiis wó bañiilabu. Maḷegen, Atuubawom lisalisal, mata li
húfañum huya lúkaanum mó.

22Atuubawom lasenonsen wahoowah feh. Anoowan ahaasut ayi ammuu Añiilawu,
Atuubaawu bale. Anoowan ahaasut ayi ammuu Atuubaawu, Añiilawu bale, li
bukanabuku kan Añiilawu afañumuu min áhiisiil ó'.

23Muñe'e Yéesu li átiiwo ajooŋoo li kúgoomaku koola ban li alobiil buko baleyiil
aaniil: — Awólo, bukuluul jajukumuu wahawu wan jijukemuu li wo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Mata fan ilobuul, kufulofet kameeŋe li kúyii kameeŋe kufañeene kujuk wahawu wan jijukemuu li wo, bale kujukut wo. Li kufañeen min kujam wahawu wan jijamemuu li wo, bale kujamut wo.

Yéesu li aŋa’ an ata Samali akaane jak, akaan bukittenoolum

25Muñe'e akee li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li ayito agel̥̥en Yéesu, kagel̥̥en kata kabuutoolool, aanool: — Anahaan, waa léemi li ikaan min ibaj buloŋabu bábaneliitumuu?

26Yéesu li aanool: — Waa ukiici li eluwaayi? Buu lúnaanum wo eeno?

27Anáyinaawu li aan Yéesu: — «Loote ufañ Amaaŋenawu Ateemit ooli li buyinumi feh, li yaali feh, li sembeyi feh, li kayinooli feh. Ban foof loote ufañ afaali an loon awu humumi ufañoolomuu.»

28Yéesu li aanool: — Lulobe jak. Ukaan loon muña'a, fan uloŋ.

29Bale ánayinaawu aliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li afañ min akooŋenoolo, li agel̥̥en Yéesu aanool: — Kama ayi ammuu afaalom an?

30Yéesu li aanool: — Bile baj ánayine akee abilume Yeelusalem alako ejow boot Séliko. Nan alakomuu ejowayi, li alo li kuŋen bukan kál̥afute. Li kubot wañawu woola, min kutekool ajow alako li aket, li kukatool to min kujow.

31Muñe'e li baj Alámba ájowume li bútinabu umbu. Nan alakomuu ejowayi, li ajuk ánayinaawu an kutekumuu, li ájowumool li kakaŋ awuj.

32Li baj foof aŋatak ájowum tó, li ajuk ánayinaawu, li ájowumool li kakaŋ awuj.

33Bale li baj ánayine akine Samali alakowe ejow kañaahoo, li ájowum li bútinabu tin ánayinaawu an kucokenumuu alakomuu. Nan ajukoolumuu, li áyiyenool ŋáa’.

34Li akooj ánayinaawu an kucokenumuu, min aŋa’ múyit li bunuk akaan li ucokawu woola aban, li aŋa’ ul̥aac min abooñen wo. Nan abanumuu, li atebool akaan li asumawu oola humumool, min ájowetumool ajow akaan li eluuf yata kayab ejawoola min acookoolool ló.

35Hunak hukaten, ánayinaawu akinumuu Samali li áfulen sihanjal sata sídalamsoono síl̥uba asen anawu alakomuu bulokabu li eluufayi, ban li aanool:

«Ucookoolom ánayinaawu umme, nan emmuu ílaañumul taate, ínje humumom fan icaami wahawu feh wan ommuu ukaanool haŋ to.»

36Yéesu li agel̥̥enool aanool: — Muñowu li kayinooli, ayi li kánayinaabuku umbuku kúhaaji, aanomuu afaal ánayinaawu an kál̥afutumuu kutekumuu?

37Anáyinaawu aliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li aan Yéesu: — Anáyinaawu akaanoolumuu majake. Muñe'e Yéesu li aanool: — Ujow, ban li ukaan awu humumi foof loon okila.

Maaluta li Mali li kuyab Yéesu booliil

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

38Muñe'e Yéesu li alako ejow li bútin li kúgoomaku koola ló, li anoken ásuk akee. Anaale akee an koone Maaluta, li ayab Yéesu boola.

39Maaluta li abaj atuyaay an koone Mali. Mali li ajow abah bata kootaku kata Amaaŋenawu, min alako bajanten wahawu wan alakomuu elobayi.

40Maaluta bugoloolabu bata eluufayi li buheekool, li abil aan Yéesu: — Amaaŋen, kaanuti wahoowah min atuyom akatommuu balewom min eeno li bugoloolabu? Kama ulobool min alambenom.

41Amaaŋenawu li aanool: — Maaluta, Maaluta luyinooyinoo ban li oono li kalilliwoo mata wah wameeŋe.

42Bale wah wano bale ubaje jáliŋ. Mali lamamman wahawu wahaŋumuu majak, ban an let áfulen wo li okila.

Lík 11

Yéesu li aliiken kúgoomaku koola buu ḷawemuu Ateemit

(Máciya 6:9-13; 7:7-11)

1Li líiŋ hunak hakee, Yéesu li alako kaḷaw tikee. Nan abanumuu kaḷawaku, akee li kúgoomaku koola li aanool: — Anahaan, úliikenoli kaḷaw Ateemit, loon Saŋ aliikenumuu kúgoomaku koola kaḷaw.

2Yéesu li aaniil: — Jilakomuu kaḷaw, li joon:

«Faafa, Ukaan min ésukayi ehaas yoon awu ommuu Ateemit. Jáyiiyaju jiya jibil.

3Usénoli hunakoohunak hútiñoli hata etihunakaayi.

4Ubonket uhoofoolawu wóololi, mata áloli húmumoli jibonketebonket foof bukanabuku feh kafetumuu li áloli. Ban jakum úkatoli min jilo li jabunt.»

5Yéesu li alaañen aaniil: — Nokoomuu loon akee li bukuluul abaje abuke, ban li ajow bata abukewool ummu hukahu balite, ajow aanool: «Abuke, ucaagenom kúmbuulu kúhaaji,

6mata babbaj akee li kubukewom akite li abilumul bata kañaahoo áami búmba, ban ibajut wah wan éemi li isenool.»

7Muñe'e nokoomuu loon abukewool ummu laanuloosaan híndo eluufayi: «Jakum uyokenom! Kámbiilaku kubabi kuban, ban ínje li bañoolom jihintowe. Iyilaat iyitowul ijowi kasen kúmbuulu.»

8Fan ilobuul, maayeet min akitut ayitowul asenool kúmbuuluwaku unku mata min áamimuu abukewool, bale fan ayitowul min asenool wahawu feh wan jokoolumuu li wo, mata abukewool asuwut bayokenool li kaḷaw.

9«Yoo, ínje boot min eenuul: Jiḷawumuu, fan kusenuul. Jiŋesumuu, fan jijuk. Jikonkongenumuu, fan kúbabuluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Mata an aḷawumuu wah, fan abaj wo. An li aŋes wah, fan ajuk wo, ban an akonkongenumuu, fan kúbabulool.

11Nokoomuu loon akee li bukuluul áami atuuba, mantee fan asen añoolool enuukayila, okila baḷawelool jiwol?

12Mantee foof li asenool eḷanguu, okila baḷawelool heew?

13Fan bukuluul jajakut muñowu, jiyilo jisen wah wajake bañooluul, kama háŋum Atuubawuul ata haatiya? Okila fan asen Buyinumabu Banabaabu bukanabuku kammuu li kuḷawool bo!»

Li kuḷoof Yéesu koon okila an ata Sayitaane

(Máciya 12:22-30; Maak 3:22-27)

14Muñe'e Yéesu li alako kakesoo buyinum bajakut búfu' li ánayine an bújufowe, min bújiwool ayilaat alob. Nan buyinumabu bajakutumuu búfulumuu li ánayinaawu, li ayili álobul. Búsukabu li busego feh.

15Bale kukee li buko li koon: — Laalu Bélusebul ammuu anahaanawu ata uyinumawu wajakutumuu, asenool kayile min akesoo uyinumawu wajakutaawu unwu úfu' li bukanabuku kan újufomuu!

16Muñe'e kukee li buko li kufañ kubuutoo Yéesu, li koonool akaanbúhiisenum bájaahaleniye báhiise kaanaku sembaasu soola li Ateemit sibilumulo.

17Bale Yéesu li ahaas uyinoolawu wooliil li aaniil: — Jáyii jilakomuu, ban bukanabuku kata jo li kutiikoo ló, fan jiyiisoo, min siluufasu sata Jáyiiyaju unju, yanooyan li ehumowul elo li efaal yo.

18Kama muñowu uyinumawu wajakutumuu wata Sayitaaneutiikoo lómuu, buu jáyiiyaju joola joote jiyili jilako to? Emmuu joone li sembe Bélusebul líkesoolume uyinumawu wajakutumuu.

19Nokoomuu loon ínje li sembe Bélusebul líkesoolume uyinumawu wajakutumuu, kúgoomaku kooluul li sembe sata ayi kúkesoolume wo? Mó mújimuu buko humumiil kommuu kubil kutiibuul.

20Bale nokoomuu loon li sembaasu sata Ateemit líkesoolume uyinumawu wajakutumuu, kama Jáyiiyaju jata Ateemit jíliiŋulo booluul.

21«Anáyine abajumuu sembe, ban li abaj bujunko min afooy eluufayi yoola, wah let ugo' ebajayi yoola.

22Bale nokoomuu loon an ahaŋool sembe abile álomool ban li ágootenool, min abot ujunkowawu woola feh wan ákangumeenumuu li wo, fan aŋa' ebajayi yoola feh agaben kufaalool.

23«An alaañutumuu búmbaam, alatoolawom laam. An alambenutommuu íwoogenul bumatabu, kayiis bo láami lí kó.

Eláañul yata buyinum bajakut li an an bújufoweene

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Máciya 12:43-45)

24— Nan buyinum bajakut búfulume li an an bújufowe, fan bujow buñaahoo ban sayimuu huŋes tan bóomi li buyooḷo. Bale bujukutumuu tan bóomi li buyooḷo, li boon: «Boot min ilaañ boot li eluufayi yúmbaam dán ifúlumulomuu.»

25Nan bulaañumuu búliiŋ, li butook eluufayi mawuuweli, wahawu feh majoojeneli.

26Muñe'e buyinumabu bajakutumuu li bulaañ bujow búŋalul uyinum wakee wajakut woono hutok li úḷuba, wahaŋ bo máḷafut, min ujow újufo anawu min ulako li akila. Muñe'e buloŋabu bata anawu ummu an uyinumawu wajakutumuu újufomuu, li buhaŋ mátaañi bútinaalabu.

Kásuumaayaku kata maḷegen

27Muñe'e nan Yéesu alakomuu elobayi loon muñowu, anaale akee li álobumul li tut búsukabu aanool: — Awólo, anaalaawu ahaletimuu ban li alaaheni!

28Yéesu li aanool: — Oon maa, áwolo bukanabuku kajantenemuu Hulimahu hata Ateemit ban li kukaan loon hulobumuu.

Yéesu li ahoy bakaan wah wájaahaleniye

(Máciya 12:38-42)

29Emmuu búsukabu báguutumuu Yéesu mo buhaŋemaa mameeŋ, li aan: — Bukanabuku kata muñe'e kukankaan bukan kajakut. Kumbuku li huŋes min kujuk búhiisenum bájaahaleniye. Bale let kujuk búhiisenum bakee bájaahaleniye bábuto li wahawu wabajumuu Sonaas.

30Mata loon Sonaas alako nomuu búhiisenum boot li kata ésukayi yan koonemuu Niniib, mo foof Añool-An ammuu abil alako búhiisenum boot li bukanabuku kata muñe'e.

31Li Hunakahu hata Batiibabu, Aseekenawu ata etaamayi yan koonemuu Seeba, fan ayito hákil bukanabuku kata muñe'e, min alob buu kuhoofoomuu eeno. Mata ban lóyiye ŋáa' labilummuu, abil ajanten kulimaku kata bújallowabu bataSalomoŋ. Ban baje taate an ahaŋe Salomoŋ.

32Li Hunakahu hata Batiibabu, bukanabuku kata ésukayi yata Niniib fan kuyito hákil bukanabuku kata muñe'e min kulob buu kuhoofoomuu eeno. Mata nan Sonaas awaalemuu kata Niniib Hulimahu hata Ateemit, kubeebet búsol buloŋabu booliil buhaanabu, min kútiiwo kuŋa' buloŋ buwunkul. Ban baje taate an ahaŋe Sonaas.

Ehiitumayi yata eniilayi

(Máciya 5:15; 6:22-23)

33— An let ayaben ehiitum aban li aŋa' yo akaan tan yolowe, mantee foof li aŋa' yo akaan [kata láala éking]. Bale fan aŋa' yo akaan li yiil, bájum bukan kúnokenulumuu li eluufayi, li kujuk mawuŋaamu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Kúkilaku kooli kunokoonokoo loon ehiitum li eniilayi yooli. Mó mújimuu, kúkilaku kooli kujakumuu, eniilayi yooli feh inyu foof li mawuŋe. Bale kúkilaku kooli kujakutumuu, eniilayi yooli feh inyu foof li élim.

35Mo emmuu kama úkaanum, jakum bil mawuŋaamu maanomuu li awu, mulaañ élim.

36Nokoomuu loon eniilayi yooli feh ehiiteni, ban bajut tikee yo tan líme, fan elako li mawuŋe foof yo feh, loon nan ehiitum ejaaŋeneyimuu li mawuŋaamu mata yó.

Yéesu li awataten Kufaaliisiyeŋaku li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis

(Máciya 23:1-36; Maak 12:38-40)

37Nan Yéesu alakomuu elobayi, Afaaliisiyeŋ li aanool ajow atiñ boola. Maḷegen Yéesu li anoken bata Afaaliisiyeŋawu ajow abah boot hutiñahu.

38Nan kubahumuu boot hutiñahu, Afaaliisiyeŋawu li ajuk aan Yéesu afosut kuŋenool átowum atiñ, li asego.

39Muñe'eAmaaŋenawu li aanool: — Bukuluul kufaaliisiyeŋaku, fan jítiḷ kata búsol ejunkayi li buyinjaayabu, ban kata láalawuul ummu min meeŋ dó kásiibo ékuwet li búḷafut.

40Min jookut muñowu uyinum! Kama Ateemit akaanumuu kata búsol ejunkayi li buyinjaayabu, inti okila foof akaanumuu kata láala ejunkayi li buyinjaayabu?

41Bale jikomen jisen kusukateenaku wahawu wammuu li sijunkasu sooluul li uyinjaayawu wooluul. Jikaan momuu, wahawu feh li úgiilo li bukuluul.

42«Katek kujow kulako li bukuluul kufaaliisiyeŋake! Mata fan jiŋa' etojayi yata banuunukabu loon búyiḷen, li édute li foof mahosamu feh maḷukeyimuu li sitoolasu, jisen min lako bújufabu booluul, min jimojen jikaan wahawu wacolumuu hákil Ateemit, li jimojen foof jifañ Ateemit. Wahawu unwu jooteenumuu jikaan, ban jakum jimojen kakaan wah waawu.

43«Katek kujow kulako li bukuluul kufaaliisiyeŋake! Mata jifanfañ kabah li síbahumasu sata hákil li siluufasu sata kaḷawaku. Li jifañ min bukanabuku kunaak kusaafuul li waayeenawu.

44Katek kujow kulako li bukuluul! Mata jinokoonokoo li kuyaak kan bukanabuku kujukut, min kunaak kújowum li kó bahaasut.

45Akee li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li aan Yéesu: — Anahaan, ulobumuu loon muñowu, áloli foof lugele.

46Yéesu li aanool: — Katek kujow kulako li bukuluul foof jaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis! Mata fan jikaan bukanabuku kuteb búteb básengiye kateb, ban bukuluul humumuul let fan jiŋa' maayeet husiikuul min jilambeniil kuteb bo!

47Katek kujow kulako li bukuluul! Mata fan jinaak jiteef kuyaakaku kata kufulofetaku, ban situubawuul sihaan simukiilumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Muñowu jíhiisenummuu kaanaku jifanfañ wahawu wan situubawuul sihaan sikaanumuu. Mata min buko kumukumuu kufulofetaku, bukuluul li jiteef kuyaakaku kooliil!

49Mó mújimuu, Ateemit li bújallowabu boola li aan: «Fan ibil íboñuliil kufulofet li kufootal. Fan kumuk kukee li buko, li kúlaaten kaabuku.»

50Bale bukanabuku kata muñe'e fan kubil kulo li katek, mata jamukaju jata kufulofetaku feh kan kumukumuu nan adunaayi étuutimuu boot yok muñe'e.

51Kítum tó li jamukaju jata Abel boot yok li jata Sakali, an kumukumuu li tutoolayi yata husilaahu ŋáa'. Eéhe'! Li maḷegenamu fan ilobuul, bukanabuku kata muñe'e fan kubil kulo li katek mata bukanabuku umbuku feh kamukimuu.

52«Katek kujow kulako li bukuluul jaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis! Mata jiŋaŋŋa' ekuḷumayi yata kámbiilaku kata kahaasemiñaku: bukuluul humumuul let jinoken dó, ban let jikat an min anoken dó.»

53Nan Yéesu áfulum tómuu, kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis li kufaaliisiyeŋaku li kuḷeetool ŋáa', min kookenool to min kunaak kugeḷḷenoolool waleewalet.

54Li kuŋes min kubuutoo Yéesu, mantee li kújamum li okila kulim kalet maḷegen kuyiliwum kuḷoofool.

Lík 12

Jitey búhoolo

(Máciya 10:26-27)

1No unnu, bukan sínjunne li kuwoog, gay li kunaak kúkakuloo. Yéesu li ajand aan kúgoomaku koola: — Jíkaanum élebiilayi yata Kufaaliisiyeŋaku, yaanomuu búhoolowabu booliil.

2Bajut wah wáhimeni waatut ubil úhimuli. Bajut foof wah wayolooli waatut ubil uhaasi.

3Mó mújimuu, wahoowah wan jilobe li élim, fan ujami li mawuŋe. Wahoowah wan jikuḷoole li káfit min jibuyinoo wo an li ejan, fan ulobi butiya li waayeenawu.

Ateemit áatimuu ákoliyi, inti bukan

(Máciya 10:28-31)

4— Fan ilobuul, bukuluul jammuu kufaalom, jakum jíkoli bukanabuku kayilimuu kumuk eniilayi, ban let kuyili kukaan wah wakee haŋ to.

5Bale boot min ihebuul ayi jóotimuu jíkoli. Jíkoli Ateemit ayilimuu amukuul aban li abetenuul li sambun. Li maḷegenamu fan ilobuul, okila jóotimuu jíkoli!

6«Inti sídalam síḷuba sinoomemuu bánfahutuuŋ boono hutok? Bale Ateemit amojenut maayeet ano li bo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Bukuluul humumuul, walawu wooluul humum wo feh, ucobicob. Mó mújimuu, sákoluul! Ateemit lahaŋ maluukenuul bánfahutuuŋ bameeŋe!

Kahoofoolaku kaatutumuu kubonketi, li mata kacahenoolo

(Máciya 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8— Fan ilobuul, an aanumuu hákil ésukayi feh ínje ikilool, ínjeAñool-An foof fan een hákil kumalakaaku kata Ateemit ínje ikile anawu ummu.

9Bale an aanumuu hákil ésukayi feh ahaasutom, Añool-An foof fan ibil aan hákil kumalakaaku kata Ateemit, ahaasut anawu ummu.

10«An li abil alob hulim hajakut aya li Añool-An, anawu ummu Ateemit fan abonketool. Bale an agelumuu Buyinumabu Banabaabu, Ateemit let abonketool.

11«Nan kommuu kújowetumuul boot batiib li siluufasu sata kaḷawaku, mantee bata kuseefaku, mantee bata kunahaanaku kata ésukayi, jakum jiyinoo min jóotimuu jijow jicahenoolo. Jakum jiyinoo foof wáa jóomi li jilob.

12Mata Buyinumabu Banabaabu fan busenuul yaan no unnu, kulim kacole kan jóotimuu jilob.»

Jakum jiŋa’ uyinumuul feh jikaan li ebaj

13Muñe'e ánayine akee li áanumul li búsukabu Yéesu: — Anahaan, oon atuyom akaan min jigaboo bútowaabu ban átuubawoli ákatoli tómuu.

14Yéesu li aanool: — Ayíne, kama ayi akaanom ilako atiibaawu ooluul, mantee agaboolaawu ata bútowaabu booluul?

15Yéesu li afamen aaniil feh: — Jijuke to ban li jíkaanum efanhubaj, mata buloŋabu bata maḷegen bata an, bulet li ebajayi yoola, maayeet min akite abaj ŋáa’.

16Muñe'e Yéesu li alobiil bukittenoolumabu umbe: — Bile baj ánayine akee akaane usaanum, ban li abaj kaḷaak kanaake kubuk ŋáa’.

17Muñe'e li abil ayinoo jow fit, li aan: «Kama file buu leete ikaan? Mata muñe'e ibajut tan eete itah wahawu wan eenomuu li ícacul.»

18Anáyinaawu li aan: «Lihaase buu léemi li ikaan. Fan ihum kíndenaaku kúmbaam, min ilaañen iteef kakee kahaŋe mawuŋ, min itah ló wahawu wan eenomuu li ícacul, li ikaan ló wahawu wan ibajumuu.»

19Ban fan inaak een li buyinumom: «Cóoj, áyine, lubaje ebaj yáamak yaate elako to simit sameeŋe. Muñe'e uyooḷo, min utiñ, li uhob min ubaj ésuumahukow.»

20Bale Ateemit li aan ánayinaawu: «Esoŋaye! Li ehukaayi inye faŋ yo, fan uket. Muñe'e ayi ammuu li aŋa’ wahawu feh wan uhahenumuu boot li awu humumi?»

21Yéesu li áwuñenum li kulimaku unke: — Wahawu unwu wommuu ubil ubaj an awomene ebaj boot li okila humumool, ban abajut wahoowah hákil Ateemit.

Jijand jiŋes Jáyiiyaju jata Ateemit

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Máciya 6:25-34)

22Fúlum tó, Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Wahawu unwu újimuu li eenuul: Jakum jiyinoo mata buloŋuul, min joon waa jóomi li jitiñ. Jakum foof jiyinoo mata eniiluul min joon waa jóomi li jikoko.

23Mata buloŋabu buhaŋe hutiñ, eniilayi ehaŋe búkoko.

24Fan jikooñaam sigaanaalasu, síbeteliit sígul, sícaceliit; sibajut maayeet híndena, maayeet bulaŋen. Bale Ateemit lákuumenekuumen so. Imban bukuluul jihaŋe ŋáa' basuu.

25Ayi li bukuluul, buyinawool boote bújiwool li afamen jatit buloŋool?

26Kama nokoomuu loon jiyilaat jikaan wah watit loon unwu, wáa lí úji li jóoti jiyinoo wah waawu wasaŋomuu?

27Jilaso buu élunfenayi yata mahosamu mata siŋamasu eḷiilemuu eeno. Elókeliit, eheceliit. Bale fan eenuul, maayeet áyiiyawu Salomoŋ humumool, li máyiineniyamu moola feh, akokowut wañ wajake loon yano li élunfenayi inyu.

28Ateemit afan ásangen élunfenayi inyu, yammuu síyaat li siŋamasu, yan jihaasumuu joon kajom fan ebeteni li sambun, háŋum bukuluul humumuul? Mó káyinenuul kukite kutiti!

29Bukuluul kama, jakum jiyok li huŋes wahawu wan jommuu li jitiñ, li wahawu wan jommuu li jihob, ban jakum buyina bujokuul.

30Mata bukanabuku kata adunaayi inye, kákaanumutumuu li Ateemit balewool, buko kuyinoolemuu mata wahawu unwu feh. Bale bukuluul jibaje Atuuba ahaase aan, wahawu unwu feh jifanfañ wo.

31Bale jijand jiŋes mata Jáyiiyaju jata Ateemit, ban Ateemit fan asenuul wah waawu feh afamen to.

Jiŋes ebaj li emitayi

(Máciya 6:19-21)

32— Sákoluul, bukuluul jammuu bumat batit! Mata Atuubawuul súumoosuum min asenuul Jáyiiyaju joola.

33Jíjula wahawu wan jibajumuu, min jisen sídalamasu kusukateenaku. Jikaan boot li bukuluul humumuul, uḷaac wata kakaan sídalam waatut ubil uneg. Jijoojen ebajayi yooluul boot li emitayi dán yootutumuu ebil éyaakulo, dán ákuu ayilaatumuu ajow, li dán bulolabu buyilaat yomuu bukajen.

34Mata tan ebajayi yooli yommuu, to foof buyinumabu booli bommuu bulako.

Jíkaanum mata jihaasut nay Añool-An ammuu álaañul

35— Jikaano wañuul wata bulok, ban jakum jihok sihiitumasu sooluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Jinokoo li kuloka káami li banaak anahaaniil, ajowe ébuto min áami li álaañul, bájum li kuyaan kúbabulool nan ammuu áliiŋul li atek kámbiilaku.

37Awólo kulokaabuku kan anahaanawu ammuu li áliiŋul, li atookiil to mámooliwut! Li maḷegenamu fan ilobuul, akila humumool fan asinja, ban li akaan kulokaabuku kubah, min akaaniil kutiñ.

38Anahaanawu álaañulumuu hukahu balite mantee foof ho bayiiliye, ban li atookiil mámooliwut, fan kubaj kásuumaay.

39Jihaas kaanaku, an ata eluufool ahaaseenumuu ewaatu yay ákuuwawu áami li abil, manooman let akatool min ásuuh eluufayi yoola min ánokenul.

40Bukuluul foof jíkaanum, mata Añool-An fan álaañul nan jiyiinooleenut joon no láami li álaañul.

Aloka aḷegene ban li ájallo

(Máciya 24:45-51)

41Muñe'e Fiyeel li agelḷen Yéesu aanool: — Anahaan, mantee bukittenoolumabu umbu lulollob bo uya li óloli bale, mantee li ésukayi feh?

42Amaaŋenawu li aan Fiyeel: — Kama ayimaa ammuu aloka aḷegene ban li ájallo? Okila ammuu anawu an anahaanawu oola alakomuu li ajow kañaahoo, li aŋa' kulokaabuku koola asenool aaken, ánaakum aseniil hutiñiil, taŋiil yata hutiñ báliiŋe.

43Awólo alokaawu ummu, an anahaanawu oola ammuu li áliiŋul, li atookool akila li kakaan bulokabu ban asenoolumuu kakaan!

44Li maḷegenamu fan ilobuul, anahaanawu fan asen alokaawu ummu ebajayi yoola feh aakenool.

45Bale nokoomuu loon alokaawu ummu lanaanaak aan li buyinumool: «Anahaanawu úmbaam let álaañul muñe'e.» Alokaawu ummu li ajok kulokaaku kaabuku kánayinaabuku li kaalaabuku atek, ban li abah min atiñ, li ahob ákaliyenoo.

46Anahaanawu oola fan abil álaañul hunak hakee han alokaawu ahaasut aan no láami li álaañul, li ewaatu yan ahaasut. Muñe'e anahaanawu fan atek alokaawu ummu kútek káamak, ban li akaanool loon kátuulutumuu Ateemit kommuu li kukaani.

47«Aloka ahaasumuu waa anahaanawu oola afañe, ban ajooŋoolut to min akaan wo, fan abaj katek káamak.

48Bale aloka ahaasut waa anahaanawu oola afañe, ban li akaan wah watooke kútek, fan abaj katek kalewoole. An kusenoomuu ŋáa', fan foof kubil kugelḷenool ŋáa'. An li kusenool haŋ maluuk ŋáa' aaken, fan kubil kugelḷenool haŋ maluuk ŋáa'.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li áji bukanabuku li kutiiloo

(Máciya 10:34-36)

49Muñe'e Yéesu li afamen aan: — Libiibil boot kayaben sambun li etaamayi, ban lifañeene min lako sambunasu siyabeni siban!

50Libaje kábatiise kan eete íbatiiseyi, bale buyina báamak bóomi lí ínje boot nan kommuu li kukaani!

51Jiyinooyinoo file li joon libiibil boot káŋalul kásuumaay li etaamayi? Maayeet! Inti kásuumaay, bale katiiloo.

52Kítum muñe'e, bukan hutok kata butoŋ bano fan kutiiloo, bukan kúhaaji fan kutiiloo li kúḷuba, kúḷuba li kutiiloo li kúhaaji.

53Atuuba fan kutiiloo li añoolool áyine, añiil áyine li kutiiloo li atuubawool. Jawaayawu li kutiiloo li añoolool anaale, añiil aale li kutiiloo li jaawool. Asunfaaf aale li kutiiloo li aseek añoolool, anaale li kutiiloo li asunfaafool aale.

Kahaas kanokoolaku kata etaamayi li emitayi

(Máciya 16:2-3)

54Yéesu li aan foof búsukabu: — Jijukumuu kafaal li kúfulumuul Jalaŋ, li jiyaan joon: «Emitayi fan élaalul.» Ban maḷegen li élaalul.

55Nan élusayi yommuu étekumul Kúñum, li joon: «Fan súf!» Ban maḷegen li súf.

56Búhoolowabe! Bukuluul jiyilo jilaso kaanowaku kata etaamayi li kata emitayi min jihaas waa wommuu li ubaj. Kama wáa újimuu jikitut jiyili jínaanum li taŋ yay jommuu muñe'e?

Uŋes min jijamoo li alatoolayi tówum jijow tilibinaal

(Máciya 5:25-26)

57— Wáa újiye let jitiibum li bukuluul humumuul wahawu wajakumuu kakaan?

58Li bil nokoo loon an jibajoole, ban li ájowetumi li bútin, ukaan manooman min jijamoo bukuluul li ejowayi boot bata tilibinaalayi. Ukaan mo, jakum bil abeti li kuŋenaku kata atiibaawu, jakum bil atiibaawu aseni sandalum kukuḷ.

59Li maḷegenamu fan ilobi, let úfulumul ló awu balaañenut sídalamasu feh san ookoolumuu, boot yok li éfitiliiŋayi ébanumayi.

Lík 13

Jítiiwo jibet búsol buloŋabu booluul buhaanabu, kumbil jiket

1No unnu, li baj bukan kukee kabile kulob Yéesu mata bukan kata etaamayi yata Gálile kan Filat alobe min kumukiil buko li kakaan kasila Ateemit.

2Yéesu li aaniil: — Jiyinooyinoo file li joon bukanabuku umbuku kata etaamayi yata Gálile kan kumukumuu, buko kuhaŋe uhoofoo bukan kaabuku feh kata etaamayi yata Gálile, májimuu li kulo li kámik loon unku?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Maayeet! Bale fan ilobuul, jibetutumuu búsol buloŋabu booluul bahaanabu min jítiiwo jiŋa’ buloŋ buwunkul, fan jiket foofuul feh loon buko.

4Muñowu bukanabuku umbuku kaat li kúhaajiyaku kan eluufayi yagimbaayi yata Sílowe elolomuu emuk, jiyinooyinoo file li joon buko kuhaŋe uhoofoo bukanabuku feh kakinumuu Yeelusalem?

5Maayeet! Bale fan ilobuul, jibetutumuu búsol buloŋabu booluul bahaanabu min jítiiwo jiŋa’ buloŋ bawunkul, fan jiket foofuul feh loon buko.

Bukittenoolum bata buḷeḷu bábukeliit

6Muñe'e Yéesu li alobiil bukittenoolumabu umbe: — Bile baj anáyine akee aḷuke buḷeḷu li buḷibool bata úbiiñ. Li abil ajow ló huŋes kuḷeḷu áliiŋ, ajukut li buḷeḷuwabu wahoowah.

7Li aan alokaawu oola ata úbiiñawu: «Baje muñe'e simit síhaaji ínje li ebil huŋes kuḷeḷu li buḷeḷuwabu umbu, ban let ítook ló wah. Ufalen bo! Buyilaat bugogen to etaamayi maayiiñ.»

8Bale alokaawu li aanool: «Anahaan, ufan ukat bo to káyiilaku kata hinkiil bale, min íjus tin húholumahu hata bo iŋolen ban li ikaan to bútune.

9Ikaan momuu, nakee bunak li bubuk. Bubukutumuu, kama li ufalen bo.»

Yéesu li afaken li húyiiyaayahu hata Kusuwifaku anaale ásomute

10Li líiŋ li hunak hakee hata húyiiyaay hata Kusuwifaku.

11Li baj ló anaale an buyinum bajakut bújufoye min bukaanool ásomut simit kaat li síhaaji. Buyinumabu bajakutumu li bukaan anaalaawu ákujo ban ayilaat áḷaalulo.

12Nan Yéesu ajukumuu anaalaawu, li áhooñulool ban li aanool: — Anaale, lufake li kásomutaku kooli.

13Muñe'e Yéesu li aŋa’ kuŋenool awalen li anaalaawu, li ayaan áḷaalulo acol min alako kasal Ateemit.

14Bale anahaanawu ata eluufayi yata kaḷawaku súumutool min Yéesu afakenumuu anaalaawu li húyiiyaayahu hata Kusuwifaku. Muñe'e anahaanawu li aŋa’ hulimahu li aan búsukabu: — Baje kunak hutok li hano nan bulok buyilo bukaani. Jibil li kunakaku unku min kufakenuul, bale inti li húyiiyaayahu!

15Amaaŋenawu li aanool: — Búhoolowabe! Ayi li bukuluul aatut áḷeḷul húmuunawool tan asene homuu hutiñ, mantee foof asumool tan asenewoolumuu atiñ, li hunak hata húyiiyaay ajow ahoben?

16Ban anaalaawu umme, aanomuu bubukoolum bata Abulaham, ban Sayitaane li ajokool ajenk simit kaat li síhaaji, waa aateenut afakeni li hunakahu hata húyiiyaay?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Nan Yéesu alobumuu loon muñowu, kulatoolawool li kusuu ŋáa'. Bale búsukabu li súumiil li wahawu unwu feh wáyiinenimuu wan Yéesu alakomuu kakaanaku.

Ekool yatit ebilemuu ekaan bunuunuken báamak

(Máciya 13:31-32; Maak 4:30-32)

18Yéesu li alaañen aan: — Li waa Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoole? Li waa leete ikittenoolum Jáyiiyaju jata Ateemit?

19Jinokoonokoo li ekool yata anuunuken an koone mutaad, yan an aŋale aḷuk li etoolayi yoola. Ekoolayi li eḷiil min ekaan bunuunuken, min basuuwabu bunaak bujow buseeh li waanawu wata bo.

Yéesu li aŋa' élebiil akaan bukittenoolum

(Máciya 13:33)

20Yéesu li alaañen aan: — Li waa liyilo ikittenoolum Jáyiiyaju jata Ateemit?

21Jáyiiyaju jata Ateemit jinokoonokoo li élebiil yan anaale aŋale ágiiwoo li kukiib kúhaaji kata efo' min asiiw, boot yok nan basiiwelabu búkaakumuu foof bo feh.

Ayi ammuu li abil anoken li Jáyiiyaju jata Ateemit?

(Máciya 7:13-14, 21-23)

22Yéesu li alako ejow boot Yeelusalem, li ájowum li sísukasu sáamakasu li básukabu batitabu min aliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit.

23Muñe'e akee li ageḷḷenool aanool: — Anahaan, mantee bukan kafamut koote kubil kufak? Yéesu li aaniil:

24— Jikaan wahoowah min jínokenum li kámbiilaku kahogumuu; mata fan ilobuul, bukaan kameeŋe fan kuŋes min kunoken, bale let kuyili.

25«Hunakahu fan húliiŋ nan anahaanawu ata eluufayi ammuu li ayito akuḷ kámbiilaku. Ban nokoomuu loon bukuluul tíyaŋ mayitowe, min jinaak jitek kámbiilaku min jinaak joon: "Amaaŋen, úbabuloli!" Fan aanuul: "Ihaasut bay jífulumulo."

26Muñe'e fan jinaak joonool: "Jitintiñ ban li jihob dín dáno li awu, li unaak uliiken Hulimahu hata Ateemit li útinawu wata ésukayi yóololi."

27Bale fan alaañen aanuul: "Ihaasut bay jífulumulo. Jíloyiyom, bukuluul jakaanemuu majakut."

28To untu, to jíḷokaju jommuu li sílaam sáamak, bukuluul bajukeAbulaham, Isaak li Sakob, li kufulofetaku, ban bukuluul li kubetenuul tíyaŋ.

29Bukan fan kubilumul li ugebawu ubakiilawu wata etaamayi kubil kubah, min kutiñ li Jáyiiyaju jata Ateemit.

30Muñe'e kukee li bukanabuku kammuu muñe'e kúsola, fan kulako kútinaa, min kukee li bukanabuku kammuu muñe'e kútinaa, kulako kúsola.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu li aḷokoo mata Yeelusalem

(Máciya 23:37-39)

31No unnu, Kufaaliisiyeŋ kukee li kúkoojul Yéesu min koonool: — Ufú' taate, ujow bakee, mata Elod lafañe min amuki.

32Yéesu li aaniil: — Jijow joonom hugeewuwahu unhu: «Síyaat li kajom fan ikesoo uyinum wajakut, li ifaken foof kásomutumuu, ban fan iban bulokabu búmbaam li hunakahu húhaajutahu.»

33Bale leete ijow bútinom, síyaat, kajom li kájomum, mata jakut min afulofet amuki bakee bútiYeelusalem.

34«Aah Yeelusalem, Yeelusalem, awu jamukemuu kufulofetaku, ban li utek kuyitik bukanabuku kan Ateemit áboñulimuu umuk! Ñoono ñeem ínje ifañeenumuu min íwomenul bañooli ikaan tin tano loon emanjuk éwomenulemuu bacow yo ekaan kata láala kubeyaku kata yo. Bale jifañut.

35Jíkaanum! Ateemit fan akat bo eluufayi yooluul. Bale boot min eenuul, let jilaañen jijukom muñe'e boot yok nan jommuu li joon: "Kásooniyen kujow kulako li anawu abilummuu li kajawaku kataAmaaŋenawu!"»

Lík 14

Yéesu li alaañen afaken an ásomute li hunak hata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku

1Li líiŋ hunak hata húyiiyaay hata Kusuwifaku boot hutiñ. Bukanabuku kalako tomuu li kulako kalaso Yéesu min kujuk buu láami li akaan.

2Muñe'e li baj ánayine an bulaa bujoke alako to hákil Yéesu.

3Yéesu li ageḷḷen kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li Kufaaliisiyeŋaku aaniil: — Mantee eluwaayi yoololaal yonsoon an layilo afaken an li húyiiyaayahu hoololaal, mantee elobut mo?

4Bale kufañut kubagool! Muñe'e Yéesu li átuk ánayinaawu ásomutumuu, min afakenool, ban li aanool ábalo.

5Fúlum tó, Yéesu li aaniil: — Ayi li bukuluul añoolool áyine aate alo li ekoloŋ, mantee ebewool li elo ló hunak hata húyiiyaayahu hoololaal, let ayaan áfulenumul ló añiilawu, mantee foof ebaayi?

6Kufaaliisiyeŋaku kumitut kuyili kubag kulimaku koola unku.

Yéesu li alob mata kawalenoolo li mata kayab ajawoola

7Nan Yéesu ajukumuu buu bukanabuku káhooñulimuu kunaake kumanumuu síbahumasu sahaŋumuu majak min kubah, li alobiilbukittenoolumabu umbe:

8— An ahooñimuu ujow ébuto, jakum úliiŋ li ujow ubah li ébahumayi yahaŋumuu majak, mata nikee baje akee li bukanabuku káhooñulimuu an an kujoke ahaŋi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Jakum ban anawu áhooñuluulumuu bukuluul kúl̥uba feh, abil aani: «Uyito min usen anawu umme min abah.» Muñe'e fan ukomen ujow, li ñisuu ló, ubah li ébahumayi yata búsol.

10Bale, an ahooñimuu boot bata húbaññaati, ujow ubah búsol, bájum nan anawu áhooñulimuu ammuu áliiŋul, li aani: «Afaalom úlohul, ubil ubah baabe li ébahum yahaŋ majak.» Muñe'e fan kaan kasal káamak boot li awu hákil bukanabuku feh kan kúhooñulumuu boot hutiñahu.

11Mata an atebenoolomuu, Ateemit fan awalenool, bale an awalenoolomuu, Ateemit fan atebenool.

12Fúlum tó, Yéesu li aan foof ánayinaawu ahooñoolumuu boot hutiñahu boola: — Uhooñumuu bukan boot hutiñ kataaw mantee foof kátiimeel, jakum úhooñul bale kufaali, mantee kutuyi, mantee bukani, mantee kukinooli kabajumuu, jakum bil buko foof kuhooñi booliil, min kulaañeni wahawu wan ukaanumuu boot li buko.

13Bale ulakumuu sinaaŋ boot li ésuk, li úhooñul esukateenayi, kakajumuu, kajinkemuu li káfuumumuu.

14Ukaan momuu, Ateemit fan ásooniyeni, mata bukanabuku umbuku kuyilaat kulaañeni wahawu wan ukaaniilumuu. Ateemit fan abil alaañeni wahawu unwu nan bukanabuku kátuuloolumuu kommuu kuyitowumul li eketayi.

Yéesu li alob mata bukan káhooñuli boot hutiñ

(Máciya 22:1-10)

15Nan akee li bukanabuku kalakomuu hutiñahu ajamumuu kulimaku unku, li aan Yéesu: — Awólo, anawu aanomuu li abil atiñ li Jáyiiyaju jata Ateemit!

16Yéesu li aanool: — Bile baj ánayine akee, alake sinaaŋ aban, li áhooñul bukan kameeŋe boot hutiñahu.

17Nan ewaatuwayi yata hutiñahu éliiŋumuu, alakumuu sinaaŋasu li aboñ alokaawu oola ajow aan kan ahebumuu: «Jibil! Sinaaŋasu sifale'e»

18Bale bukanabuku feh kan kuhebumuu, anoowan li aan abajowut. Atínaalawu li aan alokaawu: «Likitekit li inoom kal̥aak, ban leete ijow ijukul ko. Liyaaki, ubonketom.»

19Akee li aanool: «Muñe'e likite li íyooŋul kúmuuna koono kuŋen boot ewañ, ban boot min ijow ikaan ko kuwañ min ijuk. Liyaaki, ubonketom.»

20Aahu li aan: «Likitekit li iyab anaale, mó mújimuu let iyili ibil.»

21Alokaawu li alaañ áliiŋ, li akitten anahaanawu oola wahawu feh wan kuloboolumuu. Anahaanawu ata eluufayi, etindihuuñ li ejokool, li aan alokaawu oola: «Ujow cab boot li waayeenawu, li útinawu wata ésukayi min úŋalul, kusukateenaku, kakajumuu, káfuumumuu li kajinkemuu, boot taate.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Li fiyo jatit, alokaawu li álaañul li aanool: «Anahaan, li kankaan wahawu wan oonommuu ikaan, bale baje síbahum sabajut bukan.»

23Muñe'e anahaanawu li aan alokaawu: «Ujow li útinawu, ban li unab li uhatawu, min ukaan manooman min úŋalul bukanabuku kan ommuu ujuk bo únoonetumul búmbaam, mantee eluufayi yúmbaam li emeeŋ bukan.

24Fan ilobuul, anoowan li bukanabuku kajandeenumuu kuhooñi, let acafen sinaaŋasu súmbaam!»

Wahawu wan an áatimuu akaan min alako ágoom ata Yéesu

(Máciya 10:37-38)

25Muñe'e li baj búsuk báamak banaake bunab li Yéesu. Yéesu li átiiwowul li aaniil:

26— An abilumuu búmbaam, laate afañom ahaŋ min afañumuu atuubawool, jaawool, aseekool, kuñoolool, kutuyool, kúliinool li buloŋabu boola humum bo. Letumuu mo, let ayili alako ágoomom.

27An atebutumuu ekuluwaayi yoola tan ayilimuu aket, min ánabul lí ínje, let ayili alako ágoomom.

28An li bukuluul afañumuu min ateef eluuf yagimbe, inti fan ajand abah min ayinoo butum buu láami li aban li acaam, bájum li ahaas mantee labaje sídalam safame sayilo siban bulokabu?

29Akaanut momuu, min átoŋ ábetum eluufayi teetaam, ban akitut ayili yo ahabel ateef, bukanabuku feh kammuu kujuk yo, fan kúl̥uwool,

30min koon: «Anáyinaawu ummu látontoŋ ateef eluufayi yoola aban, akitut ayili yo ahabel.»

31Li bil nokoo loon, áyii afañe ajow atiik li áyii akee, abaje kutiika koono sínjunne áyii, fan ajand abah min ayinoo min ajuk, mantee fan ayili aŋa' kutiikaaku koola sínjunne kuŋen, min kúfimboo li áyii aahu.

32Muñe'e ajukelumuu li ahaas aan let ayili, fan aboñ bukan bata áyii aahu, akila baloŋe li áloyi, min aŋes min kujamoo.

33Yéesu li afamen aan: — An li bukuluul ayilaat alako ágoomom, akila bayilaat akat bo wahawu feh wan abajumuu.

Musis mabajut jáliŋ

(Máciya 5:13; Maak 9:50)

34— Musis wah wajake. Bale kacabaku kata mo kúfulumuu, buu an aate ayili akaan mo min mulaañen mucab?

35Let mujak kakaan li kal̥aak, let foof mujak kakaan bútune. Fan mubeteni tíyaŋ. An áakimuu sijan boot kajanten, li ajanten min ajam.

Lík 15

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bukittenoolum bata húgalalaan hájime ban li hujuki
(Máciya 18:12-14)

1Muñe'e li líiŋ hunak hukee, kúyababuhal li bukan kukee kajakut li kúlohul Yéesu
foofiil feh boot bajantenool.

2Kufaaliisiyeŋaku li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis
súumutiil. Li kunaak koon: — Anáyinaawu ummu layabeyab jak kuhoofoola, ban li
anaak atiñ dín dáno li buko.

3Bale Yéesu li alobiil bukittenoolumabu umbe:

4— Nokoomuu loon an li bukuluul abaje kúgalalaan koono téemeel, ban hano li ko
li hújim, mantee let afan akat kúgalalaan kaaku kúyii kubakii li kaat li kubakii li
kayiinaayaku, min ajow aŋes húgalalaanahu hájimumuu, ajow ayok ajuk ho?

5Muñe'e nan ammuu ajuk ho, fan súumool ŋáa' min ateb ho agalo,

6min ajow ábalo áliiŋ, li áhooñul kufaalool li kukinoolool min aaniil:
«Esúumansuum elako li alolaal, mata lijukulo húgalalaanahu húmbaam
hájimeenumuu.»

7Boot ilobuul, li manolamu, fan bil baj ésuumansuum yáamak li emitayi, ahoofoola
ano bátiiwoye aŋa' buloŋ buwunkul. Esúumansuumayi inyu fan ehaŋ yammuu li
ebaj, mata bukan kúyii kubakii li kaat li kubakii kacole, kan jokut min kútiiwo kuŋa'
buloŋ buwunkul.

Bukittenoolum bata ehanjal yano yata édalam yájime ban li ejuki

8— Mantee foof, nokoomuu loon anaale abaje sihanjal sata sídalamsoono kuŋen,
ban yakee li so li éjim, inti fan ayaben ehiitum min awuu eluufayi ban li aŋes jak
boot yok nan ammuu ajuk ehanjalayi yata édalamayi?

9Muñe'e nan ammuu ajuk yo, li áhooñul kufaalool li kukinoolool min aaniil:
«Esúumansuum elako li ololaal, mata lijuke ehanjalayi yata édalamayi
yájimeenumuu.»

10Boot ilobuul, li manolamu, fan baj ésuumansuum li kumalakaaku kata Ateemit,
ahoofoola ano bátiiwoye aŋa' buloŋ buwunkul.

Bukittenoolum bata añiil ájimeene ban li ajuki

11Yéesu li afamen aan: — Bile baj ánayine akee abaje kuñiil káyine kúl̥uba.

12Añiilawu ahaŋumuu mañiilo, li aan atuubawool: «Faafa, usenom júmbaam li
ebajayi yooli, jan éetimuu ibil itowo.» Mal̥egen atuubayiil li agabooliil buko kúl̥uba
ebajayi yoola.

13Muñe'e li baj kunak, añiilawu ahaŋumuu mañiilo, li ájula joola li wahawu wan
abajumuu, ban li aŋa' sídalamasu min ajow boot li etaam yakee yáloyiye. Nan áliiŋ
bomuu, li aŋa' sídalamasu soola feh afasiken li buloŋ bajakut.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Nan atiñumuu sídalamasu soola feh ajow aban, bamuufaay báamak li bubaj li etaamayi inyu. Añiilawu abajut wah wan ammuu atiñ.

15Muñe'e li ajow alako bulok ánayine akee li etaamayi inyu. Anáyinaawu li akaanool ajow humat sifulugun li bujal.

16Añiilawu li afañeen anaak atiñ hutiñahu hata sifulugunasu, bale an asenutool ho.

17Muñe'e añiilawu li ajuke to buloŋabu boola jow fit, li aan li buyinumool: «Kulokaabuku feh kata atuubawom kutiñetiñ kufooñ jow saŋo. Bale ínje ummu li eket taate li bucaa.»

18Fan ilaañ boot bata atuubawom ijow eenool: «Faafa, lihoofoohoofoo Ateemit, li ihoofooli foof.

19Itookut muñe'e min ujokom loon ínje añooli. Ujokom loon ujokumuu anoowan li kulokaabuku kooli.»

20Maḷegen añiilawu li ayito alaañ boot bata atuubawool.

«Nan añiilawu abilumuu abil, atuubawool li aŋandenool okila baloŋe li áloyi eluufayi, li áyiyenool ŋáa'. Li atey ajow kufam. Alíiŋ li aŋa' kuŋenool agaabool ban li asaafool li ésuumahukow ló.

21Añiilawu li aan atuubawool: "Faafa, lihoofoohoofoo Ateemit, li ihoofooli foof. Itookut muñe'e min ujokom loon ínje añooli."

22Bale atuubawool li aan kulokaabuku koola: "Jisommen jíŋalul kañaku kahaŋumuu majak jikaanool. Jikaanool ekob li husiik, li sidalla li koot.

23Jijow jíŋalul jímuunaaju jahaŋumuu maluuk jimuk, min ukaanaal kagaan min úwayeenaal.

24Mata añoolom umme laketeene, bale muñe'e lálaañulo áami li buloŋ. Lájimeene, bale muñe'e lijukool." Li kútoŋ kugaan li ésuumansuum ló.

25«No unnu, añiilawu ahaanawu ata ánayinaawu ummu, akila baloŋe bata uḷibawu li bulok. Nan álaañulumuu abil álehenul eluufayi, li ajam kawel síyindum li jígom.

26Añiilawu anahaanawu li áhooñul akee li kulokaabuku min agelḷenool waa ubaje.

27Alokaawu li aanool: "Atuyi álaañulo, atuubayi li amuk jímuunaaju jahaŋumuu maluuk, mata añoolool lálaañullaañul bóot li kásuumaay."

28Muñe'e añiilawu ahaanawu huuñool li hulit, min ahoy banoken li eluufayi. Atuubawool li áfulul ayaakoolool mantee li ajow anoken.

29Bale añiilawu anahaanawu li aan atuubawool: "Ujanten, baje muñe'e simit sameeŋe nan éemimuu li bulok boot li awu, ban bajut nakee nan ihoye bakaan wah wan oonom ikaani. Bale bilut líiŋ nakee li usenom maayeet ajaameen ano imuk min jigaan li kufaalom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Bale añooli umme lálaañulo, okila aŋalumuu ebajayi yooli feh ajow afasiken li sicaga, okila lumukumuu jímuunaaju jahaŋumuu maluuk.”

31Atuubawool li aanool: “Añoolom, awu ummu taate lí ínje nanoonan, wahawu feh wan ibajumuu wooli foof.

32Bale lootaale ukaanaal kagaan min ésuumansuum elako li ololaal. Mata atuyi umme laketeene, bale muñe'e lálaañulo áami li buloŋ. Lájimeene, bale muñe'e lijukool.”»

Lík 16

Bukittenoolum bata an, an kusene ebaj aaken

1Yéesu li alaañen aan kúgoomaku koola: — Bile baj ánayine akee abaje, li aŋa’ ebajayi yoola asen alokawool aakenool. Bukan li kubil koon ánayinaawu abajaawu, alokaawu ummu li kafasiken ebajayi yoola.

2Muñe'e anahaanawu li áhooñul alokaawu min aanool: «Kama wahawu wan ijamumee bukanabuku li kulob kuya li awu, buu? Uhíisom buu lukaane bulokabu eeno, mata let iyili ikati min ooken ebajayi yúmbaam.»

3Alokaawu li ayinoo li aan: «Anahaanawu úmbaam fan áfulenom li bulokabu búmbaam. Kama muñowu boot min ikaan buu? Ibajut sembe boot ewañ, ban fan isuu bajow kaḷaw.

4Yoo! Lihaase buu léemi li ikaan eeno, mantee bukanabuku li kuyabom booliil, nan anahaanawu úmbaam ammuu áfulenom li bulokabu búmbaam.»

5Muñe'e alokaawu li áhooñul ano li ano bukanabuku feh kaakumuu ecaagen anahaanawu oola. Li aan átinaalawu: «Butum buu looke anahaanawu úmbaam?»

6Anáyinaawu átinaalawu li aanool: «Leekool kúbalik kata éduuliin koono téemeel.» Alokaawu li aanool: «Kaayiitaku kooli kunke, ubah min usommen ukiic ló kúyii kúḷuba li kuŋen.»

7Ban li aan aahu: «Awu butumbuu lookool?» Li anool: «Kusaaku koono téemeel kata edenfeteŋ.» Alokaawu li aanool: «Kaayiitaku kooli kunke. Ukiic ló kúyii kubakii.»

8Muñe'e anahaanawu li asal alokaawu ummu ajakutumuu, mata min akaanumuu majakut li butuuko ló. Mata bukanabuku kata adunaayi inye kuhaŋe matuuko li wahiil, bukanabuku kaanomuu li mawuŋaamu.

9Yéesu li afamen aan: — Injé fan eenuul: jíŋesum li ebajayi yajakutumuu yata adunaayi inye kubuke boot li bukuluul, bájum nan jootutumuu jibaj wah, li kuyabuul li buloŋabu bábaneliitumuu.

10An átukumuu jak wah watit, fan átuk foof jak wah wáamak. An átukutumuu jak wah watit, let átuk foof jak wah wáamak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Kama jijokutumuu jak ebajayi yata adunaayi inye, ayi li ayili asenuul ebajayi yaanomuu yata maḷegen jooken?

12Ban nokoomuu loon jijokut jak wah wata an, ayi aate asenuul wahawu wooluul jooken?

13«An ayilaat alako aloka ata kunahaan kúḷuba li mano, mata fan alat akee min afañ aahu, mantee foof fan átuul akee min abes aahu. Jiyilaat jilako li mano emiikeel yata Ateemit li yata foof sídalam.»

Yéesu li awataten kufaaliisiyeŋaku

(Máciya 11:12-13; 5:31-32; Maak 10:11-12)

14Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li kujam kulimaku unku feh, li kulako kajakakaay Yéesu, mata kukankaan bukan kafañe sídalam.

15Yéesu li aaniil: — Bukuluul jikankaan bukan kajokoolowe loon bukan kacole joom hákil ésukayi, bale Ateemit lahaase waa wóomi li uyinumuul. Mata wahawu wan bukanabuku kuluukenumuu, Ateemit afañut wo maayeet.

16«Wahawu wakiicimuu li Eluwaayi hunhu li kawaaleyi, ban anoowan li aŋa' sembewool min anoken li Jáyiiyaju.

17Bale emitayi li etaamayi fan ehaŋ másuum kábuj jano li jikiicaju jahaŋumuu matiti li eluwaayi yata Móyiis.

18«Anáyine aanumuu aseekool ábalo ban li áyabul anaale akee, ánayinaawu ummu lahintenhinten anaale alet oola, anaalaawu li ahinto li ánayine alet oola. Li bil nokoo loon ánayine ayabe anaale ábalowe bata áyinool, lahintenhinten anaale alet oola, anaalaawu li ahinto li ánayine alet oola.

Bukittenoolum bata an abaje li Laasaal agayimuu

19— Bile baj ánayine akee abaje anaake akaano wañawu wahaŋumuu máyiki li wahaŋumuu maseel, ban hunakoohunak li akaan kagaan káamak kásuume.

20Li baj ánayine akee agaye an koone Laasaal, an eniilayi yoola feh ebaje basonta, ajowe ahinto hákil kámbiilaku kata ánayinaawu abajaawu.

21Laasaal li afañeen anaak atiñ bafoyabu banaake búlowumulumuu li buyinjaayabu bata ánayinaawu abajaawu. Maayeet sijangiyasu li sinaak sibil simeesen basontaabu boola.

22Mune'e Laasaal li aket, kumalakaaku li emitayi. Anáyinaawu abajumuu li aket foof, li ahoki.

23Anáyinaawu abajaawu li alako sílaam sáamak, ban kaketumuu kommuu. Li ateb kúkilool, li aŋanden Abulaham buko li Laasaal tin tano.

24Muñe'e ánayinaawu abajaawu li alob butiya aan:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

«Faafa Abulaham, úyiyenom! Uboñ Laasaal ajow aŋa’ élawulayi yata husiikool ágolul mal, abil asenom íbuken húlellufom, mata ínje umme li sílaam sáamak li sambunasu unse.»

25Bale Abulaham li aanool: «Añoolom, uwayiḷo oon lubabbaj wah wameeŋe wásuume awu li buloŋ, Laasaal okila li alako no li sílaam. Muñe'e akila ummu baabe li kásuumaay min awu oono li sílaam.

26Ban fiimaa, babbaj buwokaay básenkiye báamiwolaal li tut, bájimuu bukan kufañumuu kubilumul ban áloli jommee boot ban bukuluul jommuu, let kuyili kujow. Mantee foof bukan kufañumuu kubilumul ban bukuluul jommuu boot ban áloli jommee, let kuyili kubil.»

27Anáyinaawu abajumuu li aan: «Kama liyaaki faafa Abulaham, uboñ Laasaal ajow bata eluufayi yata atuubawom,

28mata libabbaj bo kutuyaay koono hutok. Ajow alobiil akat to jakum bil buko foof kubil dáade dán sílaamase sommee.»

29Abulaham li aanool: «Kutuyi kubaje kulimaku kakiicimuu kataMóyiis li kufulofetaku, kujanga ko ban li kukaan loon kulobumuu.»

30Anáyinaawu abajumuu li aan: «Faafa Abulaham, wahawu unwu bale ufitut. Nokoomuu loon an li kaketumuu ajowe alobiil, fan kubet búsol buloŋiil buhaan bajakutumuu min kútiiwo kuŋa’ buloŋ buwunkul.»

31Bale Abulaham li aanool: «Kutuyi kujantenutumuu Móyiis li kufulofetaku, maayeet min an li kaketumuu ayitowulo min alobiil manooman mantee li kúyinen, bale let kúyinen.»

Lík 17

Yéesu li alob mata kahoofoo li mata kabonket

(Máciya 18:6-7, 21-22; Maak 9:42)

1Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Fan baj nanoonan wah waate úji bukanabuku li kulo li kahoofoo. Bale íyeno, anawu ájimuu bukanabuku li kuhoofoo.

2Anawu ummu kóyumool min kukok kaneew li enuy kuḷoofool li ekondo’, ban li kuŋalool kujow kubeten li hal min akeel ló, akila bájiye akee li umbuku kakitemuu li kúyinen, li alo li kahoofoo.

3Jíkaanum bukuluul humumuul!

«Nokoomuu loon atuyi akaane kahoofoo, ujow ujukool min uwatatenool li maḷegen. Ajokumuu li ehaaseen, ubonketool.

4Li bil nokoo loon atuyi afete li awu ñooño ñatok li ñáḷuba li etihunakaayi, ban li abil ñooño ñatok li ñáḷuba li etihunakaayi aani: “Lijoke li ehaaseen min ifetumuu li awu,” loote ubonketool.»

Sembe sata káyinen li Yéesu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Kufootalaku: — Ufamen káyinenaku kan jibajumuu li awu.

6Amaaŋenawu li aaniil: — Nokoomuu loon káyinenaku kooluul kutitiyeene loon jikool jata anuunukenawu aaneyimuu mutaad, fan joon bunuunukenabu umbu báamakabu baaneyimuu búmiiliye: «Uluuco min ujow uḷukoolo li husamuwahu», fan bukaan loon jilob bomuu.

Wahawu wan aloka áatimuu anaak akaan

7— Ayi li bukuluul aate abaj aloka ajowe ewañ, mantee humat kúgalalaan, li ajuk alokaawu li álaañumul bata buḷibabu boola li ayaan aanool: «Usómmenul uyaan ubil ubah min utiñ?»

8Inti fan aanool: «Ujow ulakom, ubanumuu li ukaano wañ ukee min ukaanom itiñ, li usenom ihob. Ibanumuu, awu li ukit uhin utiñ, li uhob.»

9Mantee alokaawu latooke kasal min akaanumuu wahawu wan koonoolumuu akaan? Atookut kasal maayeet!

10Muñowu foof nokoomuu li bukuluul. Jikaanumuu wahawu feh wan koonuulumuu jikaan jiban, li joon: «Olóli hin kuloka joom bale; jikankaan wahawu wan jóotimuu jikaan.»

Yéesu li afaken bukan kata háhaayee koono kuŋen

11Muñe'e Yéesu li alako ejow boot li ésukayi yata Yeelusalem, li ajow anab li élingaayi yata etaamayi yata Samali li yata Gálile.

12Nan Yéesu anokenumuu li ésuk yakee, bukan koono kuŋen kan háhaayee ejoke li kubil kufam li akila. Li kuyito lóyi,

13min kunaak kubaŋulo koon: — Yéesu, Anahaan, úyiyenoli!

14Nan Yéesu ajukiilumuu li aaniil: — Jijow kúlambaaku kujukeluul. Nan kulakomuu ejowayi boot bata kúlambaaku, li kufak.

15Muñe'e akee li buko, nan ajukumuu aan lafake, li álaañul boot bata Yéesu, mo lasalemaa Ateemit butiya.

16Li áliiŋul, li ákuntuŋ tin kootaku kata Yéesu, min aŋa' buulool aya teetaam min alakowool kasal. Anáyinaawu ummu álaañulumuu, an ata Samali.

17Muñe'e Yéesu li aan: — Inti buko foofiil feh kuŋen kufaafak? Kama hutok li kubakiilaku kaabuku kumbukay?

18Kama muñowu li buko feh, ummu ammuu ajawoola bale álaañulumuu abil asal Ateemit?

19Muñe'e Yéesu li aanool: — Uyito ujow, káyinenaku kooli kufakeni.

Ebilayi yata Jáyiiyaju jata Ateemit

(Máciya 24:23-28, 37-41)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku jommuu li jibil. Yéesu li aaniil: — Jáyiiyaju jata Ateemit let jibil loon wah wan an ayilo ajuk.

21An let abil aan: «Jáyiiyaju junju taate» mantee foof: «Junju taata». Mata li maḷegenamu, Jáyiiyaju jata Ateemit junju li tutuul.

22Fúlum tó, li aan kúgoomaku koola: — Fan líiŋ nakee nan jommuu li jifañ jimaat maayeet hano li kunakaku kata Añool-An, bale let jimaat ho.

23Bukan fan koonuul: «Jijuke taata!», mantee foof: «Jijuke taate!» Bale jakum jijow bo. Jakum jinab li bukanabuku umbuku.

24Mata loon kawiwijenaku kata emitayi kuwuŋenemuu kageb kaake kata yo boot li kaaka, mo foof emmuu li bil nokoo li hunakahu nan Añool-An ammuu abil.

25Bale Añool-An laate ajand álaam ŋáa’, min bukanabuku kata muñe'e kuhoyool.

26Wahawu wabaj nomuu li taŋayi yata Nówe, wo foof wommuu li ubaj nan Añool-An ammuu li álaañul.

27Bukanabuku kunaanaak kutiñ li kuhob, li kunaak kuyab li kukaan bañooliil baale buyabo, boot yok hunakahu nan Nówe anokenumuu li busaanaabu báamakabu. Muñe'e li baj mal máamak mameeŋene etaamayi feh, min muniilen bukanabuku feh.

28Fan foof nokoo loon wahawu wabaj nomuu li taŋayi yata Lot. Bukanabuku kunaanaak kutiñ li kuhob, li kúnoomul, li kújula, li kuḷuk, li kuteef.

29Bale hunakahu nan Lot áfululumuu Sodom, Ateemit li ábetenumul li emitayi sambun li batolok básoyiye ŋáa’ sibil simuk bukanabuku feh.

30Muña'a foof emmuu bil nokoo li hunakahu nan Añool-An ammuu álaŋul.

31«Li hunakahu unhu, an alakomuu haatiya eluuf, jakum áwalowul abil kaŋa’ wah li eluufayi yoola. Manolamu, an alakomuu li kaḷaakool, jakum alaañ boot boola.

32Jiwayiḷo wahawu wabajumuu anaalaawu ata Lot.

33An aŋesumuu kafaken buloŋool, buloŋabu bábaneliitumuu fan bufakool. Bale an buloŋool bufakoolumuu, fan abil abaj buloŋ bábaneliit.

34Fan ilobuul, li ehukaayi inyu, bukan kúḷuba kulakomuu li elal yano, ano fan aŋali min aahu akati to.

35Kanaale kúḷuba kulakomuu ehumen, ano fan aŋali min aahu akati to.

[36Kánayine kúḷuba kulakomuu li kaḷaak, ano fan aŋali min aahu akati to.]»

37Kúgoomaku li koon Yéesu: — Anahaan, kama bay wahawu unwu wóomi li ubaj? Yéesu li aaniil: — Tanootan tan wah wakete woom, síkosumasu fan sifam to.

Lík 18

Bukittenoolum bata kahanken li kaḷaw

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Muñe'e Yéesu li alob kúgoomaku min áhiisiil kaanaku koote kunaak kuḷaw nanoonan, ban jakum kubil kúyeko.

2Li aan: — Bile baj li ésuk yakee atiibabukan ákoliwut Ateemit ban foof asuwut anoowan.

3Li baj foof li ésukayi inyu anaale ahoke áyinool anaake abil ajuk atiibaawu boot min akooŋenool. Anaalaawu li aanool: «Utíiboli li alatoolawom min usenom bakooŋ.»

4Atiibaawu li afan anaak ahoy bakaan wahawu wan anaalaawu aloboolumuu jow fiyo, li aan li buyinumool: «Maayeet min íkoliwutumuu Ateemit ban isuuwut an,

5bale anaalaawu ummu ahokumuu áyinool li ayokenom ŋáa'. Fan isenool bakooŋ li anawu an kubajoomuu. Ikaanut momuu, fan anaak abil aḷoḷḷokenom.»

6Amaaŋenawu li afamen aan: — Jijame wahawu wan atiibaawu acolutumuu alobumuu.

7Waa, Ateemit akila let atiib min akooŋen bukanabuku koola kaḷokoolewoolumuu etihunaka kuban ehuka mantee li alambeniil? Waa, fan akat to fiyo átowum alambeniil?

8Fan ilobuul, Ateemit fan akooŋeniil li mahilaamu. Bale nan Añool-An ammuu li álaañul, fan átookul fíle bukan kabaje káyinen li etaamaye?

Bukittenoolum bata afaaliisiyeŋ li áyababuhal

9Yéesu li afamen alob bukittenoolumabu umbe aya li bukanabuku kajokoolomuu loon buko bukan kacole hákil Ateemit, ban li kunaak kubes kaabuku. Li aaniil:

10— Bile baj kánayine kúḷuba kajowe kaḷaw li eluufayi yata Ateemit. Akee li buko afaaliisiyeŋ.

11Afaaliisiyeŋawu li ajow alako balewool min aḷaw aan: «Ateemit, lisali min inokoolutumuu loon bukan kaabuku kákuuwetemuu, li kájakaatimuu, ban li kunaak kuhinten kanaale kalet kooliil. Lisali min inokoolutumuu loon áyababuhalabu umma.

12Limommowemommo kunak kúḷuba li esimenayi ban li iseni bújufabu bata wahawu wan ibajumuu feh.»

13Ayábabuhalabu okila li ayito lóyi, ban afanut akaañen ateb kúkilool ajuke emitayi. Bale li anaak atek li bagiŋool min aan: «Ateemit, úyiyenom, ínje ahoofoola.»

14Fan ilobuul, áyababuhalabu abajumuu hujamoo li Ateemit átowum ajow bóot, bale inti afaaliisiyeŋawu. Mata an atebenoolomuu, Ateemit fan awalenool, bale an awalenoolomuu, Ateemit fan atebenool.

Yéesu li ásooniyen bañiilabu batitabu

(Máciya 19:13-14; Maak 10:13-16)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Muñe'e bukan li kúŋalul bañiil batit boot bata Yéesu, mantee li aŋa’ kuŋenool awalen li buko. Nan kúgoomaku kata Yéesu kujukumuu loon muña'a, li kutalen bukanabuku káŋalulumuu bañiilabu.

16Bale Yéesu li áhooñul bañiilabu ban li aan: — Jikat bañiilabu min bubil búmbaam. Jakum jíhiliil kubilum. MataJáyiiyaju jata Ateemit jata bukanabuku kanokoomuu li buko.

17Li maḷegenamu fan ilobuul, an ayabutumuu Jáyiiyaju jata Ateemit loon añiil atit, anawu ummu let anoken dó maayeet.

Yéesu li alob buu ebaj ákoyileniwummuu eeno

(Máciya 19:16-30; Maak 10:17-31)

18Muñe'e anahaan akee ata Kusuwifaku li agelḷen Yéesu aanool: — Anahaan ajake, waa leete ikaan min ibaj buloŋabu bábaneliitumuu?

19Yéesu li aanool: — Wáa újiye li uhooñom anahaan ajake? Bajut an ajake, Ateemit balewool ajake.

20Luhaase wahawu wan eluwaayi yata Móyiis elobumuu: «Jakum uhinto li anaale mantee li ánayine alet ooli. Jakum umuk an. Jakum úkuwet. Jakum úmal uya li an. Uluuken atuubayi li jaawi .»

21Anáyinaawu li aan Yéesu: — Likankaan wahawu unwu feh loon eluwaayi inyu elobumuu yaan no ínje baloŋe áfu’.

22Muñe'e nan Yéesu ajamumuu kulimaku unku, li aan ánayinaawu: — Wah wano bale usaŋoyi kakaan. Ujow újula wahawu wan ubajumuu feh, ban li uŋa’ sídalamasu ugaben esukateenayi. Ukaan momuu, fan ubaj hubaj li emitayi. Banumuu, li ubil únabul lí ínje.

23Bale nan ánayinaawu ajamumuu kulimaku unku, li áyiyenoo, mata lakankaan usaanum wáamak.

24Nan Yéesu ajukumuu ánayinaawu máyiyenoolaamu, li aan: — Mo kite séngi min kusaanumaku kunoken li Jáyiiyaju jata Ateemit!

25Mata, séngisengi min eñonkom énokenum li ésuuh yata ekikum, bale haŋ másengi ŋáa’ min usaanum unoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

26Bukanabuku kalakomuu bajantenabu bata Yéesu li koon: — Kama muñowu ayimaa ayilo afakeni?

27Yéesu li aaniil: — Wah waheeke bukan kakaan, uyilaat uheek Ateemit kakaan.

28Muñe'e Fiyeel li aan Yéesu: — Fan ujanten! Alóli jíkatuukatul bó wáholi feh min jínabul li awu.

29Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, an ákatul bomuu, eluufool, mantee aseekool, kutuyool, mantee bukanool, bañoolool, mata Jáyiiyaju jata Ateemit jíji,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30anawu ummu fan ayab muñe'e wah haŋ to ŋáa’, ban fan abil abaj buloŋabu bábaneliitumuu li taŋayi yabilemaa.

Yéesu li alaañen alob mata sílaamasu soola li eketayi yoola

(Máciya 20:17-19; Maak 10:32-34)

31Yéesu li aŋa’ kúgoomaku koola kuŋen li kúl̥ubaaku kúfu’ jooliil min aaniil: — Jijanten! Alolaal ummuwaal li ujowaal boot Yeelusalem ban wahawu feh wan kufulofetaku, wóomimuu li ubaj.

32Mata Añool-An fan abeti li kuŋen bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, min kujakakaayool, li kugelool, ban li kumasenool.

33Fan kútekumool kukaluwaas, ban li kumukool. Bale li hunakahu húhaajutahu, Añool-An fan ayitowumul li eketayi.

34Bale kúgoomaku kúnaanumut wahoowah li kulimaku unku. Mata li buko, kulimaku unku kulobilob kat ló. Kuliitikenut waa Yéesu afañe alob.

Yéesu li afaken an áfuume li ésukayi yaaneyimuu Séliko

(Máciya 20:29-34; Maak 10:46-52)

35Nan Yéesu alehenumuu ésukayi yan koonemuu Séliko, li baj ánayine akee áfuume abahe li kakaŋaku kata bútinabu min alako kal̥aw.

36Nan ánayinaawu áfuumumuu ajamumuu búsukabu li bulako ejowayi, li agel̥̥en bukanabuku waa ubaje.

37Bukanabuku li koonool, Yéesu ata ésukayi yata Nasalet áami li ejow.

38Anáyinaawu li abaŋulo aan: — Yéesu, Añiil ata Dayit, úyiyenom!

39Bukanabuku kayabumuu kayooŋ li kuhabool, ban li koonool alu. Bale okila li ahaŋ mabaŋulo aan: — Añiil ata Dayit, úyiyenom!

40Yéesu li ayiten, ban li alob bukanabuku min kúŋalulool ánayinaawu áfuumumuu. Nan ánayinaawu áliiŋulumuu tan alakomuu, Yéesu li agel̥̥enool aanool:

41— Waa lufañe min ikaan boot li awu? Anáyinaawu áfuumumuu li aanool: — Amaaŋen, ukaan min ilaañen ijuk.

42Yéesu li aan ánayinaawu: — Kama ujuk! Káyineni kufakenifaken.

43Mal̥egen ánayinaawu li ayaan ajuk, ban li anab li Yéesu mo lasalemaa Ateemit. Nan búsukabu bujukumuu loon muña'a, li busal foof Ateemit.

Lík 19

Saase li afañ min ajuk Yéesu

1Yéesu li anoken li ésukayi yan koonemuu Séliko, min ájowum dó áfu’ baaba.

2Muñe'e li baj to ánayine akee aaneyi Saase, alakowe anahaanawu ata kayabemuu búhalabu, ban li akaan an abaje.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Saase li alako huŋes mantee li ajuk ayi ammuu Yéesu. Bale emmuu lakankaan an atit, búsukabu li búji ayilaat ajuk Yéesu.

4Saase li atey ayab kayooŋ, ajow aŋito li bunuunuken ban koone busikomool, balakowe tan Yéesu ammuu li ájowum, mantee li ajukool.

5Nan Yéesu áliiŋulumuu tan bunuunukenabu, li ateb kúkilool li ajuk Saase, li aanool: — Saase, úwalowul cab, mata leete ilako síyaat booli.

6Maḷegen Saase li áwalowul cab, min ayab Yéesu li ésuumansuum ló.

7Nan bukanabuku feh kalako tomuu kujukumuu loon muña'a, súumutiil min koon: — Anáyinaawu ummu lajowe alako bata ahoofoola!

8Saase li ayito hákil Amaaŋenawu, min aanool: Ujanten, Anahaan, boot min íkej ebajayi yúmbaam li tut isen kusukateenabuku. Ban nokoomuu loon libumbunt an min iŋa' joola, fan ilaañenool jo ñoono ñabakii.

9Yéesu li aan Saase: — Ateemit lafakene butoŋabu umbe síyaat, mata ánayinaawu umme foof bubukoolum Abulaham.

10Mata Añool-An labiibil huŋes li kafaken bukanabuku kájimumuu.

Bukittenoolum bata an aŋale ebajayi yoola asen kulokawool kookenool

(Máciya 25:14-30)

11Nan bukanabuku kulakomuu bajantenabu bata kulimaku unku, Yéesu li alaañen alobiil bukittenoolum. No unnu, okila baleheneYeelusalem, ban bukanabuku li kunaak kuyinoo li koon manteeJáyiiyaju jata Ateemit junju li jiyaan jibil.

12Muñe'e Yéesu li aaniil: — Bile baj ánayine akee abuki li butoŋ bata áyii, alakowe ejow boot li etaam yáloyiye jow kusenool bo jáyii, min álaañul.

13Nan ánayinaawu alakomuu li ajow, li áhooñul kulokaaku koola kuŋen, min aseniil anoowan ehanjal yata éwulus ban li aaniil: «Jiŋa' sídalamasu unsu min jilok li so boot yok nan emmuu ílaañul.»

14Bale bukanabuku kata etaamayi ban akinumuu li kuhoyool. Muñe'e li kuboñ bukan kunabenool kujow koonool: «Olóli jifañut min ánayinaawu ummu alako áyiiyawu óololi.»

15«Nan bile kusenumuu ánayinaawu jáyiiyaju kuban, li álaañul boot li etaamayi yoola. Nan áliiŋulumuu, li áhooñul kulokaabuku koola, kan asenumuu sídalamasu min kulok, boot min ahaas butum buu kubaje li so.

16Alokaawu átinaalawu li abil áliiŋul li aan: "Anahaan, sihanjal sata éwulus soono kuŋen líbajume li yanolayi yan usenommuu."

17Ayíiyawu li aanool: "Jaajak, lukankaan aloka ajake. Emmuu lukankaan jak li wahawu watitawu wan eenimuu ukaan, muñe'e boot min ikaani ulako anahaan ata sísuk soono kuŋen."

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Alokaawu áḷubutawu li abil áliiŋul li aan: “Anahaan, sihanjal sata éwulus soono hutok líbajume li yanolayi yan usenommuu.”

19Ayíiyawu li aanool: “Awu, fan ikaani ulako anahaan ata sísuk soono hutok.”

20Muñe'e aloka akee li abil áliiŋul li aan: “Anahaan, ehanjalayi yooli yunye. Liŋaŋŋa’ yo ikaan li kaḷaac ijow iyog,

21mata líkoliyikoli. Lukankaan ánayine átaañiye. Luŋaleŋa’ wah wan ulokut, ban li unaak ucac tan uwañut.”

22Ayíiyawu li aanool: “Awu aloka ájakaatiye. Boot min itiibumi li kulimaku kooli humum ko. Kama luhaasumuu oon ínje ánayine átaañiye, liŋaleŋa’ wah wan ilokut, licacecac tan iwañut?

23Wáa lí úji uŋalut kama sídalamasu súmbaam ujow ukaan li bank, ibilum ílaañul, li ijow íŋalul só ló, famen to san sibukoomuu?”

24Muñe'e áyiiyawu li aan bukanabuku kayito tomuu: “Jiyab li okila ehanjalayi yata éwulusayi yan aakumuu jisen abajumuu soono kuŋenayi.”

25Bale li koon áyiiyawu: “Anahaan, okila ummu min afane áaki sihanjal soono kuŋen!”

26Ayíiyawu li aaniil: “Boot min eenuul, an abajumuu wah, Ateemit fan afamenool. Bale an abajutumuu wahoowah, maayeet jatitaju jan abajumuu, Ateemit fan ayab jo.

27Muñe'e kulatoolawom, kafañutumuu min ilako áyiiyawu ooliil, jíŋaluliil taate, min jimukiil hákilom.”»

Yéesu li ajow boot Yeelusalem

(Máciya 21:1-11; Maak 11:1-11; Saŋ 12:12-19)

28Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku aban, li ayab hákil búsukabu min ajow boot Yeelusalem.

29Nan alehenumuu ésukayi yata Betifaase li yata Betani tin loon huyuuyahu hata unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye, li aboñ kúḷuba li kúgoomaku koola aaniil:

30— Jijow boot li ésukayi yammuu hákiluul. Nan jommuu jíliiŋ, fan jijuk hulaaha hata asum makoki, han an alemboololut li ho. Jíḷeḷul hó jíŋalul boot taate.

31An ageḷḷenulumuu aanuul: «Wáa újiye li jiḷeḷ hulaahaahu hata asumawu?», li joonool: «Amaaŋenawu joke li ho.»

32Maḷegen kúgoomaku kúḷuba kan aboñumuu li kujow kúliiŋ, ban li kujuk wahawu feh loon Yéesu alobiilumuu.

33Nan kúgoomaku kulakomuu kaḷeḷaku kata hulaahaahu hata asumawu, kakil homuu li kooniil: — Wáa újiye li joono li kaḷeḷ hulaahaahu hata asumawu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Kúgoomaku li kooniil: — Amaaŋenawu joke li ho.

35Ban li kuŋa’ ho kújowetum Yéesu. Li kuŋa’ kújufowaku kooliil kulemben li búsolabu bata hulaahaahu hata asumawu, ban li kukaan Yéesu alemboo li ho.

36Muñe'e mo Yéesu ajowemaa, mo bukanabuku kuŋalemaa kújufowaku kooliil kutal li bútinabu.

37Nan Yéesu alehenumuu Yeelusalem, li bútinabu báwalowumulomuu li huyuuyahu hata unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye, búsukabu bata kúgoomaku koola ésuumansuum li elako li buko, min kútoŋ kusal Ateemit ban li kumanenool butiya, mata wahawu feh wájaahalenimuu wan kujukumuu.

38Li kunaak koon:

«Ateemit ajow ásooniyen áyiiyawu, abilummuu li kajawaku kata Amaaŋenawu! Kásuumaay kujow kubaj li emitayi, ban máyiineniyamu li mulako li Ateemit, haatiya tiya emitayi!»

39Muñe'e kufaaliisiyeŋ kukee kalakowe li búsukabu li koon Yéesu: — Anahaan, ulob kúgoomaku kooli min kulu.

40Yéesu li aaniil: — Fan ilobuul, kulumuu, kuyitikaku fan kúlobul butiya.

Yéesu li aḷok mata Yeelusalem

41Nan Yéesu alehenumuu Yeelusalem, ajow aŋanden yo, li aḷok mata yo,

42aan: — Uhaaseenemmuu maayeet síyaat, waa uyilimuu useni kásuumaay! Bale muñe'e uyilaat ujuk wo.

43Mata fan bil baj kunak nan kulatoolayi kommuu kubil kúkinki kúwooñen, li kubahi ban li kúgoggolenumuli li ugebawu feh.

44Fan kúbuji foofi feh, awu li bukanabuku kakinumuu li awu; ban let kukat maayeet huyitik hano min hulemboo li hufaal ho. Mata uhaasut taŋayi nan Ateemit abilumuu boot kafakeni.

Yéesu li akesoo kújulawaaku li eluufayi yata Ateemit

(Máciya 21:12-17; Maak 11:15-19; Saŋ 2:13-22)

45Yéesu li anoken li eluufayi yata Ateemit áliiŋ, li akesoo bukanabuku kalako dómuu kájulaaku.

46Li aaniil: — Hulimahu hata Ateemit hoone: «Eluufayi yúmbaam fan elako eluuf yata kaḷaw .» Yéesu li afamen aan: — Bale bukuluul li jilaañen yo elako kawokaay kata ékuu!

47Yéesu li anaak aliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit hunakoohunak li eluufayi yata Ateemit. Bale huhaanaahu hata élambaayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kunahaanaku kata ésukayi li kuŋes min kumuk Yéesu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Bale kuhaasut buu kóomi li kukaan eeno, mata ésukayi feh enaanaak ejantenool ŋáa'.

Lík 20

Kakaañenaku kata Yéesu

(Máciya 21:23-27; Maak 11:27-33)

1Li líiŋ hunak hakee, Yéesu li alako kaliiken ésukayi li eluufayi yata Ateemit li kawaale Hulimahu Hásuumaahu, huhaanaahu hata élambaayi li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kuyaan kúŋejul li kunahaanaku kata ésukayi ló.

2Li koon Yéesu: — Ulóboli, li kakaañen kay lúkaanume wahawu unwu? Ayi aseni kakaañenaku unku?

3Yéesu li aaniil: — Injé foof boot min igeḷḷenuul hulim hano.

4Jilobom, ayi asene Saŋ kakaañen kata kábatiise bukan? Mantee Ateemit, mantee bukan?

5Muñe'e li kulako to búwonnoo buko humumiil min koon: — Oonaamuu «Ateemit asenool ko,» fan aanolaal: «Kama wáa újimuu jíyinenut li Saŋ?»

6Bale oonaamuu «Bukan kusenool ko», búsukabu feh fan bútekulolaal kuyitik bumuk, mata búyinenyinen kaanaku Saŋafulofet.

7Muñe'e li koon Yéesu: — Jihaasut ayi asene Saŋ kakaañen kata kábatiise bukan.

8Yéesu li aaniil: — Seeh, kama ínje foof let ilobuul li kakaañen kay líkaanume wahawu unwu.

Yéesu li aŋa' kuloka úbiiñ káḷafute akaan bukittenoolum

(Máciya 21:33-46; Maak 12:1-12)

9Fúlum tó, Yéesu li alob ésukayi bukittenoolumabu umbe: — Bile baj ánayine akee aḷuke úbiiñ li buḷib aban, li akat buḷibabu li kuŋen kuloka úbiiñ min kubil kunaak kucaamool to joola, min akila ajow kañaahoo kan aate afiyowul.

10Nan taŋayi yata kabajaku kata kúuḷaku kata úbiiñawu éliiŋumuu, ánayinaawu ata buḷibabu li aboñ alokaawu oola boot bata kulokaaku kata úbiiñawu, mantee li kusenool joola li kúuḷaku kata úbiiñawu. Bale kulokaaku kata úbiiñawu li kujok alokaawu kutek, ban li kulaañenool ábalo kuŋenookuŋen.

11Anáyinaawu ata buḷibabu bata úbiiñawu li alaañen aboñ aloka akee. Kulokaaku kata úbiiñawu li kumit kujok alokaawu kutek, li kugelool ban li kulaañenool ábalo buko basenutool wahoowah.

12Li alaañen aboñ aloka áhaajut. Kulokaaku kata úbiiñawu li kucokenool foof ban li kubetenool tíyaŋ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Muñe'e ánayinaawu akilumuu buḷibabu bata úbiiñawu li aan li buyinumool: «Buu leete ikaan? Boot min iboñ añoolom áyine an iboolaatumuu, akila manooman fan kusuuwool.»

14Bale nan kulokaaku kata úbiiñawu kujukumuu añiilawu, li kúsuumenoo koon: «Añiilawu aanomuu li atowo ánayinaawu ummu, umukaalool bánum bútowowabu li bulako boololaal.»

15Maḷegen li kujok añiilawu kúfuletum tíyaŋ buḷibabu, kujow kumuk. Yéesu li agelḷeniil aaniil: — Muñowu, buu ánayinaawu ata buḷibabu bata úbiiñawu aate akaan kulokaaku umbuku?

16Fan abil, li amuk kulokaaku kata úbiiñawu min aŋa' buḷibabu bata úbiiñawu asen kuloka kukee kooken. Nan bukanabuku kujamumuu kulimaku unku, li koon: — Ateemit jakum akat min wahawu úmus ubaj!

17Bale Yéesu li ajukeliil ban li aan: — Kama waa hulimahu unhe hakiicimuu hulobe:

«Huyitikahu han kuteefaaku koonumuu hujakut, ho hubile huhaŋumuu mabaj jáliŋ kaaku feh? »

18Yéesu li afamen aan: — An alomuu li huyitikahu unhu, fan ayiisoo feh, ban huyitikahu hulomuu li an, fan hugunjool feh.

Búhalabu bacaameyimuu áyiiyawu áamakawu

(Máciya 22:15-22; Maak 12:13-17)

19Muñe'e no unnu, kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li huhaanaahu hata élambaayi, li kulako huŋes bútin boot min kujok Yéesu. Mata li maḷegenamu, kúnaanunnaanum koonbukittenoolumabu ban alobumuu, li buko lalob bo aya. Bale li kúkoli ésukayi.

20Muñe'e li kulako kafooy Yéesu. Li kúboñul bukan bata Yéesu, min kukaan loon buko bukan kacole koom. Bukanabuku umbuku koote kugelḷen Yéesu kagelḷen kata jabuutoo, mantee li kújokumool li balobelool bajakut, min kújowum tó kujokool kusen águubelunaalawu aanomuu anahaanawu li atiibaawu ata ésukayi.

21Bukanabuku kan kúboñulumuu, li kugelḷen Yéesu koonool: — Anahaan, jihaase joon wahawu wan ulobemuu li wan uliikenemuu bukanabuku ucoccol. Ujúkeleliit foof li buul, ban li uliiken bukanabuku maḷegenamu nab li buu Ateemit afañumuu min bukanabuku kuloŋ.

22Muñe'e kama úloboli, mantee Eluwaayi yata Móyiis yonsoon lootaale uhalaal búhalabu bahaleyimuu áyiiyawu áamakawu Sesaal, mantee a'aa'?

23Bale emmuu Yéesu lahaase butuukowabu booliil, li aaniil:

24— Jíhiisom ehanjal yata édalam. Kambu kata ayi li kajaw kata ayi kóomi ló? Bukanabuku li koonool: — Kata Sesaal.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Muñe'e Yéesu li aaniil: — Seeh, kama jilaañen Sesaal wahawu wata Sesaal. Ateemit li jilaañenool wahawu wata Ateemit.

26Kuyilaat kújok Yéesu hákil ésukayi mata wah wan alobe. Bale wahawu wan alobiilumuu li újiyiil li kusego ŋáa', min kulu to.

Búwonnoo mata kayitowulaku kata kaketumuu

(Máciya 22:23-33; Maak 12:18-27)

27Muñe'e kukee li Kusaduusiyeŋaku li kubil kutook Yéesu. (Kusaduusiyeŋaku umbuku koone kaketumuu let kuyitowumul li eketayi.) Li kugeḷḷen Yéesu

28koonool: — Anahaan, Móyiis lakikkiic eluwaayi inye boot li ololaal yaanumuu: «Anáyine ayabe aketumuu ban aŋañenut añiil, atuyool li atowo aseekool mantee li kubukoo bañiil boot li ánayinaawu aketumuu.»

29Imban, bile baj kutuyaay koono hutok li kúḷuba. Atínaalawu li ayab anaale aban, li aket babajut añiil.

30Aḷúbutawu li ayab anaalaawu an atuyool aketumuu akat.

31Fúlum tó, áhaajutawu li ayab anaalaawu. Li manolamu, buko feh hutok li kúḷubaaku li kuyab anaalaawu ban li kuket, buko baŋañenut añiil.

32Nan kutuyaayaku hutok li kúḷuba kuketumuu feh kuban, anaalaawu foof li aket.

33Muñowu nan kaketumuu kommuu kubil kuyitowumul li eketayi, ayi li buko ammuu aŋa' anaalaawu alako aseekool, emmuu buko feh hutok li kúḷubaaku kuyabeenooyab?

34Yéesu li aaniil: — Li buloŋabu umbe kánayinaabuku kuyabeyab, kanaalaabuku li kuyabo.

35Bale kánayinaabuku li kanaalaabuku kan Ateemit aanumuu kutooke min kuyitowul li eketayi min kuloŋ li buloŋabu babilemaa, káyinaaku let kuyab, kaalaaku let kuyabo.

36Fan kunokoo loon emalakaayi, ban let kuket. Buko fan kulako bañiil bata Ateemit, mata kuyitowuuyitowul li eketayi.

37Móyiis láhihhiis jak kaanaku kaketumuu fan kubil kuyitowul li eketayi min kuloŋ, tan bakiicelabu bulobumuu mata huñobahu hátifumuu ban huyilaat huleem. Lahonhooñ to Amaaŋenawu.»

38Yéesu li afamen aan: — Muñowu híisumuu kaanaku, Ateemit alet Ateemitawu ata bukanabuku kaketumuu, bale Ateemitawu ata bukanabuku kaloŋumuu, mata bukanabuku feh kulonloŋ boot li Ateemit.

39Muñe'e kukee li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li koon Yéesu: — Anahaan, lulobe jak.

40Muñe'e kukaañenut kulaañen kugeḷḷenool wah ukee.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Afakenaawu lahaŋe Dayit

(Máciya 22:41-46; Maak 12:35-37)

41Muñe'e Yéesu li agelleniil aaniil: — Buu bukanabuku kuyilo koon Afakenaawu Añiil ata Dayit?

42Mata Dayit humumool lansaan li éliibalayi yata Ukijenawu:

«Amaaŋenawu Ateemit lansaan Amaaŋenawu úmbaam:

“Ubil ubah kaŋenom kúli,

43boot yok nan emmuu iŋa’ kulatoolayi ikaani húlembenum koot .”»

44Kama Dayit ahooñoolumuu Amaaŋen, buu Afakenaawu ayilo alako foof Añool Dayit?

Yéesu li áhesul kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis

(Máciya 23:1-36; Maak 12:38-40)

45Muñe'e nan ésukayi feh elakomuu bajantenabu bata Yéesu, li aankúgoomaku koola:

46— Jíkaanum bukanabuku kaliikenumuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis, kafañemuu kakaano kúsabadoo min kuñaahoo, ban li kufañ ŋáa’ min bukanabuku kunaak kusaafiil li waayeenawu. Li kunaak kufañ kabah li síbahumasu sata hákil li siluufasu sata kaḷawaku, li kufañ foof kabah li síbahumasu sata hákil li kúbaññaatiyaku.

47Li kuyab wahawu feh wan kaalaaku kahokumuu kúyiniil kuhine kubajumuu, ban li kunaak kuḷaw fiyo boot ñajuko. Mó mújimuu, Ateemit fan atekiil kútek kásengiye ŋáa’.

Lík 21

Anaale ahoke áyinool li asen wahawu feh wan abajumuu

(Maak 12:41-44)

1Muñe'e Yéesu li agegoo téetiwool, li ajuk bukan kabaje min kuwalenemuu ujuuñakawu wooliil tan ukaaneyimuu li eluufayi yata Ateemit.

2Li ajuk foof anaale ahoke áyinool agaye ŋáa’, li akaan dó muhanjal múḷuba mata sídalam sata fálam.

3Muñe'e Yéesu li aan: — Li maḷegenamu fan ilobuul, anaalaawu ummu ahokumuu áyinool ban li akaan an agaye, lasensen haŋ kaabuku feh.

4Mata kaabuku kusensen sídalamasu san kuhaasutumuu waa kóomi li kukaan li so. Bale okila, maayeet min agayimuu ŋáa’, li asen wahawu feh wan ahine abajumuu boot buloŋool.

Yéesu li alob mata kahumowaku kata eluufayi yata Ateemit

(Máciya 24:1-2; Maak 13:1-2)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Emmuu bukan kukee kulakolako elob mata eluufayi yata Ateemit, li buu ésangenumimuu li kuyitik kajake, li wahawu wasenimuu Ateemit, muñe'e Yéesu li aaniil:

6— Inti jijuke wahawu unwu feh? Hunakahu fan húliiŋ nan huyitik hano hootutumuu hulemboo li hufaal ho huyitik, ho báhoolulooti.

Wahawu wammuu li ubil ubaj tówum adunaayi eban

(Máciya 24:3-14; Maak 13:3-13)

7Muñe'e bukanabuku li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Anahaan, waa woote ulako búhiisenum nan wahawu unwu wommuu ulako li úliiŋ?

8Yéesu li aaniil: — Jíkaanum, jakum bil an abuntuul. Mata bukan kameeŋ fan kubilum li kajawaku kúmbaam, min kunaak koon: «Injé emmuuAfakenaawu!» Ban «Taŋayi éliiŋulo!» Bale jakum jinab li buko.

9Nan jommuu li jijam bukanabuku li kulob mata kutiik, li mata kágibijoo, jakum jíkoli. Mata wahawu unwu wóotisooti ujand ubaj, bale let yaan lako kabanaku kata adunaayi.

10Fúlum tó, Yéesu li alaañen aaniil: — Esúk fan eyito etiik li ésuk, jáyii li jitiik li jáyii.

11Etaamayi fan egoloo ŋáa', ban, fan baj bamuufaay li úsomut wahile kátif bukan, ban bameeŋe. Fan baj wah wájaahaleniye wákoyileniye ŋáa' li úhiisenum wáamak wabilumulo li emitayi.

12Bale, fan kujokuul ban li kúlaatenuul, fan kujokuul kujow kusen kunahaanaku kata siluufasu sata kaḷawaku kutiib, min kukuḷuul, fan kújowetumuul hákil kúyii li kunahaanaku kata sísuk mata ínje íji, tówum wahawu unwu ubaj.

13Tó jóotummuu jíbaj bútin min jilob bukanabuku ínje emmuu ayi.

14Jihaas li uyinumuul jak joon jootut jiyinoo jíkibben mata kulimaku kan jóotimuu jilob min jicahenoolo.

15Mata ínje humumom fan isenuul kulim kata bújallo, kan anoowan li kulatoolawuul aatut ayili aceeŋ, mantee áhoogul.

16Maayeet situubawuul li sijaawuul, kutuyuul, bukanuul, kubukewuul, fan kubetuul li kuŋen bukan. Ban fan kumuk kameeŋe li bukuluul.

17Bukanabuku feh fan kulatuul mata ínje íji.

18Bale maayeet kal kano li húkowuul let kújim.

19Jítukumuu lit, fan jifaken buloŋabu booluul.

Yéesu li alob mata jayiisaju jata Yeelusalem

(Máciya 24:15-21; Maak 13:14-19)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20— Nan jommuu jijuk kutiika li kúwooñen Yeelusalem, li jihaas joon jayiisaju jata yo muñe'e lí jíliiŋ.

21No unnu, bukanabuku kammuu kulako li etaamayi yata Súde koote kutey boot li kuyuuyaku. Bukanabuku kammuu li kulako Yeelusalem koote kúfu' ló. Bukanabuku kammuu kulako bata uḷibawu, jakum kuŋes min kúnokenul li ésukayi.

22Mata kunakaku unku fan kulako kunak kata buluken, nan wahawu feh wan Bakiicelabu bulobumuu mata wo wommuu li ubaj.

23Iyéno, kanaalaabuku kammuu kuhalet, li kammuu li kulako kalaahen li kunakaku unku! Mata bukanabuku kammuu li etaamayi fan kulako li sílaam sáamak, ban Ateemit fan atek bukanabuku umbuku.

24Bukan kukee fan kumukumiil síkundu, kaabuku fan kujokiil kújowetum li sísukasu feh. Bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool fan kúkakul Yeelusalem boot yok nan taŋayi yooliil yommuu li eban.

Eláañulayi yata Añool-An

(Máciya 24:29-31; Maak 13:24-27)

25— Fan baj búhiisenum li banakabu, li huḷeeñahu li bawuutabu. Li etaamaye, bukanabuku feh fan kaaniil kásabali, káḷiilaku kata husamuwahu li kata kulambajaku fan kúkoyileniil.

26Bukan kameeŋe fan kuket li ekole buko bayinoole mata wahawu wáamimuu li ubil ubaj li etaamayi feh, mata Ateemit fan ákatenul sembaasu feh sammuu li emitayi.

27Muñe'e bukanabuku fan kujuk Añool-An li abilumul li kafaal, li sembe sáamak li máyiineni máamak ló.

28Nan wahawu unwu wommuu li útoŋ ubaj, jiyito ban jíḷaalulo, mata kafakaku kooluul kúkoojulo.

Bukittenoolum bata buḷeḷu

(Máciya 24:32-35; Maak 13:28-31)

29Fúlum to, Yéesu li alobiil bukittenoolumabu umbe: — Jikooñaam buḷeḷu, li unuunuken waawu feh.

30Nan jommuu jijuk wo li úyawul elelleeb, li jihaas joon húḷiyahu húkoojulo.

31Li manolamu, bukuluul foof nan jommuu li jijuk wahawu unwu li ubaj, li jihaas joon Jáyiiyaju jata Ateemit jíkoojulo.

32Li maḷegenamu fan ilobuul, bukanabuku kata muñe'e let kuket foofiil feh tówum wahawu unwu feh ubaj.

33Emitayi fan ebil ébujo, etaamayi foof fan ebil ébujo, bale kulimaku kúmbaam let kuniilo maayeet.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jíkaanum, jakum jímooli

34— Jíkaanum! Jakum jiŋa' buyinumuul feh jikaan li kagaan li ehob, mantee foof li buyinaabu bata buloŋabu umbe. Jikaan momuu, hunakahu nan Añool-An ammuu li álaañul fan huyaan hugoobuul.

35Mata loon embaal egoobemuu siwol, mo foof hunakahu unhu hommuu hugoob bukanabuku feh kakinumuu li etaamayi.

36Jijuke to, min jinaak jiḷaw nanoonan, mantee li jibaj sembe min jifak li wahawu wammuu li ubaj, min jiyito hákil Añool-An.

37Hunakoohunak, Yéesu li aliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit li eluufayi yata Ateemit. Bale tijowumuu tijon, li ajow aŋot li huyuuyahu haaneyimuu Huyuuyahu hata Olíibiye.

38Líiŋumuu li bújom bíb, ésukayi feh li ejow boot li eluufayi yata Ateemit bajantenool.

Lík 22

Huhaanaahu hata élambaayi li hulob mata jamuk Yéesu

(Máciya 26:1-5; Maak 14:1-2; Saŋ 11:45-53)

1Muñe'e kagaanaku kata kúmbuuluwaku kabajutumuu élebiil, kaaneyimuu Faak li kúkoojul.

2Huhaanaahu hata élambaayi li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kulako huŋes bútin min kumuk Yéesu. Bale li kúkoli ésukayi.

Sudaas li aan éehe' min abet Yéesu li kuŋen kunahaanaku kata ésukayi

(Máciya 26:14-16; Maak 14:10-11)

3Muñe'e Sayitaane li enoken Sudaas an koonemuu Isikaaliyot, alakomuu akee li kúgoomaku kuŋen li kúḷuba kata Yéesu.

4Sudaas li ajow kujamoo li huhaanaahu hata élambaayi li kunahaanaku kata kafooyemuu eluufayi yata Ateemit, buu laanomuu li abet Yéesu li kuŋeniil eeno.

5Li súum kunahaanabuku ŋáa', min koon fan kusen Sudaas sídalam.

6Maḷegen Sudaas li aan éehe', min alako huŋes bútin bajake boot min abet Yéesu li kuŋeniil, ésukayi bahaasut.

Yéesu li akaan kagaanaku kata Faakayi li kúgoomaku koola ló

(Máciya 26:17-25; Maak 14:12-21; Saŋ 13:21-30)

7Muñe'e hunakahu hata kagaanaku kata kúmbuuluwaku kakaanutimuu élebiil li húliiŋ, nan bukanabuku kommuu li kumuk kúgalalaanaku boot li sinaaŋasu sata Faakayi.

8Yéesu li aboñ Fiyeel li Saŋ aaniil: — Jijow jilak sinaaŋasu sata Faakayi.

9Fiyeel li Saŋ li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Bay lufañe min jijow jilak sinaaŋasu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Yéesu li aaniil: — Nan jommuu li jinoken li ésukayi, fan jifam li ánayine atebe káyijum kata mal. Jinab li okila boot li eluufayi dán ammuu li anoken.

11Jíliiŋ dómuu, li joon ata eluufayi: «Anahaanawu lageḷḷeni: Káfitaku dán ínje li kúgoomaku kúmbaam jommuu li jitiñ sinaaŋasu sata Faakayi, kunkay?»

12Jiloboolumuu loon muña'a, fan áhiisuul haatiya eluufayi, káfit káamak kabaje síbahumasu san éetimuu jokolaal li so. Li káfitaku unku jommuu jilak sinaaŋasu.

13Maḷegen kúgoomaku li kujow kúliiŋ, li kujuk wahawu feh loon Yéesu akitteniil womuu, min kulak sinaaŋasu sata Faakayi.

Húmbuulu li ejunk boot kawayiḷen

(Máciya 26:26-30; Maak 14:22-26; 1 Koolentiyeŋ 11:23-25)

14Muñe'e nan taŋayi éliiŋumuu, Yéesu li abah li kufootalaku ló boot hutiñ.

15Nan kubahumuu, Yéesu li aaniil: — Lifañeene ŋáa' min itiñ sinaaŋasu unse sata Faakayi li bukuluul ló, tówum ílaam.

16Mata, fan ilobuul, let ilaañen itiñ so boot yok hunakahu nan wahawu feh wan Faakayi elobumuu, wommuu li ubaj liJáyiiyaju jata Ateemit.

17Muñe'e Yéesu li aŋa' ejunk yata ébiiñ, min asal Ateemit aban li aan: — Jiŋa' ejunkayi inye jihoboo.

18Mata fan ilobuul, jókum tó muñe'e, let imit ilaañen ihob ébiiñ boot yok nan Jáyiiyaju jata Ateemitjommuu li jibil.

19Fúlum tó, Yéesu li aŋa' húmbuulu, min asal Ateemit aban, li amuncul ho asen kúgoomaku koola aban li aan: — Laale eniilayi yúmbaam yasenimuu boot li bukuluul. Jinaak jikaan mo min jiwayiḷowom.

20Manolamu, Yéesu li aŋa' ejunkayi aseniil buko batiñe kuban, min aan: — Ejunkayi inye, yo yommuu húfaalumahu huwunkulahu hata Ateemit, hájokumimuu li húsimahu húmbaam, háyuwimuu boot li bukuluul.

21Fan jijuke! Anawu ammuu li abetom li kuŋen bukan, ummu taate li hutiñ lí ínje.

22Li maḷegenamu, Añool-An fan aket loon Ateemit anongumuu. Bale katek kujow kulako li anawu ammuu li abetool li kuŋen bukan.

23Muñe'e kúgoomaku li kulako kageḷḷenoo ayi li buko aate akaan wahawu unwu.

Ayi ahaŋumuu maluukeni?

24Kúgoomaku li kulako búwonnoo báamak boot mata min kuhaas ayi li buko ahaŋumuu feh.

25Yéesu li aaniil: — Kúyiiyaku kata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, kúgootenegooten bukanabuku kooliil, kabajumuu kayile li bukanabuku li koon ésukayi ehooñiil «Kukaanamajake».

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Bale bukuluul jakum jikaanoo mo. Bale anawu ahaŋumuu li bukuluul, fan akaan loon okila ahaŋumuu mañiilo li bukuluul. Anahaanawu ooluul, li akaan loon okila ammuu alokaawu ooluul.

27Kama ayimaa ahaŋumuu li umbuke, mantee anawu ammuu li hutiñahu, mantee anawu akaanewuulumuu jitiñ? Inti anawu aanomuu li hutiñahu? Bale ínje leenoseeno li bukuluul loon anawu akaanewuulumuu jitiñ.

28Bukuluul jibetutom búsol li sílaamasu súmbaam.

29Mó mújimuu, loon Atuubawom akatommuu Jáyiiyaju, mo foof léemimuu li ikatuul jo.

30Fan jitiñ li jihob li buyinjaayabu búmbaam li Jáyiiyaju júmbaam, ban li jibah li sifenjeŋ sata kúyii min jitiib utoŋawu kuŋen li úḷubaawu wata Isilayeel.

Yéesu li alob aan Fiyeel fan aceeŋ aan lahaasoohaas

(Máciya 26:31-35; Maak 14:27-31; Saŋ 13:36-38)

31Muñe'e Yéesu li aan: — Simoŋ, Simoŋ, Sayitaane laḷawuḷaw mantee li aheefenuul foofuul feh loon an aheefenemuu emaano min áfulen bakakelabu jata bo li búhulabu jata bo.

32Bale liḷawuḷaw boot li awu jakum bil ukat káyinen lí ínje. Bale nan ommuu úlaañul búmba, uliten káyinenaku kata kutuyi.

33Muñe'e Fiyeel li aanool: — Anahaan, tan emmee li síngene min kukuḷoolom li awu, ban foof li iketoo li awu ló.

34Yéesu li aanool: — Fiyeel, fan ilobi, síyaat káyin let kuḷok, awu baceeŋut ñoono ñahaaji oon luhaasonhaas.

Yéesu li aan kúgoomaku koola kúkaanum

35Fúlum tó, Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Nan iboñuulumuu baŋalut kaḷaac kata sídalam, li kaboote, li sidalla, mantee babbaj wah wan jibajut? Kúgoomaku li koonool: — Bajut!

36Yéesu li aaniil: — Bale muñe'e an áakimuu kaḷaac kata sídalam, li aŋa’ ko. An áakimuu foof kaboote li aŋa’ ko. Li bil nokoo loon an abajut ékundu, li ájula húju fowool min ánoomul ékundu.

37Mata boot min ilobuul, hulimahu unhe hakiicimuu huya lí ínje hoote hubaj: «Lacoboolicoboo li kúkaanikoola .» Mata, wahawu wakiicimuu múmbaam woote ubaj.

38Kúgoomaku li koonool: — Anahaan, síkundu síḷuba sunse. Yéesu li aaniil: — Fite!

Yéesu li alako kaḷaw li huyuuyahu hata unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye

(Máciya 26:36-46; Maak 14:32-42)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Yéesu li áfulul ajow loon akaanemuu, boot bata huyuuyahu han koonemuu Huyuuyahu hata Olíibiye. Kúgoomaku koola li kunab li okila.

40Nan áliiŋ tomuu, li aaniil: — Jiḷaw, jakum bil jilo li jabunt.

41Fúlum tó, Yéesu li ayinno lóyi jatit, li ajow ákuntuŋ min aḷaw

42aan: — Faafa, ufañumuu, úloyiyen téetiwom ejunkayi inyu yata sílaamasu . Bale jakum húnongumahu húmbaam hubaj, huya hujow hubaj.

[43Muñe'e amalaka abilumulo li emitayi li áfu' Yéesu min alitenool.

44Kásabali li kujokool, li ahaŋ mahanken min aḷaw. Egeenayi yoola li enokoo loon kusot kata húsim kálowule teetaam .]

45Nan Yéesu aḷawumuu aban, li ayitowul álaañul boot bata kúgoomaku koola. Nan áŋejul tómuu, li atookiil mámooliye mata jokiijok.

46Yéesu li aaniil: — Wáa újiye li joono li kámooli? Jiyito jiḷaw jakum bil jilo li jabunt.

Kunahaanaku kata Kusuwifaku li kujok Yéesu

(Máciya 26:47-56; Maak 14:43-50; Saŋ 18:3-11)

47Nan Yéesu alakomuu elobayi, búsuk li búfulul. Sudaas alakomuu akee li kúgoomaku kuŋen li kúḷubaaku, li áyabul hákil búsukabu. Li abil áliiŋul, li álohul Yéesu boot káfoonool.

48Bale Yéesu li aanool: — Sudaas, li kúfoon lóotummuu ubet Añool-An li kuŋen bukan!

49Nan kunaboolaaku kata Yéesu kujukumuu wahawu waanomuu li ubaj, li kugeḷḷenool koonool: — Anahaan, jiyilo jítekumiil li síkunduwasu sóololi?

50Akee li buko li atek alokaawu ata anahaanawu ata élambaayi afalen kanuu káli.

51Bale Yéesu li aan: — Jikat! Li ago' kanuuwaku kata alokaawu min afakenool.

52Fúlum tó, Yéesu li aan huhaanaahu hata élambaayi, li kunahaanaku kata kafooyemuueluufayi yata Ateemit, li kunahaanaku kabilumuu jajokaju joola: — Waa, jibil li síkundu li sigol ló boot búmba loon eenimuu ínje ákuu?

53Li bukuluul lilakomuu kunakaku feh li eluufayi yata Ateemit, ban jiŋesut kajokom. Bale ewaatuwayi inye yooluul li yata foof sembaasu sata ehukaayi.

Fiyeel li aceeŋ aan lahaase Yéesu

(Máciya 26:57-58, 69-75; Maak 14:53-54, 66-72; Saŋ 18:12-18, 25-27)

54Muñe'e li kujok Yéesu ban li kújowetumool boot li eluufayi yata anahaanawu ata élambaayi. Fiyeel li alako lóyi min anaak ánabul li buko.

55Li kuyaben sambun li tut ekaakayi, Fiyeel li ajow abah tin kabahumuu kúwooñen so kulakomuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

56Muñe'e agoloola akee li ajuk Fiyeel mabahe tin sambunasu, li ajukelool jow fit, li aan: — Anáyinaawu ummu foof lanaanaak anaboo li Yéesu.

57Bale Fiyeel li aceeŋ min aan anaalaawu: — Ihaasutool.

58Fiyowut, akee foof li ajuk Fiyeel, li aanool: — Awu foof akee li buko. Bale Fiyeel li aanool: — Ayíne, let maḷegen!

59Li fiyo jakee, jow yili baj ewaatu, akee li amit aan Fiyeel li maḷegenool: — Kabane, ánayinaawu ummu lanaanaak anaboo li Yéesu, mata okila an ata etaamayi yata Gálile.

60Bale Fiyeel li aan: — Ihaasut awu waa lufañe ulob. Nan alakomuu elobayi, káyin li kuyaan kuḷok.

61Amaaŋenawu li átiiwowul ajuke Fiyeel súy. Fiyeel li awayiḷo hulimahu han Amaaŋenawu aloboolumuu aanool: «Fan uceeŋ oon luhaasonhaas ñoono ñáhaaji, tówum káyinaku kuḷok síyaat.»

62Nan Fiyeel áfululumuu tíyaŋ, li alako bo min aḷok maḷok.

Li kugel Yéesu ban li kutekool

(Máciya 26:67-68; Maak 14:65)

63Bukanabuku kalakomuu kafooyaku kata Yéesu li kunaak kulekenool ban li kutekool.

64Li kunaak kúmib kúkilaku koola ban li kugeḷḷenool koonool: — Ayi atekimuu? Uhéboli!

65Ban li kulobool foof kulim kameeŋe kata kúgel.

Yéesu hákil Huhaanaahu hata Kusuwifaku

(Máciya 26:59-66; Maak 14:55-64; Saŋ 18:19-24)

66Nan tikatenumuu, kunahaanaku kata Kusuwifaku, huhaanaahu hata élambaayi, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li kujojoo, min kúŋalul Yéesu abil átuul hujojahu háamakahu hata Kusuwifaku.

67Li kugeḷḷen Yéesu koonool: — Ulóboli, awu ommuu Afakenaawu? Yéesu li aaniil: — Eenuulumuu ínje emmuu Afakenaawu, let jíyinenom.

68Ban igeḷḷenuulumuu hulim, let jibagom.

69Bale kítum muñe'e, Añool-Anfan ajow abah kaŋen káli Ateemit ata sembe.

70Bukanabuku feh li koon Yéesu: — Kama, awu ommuu Añool Ateemit? Yéesu li aaniil: — Jilobulo mo bukuluul humumuul, ínjemuu.

71Muñe'e bukanabuku li koon: — Laañenut jokolaal min akee alobolaal kulim aya li okila! Ololaal humumolaal lujamaale li butumool waa lalobumuu.

Lík 23

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Batiibabu bata Yéesu hákil Filat

(Máciya 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Saŋ 18:28-38)

1Bukanabuku feh kalakomuu li hujojahu li kuyito min kuŋa' Yéesu kújowetum bata Filat.

2Nan kúliiŋumuu, li kútoŋ kúmal kukaan Yéesu koon: — Jitootook ánayinaawu umme okila li kakaan ésukayi égugguloo. Laaniisaan jakum kuhal báhalabu bata áyiiyawu áamakawu, ban li aan okila humumool ammuu Afakenaawu, áyiiyawu ooliil.

3Muñe'e Filat li agelen Yéesu aanool: — Awu ommuu áyiiyawu ata Kusuwifaku? Yéesu li aan Filat: — Lulobulo mo awu humumi.

4Filat li aan huhaanaahu hata élambaayi li búsukabu: — Injé ijukut wah wan ánayinaawu umme akaane wajakut, waate úji li abaj katek.

5Bale bukanabuku li kuhaŋ malob li sembe koon: — Lakaanekaan ésukayi égugguloo li baliikenelabu boola. Li etaamayi yata Gálile látoŋumulo, álowul li yata Súde. Muñe'e láliiŋulo taate.

Batiibabu bata Yéesu hákil Elod

6Nan Filat ajamumuu li kúlimen etaamayi yata Gálile, li agelen aan: — Anáyinaawu ummu an ata etaamayi yata Galile?

7Nan Filat ajamumuu kaanaku Yéesu li etaamayi yan Elodaakenumuu láfulumulo, li aboñool o' Elod, mata no unnu Elod foof okila li ésukayi yata Yeelusalem.

8Elod li súumool ŋáa' nan ajukumuu Yéesu, mata lajanjam li kulob moola, ban ló bafiyowe nan afañeenumuu min ajukool. Li afañeen foof min ajuk Yéesu li kakaan wah wájaahaleniye.

9Elod li agelen Yéesu kulim kameeŋe, bale Yéesu abagutool.

10Huhaanaahu hata élambaayi li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis li kuyito to, min kunaak kuhanken min kúmal kuya li Yéesu.

11Elod li kusollaaliyaku koola li kajakakaay Yéesu, ban li kubesool. Li kukaanool hújufo háyikiye kuban, li kulaañenool bata Filat.

12Elod buko li Filat kajamooleenutumuu naanaŋ, li kulaañ kufaalaay hunakahu unhu.

Filat li asen búsukabu Yéesu boot bumuk

(Máciya 27:15-26; Maak 15:6-15; Saŋ 18:39–19:16)

13Muñe'e Filat li ahooñ bajoj huhaanaahu hata élambaayi, kunahaanaku, li ésukayi,

14min aaniil: — Jíŋaluloŋŋalul ánayinaawu ummu min joonom lakaanekaan ésukayi égugguloo. Bale ligellenoogellen hákiluul, ban ijukut li okila butila banooban bájiwuulumuu li jiloofool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Ban Elod foof ajukut li okila butila banooban, mata lálaañenulolaaloolaañenul. Mó mújimuu, ánayinaawu ummu akaanut wah waate újiwool li aket.

16Kama boot min ilob min kutekool kuban, li ikatenool.

17[Li kagaan kanookan kata Faak, Elod fan ákatenuliil an an kukuḷe .]

18Bale búsukabu feh li bulob butiya li mano boon: — Umuk ánayinaawu ummu! Ukátenuloli Balabaas!

19(Balabaas lajokijok kuḷ mata búgugguloo bubaje li ésukayi, li mata an an amuke.)

20Emmuu Filat lafañeene akaten Yéesu, li alaañen alob li búsukabu.

21Bale li kulob butiya koonool: — Ubaaŋool li ekuluwa! Ubaaŋool li ekuluwa!

22Filat li alaañen alob búhaajut aan: — Kama waa lakaane wajakut? Ijukut li okila wah wajakut wan akaane waate újiwool li áati aket. Muñe'e kama boot min ilob min kutekool kuban, li ikatenool.

23Bale búsukabu li jooŋoo to min buhaŋ mahanken min bulob butiya boon, Yéesu laate abaaŋi li ekuluwa. Húcuhahu hooliil li hulamool.

24Muñe'e Filat li alob min kukaan wahawu wan búsukabu boonoolumuu akaan.

25Maḷegen li akaten anawu an kufañumuu min ákatenuliil, an kukuḷumuu mata búgugguloo li mata jamuk an, min aseniil Yéesu kujow kukaan loon súumiilumuu.

Li kubaaŋ Yéesu li ekuluwa

(Máciya 27:32-44; Maak 15:21-32; Saŋ 19:17-27)

26Nan kusollaaliyaku kulakomuu kájowetumaku kata Yéesu, li kufam li ánayine akee an koone Simoŋ ata ésukayi yaaneyimuu Siilen, okila li élaañumul bata uḷibawu. Kusollaaliyaku li kujok Simoŋ min kutuuŋool ateb ekuluwaayi min anab li búsol Yéesu.

27Búsuk báamak li bunab li Yéesu li foof kanaale kalakowe jíḷok li kanaake kuḷokoo mata Yéesu áji.

28Yéesu li átiiwowul ajooŋoo li kanaalaabuku ban li aaniil: — Kaalaabuke kata Yeelusalem, jakum jiḷokom, bale jiḷok mata bukuluul humumuul li mata bañooluul.

29Mata kunakaku kunku li ebil, nan bukanabuku kommuu koon: «Awólo kaalaabuku kayilaatumuu kuhalet, kámusutumuu kujam huhaane, li kámusutumuu kulaahen añiil!»

30Taŋayi fan ebil éliiŋ nan bukanabuku kommuu koon kuyuuyaku: «Jílowoli téeti!» Li koon kulijaku: «Jíhimenoli!»

31Mata, fan bunuunukenabu baloŋumuu kucooce, naane baketumuu li kubil kukaan bo buu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Li kújowetumoo foof kánayine kúḷuba kakaane majakut, boot kujow kumukoo to li Yéesu.

33Nan kúliiŋumuu tan koonemuu «Husend», li kubaaŋ to Yéesu li ekuluwaayi. Ban li kubaaŋoo to foof li sikuluwa bukan kúḷuba kakaane majakut, aahu kaŋen Yéesu kúli, aahu kaŋenool kamay.

34Muñe'e Yéesu li aan: — Faafa, ubonketiil, mata kuhaasut waa kukaane li wo. Kusollaaliyaku li kuñak kútuken min kugaboo wañawu woola.

35Muñe'e ésukayi li eyito to min enaak ejuke. Kunahaanaku kata Kusuwifaku li kulako kanukuto Yéesu min kunaak koon: — Emmuu lafakenfaken kukee, muñowu kama afakenoolo okila humumool, nokoomuu loon akila ammuu maḷegen Afakenaawu, an Ateemit aḷusumuu!

36Kusollaaliyaku foof li kulako kanukuto Yéesu. Li kukoojool min kusenool bunuk bahile.

37Li koonool: — Nokoomuu loon awu ommuu áyiiyawu ata Kusuwifaku, li ufakenoolo awu humumi min jijuk!

38Li kukiic kulimaku unke kukaan haatiya húkowahu hata Yéesu: «Laale, áyiiyawu ata Kusuwifaku.»

39Akee li bukanabuku kúḷuba kajakutumuu kan kabaaŋumuu, li agel Yéesu aanool: — Inti awu ommuu Afakenaawu? Ufakenoolo awu humumi ban li úfakenoli!

40Bale aahu li awatataten afaalool aanool: — Ukóliwut Ateemit, awu jabajumuu katekaku kanolaku li okila?

41Olola, li maḷegenamu tottook min ubaja katekaku unke, mata wahawu wan ukaanamuu wajakutumuu újimuu li ubaja katekaku unke. Bale okila akaanut wah wajakut.

42Ban li aan Yéesu: — Yéesu, ban li uwayiḷowom nan ommuu li úlaañul loon áyii.

43Yéesu li aanool: — Li maḷegenamu fan ilobi, síyaataye fan ulako lí ínje alijana.

Eketayi yata Yéesu

(Máciya 27:45-56; Maak 15:33-41; Saŋ 19:28-30)

44Muñe'e nan tinak alehenumuu kayiten, etaamayi feh li élim boot yok ewaatuwayi éhaajutayi banakabu bakeḷe.

45Nan banakabu búlimenumuu, hufalalahu hata eluufayi yata Ateemit li húhaacowumul li tut.

46Yéesu li akaaw butiya aan: — Faafa, iŋa’ yaalom iseni ooken. Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku aban, li aket.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Nan anahaanawu ata kusollaaliyaku kata Lom, ajukumuu wahawu wabajumuu, li asal Ateemit ban li aan: — Li maḷegenamu, ánayinaawu ummu lakankaan an acole!

48Búsukabu feh babilumuu bajukabu bata min kommuu li kukaan Yéesu, li bujuk wahawu wabajumuu. Muñe'e li kulaañ kujow bóot máyiyenoole min kunaak kutek li ugiŋawu wooliil.

49Kubuke Yéesu feh, li kanaalaaku kánabulumuu li okila fin to Gálile, li kulako lóyi min kunaak kujukelul wahawu wabajumuu.

Kahokaku kata Yéesu

(Máciya 27:57-61; Maak 15:42-47; Saŋ 19:38-42)

50Muñe'e li baj ánayine akee an koone Suseef áfulumulo li ésuk yakee yata Kusuwifaku yaaneyi Alimate. Suseef li akaan ánayine asúume ban li acol. Li Hujojahu háamakahu hata Kusuwifaku lalakowe.

51Afañut wahawu wan kaabuku kunongumuu kakaan, li wan kukaanumuu. Suseef banaak ebilayi yata Jáyiiyaju jata Ateemitlalakowe.

52Muñe'e li ajow boot bata Filat ajow alobool min asenool ehuluŋayi yata Yéesu.

53Fúlum tó, li áwalenul ehuluŋayi li ekuluwaayi, ban li aŋa' kábil min aḷiim yo aban, li aŋa' yo ajow ahok li huyaak hawoki li hugisa, dán an ámusut ahoki.

54Hunakahu unhu, hunak hata kafaleyaku kata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku, ho balakowe li hútoŋ.

55Kanaalaabuku kánabulumuu li Yéesu li etaamayi yata Gálile, li kunab li Suseef min kujuk huyaakahu, li foof buu ehuluŋayi yata Yéesu ehinteni lómuu eeno.

56Fúlum tó, kanaalaabuku li kulaañ bóot li ésukayi kujow kúfalewul múki' li eheeñ boot li ehuluŋayi. Nan hunakahu hata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku húliiŋumuu, kanaalaabuku li kujow kuyooḷo, loon eluwaayi elobumuu.

Lík 24

Yéesu li ayitowul li eketayi

(Máciya 28:1-10; Maak 16:1-8; Saŋ 20:1-10)

1Muñe'e li líiŋ li hunakahu hútinaalahu hata esimenayi, kanaalaabuku li kujow li bújom bíb bajuk huyaakahu hata Yéesu. Li kulako ejowayi li kújowetumoo múki' man kutofotoole li eheeñ.

2Nan kúliiŋumuu, li kutook hugisaahu háfibumuu kánoonumaku kata huyaakahu, ho mabakkeneli kaan li kakaŋ kánoonumaku.

3Kanaalaabuku li kunoken li huyaakahu kúliiŋ, kujukut ehuluŋayi yata Amaaŋenawu Yéesu.

4Bajukelabu ban kujukumuu li bújiyiil li kuliiwo kulako to. Kánayine kúḷuba, kakaanowe wañ waleñe li kúfululiil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Emmuu kanaalaabuku kúkolikoli ŋáa’, li kúsiten. Kánayinaabuku kúl̥ubaaku li kooniil: — Wáa újiye li joono li huŋes li kaketumuu, anawu aanomuu li buloŋ?

6Alet láale, bale layitowuuyitowul li eketayi. Jiwayil̥o wahawu wan alobuulumuu nan alakomuu li etaamayi yata Gálile:

7«Añool-Anlaate abeti li kuŋen kuhoofoola, min kubaaŋool li ekuluwa, ban li ayitowul li eketayi li hunakahu húhaajutahu.»

8Muñe'e kanaalaabuku li kuwayil̥o kulimaku kan Yéesu alobiil nomuu.

9Li kúlaañumul bata huyaakahu kúliiŋul, li kulob mabajumuu feh kúgoomaku kuŋen li ano, li bukan kaabuku feh.

10Kanaalaabuku umbuku buko koonomuu: Mali Madala, Saan li Mali jaawawu ataSaak. Kanaale kaabuku kan kunaboomuu li kulob manolamukufootalaku.

11Bale Kufootalaku li kuyinoo li koon wahawu wan kanaalaabuku kulobiilumuu bul̥uuhoo, kúyinenutiil.

12Muñe'e Fiyeel li ayito atey boot bata huyaakahu álíiŋ, li aŋaalo li huyaakahu li ajuk ló ul̥aacawu wata úbilawu bale. Li alaañ ajow bóot, masegowe ŋáa’ mata wahawu wabajumuu.

Yéesu li áfu’ kúgoom kúl̥uba li bútinabu bajowumuu boot Emáyis

(Maak 16:12-13)

13Li hunakahu unhu hanolahu, kúgoom kúl̥uba li kulako ejow boot li ésuk yakee yan koone Emáyis. Li ésukayi inyu boot Yeelusalem iyilo baj sikilomeet soono kuŋen.

14Kúgoomaku li kulako elob mata wahawu feh wabajumuu.

15Nan kulakomu elobayi li búwonnoolabu, Yéesu humumool li ákoojuliil min anaboo li buko.

16Kúgoomaku li kujuk Yéesu, bale li baj wah wáhiliil kúhaasumool.

17Yéesu li aaniil: — Waa jíwonnoole li wo, mo jijowemaa? Li kuyiten, máyiyeniye ŋáa’.

18Akee li buko an koone Kilewofaas li aan Yéesu: — Kama li bukanabuku kalakomuu Yeelusalem feh, awu baleyi ujamutumuu wahawu wabaj bomuu kunakaku unke?

19Yéesu li aaniil: — Wah way? Kúgoomaku kúl̥ubaaku li koonool: — Wahawu wabajumuu Yéesu ata Nasalet! Lakankaan afulofet. Bakaanelabu boola bubabbaj sembe li kulimaku koola, hákil Ateemit li hákil ésukayi feh.

20Huhaanaahu hata élambaayi yoololaal li kunahaanaku koololaal li kuŋa’ Yéesu kusen Filat min aan laate aket, ban li kubaaŋool li ekuluwa.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Jíyinenenyinen kaanaku okila aateenumuu afaken kata Isilayeel. Bale famen to li wahawu unwu feh, síyaat hunak húhaajut nan wahawu unwu feh ubajumuu.

22Li maḷegenamu, babbaj kanaale kakee li óloli kákaanoli jisego ŋáa'. Kújowaalijowaali síyaat li bújomabu boot bata huyaakahu.

23Bale nan kúliiŋumuu kutookut ló ehuluŋayi yata Yéesu. Muñe'e li kúlaañul kubil kóonoli emalaka éfuliil min yooniil, Yéesu ummu li buloŋ.

24Kukee li kúfaaloli li kujow boot bata huyaakahu kúliiŋ, maḷegen li kujuk wahawu feh loon kanaalaabuku kukittenumuu, bale Yéesu okila, kujukutool ló.

25Muñe'e Yéesu li aaniil: — Bale mo jikite jíbaamo! Mo jikite jiŋaay káyinen wahawu feh wan kufulofetaku kulobuulumuu!

26Kama Afakenaawu aateenut álaam loon muñowu átowum alako li máyiineniyamu moola?

27Fúlum tó, Yéesu li akitteniil wahawu feh walobimuu uya li okila li Bakiicelabu foof bo feh, kítum li síliibalasu sata Móyiis ló li sata kufulofetaku feh.

28Nan kúliiŋumuu li ésukayi, ban kúgoomaku kúḷuba kulakomuu ejowayi, Yéesu li akaan loon boot min ajow ahaaŋ.

29Bale kúgoomaku kúḷubaaku li kujokool min koonool: — Ulako taate li óloli, mata títiimoye, ban banakabu bumbu li bujon. Maḷegen Yéesu li anoken li eluufayi kujow kulako ló.

30Nan kubahumuu boot hutiñahu, Yéesu li aŋa' húmbuuluwahu min ásooniyen ho aban, li amuncul ho aseniil.

31Muñe'e li kaaniil gáam, li kukit kuhaas koon kama okila Yéesu. Bale li ayaan ájim to hákiliil.

32Kúgoomaku kúḷuba li kugeḷḷenoo koon: — Inti súfolasuf loon sambun sóomiwola káta láala, nan alobumuu li alola li nan alakowolamuu bakittenabu bata Bakiicelabu, alolaal li ejowayi.

33Kúgoomaku kúḷubaaku li kuyaan kuyito kulaañ boot Yeelusalem. Kúliiŋ, li kutook bo Kufootalaku kuŋen li ano mawooge li kufaaliil kaabuku,

34min koonemuu: — Li maḷegenamu, Amaaŋenawu lajukoojuk!

35Kúgoomaku kúḷuba li kukitteniil wahawu wabajumuu buko li ejowayi li bútinabu, li buu kúhaasummuu Yéesu nan alakomuu kamunculaku kata húmbuuluwahu.

Yéesu li áfu' kúgoomaku koola

(Máciya 28:16-20; Maak 16:14-18; Saŋ 20:19-23; Bakaanelabu 1:6-8)

36Nan kúgoomaku kúḷuba kulakomuu elobayi loon muña'a, Yéesu humumool li áfululiil li tut min aaniil: — Kásuumaay kulako li bukuluul!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

37Kúgoomaku li kuwaŋulo ban li kúkoli ŋáa’, min kuyin li koon áfulafu’ kujuke.

38Bale Yéesu li aaniil: — Wáa újiye li jiwaŋulo? Wáa újiye lí jíwettoo li uyinumuul?

39Fan jijuke kuŋenaku kúmbaam li kootaku kúmbaam. Laalu ínje humumom! Jigolom min jijuk, mata áfulafu’ abajut eniil, abajut siwuul. Injé libaje, jiyilo jijukelom min jijuk.

40Nan alobumuu loon muña'a aban, li áhiisiil kuŋenaku koola li kootaku koola.

41Emmuu buko bayiliwolut kúyinen, mata ésuumansuum yáamak elako li buko, ban foof li kusego ŋáa’, Yéesu li agelleniil aaniil: — Jibaje taate mutiñaay?

42Li kusenool humuncul hata jiwol jasowi.

43Li aŋa’ ho atokoñ hákiliil.

44Ban li aaniil: — Wahawu unwu lilobuulumuu nan ilakomuu li bukuluul, eenuul: wahawu feh wakiicimuu uya lí ínje li eluwaayi, lí Síliibalasu sata Ukijenawu, woote ubaj.

Yéesu li alob waa Hulimahu hata Ateemit hulobe

45Muñe'e Yéesu li ábabuliil uyinum min kuyili kúnaanum Bakiicelabu.

46Ban li aaniil: — Muñe'e bakiicelabu bulobe: Afakenaawu laate álaam ban fan ayitowul li eketayi li hunakahu húhaajutahu.

47Ban kúgoomaku koola koote kúwaalewum li kajawaku koola hákil bukanabuku feh, kítumYeelusalem, kooniil kukat kahoofoo min kútiiwo kuŋa’ buloŋ buwunkul, min Ateemit abonket uhoofoolawu wooliil.

48Bukuluul jimaatumuu wahawu unwu.

49Ban ínje humumom fan íboñuluul wahawu wan Atuubawom aanumuu fan asen wo. Bale jilako li ésukayi boot yok nan sembaasu sata haatiya sommuu li síwalowul sibil silako li bukuluul .

Yéesu li ajow boot li emitayi

(Maak 16:19-20; Bakaanelabu 1:9-11)

50Fúlum tó, Yéesu li ájowetum kúgoomaku koola kúfu’ li ésukayi, kujow kulehen ésukayi yata Betani, kúliiŋ, li ateb kuŋenool min ásooniyeniil.

51Nan Yéesu alakomuu kásooniyenaku kooliil, li akatiil to min Ateemit aŋalool ájowetum boot li emitayi .

52Kúgoomaku buko li kumanenool kuban, li kulaañ boot Yeelusalem li ésuumahukow ló yáamak.

53Kúliiŋ bó, kunaakut kukat kawoog li eluufayi yata Ateemit, min kunaak kusal Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Saŋ

Saŋ 1

Hulimahu hammuu mawuŋe li buloŋ

1Li húkitumahu, Hulimahu babaje tówum Ateemit ajuuḷ adunaayi. Hulimahu li Ateemit hulakowe, ban Hulimahu humum ho hommuu Ateemit.

2Hulimahu li Ateemit hulakowe li húkitumahu.

3Ateemit li Hulimahu láwuwenume wahawu feh. Bajut wah wabaje, wan Ateemit áwuwenumut li ho.

4Li Hulimahu buloŋabu bulakowe. Ban buloŋabu bulakomuu mawuŋaamu mata bukanabuku.

5Mawuŋaamu li mujaaŋen li élimayi, bale élimayi eyabut mo .

6Li baj an an Ateemit áboñulo. Kajawool Saŋ.

7Saŋ li abil boot elob bukanabuku mata mawuŋaamu, bájum bukanabuku feh li kúyinenum li akila.

8Inti Saŋ humumool ammuu mawuŋaamu. Bale labiibil min alob bukanabuku mata mawuŋaamu.

9Mawuŋaamu ummu, mo bale mommuu mawuŋe mata maḷegen, mabilumuu li adunaayi min muwuŋen bukanabuku feh.

10Hulimahu li hulako li adunaayi. Bale maayeet min Ateemit ajuuḷummuu adunaayi li Hulimahu, adunaayi eyabut ho.

11Hulimahu li hubil bata bukanabuku kata ho, bale bukanabuku kata ho kuyabut ho.

12Bale bukanabuku feh kayab homuu, yo yommuu kúyinenumuu li ho, li huseniil bútin min kulako bañiil bata Ateemit.

13Inti li húsim hata an, inti li kásiibo kata an, mantee foof li húnongum hata ánayine li anaale kóomum bañiil bata Ateemit, bale li húnongum hata Ateemit humumool kóomum bó.

14Hulimahu li hubil hukaan an, min akin li ololaal. Li akaan an abaje káji káamak, ban li alako an ata maḷegen. Lujukaale buu láyiinenimuu eeno. Máyiineniyamu man abajumuu mata min ammuu Añiil ano sih ata Atuubaawu.

15Saŋ lalollob bukanabuku moola. Lalollob butiya aan: — Okila lilobumuu moola een: «Anawu ammuu li abil búsolom, lahaŋom, mata lababbaj tówum ínje íwu.»

16Foofolaal feh luyabaayab joololaal li kájiyaku koola káamakaku. Ban li uyabaal káji kufamen to káji kakee,

17mata Ateemit li Móyiislásenumolaal eluwaayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Bajut an abile ajuk Ateemit. Bale Añiilawu anolawu sih, ammuu Ateemit ban li kujokoo li Atuubaawu loon an ano, okila akaanolaamuu uhaasaalool.

Kulimaku kata Saŋ Batiis

(Máciya 3:1-12; Maak 1:2-8; Lík 3:15-17)

19Kulimaku unke Saŋ alobumuu nan kunahaanaku kata Kusuwifakukubil kugeḷḷenool koonool: — Awu ommuu ayi?

20Saŋ li acol alobiil to maḷegen. Li alobiil faac aaniil: — Inti ínje emmuu Afakenaawu.

21Li kugeḷḷenool koonool: — Kama awu ommuu ayi? Awu ommuu Elí? Li aaniil: — A'aa', inti ínje emmuu Elí. Li koonool: — Awu ommuu Afulofetawu? Saŋ li aaniil: — A'aa'!

22Muñe'e li koonool: — Kama awu ommuu ayi? Joote jibaj hulim han jóotimuu jijow jilob bukanabuku káboñulolimuu. Kama awu humumi loone awu ommuu ayi?

23Saŋ li aaniil: — Injé emmuu hulimahu hata anawu abaŋulowemuu li kayiinaayaku aan:

«Jikaan bútin bacole boot li Amaaŋenawu!», loon Afulofetawu Esay alobumuu.

24Li bukanabuku kan kúboñulomuu bata Saŋ, babbaj toKufaaliisiyeŋ.

25Li kugeḷḷenool koonool: — Emmuu kama ulet Afakenaawu, ulet Elí, ulet foof Afulofetawu, kama wáa újiye lóomi li kábatiise bukan?

26Saŋ li aaniil: — Injé li mal li bátiiseye bukanabuku, bale an ummu li tutuul an jihaasut.

27Ummu li abil búsolom, ban itookut min iḷeeḷ uneewawu wata sidallaasu soola.

28Wahawu unwu feh li ubaj li ésukayi yaaneyimuu Betani, kalimben kaaka katunkaku kaaneyimuu Suuludeŋ, ban Saŋ anaake ábatiisemuu bukanabuku.

Yéesu ammuu ágalalaanawu ata Ateemit

29Li líiŋ hunak hukaten, Saŋ li ajuk Yéesu akila li ebil ájooŋoolul li akila. Li aan: — Agálalaanawu ata Ateemit ummu áfulenumuu kahoofoolaku kata adunaayi.

30Akila lilakomuu elobayi nan eenemuu: «Anáyine akee ummu li abil búsolom, bale lahaŋom, mata tówum ínje ibuki okila to.»

31Injé humumom ihaasenutool. Bale libiibil min íbatiise bukanabuku li mal mantee kata Isilayeel li kuhaasool.

32Saŋ li alaañen alob aan: — Lijuujuk Buyinumabu Banabaabu li búwalowumul haatiya emitayi li kambu kata éleebaan bubil bulako li akila.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Injé ihaaseenutool, bale Ateemit áboñulommuu ibil íbatiise bukanabuku li mal, laanonsaan: «Anawu an ommuu li ujuk Buyinumabu Banabaabu li búwalowul bubil bulako li akila, okila ammuu ábatiise bukanabuku li Buyinumabu Banabaabu.»

34Ban ínje humumom lijuke wahawu unwu li kúkilom, ban leene ánayinaawu ummu ammuu Añiilawu ata Ateemit.

Kúgoomaku kútinaalaku kata Yéesu

35Li líiŋ hunak hukaten, Saŋ li alaañen alako tin tanolayi, li bukan kúl̥uba li kúgoomaku koola.

36Li ajuk Yéesu li ejow, li aan: — Agálalaanawu ata Ateemit umme!

37Kúgoomaku kúl̥uba kata Saŋ li kujamool li alob loon muñowu, li kujow kunab li Yéesu.

38Yéesu li ágegul, li ajuk aan kúgoomaku kúnabuunabul li akila. Li agel̥̥̥̥eniil aaniil: — Waa jiŋese li wo? Li koonool: — Labi, bay lukine?

(Labi, yo yommuu «Aliikena.»)

39Li aaniil: — Jibil min jijuk tan ikinumuu. Mal̥egen li kujow, li kujuk tan akinumuu. Li kulako boola etihunakaayi inyu. (Ebat kálusa.)

40Akee li kúgoomaku kúl̥ubaaku kajamumuu kulimaku kata Saŋ, ban li kujow kunab li Yéesu, kajawool Andele, atuyawu ata Simoŋ Fiyeel.

41Andele li ajand ajow ajuk atuyool Simoŋ, min aanool: — Jijuke Afakenaawu, (yo yommuu «Kilisita»).

42Muñe'e Andele li ájowetum Simoŋ bata Yéesu. Kúliiŋ, Yéesu li ajukelool ban li aan: — Awu ommuu Simoŋ, añiilawu ata Saŋ. Fan kuhooñi kajawaku kaaneyimuu Sefaas (Yo yommuu «Fiyeel»).

Yéesu li ahooñ Fílib buko li Natanayeel

43Li líiŋ hunak hukaten, Yéesu li ajok mata min ajow boot li etaamayi yata Gálile. Nan alakomuu ejowayi, li áfimboo li Fílib. Li aanool: — Unábul lí ínje.

44Fílib an ata Betisayida, ésukayi yata Andele buko li Fiyeel.

45Fúlum tó, Fílib li ajow ajuk Natanayeel min aanool: — Jijuke anawu an Móyiis alobumuu moola li éliibalayi yataEluwaayi.

46Natanayeel li aanool: — Kama wah wajake uyilo úfulumul li ésukayi yata Nasalet? Fílib li aanool: — Ubil, fan ujuk.

47Nan Yéesu ajukumuu Natanayeel li abil ájooŋoolul li akila, li alob moola aan: — An ata Isilayeel ata mal̥egen umme. Búhoolo banooban bulet li akila.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Natanayeel li agelḷenool aanool: — Kama buu lúhaasumom? Yéesu li aanool: — Lijuki nan ulakomaa tin buḷeḷuwabu tówum Fílib ahooñuli.

49Muñe'e Natanayeel li aanool: — Anahaan, awu ommuu Añiilawu ata Ateemit, awu ommuu áyiiyawu ata Isilayeel!

50Yéesu li anool: — Min eenimu lijukijuk tin buḷeḷuwabu mó mújimuu lí úyinen lí ínje? Fan ban li ujuk wah wahaŋe unwu ŋáa'!

51Yéesu li afamen aan: — Li maḷegenamu fan ilobuul: fan jijuk emitayi mábabulowe, min naak kumalakaaku.

Saŋ 2

Búyabo li bubaj li ésukayi yata Kaana

1Muñe'e li líiŋ li hunakahu húhaajutahu, li baj búyabo li ésukayi yata Kaana, li etaamayi yata Gálile. Jaaw ata Yéesu to lalakowe.

2Kúhooñuuhooñul foof Yéesu li kúgoomaku koola kubil búyabowabu.

3Muñe'e nan bunukabu bubanumuu, jaaw ata Yéesu li aanool: — Kookut muñe'e bunuk.

4Bale Yéesu li aanool: — Aáyo, waa, kama awu óomi li ulobom waa léemi li ikaan? Ewaatuwayi yúmbaam éliiŋulolut.

5Jaaw ata Yéesu li aan kulokaabuku: — Wahawu wan ammuu aanuul jikaan, li jikaan wo.

6Muñe'e li baj to úlolum woono hutok li kano wayijumi li kugisa, wan Kusuwifaku kunaake kuŋa' min kukaan dó mal boot naak kágiilen loon bútinabu booliil bulobumuu. Kanookan li wo, kuyilo kubaj síliital soono téemeel.

7Yéesu li aan kulokaabuku: — Jimeeŋen úlolumawu unwu mal. Kulokaabuku li kumeeŋen wo ujow ulooj.

8Yéesu li aaniil: — Muñe'e jíyijul ló jijow jisen anawu akilumuu mata katoofotoolaku kata búyabowabu. Maḷegen li kújowetum mó kujow kusenool.

9Nan anawu akilumuu mata búyabowabu ajakenumuu malamu, mo malaañe mukaan ébiiñ. Ahaasut bay bunukabu umbu bubilumulo. (Bale kulokaabuku káyijulumuu malamu, buko kuhaase). Muñe'e anawu akilumuu mata búyabowabu li áhooñul ábuwaawu,

10min aanool: — Esúkayi feh ejandejand esen bukanabuku bunukabu bahaŋumuu másuum kuhob. Ban, nan kommuu kujow kuhob kufooñ, li ukit úkaḷul baḷaaḷumuu useniil. Bale awu, li ujow uhahen bunukabu bahaŋumuu másuum boot kit muñe'e!

11Búhiisenumabu umbu ban Yéesu akaanumuu li ésukayi yata Kaana yammuu li etaamayi yata Gálile, bo bommuu búhiisenum bútinaa bájaahaleniye, li waawu feh

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

wan akaanumuu. Muñowu láhiisummuu ésukayi máyiineniyamu moola. Muñe'e kúgoomaku koola li kúyinen li akila.

12Fúlum tó, Yéesu li ajow boot li ésukayi yata Káfeenawum, akila li jaawool, li kutuyool, li kúgoomaku koola. Kukaanut bo kunak kafame.

Yéesu li akesoo kújula'a li eluufayi yata Ateemit

(Máciya 21:12-13; Maak 11:15-17; Lík 19:45-46)

13Muñe'e nan Faakayi.

14Nan áliiŋumuu Yeelusalem, li atook híndoeluufayi yata Ateemit kújula'a kata sibe, li kata kúgalalaan, li kata síleebaan. Li atook ló foof kuweceka kata sídalam mabahe.

15Muñe'e Yéesu li aŋa' uneew min akaan hukaluwaas, min akesooliil foofiil feh kúfu' li Eluufayi yata Ateemit li mano li kúgalalaanaku, li sibaasu. Li ayiis sídalamasu sata kuwecekaaku, ban li áhoolul sitaabulasu sooliil.

16Ban, li aan kújulawaabuku kata síleebaanasu: — Jífulen wahawu unwu láale! Jakum jikaan eluufayi yata Atuubawom elako eluuf yata kájula!

17Muñe'e kúgoomaku koola li kuwayiḷo kulimaku unke kata Bakiicelabu:

«Ateemit, hufañahu ŋáa' han ifañumuu eluufayi yooli, fan humukom .»

18Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku li kugeḷḷenool koonool: — Búhiisenum bájaahaleniye bay luyilo ukaan min úhiisoli kaanaku lubabbaj kakaañen min ukaan loon muñowu?

19Yéesu li aaniil: — Jihum eluufayi inye yata Ateemit min iban li iŋa' kunak kúhaaji min ilaañen yo iteef.

20Kunahaanaku kata Kusuwifaku li koonool: — Simit soono kúyii kúḷuba li hutok li yano siŋali min teef eluufayi inyu yata Ateemit, jow ban awu li uban li uŋa' kunak kúhaaji min uyiten yo!

21Bale eluufayi yata Ateemit yan Yéesu alobumuu mata yo, yo yommuu eniilayi yoola.

22Muñe'e nan Yéesu abile ayitowulumuu li eketayi, kúgoomaku koola li kuwayiḷo kaanaku lalollob mo. Li kúyinen li Bakiicelabu li kulimaku kan Yéesu alobumuu.

Yéesu lahaase kayinoo kata an

23Emmuu Yéesu Yeelusalem lalakowe nan kagaanaku kata Faakayiyata Kusuwifaku, bukan kameeŋe li kúyinen li akila nan kujukumuu búhiisenumabu bájaahalenimuu ban akaanumuu.

24Bale Yéesu ákaanumutiil, mata buko feh lahaasiil.

25Ban jokutool min kulobool mata an, mata akila humumool lahaase waa wóomi li buyinum bata an.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Saŋ 3

Nikodem li ajow li huk ajuk Yéesu

1Bile baj ánayine akee an kunaake koon Nikodem. Li hujojahu hataKufaaliisiyeŋaku.

2Li líiŋ hanak hukee, li abil li huk ajuk Yéesu min aanool: — Anahaan, jihaase joon Ateemit áboñuli boot káliikenoli Hulimahu hoola. Mata bajut an ayilo akaan búhiisenumabu umbu bájaahaleni muñowu ban ukaanemuu, Ateemit balet li akila.

3Yéesu li aanool: — Li maḷegenamu fan ilobi: an ayilaat ajuk Jáyiiyaju jata Ateemit, akila balaañenut abuki.

4Nikodem li agelḷenool aanool: — Kama buu an ahallene aate ayili alaañen abuki? Manooman let ayili alaañ li halahu hata jaawool min alaañen abuki búḷubut.

5Yéesu li aanool: — Li maḷegenamu fan ilobi: an ayilaat anoken li Jáyiiyaju jata Ateemit, okila babukutumi li mal, li Buyinumabu Banabaabu. An abukumi li atuuba áami an, fan alako an.

6An abukumi li Buyinumabu Banabaabu, fan alako buyinum.

7Jakum usego min eenimuu: «Joote jilaañen jibuki.»

8Elúsayi ban efañe li etek ejuke bo. Fan ujam kawelaku kata yo, bale let uhaas bay ebilumulo, mantee foof bay ejowe boot. Muñowu foof nokoomuu li anoowan abukumi li Buyinumabu Banabaabu.

9Muñe'e Nikodem li aan Yéesu: — Kama buu wahawu unwu uyilo ubaj?

10Yéesu li aanool: — Awu jammuu aliikena áamak híndo Isilayeel, uhaasut wahawu unwu?

11Li maḷegenamu fan ilobi: áloli jilobelob wah wan jihaase, li jilob wahawu wan jijukumuu. Bale bukuluul jifañut jíyinen wahawu wan jilobuulumuu.

12Emmuu lilobuulob mata wahawu wata baabe li etaamaye, jíyinenut, buu emmuu nokoo li jíyinenom ínje balobeluul mata wahawu wata li emitayi?

13Bajut an abile aŋito boot li emitayi, ábuti lí ínje Añool-An abilummuu li emitayi boot li etaam.

14LoonMóyiis aŋa'muu enuukayilaayi yata fálamayi akaan li hunuk ateben li kayiinaayaku, mo foof Añool-An áatimuu atebeni,

15bájum an áyinenumuu li akila, li abaj buloŋabu bábaneliitumuu.

16Mata Ateemit lafanfañ bukanabuku kammuu li adunaayi bil gay, li ásenul Añoolool anolawu sih, bájum an áyinenumuu li akila let aket, bale li abaj buloŋabu bábaneliitumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Ateemit áboñuloot Añoolool li adunaayi boot batiib bukanabuku kammuu li adunaayi, bale min áfakenum bukanabuku kammuu li adunaayi li akila.

18An áyinenumuu li Añiilawu let atiibi. Bale an áyinenutumuu layaane atiibi aban, mata áyinenut li Añiilawu anolawu sih ata Ateemit.

19Batiibabu bo bommuu umbe: mawuŋaamu mubiibil li adunaayi, bale bukanabuku li kuhaŋ mafañ élimayi, mata makaanelamu mooliil mujakut.

20Li maḷegenamu, anoowan feh akaane majakut, afañut mawuŋe ban let áfu' alako li mawuŋe, jakum bil makaanelamu moola majakutumuu muhaasi.

21Bale an anabe li maḷegenamu, fan áfu' alako li mawuŋe, bájum makaanelamuu moola li mujuki jak, min híis kaanaku mukaanikaan li húnongum hata Ateemit.

Saŋ li alaañ alob mata Yéesu

22Fúlum tó, Yéesu li kúgoomaku koola li kujow boot li etaamayi yata Súde. Kúliiŋ, li alako bo li buko min anaak ábatiise bukanabuku.

23Saŋ foof li anaak ábatiise bukanabuku li ésuk yakee yan koone Enoŋ yáloyiwut ésukayi yata Salim, mata babbaj to mal mafame. Bukanabuku li kunaak kubil min ábatiiseyiil.

24(No unnu Saŋ akila bakuḷoluti.)

25Muñe'e kukee li kúgoomaku kata Saŋ li kulako búwonnoo li Asuwif akee mata kágiilen.

26Kúgoomaku li kujow kujuk Saŋ min koonool: — Anahaan, luwayiḷowe ánayinaawu alakomuu tan ulakomuu kageb kaaka katunkaku kata Suuludeŋ, an unaake ulobumuu li okila? Ehee'! ummu muñe'e li kábatiise, ban ésukayi feh li enaak ejow boola.

27Saŋ li aaniil: — An ayilaat abaj wah Ateemit basenutool wo.

28Bukuluul humumuul jimaate nan eenumuu: «Ilet Afakenaawu, bale kúboñulomboñ íyabulool hákil.»

29Anáyinaawu an kóomi li ébuto li anaale okila akile anaalaawu. Bale abukaawu ata ánayinaawu ammuu li ébutowayi fan ajow akoojool min ajantenool, min súumool ŋáa' okila bajame hulimahu hata ammuu li ébutowayi. Esúumansuumayi inyu yommuu lí ínje, ban súumonsuum muñe'e li maḷegen.

30Kajawaku koola koote kuhaŋ majamo min kúmbaam kuhoko.

Anawu abilumulomuu li emitayi

31— Anawu abilumulomuu haatiya lahaŋe bukanabuku feh. Anawu abilumulomuu li etaam, etaamayi ekilool, ban li anaak alob mata wahawu wabajumuu li etaamayi. Anawu abilumulomuu li emitayi lahaŋe bukanabuku feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Wahawu wan ajukumuu li wan ajamumuu, wo lalobemuu mata wo. Bale anoowan áyinenut li wahawu wan alobumuu.

33Li maḷegenamu, an áyinenumuu li kulimaku koola, láhihhiis kaanaku Ateemit lakankaan Ateemit alobe maḷegen.

34Anawu an Ateemit aboñulomuu, kulimaku kata Ateemit lalobe, mata Ateemit lasenoosen ŋáa' Buyinumabu boola.

35Atuubaawu láboolibooli Añiilawu, ban li akat wahawu feh li kuŋenool.

36An áyinenumuu li Añiilawu, li abaj buloŋ babaneliit. Bale an ahoyumuu min áyinen li Añiilawu, let abaj buloŋabu umbu, bale fan alo li katekaku kata Ateemit.

Saŋ 4

Yéesu li áfimboo li anaale ata Samali

1Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku koola, ban li ábatiise kúgoom kahaŋe mameeŋ kan Saŋ ábatiisemuu.

2(Li maḷegenamu, Yéesu humumool ábatiisewut anoowan. Kúgoomaku koola kunaake kúbatiise bukanabuku.)

3Nan Yéesu ajamumuu li kulob loon muña'a, li áfu' li etaamayi yata Súde min alaañ boot li yata Gálile.

4Muñe'e boot min ajow boot li etaamayi yata Gálile, laate ájowum li etaamayi yata Samali.

5Muñe'e Yéesu li alako ejowayi, li áliiŋ li ésuk yakee yata Samali yan koone Sicaal, yakooje eŋamayi yan Sakob asen nomuu añoolool Suseef.

6To untu ekoloŋayi yata Sakob elakomuu. Yéesu, nan ayokumuu ejowayi, li abah akooj ekoloŋayi. No unnu banakabu bajowe boot kayiten.

7Anaale akee áfulumulo Samali li abil káyij mal. Yéesu li aanool: — Usenom mal ihob.

8(No unnu, kúgoomaku koola buko baje'e li ésukayi húnoomul mutiñaay).

9Anaalaawu áfulumulomuu Samali li aan Yéesu: — Kama awu inti Asuwif kujamoolut li kata Samali.)

10Yéesu li aanool: — Uhaaseeneenumuu wahawu wan Ateemit esenemuu, li anawu aanemuu li awu «Usenom mal ihob», awu humumi ooteenumuu oonool aseni mal uhob, ban fan aseneeni mal masene buloŋ.

11Anaalaawu li aanool: — Anahaan, ookut ebaag, ban ekoloŋayi ésenkisenki. Bay lóomi li úŋalumul malamu ummu masenemuu buloŋ?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Waa, awu fíle luhaŋe átuubawoli ahaan Sakob? Okila ákatolimuu ekoloŋayi inye, ban akila humumool lahohhob malamu mata yo boot li kuñoolool ló, li foof sínuukuleŋasu soola.

13Yéesu li aanool: — An ahobumuu malamu ummu, bahob fan bulaañ bujakool.

14Bale an ahobumuu malamu man emmuu li isenool, bahob let bumit bulaañ bujokool. Mata malamu man emmuu li isenool, fan mulako kábulen li akila dán buloŋabu bábaneliitumuu bóomi li búfulumul.

15Anaalaawu li aanool: — Anahaan, kama usenom malamu ummu jakum bil bahob bulaañen bujokom, jakum ibil foof ílaañul taate káyij mal.

16Yéesu li aanool: — Ujow úhooñul áyini min úlaañul boot taate.

17Anaalaawu li aanool: — Ibajut ánayine. Yéesu li aanool: — Lukooŋe min oonumuu ubajut ánayine.

18Lukooŋe, mata li maḷegenamu kánayine hutok lubaje, ban ánayinaawu an ookumuu muñe'e alet áyini.

19Muñe'e anaalaawu li aan Yéesu: — Anahaan, lijuke een awu afulofet loom.

20Sítuubawoli sihaan sata Samali li huyuuyahu unha sinaake simanen Ateemit, bale bukuluul Kusuwifaku li joon Yeelusalem ésukayi yóotimuu enaak emanen Ateemit.

21Yéesu li aanool: — Alíinom, úyinen lí ínje, taŋayi inyu li ebil nan an aatutumuu amanen Atuubaawu li huyuuyahu unhu, mantee foof Yeelusalem.

22Bukuluul jata Samali, wah wan jihaasut jimanene. Alóli wah wan jihaase jimanene, mata kafakaku li Kusuwifaku kubilumulo.

23Bale taŋayi inyu li ebil, ban muñe'e eŋeje, nan kumanenaaku kata maḷegen koomuu kunaak kúmanenum Atuubaawu li Buyinum li maḷegen. Mata li maḷegenamu, Atuubaawu kumanena loon muña'a lafañumuu.

24Ateemit Buyinum, ban bukanabuku kamanenewoolumuu, koote kúmanenumool li Buyinum li maḷegen.

25Anaalaawu li aanool: — Lihaase een Afakenaawu (an koonemuu Kilisita) fan abil. Nan ammuu li abil, fan ákittenoli wahawu feh.

26Yéesu li aanool: — Injé jalobemuu li awu, ínjemuu.

27No unnu, kúgoomaku kata Yéesu li kúliiŋul. Li kusego ŋáa' nan kujukumuu Yéesu li elob li anaale. Bale anoowan li buko akaañenut ageḷḷenool aanool: «Waa lufañe li akila?» Mantee foof: «Wáa újiye li oono li elob li akila?»

28Muñe'e anaalaawu li akat to káyijumaku koola, min alaañ boot li ésukayi, ajow aan bo bukanabuku:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

29— Jibil jijukom ánayinaaye alobommee wahawu wan ikaanumuu feh. Lenseen okila ammuu Afakenaawu, inti mo fíle?

30Bukanabuku li kúfulul li ésukayi kubil kujuk Yéesu.

31Muñe'e no unnu, kúgoomaku li koon Yéesu: — Anahaan, kama ufan uŋa’ wah ukee utiñ!

32Yéesu li aaniil: — Libaje mutiñaay man éemi li itiñ man jihaasut.

33Muñe'e kúgoomaku li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Waa, akee fíle asenool atiñ?

34Yéesu li aaniil: — Mutiñaayamu múmbaam mo mommuu kakaan wahawu wan anawu áboñulommuu afañumuu, ban li ihabel bulokabu ban asenommuu kakaan.

35Inti bukuluul joonemuu: «Taate kuḷeeñ kubakii ecacayi li éliiŋ?» Bale ínje fan eenuul: Jiteb kúkiluul min jijuke uḷaakawu; uyaane waal boot mata ecac.

36Anawu ammuu li ecacayi layaane ayab bacaamool aban, ban li awoogen káhanjiinaku boot li buloŋabu bábaneliitumuu. Mo emmuu, anawu aḷukemuu li anawu acacemuu fan kubaj ésuumahukow li mano.

37Mata muñowu húlobuwahu húkooŋummuu, haanumuu: «Akee fan aḷuk, aahu li acac».

38Liboñuuboñ jijow jicac li kaḷaak dín jilokut. Kukee kuloke li kaḷaakaku, min bukuluul li jíbajum kásuumaay li bulokabu booliil.

39Bukan kameeŋe káfulumulo li etaamayi yata Samali li kúyinen li Yéesu, mata anaalaawu laaniisaan: «Anáyinaawu ummu lalobonlob wahawu feh wan ikaanumuu.»

40Wahawu unwu újimuu nan kata Samali kujowumuu kutook Yéesu, li kuyaakoolool koonool alako li buko. Maḷegen Yéesu li alako to kunak kúḷuba.

41Bukan kata Samali kahaŋe mameeŋ li kúyinen li akila, mata hulimahu hoola húji.

42Kata Samali li koon anaalaawu: — Muñe'e inti mata wahawu wan úlobolimuu bale újiwoli li jíyinen, bale min áloli húmumoli jijamoolumuu li alob; ban jihaase joon akila ammuu maḷegen Afakenaawu ata adunaayi.

Yéesu li afaken añiil ata an áamak

(Máciya 8:5-13; Lík 7:1-10)

43Nan bajumuu kunak kúḷuba, Yéesu li ájowum tó boot li etaamayi yata Gálile.

44Li maḷegenamu Yéesu humumool lansaan: «Afulofetáluukeneliiti li etaamayi ban abukimuu.»

45Muñe'e nan áliiŋumuu li etaamayi yata Gálile, bukanabuku kakin bomuu li kuyabool jak, mata buko foof kujowujow kukaan kagaanaku kata Faakayi. Kujuujuk bo wahawu feh wan Yéesu akaanumuu nan kagaanaku unku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

46Muñe'e Yéesu li álaañul boot li ésukayi yata Kaana yammuu li etaamayi yata Gálile, ban akaanumuu malamu mulako ébiiñ. Li baj bo an áamak aloke bata áyiiyawu, an añoolool áyine ásomute li ésukayi yata Káfeenawum.

47Nan ánayinaawu abukumuu añiilawu ásomutumuu ajamumuu kaanaku Yéesu labilumulo li etaamayi yata Súde boot li yata Gálile, li ajow ajukool min ayaakoolool aanool ajow boot Káfeenawum ajow afaken añoolool ásomutumuu boot eket.

48Yéesu li aanool: — Bukuluul jijukutumuu búhiisenum li wah wájaahaleniye let jíyinen maayeet!

49Anáyinaawu alokemuu bata áyiiyawu li aan Yéesu: — Anahaan ubil cab uja'a boot búmbaam, mata ubilutumuu añoolom fan aket.

50Yéesu li aanool: — Ujow bóot. Añooli ummu li buloŋ. Anáyinaawu alokemuu bata áyiiyawu li áyinen li hulimahu han Yéesu aloboolumuu min ajow ábalo.

51Muñe'e nan ánayinaawu alakomuu bóotabu, li afam li kulokaabuku koola. Li koonool: — Añooli lalakowe jak.

52Anáyinaawu li agel̥̥eniil aaniil: — Kama tinak buu añiilawu alakomuu jak? Li koonool: — Huken, banakabu bakel̥e eniilayi yoola ekatumuu kásufaku.

53Atuubaawu ata añiilawu li ahaas kaanaku taŋayi inyu Yéesu aanoolumuu «Añooli lalakowe jak.» Muñe'e, akila humumool li butoŋool feh li kúyinen li Yéesu.

54Wahawu unwu ulakomuu búhiisenum bú̥lubut bájaahaleniye ban Yéesu akaanumuu nan álaañumulomuu li etaamayi yata Súde boot li yata Gálile.

Saŋ 5

Yéesu li afaken hubob

1Fúlum tó, kagaan kata Kusuwifaku.

2Muñe'e li baj Yeelusalem hububu hatofoole li kámbiilaku kata kúgalalaanaku, han koone Betisata. Hubaje ucaal̥ wata siyiil woono hutok.

3Bukan kameeŋe kásomute li kujow kuhinto kata láala ucaal̥awu unwu wata siyiilasu. Baj to bukan káfuume, utankiñ li kubob. [Li kulako kakob min malamu mugoloo;

4mata lakomuu lako amalaka ata Amaaŋenawu li awalo li hububuwahu min akaan malamu mugoloo. Asómutaawu ammuu li ajand awalo li malamu mo magoloole muban fan afak, manoo min kásomutaku kunokoole buu.]

5Li baj to ánayine ásomute ajow abaj simit áyii li kaat li síhaaji.

6Nan Yéesu ajukumuu ánayinaawu mahintowaamu teetaam, ban li ahaas aan fiyowe nan ásomute, li agel̥̥enool aanool: — Lufañe min ufak?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Anáyinaawu ásomutumuu li aanool: — Anahaan, ibajut an ammuu li awalenom li hububuwahu nan malamu mugoloolemuu. Nan emmuu ilako li iwalo ló, akee li ayabom hákil.

8Yéesu li aanool: — Uyito uŋa' kafeekaku kooli min ujow.

9Anáyinaawu li ayaan afak, min aŋa' kafeekaku koola min átoŋ ajow. Bale hunakahu unhu hunak hata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku.

10Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku li kulob ánayinaawu afakenimuu koonool: — Síyaat húyiiyaayahu hoololaal, ban loon eluwaayi yoololaal elobumuu, ootut uteb kafeekaku kooli.

11Anáyinaawu li aaniil: — Anawu afakenommuu laanonsaan: «Uŋa' kafeekaku kooli min ujow».

12Li kugeḷḷenool koonool: — Ayi aanimuu: «Uŋa' kafeekaku min ujow?»

13Bale ánayinaawu an kufakenumuu ahaasut anawu afakenoomuu, mata Yéesu lanokennoken li búsukabu balako tomuu min ájim ló.

14Fúlum tó, Yéesu li atook ánayinaawu an afakenumuu, li Eluufayi yata Ateemit, li aanool: — Inti muñe'e lufake, jakum ulaañen uhoofoo jakum bil wah wahaŋe másengi ubaji.

15Anáyinaawu li ajow aan kunahaanaku kata Kusuwifaku Yéesu afakenoomuu.

16Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku li kúmuyiten Yéesu mata lafakenfaken an li húyiiyaayahu hooliil.

17Bale Yéesu li aaniil: — Atuubawom ummu li bulok boot muñe'e. Injé foof ummu li bulok.

18Kulimaku unku kan Yéesu alobumuu, li kúji kunahaanaku kata Kusuwifaku li kuhaŋ maŋes min kumukool, mata inti eluwaayi yata húyiiyaayahu hooliil bale lahuusulo, bale li amit aan foof Ateemit ammuu Atuubawool, min ajokoolo ale li Ateemit.

Sembaasu sata Añiilawu ata Ateemit boot katiib

19Yéesu li aan kunahaanaku kata Kusuwifaku: — Li maḷegenamu fan ilobuul, Añiilawu ayilaat akila humumool akaan wahoowah li húnongum hoola. Wahawu wan ammuu li ajuk Atuubaawu li akaan, wo lakaanemuu. Wahawu feh wan Atuubaawu akaanemuu, wo foof Añiilawu akaanemuu.

20Mata Atuubaawu lafanfañ Añiilawu ban li áhiisool wahawu feh wan akila humumool akaanemuu. Fan áhiisool foof bulok ban áami li akaan bahaŋe maluuk umbe, ban fan jisego.

21Mata loon Atuubaawu ayitenemuu kaketumuu min alaañen akaaniil kuloŋ, mo foof Añiilawu ammuu li asen buloŋ bukanabuku kan afañumuu min asen bo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Atuubaawu let atiib an, bale lasensen Añiilawu sembaasu feh sata min atiib,

23mantee bukanabuku feh li kuluuken Añiilawu loon kuluukenumuu Atuubaawu. An aluukenutumuu Añiilawu, aluukenut foof Atuubaawu áboñuloomuu.

24«Li maḷegenamu fan ilobuul: an ajantenumuu kulimaku kúmbaam, ban li áyinen li anawu áboñulommuu, li abaj buloŋ bábaneliit. Let abil atiibi, bale layaane áfulumul li eketayi boot li buloŋabu.

25Li maḷegenamu fan ilobuul: taŋayi inyu li ebil, ban eyaane éliiŋul eban, nan kaketumuu kommuu li kujam hulimahu hata Añiilawu ata Ateemit, ban kammuu li kujam ho fan kuloŋ.

26Mata, loon Atuubaawu aakumuu buloŋabu li akila humumool, mo foof lakaanumuu Añiilawu min áaki buloŋabu li akila humumool.

27Ban li asen Añiilawu kayile min atiib, mata akila ammuu Añool-An.

28Jakum jisego, mata taŋayi inyu li ebil nan bukanabuku feh kaketumuu min kuhoki, kommuu li kujam hulimahu hoola,

29ban fan kúfulul li kuyaakaku kooliil. Bukanabuku kakaanumuu majake fan kuyitowul min kubaj buloŋ, bale bukanabuku kakaanumuu majakut fan kuyitowul min kubaj katek.»

Búhiisenumabu bata sembaasu sata Yéesu

30Yéesu li afamen aan: — Injé humumom iyilaat ikaan wahoowah li sembewom. Fan itiib nab li wahawu wan íjamummuu li Atuubaawu, ban batiibelabu búmbaam bucoccol mata iŋesut kakaan loon ifañumuu, bale loon áboñulommuu afañumuu.

31«Nokoomuu loon ínje ilobe iya lí ínje humumom, wahawu wan ilobumuu let ulako maḷegen.

32Bale akee alobe múmbaam, ban lihaase een wahawu wan alobumuu aya lí ínje maḷegen.

33Jibomboñ bukan boot bata Saŋ, li alob maḷegen aya lí ínje.

34Bale ínje jokutom min an alob majake aya lí ínje, bale lilollob mo mantee li jifak.

35Saŋ lanokoonokoo loon ehiitum yayabeni min ewuŋen, ban bukuluul li jifañ min jilako li ésuumansuum jatit li mawuŋaamu mata yo.

36Bale ínje libaje wah walobe múmbaam wahaŋe wan Saŋ alobumuu aya lí ínje: wo wommuu bulokabu ban Atuubaawu asenommuu kakaan. Li maḷegenamu, bulokabu umbu ban ikaanemuu búhihhiis kaanaku Atuubaawu áboñulom.

37Ban Atuubaawu humumool áboñulommuu lalollob foof múmbaam. Bukuluul jijamulelut hulimahu hoola, ban jijukulelut kambuwaku koola.

38Kulimaku koola kulet li uyinumuul, mata jíyinenut li anawu an áboñulumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Bukuluul fan jinaak jígituloo Bakiicelabu min jiliiken bo jak, mata jiyinooyinoo li joon fan jíbajum li bo buloŋabu bábaneliitumuu. Ban Bakiicelabu umbu humum bo, múmbaam bulobe!

40Bale jifañut min jibil búmbaam mantee li jibaj buloŋabu bábaneliitumuu.

41«Iŋesut kasal kabilumulo li bukanabuku.

42Bale lihaasuul. Lihaase een jifañut Ateemit li uyinumuul.

43Injé li kajawaku kata Atuubawom libilumulo, li jihoy bayabom. Bale akee abilummuu li kajawaku koola humum ko, fan jiyabool.

44Kama buu emmuu nokoo li jiyili jíyinen, bukuluul jan emmuu búsaloo bale jifañe, ban let jiŋes kasal kabilumulo li Ateemit balewool?

45Bale jakum ban li jiyinoo li joon, ínje emmuu li ibil ilob hákil Atuubaawu een bukuluul kuhoofoola. Bale Móyiis an jíkangummuu li okila, akila ammuu li abil aan hákil Atuubaawu bukuluul kuhoofoola.

46Li maḷegenamu, jíyineneenumuu li Móyiis, fan jíyineneen foof lí ínje, mata Móyiis múmbaam lakiicumuu li síliibalasu soola.

47Bale emmuu jíyinenut li wahawu wan akiicumuu, buu emmuu nokoo li jíyinen li kulimaku kúmbaam?»

Saŋ 6

Yéesu li ákuumen bukan sínjunne hutok

(Máciya 14:13-21; Maak 6:30-44; Lík 9:10-17)

1Fúlum tó, Yéesu li ajow alimb boot kageb kaaka kata húwajahu hammuu li etaamayi yata Gálile (haaneyimuu foof húwajahu hata Tibeeliyad.)

2Búsuk báamak li bunaak bunab li okila, mata bukanabuku kujuujuk búhiisenumabu bájaahalenimuu ban anaake akaanumuu li kafakenaku kata bukanabuku kásomutumuu.

3Yéesu li aŋito li huyuuyahu ajow abah ló li kúgoomaku koola ló.

4Faakayi yo balehene.

5Muñe'e Yéesu li ateb kúkilool li ajuk búsuk báamak bo li ebil boot boola. Li aan Fílib: — Bay lootaale únoomulaal kúmbuulu usenaal bukanabuku umbuku feh kutiñ?

6(Yéesu lalollob loon muña'a min ajukum li Fílib, mata li maḷegenamu okila Yéesu bahaase aban wahawu wan akila humumool ammuu li akaan.)

7Fílib li aanool: — Maayeet bacaam aloka bata etihunaka ñoono síteemeel síḷuba, buŋali min yooŋ kúmbuulu, let kufit min anoowan li buko abaj afalen atit.

8Akee li kúgoomaku an koone Andele, atuyawu ata Simoŋ Fiyeel li aan Yéesu:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9— Baje taate jífu’ jabaje kúmbuulu koono hutok li muwol múḷuba. Bale wahawu unwu waa uyilo ufit boot li bukanabuku umbuku feh?

10Yéesu li aaniil: — Jikaan ésukayi feh ebah.

(Tan kulakomuu babbaj to mahos mameeŋe.) Maḷegen ésukayi li ebah. Kánayinaabuku kalako tomuu kuyilo kúliiŋ sínjunne hutok.

11Muñe'e Yéesu li aŋa’ kúmbuuluwaku min asal Ateemit aban, li agaben ko bukanabuku kalako tomuu. Li aŋa’ muwolamu min akaan manolamu, ban li asen anoowan li buko loon afañumuu.

12Nan buko foofiil feh kutokoñumuu kujow kufooñ, Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Jiwomen kumunculaku kasaŋomuu, jakum hanoohan hucooci.

13Maḷegen li kuwomen kumunculaku kata kúmbuuluwaku hutokayi kan kutokoñumuu kusaŋen, li kumeeŋen utekel kuŋen li úḷuba.

14Nan bukanabuku kujukumuu búhiisenumabu bájaahalenimuu muñowu ban Yéesu akaanumuu, li koon: — Maḷegen ánayinaawu ummu akila ammuu Afulofetawu áatimuu abil li adunaayi .

15Bale nan Yéesu ahaasumuu aan boot min kubil kujokool kukaan áyii, li alaañen añako ajow balewool boot li huyuuyahu.

Yéesu li akak li malamu min ajow

(Mácíya 14:22-33; Maak 6:45-52)

16Nan títiimomuu, kúgoomaku kata Yéesu li kujow boot bata katantaku kata húwajahu.

17Nan kúliiŋ bómuu, li kújufo li busaana min kuween kujooŋoo Káfeenawum, kalimben kaaka húwajahu. No unnu banakabu bayaane bujon ban Yéesu bajowolut ajowubeniil.

18Búlus báamak li bútekul, húwajahu li hutiñ ŋáa’.

19Kúgoomaku li kuween kujow kubaj sikilomeet sayilo siŋej hutok mantee foof hutok li yano, li kujuk Yéesu li abilum li malamu ákoojul busaanaabu. Li kúkoli.

20Bale Yéesu li aaniil: — Sákoluul, laalu ínje!

21Kúgoomaku li kufañeen kújufool li busaanaabu, bale bo bayaane buya li etaamayi ban kommuu li ejowayi.

Búsukabu li buŋes Yéesu

22Li líiŋ hunak hukaten, búsukabu basaŋomuu kalimben kaaku húwajahu li bukooñaam kaanaku busaana bano bale bulakoween to, ban Yéesu ájufowut li bo li kúgoomaku koola ló. Bale kúgoomaku baleyiil kuje'e.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23No unnu, usaana wakee wabilumulo li ésukayi yan koonemuu Tibeeliyad, li úŋejul. Ulíiŋul, li ujow uya ukooj tanAmaaŋenawu abile akaanumuu búsukabu butiñ okila basale Ateemit aban.

24Muñe'e nan búsukabu bujukumuu kaanaku Yéesu li kúgoomaku koola kulet to, bukanabuku li kújufo li usaanaawu min kujowool huŋes Káfeenawum.

Yéesu ammuu húmbuuluwahu hasenemuu buloŋabu

25Nan búsukabu butookumuu Yéesu kalimben kaaka húwajahu, li bugeḷḷenool boonool: — Anahaan, kama nay lúŋejulo baabe?

26Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul: min joonomuu li huŋesom let mata min jijukumuu búhiisenum bájaahaleniye, bale mata min jitokoñumuu kúmbuuluwaku jijow jifooñ.

27Jakum jilok boot kabaj búhen báami li bukajen, bale jilok min jibaj búhen báami li bulako to boot li buloŋabu bábaneliitumuu. Búhenabu umbu Añool-An ammuu li asenuul, mata li maḷegenamu li akila Ateemit Atuubaawu akaanumuu húhaasumahu hoola.

28Muñe'e bukanabuku li kugeḷḷenool koonool: — Buu joote jikaan min jikaan bulokabu ban Ateemit afañumuu min jikaan?

29Yéesu li aaniil: — Bulokabu ban Ateemit afañumuu min jikaan, bo bommuu min jíyinen li anawu an áboñulumuu.

30Muñe'e li koonool: — Kama muñowu búhiisenum bájaahaleniye bay loote úkaanoli jijuk min jíyinen li awu? Bulok bay lóomi li ukaan?

31Situubawolaal sihaan sitintiñ li kayiinaayaku mutiñaayamu mabilummuu li emitayi man koonemuu maan, loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Ateemit laseniisen húmbuuluwahu habilummuu li emitayi kutiñ.»

32Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul: inti Móyiis asenuul húmbuuluwahu habilummuu li emitayi, bale Atuubawom ammuu li asenuul húmbuuluwahu hata maḷegen habilummuu li emitayi.

33Mata li maḷegenamu, húmbuuluwahu hata Ateemit ho hubilumulomuu li emitayi, ban ho husenemuu buloŋ adunaayi.

34Muñe'e li koon Yéesu: — Anahaan, unaak úsenoli húmbuuluwahu unhu nanoonan.

35Yéesu li aaniil: — Injé emmuu húmbuuluwahu hasenemuu buloŋabu. An abilumuu búmbaam, let abil acaalet. An áyinenumuu li ínje, bahob let bubil bujokool.

36Bale lilobuulob mo: Maayeet min jijukumuu, bale jíyinenut.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

37Anoowan an Atuubaawu asenom fan abil búmba, ban an abilumuu búmba manooman let ibetenool tíyaŋ,

38mata ibilumuloot li emitayi boot kakaan húnongumahu húmbaam, bale boot kakaan húnongumahu hata anawu áboñulommuu.

39Húnongumahu hata Anawu áboñulommuu ho hommuu jakum an li bukanabuku kan asenommuu ájim, bale min iyitenumuliil li eketayi li hunakahu húbanumahu.

40Húnongumahu hata Atuubawom ho hommuu unhe: anoowan ammuu li ajuk Añiilawu ban li áyinen li akila, fan abaj buloŋabu bábaneliitumuu. Ban ínje fan iyitenulool li eketayi li hunakahu húbanumahu.

41Muñe'e Kusuwifaku li kunaak kúmummunoo mata Yéesu, mata lansaan: «Injé emmuu húmbuuluwahu habilummuu li emitayi.»

42Li kunaak koon: — Kama kele inti okila ammuu Yéesu, añiilawu ata Suseef? Luhaasaale jak atuubawool li jaawool! Buu layilo aan muñe'e li emitayi láwalowumulo?

43Yéesu li aaniil: — Jikat kámummunoolaku kan jommuu li ko!

44An ayilaat abil boot búmbaam, Atuubaawu áboñulommuu okila báŋalulootool, ban ínje fan iyitenumulool li eketayi li hunakahu húbanumahu.

45Kufulofetakukukikkiic hulimahu unhe: «Ateemit fan aliikeniil foofiil feh .» Anoowan feh ajantene Atuubaawu ban li aliikenum li akila fan abil búmbaam.

46Bale inti eeniseen baje an ajuke Atuubaawu ábute li anawu abilummuu li Ateemit. Okila bale ajukumuu Atuubaawu.

47Li maḷegenamu fan ilobuul: an áyinenumuu fan abaj buloŋ bábaneliit.

48Injé emmuu húmbuuluwahu hasenemuu buloŋabu.

49Situubawuul sihaan sitintiñ li kayiinaayaku mutiñaayamu mabilummuu li emitayi , bale kubiibil kuket.

50Húmbuuluwahu unhu hubilummuu li emitayi, bájum an atokoñ homuu let aket.

51Injé emmuu húmbuuluwahu haloŋumuu, habilummuu li emitayi. An atokoñumuu húmbuuluwahu unhu, fan aloŋ boot nanoonan. Ban húmbuuluwahu han emmuu li isen bájum adunaayi li eloŋ, ho hommuu eniilayi yúmbaam.

52Nan Yéesu alobumuu loon muña'a, Kusuwifaku kuuñiil li kulit min kulako búwonnoo koon: — Kama buu ánayinaawu ummu aate ayili asenolaal eniilayi yoola utokoñaal?

53Muñe'e Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul: jitokoñutumuu eniilayi yata Añool-An, ban jihobutumuu húsimahu hoola, let jibaj buloŋabu bata maḷegen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

54An atokoñumuu eniilayi yúmbaam ban li ahob húsimahu húmbaam, fan abaj buloŋabu bábaneliitumuu. Ban ínje fan iyitenumulool li eketayi li hunakahu húbanumahu.

55Mata eniilayi yúmbaam búhen bata maḷegen, húsimahu húmbaam muhobaay mata maḷegen.

56An atokoñumuu eniilayi yúmbaam, ban li ahob húsimahu húmbaam, anawu ummu, ummu lí ínje, ínje li éemi li akila.

57Emmuu Atuubaawu áboñulommuu lalonloŋ, ínje li okila líloŋume. Mo foof an ammuu li atokoñom, li áloŋum lí ínje.

58Húmbuuluwahu unhe hubilumulomuu li emitayi. Húbutoobutoo li han situubawuul sihaan sitokoñumuu, ban buko kukeeket. Bale an atokoñumuu húmbuuluwahu unhe, fan aloŋ boot nanoonan.

59Kulimaku unku Yéesu alobumuu nan alakomuu kaliikenaku kata bukanabuku li eluufayi yata kaḷawaku yata ésukayi yata Káfeenawum.

Kulim kata buloŋabu bábaneliitumuu

60Muñe'e nan kujamumuu Yéesu li alob loon muña'a, kameeŋe likúgoomaku koola li koon: — Hulimahu unhu húsuumut bajam. Ayi ayilo ajanten ho?

61Nan Yéesu ahaasumuu li buyinumool aan kúgoomaku koola kúmummunoomummunoo mata hulimahu unhu, li aaniil: — Kama jokuujok?

62Kama muñowu buu eete nokoo bukuluul bajuke Añool-An li alaañ boot haatiya ban alakoweenumuu naanaŋ?

63Buyinumabu bata Ateemit busenemuu buloŋ. An humumool ayilaat akaan wahoowah. Kulimaku kan ilobuulumuu, ko kusenemuu Buyinumabu Banabaabu, li buloŋabu.

64Bale kukee li bukuluul kúyinenut.

(Li maḷegenamu, Yéesu lahahhaas yaan no li húkitumahu bukay kúyinenutumuu li ayi ammuu li abetool li kuŋen bukan.)

65Yéesu li afamen aan: — Wahawu unwu újimuu li eenuul an ayilaat abil búmbaam Atuubaawu bakatutool min abil.

66Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku ajow aban, kameeŋe li kúgoomaku koola li kulaañ búsol min kukat kanab li okila.

67Muñe'e Yéesu li ageḷḷen kúgoomaku kuŋen li kúḷubaaku aaniil: — Bukuluul foof jifañe min jijow?

68Simoŋ Fiyeel li aanool: — Amaaŋen kama bata ayi jommuu li jijow? Lubaje kulimaku kasenemuu buloŋabu bábaneliitumuu.

69Ban óloli, jíyinene ban jihaase joon awu ommuu anawu anabaawu ata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

70Yéesu li aaniil: — Kama inti ínje iḷusuul bukuluul kuŋen li kúḷubaaku? Bale akee li bukuluul an ata Sayitaane!

71Yéesu, Sudaas ata Simoŋ Isikaaliyot lalakowe elob. Sudaas ammuu akee li kúgoomaku kuŋen li kúḷubaaku, okila ammuu li abil abet Yéesu li kuŋen bukan.

Saŋ 7

Kutuyaku kata Yéesu kúyinenut li akila

1Muñe'e nan fúlum tómuu, Yéesu li añaahoo li etaamayi yata Gálile. Afañut min ájowum li etaamayi yata Súde mata kunahaanaku kataKusuwifaku huŋesool kulakowe boot jamuk.

2No unnu, kagaanaku kata úfooyumawu kata Kusuwifaku ko bakooje.

3Muñe'e kutuyaku kata Yéesu li koonool: — Ufú' taate ujow boot Súde, mantee kúgoomaku kooli foof li kujuk bulokabu ban ommuu li kakaanaku.

4An afañumuu min ahaaso, let akaan wah li huyolo. Emmuu lukaanekaan wah loon muña'a, úfu' ukaan wo min ésukayi feh ejuki.

5(Li maḷegenamu kutuyool humumiil kúyinenut li akila.)

6Muñe'e Yéesu li aaniil: — Taŋayi yúmbaam éliiŋulolut. Bukuluul taŋootaŋ ejaajak.

7Bukanabuku kata adunaayi kuyilaat kulatuul, bale ínje kulatonlat mata líhiisehiis kaanaku bakaanelabu booliil bujakut.

8Bukuluul jijow kagaanaku. Injé let ijow kagaanaku unku, mata taŋayi yúmbaam éliiŋulolut.

9Nan Yéesu alobiilumuu kulimaku unku aban, li alako Gálile.

Yéesu li ajow kagaanaku kata úfooyumawu

10Bale nan kutuy Yéesu kujowumuu kagaanaku, okila foof li ajow bo an bahaasut, li huyolo ló.

11Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku li kulako huŋes Yéesu bata kagaanaku. Li kunaak kugeḷḷen koon: — Kama okila ummay?

12Búwonnoo báamak li bulako li búsukabu mata Yéesu. Kukee li koon: — Laalu an ajake. Kaabuku li koon: — Maayeet, kájimen ésukayi bale láami lí kó.

13Bale anoowan akaañenut alob mata Yéesu hákil ésukayi feh, mata kúkolikoli kunahaanaku kata Kusuwifaku.

14Nan kagaanaku kujowumuu kúliiŋ li tut, Yéesu li ajow boot liEluufayi yata Ateemit ajow alako ló kaliiken bukanabuku.

15Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku li kusego, li koon: — Kama buu ánayinaawu ummu áhaasume wahawu unwu feh, okila jaliikenutumuu Bakiicelabu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Yéesu li aaniil: — Wahawu wan iliikenemuu ubilumuloot lí ínje, bale li Ateemit áboñulommuu ubilumulo.

17An afañumuu min akaan wahawu wan Ateemit afañumuu, fan ahaas mantee baliikenelabu umbu li Ateemit bubilumulo, mantee li kajaw kúmbaam ínje humumom lílobume.

18An álobummuu li kajaw koola akila humumool, kasaloolo laŋese. Bale an aŋesumuu kasal kata anawu áboñuloolumuu, anawu ummu an ata maḷegen, ban búhoolo bulet li akila.

19Kama inti Móyiis asenuulumuuEluwaayi? Bale bajut an li bukuluul akaane loon elobumuu. Wáa újiye li joono li huŋes jamukom?

20Búsukabu li boonool: — Awu buyinum bajakut bújufoyi! Ayi aano li huŋes jamuki?

21Yéesu li aaniil: — Wah wano bale likaanumuu, bukuluul feh li jiyaan jisego.

22Mata min Móyiis aanuumuu jiteyen bañooluul búkut.

23Jiyilimuu jiteyen an búkut li húyiiyaayahu jakum bil jíhoogul eluwaayi yata Móyiis, wáa lí úji li jiḷeetom mata min ifakenumuu an halli li húyiiyaayahu?

24Jakum jijukelum li buul min jitiib an. Bale jinaak jitiib col.

Mantee Yéesu ammuu Afakenaawu, mantee inti okila?

25Muñe'e kukee li bukanabuku kakinumuu Yeelusalem li kunaak koon: — Kama kele inti ánayinaawu ummu kuŋesemuu li akila boot jamuk?

26Jijuke, okila ummu li elob hákil bukanabuku feh, kukitut kulobool wahoowah! Wáa fíle, kunahaanaku kata ésukayi kuhahhaas li maḷegenamu koon akila ammuu Afakenaawu?

27Bale nan Afakenaawu ammuu li abil, an let ahaas bay labilumulo. Ban ánayinaawu ummu, ololaal luhaasaale ban labilumulo.

28Muñe'e Yéesu li alako buliiken bukanabuku li Eluufayi yata Ateemit, li alob butiya aan: — Jihaase li maḷegenamu ínje emmuu ayi! Jihaase bay libilumulo! Ibilumut li kajaw kúmbaam ínje humumom. Anawu áboñulommuu, an alobe maḷegen. Bukuluul jihaasutool.

29Injé lihaasool, mata li okila libilumulo, ban okila áboñulom.

30Muñe'e li kuŋeseen min kujok Yéesu, bale an ajokutool, mata ewaatuwayi yoola yo báliiŋolut.

31Bale bukan kameeŋe li búsukabu li kúyinen li akila, ban li kunaak koon: — Nan Afakenaawu ammuu li abil, akaan laate fíle bukanabuku kujuk úhiisenum wájaahaleniye wahaŋe wan ánayinaawu ummu akaanumuu?

Kunahaanaku kata Kusuwifaku li kúboñul bukan boot kajok Yéesu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Kufaaliisiyeŋaku li kujam wahawu wan búsukabu bunaake búmummunoomuu mata Yéesu, muñe'e huhaanaahu hata élambaayi li buko Kufaaliisiyeŋaku li kuboñ kufooyaabuku kata Eluufayi yata Ateemit boot kujow kújokul Yéesu.

33Yéesu li aan: — Boot min ifan ilako li bukuluul jatit, li ilaañ boot bata anawu áboñulommuu.

34Fan jiŋesom, ban let jijukom, mata let jiyili jijow boot tan emmuu.

35Kunahaanaku kata Kusuwifaku li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama sum bay laje'e boot, ban ootut uyiliyaal ujowaal utookaalool? Boot fíle min ajow boot bata bukanolaal kajowumuu kukin li kata Gilees, ajow aliiken bo kata Gilees?

36Laanolaasaan: «Fan jiŋesom, ban let jijukom. Ban let jiyili jijow boot tan emmuu.» Kama fíle waa lafañe alob li kulimaku unku?

Buyinumabu Banabaabu fan bulako li káyinenumuu

37Nan hunakahu húbanumahu húliiŋumuu, hammuu hunakahu háamakahu hata kagaanaku, Yéesu li ayito hákil búsukabu feh min alob butiya aan: — An bahob bujokoolumuu, li abil búmbaam min ahob.

38Loon Bakiicelabu bulobumuu, «An áyinenumuu lí ínje, uwelen wata mal masene buloŋ fan úfulumul li ésigilool .»

39(Yéesu lalollob kulimaku unku aya li Buyinumabu Banabaabu, ban káyinenumuu li akila kóotimuu kuyab. No unnu, Buyinumabu Banabaabu bo basenoluti, mata Ateemit báhiisolut máyiineniyamu mata Yéesu.)

Búsukabu bujamoolut mata Yéesu áji

40Kukee li bukanabuku kalakomuu li búsukabu li kujam kulimaku kata Yéesu, li koon: — Anáyinaawu ummu okila ammuu li maḷegen Afulofetawu.

41Kaabuku li koon: — Okila ammuu Afakenaawu. Bale kukee li koon: — Afakenaawu layilo fíle abilumul li etaamayi yata Gálile?

42Kama Bakiicelabu boonut kele Afakenaawu fan alako bubukoolum bata Dayit, ban li abilumul Betilehem yammuu ésukayi yata Dayit?

43Búsukabu bujamoolut to mata Yéesu áji.

44Kukee li buko li kufañeen min kujokool, bale an ajokutool.

Káyinenaatiyaku kata kunahaanaku kata Kusuwifaku

45Muñe'e kufooyaabuku kata Eluufayi yata Ateemit li kulaañ boot bata huhaanaahu hata élambaayi li bata Kufaaliisiyeŋaku kúliiŋ, li kugeḷḷeniil kooniil: — Wáa újiye jíŋaluloot Yéesu?

46Kufooyaabuku li kooniil: — Bilut baj an alobe loon ánayinaawu ummu alobemuu!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Kufaaliisiyeŋaku li kugeḷḷeniil kooniil: — Kama bukuluul foof jikatookat min abuntuul?

48Mantee baje akee li kunahaanaku kata ésukayi, mantee akee li Kufaaliisiyeŋaku áyinene li akila?

49Bale búsukabu umbu buhaasut Eluwaayi yata Móyiis. Ateemit latekiitek!

50Akee li Kufaaliisiyeŋaku an koone Nikodem, ajow nomuu ajuk Yéesu li aaniil:

51— Kama kele an layilo alo li Eluwaayi yoololaal, ololaal bajandutaal ujamaalool, mantee foof ololaal bahaasutaal waa lakaane?

52Li koonool: — Inti awu foof an ata etaamayi yata Gálile? Uŋes li Bakiicelabu, fan ujuk oon bilut baj afulofet abilumulo li etaamayi yata Gálile.

[53Fúlum tó, anoowan li ajow ábalo.

Saŋ 8

Anaalaawu an kujokumuu okila li kahinto li ánayine alet oola

1Bale Yéesu akila li ajow boot bata huyuuyahu haaneyimuu Olíibiye.

2Li líiŋ hunak hukaten li bújom bíb, Yéesu li alaañ boot li Eluufayi yata Ateemit. Esúkayi feh li ebil ekoojool. Li abah min alakoyiil buliiken.

3Bukanabuku kaliikenemuu ésukayi Eluwaayi yata Móyiis liKufaaliisiyeŋaku, li kúŋalul anaale an kumindene okila li kahinto li ánayine alet oola. Li kuŋalool kujow kukaan li tut ésukayi feh.

4Ban li koon Yéesu: — Anahaan, anaalaawu umme lamindeniminden okila li kahinto li ánayine alet oola.

5Imban Móyiis lansaan li Eluwaayi, kanaale kakaane loon umme koote kuteki kuyitik kumuk. Muñowu awu buu lulobe?

6Kulollob loon muña'a min kubuutoo Yéesu, bánum li kújowum tó kuḷoofool. Bale Yéesu li ásiten min aŋa’ husiikool min alako kakiic teetaam.

7Emmuu kukatut kageḷḷenoolool, Yéesu li áḷaalulo li aaniil: — Bajumuu an li bukuluul akaanut kahoofoo, li ajand atekool huyitik.

8Yéesu li alaañen ásiten min alako kakiic teetaam.

9Nan kujamumuu kulimaku unku, li kúfu’ ano li ano, kítum li kunahaanaku, jow saŋo to Yéesu balewool buko li anaalaawu ayito tomuu li tutayi.

10Yéesu li áḷaalulo li aan anaalaawu: — Alíinom, kama kumbukay? Bajut an aane lutilentilen?

11Anaalaawu li aanool: — Maayeet ano, Anahaan. Yéesu li aanool: — Injé foof let eeni lutittil. Ujow, bale muñe'e jakum bil umit ukaan kahoofoo.]

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yéesu ammuu mawuŋaamu mata adunaayi

12Yéesu li alaañen alob li búsukabu aaniil: — Injé emmuu mawuŋaamu mata adunaayi. An anabumuu lí ínje fan abaj mawuŋaamu mata buloŋabu, ban let ájowum li élim maayeet.

13Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li koonool: — Awu li kajawi humum ko lúlobume. Mó mújimuu, wahawu wan ulobumuu ulet maḷegen.

14Yéesu li aaniil: — Maayeet min kite eenimuu li kajawom humum ko lílobume, bale wahawu wan ilobumuu maḷegen, mata lihaase bay libilumulo, li bay lijowe boot. Bale bukuluul jihaasut bay libilumulo, li bay lijowe boot.

15Bukuluul jitiibetiib loon áḷahukow atiibemuu, bale ínje let itiib an.

16Ban éetimuu itiib an, fan itiibool nab li maḷegenamu, mata ilet liwoonom, bale Atuubaawu áboñulommuu ummu lí ínje.

17Ban kikkiic li Eluwaayi yooluul kaanaku, bukan kúḷuba kulobumuu wahawu wanolawu, wahawu unwu wan kulobumuu maḷegen.

18Injé lílobunlobum li kajawaku kúmbaam humum ko, ban Atuubawom áboñulommuu lakooŋenonkooŋen.

19Kufaaliisiyeŋaku li koonool: — Kama Atuubayi ummay? Yéesu li aaniil: — Jihaasutom, ban jihaasut Atuubawom. Jihaaseenommuu, fan jihaaseen foof Atuubawom.

20Yéesu li alob kulimaku unku nan alakomuu buliikenabu bata ésukayi li Eluufayi yata Ateemit, tan bukanabuku kusenemuu bujuuñakabu. An ajokutool, mata waatuwayi yoola báliiŋolut.

Yéesu li alob mata ejowayi yoola boot bata Atuubaawu

21Yéesu li alaañen aaniil: — Boot min ijow ban fan jiŋesom, bale fan jiket li kahoofoolaku kooluul. Let jiyili jijow ban ínje emmuu li ijow.

22Muñe'e Kunahaanaku kata Kusuwifaku li kunaak koonoo: — Waa, boot fíle min amukoolo? Emmuu laane: «Jiyilaat jijow tan emmuu li ijow?»

23Yéesu li aaniil: — Bukuluul bukan kata baabe li etaam, ínje li emitayi libilumulo. Bukuluul bukan kata adunaaye, ínje ilet an ata adunaaye.

24Mó mújimuu, li eenuul fan jiket li uhoofoolawu wooluul. Mata jíyinenutumuu kaanaku «Injé emmuu anawu an éemimuu», fan jiket li uhoofoolawu wooluul.

25Muñe'e li kugeḷḷenool koonool: — Awu ommuu ayi? Yéesu li aaniil: — Anawu an ifimmuu min ilobuul yaan no li húkitumahu.

26Libabbaj wah wameeŋe elob mooluul, li wah wameeŋe wan éemi li itiibumuul mata wo. Bale anawu áboñulommuu an alobe maḷegen, ban ínje wahawu wan íjamummuu li akila wo lilobemuu adunaayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Kúnaanumut koon mata Atuubaawu lakowe elobiil.

28Muñe'e Yéesu li aaniil: — Nan jommuu li jiteben Añool-An jiban, fan jihaas joon «Injé emmuu anawu an Eémimuu». Fan jihaas joon inti li kajawom humum ko líkaanume wah, bale fan ilob wahawu wan Atuubawom aliikenommuu bale.

29Anawu áboñulommuu ummu lí ínje. Akatutom balewom, mata li kaanekaan nanoonan wahawu wásuumoolumuu.

30Nan Yéesu alakomuu elobayi loon muña'a, bukan kameeŋe li kúyinen li akila.

Kaletumuu emiikeel li kammuu emiikeel

31Muñe'e Yéesu li aan Kusuwifaku káyinenumuu li akila: — Jinabumuu li kulimaku kan ilobuulumuu, joonosoono li maḷegenkúgoomaku kúmbaam.

32Muñowu jommuu li jíhaasum maḷegenamu, ban maḷegenamu fan múfulenuul li humiikeeleto.

33Li koonool: — Alóli bubukoolum Abulaham joom, ban bilut líiŋ nakee li jilako emiikeel yata an. Buu kaane li óonoli fan jífu’ li humiikeeleto?

34Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul: anoowan akaane kahoofoo, amiikeel laam ata kahoofoo.

35Ban amiikeel álakowoliit li butoŋabu bata anahaanawu oola boot nanoonan. Bale añiilawu áyinaawu okila fan alako li butoŋabu boot nanoonan.

36Añiilawu áyinaawu kama áfulenuulumuu li humiikeeleto, fan jífu’ li ho li maḷegen.

37Lihaase een bukuluul bubukoolum bata Abulaham joom. Bale bukuluul jumbuku li huŋes min jimukom, mata jikaanut kulimaku kan ilobuulumuu li uyinumuul.

38Injé, wahawu wan ijukumuu li Atuubawom lilobe. Bale bukuluul, wahawu wan atuubawuul alobuulumuu jikaanemuu.

39Li koon Yéesu: — Abulaham ammuu Atúubawoli. Yéesu li aaniil: — Kaaneenumuu loon li maḷegenamu bañool Abulaham joom, faneen jinaak jikaan loon okila.

40Bale muñe'e bukuluul jumbuku li huŋes jamukom, ínje jalobuulumuu maḷegenamu man íjamummuu li Ateemit, ban Abulaham okila akaanut loon bukuluul.

41Bale bukuluul, jinannab li bakaanelabu bata atuubawuul. Li koon Yéesu: — Olóli jilet bañiil bahaasut atuubayiil. Atuuba ano bale jibaje: Ateemit!

42Yéesu li aaniil: — Ateemit aameenumuu li maḷegen Atuubawuul, faneen jifañom, mata li Ateemit libilumulo, ban akila léemum taate. Ibilumut li kajawom humum ko, bale akila áboñulom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

43Kama wáa újiye jínaanumut wahawu wan ilobuulumuu? Mata jiyilaat jijanten hulimahu húmbaam.

44Atuubawuul akila ammuu Sayitaane, ban wahawu wan atuubawuul afañumuu, wo jifañumuu min jikaan. Okila yaan no li húkitumahu lafin láami amukabukan. Alakowut li maḷegenamu, mata maḷegen mulet li akila. Alakomuu émalamiñ, lalollob loon afinumuu min aano, mata okila ámalamiñ laam, ban okila ammuu atuubaawu ata émalimiñ.

45Bale ínje min ilobuulumuu maḷegenamu, mó mújimuu jíyinenut lí ínje.

46Ayi li bukuluul ayilo aan likankaan kahoofoo? Nokoomuu loon maḷegen lilobe, wáa újiye jíyinenut lí ínje?

47An áamimuu ata Ateemit, fan ajanten kulimaku kata Ateemit. Bale bukuluul min jiletumuu bukan kata Ateemit, mó mújimuu jíjanteneliit.

Yéesu lahaŋe Abulaham

48Kusuwifaku li koonool: — Jikooŋut fíle min joonumuu awu an ata Samali, ban buyinum bajakut bújufoyi?

49Yéesu li aaniil: — Injé buyinum bajakut bújufowutom. Injé kaluuken Atuubawom léemi li kó, bale bukuluul jiluukenutom.

50Injé ilet li huŋes kasal boot lí ínje humumom. Baje An ammuu li huŋes ko boot lí ínje, ban okila atiibemuu.

51Li maḷegenamu fan ilobuul: An átuulumuu kulimaku kúmbaam, let abil aket maayeet.

52Kusuwifaku li koonool: — Muñe'e jihaase joon kama maḷegen buyinum bajakut bújufoyi!Abulaham lakete, kufulofetaku foof kukete, bale awu loon: «An átuulumuu kulimaku kúmbaam let abil aket maayeet.»

53Waa, awu fíle luhaŋe átuubawoli Abulaham aketumuu? Ban kufulofetaku kukete foof. Kama luhine uyinoo li oon awu ommuu ayi?

54Yéesu li aaniil: — Isaloolomuu ínje humumom, kasalaku unku inti kasal. Atuubawom ammuu li asalom, an joonumuu: «Okila ammuu Ateemitawu óololi.»

55Ban jihaasutool, bale ínje lihaasool. Eenumuu ihaasutool, li ilako ámalamiñ loon bukuluul. Bale ínje lihaasool, ban lítuttuul kulimaku koola.

56Abulaham ammuu Atuubawuul, lababbaj ésuumahukow min áatimuu ajuk hunakahu hata ebilayi yúmbaam. Lajuujuk hunakahu ban súumoosuum.

57Kusuwifaku li koonool: — Awu ufanolut ubaj simit kúyii kúḷuba li kuŋen, li oon lujuujuk Abulaham?

58Yéesu li aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul, tówum Abulaham abuki, «Injé to».

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

59Muñe'e li kumulukul kuyitik boot min kutekool. Bale Yéesu li ayolo min ajow áfu’ li Eluufayi yata Ateemit.

Saŋ 9

Yéesu li afaken an áfuume

1Yéesu li alako ejow, li ajuk ánayine abuki máfuume.

2Kúgoomakukoola li kugeḷḷenool koonool: — Anahaan, wáa újiye ánayinaawu ummu li abuki máfuume? Mantee kahoofoolool kújiye, mantee kata sibukoolawool?

3Yéesu li aaniil: — Let kahoofoolool kújiye li áfuum, let foof kata sibukoolawool kújiye, bale láfunfuum mantee bulokabu bata Ateemit li bujukumi li akila.

4Nan tiloŋumee li tikaten, lootaale ukaanaal bulokabu bata anawu áboñulommuu. Ehukaayi inyu li ebil nan an ayilaatumuu akaan bulok.

5Nan emmee li adunaayi, ínje emmuu mawuŋaamu mata adunaayi.

6Nan Yéesu alobumuu loon muña'a aban, li amasen teetaam min asiiw muḷuyisamu li kumasaku jow tafaken, li aŋa’ áki’ kúkilaku kata anawu áfuumumuu.

7Nan akaanumuu loon muña'a aban, li aanool: — Ujow ufos buuli li hububuwahu han koonemuu Sílowe. (Sílowe, yo yommuu «an aboñi».) Maḷegen nan ánayinaawu áfuumumuu ajowe afosumuu buulabu boola li hububuwahu, li álaañumul bo majuke.

8Muñe'e kukinoolool li bukanabuku kanaake kujukoolumuu okila li kaḷaw bukanabuku wah, li koon: — Inti kele ánayinaawu ummu anaake abahumuu min aḷaw bukanabuku wah?

9Kukee li koon: — Laalu akila. Kaabuku li kuceeŋ min koon: — Inti okila, bale laalu akee anokoole li akila. Bale ánayinaawu áfuumeenumuu li aan: — Laale ínje faŋom.

10Muñe'e li kugeḷḷenool koonool: — Kama buu kaane kúkilaku kooli li kujuk?

11Anáyinaawu li aaniil: — Anáyinaawu an koonemuu Yéesu anecene muḷuyis mujow mulako tafak, li aŋa’ mo ákilom li kúkil aban, li aanom: «Ujow ufos buuli Sílowe.» Maḷegen nan ijowumuu ifos buulom, li ijuk.

12Li kugeḷḷenool koonool: — Bay ánayinaawu ummu aam? Anáyinaawu li aaniil: — Ihaasut bay laam.

Kufaaliisiyeŋaku li kugeḷḷenoo ánayinaawu áfuumeenumuu

13Muñe'e li kújowetum ánayinaawu áfuumeenumuu bataKufaaliisiyeŋaku.

14Imban hunakahu nan Yéesu aŋa’muu kumasaku koola min anecen muḷuyisamu min akaan ánayinaawu ajuk, hunak hata húyiiyaay.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Mó mújimuu, Kufaaliisiyeŋaku foof li kugeḷḷenool buu kaane min ayok ajuk. Li aaniil: — Laŋaŋŋa’ kumasaku koola min anecen muḷuyis mujow mulako tafak, li aŋa’ mo akaanom li kúkil, ban li ijow ifos buulom, li ijuk.

16Muñe'e kukee li Kufaaliisiyeŋaku li koon: — Anáyinaawu ummu akaanumuu wahawu unwu abilumuloot li Ateemit, mata lahuusuuhuusul eluwaayi yata húyiiyaayahu. Bale kukee li koon: — Kama buu an ahoofoole ayilo akaan búhiisenum bájaahaleniyeloon umbu? Li baj búñakoo li buko.

17Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li kulaañen kugeḷḷen ánayinaawu koonool: — Awu buu lulobe mata ánayinaawu akaanimuu min ujuk? Li aaniil: — Laalu afulofet.

18Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku kúyinenut kaanaku ánayinaawu ummu láfuumenfuum ban muñe'e lajuke. Mó lí múji li kúhooñul sibukoolawool,

19min kugeḷḷeniil kooniil: — Maḷegen ánayinaawu ummu añooluul? Maḷegen labukibuk máfuume? Kama buu kaane muñe'e li ajuk?

20Sibukoolawool li sooniil: — Jihaase li maḷegenamu joon laalu áñoololi, ban labukibuk máfuume.

21Bale jihaasut buu kaane muñe'e li ajuk, ban jihaasut foof ayi akaanool min ajuk. Jigeḷḷenool! Lakaane anahaan. Layilo okila humumool akitten mata húkowool!

22Sibukoolaasu soola silollob loon muña'a mata síkolikoli kunahaanaku kata Kusuwifaku. Li maḷegenamu kunahaanaku kata Kusuwifaku buko bajamoole kuban kaanaku an aanumuu Yéesu ammuu Afakenaawu, li kukesoolool áfu’ li eluufayi yata Kaḷawaku.

23Wahawu unwu újimuu sibukoolaasu sata ánayinaawu áfuumeenumuu li soon: «Jigeḷḷenool, lakaane anahaan! Layilo okila humumool akitten mata húkowool!»

24Kufaaliisiyeŋaku li kúhooñul búḷubut ánayinaawu áfuumeen nómuu, min koonool: — Ulob maḷegen hákil Ateemit. Olóli jihaase joon ánayinaawu ummu ahoofoola.

25Li aaniil: — Nokoomuu loon ahoofoola laam, ínje ihaasut. Wah wano lihaase: lífuumenfuum ban muñe'e lijuke.

26Li kulaañen kugeḷḷenool koonool: — Waa lakaani? Buu lakaani min ujuk?

27Li aaniil: — Likitteneenuul iban buu lakaanommuu min ijuk, bale jijantenutom. Kama wáa újiye li jifañ min jilaañen jijamom búḷubut? Waa jifañe min jilako foof kúgoom koola?

28Kufaaliisiyeŋaku li kugelool, ban li koonool: — Awu ommuu ágoomawu ata ánayinaawu ummu! Alóli kúgoom kata Móyiis joom.

29Jihaase joon Ateemit lalollob li Móyiis, bale anawu ummu jihaasut bay labilumulo!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Anáyinaawu li aaniil: — Wahawu unwu mo ukite újaahaleni! Bukuluul jihaasut bay labilumulo, bale ínje okila akaanommuu min ijuk.

31Luhaasaale oonaal Ateemit ájanteneliit kuhoofoolaabuku, bale lajantenejanten an átuulool ban li akaan wahawu wan afañumuu.

32Ujamulelutaal kaanaku bile baj akee akaane an abuki máfuume ajuk.

33Nokooleenumuu loon maḷegen ánayinaawu ummu abilumuloot li Ateemit, let ayiliyeen akaan wahoowah.

34Li koonool: — Awu foofi feh ammuu li kahoofoo nan ubukimuu boot muñe'e, li uhin ufañ min úliikenoli kulim? Muñe'e li kukesoolool áfu' li eluufayi yata Kaḷawaku.

Bukanabuku kahaŋumuu máfuum

35Yéesu li ajam kaanaku kukesookesoo ánayinaawu. Muñe'e li ajukool li aanool: — Awu lúyinene li Añool-An?

36Anáyinaawu li aanool: — Anahaan, uhebom ayi ammuu Añool-An min íyinen li akila!

37Yéesu li aanool: — Lujukool, anawu alobemuu li awu okilamuu.

38Anáyinaawu li aanool: — Anahaan, líyinene. Ban li ákuntuŋ hákil Yéesu.

39Muñe'e Yéesu li aan: — Libiibil li adunaayi inye mantee batiib li bubaj, min káfuumumuu kujuk, kajukemuu li kúfuum.

40Kufaaliisiyeŋ kukee kalako tomuu li Yéesu li kujam kulimaku unku, li koonool: — Waa, áloli foof bukan káfuume joom?

41Yéesu li aaniil: — Jífuumeenumuu, leteen jibaj kahoofoo. Bale emmuu joone jijukejuk, kahoofoolaku kooluul kuloŋe li bukuluul.

Saŋ 10

Bukittenoolum balobe mata amata ajake, li kúgalalaan

1Yéesu li aan: — Li maḷegenamu fan ilobuul: an ánokenumutumuu li kámbiilaku kata hukokahu hata kúgalalaanaku, min aŋitowum tikee álolo, anawu ummu ákuu, an ajakut.

2Bale anawu ánokenummuu li kámbiilaku, akila ammuu amataawu ata kúgalalaanaku.

3Afooyaawu ata kámbiilaku fan ábabulool, kúgalalaanaku li kujanten hulimahu hoola. Li ahooñ kúgalalaanaku koola hanoohan li kajawaku kata ho, min áfuletum kó tíyaŋ.

4Nan ammuu akaan ko feh kúfulul tíyaŋ aban, li ajow ayab ko hákil min kúnabul li akila, mata kuhaase hulimahu hoola.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Kúgalalaanaku let kunab li an an kuhaasut, bale fan kuteyool lóyi, mata kuhaasut hulim hata ajawoola.

6Yéesu li alobiil bukittenoolumabu umbu, bale kúnaanumut waa lafañe alobiil.

Yéesu ammuu amataawu ajakaawu

7Yéesu li alaañen aaniil: — Li maḷegenamu fan ilobuul: ínje emmuu kámbiilaku kata hukokahu hata kúgalalaanaku.

8Bukanabuku feh kabilumuu tówum ínje ibil, ékuu li bukan kajakut. Bale kúgalalaanaku kujantenutiil.

9Injé emmuu kámbiilaku. An ánokenummuu lí ínje, fan afak. Fan ayili anoken li áfu', ban fan abaj hutiñahu hoola.

10Akúu labilebil boot ékuwet bale, jamuk li kakajen. Injé libiibil boot min bukanabuku kubaj buloŋabu, ban li kubaj bo li maḷegen.

11«Injé emmuu amataawu ajakaawu. Amataawu ajakaawu fan asen buloŋabu boola boot li kúgalalaanaku.

12An amate min kucaamool, alet li maḷegen amataawu, ban akilut kúgalalaanaku. Ajukumuu ejangibujal li ebil, li atey akat bo kúgalalaanaku, min ejangibujalayi ejok ko, min áji kó li kuyiisoo.

13Wahawu unwu wommuu li ubaj, mata anawu amatemuu min kucaamool bucaamabu boola bale layinoole, ayinoolut mata kúgalalaanaku.

14Injé, ínje emmuu amataawu ajakaawu. Lihaase kúgalalaanaku kúmbaam ban kúgalalaanaku kúmbaam kuhaasom,

15loon Atuubaawu ahaasommuu ban ínje foof li ihaasool. Li isen buloŋom boot li kúgalalaanaku kúmbaam.

16Libaje foof kúgalalaan kakee kalet li hukokahu unhu. Leete imat kúgalalaanaku unku foof. Fan kujanten hulimahu húmbaam, min kulako bumat bano babaje amata ano.

17«Atuubaawu lafañonfañ mata lisenesen buloŋabu búmbaam bájum li ilaañen iyab bo.

18Anoowan ayilaat ájimen buloŋabu búmbaam, bale ínje humumom éemi li inong min isen bo. Liyilo isen buloŋabu búmbaam, ban liyilo ilaañen iŋa' bo. Wahawu unwu Atuubawom alobumuu min ikaan.»

19Muñe'e kulimaku unku kan Yéesu alobumuu li kúji Kusuwifaku li kulaañen kuñakoo to kulim.

20Bukan kameeŋe li buko li kunaak koon: — Anáyinaawu ummu buyinum bajakut bújufowool! Lawewwel! Kama wáa újiye li jóomiwool li banjanten?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Bale kaabuku li koon: — An an buyinum bajakut bújufowe ayilaat alob kulimaku unku. Mantee buyinum bajakut buyilo bukaan bukan káfuume kujuk?

Kusuwifaku li kuhoy Yéesu

22Muñe'e taŋayi yata kagaanaku kata Kábabulaku kata Eluufayi yata Ateemit li ésukayi yata Yeelusalem li éliiŋ. No unnu, taŋayi yata kutontaku.

23Muñe'e Yéesu li anaak ajow li álaañul li hugulubahu hata siyiilasu hata Salomoŋ hammuu li Eluufayi yata Ateemit.

24Kusuwifaku li kujow kúguut Yéesu min koonool: — Kama boot min úkatoli min jíwettoo muya boot yok nay? Nokoomuu loon awu ommuu Afakenaawu, li úloboli maḷegenamu.

25Yéesu li aaniil: — Lilobuul mo iban, bale jíyinenut. Bulokabu ban íkaanumemuu li kajawaku kata Atuubawom, bulollob múmbaam.

26Bale jíyinenut, mata jilet ló li kúgalalaanaku kata bumatabu búmbaam.

27Kúgalalaanaku kúmbaam kujantenejanten hulimahu húmbaam. Lihaas ko, ban li kunaak kúnabul lí ínje.

28Li isen ko buloŋabu bábaneliitumuu. Let kubil kuket, ban an let ayili alam ko li kuŋenom.

29Atuubawom asenom komuu, lahaŋe wahoowah feh, ban bajut an ayilo álamul wah li kaŋenaku kata Atuubaawu.

30Injé li Atuubaawu, an ano joom.

31Muñe'e Kusuwifaku li kulaañen kuŋa' kuyitik boot kutek Yéesu.

32Yéesu li aaniil: — Likankaan hákiluul bulok bameeŋe bajake babilumulo li Atuubaawu. Waa, bó bújimuu lí jóomi li jitekom kuyitik jimuk?

33Kusuwifaku li koonool: — Inti mata bakaaneli bajake bújiye li jóomi li jiteki kuyitik jimuk, bale mata min ugelumuu Ateemit, li mata min awu jammuu an, ujokoolomuu Ateemit.

34Yéesu li aaniil: — Inti kikkiic li Eluwaayi yooluul kaanaku:

«Injé Amaaŋenawu leene:

"Bukuluul kuteemit joom ."»

35«Ateemit lahonhooñ kuteemit bukanabuku kan asenumuu hulimahu hoola. Ban, luhaasaale oonaal an ayilaat ábuj wahawu wan bakiicelabu bulobumuu.

36Injé, Atuubaawu aḷusom, ban li áboñulom li adunaayi. Waa wommuu lí úji, li joon ligeggel Ateemit mata min eenumuu: "Injé emmuu Añiilawu ata Ateemit"?

37Ikaanutumuu bulokabu bata Atuubawom, jakum jíyinenom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

38Bale ikaanumuu bulokabu, maayeet min jíyinenutumuu lí ínje, kama li jíyinen li bulokabu búmbaam, mantee li jihaas ban li jínaanum kaanaku ínje li Atuubaawu an ano joom, loon Atuubaawu lí ínje humumom jommuu an ano.»

39Muñe'e li kumit kufañ min kujok Yéesu, bale li afakiil.

40Muñe'e Yéesu li alaañen ajow boot kageb kaaka kata katunkaku kan koonemuu Suuludeŋ, ajow alako tan Saŋ átoŋumuu kábatiise bukanabuku.

41Bukan kameeŋe li kujow kutookool bo min koonool: — Saŋ akaanut búhiisenum bájaahaleniye, bale wahawu feh wan alobumuu mata ánayinaawu ummu, maḷegen.

42Bukan kameeŋe li kúyinen to li Yéesu.

Saŋ 11

Eketayi yata Laasaal

1Muñe'e li baj ánayine akee an kunaake koon Laasaal ásomute, ban li akin li ésukayi yata Betani, ban Mali li atuyool Maaluta kukinumuu.

2(Mali okila alakomuu anaalaawu abile áyumuu eheeñayi li kootaku kata Amaaŋenawu, ban li aŋa' walawu woola min átiḷ ko. Okila áliinool Laasaal ásomutumuu.)

3Mali buko li Maaluta kammuu batuyaay li kuboñ kujow koon Yéesu: — Anahaan, Abukeyi an uboolaatumuu lásomuusomut.

4Nan Yéesu ajamumuu kulimaku unku, li aan: — Kásomutaku unku kajokumuu Laasaal, let kásomut kata eket. Bale kujokoojok bájum bukanabuku li kujuk máyiineniyamu mata sembaasu sata Ateemit, min Añiilawu ata Ateemit ábajum li kó kasal.

5Yéesu aboolaat Maaluta buko li atuyool Mali, li Laasaal.

6Muñe'e nan Yéesu ajamumuu kaanaku Laasaal lásomuusomut, li afamen akaan kunak kúḷuba ban alakomuu.

7Fúlum tó, li aan kúgoomaku koola: — Ulaañaal boot Súde.

8Kúgoomaku koola li koonool: — Anahaan, fiyowut nan Kusuwifaku kufañeenumuu min kuteki kuyitik kumuk, li umit ufañ min ulaañ boot bo?

9Yéesu li aaniil: — Kama inti etihunaka ebaje siwaatu kuŋen li síḷuba? An ajowumuu tihunak, let ajonten mata lajuujuk mawuŋaamu mata adunaayi.

10Bale an ajowumuu li huk, fan ajonten mata abajut mawuŋe káta láalawool.

11Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku aban, li afamen aan: — Abukewolaal Laasaal lámoolimooli, bale boot min ijow íliwool.

12Kúgoomaku li koonool: — Anahaan, nokoomuu loon lámoolimooli, fan afak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Yéesu mata eketayi yata Laasaal lalakowe elob, bale kúgoomaku li kuyinoo li koon mata kámooli lalakowe elob.

14Muñe'e Yéesu li alobiil ahant aaniil: — Laasaal lakeeket.

15Súumonsúum ŋáa' li bukuluul mata min ilakowut tomuu, mantee li jíyinen lí ínje. Bale ujowaal boot ban Laasaal ammuu.

16Muñe'e Toma an koonemuu «Máḷuba» li aan kúgoom kaabuku: — Kama ololaal foof ujowaal uketaal li mano li Anahaanawu oololaal!

Yéesu asenemuu buloŋabu

17Nan Yéesu áliiŋumuu, li atook Laasaal bahokeli aban jow baj kunak kubakii.

18Emmuu Betani boot Yeelusalem iyilaat baj sikilomeet síhaaji.

19Kusuwif kameeŋe li kubil bujukoo bata Maaluta buko li Mali mata áliiniil aketumuu.

20Nan Maaluta ajamumuu kaanaku Yéesu ummu li ebil, li ajow kufam. Bale Mali li abah alako li éluufayi.

21Maaluta li aan Yéesu: — Anahaan, ulakoweenumuu taate, áliinom let aketeen.

22Bale lihaase een maayeet muñe'e luḷawe Ateemit wah, fan aseni wo.

23Yéesu li aanool: — Alíini fan álaañul li buloŋ.

24Maaluta li aanool: — Lihaase een fan álaañul li buloŋ li hunakahu húsolaahu, nan kaketumuu kommuu kuyitowumul li eketayi.

25Yéesu li aanool: — Injé iyitenumulemuu kaketumuu li eketayi, ínje isenemuu buloŋabu. An áyinenumuu lí ínje, fan aloŋ maayeet min akete.

26Ban an aloŋumuu ban li áyinen lí ínje, let abil aket kale. Lúyinene wahawu unwu? Maaluta li aan Yéesu:

27— Eéhe', Anahaan, líyinene kaanaku awu ommuu Afakenaawu, Añiilawu ata Ateemit, áatimuu abil li adunaayi.

Yéesu li aḷok

28Nan Maaluta alobumuu loon muña'a aban, li ajow áhooñul atuyool Mali min abuyunoolool aanool: — Anahaanawu umme taate, ban laane ubil.

29Nan Mali ajamumuu loon muñowu, li ayaan ayito cab ajow boot tan Yéesu alakomuu.

30(No unnu, Yéesu bánokenuloloot li ésukayi. Okila baloŋe tan kufamumuu buko li Maaluta.)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Nan Kusuwifakukalakomuu li eluufayi buko li Mali min kunaak kútintimbenool, kujukoolumuu li ayito cab áfu’, li kunab li akila. Kunaanaak kuyinoo li koon boot min ajow bata huyaakahu ajow alako bo min aḷok.

32Nan Mali áliiŋumuu tan Yéesu alakomuu ajow ajukool, li ajow ákuntuŋ li kootool ban li aanool: — Anahaan, ulakoweenumuu taate, áliinom let aketeen.

33Muñe'e nan Yéesu ajukumuu Mali li aḷok, ban Kusuwifaku kánabulumuu li akila foof li kulako jíḷok, li jokool ŋáa’, li golool li buyinum.

34Li ageḷḷeniil aaniil: — Bay jihokoolumuu? Li koonool: — Anahaan, ubil min ujuk.

35Yéesu li aḷok.

36Muñe'e Kusuwifaku li koon: — Jijuk buu lafañoolumuu!

37Kukee li Kusuwifaku li koon: — Okila jakaanumuu ánayinaawu áfuumumuu ajuk, ayilaat áhi’ Laasaal foof áketum?

Yéesu li ayitenul Laasaal li eketayi

38Yéesu li laañen jokool ŋáa’, li ajow boot li huyaakahu. Huyaakahu huwokiwok li huyuuy, ban li kuŋa’ húlankiin háamak min kúfib kánokenumaku kata ho.

39Yéesu li aaniil: — Jífulen húlankiinahu. Maaluta ammuu áliinawu ata aketaawu, li aanool: — Anahaan, muñe'e tan tommaa lafute, mata muñe'e labaje kunak kubakii li huyaakahu.

40Yéesu li aan Maaluta: — Kama eenuti úyinenumuu, fan ujuk máyiineniyamu mata Ateemit?

41Maḷegen li kúfulen húlankiinahu. Yéesu li ateb kúkilool ajuke emitayi ban li aan: — Faafa, lisali mata min úsooniyenemuu kaḷawaku kúmbaam.

42Injé lihaase een lúsooniyenesooniyen nanoonan kaḷawaku kúmbaam, bale búsukabu umbu báguutommuu bújimuu li ilob, mantee li kúyinen kaanaku awu úboñulom.

43Nan Yéesu alobumuu loon muña'a aban, li alob butiya aan: — Laasaal, úfulul láalu!

44Maḷegen Laasaal aketeenumuu li áfulul, kootaku li kuŋenaku mabooñeni uḷaac. Buulabu boola eleesa buguubumi. Yéesu li aaniil: — Jiḷeḷool ban li jikatool min ajow.

Kásonoo boot jamuk Yéesu

(Máciya 26:1-5; Maak 14:1-2; Lík 22:1-2)

45Kameeŋe li Kusuwifaku kabilumuu bata Mali, li kujuk wahawu wan Yéesu akaanumuu, li kúyiyen li akila.

46Bale kukee li buko li kujow kujuk Kufaaliisiyeŋaku min kuhebiil wahawu wan Yéesu akaanumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Huhaanaahu hata élambaayi li Kufaaliisiyeŋaku li kujoj li Huhaanaahu
háamakahu min koon: — Boot min ukaanaal buu? Anáyinaawu ummu min
akaanemuubúhiisenum bájaahaleniye!

48Ukataaloolumuu min anaak akaan wahawu unwu, bukanabuku feh fan kúyinen
li akila. Ban kata Lom fan kubil kuyiis Eluufayi yata Ateemit yoololaal li bukanolaal!

49Akee li buko aaneyi Kayif alakomuu anahaanawu ata élambaayi emitayi inyu, li
aaniil: — Jínaanumut tó wahoowah.

50Kama jijukut joon kóyumuul min an ano aket boot li ésukayi, ló baaneli
bukanabuku foofiil feh kuniilowe?

51(Kulimaku unku inti Kayif humumool anonge min alob ko. Bale emmuu okila
alakowe anahaanawu ata élambaayi emitayi inyu, Ateemit li álobum li akila
kaanaku Yéesu laate aket boot li Kusuwifaku.

52Ban inti boot li Kusuwifaku baleyiil, bale Yéesu laate aket boot foof li bañiilabu
bata Ateemit bayiisoomuu boono tanootan, min áwoogenuliil akaan tin tano min
kulako an ano.)

53Muñe'e li hunakahu unhu kunahaanaku kata Kusuwifaku kúsingenumuu
kaanaku fan kumuk Yéesu.

54Wahawu unwu újimuu Yéesu li akat káfu' añaahoo tíyaŋ li Kusuwifaku. Li
ájowum tó boot li etaamayi yakoojumuu kayiinaayaku, li ésuk yan koone Efulayim,
ban ajowe alakomuu li kúgoomaku koola.

55Emmuu kagaanaku kata Faakayi, bánum li kúgiileni tówum kagaanaku kúliiŋ.

56Muñe'e li kulako huŋes Yéesu. Emmuu li Eluufayi yata Ateemit kulakowe, li
kunaak kugeḷḷenoo koon: — Buu jiyinoole? Fan abil fíle kagaanaku?

57Huhaanaahu hata élambaayi li Kufaaliisiyeŋaku kulollob koon an ahaasumuu
ban Yéesu aam, li ahebiil min kujokool.

Saŋ 12

Mali li aŋa' eheeñ áki' kootaku kata Yéesu

(Mácíya 26:6-13; Maak 14:3-9)

1Muñe'e nan kagaanaku kata Faakayi yata Kusuwifaku kusaŋenumuu kunak hutok
li hano, Yéesu li ajow boot Betani ban Laasaal an ayitenulumuu li eketayi
akinumuu.

2Li kulakool to min Maaluta akaanool atiñ. Laasaal to lalakowe li kabahumuu min
kutiñ li Yéesu.

3Muñe'e Mali li aŋa' ateefaay ata eheeñ yata maḷegen yata bunoom báamak, áki'
kootaku kata Yéesu ban li aŋa' walawu woola min átiḷ kó. Eheeñayi inyu
anuunuken an koone naal kúkaanum yó. Eluufayi dán kulakomuu li eciiŋo feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Akee li kúgoomaku kata Yéesu an koone Sudaas Isikaaliyot, ammuu li abil abet
Yéesu li kuŋen bukan, li aan:

5— Kama wáa újiye eheeñayi inyu let éjulayi sídalam sáamak, min siŋali sen
esukateenayi?

6Min Sudaas Isikaaliyot alobumuu loon muña'a, inti eeniseen mantee okila
ayinoole mata bukanabuku kagayimuu, bale mata lakankaan ákuu. Akila anaake
aaken abootaawu ata sídalamasu, ban li anaak aŋa' wahawu wan kunaake kukaan
dómuu.

7Bale Yéesu li aan: — Ukatool! Lakankaan loon muña'a boot bil li hunakahu nan
emmuu li ihoki.

8Fan jibaj nanoonan esukateen li bukuluul, bale ínje ilet ilako li bukuluul
nanoonan.

Huhaanaahu hata élambaayi li húsingen boot jamuk Laasaal

9Búsuk báamak bata Kusuwif li bujam kaanaku Yéesu ummu Betani, bukanabuku
li kujow boot bo. Inti mata Yéesu bale áji, bale foof boot bajuk Laasaal an Yéesu
ayitenumulumuu li eketayi.

10Huhaanaahu hata élambaayi li húsingen boot jamuk Laasaal foof,

11mata okila ájimuu Kusuwif kameeŋe li kúfu' li buko min kúyinen li Yéesu.

Yéesu li ajow anoken Yeelusalem loon áyii

(Máciya 21:1-11; Maak 11:1-11; Lík 19:28-40)

12Li líiŋ hunak hukaten, búsuk báamak babilumuu boot kagaanaku kata Faakayi.

13Li kúbajul ékunt, min kujow kufam li akila. Li kunaak kúwoolen butiya koon:

«Hosanna! Usalaal Ateemit! Ateemit ajow ásooniyen anawu abilummuu li
kajawaku kataAmaaŋenawu! Ateemit ajow ásooniyen áyiiyawu ata Isilayeel!»

14Yéesu li ajuk to asum añiilowe, li alemboo li akila loon Bakiicelabu bulobumuu:

15«Sákoluul, bukuluul jata Siyoŋ! Ujuke, áyiiyawu ooli ummu li ebil, Malemboole li
hubuk hata asum aale .»

16No unnu, kúgoomaku koola kufaneenut kúnaanum wahawu wabajumuu. Bale
nan Yéesu ajowumuu boot li emitayi li máyiineniyamu moola ló, li kuwayiḷo koon
Bakiicelabu bulollob mata wahawu unwu buya li akila, ban kukankaan wahawu
wan bulobumuu boot li okila.

17Bukanabuku feh kalako tomuu nan Yéesu ahooñumuu Laasaal áfulul li
huyaakahu min ayitenulool li eketayi, kukittenkitten wahawu wan kujukumuu.

18Mó mújimuu, búsukabu li bubil bufam li akila, mata kujanjam koon Yéesu
lakankaan búhiisenum bájaahaleniye.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Muñe'e Kufaaliisiyeŋaku li kunaak koonoo: — Inti jijuke, uyilaataal to wahoowah. Esúkayi feh ejowe enab li akila!

Bukan kata Gilees li kulako huŋes Yéesu

20Muñe'e li baj bukan kata Gilees li bukanabuku kabilumuu Yeelusalem kamanenaku kata Ateemit li hunakahu hata kagaanaku.

21Li kujow kukooj Fílib (ammuu an ata Betisayida li etaamayi yata Gálile) min koonool: — Anahaan, jifañe min jijuk Yéesu.

22Fílib li ajow alob mo Andele, min kujow buko kúl̥uba kujow kulob mo Yéesu.

23Yéesu li aaniil: — Muñe'e waatuwayi éliiŋulo nan Añool-An ammuu li ábinkeni.

24Li mal̥egenamu fan ilobuul: hukool hata edenfeteŋ hulowutumuu li etaam min hukajen, fan hulako to bale ho. Bale hukajenumuu min hul̥iilahu hata ho húyawul, fan hubukoo kukool kameeŋe.

25An afañumuu buloŋabu boola, let abaj buloŋabu bábaneliitumuu. Bale an aluukenutumuu buloŋabu boola li adunaayi inye, fan aaken bo boot yok li buloŋabu bábaneliitumuu.

26An afañumuu min alok boot lí ínje, anawu ummu laate ánabul lí ínje, bájum tan emmuu li ilako, alokaawu úmbaam foof li alako to. An alokumuu boot lí ínje, fan abaj kasal hákil Atuubawom.

Yéesu li alob mata eketayi yoola

27Yéesu li afamen aan: — Muñe'e yaalom eteke ŋáa'. Waa liyilo ilob? Een fíle: Faafa ufakenom li sílaamasu sammuu li sibajom li ewaatuwayi inye? Bale sílaamasu unsu sata ewaatuwayi inye síjimuu li ibil.

28Faafa, úhiis máyiineniyamu mata kajawaku kooli! Muñe'e hulim li hujami li emitayi haane: — Líhihhiis máyiineniyamu mata ko, ban fan ilaañen íhiis máyiineniyamu mata ko.

29Búsukabu balako tomuu ban li bujam hulimahu, li boon: — Laalu kawel hufalajaj! Kaabuku li koon: — Amalaka alobe li akila!

30Bale Yéesu li aaniil: — Hulimahu unhu hulobuti boot lí ínje, bale boot li bukuluul.

31Muñe'e emmuu taŋayi nan Ateemit ammuu li atiib adunaayi inye. Muñe'e Sayitaane ammuu anahaanawu ata adunaayi boot min akesooli áfu' tíyaŋ.

32Injé nan emmuu li íl̥aalumuli li etaam, fan íñakul bukanabuku feh boot lí ínje.

33(Li kulimaku unku Yéesu áhiisummuu buu láami li aket eeno.)

34Búsukabu li boonool: — Jijanjam wahawu walobimuu li éliibalayi yata eluwaayi laate ál̥aalumuli li etaam? Kama Añool-An ummu akila ammuu ayi?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Yéesu li aaniil: — Mawuŋaamu muloŋe li moono li bukuluul. Bale let mulako li bukuluul fiyo. Jinab li bútinabu booluul muñe'e nan jiloŋumuu li jibaj mawuŋaamu, jakum bil élimayi egoobuul. Mata an ájowume li élim, ahaasut bay laje'e boot.

36Jíyinen li anawu ammuu mawuŋaamu muñe'e nan jiloŋumuu li jibaj mo, mantee li jilako bukan kata mawuŋe.

Kusuwifaku kúyinenut li Yéesu

Nan Yéesu alobumuu loon muña'a aban, li ajow ayolo lóyiyiil.

37Maayeet min Yéesu akaanumuu úhiisenum wameeŋe wájaahaleniye hákiliil, Kusuwifaku kúyinenut li akila,

38bájum hulimahu han Esayalobumuu, ammuu afulofet li hubaj. Esay lansaan:

«Amaaŋen, ayi áyinene li bawaaleyelabu? Ayi Amaaŋenawu áhiisumuu sembaasu soola?»

39Wahawu unwu újimuu kuyilaat kúyinen. Ban Esay li amit alaañen alob wahawu wájimuu bukanabuku umbuku kuyilaat kúyinen, aan:

40«Ateemit lámibiimíb kúkil, ban li akaaniil kuḷaaḷ uyinum, bájum li kújukaati li kúkiliil, li kúnaanumaati li uyinumiil, jakum bil kútiiwowul kúlaañul boot búmbaam, min ifakeniil .»

41Esay lalollob loon muña'a, mata lajuujuk máyiineniyamu mata Yéesu, ban li alob moola.

42Bale li baj li kunahaanaku kata Kusuwifaku humumiil kameeŋe li buko kúyinene li Yéesu. Bale Kufaaliisiyeŋaku,

43mata kufanfañ kasalaku kan bukanabuku kusaleyiilumuu, haŋ kata Ateemit.

Bukanabuku fan kutiibumi li Hulimahu hata Yéesu

44Yéesu li alob butiya aan: — An áyinenumuu lí ínje, inti lí ínje bale láyinene, bale láyinenyinen foof li Anawu áboñulommuu.

45An ajukommuu, Anawu áboñulommuu foof lajuke.

46Injé ammuu mawuŋaamu libiibil li adunaayi, bájum an áyinenumuu lí ínje, let alako li élim.

47An ajamumuu kulimaku kúmbaam, ban anabut li ko, inti ínje emmuu li itiibool, mata ínje ibilut boot katiib adunaayi, bale boot kafaken yo.

48An ahoyommuu ban li ahoy bayab kulimaku kúmbaam, labaje atiiba: hulimahu han iloboolumuu, ho hommuu hubil hutiibool li hunakahu húbanumahu.

49Mata kulimaku kan ilobumuu kubilumuloot lí ínje, bale li Atuubaawu áboñulommuu kubilumulo. Lalobonlob okila humumool wahawu wan éetimuu ilob, li wan éetimuu iliiken bukanabuku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

50Ban lihaase een hulimahu han alobemuu kakaan, husenesen bukanabuku buloŋ babaneliit. Mo emmuu wahawu feh wan ilobemuu, lilobelob wo loon Atuubaawu aanommuu ilob wo.

Saŋ 13

Yéesu li afos kootaku kata kúgoomaku koola

1Muñe'e li hunakahu húsolaahu tówum Faakayi yata Kusuwifaku éliiŋ, Yéesu bahaase aan ewaatuwayi éliiŋe nan ammuu li áfu' li adunaayi unye, min ajow boot bata Atuubaawu. Lafinfin min afañe káyinenumuu li akila kammuu li adunaaye, ban li afañiil boot yok li húbanumahu.

2Yéesu buko li kúgoomaku koola li kulako hutiñ kátiimeel, kama Sayitaane akila bakaane aban li buyinumabu bata Sudaas, ammuu añiilawu ata Simoŋ Isikaaliyot, kayinoo kata kabet Yéesu li kuŋen bukan.

3Yéesu humumool lahaase aan Ateemit lakaakat wahawu feh li kuŋenool, ban li Ateemit labilumulo, ban foof fan alaañ boot bata Ateemit.

4Muñe'e li kulako hutiñahu, li ayito áfulen kájufowaku koola awalen, min ajow aŋa' eleesa alaalo.

5Nan alaalomuu aban, li aŋa' mal ayoŋen li kateew, ban li átoŋ afos kootaku kata kúgoomaku koola, ban li aŋa' eleesaayi yan alaalomuu min átiḷ kó.

6Muñe'e nan áliiŋumuu liSimoŋ Fiyeel, Simoŋ Fiyeel li aanool: — Anahaan, awu boot min ufosom koot?

7Yéesu li aanool: — Wahawu wan ikaanemuu li wo uyilaat uhaas wo muñe'e, bale fan ubil únaanum wo bil nakee.

8Fiyeel li aanool: — Kaan min kaane let ufosom koot! Yéesu li aanool: — Ifosutimuu koot, let uyili ubaj wahoowah lí ínje.

9Simoŋ Fiyeel li aanool: — Anahaan, kama jakum ufosom koot bale, ufos foof kuŋenaku li húkowahu!

10Yéesu li aanool: — An afosowe aban, jokutool min alaañen afoso. Mantee kootool bale laate alaañen afos, mata láfuffu' kis foofool feh. Bukuluul jífuffu' kis, bale inti bukuluul foofuul feh.

11(Yéesu lahaase li maḷegenamu anawu ammuu li abetool li kuŋen bukan. Mó mújimuu li aan: «Inti bukuluul foofuul feh jífule kis».)

12Nan Yéesu afosumuu kootaku kata kúgoomaku aban, li alaañen akaano kañaku koola ban, li alaañ ajow abah boot hutiñ. Muñe'e li aaniil: — Jínaanume wahawu wan ikaanuulumuu?

13Jihooñewonhooñ «Aliikena», li jihooñom foof «Anahaan», ban maḷegen jikooŋe, mata ínje Aliikena, ínje Anahaan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Kama ínje ammuu Anahaanawu li Aliikenaawu ifosuulumuu koot, bukuluul foof joote jifosoo koot.

15Li maḷegenamu, likankaan loon muña'a min íhiisuul, bánum bukuluul foof li jinaak jikaan loon ínje ikaanuulumuu.

16Li maḷegenamu fan ilobuul: Aloka ahaŋut anahaanawu oola, ban an an kuboñe ahaŋut anawu aboñoolumuu.

17Muñe'e emmuu jihaase wahawu unwu, áwolowuul bukuluul bakaane wo loon íhiisuul womuu.

18«Ilobut iya li bukuluul foofuul feh. Lihaase bukanabuku kan iḷusumuu. Bale hulimahu unhe halobimuu li Bakiicelabu hoote hubaj, haanumuu:

“Anawu an jinaake jitiñummuu dín dáno, látiiwowulo atiikom .”

19Fan ilobuul mo muñe'e ikat to tówum wahawu unwu úliiŋ, bilum eeno nan wommuu úliiŋ, li jíyinen joon ínje éemimuu “Anawu An Emmuu.”

20Li maḷegenamu fan ilobuul: an ayabumuu boola an an iboñe, ínje humumom foof layabe boola, ban an ayabommuu boola, anawu áboñulommuu foof layabe boola.»

Yéesu li alob aan Sudaas fan abil áhoolowool

(Máciya 26:20-25; Maak 14:17-21; Lík 22:21-23)

21Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku, li golool li buyinum ŋáa’ li aan: — Li maḷegenamu fan ilobuul, akee li bukuluul fan abetom li kuŋen bukan.

22Kúgoomaku li kunaak kujuuloo mata kuhaasut ayi Yéesu alobe li akila.

23Akee li kúgoomaku an Yéesu afañumuu ŋáa’, lababbah akooj Yéesu tan kulakomuu hutiñahu.

24Simoŋ Fiyeel li áyiitool kaŋen min aanool ageḷḷen Yéesu ayi lalobe li akila.

25Agóomawu maḷegen li átinko ahaŋ makooj bagiŋabu bata Yéesu, min ageḷḷenool aanool: — Anahaan, kama ayi lulobe li akila?

26Yéesu li aanool: — Boot min iyooken humuncul hata húmbuulu li bájikabu bata buyinjaayabu. Anawu an emmuu li isen ho, akilamuu. Muñe'e Yéesu li aŋa’ humunculahu ayooken li bájikabu, ban li asen ho Sudaas ata Simoŋ Isikaaliyot.

27Nan Sudaas aŋa’muu humunculahu unhu hata húmbuuluwahu, Sayitaane li ájufowool. Muñe'e Yéesu li aanool: — Wahawu wan ommuu li ukaan, ukaan wo cab.

28(Anoowan li bukanabuku kalako tomuu hutiñahu ánaanumut wáa újiye Yéesu li alob loon muña'a.

29Emmuu Sudaas aakene abootaawu ata sídalamasu, kukee li kúgoomaku li kunaak kuyin li koon Yéesu laanoosaan ajow ánoomul wahawu wan jokiilumuu li wo boot li kagaanaku, mantee foof laanoosaan asen wah ukee kagayimuu.)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Maḷegen Sudaas li aŋa’ humunculahu hata húmbuuluwahu aban, li ayaan ajow áfu’. To bajone.

Jíbooliwoo

31Nan Sudaas áfu’muu, Yéesu li aan: — Muñe'e máyiineniyamu mata Añool-An mujuki, min máyiineniyamu mata Ateemit mujuki li akila.

32[Nokoomuu loon máyiineniyamu mata Ateemit mujukijuk li Añool-An ,] Ateemit foof fan akaan máyiineniyamu mata Añool-An mujuki li akila humumool, ban fan akaan mo mujuki muñe'e.

33Bañoolom, ilet li ilako li bukuluul fiyo. Fan ban li jiŋesom. Bale boot min ilobuul muñe'e wahawu wan ilobumuu Kusuwif kaabuku. Let jiyili jijow tan ínje emmuu li ijow.

34Boot min isenuul hulim huwunkul: jíbooliwoo. Joote jíbooliwoo loon ínje foof íbooliwuulumuu.

35Jíbooliwoomuu, bukanabuku feh fan kuhaas koon bukuluul kúgoom kúmbaam joom.

Fiyeel fan abil aceeŋ aan lahaase Yéesu

(Máciya 26:31-35; Maak 14:27-31; Lík 22:31-34)

36Simoŋ Fiyeel li agelḷen Yéesu aanool: — Anahaan, kama bay lujowe boot? Yéesu li aanool: — Uyilaat únabul lí ínje muñe'e boot ban ijowemuu boot, bale fan bil fiyo li únabul lí ínje.

37Fiyeel li aanool: — Anahaan, kama wáa újiye iyilaat inab li awu muñe'e? Tan emmee liyilo iket humum hooli.

38Yéesu li aanool: — Li maḷegeni luyilo usen buloŋi mata ínje íji? Li maḷegenamu fan ilobi: manooman fan uceeŋ ñoono ñáhaaji oon luhaasonhaas, tówum káyin kuḷok.

Saŋ 14

Yéesu ammuu bútinabu bayilimuu bújowetum an bata Ateemit Atuubaawu

1Yéesu li aan kúgoomaku koola: — Jakum jiyina. Jíyinen li Ateemit, li jíyinen foof lí ínje.

2Baje úfit wameeŋe li eluufayi yata Atuubawom. Leteenutumuu mo, fan ilobeenuul. Boot min ijow ikaan kulako ikat to boot li bukuluul.

3Nan emmuu ijow ikaan kulako boot li bukuluul iban, fan ílaañul iŋaluul íjowetum, bájum bukuluul humumuul foof li jilako tan ínje emmuu li ilako.

4Ban jihaase bútinabu bajowumuu boot ban ínje emmuu li ijow.

5Toma li aan Yéesu: — Anahaan, áloli jihaasut ban awu ujowe boot. Buu eete kaan li jihaas bútinabu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Yéesu li aanool: — Injé emmuu bútinabu, li maḷegenamu, li buloŋabu. An ayilaat ajow bata Atuubaawu, okila bájowumut lí ínje.

7Jihaasommuu, fan jihaas foof Atuubawom. Bale muñe'e jihaasool, ban jijukool.

8Fílib li aanool: — Amaaŋen, úhiisoli Atuubaawu, mó múfitoli.

9Yéesu li aanool: — Fiyowe ŋáa' nan éemi li bukuluul. Uhaasolutom boot muñe'e, Fílib? An ajukommuu, Atuubaawu lajuke. Kama buu kaane li oon: «Uhíisoli Atuubaawu?»

10Kama úyinenut kaanaku ínje ummu li Atuubaawu, ban Atuubaawu ummu lí ínje? Kulimaku kan ilobuulumuu kubilumut lí ínje humumom. Bale Atuubaawu ammuu lí ínje, okila humumool akaane bulokool.

11Jíyinen lí ínje, min ilobuulumuu kaanaku ínje ummu li Atuubaawu, ban Atuubaawu ummu lí ínje. Letumuu mo, kama li jíyinen mata wahawu wan ikaanumuu úji.

12Li maḷegenamu fan ilobuul, an áyinenumuu lí ínje, fan akaan foof wahawu wan ikaanumuu. Fan ayili foof akaan wah wahaŋ to, mata ínje boot min ijow bata Atuubaawu.

13Ban wahoowah wan jommuu li jiḷaw li kajawaku kúmbaam, fan ikaan wo, bájum Añiilawu li áhiis máyiineniyamu mata Atuubaawu.

14Jiḷawumuu wah li kajawaku kúmbaam, fan ikaan wo.

Yéesu li alob kasen Buyinumabu Banabaabu bukanabuku

15— Nokoomuu loon jifañonfañ, fan jinab li kulimaku kan ilobuulumuu.

16Injé fan iḷaw Atuubaawu min asenuluul anattena akee, min alako li bukuluul boot nanoonan.

17Anattenaawu ummu, okila ammuu Buyinumabu báhiisemuu bukanabuku maḷegenamu. Bukanabuku kata adunaayi kuyilaatool kuyab, mata kujukutool, ban kuhaasutool. Bale bukuluul jihaasool, mata ummu téetiwuul, ban ummu li bukuluul.

18«Let ikatuul li husukateene. Fan ílaañul ilako li bukuluul.

19Let fiyo, min bukanabuku kata adunaayi kújukaatiwom. Bale bukuluul fan jijukom, mata ínje ummu li buloŋ, ban bukuluul foof fan jiloŋ.

20Nan hunakahu unhu hommuu li húliiŋ, fan jihaas joon ínje ummu li Atuubawom, ban bukuluul jumbuku lí ínje loon ínje emmuu li bukuluul.

21«An aŋa'muu kulimaku kúmbaam akaan li buyinumool, ban li aloŋ loon kulobumuu, anawu ummu afañommuu. Atuubawom fan afañ anoowan afañom. Injé humumom fan ifañool, ban fan ikaanool min ahaasom.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Sudaas, (ábutimuu li Sudaas Isikaaliyot) li agelḷen Yéesu aanool: — Anahaan, kama buu kaane lóoti ukaan min jihaasi, ban let ukaan min bukanabuku kata adunaayi kuhaasi?

23Yéesu li aanool: — An afañommuu, fan aŋa’ hulimahu húmbaam akaan li buyinumool, ban li aloŋ loon hulobumuu. An akaan momuu, Atuubawom fan afañool. Injé li Atuubawom fan jibil boola, min jikin bo.

24An afañutommuu let aŋa’ kulimaku kúmbaam akaan li buyinumool, min aloŋ loon kulobumuu. Ban hulimahu han jijamumuu hubilumut lí ínje, bale li Atuubawom áboñulommuu hubilumulo.

25«Lilobuulob wahawu unwu muñe'e nan iloŋumee li eeno li bukuluul.

26Anattenaawu ammuu Buyinumabu Banabaabu ban Atuubaawu ammuu li áboñul li kajawaku kúmbaam, fan buliikenuul wahawu feh ban li buwaḷenuul wahawu feh wan ilobuulumuu.

27«Boot min ikatuul li kásuumaay. Kásuumaayaku kúmbaam léemi li ikatuul. Let isenuul ko loon adunaayi esene komuu. Jakum jiyina, ban jakum jíkoli.

28Jijanjam min eenuulumuu: “Boot min ijow, ban fan ílaañul ilako li bukuluul.” Nokoomuu loon jifañonfañ, joote jibaj ésuumahukow mata min emmuu li ijow boot bata Atuubaawu, mata Atuubaawu lahaŋom.

29Lilobuulob mo muñe'e íkibben tówum wahawu unwu úliiŋ, bánum nan wommuu li úliiŋ, li jíyinen.

30Let ilaañ ilob ŋáa’ li bukuluul, mata Sayitaane ammuu anahaanawu ata adunaayi inye ummu li ebil. Ayilaat lí ínje wahoowah,

31bale adunaayi yoote ehaas yoon lifanfañ Atuubaawu, ban wahawu wan ikaanemuu wo Atuubaawu aanommuu ikaan. Jiyito, úfulaal taate!»

Saŋ 15

Yéesu ammuu búbiiñabu bata maḷegen

1Yéesu li alaañen aan: — Injé emmuu búbiiñabu bata maḷegen. Atuubawom okila ammuu alokaawu ata úbiiñawu.

2Fan afalen hulund hanoohan háami lí ínje, habukut mutiñaay. Fan ateŋen hulund hanoohan habuke mutiñaay, mantee li huhaŋ mabuk.

3Kulimaku kan ilobuulumuu kuyaane kuteŋen kata láalawuul kuban.

4Jilako lí ínje loon ínje humumom emmuu li bukuluul. Loon hulund huyilaatumuu hubaj mutiñaay bale ho, ho bakotut li búbiiñ, mo foof bukuluul jiyilaatumuu jibaj ébukoolum bukuluul balet lí ínje.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5«Injé emmuu búbiiñabu, bukuluul li jóomi kulundaku. An alakomuu lí ínje, ban
ínje li ilako li akila, fan abaj ebukoolum yameeŋe. Mata jiyilaat jikaan wahoowah
ínje balambenutuul.

6An alakowutumuu lí ínje, fan abeteni tíyaŋ loon hulund min asay. Kulundaku
kasayimuu, fan kuwomeni beten li sambun min kúsulo.

7Jilakomuu lí ínje ban kulimaku kúmbaam li kulako li uyinumuul, jiḷawumuu
wahoowah wan jifañe, fan jibaj wo.

8Máyiineniyamu mata Atuubawom fan mujuki, bukuluul babaje ebukoolum
yameeŋe, min jíhiis kaanaku bukuluulkúgoom kúmbaam joom.

9Loon Atuubaawu afañommuu, mo foof lifañuulumuu. Jilako li húbooliyahu
húmbaam.

10Jítuulumuu kulimaku kúmbaam, fan jilako li húbooliyahu húmbaam, loon ínje
humumom ítuulumuu kulimaku kata Atuubawom, min eeno li húbooliyahu
hoola.»

Yéesu li ahooñ káyinenumuu li akila kubukewool

11Yéesu li afamen aan: — Lilobuulob wahawu unwu mantee ésuumahukowayi
yúmbaam li elako li bukuluul, min ésuumahukowayi yooluul eluuk halli.

12Hulimahu húmbaam ho hommuu unhe: Jíbooliwoo loon ínje humumom
íbooliwuulumuu.

13Bajut an an húbooliwool huhaŋe hata an asene buloŋool boot li kubukewool.

14Jikaanumuu wahawu wan ilobuulumuu, kubukewom joom.

15Let imit ihooñuul kuloka, mata aloka áhaaseliit wahawu wan anahaanawu oola
akaanemuu. Lihooñuuhooñ kubukewom mata likaanuukaan min jihaas wahawu
feh wan iliikenulomuu li Atuubawom.

16Let bukuluul jiḷusom, bale ínje iḷusuul. Ban ínje ikaanuul to, mata min jijow min
jibaj ebukoolum, ebukoolum yáami li efiyo to, bájum wahoowah wan jommuu li
jiḷaw Atuubawom li kajawaku kúmbaam, li asenuul wo.

17Wahawu wan emmuu li ilobuul, wo wommuu jíbooliwoo.

Bukanabuku kata adunaayi li kulat Yéesu li kúgoomaku koola

18Yéesu li afamen aan: — Bukanabuku kata adunaayi kulatuulumuu, jihaas
kaanaku ínje kujande kulat.

19Jilakoweenumuu bukan kata adunaayi, bukanabuku kata yo fan kufañeenuul,
mata min jóomimuu bukan kata adunaayi. Bale jilet bukan kata adunaayi, mata li
adunaayi liḷusumuulumuu ífulenul. Mó mújimuu bukanabuku kata adunaayi li
kulatuul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Jiwayiḷo hulimahu han ilobuulumuu eenuul: «Aloka ahaŋut anahaanawu oola.» Kucoocommuu, fan kucoocuul foof. Kuŋa’muu hulimahu húmbaam kukaan li uyinumiil min kuloŋ loon hulobumuu, fan kuŋa’ hooluul foof kukaan li uyinumiil min kuloŋ loon hulobumuu.

21Bale fan kukaanuul wahawu unwu feh mata ínje íji, mata kuhaasut anawu áboñulommuu.

22Ibileenutumuu min ilob li buko, let kubajeen butila mata uhoofoolawu wooliil úji. Bale muñe'e kubajut wah wáami li ukooŋeniil li uhoofoolawu wooliil.

23An alatommuu, Atuubawom foof lalate.

24Let kubajeen butila bata kahoofoo, ínje bakaaneenut hákiliil bulokabu ban akee ábuto akanlelutumuu. Bale muñe'e kujuke bulokabu búmbaam, ban li kulatom, li kulat foof Atuubawom.

25Bale wahawu unwu wóotisooti ubaj bájum hulimahu hakiicimuu liEluwaayi li ubaj, haanumuu: «Kulatonlat maayiiñ .»

26«Anattenaawu fan abil. Okila ammuu Buyinumabu báhiisemuu bukanabuku maḷegenamu, babilummuu li Atuubaawu. Fan íboñumuluul ó’ bata Atuubaawu, ban okila humumool fan alob bukanabuku múmbaam.

27Ban bukuluul foof fan jilob bukanabuku múmbaam, mata nan ítoŋumuu bulokabu búmbaam boot muñe'e, bukuluul jumbuku lí ínje.»

Saŋ 16

Bulokabu bata Buyinumabu Banabaabu

1— Lilobuulob kulimaku unku jakum jibil jikat bo káyinenaku kooluul.

2Fan kukesooluul jífu’ li siluufasu sata kaḷawaku. Ban foof ewaatuwayi fan éliiŋ, nan bukanabuku kammuu kumukuul kommuu li kuyinoo li koon, kukankaan wah wajake boot li Ateemit.

3Ban fan kukaan mo mata kuhaasut Atuubaawu, kuhaasutom foof.

4Lilobuulob mo ikat to bájum nan taŋayi inyu yommuu li éliiŋ, li jíwayiḷo joon lilobeenuulob mo.

Bulokabu bata Buyinumabu Banabaabu

— Ilobutuul mo yaan no li húkitumahu, mata li bukuluul lilakowe.

5Bale muñe'e boot min ijow boot bata anawu áboñulommuu, ban anoowan li bukuluul ahinut ageḷḷenom aanom: «Kama bay lujowe boot?»

6Bale min ilobuul momuu, wahawu unwu újimuu li jíyiyenoo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Bale boot min ilobuul maḷegen: haŋe majak boot li bukuluul mín ínje ijow. Mata ijowutumuu Anattenaawu let abil alako li bukuluul. Bale ijowumuu, fan íboñuluul ó'.

8Ban nan ammuu li abil, fan áhiis bukanabuku kata adunaayi kaanaku min kujokumuu kahoofoo li wahawu wan kujokumuu loon ucoccol, li min kuyinoomuu mata batiibabu bata Ateemit, inti mo, kúguuhoguuho.

9Min kujokumuu kahoofoo inti mo, mata kúyinenut lí ínje.

10Wahawu wan kujokumuu loon ucoccol, inti mo, mata boot min ijow boot bata Atuubawom, ban let jilaañen jijukom.

11Min kuyinoomuu mata batiibabu bata Ateemit inti mo, mata Sayitaane ammuu anahaanawu ata adunaayi inye, latiibi aban.

12«Libajeene kulim kameeŋe kan eeteen ilobuul, bale let jiyili jiŋa' ko feh muñe'e jikaan li uyinumuul mata kuhaŋuuhaŋ sembe.

13Nan Buyinumabu báhiisemuu bukanabuku maḷegenamu bommuu li bubil, fan bukaanuul jihaas maḷegenamu foof mo feh. Let búlobum li kajaw kata bo humum bo, bale fan bulobuul wahawu feh wan bujamumuu, ban li buhebuul wahawu wammuu li ubil ubaj.

14Buyinumabu fan búhiis bukanabuku máyiineniyamu múmbaam, mata fan búŋalum lí ínje kulimaku kan bommuu li bulobuul.

15Wahoowah feh wan Atuubawom abaje, wúmbaam foof. Mó mújimuu li eenuul Buyinumabu fan búŋalum lí ínje wahawu wan bommuu li bulobuul.»

Káyiyenoolaku fan kulaañ kulako ésuumahukow

16— Muñe'e let jilaañen jijukom, ban let fiyo li jilaañen jijukom.

17Muñe'e kukee li kúgoomaku koola li kugeḷḷenoo koon: — Kama waa lafañe alobolaal min aanumuu: «Muñe'e let jilaañen jijukom, ban let fiyo li jilaañen jijukom», li min aanolaamuu foof: «Boot min ijow bata Atuubawom»?

18Kúgoomaku li kulaañen koon: — Kama «let fiyo», yan alobumuu yo yommuu waa? Uhaasutaal waa lafañe alob.

19Yéesu li ahaas aan kúgoomaku kufanfañ min kugeḷḷenool hulim, li aaniil: — Lilobuulob eenuul: «Muñe'e let jilaañen jijukom, ban let fiyo li jilaañen jijukom.» Waa, kulimaku unku jigeḷḷenoolemuu mata ko?

20Li maḷegenamu fan ilobuul: fan jiḷok ban li jigamoo, bale bukanabuku kata adunaayi buko fan kulako li ésuumahukow. Fan jíyiyenoo, bale káyiyenoolaku kooluul fan kulaañ kulako ésuumahukow.

21Nan anaale ahalete aje'e boot kanoken, labajebaj buyina báamak, mata taŋool yata sílaam éliiŋe. Bale nan ammuu li áfulul li añiil, li amojen sílaamasu soola, mata fan abaj ésuumahukow mata min abajumuu añiil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Mo foof bukuluul jommuu muñe'e li káyiyenoo. Bale fan ilaañen ijukuul, min ésuumahukow elako li bukuluul, ban an let ayili áfulen yó li bukuluul.

23«Nan hunakahu hommuu li húliiŋ, let jigeḷḷenom wahoowah. Li maḷegenamu fan ilobuul: jiḷawumuu wah Atuubaawu li kajawaku kúmbaam, fan asenuul wo.

24Boot muñe'e, jiḷawolut wah li kajawaku kúmbaam. Jiḷaw ban fan jibaj, mantee li jibaj ésuumahukow halli.»

Yéesu laheeheek adunaayi

25— Lilobuulob wahawu unwu feh li bukittenoolum. Taŋayi inyu li ebil nan eetutumuu iŋa' bukittenoolum min ilob li bukuluul, bale fan ilobuul mata Atuubaawu ihant.

26Nan hunakahu unhu hommuu húliiŋ, fan jiḷaw Atuubaawu li kajawaku kúmbaam, bale eenutuumuu ínje humumom éemi li iḷawool boot li bukuluul.

27Mata Atuubaawu humumool lafañuufañ, mata min jifañommuu, ban li jíyinen kaanaku li Ateemit lífulumulo.

28Li Atuubaawu lífulumulo min ibil boot li adunaayi. Muñe'e boot min ífu' li adunaayi, min ilaañ boot bata Atuubaawu.

29Kúgoomaku koola li koonool: — Muñe'e lulobe uhant. Uŋalut bukittenoolum min ulob.

30Muñe'e jihaase joon awu luhaase wahawu feh, ban jokuti min an ageḷḷeni wah. Mó mújimuu, jíyinene kaanaku li Ateemit lúfulumulo.

31Yéesu li aaniil: — Muñe'e jikite jíyinen?

32Ehee', waatuwayi inyu li ebil, ban efin min éliiŋulo eban, nan kommuu li kukaanuul jiyiisoo, anoowan li ajow boot boola min jikatom to balewom. Bale li maḷegenamu ilet balewom, mata Atuubaawu ummu lí ínje.

33Lilobuulob loon muña'a mantee li jíbajum kásuumaay lí ínje. Fan jílaam ŋáa' li adunaayi, bale sákoluul. Injé liheeheek adunaayi.

Saŋ 17

Yéesu li aḷaw boot li akila humumool

1Nan Yéesu alobumuu loon muña'a aban, li ateb kúkilool ajooŋoo li emitayi ban li aan: — Faafa, ewaatuwayi éliiŋe. Muñe'e úhiis máyiineniyamu mata Añooli, mantee Añooli li áhiis foof máyiineniyamu mooli.

2Mata lusenoosen kayile li bukanabuku feh, mantee li asen buloŋabu bábaneliitumuu bukanabuku feh kan usenoolumuu.

3Buloŋabu bábaneliitumuu bo bommuu, min kuhaasi awu áamimuu Ateemit anolawu ata maḷegen, li kuhaas foof Yéesu Kilisita an uboñulomuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Líhihhiis máyiineniyamu mooli li etaamayi. Likaane iban bulokabu ban usenommuu kakaan.

5Faafa, muñe'e ukaan min ibaj máyiinenihákili, máyiineniyamu man ibajeenumuu hákili, tówum adunaayi ebaj.

Yéesu li aḷaw boot li kúgoomaku koola

6— Likankaan bukanabuku kan úŋalumulomuu li adunaayi usenom, min kuhaas kajawuku kooli. Awu ukileeniil li usenomiil, ban kuŋaŋŋa' hulimahu hooli kukaan li uyinumiil, min kuloŋ loon hulobumuu.

7Muñe'e kuhaase koon wahawu feh wan usenommuu li awu ubilume.

8Mata liseniisen kulimaku kan usenommuu, ban kuyayyab ko. Kuhaase li maḷegenamu koon ínje li awu lífulumulo, ban kúyinenyinen koon awu úboñulom.

9«Liḷawe boot li buko. Iḷawut boot li adunaayi, bale boot li bukanabuku kan usenommuu, mata awu ukiliil.

10Wahawu wan ibajumuu feh wooli, ban wahawu wan awu ubajumuu feh wúmbaam, ban máyiineniyamu múmbaam múhiisihiis li buko.

11Injé ilet muñe'e li adunaayi, bale buko kumbuku li adunaayi. Injé boot min ibil booli. Atuuba anabe, ufooyiil li sembaasu sata kajawaku kooli. Kajawaku kan usenommuu, bájum li kulako an ano loon awu lí ínje oomamuu an ano.

12Nan ilakomuu li buko, li sembaasu sata kajawaku kooli lífooyumiil, kajawaku kan usenommuu. Lifooyiifooy, ban bajut an li buko ájime. Anawu afimmuu min áatiye ájim, akila bale ájimumuu, min kaan loon Bakiicelabu bulobumuu.

13Bale muñe'e boot min ibil booli. Ban kulimaku kan ilobumee muñe'e nan iloŋumee li adunaayi, lilollob ko bájum li kubaj ésuumansuumayi yúmbaam li buko humumiil, ésuumansuum halli.

14Injé liseniisen hulimahu hooli, bale adunaayi li elatiil, mata kulet bukan kata adunaayi, loon ínje humumom iletumuu an ata adunaayi.

15Iḷawuti mata min úfuleniil li adunaayi, bale min ufooyiil li Majakutamu .

16Kulet bukan kata adunaayi, loon ínje humumom iletumuu an ata adunaayi.

17Ujówum li maḷegenamu min ukaaniil kulako bukan kanabe. Hulimahu huya hommuu maḷegenamu.

18Liboñiiboñ li adunaayi, loon awu humumi uboñommuu li adunaayi.

19Lisenoolosenoolo foofom feh boot li awu mata buko kúji, bájum buko foof li kusenoolo li maḷegen boot li awu.

Yéesu li aḷaw boot li kammuu kubil kúyinen li akila

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20— Iḷawut boot li buko baleyiil, bale foof boot li káamimuu li kubil kúyinen lí ínje mata bawaaleyelabu booliil búji.

21Liḷawe mantee buko foofiil feh li kulako an ano. Faafa, kujow kulako an ano li alola, loon foof awu ommuu lí ínje, ínjé li éemi li awu. Kujow kulako an ano bájum adunaayi li éyinen kaanaku awu úboñulom.

22Liseniisen máyiineniyamu man usenommuu, bájum li kulako an ano loon awu lí ínje oomamuu an ano.

23Min ínje éemi an ano li buko, awu li óomi an ano lí ínje, bájum li kulako li maḷegenamu an ano, min adunaayi éhaasum tó kaanaku awu úboñulom, ban lufañiifañ loon ufañommuu.

24«Faafa, awu usenomiil, ban lifañe tan emmuu li ibil ilako, li kulako to foof lí ínje, bájum li kujuk máyiineniyamu múmbaam. Máyiineniyamu man usenommuu, mata lufañonfañ tówum adunaayi ejuuḷi.

25Faafa, awu jacolumuu, adunaayi ehaasuti, bale ínje lihaasi, ban umbuke kuhaase koon awu úboñulom.

26Likaaniikaan min kuhaas kajawaku kooli, ban fan ilaañen ikaaniil min kuhaasi, bájum húbooliyahu han ubajumuu lí ínje li hulako li buko, ban ínje humumom li ilako li buko.»

Saŋ 18

Kusollaaliyaku li kujok Yéesu

1Nan Yéesu aḷawumuu loon muña'a aban, li ajow li kúgoomakukoola ló, boot kalimben kaaka kata kayelenaku kan koonemuu Seeduloŋ. Nan kúliiŋumuu, Yéesu li anoken li kúgoomaku koola ló li etool yalako to.

2Sudaas ammuu li abet Yéesu li kuŋen bukan, lahahhaas foof tinatu untu, mata Yéesu labilebil to ñameeŋe li kúgoomaku koola ló.

3Muñe'e Sudaas li aŋa' húmim hata kusollaali li hata kufooya kan huhaanaahu hata élambaayi li Kufaaliisiyeŋakukusenool, min kujow boot bata etoolayi. Ujunko kookene, li sihiitum li kúlaañaañ.

4Yéesu ahaasumuu wahawu feh wammuu li ubajool, li ajow kufam, min ageḷḷeniil aaniil: — Ayi jiŋese loo?

5Kusollaaliyaku li koonool: — Yéesu ata ésukayi yata Nasalet jiŋese loo. Yéesu li aaniil: — Injémuu. Sudaas ammuu li abet Yéesu li kuŋeniil, to foof layitowe li buko.

6Nan Yéesu aaniilumuu, «Injémuu», li kulaañ kúsola, ban li kulo teetaam.

7Muñe'e Yéesu li alaañen ageḷḷeniil aaniil: — Ayi jiŋese loo? Li koonool: — Yéesu ata ésukayi yata Nasalet, jiŋese loo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Yéesu li aaniil: — Lilobenuulobumuu eenuul ínje emmuu Yéesu. Nokoomuu loon ínje jiŋese lí ínje, kama li jikat umbuku min kujow.

9Muñowu hulimahu han Yéesu alob nomuu húbajummuu, haanumuu:

«Faafa, bajut an li bukanabuku kan usenommuu ájime.»

10Muñe'e Simoŋ Fiyeel aakenumuu ékundu, li áhoonul yó atek kanuuwaku kúlilaku kata alokaawu ata anahaanawu ata élambaayi afalen. Alokaawu ummu kajawool Málikis.

11Bale Yéesu li aan Fiyeel: — Uhoon ékunduwayi yooli. Waa, kama luyinooyinoo li oon let ihob ejunkayi yata sílaamasu yan Atuubawom asenommuu?

Li kújowetum Yéesu bata Aan

12Húmimahu hata esollaaliyayi boot li anahaanawu ooliil ló, li kufooyaabuku kata Kusuwifaku, li kujok Yéesu ban li kujenkool.

13Li kujand kújowetum Yéesu bata Aan, an Kayif ayabumuu añoolool. Kayif alakomuu emitayi inyu anahaanawu ata élambaayi.

14Kayif okila asaabumuu kunahaanaku kata Kusuwifaku aaniil: «Haŋe majak min an ano aket boot li ésukayi feh.»

Fiyeel li aceeŋ aan lahaase Yéesu

(Máciya 26:69-70; Maak 14:66-68; Lík 22:55-57)

15Simoŋ Fiyeel li ágoom akee li kunab li Yéesu. Alámbaawu áamakawu lahahhaas ágoomawu ummu, mó lí múji li anoken li mano li Yéesu li ekaakayi yata eluufayi yata anahaanawu ata élambaayi.

16Bale Fiyeel okila li ayito tíyaŋ kámbiilaku. Agóomawu an álambaawu áamakawu ahaasumuu li áfulul abil alob li anaalaawu afooyemuu kámbiilaku min akat Fiyeel min anoken.

17Muñe'e agoloolaawu afooyemuu kámbiilaku li agel̥̥en Fiyeel aanool: — Kama awu foof kele ulet akee li kúgoomaku kata ánayinaawu ummu? Fiyeel li aanool: — A'aa', inti ínje.

18Emmuu jóobijoobi, kulokaabuku li kufooyaabuku li kútifen sambun min kulako kayiiño. Fiyeel to foof lalakowe li buko, min alako kayiiño.

Alámbaawu áamakawu li agel̥̥enoo Yéesu

(Máciya 26:59-66; Maak 14:55-64; Lík 22:66-71)

19Muñe'e anahaanawu ata élambaayi li agel̥̥enoo Yéesu matakúgoomaku koola li mata baliikenelabu boola.

20Yéesu li aanool: — Lilollob ihant hákil ésukayi feh. Linaanaak iliiken bukanabuku lisiluufasu sata kal̥awaku feh kuwoogemuu, ban bajut wah wan ilobe li huyoloo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Kama wáa újiye li ugeḷḷenom loon muñowu? Ugeḷḷen bukanabuku kajantenumuu wahawu wan ilobiilumuu. Kuhaase jak wahawu wan ilobumuu.

22Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku, akee li kufooyaaku alako to, li abil atekool eheejen, ban li aanool: — Muñowu lommuu ulob anahaanawu ata élambaayi?

23Yéesu li aanool: — Nokoomuu loon lilollob ikajen, li uhebom tay likajenumuu. Bale nokoomuu loon lilollob jak, wáa újiye li utekom?

24Muñe'e Aan li alob min kújowetum Yéesu majenkaamu bata Kayifammuu anahaanawu ata élambaayi.

Fiyeel li amit aceeŋ aan lahaase Yéesu

(Máciya 26:71-75; Maak 14:69-72; Lík 22:58-62)

25No unnu, Simoŋ Fiyeel okila li alako to kayiiñowaku. Li koonool: — Awu kele foof ulet akee li kúgoomaku kata ánayinaawu ummu? Bale Fiyeel li aceeŋ min aanool: — A'aa', inti ínje.

26Akee li kulokaabuku kata anahaanawu ata élambaayi, alakowe an ata anawu an Fiyeel afalenumuu kanuu, li aanool: — Kama inti awu lijukumuu li etoolayi li Yéesu ló?

27Fiyeel li amit aceeŋ. No unnu, káyin li kuyaan kuḷok.

Li kújowetum Yéesu bata Filat

(Máciya 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Lík 23:1-5)

28Fúlum tó, li kúŋalum Yéesu bata Kayif kújowetum boot bata eluufayi yata águubelunaalawu, yaan no li bújom bíb. Bale kunahaanaku kata Kusuwifaku kunokenut li eluufayi jakum bil kusiko, mantee li kuyili kutiñ hutiñahu hata Faakayi.

29Wahawu unwu újimuu águubelunaalawu Filat li áfulul atookuliil tíyaŋ. Alíiŋul, li ageḷḷeniil aaniil: — Kama waa ánayinaawu ummu akaane, wájimuu li jiḷoofool?

30Li koonool: — Kaaneenumuu loon alet an ajakut, leteen jíŋalulool jiseni.

31Filat li aaniil: — Jiŋalool bukuluul humumuul, jijow jitiib loon eluwaayi yooluul elobumuu. Kusuwifaku li koonool: — Jibajut kakaañen min áloli húmumoli jítuk min jimuk an.

32Muñowu hulimahu han Yéesu alobumuu min áhiis eket buu láatimuu aket, hóomimuu li hubaj.

33Muñe'e Filat li alaañen ajow anoken li eluufayi, ban li áhooñul Yéesu min ageḷḷenool aanool: — Kama awu ommuu áyiiyawu ata Kusuwifaku?

34Yéesu li aanool: — Mantee awu humumi uyinoole min ugeḷḷenom loon muña'a, mantee kukee kulobi mo kuya lí ínje?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Filat li aanool: — Waa, kama ínje asuwif leem? Bukanabuku kata ésukayi yooli li kunahaanabuku kata élambaayi kubeti li kuŋenom. Kama waa lukaane?

36Yéesu li aanool: — Jáyiiyaju júmbaam jilet jata adunaayi inye. Jáyiiyaju júmbaam jilakoweenumuu jata adunaayi inye, kulokaaku kúmbaam faneen kutiik jakum bil kubetom li kuŋenaku kata kunahaanaku kata Kusuwifaku. Bale jáyiiyaju júmbaam jilet jata adunaayi inye.

37Muñe'e Filat li aanool: — Kama áyii loom? Yéesu li aanool: — Lulobulo mo awu humumi, ínje áyii. Libukibuk ban li ibil li adunaayi boot elob bukanabuku mata maḷegenamu. An áamimuu ata maḷegenamu fan ajanten hulimahu húmbaam.

38Filat li agel̥̥en Yéesu aanool: — Kama maḷegenamu mo mommuu sum waa?

Kusuwifaku li koon Yéesu boot min aket

(Mácíya 27:15-31; Maak 15:6-20; Lík 23:13-25)

Nan Filat alobumuu kulimaku unku aban, li alaañen áfulul ajow atook tíyaŋ Kusuwifaku min aaniil: — Injé ijukut li akila butila ban akaane, báami li bújiwom li iḷoofool.

39Bale emmuu joonewonsoon li kagaanoogaan kata Faakayi yooluul íkatenuluul an akuḷi, mantee jifañe min íkatenuluul áyiiyawu ata Kusuwifaku?

40Muñe'e li kulob butiya koon: — Maayeet! Inti okila, bale úkatenul Balabaas! Imban Balabaasawu ummu, an ajakut.

Saŋ 19

Filat li aseniil Yéesu boot kumuk

1Muñe'e Filat li alob min kuŋa' Yéesu kújowetum, kujow kuŋa' kukaluwaas min kutekool.

2Muñe'e kusollaaliyaku li kuhec kugola kata úbuja kukaan éjambi kukaanool li húkow, ban li kukaanool hújufo hújunkak.

3Muñe'e li kunaak kujow kukoojool min koonool: — Jisaafi, áyiiyawu ata Kusuwifaku! Ban li kutekool siheejen.

4Filat li alaañen áfulul tíyaŋ, min aan Kusuwifaku: — Fan jijanten! Boot min ífulenulool tíyaŋ, min jihaas joon ijukut li akila butila ban akaane baate bújiwom li iḷoofool.

5Maḷegen Yéesu li áfulul makaanowe éjambiyayi yata bájenkuunabu li hújufowahu hújunkakahu. Filat li aaniil: — Anáyinaawu umme!

6Bale nan huhaanaahu hata élambaayi li kufooyaabuku kuje'e kujukoolumuu, li kulob butiya koon: — Ubaaŋool li ekuluwa! Ubaaŋool li ekuluwa! Filat li aaniil: — Jiŋalool bukuluul humumuul jijow jibaaŋ li ekuluwa. Injé ijukut li akila butila banooban baate bújiwom li iḷoofool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Kusuwifaku li koonool: — Olóli jibaje eluwa, ban loon eluwaayi inyu elobumuu Yéesu laate aket, mata laane okila Añool Ateemit.

8Nan Filat ajamumuu kulimaku unku, li ahaŋ mákoli.

9Filat li alaañen ajow anoken li káyiiyaku, ban li aan Yéesu: — Kama awu bay lúfulumulo? Bale Yéesu abagutool.

10Muñe'e Filat li aanool: — Waa, ulet li ubagom? Kama uhaasut oon libaje sembe sata kakateni, li sata kabaaŋi li ekuluwa?

11Yéesu li aanool: — Ubajut sembe sanoosan lí ínje, sábuti li san Ateemit ásenumulimuu haatiya emitayi. Mó mújimuu, anawu abetommuu li kuŋeni lahaŋi mabaj butila.

12Nan Filat aje'e ajamumuu kulimaku unku aban, li alako huŋes bútin min akaten Yéesu. Bale Kusuwifaku li kulob butiya koon: — Ufak ukatenumuu ánayinaawu ummu, ulet abuke ata áyiiyawu áamakawu! An ajokoolomuu áyii, anawu ummu alatoola ata áyiiyawu áamakawu.

13Muñe'e nan Filat ajamumuu kulimaku unku, li alob min kúfuletum Yéesu tíyaŋ, ban li ajow abah li ébahumayi yata batiibabu, tan koonemuu «Kañum Hugisa», (kaaneyimuu «gabata» li elobayi yata Kusuwifaku.)

14No unnu, li hunakahu hákibbenumuu hata kagaanaku kata Faakayi yata Kusuwifaku, banakabu bo bayitene. Filat li aan Kusuwifaku: — Ayíiyawu ooluul ummu!

15Bale Kusuwifaku, li kuhaŋ malob butiya koon: — Aket! Aket! Ubaaŋool li ekuluwa! Filat li aaniil: — Waa, ibaaŋ áyiiyawu ooluul li ekuluwa? Kunahaanaku kata élambaayi li koonool: — Jibajut áyii akee ábute li áyiiyawu áamakawu!

16Muñe'e Filat li aseniil Yéesu boot kujow kubaaŋ li ekuluwa.

Yéesu li abaaŋi li ekuluwa

Maḷegen li kuŋa' Yéesu kújowetum.

17Yéesu li ateb akila humumool ekuluwaayi yoola min ajow áfu' tíyaŋ ésukayi, boot tan koonemuu «tin tata husend». (Yan koonemuu «Goligota» li elobayi yata Kusuwifaku.)

18To untu, kusollaaliyaku kubaaŋumuu Yéesu li ekuluwaayi. Li kubaaŋoo to foof bukan koono kúḷuba li sikuluwa, akee kaŋen Yéesu kúli, aahu kaŋenool kamay, min Yéesu alakowiil li tut.

19Filat li alobiil foof min kukiic li kababalu kukaan haatiya ekuluwaayi. Muñe'e kukiicumuu eeno: «Laale Yéesu ata Nasalet, Ayíiyawu ata Kusuwifaku.»

20Emmuu tan kubaaŋumuu Yéesu li ekuluwaayi kokkooj ésukayi, Kusuwif kameeŋe li kujanga bakiicelabu, mata kulimaku li elobayi yooliil kukiici, li yata Kulateŋaku, li yata kata Gilees.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Muñe'e huhaanaahu hata élambaayi li hujow hoon Filat: — Jakumeen ukiic oon: «Ayíiyawu ata Kusuwifaku,» bale booteen min ukiic oon: «Anáyinaawu umme laane okila ammuu áyiiyawu ata Kusuwifaku.»

22Filat li aaniil: — Bajut, wahawu wan ikiicumuu, likiic wo iban!

23Nan kusollaaliyaku kubaaŋumuu Yéesu li ekuluwaayi kuban, li kuŋa' wañawu woola kukaan kúmim kubakii, min anoowan li buko aŋa' hoola. Li kuŋa' foof húsabadoolahu hoola habajutumuu tan hukiki, mata búgit bano huhecumi kaan kañ kano haatiya boot teetaam.

24Kusollaaliyaku li koonoo: — Jakum uhaaculaal húsabadoolahu, bale uñakaal kútuken min uhaasaal anawu ammuu li aŋa' ho. Muñowu hulimahu han Bakiicelabu bulobumuu húbajummuu, haanumuu:

«Kugaboogaboo wañawu wúmbaam, ban li kuñak kútuken min kuhaas ayi ammuu aŋa' kañaku kúmbaam .» Wahawu unwu kusollaaliyaku kukaanumuu.

25Bútefoo ekuluwaayi yata Yéesu, kayito tomuu buko kommuu, jaawool, atuy jaawool, Mali ammuu anaalaawu ata Kilewofaas, li Mali ata ésukayi yata Madala.

26Yéesu li ajuk jaawool, tin tano liágoomawu an afañumuu ŋáa'. Yéesu li aan jaawool Mali: — Aáyo, añooli ummu.

27Ban li aan ágoomawu: — Jaawi ummu. Muñe'e yaan no unnu, ágoomawu li aŋa' jaaw ata Yéesu ájowetum ban okila akinumuu.

Eketayi yata Yéesu

(Máciya 27:45-56; Maak 15:42-47; Lík 23:50-56)

28Fúlum tó, emmuu Yéesu bahaase aan muñe'e wahawu feh ubane, min hulimahu han bakiicelabu bulobumuu ubaj, li aan: — Bahob bookom.

29Li baj to kateew kameeŋe bunuk bacabe. Muñe'e kusollaaliyaku li kuyooken hufalen hata hufons li bunukabu bacabumuu, ban li kukok ho li hunuk hata anuunuken akee an koone isof, ban li kuŋa' ho kukaan Yéesu li butum.

30Nan Yéesu acafenumuu bunukabu bacabumuu, li aan: — Wahawu feh ukaani ban! Muñe'e li ásit, li awalo.

Asollaali li áfawul kahehaku kata Yéesu

31Emmuu hunakahu nan Yéesu aketumuu, ló baaneli kajomhúyiiyaayahu hata Kusuwifaku, kunahaanaku kata Kusuwifaku kufañut min sihuluŋasu silako li sikuluwaasu li hunakahu hata húyiiyaayahu hooliil. Mata húyiiyaayahu unhu hulakolako hunak háamak boot li Kusuwifaku. Muñe'e li kujow kujuk Filat min kuḷawool mantee li alob min kuhum kootaku kata bukanabuku kan kubaaŋumuu li sikuluwaasu, min kúwalenul sihuluŋasu li sikuluwaasu.

32Muñe'e kusollaaliyaku li kujow kuhum kootaku kata átinaalawu, ban kata áḷubutawu kan kubaaŋoo tomuu li Yéesu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Nan kúliiŋumuu li Yéesu, li kujuk koon layaane aket. Wahawu unwu újimuu kuhumut kootaku koola.

34Bale akee li kusollaaliyaku li aŋa’ kabaay min aya Yéesu li kaheh áfawul. Húsim li huyaan húfulul li kamal.

35Anawu alobuulumuu mata wahawu unwu wabajumuu lajuujuk wo li kúkilool, ban ulakolako wata maḷegen. Okila humumool lahaase jak aan wahawu wan alobumuu maḷegen, mantee bukuluul foof li jíyinen.

36Mata li maḷegenamu wahawu unwu ubabbaj bájum kulimaku kan Bakiicelabu bulobumuu li kulako li mo, kaanumuu:

«Ewuulool yanooyan let ehumi .»

37Ban li baj li Bakiicelabu hulim hakee haane:

«Fan kujuke anawu an kúfawulumuu .»

Kahokaku kata Yéesu

(Máciya 27:57-61; Maak 15:42-47; Lík 23:50-56)

38Nan fú’ tómuu, Suseef ata ésukayi yata Alimate, li ajow aḷaw Filatmantee li akatool min aŋa’ ehuluŋayi yata Yéesu. (Suseef lalakolakoágoom.) Muñe'e Filat li akatool min ajow aŋa’ yo. Maḷegen Suseef li ajow aŋa’ ehuluŋayi ájowetum.

39Nikodem, abile ajowumuu li huk ajuk Yéesu, li áŋalul múki’ mágiiwooli li eheeñ yan koone alowees, yayilo efeesa síkilo áyii li kuŋen, min abil foof.

40Maḷegen Suseef buko li Nikodem li kuŋa’ uḷaac min kuḷiim ehuluŋayi yata Yéesu ban li kuŋa’ eheeñ kukaan li yo loon Kusuwifaku kuḷiimemuu tówum kuhok.

41Tan kubaaŋumuu Yéesu li ekuluwaayi, babbaj to etool dán baje huyaak huwunkul dán an ámusut ahoki.

42Emmuu hunakahu unhu, hunak hata kafaleyaku kata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku, Suseef buko li Nikodem li kuŋa’ ehuluŋayi yata Yéesu kujow kuhok li huyaakahu unhu, mata hukokkooj to.

Saŋ 20

Wah ulakowut li huyaakahu

(Máciya 28:1-8; Maak 16:1-8; Lík 24:1-12)

1Li líiŋ li hunakahu hútinaalahu hata esimenayi, Mali ata ésukayi yata Madala, li ajow bajuk huyaak li bújom bíb, to baloŋe li tílim. Nan áliiŋumuu, li ajuk aan hugisaahu han kuŋa’muu min kúfib kánoonumaku kata huyaakahu, hubakkenibakken kaan li kakaŋ.

2Muñe'e Mali li áteyul ajow aheb Simoŋ Fiyeel buko li ágoomawu an Yéesu aboolaatumuu, aaniil: — Kúfulenuufulenul Anahaanawu li huyaakahu, ban jihaasut ban kukaanool!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Muñe'e Fiyeel buko li ágoom aahu, li kúfulul kujow boot bata huyaakahu.

4Li kutey li mano buko kúl̥uba, bale ágoom aahu li ahaŋ Fiyeel mahi', li ajand áliiŋ bata huyaakahu.

5Li aŋaalo li huyaakahu li ajuk ul̥aacawu wata úbilawu teetaam, bale anokenut.

6Muñe'e Simoŋ Fiyeel anaake ánabulumuu li akila li ahin áŋejul, li anoken li huyaakahu áliiŋ, li ajuk ul̥aacawu teetaam.

7Li ajuk foof eleesaayi yáhimenumuu húkowahu hata Yéesu. Eleesaayi ewalenuti tan ul̥aacawu ulakomuu, bale ebooñibooñ kaan jata yo.

8Muñe'e ágoom aahu ajandumuu áliiŋ li huyaakahu, li ahin anoken, áliiŋ li ajuk, li áyinen.

9(Li mal̥egen boot yok no unnu, kúgoomaku buko bánaanumolut kaanaku Yéesu fan ayitowumul li eketayi, loon Bakiicelabu bulobumuu.)

10Fúlum tó, kúgoomaku kúl̥ubaaku li kulaañ kúbalo.

Yéesu li áfu' Mali ata Madala

(Máciya 28:9-10; Maak 16:9-11)

11Mali alakomuu tíyaŋ akooj huyaakahu, li alako to jíl̥ok. Nan alakomuu jíl̥okaju, li ásiten min aŋaalo li huyaakahu.

12Li ajukkumalaka kúl̥uba kakaanowe wañ wahiite, mabahe tan ehuluŋayi yata Yéesu ehinteneenimuu, akee li buko bata húkowahu, aahu bata kootaku.

13Kumalakaaku li kugel̥l̥enool koonool: — Anaale, wáa újiye li oono li jíl̥ok? Mali li aaniil: — Kuŋaŋŋa' Anahaanawu úmbaam, ban ihaasut ban kukaanool.

14Nan alobumuu loon muña'a aban, li átiiwowul li ajuk to Yéesu mayitowe, bale ahaasut aan akila.

15Yéesu li agel̥l̥enool aanool: — Anaale, wáa újiye li oono li jíl̥ok? Ayi luŋese loo? Mali li ayinoo li aan Yéesu ammuu alokaawu ata etoolayi, li aanool: — Anahaan, nokoomuu loon awu uŋale ehuluŋayi yata Yéesu, uhebom tay lukaan yo min ijow iŋa' yo.

16Yéesu li aanool: — Mali! Mali li átiiwo ajooŋoo li Yéesu, ban li aanool li elobayi yata Eébulo: — Lábuni! (Yo yommuu «Anahaan».)

17Yéesu li aanool: — Jakum útukom ukat taate, mata ijowolut boot bata Atuubaawu. Bale ujow oon kutuyom, boot min ijow boot bata Atuubawom ammuu foof Atuubawuul, boot bata Ateemitawu úmbaam ammuu foof Ateemitawu ooluul.

18Muñe'e Mali ata Madala li ajow alob kúgoomaku aaniil: — Lijuujuk Amaaŋenawu! Ban li akitteniil wahawu wan aloboolumuu.

Yéesu li áfu' kúgoomaku koola

(Máciya 28:16-20; Maak 16:14-18; Lík 24:36-49)

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Muñe'e li kátiimaku kata Dimaasayi inyu, kúgoomaku. Yéesu li abil ayito li tutiil min aaniil: — Kásuumaay kulako li bukuluul!

20Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku aban, li áhiisiil kuŋenaku koola li kahehaku koola. Kúgoomaku li kubaj ésuumahukow yáamak nan kujukumuu Amaaŋenawu.

21Yéesu li alaañen aaniil: — Kásuumaay kulako li bukuluul! Loon Atuubaawu áboñulommuu, mo foof ínje emmuu li iboñuul.

22Nan alobumuu kulimaku unku aban li áhuuten li buko min aaniil: — Jiyab Buyinumabu Banabaabu!

23Jibonketumuu bukan uhoofoolawu wooliil, Ateemit foof fan abonketiil wo. Bale bukanabuku kan jootutumuu jibonket uhoofoolawu wooliil, Ateemit foof let abonketiil wo.

Yéesu li áfu' Toma

24Toma, ammuu akee li kúgoomaku kuŋen li kúḷubaaku, (an koonemuu foof Máḷuba), alakowut to nan Yéesu áfu'muu kufaalool.

25Muñe'e nan Toma áliiŋulomuu, kúgoom kaabuku li koonool: — Jijuujuk Amaaŋenawu! Bale Toma li aaniil: — Ijukutumuu káakumaku kata sidaajasu li kuŋenaku koola, ban iŋalutumuu husiikahu igo' tan sidaajasu sibaaŋimuu, ban foof iŋalut kaŋenom igo' li kahehaku koola, let íyinen.

26Muñe'e li baj kunak hutok li kúhaaji, kúgoomaku kata Yéesu li kulaañen kuwoog li eluufayi, ban Toma to lalakowe li buko. Wámbiilawu wata eluufayi ukuḷeenikuḷ, bale Yéesu li abil ayito hákiliil, ban li aan: — Kásuumaay kulako li bukuluul!

27Nan asaafiilumuu aban li aan Toma: — Uŋálul husiikahu hooli ukaan taate min ujuke kuŋenaku kúmbaam. Uŋálul kaŋenaku kooli min ugo' kahehaku kúmbaam. Jakum úwettoo, bale úyinen!

28Toma li aanool: — Amaaŋenawu úmbaam, li Ateemitawu úmbaam!

29Yéesu li aanool: — Min ujukommuu mó mújimuu li úyinen? Awólo, káyinenumuu lí ínje buko bajukutom!

Wahawu wájimuu Saŋ li akiic éliibalayi inye

30Yéesu lakankaan foof úhiisenum wájaahaleniye wameeŋe hákilkúgoomaku koola, wakiicuti li éliibalayi inye.

31Bale wahawu wakiicimuu li éliibalayi inye, ukiicikiic mantee li jíyinen kaanaku Yéesu ammuu Kilisita, okila ammuu Añiilawu ata Ateemit. Ban jíyinenumuu li akila, fan jíbajum buloŋabu li kajawaku koola.

Saŋ 21

Yéesu li amit áfu' kúgoom koono hutok li kúḷuba

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Fúlum tó, Yéesu li alaañ áfu’ kúgoomaku koola bata katantaku kata húwajahu hata Tibeeliyad. Muñe'e láfuliilumuu eeno.

2Simoŋ Fiyeel, li Toma (aaneyimuu Máḷuba), li Natanayeel (ata ésukayi yata Kaana li etaamayi yata Gálile), li bañiilabu báyinaabu bata Sebede, li kúgoom kúḷuba foof kata Yéesu, tin tano kulakowe.

3Simoŋ Fiyeel li aaniil: — Boot min ijow jambaal. Li koonool: — Olóli foof boot min jibil ujowaal. Maḷegen li kujow kújufo li busaana min kuwuj. Bale li ehukaayi inyu kujokut wahoowah.

4Nan banakabu bulakomuu li búkatenul, Yéesu li ajow ayito bata katantaku, bale kúgoomaku kuhaasut koon akila.

5Muñe'e Yéesu li aaniil: — Kufaalom, jijoojok siwol? Li koonool: — A’aa’.

6Yéesu li aaniil: — Jibet embaalayi kagebaku kúlilaku kata busaanaabu, fan jijok. Maḷegen li kubet embaalayi li emeeŋ siwol tib, gay kuyilaat kúñakul yó, mata yo bameeŋe siwol.

7Agóomawu an Yéesu aboolaatumuu li aan Fiyeel: — Laalu Amaaŋenawu! Nan Simoŋ Fiyeel ajamumuu kaanaku laalu Amaaŋenawu, li akaano wañawu woola mata akokoweenut, ban li afum alo li malamu.

8Kúgoom kaabuku li kuŋa’ busaanaabu min kúñakul embaalayi mameeŋe siwol boot bata katantaku. Mata tan kulakomuu boot li katantaku lóyiwut, iyilo líiŋ simeetal téemeel.

9Nan kúwalowulumuu li busaanaabu li kujuk to muwol malembeni li kujek kata sambun, li kúmbuulu.

10Yéesu li aaniil: — Jíŋalul jakee li siwolasu unsu san jikitemuu li jijok.

11Simoŋ Fiyeel li ajow ájufo li busaanaabu min añakumul ló embaalayi boot bata katantaku mameeŋe siwol sáamak. Sálako lómuu feh soono téemeel li kúyii kúḷuba li kuŋen li síhaaji. Bale maayeet min siwolasu simeeŋumuu, embaalayi ehaacowut.

12Yéesu li aaniil: — Jibil jitiñ. Anoowan li kúgoomaku akaañenut ageḹenool aanool: «Kama awu ommuu ayi?», mata kuhaase koon okila ammuu Amaaŋenawu.

13Yéesu li ajow akoojiil, ban li aŋa’ húmbuuluwahu agabeniil. Li aŋa’ foof jiwolaju agabeniil.

14Nan Yéesu ayitowulumuu li eketayi, umbu búhaajutool li áfu’ kúgoomaku koola.

Yéesu li alob li Fiyeel

15Nan kutiñumuu kuban, Yéesu li aan Simoŋ Fiyeel: — Simoŋ, awu ata Saŋ, mantee lufañonfañ haŋ min kufaali umbuke kufañommuu? Simoŋ li aanool: — Eéhe’ Amaaŋen, luhaase oon lifañifañ. Yéesu li aanool: — Ucookoo kúgalalaanaku kúmbaam.

Hulimahu hata Ateemit
© Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Yéesu li alaañen ageḷḷen Simoŋ búḷubut: — Simoŋ, awu ata Saŋ, lufañonfañ? Simoŋ li aanool: — Eéhe’ Amaaŋen, luhaase oon lifañifañ. Yéesu li aanool: — Ulako amataawu ata kúgalalaanaku kúmbaam.

17Yéesu li alaañen ageḷḷenool búhaajut aanool: — Simoŋ, awu ata Saŋ, lufañonfañ? Li jok Fiyeel ŋáa’, mata Yéesu lalaañenlaañen ageḷḷenool búhaajut aanool:

«Lufañonfañ?» Fiyeel li aanool: — Amaaŋen, awu jahaasumuu wahawu feh, luhaase oon lifañifañ. Muñe'e Yéesu li aanool: — Ucookoo kúgalalaanaku kúmbaam.

18Li maḷegenamu fan ilobi, nan ulako nomuu áfu’, lunaanaak usinja min ujow ban súumi. Bale nan ommuu li uhallen, fan uteb kuŋeni min akee asinjayi ban li ájowetumi ban ufañut ujow.

19(Yéesu lalollob loon muña'a, min áhiis buu Fiyeel ammuu li aket eeno, min asal Ateemit). Ban Yéesu li afamen aanool: — Unábul lí ínje!

Yéesu buko li ágoomawu an aboolaatumuu

20Muñe'e Fiyeel li ágegul, li ajuk búsoliil ágoomawu an Yéesu aboolaatumuu akila li ebil. (Agóomawu ummu akila kubile kulakomuu hutiñahu, li abendo alaañ li bagiŋabu bata Yéesu min ageḷḷenool aanool: «Anahaan, ayi ammuu li abeti li kuŋen bukan?»)

21Nan Fiyeel ajukumuu ágoomawu, li aan Yéesu: — Amaaŋen, ummu okila buu éemi li kaanool eeno?

22Yéesu li aanool: — Ifañumuu min aloŋ boot nan emmuu li ibil ílaañul, waa butumi bóomi bó? Awu únabul lí ínje!

23Muñe'e hulimahu unhu li hujamo li káyinenumuu kaanaku ágoomawu ummu let aket. Ban, Yéesu aanut Fiyeel ágoomawu ummu let aket, bale laanoosaan: «Ifañumuu min aloŋ boot nan emmuu li ibil ílaañul, waa butumi bóomi bó?»

24Agóomawu ummu okila humumool alobumuu kulimaku unku, ban li akiic ko. Ban ololaal luhaasaale oonaal kulimaku kan alobumuu, maḷegen.

Húwuñenumahu

25Yéesu lakankaan foof wah wakee wameeŋe. Ukiiceenimuu feh wano li wano, íyinenut mantee síliibalasu saateenumuu sikiici fan sile li adunaaye.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bakaanelabu

Bakaanelabu 1

1Téwofiil, lisaafi. Likiiculikiic min ilobi mata Yéesu, li éliibalayi yúmbaam yátinaalayi. Lilobilob íkibben mata wahawu feh wan Yéesu akaanumuu, li wan aliikenumuu bukanabuku yan no li húkitumahu,

2boot yok hunakahu nan Ateemit akaanoolumuu ajow boot li emitayi. Yéesu laḷuḷḷus bukan kulako kufootal átowum ajow boot li emitayi. Ban lalobiilob no wahawu feh wan kommuu li kukaan akila baje'e. Wahawu wan Yéesu aaniilumuu kukaan, li sembe sata Buyinumabu Banabaabu lálobum wó.

3Nan Yéesu aketumuu aban, li áfu' Kufootalaku kunak koono kúḷuba. Láfuliifu' min áhiisiil ñameeŋe kaanaku li maḷegenamu akila ummu li buloŋ, ban li alobiil mataJáyiiyaju jata Ateemit.

Yéesu li alob kasen Kufootalaku Buyinumabu Banabaabu

4Li líiŋ hunak hakee, Yéesu li alako hutiñ li Kufootalaku, li aaniil: — Jakum jíloyi ésukayi yata Yeelusalem. Bale jikob wahawu wan Atuubaawu alobumuu kasen, kájiyaku kan ilobuulumuu mata ko.

5Mata Saŋ Batiis li mal lábatiisewume bukanabuku. Bale taate kunak, Ateemit fan ábatiisewuul li Buyinumabu Banabaabu.

Yéesu li ajow boot li emitayi

6Muñe'e nan Kufootalaku kuwoog tomuu li Yéesu, li kugeḷḷenool koonool: — Amaaŋen, muñe'e lóomimuu li uyiten jáyiiyaju jata Isilayeel?

7Yéesu li aaniil: — Bukuluul utumuul ulet bo mata min jihaas nan taŋayi li kunakaku kommuu li kúliiŋ, mata Atuubaawu acob ko li húnongum hoola.

8Bale fan jibaj sembe nan Buyinumabu Banabaabu bommuu li búwalowul bubil bulako li bukuluul. No unnu, fan jilako bukan kalobe múmbaam ésukayi. Fan jilob múmbaam li ésukayi yata Yeelusalem, li etaamayi feh yata Súde li yata Samali, boot yok ban etaamayi ébanummuu.

9Nan Yéesu alobumuu kulimaku unku aban, Ateemit li aŋalool ájowetum boot li emitayi hákil Kufootalaku. Muñe'e kafaal li kúfibool hákiliil.

10Nan Kufootalaku kulakomuu kajukelaku li emitayi ban Yéesu alakomuu ejowayi, kánayine kúḷuba kakaanowe wañ wahiite li kuyaan kúfululiil tó.

11Kánayinaabuku kúḷubaaku li kooniil: — Kánayinaabuke káfummulomuu Gálile, kama wáa újiye li joono taatu li kaḷuyo haatiya emitayi? Yéesu ummu, an Ateemit aŋa'muu li bukuluul ájowetum boot li emitayi, fan abil álaañul foof manolamu loon jijukoolumuu li ajow boot ló.

Kufootalaku kata Yéesu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Muñe'e Kufootalaku li kúlaañum tin huyuuyahu hata unuunukenawu wan koonemuu Olíibiye boot Yeelusalem. Huyuuyahu unhu húloyiwut Yeelusalem. Tan hulakomuu boot Yeelusalem iyilo baj ekilomeet .

13Nan kúliiŋumuu Yeelusalem, li kuŋito kujow kulako li káfitaku dán kuwoogemuu. Káfitaku unku haatiya eluuf kulakowe. Kalako tomuu buko kommuu umbuke: Fiyeel, Saŋ, Saak li Andele, Fílib li Toma, Baatilime li Máciya, Saak an Alife abukumuu, Simoŋ alakomuu li hujojahu haaneyimuu Selot li Súd ata Saak.

14Buko feh kunaanaak kujamoo min kuwoog boot kaḷaw, famen to kanaale kukee. Li kanaalaabuku umbuku Mali ammuu jaaw ata Yéesu to lalakowe, li kutuyaku foof kata Yéesu.

Makiyaas li atowo ébahumayi yata Sudaas

15Li kunakaku unkumaa, bukanabuku káyinenumuu li Yéesu li kuwoog. Kalako tomuu kuyilo kúliiŋ téemeel li áyii. Muñe'e Fiyeel li ayito li tutiil min aaniil:

16— Kutuyom, wahawu wan Buyinumabu Banabaabu bulobumuu li Bakiicelabu búkibben, ufinfin min wóotiye ubaj. Buyinumabu Banabaabu búlobunlobum li butumabu bata Dayit mata Sudaas búkibben, áyabulumuu kayooŋaku kata bukanabuku kajokumuu Yéesu.

17Sudaas li huwoogahu hoololaal lalakoweene. Ban Ateemit laseneenoosen bulokabu banolabu li boololaal.

(

18Sudaas lakankaan majakut min kucaamool. Nan kucaamoolumuu, li aŋa' sídalamasu min anoom eŋam. Li eŋamayi inyu Sudaas aŋa'muu kaneew min akokoo. Ehuluŋayi yoola li élowumul ló elo eya húkowahu hata yo, min halahu húweelo min múyokolamu moola múfulul muyiisoo li etaam.

19Bukanabuku feh kakinumuu Yeelusalemli kujam wahawu wabajumuu Sudaas. Mó lí múji li kukaan eŋamayi inyu kajaw li elobayi yooliil. Kajawaku kata yo kooneyi «Hakeludama». Yo yommuu «eŋam yata húsim».)

20Fiyeel li alaañen aaniil: — Imban, wahawu unwu ukiicimuu li éliibalayi yata ukijenawu:

«Eluufayi yoola fan ekati bo. An let akin dó .» Li laañen kiic foof kaanaku:

«Akee aŋa' bulokabu boola .»

21-22«Muñe'e kama uḷusaal akee li kánayinaabuku umbuku min abil afamenolaal. Anáyinaawu ummu laate alako an amaate kayitowulaku kata Amaaŋenawu Yéesu li eketayi. Laate foof alako an anabe li alolaal nan Amaaŋenawu Yéesu anaake añaahoomuu tanootan li alolaal ló; kítum hunakahu nan Saŋ ábatiisemuu Yéesu boot yok hunakahu nan Ateemit aŋaloolumuu li alolaal ájowetum boot li emitayi.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Nan Fiyeel alobumuu ajow aban, kalako tomuu li kusen ujaw wata kánayine
kúl̥uba. Aahu kajawool Suseef an koonemuu Balisabaas, kajawool kaaku kooneyi
Súsutiis. Al̥úbutawu kajawool Makiyaas.

24Nan kusenumuu ujawawu kuban, buko foofiil feh li kul̥aw loon muñe'e:
«Amaaŋen, awu luhaase wahawu wammuu li buyinumabu bata anoowan feh.
Uhíisoli ayi li umbuke kúl̥uba lul̥usumuu,

25bánum li aŋa' ébahumayi yata Sudaas, li bulokabu ban usenoolumuu bata
Kufootalaku, ban akat tomuu min ajow ban emmuu boola.»

26Nan kul̥awumuu kuban, li kuñak kútuken kuyiliwum kuhaas ayi Ateemit
al̥usumuu. Muñe'e hútukenahu li hulo li Makiyaas, min kuŋalool kufamen to
li Kufootalaku kuŋen li ano.

Bakaanelabu 2

Buyinumabu Banabaabu li bubil bulako li káyinenumuu li Yéesu

1Nan hunakahu hata kagaanaku kaaneyimuu Fantokot húliiŋumuu, bukanabuku
káyinenumuu li Yéesu li kuwoog foofiil feh tin tano.

2Li kulako to, kál̥iil li kuyaan kúfulumul li emitayi. Kál̥iilaku unku kunokoonokoo
loon kál̥iil kata búlus báamak bátekulo. Li kubil kumeeŋen eluufayi dán
káyinenumuu li Yéesu kubahumuu.

3Muñe'e kalakomuu li eluufayi li kujuk wah wanokoole loon kúlelluf kata sambun.
Kúlellufaku unku li kugaboo, hanoohan li hujow hulo li an li bukanabuku
kalakomuu li eluufayi.

4Nan kúlellufaku unku kata sambunasu kubilumuu kulo li buko, foofiil feh li kuyab
Buyinumabu Banabaabu. Muñe'e li kulob silob sakee, anoowan loon Buyinumabu
Banabaabu bukaanimuu min ulob.

5Muñe'e li baj Yeelusalem Kusuwif kánayine kata káyinen. Kánayinaabuku
umbuku li sísukasu feh sata adunaayi kúfulumulo.

6Nan kujamumuu kál̥iilaku unku, búsukabu li buwoog. Muñe'e li kusego ŋáa', mata
anoowan li buko lajanjam bukanabuku káyinenumuu li kulob li elobayi yoola.

7Nan búsukabu busegomuu ŋáa' loon muñowu, bukanabuku li kunaak kugel̥̥en
koon: — Kama kánayinaabuku umbuku kalobemuu, inti kele buko feh bukan kata
Gálile?

8Buu nokoole anoowan li alolaal li ajamiil li kulob li elobayi yoola, yan abukimuu
li yo?

9Baje li alolaal bukan káfulumulo li etaamayi yata Faat, yata Medi li yata Elaam,
yata Mesofotami, yata Súde li yata Kafados, yata Font li yata Aasi.

10Baje káfulumulo foof li etaamayi yata Filiisi li yata Fanfili, yata Ejíf li yata
halaabahu hata Libi yakoojumuu Siilen. Babbaj foof kúfulumulomuu Lom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Babbaj to bukanabuku kafimmuu min kóomi Kusuwif, li bukanabuku kaŋa'muu bútinabu bata Kusuwifaku. Li baj bukan káfulumulo li etaamayi yata Kilet li yata Aalabi. Bale alolaal foofolaal feh lujamaaliijam li kulob, anoowan li elobayi yoola mata wahawu wáamakawu wan Ateemit akaanumuu.

12Búsukabu feh li busego ŋáa', ban buhaasut min boote buyinoo to. Muñe'e bukanabuku li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama file wahawu unwu waa ufañe ulob?

13Bale kukee li kunaak kujakakaay káyinenumuu li Yéesu min koon: — Umbuku manooman kúkalikali ŋáa'.

Fiyeel li alob li búsukabu

14Muñe'e Fiyeel li ayito akila li Kufootalaku kaabuku kuŋen li ano min alob butiya aan: — Bukuluul jammuu kutuyom Kusuwif, li bukanabuku feh kakinumuu Yeelusalem, joote jihaas wahawu unwe, ban li jijanten jak kulimaku kan emmuu li ilobuul.

15Jakum jiyinoo li joon bukanabuku umbuku kúkalikali, mata alolaal ummuwaal li ewaatuwayi yatoken li ebaalikenayi yata li bújom.

16Bale muñe'e kulimaku kan afulofetawuSoweel alobumuu, kubaje. Soweel lansaan:

17«Ateemit laane wahawu unwe wommuu li ubaj li kunakaku kúbanumaku: fan iŋa' li Buyinumabu búmbaam ikaan li bukanabuku feh. Fan ílobum li kuñooluul káyine, li kuñooluul kaale. Injé Ateemit fan íhiis maḷegenamu múmbaam kuñooluul kátit. Ban siñaakanasu sooluul, fan síhaasum maḷegenamu múmbaam li sísaahut.

18Li kunakaku unku, fan iŋa' li Buyinumabu búmbaam, isen kulokaabuku kúmbaam káyinaaku li kaalaaku. Fan ílobum li buko.

19Fan ikaan bukanabuku kujuk búhiisenum haatiya emitayi, li bújaahalenum baabe li etaamayi: fan baj húsim, li sambun li ufaal wata hakoo.

20Banakabu fan búlim. Huḷeeñahu fan hújunk loon húsim, tówum hunakahu hata Amaaŋenawu húliiŋ. Hunakahu unhu hata Amaaŋenawu, hunak háamak, hunak háyiineniye.

21Muñe'e anoowan ammuu ahooñ kajawaku kata Amaaŋenawu, fan afak .»

22Fiyeel li alaañen aaniil: — Kutuyom kata Isilayeel, jijanten kulimaku unke kan emmuu li ilobuul. Ateemit láhiisuuhiis ayi ammuu Yéesu akinumuu Nasalet. Mata Ateemit li Yéesu lákaanume bújaahalenumabu, li búhiisenum hákiluul. Ban bukuluul humumuul jihaas yo.

23Anáyinaawu ummu ammuu Yéesu, Ateemit lakatookat li kuŋenuul loon anong momuu. Ateemit lafinfin min ahaase ákibben, waa jommuu li jikaan Yéesu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jiŋalooŋa’ jisen bukan kákaanumut li Ateemit balewool, kumuk li ekuluwa dán kubaaŋoolumuu.

24Bale Ateemit li ayitenumulool li eketayi, min afakenool li sílaam sata eket. Mata li maḷegenamu eketayi ebajut sembe sanoosan li Yéesu.

25Li maḷegenamu Dayit lalollob mata Yéesu aan:

«Ikatut kajuk Amaaŋenawu hákilom. Mata ummu téetiwom, jakum bil iteelen.

26Wahawu unwu újimuu ésuumahukow li yoono li buyinumom. Ban kulim kata ésuumansuum li kúfulumul li butumom. Ban muñe'e, maayeet eniilayi yúmbaam yammuu li eket, fan eyooḷo li kákangum ló.

27Let ukat yaalom bándoo bata kaketumuu. Ban let ukatom, ínje jammuu ooli, min ifut li huyaak.

28Lúhiisonhiis útinawu wata buloŋabu. Fan ukaanom ibaj ésuumansuum yáamak hákili .»

29Fiyeel li afamen aaniil: — Kutuyom, lifañe min ilobuul ihant mata atuubawolaal ahaan Dayit. Dayit lakeeket min ahoki. Huyaakahu hoola hunhu taate li alolaal boot yok síyaat.

30Bale Dayit lakankaan afulofet. Lahahhaas kaanaku Ateemit lanunnuu aanool:

«Fan asen jáyiiyaju jammuu joola akee li bubukoolumabu boola, búsolool .»

31«Muñe'e Dayit lajuujuk ákibben kaanaku Kilisita fan ayitowumul li eketayi. Wahawu unwu újimuu li aan:

“Ateemit let akatool bata kaketumuu, ban eniilayi yoola let éfaḷ li huyaak .”

32«Mo emmuu, Ateemit layitenuuyitenul li eketayi Yéesu an ilobemuu loo. Ban alolaal foofolaal feh lumaataale kayitowulaku koola li eketayi.

33Ateemit latebenooteben ajow akaan kaŋenool kúli, min asenool Buyinumabu Banabaabu ban alobumuu kasen, min aŋa’ bo akaan li alolaal loon bukuluul humumuul jijukumuu, ban foof li jijam.

34Mata Dayit humumool ajowut boot haatiya emitayi. Bale lansaan:

“Amaaŋenawu Ateemit lansaan Amaaŋenawu úmbaam: Ubil ubah kaŋenom kúli,

35boot yok nan emmuu ikaani kulatooli úkakul .”

36«Muñe'e bukanabuku feh kata Isilayeel, koote kuhaas li maḷegen kaanaku: Yéesu an jibaaŋumuu li ekuluwaayi, akila humumool Ateemit akaanumuu alako Amaaŋen li Afakena.»

Bukan koono sínjunne síhaaji li kúyinen li Yéesu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

37Nan bukanabuku kujamumuu kulimaku kan Fiyeel alobumuu, li goliil li uyinum ŋáa'. Muñe'e li kugeḷḷen Fiyeel li Kufootal kaabuku kooniil: — Kútuyoli, kama muñowu áloli boot min jikaan buu?

38Fiyeel li aaniil: — Jibet búsol buloŋabu booluul buhaanabu, min jítiiwo jiŋa' buloŋ buwunkul. Banumuu, anoowan li bukuluul li ajow kúbatiisewool li kajaw kata Yéesu Kilisita, boot kabonket kata uhoofoolawu wooluul. Jikaan momuu, Ateemit fan asenuul kájiyaku kata Buyinumabu Banabaabu.

39Mata wahawu wan Ateemit alobumuu kasen, wooluul bukuluul li kuñooluul. Wata foof bukanabuku feh kakinumuu lóyi, bukanabuku feh kan Amaaŋenawu Ateemit oololaal ammuu li áhooñul.

40Fiyeel li alaañen alobiil kulim kameeŋe, boot kakaaniil kúyinen li boot kawankuleniil. Li aaniil: — Jífu' li bukanabuku kata muñe'e kajakutumuu, min Ateemit afakenuul.

41Li kúbatiise bukanabuku káyinenumuu hulimahu hata Fiyeel. Hunakahu unhu, bukanabuku kubilumuu kufamen to huwoogahu hata bukanabuku káyinenumuu li Yéesu, kuyilo kúliiŋ sínjunne síhaaji.

Buloŋabu bata káyinenumuu

42Muñe'e bukanabuku káyinenumuu li kuhanken to li kawoog, min kunaak kujanten kulimaku kan Kufootalaku kunaake kuliikeniilumuu. Li kujooŋoo to min kuloŋ buloŋ bata batuyaay, min kunaak kutiñum dín dáno, li kuhanken foof min kuḷaw Ateemit li mano.

43Ekole li elako li anoowan, mata Kufootalaku kunaanaak kukaan wah wameeŋe wájaahaleniye li búhiisenum bameeŋe.

44Káyinenumuu li Yéesu feh li kubaj kajamoo, ban li kuŋa' wahawu wan anoowan li buko abaje kukaan tin tano.

45Li kújula sitaamasu sooliil li wahawu wan kubajumuu, ban li kugaben sídalamasu san kubaj tomuu, min kusen anoowan loon afañumuu.

46Li kunaak kujow hunakoohunak kujow kuwoog li kayinoo kano, li Eluufayi yata Ateemit. Li kunaak kutiñ hutiñahu hooli dín dáno li siluufasu sooliil, li ésuumansuum ló, li buyinum bájoobiye.

47Li kunaak kukijen ukijen wata kasal Ateemit. Li kúsuum bukanabuku feh. Amaaŋenawu li anaak afamen hunakoohunak li huwoogahu hooliil, bukanabuku kan afakenumuu.

Bakaanelabu 3

Fiyeel buko li Saŋ li kufaken ánayine abobowe

1Li líiŋ hunak hakee, Fiyeel buko li Saŋ li kujow boot kaḷawaku kakaaneyimuu li Eluufayi yata Ateemit, ewaatuwayi éhaajutayi baŋeje, banakabu bakeḷe.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Muñe'e li baj ánayine akee abobowe, anaake abah akooj kámbiilaku kata Eluufayi yata Ateemit kan koonemuu «Kámbii Kajake.» Anáyinaawu ummu kábilum nan abukimuu labobowe. Hunakoohunak li kútebul ánayinaawu abobomuu kujow kuwalen tin kámbiilaku, bánum li ayili aḷaw sídalam bukanabuku kanokenemuu li Eluufayi yata Ateemit.

3Nan ánayinaawu abobomuu ajukumuu Fiyeel buko li Saŋ, buko balakowe li kunoken li Eluufayi yata Ateemit, li aḷawiil sídalam.

4Fiyeel buko li Saŋ li kujukelool ban Fiyeel li aanool: — Ujúkeloli.

5Anáyinaawu li aŋa’ sifintuwool feh akaan li buko. Mata lanaanaak ayinoo li aan fan kusenool wah ukee.

6Muñe'e Fiyeel li aanool: — Ibajut ehaaliis, ibajut éwulus iseni. Bale wahawu wan ibajumuu, liseni wo: li kajaw kata Yéesu Kilisita ata Nasalet, uyito ujow!

7Nan Fiyeel alobumuu ánayinaawu abobomuu loon muña'a aban, li átukool li kaŋen kúli boot min akaanool ayito. Kootaku kata ánayinaawu abobomuu li kuyaan kulit boot li siwagasu soola ló.

8Anáyinaawu abobomuu li ayaan ayitowul to háak, li átoŋ ajow. Li anab li Fiyeel buko Saŋ kunoken li Eluufayi yata Ateemit, mo lafunfumoolemaa ban li anaak asal Ateemit.

9Esúkayi feh li ejukool akila li ejowayi li kasalaku kata Ateemit.

10Nan ésukayi ejukumuu ánayinaawu, li ehaas yoon akila ammuu ánayinaawu abobomuu, anaake abahumuu tin kámbiilaku kata Eluufayi yata Ateemit kaaneyimuu «Kámbii Kajake» min anaak aḷaw wah. Muñe'e ekole yáamak li ejokiil, li kasego káamak mata wahawu wabajoolumuu úji.

Fiyeel li alob li ésukayi li Eluufayi yata Ateemit

11Muñe'e emmuu ánayinaawu aboboweenumuu akatoolut li Fiyeel buko li Saŋ, ésukayi feh li esego, min éteyoolul boot tin kulakomuu li kañumaku kata siyiilasu saaneyimuu «Siyiil sata Salomoŋ.»

12Nan Fiyeel ajukumuu loon muña'a, li aan ésukayi: — Kutuyom kata Isilayeel, wáa újiye li jisego mata kafakaku kan ánayinaawu ummu afakumuu? Wáa újiye li jinaak jíjukeloli loon muña'a, loon eenimuu li sémbewoli jífakenume ánayinaawu ummu? Mantee foof loon eenimuu mata kátuulaku kan áloli jítuulumuu Ateemit, jíkaanume ánayinaawu ummu ajow?

13Ateemitawu ata Abulaham, Isaak li Sakob, ammuu Ateemitawu ata situubawolaal sihaan, láhihhiis máyiineniyamu mata Yéesu ammuu alokaawu oola. Bukuluul humumuul jibetumuu Yéesu li kuŋen kata kunaahaanaku kata ésukayi, ban li jihoyool hákil Filat afañeenumuu min akatenool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Li jihoy Yéesu ammuu an anabe li an acole, min jilob Filat min ákatenuluul an amuke bukan.

15Muñowu jimukumuu anawu akilumuu buloŋabu. Bale Ateemit li ayitenumulool li eketayi, ban alolaal feh lumaataale.

16Muñe'e bukuluul jijuke ánayinaawu ummu. Jihaasool. Sembaasu sata kajawaku kata Yéesu sifakenoolumuu, mata áloli jíyinenyinen li akila. Káyinenaku unku kan áloli jibajumuu li Yéesu, kó kújimuu ánayinaawu ummu li afak hákiluul feh.

17«Bale muñe'e, kutuyom, lihaase een káhaasaati kújiwuulumuu li jikaan Yéesu loon jikaanoolumuu, bukuluul li kunahaanaku kooluul.

18Bale Ateemit lalollob ákibben li utum wata kufulofetaku fan álaam. Wahawu unwu lakaanumuu min ubaj.

19Muñe'e kama jibet búsol baloŋelabu booluul buhaanabu, min jílaañul boot bata Ateemit, bájum li abonket uhoofoolawu wooluul.

20Jikaan momuu, AmaaŋenawuAteemit fan asenuluul taŋ yata kayooḷo, ban fan aboñuluul Afakenaawu an afimmuu min aḷuseene boot li bukuluul, ammuu Yéesu.

21Bale muñe'e, Yéesu boot min afan alako li emitayi. Fan alako ló boot yok nan Ateemit ammuu alaañen wahawu feh uwunkulo, loon Ateemit humumool alobumuu kábilum nakee, li utum wata kufulofetaku, kammuu bukan kanabe.

22Li maḷegenamu, Móyiislansaan:

“Amaaŋenawu Ateemit ooluul fan áboñuluul afulofet loon ínje. Anawu ummu, fan alako akee li kutuyuul. Jijanten wahawu feh wan ammuu li alobuul.

23Anoowan li bukuluul aatutumuu ajanten afulofetawu ummu, fan áfunni li ésukayi yata Ateemit, min amuki .”

24«Ban foof kunakaku unke kan oomaamee li ko, kufulofetaku feh, kulollob mata ko kusemmenoo, kítum li Samiyeel boot yok kabilumuu búsolool.

25Kulimaku unke kan Ateemit alobumuu kakaan, lalollob ko boot li bukuluul jammuu bañiilabu bata kufulofetaku. Bukuluul foof jommuu bañiilabu bata húfaalumahu han Ateemit ajokoomuu li situubawuul sihaan, nan ammuu Abulaham:

“Li kuñooli léetummuu ísooniyen utoŋawu feh wata etaamayi .”

26«Bukuluul jijandumuu jíji Ateemit li áboñul alokaawu oola Yéesu, boot min áfulen anoowan li bukuluul li makaanelool majakut, min lako kásooniyen boot li bukuluul.»

Bakaanelabu 4

Fiyeel buko li Saŋ hákil huhaanaahu háamakahu hata Kusuwifaku

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Nan Fiyeel buko li Saŋ kulakomuu elobayi li ésukayi, élambaayi, li ahaanawu ata kufooyaaku kata Eluufayi yata Ateemit, liKusaduusiyeŋaku li kúliiŋul.

2Muñe'e súumutiil maayeet, min Fiyeel buko li Saŋ kunaake kuliikenumuu ésukayi, ban li kunaak koon Yéesu layitowuuyitowul li eketayi, min lako kama kaketumuu kuyilo foof kuyitowumul li eketayi.

3Li kujok Fiyeel buko li Saŋ kukuḷ boot yok hunak hukaten, mata banakabu bo bajone.

4Bale bukan kameeŋe li kalakomuu bajamabu bata Hulimahu Hásuumaahu, li kúyinen. Kánayinaabuku káyinenumuu, kuyilo kúliiŋ bukan koono sínjunne hutok.

5Li líiŋ hunak hukaten, kunahaanaku kata Kusuwifaku, li kuhaaniil, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, li kujoj Yeelusalem.

6Kalako tomuu li bajojabu umbu, buko kommuu Aan alakomuu álambaawu áamakawu, Kayif, Saŋ, Alekusandul li bukanabuku feh kata butoŋabu bata álambaawu áamakawu.

7Muñe'e li kúŋalul Fiyeel buko li Saŋ kubil kukaan li tutiil min kugeḷḷeniil kooniil: — Li sembe say, mantee foof li kajaw kata ayi jífakenume ánayinaawu aboboweenumuu?

8Fiyeel an Buyinumabu Banabaabu bumeeŋenumuu li aaniil: — Kunahaanake kata ésukayi, kuhaanake,

9jumbuku síyaat li kágeḷḷenoololi mata majake man jikaane an aboboweene, ban li jimit jígeḷḷenoli buu ánayinaawu ummu áfakenumi eeno.

10Joote jihaas bukuluul foofuul feh, li bukanabuku feh kata Isilayeel kaanaku: ánayinaawu ummu ammuu hákiluul, li kajawaku kata Yéesu Kilisitaata Nasalet láfakume. Yéesu Kilisita an jibaaŋumuu li ekuluwaayi, ban Ateemit li ayitenumulool li eketayi.

11Yéesu akila Bakiicelabu bulobumuu moola boon:

«Huyitikahu han bukuluul kuteefaabuku jihoyumuu, ho hubile hulakomuu huyitikahu hútinaalahu .»

12Li Yéesu bale an ayilo ábajum buloŋabu bábaneliitumuu. Mata bajut an li etaamaye an Ateemit áboñulo bukanabuku, ábute li Yéesu, boot kafakenolaal.

13Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku li kujuk koon Fiyeel buko li Saŋ kulollob li kabaneyiil. Nan kuhaasumuu koon kujangawut, ban foof kulet bukan káamak, li kusego ŋáa'. Li kuhaas foof koon Fiyeel buko li Saŋ kunaanaak kunaboo li Yéesu.

14Bale li kujuk ánayinaawu aboboweenumuu mafake, ban li ayito to hákiliil, kuyilaat kulobiil hulim.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Muñe'e li kooniil kúfu’ li huwoogahu hata huhaanaahu, min buko humumiil kulako kátalloo mata hulimahu unhu.

16Li kugeḷḷenoo koon: — Boot min ukaanaal kánayinaabuku umbuku buu? Mata li maḷegenamu kukankaan búhiisenum bájaahaleniye, ban bukanabuku feh kata Yeelusalem kuhaase. Alolaal humumolaal uyilaataal uceeŋaal.

17Bale muñe'e unuuloolaaliil oonaaliil jakum kulaañen kulob an li kajawaku kata Yéesu, jakum bil kafakenaku kan kufakenumuu ánayinaawu aboboweenumuu kuhaŋ majamo li ésukayi.

18Muñe'e li kulaañen kúhooñul Fiyeel buko li Saŋ min kooniil kuyaan kukat makat elob ésukayi li kaliikeniil li kajawaku kata Yéesu.

19Bale Fiyeel buko li Saŋ li kooniil: — Jitiib bukuluul humumuul min jijuk, mantee coccol hákil Ateemit, min áloli jihoy bátuul Ateemit, min jítuuluul.

20Mata áloli jiyilaat jikat balobut wahawu wan jijukumuu, li wan jijamumuu.

21Muñe'e kunahaanaku kata Kusuwifaku li kulaañen kunuuloo Fiyeel buko li Saŋ, ban li kukateniil. Kujukut li buko majakut man kóotummuu kútekumiil, mata ésukayi feh enaanaak esal Ateemit mata wahawu wabajumuu.

22Simitasu sata ánayinaawu an kufakenumuu jáahaleni, sihaŋe kúyii kúḷuba.

Kaḷawaku kata káyinenumuu

23Nan kunahaanaku kata Kusuwifaku kuyaane kukatenuliimuu, Fiyeel buko li Saŋ li kujow kunaben kufaaliil, min kuhebiil wahawu feh wan kunahaanaku kata élambaayi li kuhaanabuku kulobumuu.

24Muñe'e nan káyinenumuu kujamumuu kulimaku kan Fiyeel buko li Saŋ kulobiilumuu, li kuḷaw Ateemit li mano koon: — Anahaan, awu humumi úwuwenumuu emitayi, li etaamayi, li halahu, li wahawu feh wáami dómuu.

25Awu humumi úlobummuu, li sembe sata Buyinumabu Banabaabu, li butum bata átuubawoli ahaanDayit, ammuu aloka ooli oon:

«Wáa újiye búsukabu feh li buyitowul li etindihuuñ ló? Wáa újiye li kunaak kukaaḷo li kúsonoo boot li Amaaŋenawu?

26Kúyiiyaku kata etaamayi li kubil kucaaḷ boot hutiik, kunahaanaku kata sísukasu li kufam tin tano boot hutiik li Amaaŋenawu, li Afakenaawu ammuu oola .»

27«Mata li maḷegenamu, li ésukayi inye Elod, li Fons Filat, li bukanabuku kákaanumutumuu li awu Ateemit baleyi, li kata Isilayeel, kufamumuu min kutiik alokaawu ooli anabaawu ammuu Yéesu, an uḷusumuu alako Afakenaawu.

28Muñowu kukaanumuu min wahawu feh wan ufinumuu min uyinoole kakaan yan no, li sembaasu sooli li húfañumahu hooli, ubaj.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Amaaŋen, muñe'e lujuke min kunuuloolemuu li áloli. Usénoli, áloli jammuu kulokaabuku kooli, sembe sata min jilob hulimahu hooli li kábanewoli.

30Uhíis sembaasu sooli mantee bukan kásomute li kufak, búhiisenum, li wah wájaahaleniye li úkaanumi li kajaw kata alokaawu uya anabaawu ammuu Yéesu.»

31Nan kubanumuu kaḷawaku, etaamayi li egoloo tan kuwoogumuu. Buyinumabu Banabaabu li bubil bulako li buko foofiil feh, min kunaak kulob hulimahu hata Ateemit li kabaneyiil.

Káyinenumuu li kuŋa' wahawu wan anoowan abajumuu kukaan tin tano

32Muñe'e káyinenumuu li Yéesu li kujokoo loon an ano, min kubaj kayinoo kano, li hulim hano. Bajut an li buko aane wahawu wan abajumuu woola balewool, bale wahawu wan kubajumuu wooliil foofiil feh.

33Kufootalaku Yéesu li eketayi. Ateemit li ásooniyeniil foofiil feh li káji káamak.

34Bajut an li buko agaye wah. Mata kabajumuu etaam li kújula yo, kabajumuu siluuf li kújula so kuban, li kúŋalul sídalamasu sata bunoomabu kubil,

35kusen kufootalaku. Sídalamasu unsu li kaŋa' so kugaben anoowan loon afañumuu.

36Muñowu foof bajumuu ánayine akee aan koone Suseef alakoweaŋatak, ban li abuki li étebelemukayi yata Ciif. Kufootalaku li kukaanool kajawaku kaaneyimuu Balunabaas, (yo yommuu, an awankulene bukan). Suseef li abaj etaam,

37muñe'e li anoom etaamayi, min áŋalul sídalamasu abil asen kufootalaku.

Bakaanelabu 5

Ananiyaas buko Safiila li kúmal kusen Buyinumabu Banabaabu

1Muñe'e ánayine akee an koone Ananiyaas, li kujamoo li aseekool Safiila, min kunoom etaam yan kukile.

2Ananiyaas li aŋa' bugeb bakee bata sídalamasu, ban li aŋa' saasu sasaŋomuu ajow asen kufootalaku. Aseekool Safiila lahaase aan mo lakaane.

3Bale Fiyeel li aanool: — Ananiyaas, kama wáa újiye Sayitaane li anokeni li buyinum, min úmal usen Buyinumabu Banabaabu? Luŋaŋŋa' bugeb bakee bata sídalamasu sata etaamayi yan újulamuu.

4Kama etaamayi inti awu ukil yo tówum újula yó? Ban nan újula yómuu uban, inti sídalamasu sooli? Kama wáa újiye li ujok li buyinumi min ukaan bakaanelabu umbu? Awu inti bukan lúmale usen, bale Ateemit lúmalumuu usen.

5Nan Ananiyaas ajamumuu kulimaku unku, li ayaan alo to li aket. Ekole yáamak li ejok bukanabuku feh kajamumuu wahawu wabajumuu Ananiyaas.

6Muñe'e báfu' li bubil buḷiim Ananiyaas, ban li butebool bujow buhok.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Nan kuhokumuu Ananiyaas jow lehen siwaatu síhaaji, aseekool Safiila li ánokenul dán kufootalaku kulakomuu, bahaasut mabaje.

8Fiyeel li agel̥̥enool aanool: — Safiila ulobom mantee sídalamasu unse bale, sommuu bunoomabu bata etaamayi yooluul? Safiila li aanool: — Eéhe', so unsu bale.

9Muñe'e Fiyeel li aan Safiila: — Kama buu kaane li jijamoo awu li áyini, min jibuntoo Buyinumabu bata Amaaŋenawu? Ujanten, bukanabuku katebumuu áyini kujow kuhok, kumbuka li yaan kámbiilaka, ban awu humumi foof fan kutebi kújowetum kujow kuhok.

10Safiila li ayaan alo to li kootaku kata Fiyeel, li aket. Nan báfulabu búnokenulumuu kúliiŋul, li butook to Safiila makete. Li butebool bujow buhok kooj tan buhokumuu áyinool.

11Ekole yáamak li ejok ejanguwayi feh, li bukanabuku feh kajamumuu wahawu wabajumuu.

Kufootalaku li kunaak kukaan wah wájaahaleniye wameeŋe

12Muñe'e kufootalaku.

13Bajut an li káyinenutumuu li Yéesu, akaañene ajow ágiiwoo li káyinenumuu. Bale ésukayi li enaak esaliil ŋáa'.

14Búsuk báamak bata kánayine li kanaale, banaake buhaŋ mameeŋ buyinno bo, li búyinen li Amaaŋenawu min bubil bufamen huwoogahu hata káyinenumuu.

15Bukanabuku li kunaak kútebul kásomutumuu boot li útinawu. Kúliiŋul li kukaaniil kuhinto li ukal̥ li ufeek, bájum Fiyeel ájowum tómuu, élingaayi yoola bale li eyili ego kukee li buko.

16Muñe'e búsuk bameeŋe li bubilumul foof li sísukasu sakoojumuu Yeelusalem. Li kútebul kúsontaaku kooliil, li bukanabuku kan uyinumawu wajakutumuu újufomuu. Buko foofiil feh li kufak.

Li kujok kufootalaku kukul̥

17Muñe'e álambaawu áamakawu li kanabumuu li akila, kammuu li hujojahu hata Kusaduusiyeŋaku, li kutiga kufootalaku. Li kujamoo min kúlaamen kufootalaku.

18Li kujok kufootalaku kujow kukul̥ li hukul̥ahu hata ésukayi.

19Bale li líiŋ li hukahu, amalaka ataAmaaŋenawu li ábabul wámbiilawu wata hukul̥ahu, min akaan kufootalaku kúfu', ban li aaniil:

20— Jijow boot li Eluufayi yata Ateemit, jijow jilob bukanabuku kulimaku feh kata buloŋabu umbe buwunkulabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Kufootalaku li kukaan loon amalakaawu alobiilumuu. Li líiŋ yaan li bújom bíb, li kujow boot li Eluufayi yata Ateemit kujow kuliiken dó bukanabuku mata buloŋabu buwunkulabu. Muñe'e álambaawu áamakawu li kanabumuu li akila, li kuhooñkuhaanaku boot bajoj, bata hujojahu háamakahu hata Kusuwifaku. Li kuboñ bukan boot min kujow kúŋalul kufootalaku li hukuḷahu.

22Bale nan kufooyaaku kata hukuḷahu kúliiŋumuu, kutookut kufootalaku li hukuḷahu. Li kúlaañul boot bata hujojahu kúŋejul, li kooniil:

23— Jílilliiŋ, li jitook wámbiilawu wata hukuḷahu makuḷi jak, ban kufooyaaku kata hukuḷahu buko to tin wámbiilawu. Bale nan jíbabulumuu wámbiilawu wata hukuḷahu, jijukut ló an.

24Nan anahaanawu ata kufooyaabuku kata Eluufayi yata Ateemit li kunahaanaku kata élambaayi, kujamumuu kulimaku unku, kuhaasut buu kóomi li kuyinoo eeno mata kufootalaku. Li kunaak kugeḷḷenoo waa ubaje.

25Bale akee li abil aaniil: — Jijanten! Kánayinaabuku kan jijokumuu jibab li hukuḷahu, kumbuku li Eluufayi yata Ateemit li kaliiken ésukayi.

26Muñe'e anahaanawu ata kufooyaabuku kata Eluufayi yata Ateemit, li aŋa' bukanabuku koola min kujow kúlaañenul kufootalaku. Bale kúlaañenulootiil li sembe, mata kúkolikoli min ésukayi etekiil kuyitik.

27Nan kúlaañenulumuu kufootalaku kúliiŋul, li kújowetumiil kujow kukaan hákil huhaanaahu háamakahu hata Kusuwifaku. Alámbaawu áamakawu li ageḷḷeniil aaniil:

28— Jíhileenuuhi li kabane min jiliiken ésukayi wah li kajawaku kata ánayinaawu ummu. Bale muñe'e jíjiye kata Yeelusalem feh li kujam wahawu wan jiliikenemuu li wo ésukayi. Ban jifañe min joon áloli jíjiye li aket.

29Fiyeel li kufootal kaabuku li kooniil: — Alóli jihaŋ mafañ min jikaan wahawu wan Ateemit alobumuu, wan bukanabuku kulobumuu.

30Ateemit ata situubawolaal sihaan, layitenuuyitenul li eketayi Yéesu, an jimukumuu li ekuluwaayi dán jibaaŋoolumuu.

31Ateemit li ateben Yéesu, ban li aŋalool akaan kaŋen kúli. Li akaanool alako Anahaan áamak li Afakena, bájum kata Isilayeel li kuyili kútiiwo kuŋa' buloŋ bawunkul, min uhoofoolawu wooliil ubonketi.

32Alóli húmumoli, li Buyinumabu Banabaabu ban Ateemit asenumuu bukanabuku kátuuloomuu, jimaate wahawu unwu feh wabajumuu.

33Nan kata hujojahu háamakahu kujamumuu kulimaku unku, kuuñiil li kulit. Li kufañ min kumuk kufootalaku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Bale li baj akee li buko alakowe Afaaliisiyeŋ, an koone Gamaliyel. Gamaliyel anahaan ata kaliikenemuu bukanabuku eluwaayi yata Móyiis, an ésukayi feh eluukene ŋáa'. Li alob min kukaan kufootalaku kúfu' kujow kulako tíyaŋ jatit.

35Nan kufootalaku kúfu'muu, Gamaliyel li aan huhaanaahu: — Isilayeel, ban li jíkaanum wahawu wan jiyinoomuu min jikaan kánayinaabuku umbuku.

36Fiyowolut ŋáa', nan Tewodaas áfululumuu, min anaak aan akila an áamak. Kánayine kayilo kúliiŋ síteemeel sibakii li kunab li akila. Bale nan kumukoolumuu, bukanabuku kanaake kunabumuu li akila li kuyiisoo, ban an alaañenut ajam mooliil.

37Nan fú' tómuu, Sudaas abilimulomuu Gálile, li áfulul káyiilaku nan ésukayi ecobimuu. Li áji bukan kameeŋe li kunab li akila. Bale akila foof nan kumukoomuu, bukanabuku feh kanaake kunabumuu li akila li kuyiisoo.

38Muñe'e boot min ilobuul eenuul: jikat kánayinaabuku umbuku min kujow, ban jakum jikaaniil wahoowah. Mata nokoomuu loon wahawu wan kufañumuu li wan kukaanemuu li wo, li kayinoo kata bukan ubilumulo, fan ubil uban.

39Bale nokoomuu loon wahawu wan kukaanemuu li wo, li Ateemit ubilumulo, let jiyili jikajen wo. Ban li jíkaanum jakum jibil jitiik li Ateemit! Bukanabuku kata hujojahu li koon hulimahu han Gamaliyel alobiilumuu hujaajak.

40Muñe'e li kúhooñul kufootalaku min kutekiil kuban, li kooniil jakum kulaañen kúlobum li kajawaku kata Yéesu, ban li kukateniil.

41Kufootalaku li kúfu' li hojojahu li ésuumahukow ló, mata min Ateemit ajokiilumuu bukan katooke min kucoociil mata kajawaku kata Yéesu kúji.

42Muñe'e hunakoohunak, kufootalaku li kunaak kuliiken bukanabuku, ban li kuwaaleyiil Hulimahu Hásuumaahu, li Eluufayi yata Ateemit li siluufasu, kaanaku Yéesu ammuu Afakenaawu.

Bakaanelabu 6

Bukan hutok li kúḷuba li kuḷusi boot kalamben kufootalaku

1No unnu, kúgoomaku li kuhaŋ mameeŋ. Muñe'e Kusuwifaku káyinenumuu li Yéesu ban li kunaak kulob kugilekaay, li súumaatiyiil li Kusuwifaku kaabuku káyinenumuu li Yéesu ban li kubuki li etaamayi yata Falesitiin. Kunaanaak koon Kusuwifaku kata Falesitiin kujokut kanaalaabuku kooliil kahokumuu kúyiniil, loon kujokumuu kooliil nan kugambulenemuu hunakoohunak hutiñahu.

2Muñe'ekufootalaku li kuhooñ bajoj kúgoomaku feh min kooniil: — Colut min áloli jikat kawaaleyaku kata hulimahu hata Ateemit, min jijow kagambulen hutiñ.

3Wahawu unwu újimuu, kútuyoli, jiḷus li bukuluul kánayine hutok li kúḷuba. Fan kulako bukan kan ésukayi éwooluwe, bukan kan Buyinumabu Banabaabu bóomi li buko ŋáa', ban li kújallo, min ukataaliil bulokabu umbu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Bale áloli, fan jijooŋoo to li kaḷawaku li kawaaleyaku kata hulimahu hata Ateemit.

5Kulimaku unku kan kufootalaku kulobumuu, li kúsuum ŋáa' búsukabu feh balako tomuu li bajojabu. Muñe'e li kuḷus Ecen, alakomuu an ata káyinen li an an Buyinumabu Banabaabu bulakowe li akila ŋáa'. Li kuḷus foof Fílib li Fulokool, Nikanool li Timoŋ, Falimenaas li Nikola áfulumulomuu li ésukayi yata Antiyok, ban li áyineneen no li bútinabu bata kusuwifaku tówum áyinen li Yéesu.

6Nan kuḷusiilumuu kuban, li kuŋaliil kujow kúhiis kufootalaku, min kuŋa' kuŋeniil kuwalen li buko, ban li kuḷaw boot li buko.

7Hulimahu hata Ateemit li hunaak huhaŋ majamo huyinno bo. Kúgoomaku li kuhaŋ mameeŋ li ésukayi yata Yeelusalem. Kúlamba kameeŋe li kúyinen li Yéesu.

Hujokahu hata Ecen

8Emmuu Ecen lababbaj káji káamak hákil Ateemit li sembe, li anaak akaan wah wájaahaleniye ŋáa' li búhiisenum báamak hákil ésukayi.

9Muñe'e kukee li bukanabuku kanaake kuwoogumuu li eluufayi yata kaḷawaku. Li kulako búwonnoo li Ecen.

10Bale kuyilaat kuheek Ecen li kulim, mata lanaanaak álobum li bújallowabu ban Buyinumabu Banabaabu busenoomuu.

11Muñe'e li kucaam kánayine min kánayinaabuku koon: — Jijamoojam li agel Móyiis li Ateemit!

12Li kúkiŋul búsukabu, li kunahaanaku, li kaliikenemuu ésukayi eluwaayi ésukayi eluwaayi yata Móyiis, min kubil kujok Ecen kújowetum boot bata Hujojahu háamakahu hata Kusuwifaku.

13Li kulaañen foof kúŋalul bukan, kanaake kúmal kuya li Ecen koon: — Anáyinaawu ummu akatut elob kulim kajakut aya li eluufayi yata Ateemit yanabaayi, li eluwaayi yata Móyiis!

14Jijamoojam li aan, Yéesu ata Nasalet fan ahum eluufayi yata Ateemit, ban li átiiw bakaanelabu búbuti li ban Móyiis aliikenolaamuu.

15Muñe'e bukanabuku feh kalakomuu li Hujojahu háamakahu, li kuŋa' kúkiliil feh kuya li Ecen. Li kujuk koon buulabu bata Ecen bunokoonokoo loon bata amalaka.

Bakaanelabu 7

Kulimaku kan Ecen alobumuu hákil hujojahu

1Muñe'e Alámbaawu áamakawu li ageḷḷen Ecen aanool: — Mantee kulimaku kan kulobumuu kuya li awu, maḷegen?

2Ecen li aaniil: — Kutuyom li situubawom, jijantenom. Ateemit ata máyiineni, láfuffu' atuubawolaal ahaan Abulaham, nan alakomuu li etaamayi yata Mesofotami, tówum ajow akin Haalaŋ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Ateemit li aanool, «Ufú’ li etaamayi yata Mesofotami yammuu yooli, li butoŋabu booli, min ujow boot li etaamayi yan ínje emmuu li íhiisi .»

4Maḷegen Abulaham li áfu’ li etaamayi yata kata Kalide, min ajow akin Haalaŋ. Fúlum tó, atuubaawu ata Abulaham li aket. Muñe'e Ateemit li áfunnul bó Abulaham abil akin li etaamayi inye dán jikinumuu muñe'e.

5Ateemit asenut to Abulaham etaam, maayeet jitaam jatit jale'e li kaat. Bale Ateemit li aanool fan asenool etaamayi, ban bubukoolumabu boola fan bukil yo búsolool. Ban no unnu, Abulaham akila babajolut añiil.

6Ateemit li alob Abulaham aanool: «Bubukoolumabu booli fan bulako ejawoola li etaam yalet yooliil. Fan kulako bo emiikeel, ban fan kúlaateniil simit soono síteemeel sibakii.

7Bale fan itiib bukanabuku kammuu kukaaniil emiikeel. Fúlum tomuu, fan kúfulul bó kubil kumanenom li etaamayi inye .»

8Ban, Ateemit li ajok Abulahamhúfaalum. Búhiisenumabu bata húfaalumahu unhu, bo bommuukateyen búkut. Sakob foof li ateyen búkut kuñoolool kuŋen li kúḷuba, kammuu situubawolaal sihaan.

9«Bale situubawolaal sihaan li sitiga Suseef, min sijokool sinoom bukan, min kújowetumool boot Ejíf kujow kukaan amiikeel. Bale Ateemit li alako li akila.

10Muñe'e Ateemit li ákotul Suseef li sílaamasu soola feh, ban li asenool bújallo ban li akaanool ásuum Faalawoŋ alakomuu áyiiyawu ata Ejíf. Ayíiyawu li aŋa’ Suseef akaan águubelunaalawu ata Ejíf, li ata káyiiyaku.

11Muñe'e bamuufaay li bubaj li etaamayi feh yata Ejíf li yata Kanaan. Sílaamasu sata bukanabuku li siluuk ŋáa’. Situubawolaal sihaan sibajut wah wan sóomi sitiñ.

12Nan Sakob ajamumuu kaanaku edenfeteŋ ebabbaj li etaamayi yata Ejíf, li aboñ kátinaala situubawolaal sihaan.

13Nan kulaañumuu búḷubutabu kúliiŋ, Suseef li akaan kutuyool min kuhaasool. Muñe'e Faalawoŋ li ahaas Suseef het buu laam.

14Suseef li aboñ kujow kúŋalulool atuubawool Sakob, li butoŋabu boola feh. Buko foofiil feh koono kúyii kúhaaji li kaat.

15Sakob li ajow boot Ejíf, ban aketumuu. Bo foof situubawolaal sihaan siketumuu.

16Li kújowetum sihuluŋasu sooliil kujow kuhok li ésukayi yata Sicem, li huyaakahu han Abulaham anoomumuu li sídalam li bañiilabu bata Hemool.

17«Muñe'e nan taŋayi elehenumuu nan Ateemit ammuu li akaan wahawu wan alobumuu kakaan boot li Abulaham, bukanabuku koololaal li kumeeŋ, ban li kunaak kuhaŋ mameeŋ kuyinno bo li etaamayi yata Ejíf.

18Bale li líiŋ nakee, kata Ejíf li kubaj áyii akee. Ayíiyawu ummu ahaasut Suseef.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Ayíiyawu li abunt bukanolaal, ban li álaamen situubawolaal sihaan. Li atuuŋiil kúfulenul bañooliil bakitemuu li bubuki kukat tíyaŋ, bájum li kuket.

20No unnu, Móyiis li abuki. Li akaan añiil ajake hákil Ateemit. Li kulaahenool kuḷeeñ kúhaaji li eluufayi yata atuubawool.

21Nan sibukoolawool sikatoolumuu tíyaŋ, ásungutaawu ata áyiiyawu ata Ejíf li aŋalool ajow ágoocul, min ajokool loon añiil an akila humumool abuke.

22Muñe'e Móyiis li aliiken wahawu feh wan kata Ejíf kuhaasumuu, min alako an áamak li balobelool, li foof bakaanelool.

23«Nan Móyiis abajumuu simit kúyii kúḷuba, li abaj kayinoo kata min ajow ajukul kutuyool kata Isilayeel.

24Muñe'e nan Móyiis ajowumuu áliiŋ, li ajuk an ata Ejíf akila li búḷafut akee li kata Isilayeel. Móyiis li alaañ bata anawu an kulakomuu búḷafutabu. Li ajow bulukenabu boola, li atek anawu ata Ejíf, li amukool.

25Móyiis lanaanaak ayin li aan kutuyool kata Isilayeel fan kúnaanum koon Ateemit fan ájowum li akila, min afakeniil. Bale kúnaanumut.

26Nan tikatenumuu, Móyiis li ajuk bukan kúḷuba kata Isilayeel kalakowe bútekoo. Li afañeen min akaaniil kujamoo. Li aaniil: “Kufaalom, bukuluul batuyaay. Wáa újiye li joono li búḷafutoo?”

27Bale alakomuu kútekaku kata afaalool, li ahalab Móyiis alaañen li kakaŋ, ban li aanool: “Ayimaa akaani ulako ánahaanoli li átiibawoli?

28Waa, lufañe min umukom loon umukumuu huken ánayinaawu ata Ejíf?”

29Nan Móyiis ajamumuu kulimaku unku, li atey ajow ayolo li etaamayi yata Majaŋ. Li abaj bo kuñiil kúḷuba káyine.

30«Nan bajumuu simit kúyii kúḷuba, amalaka ata Amaaŋenawu li áfu’ Móyiis li sambun sata huñob hátife, li kayiinaayaku kata huyuuyahu hata Sinaay.

31Móyiis li asego ŋáa’ nan ajukumuu bajukelabu umbu. Muñe'e nan ayinno bomuu boot min ajow akooj min ajuk jak, li ajam hulimahu hata Amaaŋenawu li hoonool:

32“Injé emmuu Ateemitawu ata situubayi sihaan. Injé emmuu Ateemitawu ata Abulaham, ata Isaak li ata Sakob .” Móyiis li ateelen kateelen kata kákoli, ban akaañenut alaañen ajuke.

33Amaaŋenawu li aanool: “Ufúlen sidallaasu sooli, mata tan uyitomuu etaam yañawo.

34Lijuke sílaamasu sata ésukayi yúmbaam li etaamayi yata Ejíf. Lijame kúḷiilaku kooliil, ban líwalowulo boot kafakeniil. Muñe'e ubil min iboñi boot Ejíf .”

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

35«Móyiis an kata Isilayeel kuhoyumuu, min koonool: “Ayimaa akaani ulako anahaan li atiiba?”, akila Ateemit áboñulumuu abil alako anahaanawu li afakenaawu ooliil, li búlambenum bata amalakaawu áfuloomuu li huñobahu.

36Móyiis akila áfulenulumuu kata Isilayeel li etaamayi yata Ejíf. Láfulenumuliifulen ló li bakaane bájaahaleniye, li búhiisenum, li etaamayi inyu, tin husamuwahu Hájunkaahu, li híndo kayiinaayaku jow baj simit soono kúyii kúl̥uba.

37Móyiis amite alobumuu kata Isilayeel aaniil: “Ateemit fan áboñuluul afulofet loon ínje. Anawu ummu fan alako akee li kutuyuul .”

38Móyiis aakenumuu kata Isilayeel, kawoogumuu li kayiinaayaku. Akila alakomuu li tutoolayi yata situubawolaal sihaan, li amalakaawu anaake alobumuu li akila, li huyuuyahu hata Sinaay. Akila Móyiis, Ateemit asenumuu kulimaku kata buloŋabu boot li alolaal.

39«Bale situubawolaal sihaan sifañut sítuul kulimaku kata Móyiis. Li kuhoyool, ban li kuyinoo elaañ boot Ejíf.

40Muñe'e li koon Aaloŋ: “Ukaan kuteemit boot li alolaal, kaate kunaak kujow kúyabolaal hákil. Mata Móyiis áfunnulolaamuu Ejíf, uhaasutaal waa ubajool.”

41Kata Isilayeel li kuhaañ no unnu hulaaha hata ebe hulako ateemitawu ooliil, ban li kukaan ho kasila; min kubaj ésuumahukow yáamak li wahawu wan buko humumiil kulokumuu li kuŋeniil.

42Nan kukaanumuu loon muña'a, Ateemit li abetiil búsol. Li akatiil min kumanen búwuwenumabu bajukeyimuu li emitayi, loon kiicumuu li éliibalayi yata kufulofetaku, kaanaku:

“Isilayeel! Mantee sínuukuleŋasu san jisilamuu, nan jilakomuu li kayiinaayaku simitasu kúyii kúl̥uba, ínje jisila so?

43Laalu kayuntaku kata ateemitawu an koonemuu Molok, li kambuwaku kata ewuutayi yata ateemitawu ooluul an joonemuu Leefaŋ, jitebe. Koonosoono kuteemit kalet Ateemit, kan jihaañumuu min jinaak jimaneniil. Wahawu unwu újimuu fan ikaan min kujokuul kújowetum boot ban haŋe máloyi Babiloon .”

44«Situubawolaal sihaan kayuntaku káhiisumuu kaanaku Ateemit ummu li buko, kookene li kayiinaayaku. Kayuntaku unku Móyiis lakankaan ko kunokoo li kan Ateemit aanoomuu akaan. Mata lansaan Móyiis akaan ko loon kan ajukumuu kunokoomuu.

45Muñe'e li fiyo, situubawolaal sihaan li siyab kayuntaku. Li kunoken li ko li etaamayi yata bukanabuku kan Ateemit akesoomuu hákiliil, nan Sósuwe aakeniilumuu. Kayuntaku li kulako ló boot yok nan taŋayi yata Dayit.

46Dayit li ásuum Ateemit. Muñe'e li al̥awool min ateef eluuf boot li Ateemit ammuu Ateemitawu ata Sakob.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Bale Salomoŋ abile ateefumuu Ateemit eluuf.

48«Bale Ateemit ata haatiya akinut li siluuf san kuŋen bukan kuteefe. Loon afulofetawu alobumuu:

49“Amaaŋenawu li aan: Emitayi yommuu efenjeŋayi yata jáyiiyaju júmbaam, etaamayi li elako húlembenum kootom. Kama eluuf buu joote jiteef boot lí ínje? Ban tay leete inaak iyooḷo?

50Kama inti ínje humumom íwuwene wahawu unwu feh?”»

51Ecen li afamen aan: — Bukuluul bukan kájamaatiye! Jiŋalut Hulimahu hata Ateemit jikaan li uyinumuul, ban li jihoy bajanten ho. Jihoohoy Buyinumabu Banabaabu. Jinokoonokoo loon situubawuul sihaan.

52Ayi li kufulofetaku, situubawuul sihaan sílaatenut? Kumuumuk bukanabuku kalobumuu kúkibben mata ebilayi yata Anawu Acolaawu . Ban muñe'e bukuluul li jibetool li kuŋen bukan min jimukool.

53Li jíyabumeluwaayi yata Ateemit li kumalakaaku, bale jikaanut loon eluwaayi elobumuu.

Eketayi yata Ecen

54Nan bukanabuku kata hujojahu háamakahu kujamumuu kulimaku unku, etindihuuñ yáamak li ejokiil li Ecen.

55Bale Ecen Buyinumabu Banabaabu li bumeeŋenool. Li ateb kúkilool haatiya emitayi, li ajuk máyiineniyamu mata Ateemit, li Yéesu mayitowe kaŋen kúli Ateemit.

56Ecen li aan: — Jijanten! Lijuke emitayi mábabulowe. Añool-An ummu min ayitowe kaŋen kúli Ateemit.

57Li kúluulen butiya, ban li kutoj sijaniil. Li kúteyoolul li mano feh boot li Ecen.

58Li kuñak Ecen kúfuletum tíyaŋ ésukayi, min kuŋa’ kuyitik min kutekool kumuk. Kamaatumuu li kúfulen wañawu wooliil kuwalen li kootaku kata áfu’ akee an koone Sóol.

59Nan kulakomuu katekaku koola kata kuyitikaku, Ecen li aḷaw Ateemit aanool: — Amaaŋenawu Yéesu, uyab buyinumabu búmbaam.

60Fúlum tó, Ecen li ákuntuŋ ban li akaaw butiya aan: — Amaaŋen, ubonketiil kahoofoolaku unke. Nan alobumuu kulimaku unku aban, li awalo.

Bakaanelabu 8

1Muñe'e Sóol lafanfañ min kumukumuu Ecen.

Sóol li álaaten ejanguwayi

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Li baj li hunakahu unhu hanolahu, jálaaten jáamak li Ejanguwayi yata Yeelusalem. Káyinenumuu li Yéesu feh li kuyiisoo kujow boot li etaamayi yata Súde li yata Samali, jow saŋo Kufootalaku.

2Kánayine káyinene li Ateemit li kubil kuŋa' Ecen kujow kuhok, ban li kuḷokool ŋáa'.

3Bale Sóol, li alako kakajen ejanguwayi. Li anaak anoken li siluufasu ajow ájokumul ló kánayinaabuku li kanaalaabuku káyinenumuu li Yéesu, ajow akuḷ.

Fílib li awaale Hulimahu Hásuumaahu li etaamayi yata Samali

4Muñe'e bukanabuku káyinenumuu kan kuyiisumuu, li kunaak kujow li sísukasu feh min kuwaale Hulimahu Hásuumaahu.

5Fílib akila li ajow boot li ésukayi yáamakayi yata Samali, ajow awaale mata Afakenaawu bukanabuku kakin dómuu.

6Búsukabu foof bo feh li bukaan sifintuyiil li kulimaku kan Fílib alakoyiilumuu elobayi, nan kujantenoolumuu ban li kujuk búhiisenumabu bájaahalenimuu ban alakomuu kakaanaku.

7Mata bukan kameeŋe kan uyinum wajakut újufoweene kufaafak. Uyinumawu wajakutumuu ulakomuu li úfu' li buko, li ukaaw butiya. Bukan kameeŋe kabobowe li kakaje, li kufak foof.

8Muñe'e li baj ésuumahukow yáamak li ésukayi inyu.

Simoŋ ájangafayindaawu

9Muñe'e li baj ánayine akee an kunaake koon Simoŋ alako no li ésukayi inyu. Simoŋ li anaak akaan jángafayinde min áji kata Samali li kusego. Li anaak aan akila an áamak.

10Bukanabuku feh kata ésukayi inyu, kítum li katitabuku boot yok li káamakabuku, li kuŋa' sifintuyiil feh kukaan li akila. Li kunaak koon: — Anáyinaawu ummu akila ammuu sembaasu sata Ateemit. Sembaasu saaneyimuu «Sembaasu sáamakasu.»

11Bukanabuku li kukaan sifintuyiil feh li Simoŋ, mata fiyowe ŋáa' nan áami li kakaaniil kusego li jángafayindaayi yoola.

12Bale nan kúyinenumuu li Hulimahu Hásuumaahu han Fílib awaaleyiilumuu mata Jáyiiyaju jata Ateemit, li kajawaku kata Yéesu Kilisita, kánayinaabuku li kanaalaabuku li kujow kúbatiiseyiil.

13Simoŋ humumool foof li áyinen, li kúbatiisewool. Nan kúbatiisewoolumuu kuban, akatut kanaboo li Fílib. Búhiisenumabu bájaahalenimuu li bakaanelabu bájaahalenimuu ŋáa' ban Fílib anaake akaanumuu hákilool, li bukaanool asego ŋáa'.

Fiyeel buko li Saŋ li kujow boot Samali

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Muñe'e kufootalaku li kujam kaanaku kata Samali kuyayyab Hulimahu hata Ateemit, li kuboñiil Fiyeel buko li Saŋ.

15Nan kúliiŋumuu Samali, li kuḷaw boot li kúyinenumuu mantee li kuyab Buyinumabu Banabaabu.

16Mata Buyinumabu Banabaabu bo báwalowuloloot bulako li buko. Li kajawaku kata Amaaŋenawu Yéesu bale kúbatiisewumi.

17Muñe'e Fiyeel buko li Saŋ li kuŋa' kuŋeniil kuwalen li buko, li kuyab Buyinumabu Banabaabu.

18Muñe'e Simoŋ li ajuk kaanaku Ateemit lasensen Buyinumabu Banabaabu káyinenumuu, nan kufootalaku kuŋa'muu kuŋeniil kuwalen li buko, li áfulenul sídalam asen Fiyeel buko li Saŋ;

19ban li aaniil: — Injé foof jisenom sembaasu unsu, bájum iwalenumuu kuŋenom li an, li ayab Buyinumabu Banabaabu.

20Bale Fiyeel li aanool: — Ujow uniilo li Sídalamasu sooli ló, emmuu luyinooyinoo li oon kájiyaku kata Ateemit li sídalam kúbajumeyi.

21Ulet ló li bulokabu bóololi, ban ubajut to kakaañen kanookan, mata buyinumabu booli bucolut hákil Ateemit.

22Ukat bo kayinoolaku kooli kajakutumuu, min uḷaw Amaaŋenawu mantee li ayili, li abonketi kayinoolaku kan ookumuu li buyinumi.

23Mata lijuke kaanaku kásiibo kajakut li bújakaati looke li buyinumi, ban kahoofoolaku kuhaŋihaŋ sembe.

24Simoŋ li aan Fiyeel buko li Saŋ: — Bukuluul humumuul jiḷaw Amaaŋenawu boot lí ínje, jakum bil wahoowah li wahawu wan jilobumuu ubajom.

25Nan Fiyeel buko li Saŋ kubanumuu elobayi yata ésukayi mata wahawu wan kuhaasumuu li Yéesu, li kawaaleyaku kata hulimahu hata Amaaŋenawu, li kulaañ buko kúḷuba boot Yeelusalem. Nan kulakomuu elaañayi, li kuwaale Hulimahu Hásuumaahu li básuk bameeŋe bata Samali.

Fílib buko li alokaawu ata Ecofi

26Fúlum tó, amalakaawu li aan Fílib: — Uyito ujow ujooŋoo kúñum , uŋa' bútinabu bájowummuuYeelusalem boot li ésukayi yata Gaasa. Bútinabu umbu an ájowumeliit li bo.

27Fílib li ayaan ayito ajow. Nan alakomuu ejowayi, li ajuk ánayine akee áfulumulo li etaamayi yata Ecofi. Anáyinaawu ummu lakankaan an áamak li káyiiyaku kata Kandas, ammuu aseekenawu ata jáyiiyaju jata Ecofi. Anáyinaawu ummu an kusenumuu ebajayi yata Kandas aaken, okila babile kamanen Ateemit Yeelusalem.

28Muñe'e li alako elaañ bóot, mabahe li esaaletayi yoola min alako kajanga éliibalayi yata afulofetawu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Buyinumabu Banabaabu li boon Fílib: — Ujow ukooj esaaletayi inya min unab li yo.

30Fílib li atey ajow akooj esaaletayi, li ajam ánayinaawu li kajangaaku kata éliibalayi yata afulofetawu Esay. Li agel̥̥enool aanool: — Lúnaanume kulimaku kan ujangawemuu li ko?

31Anáyinaawu li aanool: — Buu leete ínaanum ko an bakittenutom ko? Nan alobumuu loon muña'a aban, li aan Fílib aŋitowul li esaaletayi abil abah akoojool.

32Muñe'e Hulimahu hata Ateemit han alakomuu kajangaaku ho hommuu unhe:

«Lanokoonokoo loon húgalalaan han kóomi li kájowetum boot jamuk, loon ágalalaan akumbowe hákil kammuu li kámiit hó. Alobut hulimoohulim.

33Kusuwenoosuwen, ban bajut an asenool bakooŋ. Ayi aate ayili alob mata bubukoolumool? Mata kúbubbuj buloŋabu boola li etaam.»

34Anáyinaawu áfummulomuu Ecofi li agel̥̥en Fílib aanool: — Liyaaki, ubonket uhebom ayimaa afulofetawu alobe li okila? Mantee akila humumool, mantee akee ábuto?

35Muñe'e Fílib li aŋa' hulimahu, min ájowum li Bakiicelabu bata Hulimahu hata Ateemit tan ánayinaawu alakomuu kajangaaku, min awaalewool Hulimahu Hásuumaahu halobumuu mata Yéesu.

36Emmuu ejowayi kulakowe li bútinabu, li kúliiŋ tikee tin baje mal. Anáyinaawu ata Ecofi li aan Fílib: — Mal mummu! Waa woote úhilom íbatiisewumi?

[37Fílib li aanool: — Uyínenumuu li buyinumi feh, luyilo úbatiiseyi. Anáyinaawu li aanool: — Líyinene een Yéesu Kilisita ammuu Añiilawu ata Ateemit.]

38Muñe'e li akaan esaaletayi eyiten. Fílib li ánayinaawu li kuwalo li malamu foofiil kúl̥uba, min Fílib ábatiisewool.

39Nan kúfululumuu li malamu, Buyinumabu bata Amaaŋenawu li buteb Fílib buwujetum. Anáyinaawu ata Ecofi alaañut ajuk Fílib. Li ajow bútinool li ésuumansuum ló.

40Muñe'e Fílib li ajuk aan li ésukayi yaaneyimuu Asot laam. Fúlum tó, li añaahoo li sísukasu min anaak awaale Hulimahu Hásuumaahu tanootan, boot yok nan áliiŋumuu Sesaale.

Bakaanelabu 9

Sóol li áyinen li Yéesu

(Bakaanelabu 22:6-16; 26:12-18)

1Bale no unnu, Sóol baloŋe li anaak ayinoo kákoyilen, li huŋeskúgoomaku.

2Nan áliiŋumuu, li alobool min asenool sileetal sammuu síjiwool li ayili anoken li siluufasu sata kal̥awaku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Muñe'e nan Sóol alakomuu ejowayi boot Damaas, ajow alehen ésukayi, mawuŋe múfulumulo haatiya emitayi li muyaan muhiitenool múwooñen.

4 Li alo teetaam. Li ajam hulim hanaake hoonool: — Sóol, Sóol, wáa újiye lí óomi li jálaatenom?

5 Sóol li agel̥l̥en aan: — Awu ommuu ayi, Amaaŋen? Hulimahu li hoonool: — Injé emmuu Yéesu an ommuu li jálaatenaju.

6 Bale uyito unoken li ésukayi. Fan kulobi wahawu wan óotimuu ukaan.

7 Muñe'e kánayinaabuku kanaboomuu li Sóol li kuyito kulako to, kuyilaat kúlobul. Kujame hulimahu jak, bale kujukut an.

8 Sóol li ayitowumul teetaamayi, bale nan aluujulumuu alaañenut ajuk. Li kútukool li kaŋen kújowetum boot Damaas.

9 Li alako to kunak kúhaaji feh bajukut, batiñut li bahobut.

10 Muñe'e li baj li ésukayi yata Damaas ágoom akee ata Yéesu an koone Ananiyaas. Amaaŋenawu li aanool li kahimmo: — Ananiyaas! Ananiyaas li átuul aan: — Oóyi, Amaaŋen.

11 Amaaŋenawu li aanool: — Ujow muñe'e boot li bútinabu ban koonemuu «bútin Kacol». Ulíiŋumuu, li ugel̥l̥en li eluufayi yata Sudaas, ánayine áfummulo li ésukayi yata Taalus, an koone Sóol. Ummu li kal̥aw.

12 Ban, lajuujuk li kahimmo ánayine akee an koone Ananiyaas, ánokenulo áliiŋul li aŋa' kuŋenool awalen li akila mantee li alaañen ajuk.

13 Ananiyaas li aan: — Amaaŋen, bukan kameeŋe kulobonlob mata ánayinaawu ummu. Kuhebonheb majakutamu feh man akaanumuu bukanabuku kooli kammuu Yeelusalem.

14 Ban kunahaanaku kata élambaayi kusenoosen sembe min abil boot baabe, abil ajok bukanabuku feh kál̥awumemuu li kajawaku kooli.

15 Bale Amaaŋenawu li aanool: — Ujow, mata lil̥ul̥l̥us ánayinaawu ummu, ban fan íjowum li okila min ikaan kajawaku kúmbaam kuhaasi li bukanabuku kákaanumutumuu lí ínje Ateemit balewom, li kúyiiyaku kooliil, li foof bukanabuku kata Isilayeel.

16 Injé humumom fan íhiisool sílaamasu feh san áatimuu álaam boot mata ínje.

17 Muñe'e Ananiyaas li ajow aŋej li eluufayi, li aŋa' kuŋenool awalen li Sóol ban li aanool: — Atuyom Sóol, Amaaŋenawu Yéesu áboñulom. Okila áfulimuu li bútinabu ban ubilummuu li bo. Láboñulomboñul mantee li ulaañen ujuk, ban Buyinum Banabaabu li bulako li awu ŋáa'.

18 Muñe'e wah ukee wanokoole li uwel̥, li uyaan úlowumul li kúkilaku kata Sóol. Li alaañen ajuk. Li ayito ajow kúbatiisewool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Fúlum tó, li atiñ min alaañen abaj sembe.

Sóol li awaale li ésukayi yata Damaas

Sóol li alako kunak li kúgoomaku kalakomuu Damaas.

20Li ayaan anaak awaale li siluufasu sata kaḷawaku sata kusuwifaku aan Yéesu ammuu Añiilawu ata Ateemit.

21Bukanabuku feh kajamoolumuu li kawaaleyaku li kusego ŋáa', li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama kele inti ánayinaawu ummu anaake álaamenumuu, li ésukayi yata Yeelusalem, bukanabuku kanaake kúḷawummuu li kajawaku kata Yéesu? Inti okila anongumuu min abil boot baabe, abil kajokiil ájowetum ajow asen kunahaanaku kata élambaayi?

22Bale bawaaleyelabu bata Sóol li bunaak buhaŋ mabaj sembe.Kusuwifaku.

23Muñe'e li baj kunak, Kusuwifaku li kujoj min kujamoo mata min kumuk Sóol.

24Bale Sóol li ajam wahawu wan kúsonoomuu boot min kukaanool. Li kunaak kufooy wámbiilawu wata ésukayi ehuka kuban etihunaka, mantee li kuyili kujokool kumuk.

25Muñe'e li líiŋ li huk, kúgoomaku kata Sóol li kuŋalool kújutten li katekel kúyuulen kageb kaaku kata hukalabahu hata ésukayi, min kúwalenumool bó.

Sóol li ajow boot Yeelusalem

26Nan Sóol aŋejumuu Yeelusalem, li aŋes min anoken li hujojahu hata kúgoomaku, bale buko feh li kúkoliwool, mata kúyinenut koon maḷegen ágoom laam.

27Bale Balunabaas li aŋalool ájowetum boot bata kufootalaku li bútinabu, li min Amaaŋenawu aloboolumuu eeno. Li akitteniil foof buu Sóol áwaalewummuu li kabanewool li kajawaku kata Yéesu, li ésukayi yata Damaas.

28Muñe'e no unnu, Sóol li alako li kufootalaku. Li anaak anab li buko kuñaahoo híndo Yeelusalem, min anaak awaale li kabanewool li kajawaku kata Amaaŋenawu.

29Li alob foof li Kusuwifaku kalobemuu elobayi yata kata Gilees, ban li alako búwonnoo li buko. Bale li kuŋes jamukool.

30Nan káyinenumuu li Yéesu kujamumuu, li kuŋa' Sóol kújowetum boot Sesaale, ban li kukaanool ájowum bó boot Taalus.

31Muñe'e bukanabuku feh káyinenumuu li Yéesu, li kubaj kásuumaay li etaamayi feh yata Súde, li yata Gálile, li yata Samali. Li kuhaŋ malit li káyinenaku, ban li kútuul Amaaŋenawu. Li kunaak kuhaŋ mameeŋ kuyinno bo li búkaanum bata Buyinum Banabaabu.

Fiyeel li afaken Ene

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Muñe'e Fiyeel anaake añahoomuu li halaabahu unhu, li ajow hunak hukee bata bukanabuku káyinenumuu kakinumuu Lida.

33Nan áliiŋumuu, li atook bo ánaayine akee an koone Ene, ahintowe li bukaḷ simit soono hutok li síhaaji, mata labobobobo.

34Fiyeel li aanool: — Ene, Yéesu Kilisita lafakeni! Uyito ubooñ awu humumi bukaḷabu booli! Ene li ayaan ayito.

35Muñe'e bukanabuku feh kakinumuu li ésukayi yata Lida li kata etaamayi yata Saaloŋ, li kujukool li kúyinen liAmaaŋenawu.

Fiyeel li ayitenul Tabita li eketayi

36Muñe'e li baj li ésukayi yaaneyimuu Jofe anaale an koone Tabita áyinene li Amaaŋenawu. (Tabita ko kanolaku li «Dolukaas» li elobayi yata kata Gilees, yo yommuu «Huyamb»). Bulokool feh kakaan majake, li kalamben kusukateenabuku.

37Muñe'e no unnu, Tabita li ásomut, li aket. Li kufos ehuluŋayi yoola kuban, li kuŋa' yo kukaan li káfit kalakowe haatiya eluufayi.

38Kúgoomaku kata Yéesu kalakomuu li ésukayi yata Jofe, li kujam kaanaku Fiyeel ummu li ésukayi yata Lida yáloyiyoolutumuu li Jofe. Li kuboñ kánayine kúḷuba kujow kuyaakoolool koonool: — Ubonket ubil újowubenuloli, ban jakum ufiyo.

39Fiyeel li ayaan ánabul li buko. Nan áliiŋumuu, li kújowetumool boot li káfitaku kalakomuu haatiya eluufayi. Kanaalaabuku feh kahokumuu kúyiniil li kubil kuyito téeti Fiyeel mo kuḷokemaa. Li kúhiisool wañawu, li kújufowaku kan Dolukaas akikumuu akila li buloŋ.

40Fiyeel li akaan bukanabuku feh kúfulul, ban li ákuntuŋ min aḷaw. Nan aḷawumuu aban, li átiiwo ajooŋoo li ehuluŋayi ban li aan: — Tabita, uyito! Maḷegen Tabita li aluujul. Nan ajukumuu Fiyeel, li ayito abah.

41Fiyeel li átukool li kaŋen min alambenool ayito. Ban, li áhooñul bukanabuku káyinenumuu li Yéesu, li kanaalaabuku kahokumuu kúyiniil, min áŋalul Tabita áhiisiil maloŋe.

42Li jamo li ésukayi feh yata Jofe. Bukan kameeŋe li kúyinen li Amaaŋenawu.

43Muñe'e Fiyeel li alako kunak kafame li ésukayi yata Jofe bata Simoŋ, alokemuu ubaŋ.

Bakaanelabu 10

Fiyeel li ajow boot bata Kooluney

1Bajeene li ésukayi yaaneyimuu Sesaale anahaan ata kusollaali téemeel kata Lom, an kunaake koon Kooluney. Akila aakenumuu kayooŋaku kata kusollaaliyaku kata Lom kan koonemuu «Kayooŋ Itali».

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Kooluney lakankaan an áyinene ban li ákoli Ateemit, okila li butoŋool. Lanaanaak alamben ŋáa' kusukateenabuku kata kusuwifaku, ban li anaak aḷaw nanoonan Ateemit.

3Li líiŋ hunak hakee tinak bakeḷe, ewaatuwayi éhaajutayi balehene, Kooluney li ajuk li kahimmoamalaka ata Ateemit feet, ánokenulo boola min aanool: — Kooluney!

4Kooluney li ajuke amalakaawu li ekole ló ban li aanool: — Waa ubaje, Amaaŋen? Amalakaawu li aanool: — Ateemit layayyab uḷawawu wooli, ban súumoosuum li kalambenaku kan ulambenemuu kusukateenabuku. Amojenuti.

5Muñe'e kama uboñ kánayine boot li ésukayi yaaneyimuu Jofe, kujow koon ánayine akee an koone Simoŋ, aaneyimuu foof Fiyeel, abil.

6Fiyeel bata ánayine akee an koone Simoŋ aloke ubaŋ, lawalene. Eluufayi yata ánayinaawu ummu bata katantaku kata halahu yoom.

7Nan amalakaawu alakomuu elobayi li akila ajowumuu, Kooluney li áhooñul bukan kúḷuba li kulokaabuku koola, li akee li kusollaaliyaku koola áyinene li Ateemit ban li afiyo li kuŋenool.

8Kooluney li akitteniil wahawu feh wabajumuu, ban li aboñiil kujow boot Jofe.

9Li líiŋ hunak hukaten, nan bukanabuku kan Kooluney aboñumuu kulakomuu ejowayi kujow kulehen ésukayi yata Jofe, Fiyeel okila li aŋito haatiya eluuf yaakut kasond ajow kaḷaw Ateemit, banakabu bakeḷe.

10Muñe'e li acaalet, li afañ min atiñ. Nan kulakowoolumuu elakayi, li atundo li ajuk kahimmo.

11Li ajuk emitayi li ébabulo, min wah ukee wanokoole li kahul káamak ban li útuki li uleebesawu ubakiilawu wata ko, úwalowumul ló boot teetaam.

12Li kahulaku, li babbaj ló kanokoo kanookan kata sínuukuleŋasu sata koot kubakii, li ululoonawu, li basuuwabu.

13Muñe'e hulim li hoonool: — Fiyeel, uyito umuk yakee li sínuukuleŋasu unsu utokoñ!

14Bale Fiyeel li aan: — Aáj! Let ikaan mo Amaaŋen, mata itokoñulelut wah wátokoñeliiti li wah wajakut.

15Hulimahu li hulaañen hoonool: — Jakum ujok wah wan Ateemit aane ujaajak, loon ujakut.

16Li ajam hulimahu ñoono ñáhaaji, ban wahawu wanokoomuu loon kahul li uyaan úlaañetumi boot haatiya emitayi.

17Muñe'e Fiyeel li alako káwettoo mata waa Ateemit afañe alobool li kahimmowaku unku kan ajukumuu. Bale no unnu, bukanabuku kan Kooluney

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

áboñulumuu buko bageḷḷene min kuhaas tan eluufayi yata Simoŋ yommuu. Kama tan kuyitomuu, li kámbiilaku kata eluufayi.

18Li kuhooñ min kugeḷḷen mantee tan kulakomuu to Simoŋ an koonemuu Fiyeel awalenumuu.

19Emmuu Fiyeel okila baloŋe li kayinoolaku min ahaas waa Ateemit afañe alobool li kahimmowaku unku, muñe'e Buyinumabu Banabaabu li boonool: — Ujanten, baje kánayine kúhaaji kaŋese li awu.

20Uyito uwalo min ujow jinaboo, ban jakum úwettoo, mata ínje íboñuliil.

21Maḷegen Fiyeel li áwalowul ajow boot tan kánayinaabuku kulakomuu min aaniil: — Injé emmuu anawu an jiŋesemuu li akila. Wáa újiwuul li jibil?

22Kánayinaabuku li koonool: — Li kajawaku kata anahaanawu ata kusollaaliyaku an koonemuu Kooluney, jibilume. Lakankaan an acole, ákoliye Ateemit banKusuwifaku feh kulobelob majake kuya li akila. Amalaka ata Ateemit aane Kooluney áboñul bukan kubil kooni ujow boot boola, min ajanten kulimaku kan ommuu li ulobool.

23Muñe'e Fiyeel li akaan kánayinaabuku kunoken li eluufayi, min kuŋot ló. Nan tikatenumuu, Fiyeel li ayito anaboo li buko kuwuj. Kukee li kánayine káyinene kata Jofe li kunab li akila.

24Li kúliiŋ li ésukayi yan koonemuu Sesaale, li hunakahu hanabumuu li ho. Kooluney okila to li banaakiil. Li áhooñul bukanool, li kubukewool kata húkow.

25Muñe'e nan Fiyeel alakomuu li anoken li eluufayi, Kooluney li abil ayallowool. Li ákuntuŋ hákilool min asaafool.

26Bale Fiyeel li áḷaalulool min aanool: — Uyito, mata ínje foof an bale leem.

27Muñe'e li aŋalool kunoken li eluufayi, mo lalobemaa li Kooluney. Nan áliiŋ dómuu, li atook bukan kameeŋe mawooge.

28Fiyeel li aaniil: — Jihaase joon bútinabu bata Kusuwifaku búhihhi min asuwif kujokoo hubuke li an alet asuwif, mantee foof li anoken boola. Bale ínje Ateemit láhiisonhiis kaanaku eetut ijok an loon ajakut, mantee foof loon asetut.

29Mó mújimuu, nan jíhooñulommuu, li ibil ínje báwettoolut. Muñe'e lifañe min ihaas wahawu wájimuu li joonom ibil.

30Kooluney li aanool: — Baje muñe'e kunak kúhaaji, tinak bakeḷe, li ewaatuwayi inye yanolayi, li ilako kaḷaw Ateemit búmbaam. Nan ilakomuu kaḷawaku, ánayine akaanowe wañ waleñe li ayaan abil ayito hákilom.

31Li aanom: «Kooluney, Ateemit layayyab kaḷawaku kooli ban amojenut kalambenaku kan ulambenemuu kusukateenabuku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Uboñ kama kánayine boot li ésukayi yaaneyimuu Jofe, kujow koon Simoŋ an koonemuu Fiyeel abil. Bata Simoŋ alokemuu ubaŋ lawalene. Bata katantaku kata halahu lakine.»

33Muñe'e li iyaan iboñ bukan kujow kúhooñuli, ban mo foof lukaanumuu jak min ubil. Muñe'e ololaal feh ummuwaal taate hákil Ateemit, boot bajanten wahawu feh wan Amaaŋenawu áboñulimuu boot ubil úloboli.

Kulimaku kan Fiyeel alobumuu bata Kooluney

34Muñe'e Fiyeel li aŋa' hulimahu, li aan: — Muñe'e lihaase kaanaku Ateemit ajokut bukan kukee kuhaŋ kaabuku.

35An ata banooban átuule Ateemit ban li akaan an acole, fan ásuum Ateemit.

36Jihaase hulimahu han Ateemit ásenulumuu kataIsilayeel: li Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu ata bukanabuku feh, lásenulumuu Hulimahu Hásuumaahu hata kásuumaayaku.

37Jihaase wahawu wabajumuu li etaamayi feh yata Súde, wákitummuu li etaamayi yata Gálile, nan Saŋ abanumuu kawaale bukanabuku aaniil kujow kúbatiiseyiil.

38Jihaase buu Ateemit akaanumuu sembaasu sata Buyinumabu Banabaabu li Yéesu ata ésukayi yata Nasalet. Jihaase foof buu Yéesu ajowumuu tanootan li etaamayi inye, min anaak akaan majake, li afaken bukanabuku feh kan Sayitaane ájufomuu li buko, mata Ateemit li okila lalakowe.

39Lujukaale wahawu feh wan Yéesu akaanumuu li etaamayi yata Kusuwifaku. Okila Yéesu kubaaŋumuu li ekuluwa min aket.

40Bale nan aketumuu jow líiŋ li hunakahu húhaajutahu, Ateemit li ayitenumulool li eketayi, ban li akaanool áfu' bukan.

41Inti bukanabuku feh láfule, bale bukanabuku kan Ateemit afinumuu min aḷuse min kumaat. Buko kommuu áloli jatiñumuu ban li jihob dín dáno li akila, nan Ateemit ayitenumuloolumuu aban li eketayi.

42Yéesu láanolisaan jiwaale ésukayi Hulimahu Hásuumaahu, ban li jiyiiŋen kaanaku okila Ateemit aḷusumuu boot batiib bukanabuku kaloŋumuu li kaketumuu.

43Kufulofetaku feh kulollob moola koon anoowan ammuu li áyinen li akila, fan ábajum li kajawaku koola kabonket kata uhoofoolawu woola.

Buyinumabu Banabaabu li bubil bulako li bukan kalet Kusuwif

44Nan Fiyeel alakomuu elobayi, Buyinumabu Banabaabu li búwalowul bubil kulako li bukanabuku feh kalakomuu bajantenabu bata Hulimahu.

45Kusuwifaku káyinenumuu li Yéesu kánabulumuu li Fiyeel, li kusego ŋáa' min Ateemit áwalenulomuu Buyinumabu Banabaabu bubil bulako foof li bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

46Li maḷegenamu kujanjam bukanabuku umbuku li kulob silob san kuhaasut. Li kujamiil foof li kusal maluukamu mata Ateemit. Muñe'e Fiyeel li aaniil:

47— Mantee an layilo áhi' min bukanabuku umbuku kúbatiiseyi li mal, muñe'e nan kuyabumee Buyinumabu Banabaabu loon foof ololaal uyabaal bomuu?

48Maḷegen Fiyeel li alob min kúbatiiseyiil li kajawaku kata YéesuKilisita. Muñe'e buko feh li kuyaakoo Fiyeel mantee kay li alako li buko kunak.

Bakaanelabu 11

Fiyeel li akitten Ejanguwayi yata Yeelusalem mabajumuu

1Muñe'e kufootalaku li bukanabuku káyinenumuu li Yéesu kakinumuu li etaamayi yata Súde, li kujam kaanaku bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, kuyayyab foof Hulimahu hata Ateemit.

2Nan Fiyeel álaañulumuu boot Yeelusalem, kusuwifaku káyinenumuu li Yéesu li kuwatatenool,

3min koonool: — Lunokennoken bata bukan kateyut búkut, ban li utiñ li buko!

4Muñe'e Fiyeel li átoŋ akitteniil wahawu feh wabajumuu. Li aaniil:

5— Li ésukayi yata Jofe lilakowe, muñe'e li ilako kaḷaw Ateemit, li ijuk kahimmo. Li ijuk li kahimmowaku wah ukee wanokoole loon kahul káamak, kátuki li uleebesawu ubakiilawu wata ko, li úwalowumul li emitayi ubil boot tan ilakomuu.

6Li iŋaalo li kahulaku min ilaso jak, li ijuk sínuukuleŋ sata koot kubakii, sata li bujal, ululoon, li basuu.

7Muñe'e li ijam foof hulim li hoonom: «Fiyeel, iyito umuk yakee li sínuukuleŋasu unsu utokoñ!»

8Bale li een: «Aáj! Let ikaan mo Amaaŋen, mata ikaanolut li butumom wah wátokoñeliiti li wah foof wajakut.»

9Hulimahu li hulaañen hujami búḷubut li emitayi. Li hoonom: «Jakum ujok wah wan Ateemit aane ujaajak loon ujakut.»

10Wahawu unwu li ubaj boot yok ñoono ñáhaaji, ban li ulaañen újowetumi boot li emitayi.

11Muñe'e yaan no unnu, kánayine kúhaaji kan kúboñumulo Sesaale lí ínje, li kúliiŋul li eluufayi dán jilakomuu.

12Buyinumabu Banabaabu li boonom ijow inaboo li buko báwettoolut. Bukanabuku umbuke hutok li anolawu káyinenumuu li Yéesu, kan íŋalulomee taate, buko kútiŋenulommuu boot li ésukayi yata Sesaale, ban áloli fóofoli feh jinokennoken li eluufayi yata Kooluney.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Muñe'e Kooluney li ákittenoli buu lajukumuu li eluufayi yoola, amalaka abile ayito to min aanool: «Uboñ bukan kujow boot Jofe, kujow kúhooñulSimoŋ an koonemuu Fiyeel.

14Fiyeel fan alobi kulimaku kan Ateemit ammuu li áfakenumi, awu li butoŋabu booli feh.»

15Nan ítoŋumuu elobayi, Buyinumabu Banabaabu li búwalowul bulako li buko, loon foof búwalowulumuu bubil bulako li alolaal no li húkitumahu.

16Muñe'e li iwayiḷo kulimaku kan Amaaŋenawu alob nomuu aan: «Saŋ li mal lábatiisewume bukanabuku, bale bukuluul fan jíbatiisewumi li Buyinumabu Banabaabu.»

17Kama Ateemit aseniilumuu kájiyaku kanolaku li kan asenolaamuu nan úyinenaamuu li Amaaŋenawu YéesuKilisita, ínje, ínje emmuu sum ayi mata min íhi' Ateemit ákaanum mó?

18Muñe'e nan kujamumuu kulimaku unku, li kulu min kukit kusal Ateemit koon: «Kama maḷegen, Ateemit lakankaan bukanabuku kákaanumutumuu li akila balewool, min kubet búsol baloŋelabu booliil buhaanabu, min kútiiwo kuŋa' buloŋabu bata maḷegen.»

Ejanguwayi yata Antiyok

19Jálaatenaju jabajumuu nan kumukumuu Ecen kuban, li jíji káyinenumuu li Yéesu li kuyiisoo. Kukee li buko li kujow boot li etaamayi yata Feniisi, kaabuku li kujow boot li étebelemukayi yata Ciif, kukee li kujow boot li ésukayi yata Antiyok, ban kunaakut kuwaale Hulimahu hata Ateemit kukee kúbuti li Kusuwifaku.

20Bale kukee li bukanabuku káyinenumuu li Yéesu kata Ciif li kata Siilen, li kujow boot li ésukayi yata Antiyok, min kuwaale bo foof bukanabuku kalobemuu elobayi yata kata Gilees, Hulimahu Hásuumaahu hataAmaaŋenawu Yéesu.

21Sembaasu sata Amaaŋenawu li buko silakowe, mó lí múji bukan kameeŋe li kúyinen, min kútiiwo kunab li Amaaŋenawu.

22Bukanabuku kata ejanguwayi yata Yeelusalem li kujam wahawu unwu wabajumuu. Muñe'e li kuboñ Balunabaas ajow boot Antiyok.

23Nan áliiŋumuu, li ajuk kájiyaku kata Ateemit li bukanabuku káyinenumuu, li súumool ŋáa'. Li awankuleniil foofiil feh mantee li kútuk lit káyinenaku li Amaaŋenawu.

24Balunabaas lakankaan ánayine ásuume, an ata káyinen an Buyinumabu Banabaabu bulakowe li akila. Bukan kameeŋe li kubil kufamen káyinenumuu li Amaaŋenawu.

25Fúlum tó, Balunabaas li ajow boot li ésukayi yata Taalus, ajow aŋes bo Sóol.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Nan ajukumuu Sóol, li ájowetumool boot Antiyok. Li kulako buko kúḷuba emit feh, li ejanguwayi yata bo, min kuliiken Hulimahu hata Ateemit bukan kameeŋe. Li ésukayi inyu yata Antiyok, to bukanabuku kútoŋumuu kuhooñ kúgoomaku ekelecen.

27Muñe'e no unnu, kufulofet, li kújowum Yeelusalem boot Antiyok.

28Akee li buko an koone Agábus li alob ákibben, li búkaanum bata Buyinum Banabaabu aan, let fiyo min bamuufaay báamak bubaj li etaamayi feh. (Maḷegen bamuufaayabu li bubil bubaj nan Kúlod alakomuu áyiiyawu áamakawu.)

29Muñe'e kúgoomaku li kujamoo min koon anoowan li buko laate asen wah wan ammuu ayili asen, min kuboñ wo boot kalamben kutuyiil kakinumuu li etaamayi yata Súde.

30Maḷegen li kukaan loon kulobumuu, min kuboñ wahawu wan kusenumuu Balunabaas buko li Sóol kújowetum kujow kusen kunahaanaku kata Súde.

Bakaanelabu 12

Elod li amuk Saak ban li akuḷ Fiyeel

1Muñe'e no unnu, áyiiyawu Elod li alako jálaaten kukee li bukanabuku kata ejanguwayi yata Yeelusalem.

2Li alob min kuŋa’ ékundu min kumuk Saak, atuyaayawu ata Saŋ.

3Nan áyiiyawu Elod ajukumuu kaanaku Kusuwifaku súumiisuum, li alaañen alob min kujok Fiyeel. (No unnu, li taŋayi yata kagaanaku kata kúmbuuluwaku kakaanutimuu élebiil).

4Nan Elod alobumuu min kujok Fiyeel kuban, li aŋalool akuḷ, ban li alob kúmim kubakii kabaje hanoohan kusollaali kubakii, min kufooyool. Layinooleene min atiib Fiyeel hákil ésukayi, kagaanaku kata Faakayi yata Kusuwifaku ko babane.

5Maḷegen li kufooy Fiyeel li hukuḷahu jak. Bale kata ejanguwayi li kuhanken min kuḷaw Ateemit boot li akila.

Fiyeel li áfulenuli li hukuḷahu

6Muñe'e li ehukaayi yammuu ekaten, min Elod atiib Fiyeel hákil ésukayi feh, okila Fiyeel li alako kámooli majenki useel úḷuba, li tutoo kusollaali kúḷuba. Li kukaan kufooya kuyito tin kámbiilaku kata hukuḷahu.

7Li kulako to, amalaka ata Amaaŋenawu li ago’ Fiyeel li ejaj min áliwool, ban li aanool: — Uyito cab! Useelawu wan kuŋa’muu min kujenkool li kuŋen, li uyaan úlowul.

8Amalakaawu li aan Fiyeel: — Usinja ban li ukaano sidallaasu sooli. Fiyeel li akaan loon amalakaawu aloboolumuu. Amalakaawu li afamen aanool: — Ukaano hújufowahu hooli min únabul lí ínje.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Fiyeel li anab li amalakaawu min kúfulul li hukuḻahu. Ahaasut aan wahawu wan amalakaawu akaanemuu li wo, wah wata maḻegen: min ayin li aan wah wata kahimmo.

10Muñe'e li kuluḻ kufooyaaku kútinaalaku kulo li kúḻubutaku, kúliiŋ li kámbiilaku kata mañamu kan ommuu li úfulum li ko, li unoken li ésukayi. Kámbiilaku unku li kúbabuloolo min kúfu'. Muñe'e li kújowum li bútin bakee, amalakaawu li ayaan awuj akat to Fiyeel.

11Fiyeel li akit ánaanum búu jówoolummuu eeno, li aan: — Muñe'e lihaase een maḻegen Amaaŋenawu láboñuuboñul amalakaawu oola abil afakenom li kuŋenaku kata Elod, li majakutamu feh man Kusuwifaku kufañeenumuu min mubajom.

12Nan Fiyeel ahaasumuu mabajoolumuu, li ajow boot li eluufayi yata Mali abukumuu Saŋ aaneyimuu foof Maak. Bukan kameeŋe buko dó mawooge min kulako kaḻaw.

13Fiyeel li atek kámbiilaku, aloka anaale aaneyi Lod, li abil boot min ábabul.

14Li ajam hulimahu hata Fiyeel li ahaas. Emmuu súumoosuum ŋáa', ábabuloot kámbiilaku, min ayaan atey alaañ ajow aheb aan Fiyeel ummu tin kámbiilaku.

15Li koonool: — Awu luwewwel! Bale Lod li átuk tó lit, min aaniil maḻegen. Li koonool: — Kama laalu amalakaawu oola!

16Bale Fiyeel okila akatut katekaku kata kámbiilaku. Nan kukite kúbabulumuu kámbiilaku, li kujukool, li kusego ŋáa'.

17Muñe'e Fiyeel li aŋa' kaŋenool min akaaniil kulu, ban li akitteniil buu Amaaŋenawu áfulenumuloomuu li hukuḻahu. Li alaañen aaniil: — Jilob mo Saak li kutuyolaal kaabuku. Ban li áfulul ajow boot bakee.

18Nan tikatenumuu, kusollaaliyaku li kulilliwoo ŋáa' min kunaak kugeḻḻenoo bay Fiyeel aam.

19Ayíiyawu Elod li alob min kuŋes Fiyeel, bale kujukutool. Muñe'e li alob min kugeḻḻenoo kufooyaaku kata hukuḻahu, ban li alob min kumukiil. Fúlum tó, Elod li ájowum Súde boot Sesaale, min alako bo kunak.

Eketayi yata áyiiyawu Elod

20Ayíiyawu Elod li awuñet bukanabuku kata Tiil li Sidoŋ ŋáa'. Li kujamoo min kujow kutook Elod, buko bajamoole kuban li Balatus afooyemuu káfitaku koola. Ban, li kujow kuŋes huban li Elod, mata bukanabuku kata Tiil li kata Sidoŋ li etaamayi yata áyiiyawu kúŋalumule hutiñahu hooliil.

21Nan hunakahu hacobimuu huŋejumuu, Elod li akaano wañawu woola wata húyiiyetowahu, ban li abah li efenjeŋayi yata jáyiiyaju, min alob asen ésukayi.

22Esúkayi li elob butiya yoon: — Láalu ateemit áami li elob, inti áḻahukowan!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Bale amalaka ata Amaaŋenawu li ayaan atek Elod, mata lansaan éehe’ min aŋa’ kasalaku kammuu kata Ateemit. Kuñal li kutiñool, li aket.

24Hulimahu hata Ateemit li hunaak huhaŋ majamo.

25Nan Balunabaas buko li Sóol kukaanumuu bulokabu booliilYeelusalem kuban, li kulako li kulaañ li kújowetumoo Saŋ an koonemuu Maak.

Bakaanelabu 13

Buyinumabu Banabaabu li buḷus Balunabaas li Sóol

1Li ejanguwayi yata Antiyok, babbaj ló kufulofet, li Sóol.

2Li líiŋ hunak hakee, buko balakowe kaḷaw Amaaŋenawu li kamommo ló, Buyinumabu Banabaabu li booniil: — Jikaanom li kakaŋ Balunabaas buko li Sóol boot li bulokabu ban ihooñiilumuu boot min kukaan.

3Muñe'e li kumommo min kuḷaw kuban, li kuŋa’ kuŋeniil kuwalen li buko ban li kukatiil min kujow.

Balunabaas buko li Sóol li kujow boot Ciif

4Balunabaas buko li Sóol, kan Buyinumabu Banabaabu buboñumuu, li kujow boot li ésukayi yata Sélaasi, min kújowum tó li ébato boot li étebelemukayi yata Ciif.

5Nan kúliiŋumuu li ésukayi yan koonemuu Salamiin, li kuwaale Hulimahu hata Ateemit bukanabuku li siluufasu sata kaḷawaku. Saŋ Maak li buko foof lalakowe boot kalambeniil.

6Li kuliij étebelemukayi feh kujow boot Fafoos. Nan kúliiŋ bomuu, li kutook bo ájangafayinde akee an koone Baal Yéesu, asuwif anaake aan okila afulofet laam.

7Anáyinaawu ummu bata águubelunaalawu an koonemuu Sélusiyus Fáwulis lakine, alakomuu ánayine atuukowe. Agúubelunaalawu li áhooñul Balunabaas buko Sóol, mata lafanfañ min ajam Hulimahu hata Ateemit.

8Bale ájangafayindaawu Elimaas (loon kuhooñewoolumuu li elobayi yata kata Gilees), afañut ajuk Balunabaas buko li Sóol, li alako huŋes min áhi’ águubelunaalawu áyinenum li Yéesu.

9Muñe'e Sóol an koonemuu foof Fool, Buyinumabu Banabaabu li bumeeŋenool, li ajuke Elimaas súy,

10ban li aan: — Min umeeŋ muñowu búhoolo li búḷafut, añool Sayitaane, alatoola ata wah feh wacole! Let ukat kaŋes min ulaañen maḷegenamu mataAmaaŋenawu mulaañ émalimiñ?

11Muñe'e ujanten: Amaaŋenawu fan ateki min úfuum. Let ujuk mawuŋaamu mata banakabu boot nan Ateemit ammuu afañ li ujuk. Kúkilaku kata Elimaas li kuyaan kúmibo, min alako li élim. Li anaak átiiwoo tó min alako huŋes an ammuu li átukool li kaŋen ájowetum.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Nan águubelunaalawu ajukumuu wahawu wabajumuu, li áyinen li Yéesu, mata kulimaku kan kuliikenoomuu mata Amaaŋenawu kugoloogo’ ŋáa’.

Fool buko li Balunabaas li kujow boot Antiyok yata Fisidi

13Fool li kufaalool li kújufowum Fafoos li ébato, min kujow boot li ésukayi yata Feelus li etaamayi yata Fanfili. Saŋ Maak li akatiil to min alaañ boot Yeelusalem.

14Muñe'e li kújowum Feelus, kuhaaŋ boot li ésukayi yata Antiyok yata Fisidi. Li líiŋ li hunakahu hata húyiiyaayahu hata Kusuwifaku, li kunoken li eluufayi yata kaḷawaku kujow kubah.

15Muñe'e nan kujangamuu síliibalasu sata Eluwaayi kuban, kunahaanaku kata eluufayi yata kaḷawaku li kuboñ kujow kooniil: — Kútuyoli, jibajumuu kulim kata kawankulen bukanabuku, li jilob ko.

16Fool li ayito, li áyiit kaŋenool aban li aan: — Bukuluul jata Isilayeel li bukuluul jamanenemuu Ateemit, jijantenom!

17Ateemitawu ata ésukayi yoololaal Isilayeel, laḷuḷḷus situubawolaal sihaan. Li akaan ésukayi inyu emeeŋ, nan kulakomuu li etaamayi yata Ejíf, ban li áfulenumuliil ló li sembe soola.

18Ateemit li aakeniil li kayiinaayaku butum simit kúyii kúḷuba.

19Ateemit li ayiis sísuk hutok li síḷuba li etaamayi yata Kanaan, ban li aŋa’ etaamayi inyu asen ésukayi yoola ebaj,

20boot yok simit sáliiŋe síteemeel sibakii li kúyii kúḷuba li kuŋen.

«Fúlum tó, Ateemit li asen situubawolaal sihaan kutiiba boot yok nan Samiyeel alako tomuu, ammuu afulofet.

21Muñe'e, situubawolaal sihaan li siḷaw áyii, Ateemit li aseniil Sáayul, añool Kis, li butoŋabu bata Bayiseme. Sáayul li aaken jáyiiyaju simit soono kúyii kúḷuba.

22Nan Ateemit ahoyumuu Sáayul aban, li aḷus Dayit alako áyiiyawu ooliil, ban li alobiil moola aaniil: “Lijuujuk Dayit, ata Jes. Lakankaan ánayine ásuumom, fan akaan wahawu feh wan ifañumuu min akaan.”

23Akee li bubukoolumabu bata Dayit okila ammuu Yéesu, an Ateemit akaanumuu alako Afakena ata kata Isilayeel, loon alob nomuu.

24Saŋ lawaalewaale kata Isilayeel tówum Yéesu abil aaniil, kubet búsol baloŋelabu booliil buhaanabu, min kútiiwo kuŋa’ buloŋ buwunkul, min kúbatiiseyi.

25Nan Saŋ alakomuu li aban bulokabu boola, li anaak aan: “Li kayinooluul, ínje emmuu ayi? Ilet anawu an jikobemuu li akila. Bale jijanten: anawu ummu fan abil búsolom, ban ínje humumom itookut min iḷeḷ uneewawu wata sidallaasu sata kootaku koola .”

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26«Kutuyom, bukuluul jammuu bubukoolumabu bata Abulaham, li bukuluul jamanenemuu Ateemit: alolaal Ateemit áboñulomuu Hulimahu unhu hata kafakaku.

27Bale bukanabuku kata Yeelusalem li kunahaanaku kooliil kúnaanumut ayi ammuu Yéesu, ban kuliitikenut kulimaku kata kufulofetaku, kan kujangayemuu húyiiyaay hanoohan hoololaal. Kukankaan loon kulimaku kulobumuu nan kusenumuu Yéesu bafetabu.

28Bale maayeet min kujukutumuu li Yéesu butila baate bújiyiil li kumukool, li kuḷaw Filat min alob min kumukool.

29Nan kukaanumuu wahawu feh loon Hulimahu hata Ateemit hakiicimuu hulobumuu huya li akila Yéesu kuban, li kúwalenulool li ekuluwaayi kujow kuhok.

30Bale Ateemit li ayitenumulool li eketayi.

31Yéesu li álaŋul kunak kameeŋe bukanabuku kanabumuu li akila kábilum Gálile boot Yeelusalem, kamaatoomuu ban li kóomi muñe'e li elob moola kata Isilayeel.

32Olóli húmumoli jibiibil kalobuul Hulimahu unhu Hásuumaahu: wahawu wan Ateemit alobumuu kasen situubawolaal sihaan,

33Ateemit lakaan wo muñe'e boot li alolaal jaamaalumuu bañooliil batit, nan ayitenulumuu Yéesu li eketayi, loon kiicumuu li éliibalayi éḷubutayi yata Ukijenawu:

“Awu ommuu Añoolom, Síyaat, ínje emmuu Atuubayi .”

34«Ateemit lalollob kaanaku fan ayitenumul Yéesu li eketayi jakum bil eniilool elaañ ekajen li huyaak. Muñe'e lalobumuu eeno:

“Fan isenuul kásooniyenaku kanabaaku, ban kata maḷegen kan ilobumuu kasen Dayit.”

35«Wahawu unwu újimuu Hulimahu hata Ateemit li hulaañen hoon tikee:

“Let ukat min ehuluŋayi yata anawu uya Anabaawu ekajen li huyaakahu .”

36«Bale, Dayit akila lakankaan no li taŋayi yoola, wahawu wan Ateemit afañumuu min ukaan aban, li aket. Li ahoki tan situubawool sihaan sihokimuu, min ehuluŋayi yoola ekajen li huyaakahu.

37Bale Yéesu an Ateemit ayitenulumuu li eketayi, ehuluŋool ekajenut li huyaakahu.

38Kutuyom, joote jihaas joon Yéesu ájimuu li jilobuul síyaat mata kabonketaku kata uhoofoolawu wooluul, wan eluwaayi yata Móyiis eyilaatumuu éfulenuul li wo.

39Li Yéesu bale anoowan áyinene li Ateemit, áatummuu alako an acole hakil Ateemit.

40Ban kama li jíkaanum, jakum bil wahawu wan kufulofetaku kulobumuu, ubajuul:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

41“Jijuke, bukuluul jayili muñowu kabes kulimaku kata Ateemit, jisego ban li jíbujo! Mata boot min ikaan li kuloŋawuul, wah wan uhaase oon kulobuul womuu let jíyinen .”»

42Nan Fool buko li Balunabaas kulakomuu li kúfu’ li eluufayi yata kaḷawaku, bukanabuku li kooniil kubil kúlaañul li húyiiyaay haaha hata Kusuwifaku min kulaañen kulobiil kulimaku kanolaku.

43Nan bajojabu buyiisumuu, Kusuwif kameeŋe li bukan kameeŋe kátiiwomuu kuŋa’ bútinabu bata Kusuwifaku, li kunab li Fool buko li Balunabaas. Fool buko li Balunabaas li kulob li buko, ban li kuwankuleniil mata min kujok jak kájiyaku kata Ateemit.

Fool buko li Balunabaas li kútiiwo kujooŋoo li kaletumuu Kusuwif

44Li líiŋ li húyiiyaayahu hata Kusuwifaku hanaboo tomuu, ebat bukanabuku feh kakinumuu li ésukayi, li kuwonnoo boot bajam Hulimahu hata Amaaŋenawu.

45Nan Kusuwifaku kujukumuu búsukabu, li kutahaay ŋáa’. Li kunaak kúhoogul kulimaku kata Fool, ban li kunaak kugelool.

46Muñe'e Fool buko li Balunabaas li kulobiil li kabaneyiil kooniil: — Hulimahu hata Ateemit bukuluul hooteenimuu hujandi lob. Bale emmuu jihoohoy ho, ban li jijok kaanaku jitookut min jiyab buloŋabu bábaneliitumuu, muñe'e kama áloli boot min jítiiwo boot bata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

47Mata wahawu unwe Amaaŋenawu álobolimuu:

«Likaanikaan ulako mawuŋe boot li kákaanumutumuu li Ateemit balewool, bájum li ujow tanootan li etaamayi min ulob bukanabuku kaanaku Ateemit lafakenefaken .»

48Nan bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool kujamumuu kulimaku unku, li kubaj ésuumahukow yáamak, min kulako kasal Hulimahu hata Amaaŋenawu. Bukanabuku feh kan Ateemit aḷusumuu boot min kubaj buloŋabu bábaneliitumuu, li kúyinen li akila.

49Hulimahu hata Amaaŋenawu li hujamo huban li etaamayi inyu feh.

50Bale Kusuwifaku li kutiken kanaalaaku kammuu bukan káamak li ésukayi, káyinenumuu li Ateemit, li bukanabuku káamakaku kata ésukayi, min kúji bukanabuku li kúlaaten Fool buko li Balunabaas, ban li kukesooliil kúfu’ li etaamayi yooliil.

51Fool li Balunabaas li kuhank buko kúḷuba kafolaku kata kootaku kooliil min kúhiis kaanaku ésukayi inyu éjimumuu inti li buko bilumulo, ban li kujow boot Ikóniyom.

52Kúgoomaku kata ésukayi yata Antiyok, li kubaj ésuumahukow yáamak, ban Buyinumabu Banabaabu li bulako li buko ŋáa’.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bakaanelabu 14

Fool buko li Balunabaas li kujow boot Ikóniyom

1Muñe'e nan Fool buko li Balunabaas kúliiŋumuu Ikóniyom, li kunoken foof li eluufayi yata kaḷawaku, min kuwaale Hulimahu hata Ateemit yok Kusuwif li bukan kákaanumut li Ateemit balewool kameeŋe kúyinen.

2Bale Kusuwifaku kafañutumuu kúyinen li Yéesu, li kutiken bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool min kubaj kayinoo kajakut li káyinenumuu.

3Bale Fool buko li Balunabaas li kulako Ikóniyom fiyo jakee. Li kunaak kulob li kabaneyiil, li káwoolu ló li Amaaŋenawu li wah wan an ajuulelut, min áhiis kaanaku kulimaku kan kuwaaleyemuu mata kájiyaku koola, maḷegen.

4Muñe'e bukanabuku kata ésukayi li kutiiloo: kukee li kulaañ bata Kusuwifaku, kaabuku bata Kufootalaku.

5Kusuwifaku, li kákaanumutumuu li Ateemit balewool, li kunahaanaku kooliil li kulako kágoluloo bánum li kúcoocikoo Fool buko li Balunabaas, min kutekiil kuyitik kumuk.

6Bale nan Fool buko li Balunabaas kuhaasumuu uyinoolawu wooliil, li kutey boot li sísukasu san koonemuu Lisit li Delib, sammuu li etaamayi yata Likawoni, li halaabahu hata bo.

7Bo umbu foof, li kuwaale bo Hulimahu Hásuumaahu.

Fool buko li Balunabaas li kujow kawaale li ésukayi yata Lisit

8Muñe'e li baj li ésukayi yata Lisit ánayine akee ayilaat ayito, mata labobobobo. Kábilum nan abukimuu lakaje, ban afinut min abile ayili ajow.

9Anáyinaawu li alako bajanten kulimaku kan Fool alakomuu elobayi. Muñe'e Fool li ajukelool súy, li ahaas aan ánayinaawu labaje káyinen kayilo kújiwool li afak.

10Li alobool li sembe aanool: — Uyito ucol! Maḷegen ánayinaawu li ayaan ayito háak, ban li átoŋ ajow.

11Nan búsukabu bujukumuu wahawu wan Fool akaanumuu, li kulob butiya li elobayi yalobeyimuu li etaamayi yooliil, yammuu yata Likawoni koon: — Kuteemitaku kuŋale kambu kata an, min kúwalowul kubil kulako li alolaal!

12Muñe'e li kuhooñ Balunabaas «Sás», Fool li kuhooñool «Elimees» mata akila anaake álobulumuu.

13Alámbaawu ata ateemitawu an koonemuu Sás, an eluufayi yoola okila Sás yommuu li kánoonumaku kata ésukayi, li áŋalul kúmuuna kásangenumi élunfen boot tin wámbiilawu. Li anongeen okila li búsukabu, min aŋa' kúmuunaaku kusilayiil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Bale nan Kufootalaku kúl̥uba, Fool buko li Balunabaas kujamumuu loon muña'a, li kuhaacul wañawu wooliil, ban li kusommen kujow boot li tut búsukabu min kulobiil butiya kooniil:

15— Kúfaaloli, wáa újiye li jóomi li jikaan loon muña'a? Olóli foof bukan joom loon bukuluul. Jiŋaluluuŋa' Hulimahu Hásuumaahu mantee kay li jikat bo kuteemitaku umbuku kaletumuu kuteemit kata mal̥egen, min jítiiwo jinab li Ateemit aloŋumuu, áwuwenumuu emitayi, li etaamayi, li halahu, li wahawu feh wáami dómuu.

16Naanaŋ, Ateemit lakaakat bukanabuku feh kákaanumutumuu li akila balewool min kunab li útinawu wooliil.

17Bale, Ateemit akatut káhiis bukanabuku majakaamu moola, mata li emitayi lásenewumuluumuu malamu man élaalewulumuu, li mutiñaay nan maalemuu. Ateemit asenewuulumuu mutiñaay, ban li akaan uyinumuul úsuum.

18Maayeet min kufootalaku kulobiilumuu loon muña'a, búsukabu li bufañeen min buceeŋ kuu min bukaaniil kasila.

19Kusuwif li kubilum Antiyok yata Fisidi, li Ikóniyom. Li kukaan búsukabu búyinen li buko, min kutek Fool kuyitik boot kumuk, ban li kúhuulool kúfuletum tíyaŋ ésukayi, mata kunaanaak kuyinoo li koon lakeeket.

20Bale nan káyinenumuu kubilumuu kúguutool, Fool li ayito ban li ajow anoken li ésukayi. Hunak hukaten, li anaboo li Balunabaas kujow boot Delubi.

Fool li Balunabaas li kulaañ boot Antiyok yata Siili

21Fool buko li Balunabaas li kuwaale Hulimahu Hásuumaahu li ésukayi yata Delubi. Bukan kameeŋe li kulako kúgoom. Fúlum tó, li kulaañ boot Lisit, li Ikóniyom, li Antiyok yata Fisidi.

22Li kuwankulenkúgoomaku, ban li kooniil kútuk lit káyinenaku kooliil. Li kunaak foof kooniil: — Lootaale úlaamaal ŋáa' tówum unokenaal li Jáyiiyaju jata Ateemit.

23Li kul̥us li ejangu yanooyan bukan kulako kunahaan, ban nan kumommomuu min kul̥aw kuban, li kuŋaliil kukat li kuŋen kataAmaaŋenawu an kúyinenumuu li akila.

24Li kújowum li etaamayi yata Fisidi kulo Fanfili.

25Li kuwaale Hulimahu hata Ateemit li ésukayi yan koonemuu Feelus kuban, li kújowum to boot li ésukayi yata Atali.

26Li kújufowum tó Atali li ébato boot Antiyok, yammuu ésukayi tan kuŋaliilumuu kukat li kájiyaku kata Ateemit boot kakaan bulokabu ban kukaanumuu.

27Nan kúliiŋumuu Antiyok, Fool buko li Balunabaas li kuwoogen ejanguwayi, min kukitteniil wahawu feh wan Ateemit ákaanummuu li buko, li buu lasenumuu bútin kákaanumutumuu li okila balewool min buko foof kúyinen.

28Fool buko li Balunabaas li kulako to fiyo li kúgoomaku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bakaanelabu 15

Huwoogahu hata Yeelusalem

1Kánayine kukee li kubilum li etaamayi yata Súde boot Antiyok, min kulako kaliiken káyinenumuu li Yéesu kooniil: — Let jiyili jifakeni, bukuluul bateyenuti búkut elobumuu.

2Fool buko li Balunabaas li kuceeŋiil. Li kubaj búwonnoo báamak li buko mata hulimahu unhu. Muñe'e li kujamoo min Fool buko li Balunabaas kunaboo li bukan kukee kata Antiyok, kujow bootYeelusalem kujow kulob mata hulimahu unhu li kufootalaku li kunahaanaku kata ejanguwayi.

3Ejanguwayi li elambeniil li wah wan kóotummuu kuŋa' min kujow kañaahoolaku. Muñe'e li kújowum Feniisi li Samali, min kunaak kukitten buu kákaanumutumuu li Ateemit balewool kútiiwomuu kúyinen li Ateemit. Nan kutuyiil feh káyinenumuu kujamumuu loon muña'a, li kubaj ésuumahukow yáamak.

4Nan kúliiŋumuu Yeelusalem, ejanguwayi, li kufootalaku li kuhaanabuku li kuyabiil. Li kukitteniil wahawu feh wan Ateemit ákaanummuu li buko.

5Bale kukee li bukanabuku kata hujojahu hata kufaaliisiyeŋaku káyinenumuu, li kuyito min koon: — Fan jiteyen búkut bukanabuku feh káyinenumuu li Yéesu kaletumuu kusuwif, ban li jooniil kukaan loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu.

6Muñe'e kufootalaku li kunahaanaku li kujoj min kútaluloo mata hulimahu unhu.

7Li kúwonnoo jow fiyo, Fiyeel li ayito min aaniil: — Kutuyom, jihaase joon Ateemit laḷusonḷus li bukuluul nan fiyo, boot kawaale Hulimahu Hásuumaahu bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, mantee li kujam ho li kúyinen.

8Ban, Ateemit ahaasumuu kayinoo kata anoowan, láhiisenhiisen kaanaku layabiiyab nan aseniilumuu Buyinumabu Banabaabu foof loon asenolaal bomuu.

9Ateemit ajokutiil kúbuti li alolaal, mata li káyinen lágiilenummuu uyinumawu wooliil.

10Kama muñe'e waa wommuu li úji li jifañ jiyoob Ateemit, li bútebabu ban jifañumuu jikaan káyinenumuu kugalo, ban situubawolaal sihaan li alolaal humumolaal uyilaataamuu utebaal?

11Bale lúyinenaale kaanaku li kájiyaku kata Amaaŋenawu Yéesu lúfakumaamuu, loon foof buko.

12Muñe'e ésukayi feh li elu min ejanten Balunabaas buko li Fool min kukitten wahawu feh wájaahalenimuu, li wajuulelutimuu wan Ateemit ákaanummuu li buko hákil bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

13Nan kubanumuu elobayi, Saak li aŋa' hulimahu min aan: — Kutuyom jijantenom!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Simoŋ lalobolaalob buu Ateemit acookoomuu yaan no li húkitumahu, bukanabuku kákaanumutumuu li okila balewool, min aḷusum li buko bukan kulako koola.

15Ban kulimaku kata kufulofetaku, kunaboonaboo li wahawu unwu, mata muñe'e Hulimahu hakiicimuu hata Ateemit hulobe:

16«Amaaŋenawu li alob aan: Fúlum tómuu, fan ílaañul. Ban fan ilaañen iteef eluufayi yata Dayit yaloweenumuu. Fan icookoo buhumowumabu bata yo, min ilaañen yo iyiten.

17Muñe'e bukan kaabuku feh fan kuŋes Amaaŋenawu, éehe', li bukanabuku feh kákaanumutumuu lí ínje balewom kan ihooñumuu kulako kúmbaam .

18Wahawu unwu Amaaŋenawu alobumuu, akaan womuu ésukayi ehaas nan fiyo.»

19Saak li alaañen aan: — Mó mújimuu li kayinoolom, ootut uyokenaal bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, kátiiwowulumuu kunab li Ateemit.

20Bale ukiicaaliil min oonaaliil jakum kutokoñ eliw yata sínuukuleŋ san kákaanumutumuu li Ateemit balewool kusilaye mata esikosiko, jakum an áfulo an an kuyabowut, ban jakum kutokoñ sínuukuleŋ sakuumi min siket, jakum foof kutiñ húsim.

21Mata, kábilum no naanaŋ, bukan kumbuku min kuwaaleyemuu Eluwaayi yata Móyiis li ésuk yanooyan, ban ejangayeyijanga li siluufasu sata kaḷawaku hanoohan hoololaal.

Eleetalayi yan kuboñumuu kákaanumeenutumuu li Ateemit balewool káyinenumuu li Yéesu

22Muñe'e kufootalaku. Buko kúḷuba kukankaan bukan kan kutuyiil kuluukene ŋáa'.

23Muñe'e li kukiic kulimaku unke kuseniil kújowetum:

«Kufootalaku li kunahaanaku kata ejanguwayi, li kutuyuul kusaafuluul feh, bukuluul jammuu kutuyiil káfummulomuu li kákaanumutumuu li Ateemit balewool, kakinumuu Antiyok, li etaamayi yata Siili li yata Silisi.

24Jijanjam kaanaku kukee li óloli, kubiibil kulillimenuul, min kúguuhuul uyinum li kulimaku kooliil. Bale inti óloli jiboñuliil.

25Mó mújimuu, áloli fóofoli feh li jijamoo min jiḷus bukan jíboñuluul. Fan kúnaboolul li Balunabaas buko li Fool kan áloli jiboolaatumuu,

26kalakomuu li kuket mata kajawaku kata Amaaŋenawu kúji.

27Muñe'e kama jiboñuluul Súd buko li Silaas kammuu li kulobuul buko humumiil, kulimaku kanolaku kan jikiiculuulumuu li eleetalayi inye.

28Mata Buyinumabu Banabaabu li óloli húmumoli, jijoojok kaanaku let jikaanuul búteb bakee jiteb, bábuto li wahawu unwe wafimmuu min wóoti ukaani:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

29jakum jitokoñ eliw yata sínuukuleŋ san kákaanumutumuu li Ateemit balewool kusilaye; jakum jitiñ húsim, jakum jitokoñ sínuukuleŋ sakuumi min siket; jakum an áfulo an an kuyabowut. Jikatumuu wahawu unwumaa, jikaane jak. Jisaafuluul ŋáa'!»

30Muñe'e li kukat bukanabuku kan kuḷusumuu min kujow boot Antiyok. Nan kúliiŋumuu, li kuwoogen bukanabuku káyinenumuu, min kuseniil eleetalayi.

31Li kujanga eleetalayi, foofiil feh li súumiil ŋáa' mata kulimaku kata eleetalayi, kulim kata kawankulen.

32Súd buko li Silaas kulakomuu buko humumiil foof kufulofetaku, li kulob fiyo li kutuyiil káyinenumuu min kuwankuleniil, li kuliteniil li káyinenaku kooliil.

33Muñe'e li kulako Antiyok fiyo jakee. Fúlum tó, kutuyiil káyinenumuu li kuḷaw min bútiniil búsuum, ban li kukatiil min kulaañ boot bata bukanabuku káboñuliilumuu.

34[Bale Silaas li ajok min alako Antiyok.]

35Fool buko li Balunabaas li kulako Antiyok. Li kunaak kuwaale ban li kuliiken ésukayi Hulimahu hata Amaaŋenawu, buko li bukan foof kukee kameeŋe.

Fool buko li Balunabaas li kukatoo

36Muñe'e li fiyo jakee, Fool li aan Balunabaas: — Ulaaña uja'a uyooba kutuyola káyinenumuu, kammuu li sísukasu feh ban uwaaleyaalumuu Hulimahu hata Amaaŋenawu, ujow ujukula buu kukaan bo.

37Balunabaas li afañeen min aŋa' Saŋ an koonemuu Maak, anab li buko.

38Bale Fool li ayinoo li aan kuyilaat kuŋa' Maak kújowetum, mata Maak lajowujow akatiil bo li etaamayi yata Fanfili, ban alaañenut anab li buko min kukaan bulokabu booliil.

39Fool buko li Balunabaas li kuñakoo to ŋáa' yok kukatoo. Balunabaas li aŋa' Maak kújufo li ébato, min kujow boot Ciif.

40Fool akila li aḷus Silaas, min kutuyiil káyinenumuu kuḷaw min kájiyaku kata Amaaŋenawu kulako li buko, ban li kuwuj.

41Fool li ájowum li etaamayi yata Siili alo li yata Silisi, min anaak awankulen sijanguwasu li káyinenaku kan sibajumuu.

Bakaanelabu 16

Tímote li anaboo li Fool buko li Silaas

1Fool li ajow boot li ésukayi yata Delib, ban li ahaaŋ boot li yata Lisit. Nan aŋejumuu, li atook bo ágoom. Tímote jaawool asuwif áyinene li Yéesu, bale atuubawool an ata Gilees.

2Káyinenumuu li Yéesu kalakomuu li ésukayi yata Lisit li kata ésukayi yata Ikóniyom, li kunaak kulob majake bale kuya li Tímote.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Fool li afañ min aŋa’ Tímote ájowetum. Li aŋalool ateyen búkut kakinumuu li etaamayi inyu kúji, mata buko foofiil feh kuhaase koon atuubawool an ata Gilees.

4Muñe'e li sísukasu ban kújowummuu, li kulob káyinenumuu kulimaku kan kufootalaku kujokumuu, ban li kooniil kukaan loon kulobumuu.

5Sijanguwasu li sihaŋ malit li káyinenaku, ban bukanabuku káyinenumuu li kunaak kuhaŋ mameeŋ hunakoohunak.

Fool li ahimmo nan alakomuu li ésukayi yata Tulowaas

6Buyinumabu Banabaabu li buhi’ Fool buko li Silaas kúwaalewum Hulimahu hata Ateemit li etaamayi yata Aasi. Muñe'e li kújowum li etaamayi yata Filiisi li yata Galasi.

7Nan kujowumuu kulehen etaamayi yata Miisi, li kufañeen min kujow boot Bitini, bale Buyinumabu bata Yéesu bukatutiil min kujow.

8Muñe'e li kújowum Miisi kuhaaŋ boot li kásikaku kata Tulowaas.

9Li líiŋ li hukahu, Fool li ajuk li kahimmo ánayine ata Maseduwaan, mayitowe hákilool min aḷokoolool aanool: — Ubil boot Maseduwaan min úlambenoli!

10Muñe'e nan Fool ajukumuu kahimmowaku unku fú’ tó, li jiyaan jiŋes min jijow boot Maseduwaan, mata jíyinenyinen kaanaku Ateemit láhooñolihooñ mata min jijow jiwaale Hulimahu Hásuumaahu bukanabuku kata etaamayi inyu.

Liidi li áyinen li Amaaŋenawu li ésukayi yan koonemuu Fílib

11Li jíjufowum li ésukayi yata Tulowaas li ébato, min jíjowum tó jicol boot li étebelemukayi yata Samotulaas. Hunak hukaten, li jihaaŋ boot Néyafoliis.

12To untu jíjowummuu boot Fílib, yammuu ésukayi yáamakayi yata etaamayi yata Maseduwaan, yan kata Lom kookenumuu. Li jikaan li ésukayi inyu kunak kameeŋe.

13Li líiŋ lihúyiiyaayahu hata Kusuwifaku, li jífulul li ésukayi min jijow boot bata katantaku kata muḷuuwamu, ban jinaake jiyinoomuu li joon fan jijuk bo tikee tan Kusuwifaku kuḷawe. Li jibah to min jilob li kanaalaabuku kawoog tomuu.

14Akee li kanaalaabuku umbuku kajawool Liidi. Liidi an ata ésukayi yata Tiyatiil, ban li alako ájula'a ata sileesa sájunke satiineniye ŋáa’, ban li anaak amanen Ateemit. Liidi li ájantenoli. Muñe'e Amaaŋenawu li ábabulool buyinum, min abet sifintuwool feh li kulimaku kan Fool alakomuu elobayi.

15Muñe'e nan kúbatiisemuu Liidi boot li butoŋool ló ban, li áloboli min jijow boot boola áanoli: — Nokoomuu loon jijuujuk kaanaku líyinenyinen li Amaaŋenawu, li jibil jilako búmbaam. Muñe'e li átuuŋoli min joon éehe’.

Fool buko li Silaas li kukuḷi li ésukayi yan koonemuu Fílib

16Li líiŋ hunak hukee áloli li ejow ban ésukayi eḷawemuu, jiloka jísungute li jibil jifam. Jísungutaaju unju buyinum bajakut bújufo jó, min bunaak bukaan jo jilob

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

wahawu wammuu li ubaj. Elobayi inyu yan alobemuu ákibben li éji kunahaanaku kata jo li kubaj sídalam sáamak.

17Jísungutaaju unju li jinaak jínabul li Fool li óloli, mo jilobemaa butiya joon: — Kánayinaabuku umbuku kuloka kata Ateemit ata Haatiya tiya! Kubiibil min kúhiisuul bútinabu bata kafakaku!

18Jísungutaaju li jikaan mo jow baj kunak. Muñe'e Fool huuñool li hulit, gay li átiiwowul aan buyinumabu bajakutumuu: — Leeni li kajaw kata Yéesu Kilisita, úfu' li jísungutaaju unju! Maḷegen buyinumabu bajakutumuu li buyaan búfu' li jo.

19Nan kunahaanabuku kata jísungutaaju kujukumuu kaanaku kuyilaat muñe'e kúbajum sídalam li jo, li kujok Fool buko li Silaas kújowetum boot tin kaayeenaku kata ésukayi, hákil kunahaanaku kata Lom.

20Li kuŋaliil kusen kutiibaaku kata Lom, ban li kooniil: — Kánayinaabuku umbuke kumbuku li kakaan búguḷa li ésukayi yoololaal. Buko kusuwif koom.

21Kuliikeneliiken bukanabuku bakaane ban eluwaayi yoololaal, ololaal jáamiyaamuu bukan kata Lom, éhilolaal úfañumaal bo, mantee foof li ukaanaal bo.

22Búsukabu foof li buyitowul li buko. Kutiibaabuku li kulob min kuñak wañawu wata Fool buko li Silaas kúfulen, ban li kooniil kuŋa' hukaluwaas min kutekiil.

23Nan kutekiilumuu matek kuban, li kuŋaliil kukuḷ min koon afooyaawu afooyiil jak.

24Nan kuyaane kulobumuu loon muña'a, afooyaawu li aŋa' Fool buko li Silaas akuḷ li káfit káluuḷo ló li hukuḷahu, ban li aŋa' sijenk min ajenkiil.

Buu afooyaawu ata hukuḷahu áyinenummuu li Yéesu eeno

25Nan hukahu huje'e hulitumuu, Fool buko li Silaas li kulako kaḷaw, ban li kunaak kukijen min kusal Ateemit. Bukan kaabuku kan kukuḷumuu li kulakoyiil bajanten.

26Li kuyaan kulako to, etaamayi li egolool ŋáa' min kuteefaku kuleeteemaaku kata hukuḷahu kúlilliŋoo. Wámbiilawu feh li uyaan úbabulo, sijenkasu feh sata bukanabuku kan kukuḷumuu li siḷeḷo.

27Muñe'e afooyaawu li áliwo. Nan ajukumuu min wámbiilawu úbabulomuu, li áñakul ékunduwayi yoola boot min amukoolo, mata lanaanaak aan bukanabuku kan kukuḷumuu kuteyitey kuheek.

28Bale Fool li alobool butiya aanool: — Jakum ukaanoolo majakut! Olóli fóofoli feh jumbuke taate!

29Afooyaawu ata hukuḷahu li alob min kuhiiten, ban li asommen anoken li káfitaku. Li ákoli gay li anaak ateelen, min ajow ákuntuŋ hákil Fool buko li Silaas.

30Fúlum tó, li akaaniil kúfulul, ban li ageḷḷeniil aaniil: — Kunahaan, buu leete ikaan min ifak?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Fool buko li Silaas li koonool: — Uyínenumuu li Amaaŋenawu Yéesu, fan ufak boot li butoŋi ló.

32Ban li kuwaalewool Hulimahu hata Amaaŋenawu, akila li kakinumuu li eluufayi yoola feh.

33Afooyaawu li aŋaliil li ehukaayi inyu, min ajow afos ucokawu wooliil. Ban li kuyaan kúbatiisewool, okila li bukanool.

34Li aŋa' Fool buko li Silaas ájowetum boola, ajow aseniil kutiñ. Afooyaawu humumool li butoŋabu boola, li kubaj ésuumahukow yáamak min kúyinenumuu li Ateemit.

35Nan tikatenumuu, kutiibaaku kata Lom li kuboñ bukan kujow koon afooyaawu ata hukuḷahu: — Ukaten kánayinaabuku umbuku.

36Afooyaawu ata hukuḷahu li abil aheb Fool aanool: — Kutiibaaku kata Lom kúboñuuboñul kubil koonom ikatenuul. Kama muñe'e jiyilo jífu' jijow li kásuumaay.

37Bale Fool li aan bukanabuku kan kúboñulumuu: — Waa? Kújokoli kutek hákil ésukayi feh, buko bátiibutoli jak loon kaanemuu, áloli jammuu bukan kata Lom, ban li kúŋaloli kujow kukuḷ! Líiŋ muñe'e li kufañ min kúkatenoli an bahaasut? Let baj! Buko humumiil kubil kúkatenoli!

38Bukanabuku kan kúboñulumuu li kujow kulob kutiibaabuku kata Lom, kulimaku kan Fool buko li Silaas kulobiilumuu. Ekole yáamak li ejokiil, nan kujamumuu kaanaku Fool buko li Silaas bukan kata Lom.

39Muñe'e kutiibaabuku li kubil kuḷawiil kabonket, ban li kukaaniil kúfulul li hukuḷahu, ban li kuyaakooliil kúfu' li ésukayi.

40Nan Fool buko li Silaas kúfulumuu li hukuḷahu, li kujow boot bata Liidi. Li kujukoo li kutuyiil feh min kuwankuleniil kuban, li kujow.

Bakaanelabu 17

Fool buko li Silaas li kujow boot Tesalonik

1Muñe'e Fool buko li Silaas li kújowum Anfífoliis kulo Afoloni, ban li kuhaaŋ boot Tesalonik tan Kusuwifaku.

2Fool li anoken li eluufayi yata kaḷawaku, loon afinemuu min akaane. Fool li aŋa' Hulimahu hata Ateemit min áwonnoo li bukanabuku kalako lómuu, jow baj kúyiiyaay kúhaaji kata kusuwifaku.

3Li akitteniil ban li áhiisiil kaanaku loon Hulimahu hata Ateemit hulobumuu, Afakenaawu laate álaam ban li ayitowumul li eketayi. Li aaniil: — Yéesu an ilobemuu li bukuluul moola, okila ammuu Afakenaawu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Kusuwif kukee li buko li kúyinen, min kulaañ bata Fool buko liSilaas. Bukan kameeŋe kata Gilees kanaake kumanen Ateemit, li kanaale kameeŋe káami bukan káamak li ésukayi, li kulaañ foof bata Fool buko li Silaas.

5Bale Kusuwifaku li kutahaay ŋáa'. Li kujow kúŋalul kújos káḷafute, kalakowemuu li útinawu, kubil kúkiŋul búsukabu min kukaan ésukayi éguuḷoo feh. Li kubil boot bata Saasoŋ huŋes Fool buko li Silaas, boot min kujokiil kukaan hákil búsukabu.

6Emmuu kutookutiil bo, li kújokul Saasoŋ li kukee káyinene, kújowetum jow kusen kunahaanaku kata ésukayi, ban li kunaak kulob butiya koon: — Kánayinaabuku umbuku kúgugguuḷ etaamayi feh, ban muñe'e kuŋejulo baabe!

7Saasoŋ li ayabiil boola! Bukanabuku umbuku feh kúhooguuhoogul siluwaasu sata áyiiyawu áamakawu, mata konsoon baje áyii akee an koone Yéesu.

8Kulimaku unku li kúji búsukabu li kunahaanaku kata ésukayi li kúguuḷoo.

9Muñe'e Saasoŋ li kaabuku káyinenumuu li kukomen kucaam kunahaanaku min kukit kukateniil.

Fool buko li Silaas li kujow kawaale li ésukayi yata Beele

10Nan tiyaane tijonumuu, káyinenumuu li Yéesu li kukaan Fool buko li Silaas.

11Kusuwifaku kata Beele kuhaŋ mabaj uyinoo wajake kata Tesalonik, ban li kuhi' li kayab Hulimahu hata Ateemit. Hunakoohunak li kujuke li Hulimahu hata Ateemit min kujuk mantee wahawu wan Fool alobumuu maḷegen.

12Bukan kameeŋe li buko li kúyinen. Li baj li kata Gilees, kanaale kameeŋe káami bukan káamak li ésukayi, li kánayine kameeŋe káyinene li Yéesu.

13Bale nan Kusuwifaku kata Tesalonik kujamumuu kaanaku Fool ummu li kawaale foof Hulimahu hata Ateemit li ésukayi yata Beele, li kubil kákiŋul li káguuḷ búsukabu.

14Muñe'e káyinenumuu li kuyaan kukaan Fool ájowum bata katantaku kata halahu. Bale Silaas buko li Tímote li kulako Beele.

15Bukanabuku kájowetummuu Fool li kujow li akila boot Ateen. Ban, li kúlaañumul bó boot Beele li kúheben ló kan Fool áhebenuliil kujow koon Silaas buko li Tímote, kukaan wahoowah min kujow cab kujowubenool.

Fool li awaale li ésukayi yata Ateen

16Nan Fool alakomuu kakobaku kata Silaas buko li Tímote li ésukayi yata Ateen, li ajuk kaanaku ésukayi ememmeeŋ kuteemit kalet maḷegen, súumutool li buyinum maayeet.

17Li anaak áwonnoo lieluufayi yata kaḷawaku li bukan kaabuku kamanenemuu Ateemit. Li áwonnoo foof hunakoohunak li bukanabuku kan ammuu atook li kaayeenaku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Bale li baj bukan kukee kata sihekej kan kooneEfíkiiliyeŋ, kaabuku Sitoyiisiyeŋ kabile kulob foof li Fool. Kukee li kunaak kugeḷḷenoo koon: — Kama waa kaŋaaŋaalaku unku kahaasutumuu wahoowah kufañe kulob? Kaabuku li koon: — Kankaan loon mata kuteemit kata bakee láami li elob. Kulollob loon muña'a mata kujanjam Fool li awaale mata Yéesu, li mata kayitowulaku li eketayi.

19Muñe'e li kuŋa’ Fool kújowetum boot tin kutiibemuu , hákil huhaanaahu háamakahu hata ésukayi yata Ateen han koonemuu Ayeelofaas, ban li koonool: — Mantee jiyilo jihaas mata baliikenelabu umbu buwunkulabu ban ulobemuu li bo?

20Emmuu awu ummu min úlobewolimuu wah wan jijanlelut, jifañe min jihaas wahawu unwu wo wommuu waa.

21(Li maḷegenamu, bukanabuku feh kata Ateen boot li ejawoolaayi yákin dómuu, buloŋiil feh elob mantee foof bajanten wah uwunkul wakite li úfulul).

22Fool li ayito li tut huhaanaahu háamakahu han koonemuu Ayeelofaas, min aan: — Kata Ateen, lijuke een jikankaan bukan káyinene ŋáa’.

23Mata lilakolako kañaahoo li ésukayi yooluul, li ijuk wahawu wooluul wáñeyimuu tan jimanenemuu kuteemitaku kooluul. Li ijuk foof husilatan kiice kulimaku unke: «Unte boot li ateemit ahaasuti.» Yoo! wahawu wan jimanenemuu ban jihaasut wo, wó ínje ibilumuu kalobuul mata wo.

24Ateemit áwuwenumuu adunaayi li wahawu feh wáami dómuu, akila ammuu Amaaŋenawu ata emitayi li etaamayi, ban akinut li siluuf sata kuteemit san bukan kuteefe.

25Ateemit jokutool li wah wan bukan kuyilo kukaan boot li akila, mata akila asenemuu bukanabuku feh buloŋ, huyih li wahoowah feh.

26Li an ano Ateemit áwuwenummuu bukanabuku feh, min akaaniil kukin li etaamayi feh. Okila alobumuu buu taŋayi yóomi li efiyo le, ban li akaan sígaatulasu sata ban kommuu li kukin.

27Ateemit lakankaan loon muña'a bájum bukanabuku li kuŋesool, ban maayeet min huŋesahu hoola húsengiye, nakee li kujukool. Ban li maḷegen, Ateemit áloyiwut anoowan li alolaal,

28mata:

«Li okila lúbajumaamuu buloŋ, li unaak ugoloolaal, li óomiyaal bukan.» Mo foof kukee li kujuuḷa ukijenawu kooluul kulobumuu koon:

«Olóli foof kuñoolool joom.»

29«Emmuu ololaal kuñool Ateemit loomaal, ootut uyinoolaal kaanaku Ateemit lanokoonokoo li ebaaŋoot yata éwulus, mantee yata ehaaliis, mantee yata kugisa, yajoki loon ateemit, yan bukan kuyinoole min kukaan li eseeleyiil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Bale Ateemit li ajok min akat bo taŋayi nan bukanabuku kuhaasutumuu wahoowah. Muñe'e Ateemit laane bukanabuku feh kammuu tanootan kukat baloŋeliil buhaan, min kútiiwo kuŋa' buloŋ buwunkul.

31Lajoojok hunak nan ammuu atiibum bukanabuku feh kata etaamayi col, li anawu an aḷusumuu. Láhihhiis wahawu unwu bukanabuku feh, nan ayitenumulomuu anawu ummu li eketayi!»

32Nan bukanabuku kujamumuu Fool li alob mata kayitowulaku kata kaketumuu li eketayi, kukee li buko li kúḷuwool, kaabuku li koonool: — Fan jibil jijanteni nakee min ulob mata hulimahu unhu.

33Muñe'e Fool li ajow akatiil to.

34Bale kukee li kulaañ boola, min kúyinen. Li bukanabuku umbuku káyinenumuu, baj to Dóniis alakomuu li huhaanaahu hata Ayeelofaas, li anaale akee an koone Damalis, li kukee foof.

Bakaanelabu 18

Fool li ajow boot Koolent

1Fúlum tó, Fool li ájowum Ateen alo Koolent.

2Li kujukoo bo liasuwif feh kúfu' li ésukayi yata Lom. Fool li ajow ajuk Akilaas buko li Filisila.

3Ban emmuu bulokiil bano, (kakaan uyunt), li alako booliil, min kúlokum dín dáno.

4Li húyiiyaay mantee li akaan Kusuwifaku li kugilekaku kúyinen.

5Nan Silaas.

6Bale Kusuwifaku li kuhoy kujam hulimahu hata Fool, min kunaak kugelool. Muñe'e li ahank kafolaku kata wañawu woola aban li aaniil: — Jibanumuu li jíjim, li bukuluul bilume. Inti lí ínje. Ban muñe'e boot min ijow bata kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

7Muñe'e Fool li áfulum tó ajow boot bata Títiyus Súsitis anaake amanen Ateemit, ban eluufayi yoola li ekooj eluufayi yata kaḷawaku yata Kusuwifaku.

8Kílisifis ammuu anahaanawu ata eluufayi yata kaḷawaku, li áyinen li Amaaŋenawu boot li butoŋabu boola feh ló. Bukan kameeŋe kata ésukayi yata Koolent, kajantenumuu Fool, li kúyinen foof min kúbatiiseyiil.

9Li líiŋ li ehuka yakee, Amaaŋenawu li alob Fool li kahimmo aanool: — Sákoli, awu ulob, ban jakum ulu,

10mata ínje ummu li awu. An let ajoki min akaani majakut, mata bukan kameeŋe kumbuku li ésukayi inye káami kúmbaam.

11Fool li alako li ésukayi yata Koolent emit li kuḷeeñ hutok li hano, min anaak aliiken bukanabuku Hulimahu hata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Muñe'e li taŋayi nan Galiyoŋ alakomuu águubelunaalawu ata Lom li etaamayi yata Akaay, Kusuwifaku li kujamoo min kutiiken Fool. Li kujokool kújowetum li hutiibahu,

13min koon: — Anáyinaawu umme huŋes láami lí hó min akaan bukanabuku kumanen Ateemit búti li min eluwaayi elobumuu.

14Muñe'e Fool li alako li álobul, Galiyoŋ li aan Kusuwifaku: — Nokooleenumuu loon búyiik lakaane, mantee foof latilentilen ŋáa', manooman fan iŋaleen taŋ min ijantenuul, bukuluul Kusuwifaku.

15Bale emmuu lakolako búwonnoo mata kulim, li mata ujaw, li mata eluwaayi yooluul, baabu bukuluul joote jihaase min jóomi li jikaan. Injé ifañut min ilako atiiba ata wah loon unwu.

16Nan Galiyoŋ alobiilumuu loon muña'a aban, li akesooliil kúfu' li hutiibahu.

17Muñe'e buko foofiil feh li kújokul anahaanawu ata eluufayi yata kaḷawaku an koonemuu Sosuten, kutek hákil hutiibahu. Bale Galiyoŋ abagut.

Fool li alaañ boot Antiyok

18Fool li afiyo jakee li ésukayi yata Koolent. Fúlum tó, li akat to kutuyool min ájufo li ébato min ajow boot li etaamayi yata Siili, akila li Filisila li Akilaas. Fool li ámiito átowum ájufo li kásikaku kata Sankile, mata babbaj wah wan alobe kakaan hákil Ateemit.

19Muñe'e li kujow boot Efées kúliiŋ, Fool li akat to Filisila buko li Akilaas, min ajow anoken li eluufayi yata kaḷawaku.

20Kusuwifaku li koon Fool afan alako to fiyo jakee, bale li ahoy.

21Li akatiil to min alako li ajow, li aaniil: — Súumumuu li Ateemit, fan ílaañul hunak hakee ijukuul. Ban li ájufowum li ésukayi yata Efées li ébato awuj.

22Nan áliiŋumuu Sesaale, li ajow boot Yeelusalem ajow asaaf Ejanguwayi, aban li ahaaŋ boot Antiyok.

23Muñe'e nan alako tomuu fiyo jatit, li ahaaŋ. Li ajand ájowum li etaamayi yata Galasi alo li yata Filiisi, min alitenkúgoomaku feh li káyinenaku kooliil.

Afolos li ajow awaale li ésukayi yata Efées li yata Koolent

24Muñe'e no unnu, asuwif akee an koone Afolos abuki Alekusandili, li áliiŋul li ésukayi yata Efées. Afolos lakankaan ánayine acole hulim, ban li ahaas Hulimahu hata Ateemit jak.

25Kuliikenooliiken Bútinabu bata Amaaŋenawu ban, li anaak awaale li aliiken bukanabuku col Hulimahu Hásuumaahu hata Yéesu li ésuumansuum yáamak. Bale okila Afolos kábatiisaaku kata Saŋ bale lahaase.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Li anaak alob li maḷegenool li eluufayi yata kaḷawaku yata Kusuwifaku. Nan Filisila buko li Akilaas kujamoolumuu li alob, li kuŋalool kújowetum booliil, kujow kukittenool Bútinabu bata Ateemit haŋ macol.

27Fúlum tó, Afolos li abaj kayinoo kata ejow boot li etaamayi yata Akaay. Kutuyool kata káyineniil kano li kuwankulenool, ban li kukiic eleetal kuboñ bukanabuku káyinenumuu kata etaamayi inyu, bánum li kuyabool jak. Nan áliiŋ bómuu, li alamben ŋáa' bukanabuku káyinenummuu li káji kata Ateemit,

28mata lanaanaak áhiis Kusuwifaku jak, hákil ésukayi feh, kaanaku kulet li maḷegen. Li anaak aŋa' Hulimahu hata Ateemit min áhiisiil kaanaku Yéesu ammuu Afakenaawu.

Bakaanelabu 19

Fool li ajow awaale li ésukayi yata Efées

1Nan Afolos alakomuu Koolent, Fool li ájowum li etaamayi ban kuyuuyaku kommuu, abil boot Efées. Alíiŋul li atook bó kúgoomkukee.

2Li ageḷḷeniil aaniil: — Mantee jiyayyab Buyinumabu Banabaabu nan jíyinenumuu? Kúgoomaku li koonool: — Jifanut jijam li kulob kaanaku babbaj Buyinum Banabe.

3Fool li alaañen aaniil: — Kama kábatiise kay jíbatiiseyi? Li koonool: — Kábatiisaaku kata Saŋ Batiis.

4Muñe'e Fool li aaniil: — Saŋ lanaanaak ábatiise bukanabuku kafañumuu kukat baloŋelabu booliil buhaanabu min kútiiwo kuŋa' buloŋ buwunkul, ban li aan kata Isilayeel kúyinen li anawu ammuu li abil búsolool. Anawu ummu okila ammuu Yéesu.

5Nan kujamumuu kulimaku unku, li kujow kúbatiiseyiil li kajawaku kata Amaaŋenawu Yéesu.

6Fool li aŋa' kuŋenool awalen li buko, Buyinumabu Banabaabu li bubil bulako li buko. Muñe'e li kulob silob sahaasuti, ban Ateemit li álobum li buko.

7Bukanabuku umbuku kuyilo kúliiŋ kuŋen li kúḷuba.

8Fúlum tó, Fool li ajow boot li eluufayi yata kaḷawaku, ban li aŋes min akaan min kajantenoomuu kúyinen.

9Bale kukee li buko kufañut kujam, min kuhoy báyinen ban li kunaak kulob kulim kajakut kuya li Bútinabu bata Amaaŋenawu hákil ésukayi. Muñe'e Fool li ajow akatiil to, ban li aŋa' kúgoomaku ájowetum, min anaak ajow awaale hunakoohunak li elekoolayi yata Tíilanus.

10Fool li akaan mo jow baj simit síḷuba, yok bukanabuku feh kata etaamayi yata Aasi, Kusuwifakuli kata Gilees, kujam hulimahu hata Amaaŋenawu.

Bañiilabu bata Sikeewa

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Ateemit li anaak ákaanum wah wájaahaleniye ŋáa’ li kuŋen kata Fool.

12Mó lí múji bukanabuku li kunaak kuŋa’ kumusuwaal mantee foof kufalen kata sileesa kagole eniilayi yata Fool, kujow kukaan li kúsontaaku kooliil, li kufak ban uyinumawu wajakutaawu li úfu’ li buko.

13Li baj no Kusuwif kukee kanaake kuñaahoo li sísukasu min kunaak kukesoo uyinumawu wajakutumuu úfu’ li kásomutumuu. Muñe'e li kufañ kuŋa’ kajawaku kata Amaaŋenawu Yéesu min kukaan wo úfu’ li bukanabuku. Li kunaak koon uyinumawu wajakutaawu: — Leenuul jífu’ li kajaw kata akila Yéesu an Fool awaaleyemuu!

14(Bukanabuku kanaake kukaanumuu loon muña'a, buko kommuu bañiilabu hutok li búl̥uba bata Sikeewa alakomuu álamba áamak ata Kusuwifaku.)

15Bale buyinumabu bajakutumuu li booniil: — Lihaase Yéesu ban li haase ayi ammuu Fool, bale bukuluul bukay joom?

16Muñe'e ánayinaawu an buyinumabu bajakutumuu bújufomuu li ayitowul li buko, li ágooteniil foofiil feh. Li átekikooliil tó li sembe, gay li kutey kúfu’ li eluufayi bákolotoo macokowe.

17Bukanabuku kakinumuu Efées, Kusuwifaku li Kugilekaku li kujam mabajumuu, li kúkoli foofiil feh, ban li kúkaanum ŋáa’ li kajawaku kata Amaaŋenawu Yéesu.

18Bukan kameeŋe li káyinenumuu li kubil kulob hákil ésukayi, wahawu wan kukaanumuu.

19Bukan kameeŋe kanaake kukaanumuu jángafayinde, li kúŋalul síliibalasu sooliil kubil kúsu’ hákil ésukayi feh. Li kucob bunoomabu bata síliibalasu unsu, li sibaj sihanjal sata sídalam sáamak.

20Muña'a Hulimahu hata Ateemit huhaŋumuu majamo ban li huhaŋ mabaj sembe, li búkaanum bata sembaasu sata Amaaŋenawu.

Búgugguloo li bubaj li ésukayi yata Efées

21Nan wahawu unwu ubajumuu jow fú’ tó, Fool li ajok min ájowum li etaamayi yata Maseduwaan li yata Akaay, ajow boot Yeelusalem. Li anaak aan: — Nan emmuu íliiŋ bo, fan foof ijow boot Lom.

22Muñe'e li aboñ kúl̥uba li kulambenaaku koola, Tímote buko li Elasit, boot li etaamayi yata Maseduwaan. Bale akila humumool li afan alako jakee li etaamayi yata Aasi.

23Muñe'e no unnu, li baj búgugguloo báamak mata Bútinabu bata Amaaŋenawu búji.

24Mata babbaj ahaaña akee an koone Démetiliyus, anaake aŋa’ ehaaliis min ahaañ baluuf batit banokoole li eluufayi dán kumanenemuu ateemitawu anaalaawu an

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

koonemuu Alitemis. Bulokabu bata Démetiliyus li bunaak búji kulokaabuku li kubaj sídalam sáamak.

25Muñe'e li ahooñ kulokaabuku umbuku li bukanabuku foof kabajumuu bulok banokoo li bo, min aaniil: — Kufaalom, jihaase joon hubajahu hoololaal li bulokabu umbu hubilume.

26Bale jijuke ban jijame wahawu wan ánayinaawu ummu an koonemuu Fool ammuu li kakaan. Mata lansaan kuteemitaku kan bukan kukaane, kulet kuteemit kata maḷegen, min áji bukan kameeŋe li kúyinen li akila, let taate li ésukayi yata Efées bale, bale foof li etaamayi feh yata Aasi.

27Kulimaku unku inti bulokabu boololaal bale koote kukajen, bale foof fan kukajen kajawaku kata eluufayi yata ateemitawu áamakawu anaalaawu Alitemis. Esúkayi let elaañen eluukenool, okila an bukanabuku feh kakinumuu li etaamayi yata Aasi, li kata adunaayi feh, kumanenemuu!

28Nan bukanabuku kalako tomuu kujamumuu kulimaku unku, etindihuuñ yáamak li ejokiil. Li kunaak kulob butiya koon: — Alitemis ammuu ateemitawu áamakawu ata kata Efées!

29Búguggulooolabu li buyiisoo buban ésukayi feh yata Efées. Búsukabu li bújokul bukan kúḷuba kata Maseduwaan, Gáyiyis buko li Alisitaak, kanaake kunaboomuu li Fool, min húmimahu hata búsukabu huhuuñ li buko boot li hukaakahu .

30Fool li afañeen min ajow bata búsukabu, bale káyinenumuu li kúhi'.

31Bukan káamak káfulumulo li etaamayi yata Aasi, kalakowe kubukewool, li kúboñul kubil kuyaakoolool koonool jakum ajow bata hukaakahu.

32Muñe'e no unnu, ésukayi feh li éguuḷoo: kukee fan kulob butiya maame, kaabuku li kulob maama. Ban bukan kameeŋe li buko kuhaasut wáa újiye ésukayi li ebil éfimboo tó.

33Muñe'e li baj ánayine akee an koone Alekusandul, an Kusuwifaku kunaake kutuuñen ayab kayooŋ. Kukee li búsukabu li kukittenool mabajumuu, li áyiit kaŋenool min afañeen alob li búsukabu.

34Bale nan kuhaasumuu koon Alekusandul asuwif, buko foofiil feh li kulob butiya li mano kulimaku kanolaku jow yili baj siwaatu síḷuba koon: — Alitemis ammuu ateemitawu áamakawu ata kata Efées!

35Muñe'e anahaanawu ata ésukayi yata Efées li akaan búsukabu bulu, ban li aaniil: — Kata Efées, ayi li bukanabuku feh ahaasut aan ésukayi yata Efées, yo efooyemuu eluufayi dán manenemuu Alitemis áamakawu, li kambuwaku koola kálowumulomuu li emitayi?

36Emmuu bajut an ayilo aceeŋ wahawu unwu, kama joote jibeben, ban jakum jikaan wah bukuluul bajandut jiyinoo jak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

37Jiŋalloŋa’ bukanabuku umbuke boot taate, ban kulet kúkuuta wah li siluuf sata kuteemit, ban foof kugelut ateemitawu oololaal Alitemis.

38Nokoomuu loon Démetiliyus li kulokaabuku koola, kujuujuk majakut li akee, baje kunak kata batiib, ban kutiiba kumbuku to!

39Bale nokoomuu loon babbaj wah ukee wan jifañe jigeḷḷen mata wo, fan útalulooli li hujoj hanabe li eluwaayi.

40Ban li maḷegenamu ubanutumuu li ujukelaal to, kata Lom fan kóonul lúhoogulaahoogul eluwaayi, mata wahawu wabajumuu síyaat úji. Mata bajut wah wan óomi li uŋalaal min ukittenaaliil kaanaku, wó újimuu huwoogahu unhe li hubaj.

41Nan anahaanawu alobumuu kulimaku unku aban, li aan ésukayi eyiisoo.

Bakaanelabu 20

Fool li ajow kañaahoo li etaamayi yata Maseduwaan li yata Gilees

1Nan búgugguloolabu bukatumuu, Fool li awoogen káyinenumuu li Yéesu min awankuleniil fiyo ŋáa’, ban li akatiil to min ajow bootMaseduwaan.

2Li ájowum halaabahu unhu, min anaak awaale bo ñameeŋe káyinenumuu min awankuleniil. Fúlum tó, li ajow boot Gilees,

3ajow alako bo kuḷeeñ kúhaaji. Muñe'e Fool li alako li ájufo li ébato min ajow boot Siili, li ajam kaanaku Kusuwifaku kúsonoosonoo boot min kumukool. Muñe'e li ajok min álaañumum Maseduwaan.

4Sofateel ammuu añiilawu ata Fíilus, akinumuu li ésukayi yata Beele, li Alisitaak buko li Sókondus kata ésukayi yata Tesalonik, Gáyiyis ata ésukayi yata Delubi, li Tímote buko li Tisik, li Tolofim káfulumulomuu li etaamayi yata Aasi, li kútiŋen Fool.

5Buko umbuku li kujow ló kúyaboli hákil, kujow kúkoboli Tulowaas.

6Alóli húmumoli li jíjufowum li ébato li ésukayi yata Fílib, kagaanaku kata kúmbuuluwaku kakaanutimuu élebiil ko babane. Li baj kunak hutok, li jinabeniil Tulowaas min jilako to esimen.

Fool li ayiten an akete li ésukayi yata Tulowaas

7Li líiŋ li hunakahu hútinaalahu hata esimenayi, li jiwoogoo boot kamunculoo húmbuuluwahu . Fool li alako elob li bukanabuku káyinenumuu. Emmuu hunak hukaten láami li ajow, li awaale kale hukahu hujow hulit ŋáa’.

8Babbaj sihiitum sameeŋe ŋáa’ li káfitaku kata haatiya eluufayi dán jiwoogumuu.

9Muñe'e li baj añiil áyine akee an koone Atíkus abahe li kayiiwaku kata ejangeelayi yata káfitaku. Li ámooli, li ánafen mata Fool lawaalewaale fiyo ŋáa’. Emmuu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

lámoolimooli ánafen ŋáa', li álowumul haatiya eluufayi éhaajutayi boot teetaam. Nan kúl̥aaluloomuu, li kujuk koon lakeeket.

10Fool li áwalowul áliiŋul, li ásiten min ajuke Atíkus aban, li atebool ban li aan: — Sákoluul! Lalonloŋ!

11Fúlum tó, Fool li alaañ aŋito ajow amuncul húmbuuluwahu atokoñ. Li alaañen awaale to fiyo jow banakabu buyitowul, aban li ajow.

12Li kújowetum añiilawu áyinaawu bóot maloŋe. Bukanabuku feh li súumiil ŋáa'.

Fool li ájowum Tulowaas boot Milet

13Muñe'e li jijow jiyinno bo hákil, boot min jijow jíjufo li ébatowayi yammuu li éjowetumoli boot ésukayi yan koonemuu Asos, tan jommuu li jíŋalum Fool li ébatowayi. Wahawu unwu Fool afimmuu min anonge, mata lafanfañ min ajow koot boot bo.

14Nan ájowubenolimuu Asos áliiŋ, li jíjufool li ébatowayi min jijow boot li ésukayi yan koonemuu Mitilen.

15Li jíjowum tó Mitilen li ébato, jijow jíliiŋ Kíyo hunak hukaten. Li hunakahu húl̥ubutahu, li jiŋej Samos, min jihaaŋ hunakahu húhaajutahu boot Milet.

16Fool, li ajok li mal̥egen min ájowum Efées, ban let ayiten to, jakum bil afiyo li etaamayi yata Aasi. Li alako esommen mantee li ayiliyeen, li áliiŋ Yeelusalem li hunakahu hata kagaanaku kata Fantokot.

Fool li awankulen kunahaanaku kata Efées

17Fool li alako Milet min aboñ kujow koon kunahaanaku kata Ejanguwayi yata Efées, kubil.

18Nan kúŋejulumuu boola, li aaniil: — Jihaase buu liloŋumuu li bukuluul taŋayi feh yan ikaanumuu li bukuluul, kítum li hunakahu hútinaalahu nan ibilumuu li etaamayi yata Aasi.

19Liloolok boot li Amaaŋenawu.

20Jihaase joon iyoloolutuul wahoowah waate uyili ulambenuul. Liwaalewuuwaale ban li iliikenuul wahawu feh hákil ésukayi feh, li híndo siluufasu sooluul.

21Lilollob li mal̥egen Kusuwifaku li kata Gilees min kútiiwowul kunab li Ateemit, ban li kúyinen li Amaaŋenawu oololaal Yéesu.

22Bale muñe'e, boot min ijow boot Yeelusalem loon Buyinumabu Banabaabu butuuŋommuu ikaan, bahaasut waa wóomi li ubajom bo.

23Wahawu wan ihaasumuu bale, wo wommuu li ésuk yanooyan, Buyinumabu Banabaabu búhiisewonhiis kaanaku hukul̥ li sílaam sóomi li kakobom.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Bale lenseen buloŋabu búmbaam, bubajut jáliŋ boot lí ínje. Samin iyili ihabel kúboñaku kúmbaam ikaan, li bulokabu ban Amaaŋenawu Yéesu asenommuu kakaan, bammuu: kawaale Hulimahu Hásuumaahu hata kájiyaku kata Ateemit.

25«Libiibil boot booluul foofuul feh min iwaalewuul Jáyiiyaju jata Ateemit, bale muñe'e, lihaase jak kaanaku, anoowan li bukuluul let alaañen ajukom buul.

26Mó mújimuu, boot min eenuul síyaat: an li bukuluul abilimuu ájim, butumom bulet bo.

27Mata líhiisuuhiis wahawu feh wan Ateemit afañumuu kakaan, ban iyoloolutuul wahoowah.

28Jijuke to li bukuluul humumuul, li bumatabu feh ban Buyinumabu Banabaabu busenuulumuu jooken. Jicookoo Ejanguwayi yan Ateemit ábajummuu, li eketayi yata Añiilawu oola humumool.

29Lihaase een nan emmuu li ijow, bukan kanokoole li sijangibujal sáḷafute, fan kubil kulako li bukuluul ban let kukat to bumatabu.

30Fan baj maayeet li bukuluul bukan káami li kunaak kúmal, min kuñak kúgoomaku kunab li buko.

31Ban di jíkaanum, min jiwayiḷo joon simit síhaaji feh, bajut etihunaka bajut ehuka, ikatut kasaabuul ikat to, li jíḷok ló.

32«Ban muñe'e boot min ikatuul li kuŋen kata Ateemit, li hulimahu hata kájiyaku koola. Ateemit layilo alitenuul ban li asenuul bútowaabu ban akat tomuu boot li bukanabuku feh kammuu koola.

33Imelowut ehaaliis yata an, mantee éwulus yata an, mantee wañ wata akee.

34Bukuluul humumuul jihaase joon li kuŋenom lílokume, min ibaj wah boot li buloŋom li bata kanaake kunabumuu lí ínje.

35Líhiisuuhiis li wahawu feh kaanaku joote jilok loon muña'a, min jilamben kusukateenaku, ban li uwayiḷowaal kulimaku kan Amaaŋenawu Yéesu humumool alobumuu:

“Kasen wah an lahaŋ mabaj ésuumahukow, an baseneyi wah.”»

36Nan fool alobumuu loon muña'a aban, li ákuntuŋ li buko ló min aḷaw.

37Buko foofiil feh li kuḷok, ban li kujow kuŋa’ kuŋeniil kugaab Fool min kusaafool kasaaf kata kakatoo.

38Buyina báamak li bujokiil mata Fool, háŋum min aaniilumuu let kulaañen kujukool buul. Fúlum tó, li kútiŋenool ajow ájufo li ébato.

Bakaanelabu 21

Fool li ajow boot Yeelusalem

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Nan jikatoomuu jiban li buko, li jíjowum li ébato jicool boot li étebelemukayi yata Kos. Li líiŋ hunak hukaten, li jiŋej Lood, ban li jíjowum tó boot Fatala.

2Li jitook to ébato yáami li ejow boot li etaamayi yata Feniisi. Muñe'e li jíjufo li yo min jijow.

3Li jijow jikooj étebelemukayi yan koonemuu Ciif, yan ommuu li ulako li ébato li uŋanden yo. Li jíjowum Kúñum étebelemukayi inyu li ébatowayi, jihaaŋ boot li etaamayi yata Siili. Muñe'e li jijow jiya li kásikaku kata Tiil, tan ébatowayi yóotimuu ewalen wahawu wan etebumuu.

4Nan jíliiŋumuu li ésukayi inyu yata Tiil, li jitook to bukan káyinene li Yéesu, min jilako li buko kunak hutok li kúl̥uba. Buyinumabu Banabaabu li bulobiil, min koon Fool jakum ajow boot Yeelusalem.

5Bale nan jikaan tomuu kunakaku unku hutok li kúl̥uba jiban, li jilaañ jinab li bútinabu bóololi bata kañaahoolaku. Li kútiŋenoli foofiil feh buko li kuseekiil boot li bañooliil ló jijow jífu' li ésukayi. Jíliiŋ bó, lí jíkuntuŋ li katantaku kata halahu min jil̥aw.

6Ban nan jisaafoomuu kasaafoo kata kakatoo jiban, óloli li jíjufo li ébatowayi, buko li kulaañ kúbalo.

7Kañaahoolaku kóololi li halahu li kuban nan jíjowummuu Tiil boot Futolemayis. Li jisaaf to kútuyoli li káyinenaku, ban li jilako li buko etihunaka feh.

8Li líiŋ hunak hukaten, li jilaañen jijow boot Sesaale. To untu, li jinoken li eluufayi yata Fílib ammuu awaaleya ata Hulimahu Hásuumaahu, min jilako boola. Fílib buko kommuu bukanabuku hutok li kúl̥ubaaku kan kul̥usumuu Yeelusalem.

9Li abaj básungute bubakii bahaasut kánayine, ban Ateemit anaake álobum li buko.

10Li jilako to kunak, afulofet akee an koone Agábus, abilumulo Súde li áliiŋul.

11Muñe'e li abil átookuloli tó, min aŋa' kanaalaku kata Fool, min akok kootaku li kuŋenaku koola aban li aan: — Wahawu unwe Buyinumabu Banabaabu bulobe: «Anáyinaawu akilumuu kanaalaku unke, Kusuwifaku fan kujenkool Yeelusalem loon muñe'e, ban li kubetool li kuŋen kata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.»

12Nan jijamumuu kulimaku unku, áloli húmumoli li káyinenumuu kata Sesaale li jiyaakoo Fool jakum bil ajow boot Yeelusalem.

13Bale Fool li aan: — Wáa újiye li joono li jíl̥ok min jóomi li huŋes kakaanom íyeko? Injé lísingene inti mata min ijenki bale, bale foof min iket Yeelusalem humum hata kajawaku kata Amaaŋenawu Yéesu.

14Emmuu jiyilaat jikaanool akat bo kayinoolaku kan abajumuu, li jikat kayaakoolaku koola min joon: — Húnongumahu hata Amaaŋenawu hujow hubaj!

15Nan jikaan tomuu kunakaku unku jiban, li jifale min jijow boot Yeelusalem.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Kúgoom kata Yéesu káfulumulo Sesaale li kútiŋenoli. Lí kújowetumoli boot bata ánayine akee ata Ciif an koone Munaasoŋ ban jóotimuu jiwalen. Munaasoŋ lakankaan ágoom áyinene li Yéesu nan fiyowe.

Fool li ajow ajuk Saak

17Nan jiŋejumuu Yeelusalem kútuyoli li káyinenaku, li kúyaboli li ésuumahukow ló.

18Li líiŋ hunak hukaten, li jijow áloli li Fool boot bata Saak, ban kunahaanaku kata ejanguwayi feh kuwoogumuu.

19Fool li asaafiil aban, li akitteniil jak wahawu feh wan Ateemit ákaanummuu li bulokabu boola, hákil bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

20Nan kunahaanabuku kata ejanguwayi kujantenoolumuu min alob aban, li kusal Ateemit. Ban li koon Fool: — Atúyoli, lujuke Kusuwif koono sínjunne seem kúyinenumuu, ban buko foofiil feh kútuutuk Eluwaayi yata Móyiis jak.

21Kulobiilob mooli kaanaku luliikeneliiken Kusuwifaku feh kakinumuu li bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, ooniil kuhoy banab li eluwaayibañiilabu booliil, ban foof jakum kumit kunab li bakaanelabu bata Kusuwifaku.

22Kama muñowu boot min ukaanaal buu? Mata manooman fan kujam kaanaku lubile.

23Muñe'e kama ukaan wahawu wan jommuu li jilobi. Jibaje taate kánayine kubakii kalobe hákil Ateemit wah wan kufañe min kukaan.

24Uŋa' kánayinaabuku umbuku újowetum, min kúgiileni li mano li buko, ban li ucaam wahawu wan kooteenumuu kucaam to, min kuyili kúmiito kumulunduŋ. Muñowu ésukayi yóotummuu ehaas kaanaku wahawu feh wan kulobumuu kuya li awu let maḷegen, bale awu humumi lulolloŋ loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu.

25Bale bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool káyinenumuu muñe'e li Yéesu, jikiiciikiic min jilobiil wahawu wan jijokumuu. Jooniisoon jakum kutokoñ eliw yata sínuukuleŋ sasilayi kuteemit kalet maḷegen, jakum kutiñ húsim, jakum kutokoñ eliw yata sínuukuleŋ sakuumi min siket, ban jakum an áfulo an an kuyabowut.

26Muñe'e Fool li áŋalul kánayinaabuku umbuku kubakiilaku, min líiŋ hunak hukaten, li kúgiilenool li mano li buko. Fúlum tó, li ajow anoken li eluufayi yata Ateemit, min alob nay kunakaku kata kágiilenaku kommuu li kuban, yo yommuu nay kasilaaku kommuu li kukaani boot li anoowan li buko.

Li kujok Fool li eluufayi yata Ateemit

27Nan kunakaku hutok li kúḷuba kulakomuu li kuban, Kusuwif kata etaamayi yata Aasi li kujuk Fool li eluufayi yata Ateemit. Li kúkiŋul búsukabu feh min bujok Fool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Li kunaak kulob butiya koon: — Isilayeel, jíwaakenul jílambenoli! Ayínaawu umme awaale'emuu tanootan bukanabuku feh majakut aya li ésukayi yata Isilayeel, lieluwaayi yata Móyiis, li eluufayi inye yata Ateemit! Ban muñe'e lamite akaan bukan kata Gilees kúnokenul li eluufayi yata Ateemit, min kusik eluufayi inye yáñeyimuu!

29(Kusuwifaku kulollob loon muña'a mata min kujukumuu Tolofim ata Efées buko li Fool li ésukayi. Li kunaak kuyin li koon Fool lakaanookaan anoken li eluufayi yata Ateemit.)

30Esúkayi feh li éguuḷoo, min bukanabuku kunaak kúteyumul banooban. Li kujok Fool kúfuletum tíyaŋ eluufayi yata Ateemit, ban li kuyaan kusommen kubab wámbiilawu.

31Nan kulakomuu huŋesahu boot min kumuk Fool, bukan li kujow kulob anahaanawu ata kayooŋaku kata esollaaliyayi yata kata Lom koonool ésukayi yataYeelusalem éguuḷoole feh.

32Anahaanawu li ayaan aŋa’ esollaali li kunahaan kata esollaali téemeel, min kutey boot bata búsukabu. Nan búsukabu bujukumuu anahaanawu li esollaaliyayi, li kukat kútekaku kata Fool.

33Muñe'e anahaanawu li ajow akooj Fool, min ajokool ban li alob min kuŋa’ useel úḷuba min kukokool. Ban li ageḷḷen bukanabuku Fool ammuu ayi, li waa lakaane.

34Bale li búsukabu, kukee fan kulob butiya maame, kaabuku li kulob maama. Emmuu húcuhahu hújiji anahaanawu ata esollaaliyayi ayilaat ajam to wah wata maḷegen, li alob min kújowetum Fool boot li hukinahu hata esollaaliyayi.

35Nan Fool aŋejumuu tin sikabilikabasu , kusollaaliyaku li kukomen kutebool mata búsukabu bunaanaak butuntuññenul li sembe.

36Mata ésukayi feh énabuunabul li akila, ban li enaak elob butiya yoon: — Laate aket!

Fool li acahenoolo

37Nan kulakomuu li kukaan Fool anoken li hukinahu hata esollaaliyayi, li ageḷḷen anahaanawu ata esollaaliyayi aanool: — Mantee liyilo ilobi hulim? Anahaanawu ata esollaaliyayi li ageḷḷenool aan: — Kama lujame kugilekaay?

38Kama inti awu ommuu anawu ata Ejíf ájimuu ésukayi li éguuḷoo kunakaku unke, ban li aŋa’ bukan koono sínjunne sibakii kamuke bukan, ájowetum li kayiinaayaku?

39Fool li aanool: — Injé li maḷegen asuwif leem. Li ésukayi yata Taalus libuki, yammuu li etaamayi yata Silisi. Esúkayi yúmbaam inti ésuk yatit. Liyaaki, ubonket ukatom min ilob li búsukabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Maḷegen anahaanawu ata esollaaliyayi li akatool min alob. Muñe'e Fool li ayito li sikabilikabasu, min ateb kaŋenool áyiit búsukabu. Nan kulumuu, li alob li buko li elobayi yata Kusuwifaku aaniil:

Bakaanelabu 22

1— Kutuyom li situubawom, muñe'e jijanten wahawu wan emmuu li ilobuul min icahenoolo.

2Nan kujamumuu Fool li alob li elobayi yooliil, yammuu yata Kusuwifaku, li kuhaŋ maluukoo. Muñe'e Fool li alaañen aaniil:

3— Injé Asuwif leem, abuki li ésukayi yata Taalus yammuu li etaamayi yata Silisi. Bale taate Yeelusalem lanke, min Gameliyel alako no anahaanawu úmbaam, aliikenommuu jak eluwaayi yata situubawolaal sihaan. Ban lisensen buloŋom feh Ateemit loon bukuluul foofuul feh jikanumuu síyaat.

4Litiikentiiken bukanabuku kanabumuu li bútinabu bata Amaaŋenawu yok kuket. Li ijok káyine li kanaale ikuḷ.

5Alámbaawu áamakawu li huhaanaahu feh hata ésukayi, ibil iseniil kutek.

Fool li akitten buu láyinenummuu li Amaaŋenawu

(Bakaanelabu 9:1-19; 26:12-18)

6— Nan ilakomuu ejowayi boot Damaas, ijow ilehen ésukayi tinak bayitene, mawuŋe majaaŋe ŋáa', li múfulumul li emitayi mubil muhiitenom múwooñen.

7Li ilo teetaam, ban li ijam hulim li hoonom: «Sóol, Sóol, wáa újiye li oono li jálaatenom?»

8Li igeḷḷen een: «Awu ommuu ayi, Amaaŋen?» Hulimahu li hulaañen hoonom: «Injé emmuu Yéesu ata Nasalet an úlaatenemuu li akila.»

9Bukanabuku kan jinaboomuu li kujuk mawuŋaamu, bale kujamut hulimahu hata anawu alobumuu lí ínje.

10Muñe'e li igeḷḷen een: «Muñe'e boot min ikaan buu, Amaaŋen?» Amaaŋenawu li aanom: «Uyito ujow boot Damaas, úliiŋ bomuu fan kukitteni wahawu feh wan Ateemit afañumuu min ukaan.»

11Bale emmuu kaleñaku kata mawuŋaamu ummu, kuyansaan kukaanom ífuum, kufaalom li kútukom li kaŋen min kújowetumom boot Damaas.

12«Li baj li ésukayi inyu ánayine akee an koone Ananiyaas. Ananiyaas li akaan an áyinene ŋáa', ban li anab li eluwaayi feh kata Damaas li kunaak kulob majake bale kuya li akila.

13Li abil ajukom ban li aanom: "Atuyom Sóol, ulaañen ujuk!" Li iyaan ijuk yaan no unnu, ban li ijukool jak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Muñe'e Ananiyaas li alaañen aanom: “Ateemit ata situubawolaal sihaan laḷusiḷus akat to boot min uhaas húnongumahu hoola, li ujuk Yéesu acolumuu, ban li újamum li butumool hulimahu hoola.

15Mata fan ulob boot li okila hákil bukanabuku feh. Fan ulobiil wahawu feh wan ujukumuu li wan ujamumuu.

16Muñe'e kama waa lukobe li wo? Uyito úbatiiseyi min uhoofoolawu wooli ufosi awu bahooñe kajawaku kata Amaaŋenawu.”»

Fool li alob buu Ateemit aboñoomuu kawaale kaletumuu kusuwif

17Fool li afamen aan: — Fúlum tó, li ilaañ boot Yeelusalem. Muñe'e li ilako kaḷaw lieluufayi yata Ateemit, li ijuk li kahimmo Amaaŋenawu,

18li aanom: «Usommen úfu’ li ésukayi yata Yeelusalem, mata bukanabuku kakin dómuu let kufañ min kúyinen kulimaku kan ommuu ulobiil múmbaam.»

19Li eenool: «Amaaŋen, bukanabuku kuhaase koon ínje linaanaak ijow li siluufasu sata kaḷawaku sata Kusuwifaku, jajok bukanabuku káyinenumuu li awu ikuḷ, iban li itekiil.

20Ban nan kumukumuu alokaawu ooli Ecen, to foof lilakowe. Alóli jijamoole li bukanabuku kalakowoolumuu jamukaju, mín ínje ítukiil wañawu wooliil.»

21Muñe'e Amaaŋenawu li aanom: «Ujow, mata boot min iboñi lóyi, bata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.»

Fool li aan akila an ata Lom

22Búsukabu li bujanten kale Fool min alob boot yok nan alobumuu kulimaku unku. Muñe'e li kunaak kulob butiya koon: — Anáyinaawu ummu laate aniileni li etaamaye! Aatut aloŋ!

23Li kuḷoḷḷokoo butiya, ban li kúhalafen wañawu wooliil, ban li kufotten.

24Anahaanawu ata esollaaliyayi yata Lom li alob min kukaan Fool anoken li hukinahu hata kusollaaliyaku, min kuŋa’ kukaluwaas min kutekool min kugeḷḷenoolool mantee kay li álobul, min ahaas wahawu wájimuu búsukabu li bunaak bulob kulimaku unku butiya buya li akila.

25Bale, nan kukokoolumuu kuban boot min kutekool, Fool li ageḷḷen anahaanawu ata esollaaliyayi alako tomuu aanool: — Mantee jibaje kakaañen min jitek an ata Lom akila batiiboluti?

26Nan anahaanawu ummu ajamumuu kulimaku unku, li ajow áhebul anahaanawu oola aanool: — Bale awu luhaase wahawu wan ulakomuu li ukaan? Anáyinaawu ummu an ata Lom!

27Anahaanawu ata esollaaliyayi li abil boot tan Fool alakomuu min ageḷḷenool aanool: — Uhebom mantee maḷegen awu an ata Lom? Fool li aanool: — Eéhe’.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Anahaanawu ata esollaaliyayi li aan Fool: — Injé licancaam sídalam sáamak ítowum ilako an ata Lom. Fool li aanool: — Injé nan ibukimuu léemi an ata Lom.

29Bukanabuku kaateenumuu kutek Fool min álobul, li kuyaan kuyiisoo kukatool to. Anahaanawu humumool ata esollaaliyayi li ákoli, nan ahaasumuu aan Fool an alobumuu min kujenkool, kama an ata Lom.

Fool hákil hujojahu háamakahu hata Kusuwifaku

30Anahaanawu ata esollaaliyayi li afañeen min ahaas jak wáa újimuuKusuwifaku li kuḷoof Fool. Muñe'e li líiŋ hunak hukaten, li alob min kúḷeḷul Fool, ban li ahooñ bajoj kunahaanaku kata élambaayi li hujojahu háamakahu hata Kusuwifaku, aban li áŋalul Fool abil akaan hákiliil.

Bakaanelabu 23

1Muñe'e Fool li ajuke bukanabuku kata hujojahu súy aban li aaniil: — Kutuyom, li buyinumom ifetut min éemimuu li bulok boot li Ateemit boot yok síyaat.

2Alámbaawu áamakawu an koonemuu Ananiyaas, li alob bukanabuku kakoojumuu Fool, min kutekool li butum.

3Muñe'e Fool li aanool: — Awu Ateemit ammuu li atek. Min úhoolo muñowu! Lubiibil ubah taatu boot min utiibom loon eluwaayi elobumuu, bale li uhuusul eluwaayi min ulob bukan min kutekom.

4Bukanabuku kakoojumuu Fool li koonool: — Awu álambaawu áamakawu ata Ateemit lugelumuu?

5Fool li aaniil: — Kutuyom, ihaasut een kama okila ammuu álambaawu áamakawu. Mata Hulimahu hata Ateemit honsoon: «Jakum ulob majakut uya li anahaanawu ata etaamayi dán ukinumuu .»

6Fool lahaase aan bukanabuku kammuu li hujojahu háamakahu, kukee li buko Kusaduusiyeŋ; mó lí múji li alob butiya hákil hujojahu háamakahu aan: — Kutuyom, ínje Afaaliisiyeŋ leem, ban li éemi foof añiil ata kufaaliisiyeŋ. Min íkangummuu li kayitowulaku kata bukanabuku li eketayi, mó mújimuu li eenoyi li batiib.

7Nan Fool alobumuu kulimaku unku, búwonnoo báamak li bulako li Kufaaliisiyeŋaku li Kusaduusiyeŋaku, min hujojahu húgaatuloo.

8(Kusaduusiyeŋaku buko koone kaketumuu let kuyitowumul li eketayi, ban emalaka ebajut, uyinum ubajut. Bale Kufaaliisiyeŋaku buko kúyinenyinen kaanaku wahawu unwu feh ubaje.)

9Li kúwonnoo to yok kulimaku kooliil kujow haatiya. Muñe'e kukee li bukanabuku kaliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis, ban li kulaañ bata hujojahu hata Kufaaliisiyeŋaku, li kuyito kulob li sembe koon: — Jijukut majakut manooman man ánayinaawu ummu akaane. Nakeemaa buyinum mantee foof amalaka alobe li akila!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Búwonnoolabu li buhaŋ másuf, gay anahaanawu ata esollaaliyayi li ákoli min kuban li kulinculoo Fool. Muñe'e li alob esollaaliyayi yoola min kujow kúfulen Fool li tutayi yata búsukabu, kujow kukaan li hukinahu hata esollaaliyayi.

11Li líiŋ li ehukaayi yanab tomuu, Amaaŋenawu li áfu' Fool min aanool: — Sákoli! Lulollob jak múmbaam li ésukayi inye yata Yeelusalem, ban loote ulob foof múmbaam li ésukayi yata Lom.

Kusuwif li kúsonoo boot jamuk Fool

12Li líiŋ hunak hukaten li bújom, Kusuwif kukee li kúsonoo ban li kunuu hákil Ateemit koon let kutiñ, let kuhob boot yok nan kommuu li kumuk Fool.

13Bukanabuku kajamommuu hulimahu unhu, kuhaŋe bukan kúyii kúl̥uba.

14Li kujow kutook kunahaanaku kata élambaayi li kunahaanaku kata ésukayi min kooniil: — Alóli jinuunuu li kabane hákil Ateemit kaanaku let jitiñ wahoowah, boot yok nan jommuu li jimuk Fool.

15Kama muñe'e bukuluul, li hujojahu háamakahu feh hata Kusuwifaku, jilob anahaanawu ata esollaaliyayi min áŋaluluul Fool, min lako jifanfañ min jilaañen jítaluloo moola jak. Alóli húmumoli jifale'e mata min jimukool átowum áŋejul taate.

16Bale añiilawu ata áliinawu ata Fool li ajamiil nan kulakomuu elobayi yata min kommuu li kukaan min kumuk Fool, li ajow aheb Fool li hukinahu hata esollaaliyayi.

17Muñe'e Fool li áhooñul akee li kunahaanaku kata kusollaali téemeel min aanool: — Ujówetum áfulawu ummu bata anahaanawu ata esollaaliyayi, mata labaje hulim han áami li alobool.

18Mal̥egen anahaanawu ata esollaaliyayi li aŋalool ájowetum boot bata anahaanawu áamakawu áliiŋ, li aanool: — Fool akul̥imuu ahooñom min aanom íŋaluli añiilawu umme, mata lababbaj hulim han áami li alobi.

19Anahaanawu áamakawu ata esollaaliyayi li átuk añiilawu li kaŋen, min aŋalool kuyinno li kakaŋ, ban li agel̥̥enool aanool: — Waa lubaje ulobom?

20Añiilawu li aanool: — Kusuwifaku kujamoojamoo boot min kubil kul̥awi min újowetum Fool kajom hákil hujojahu háamakahu. Fan kuban li kukaan loon hujojahu hufañe min hútaluloo jooŋ mata Fool.

21Bale jakum úyineniil! Mata bukan li buko kahaŋe kúyii kúl̥uba, fan kujow kuyolo min ban li kujokool. Kunuunuu hákil Ateemit koon let kutiñ, let kuhob boot yok nan kommuu kumuk Fool. Muñe'e kufale'e kuban, min koono li kakob hulimahu han ommuu li ulob.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Nan anahaanawu áamakawu ata esollaaliyayi ajamumuu kulimaku unku aban, li aan añiilawu: — Ban jakum ulob anoowan wahawu wan ulobommuu. Muñe'e luyilo úbalo.

Li kújowetum Fool boot bata águubelunaalawu Féeliis

23Fúlum tó, anahaanawu áamakawu ata esollaaliyayi li áhooñul kunahaan kúḷuba kata kusollaali téemeel min aaniil: — Jiwoogen kusollaali síteemeel síḷuba, li kusollaali kúyii kúhaaji li kuŋen kalemboole li sifilinjebe, li kánayine koono síteemeel síḷuba kajunkowume ubaay, ban li jifale foofuul feh boot ejow boot Sesaale kátiim, ewaatuwayi etoken li ebakiilenayi báliiŋe.

24Jifale foof sifilinjebe bánum li jíjuf Fool jíjowetum boot bata águubelunaalawu Féeliis, ban jakum wah ubajool.

25Muñe'e anahaanawu áamakawu li akiic eleetalayi inye aseniil:

26«Féeliis, awu ammuu águubelunaal áamak, ínje Kúlod Lisiyaas lísaafuli.

27Kusuwifaku kujoojok anawu ummu, ban booteen min kumukool, li ijam kaanaku kama okila an ata Lom. Li iŋa' kusollaaliyaku kúmbaam min jijow jifakenool.

28Emmuu lifañenfañ min ihaas waa Kusuwifaku kujuke li akila wajakut, li iŋalool íjowetum bata hujojahu hooliil háamakahu.

29Muñe'e li ijuk een kama mataeluwaayi yooliil éjimuu li koon akaanut jak. Bale Kusuwifaku kuyilaat koon wah waman wajakut lakaanumuu wáatimuu újiwool li aket mantee foof li akuḷi.

30Muñe'e li ijam kaanaku Kusuwifaku kúsonoosonoo boot jamukool, li iyaan een kama íboñuliwool, ban li ilob foof Kusuwifaku kaḷoofoolumuu, kúŋalul elobayi boot booli.»

31Kusollaaliyaku li kukaan loon anahaanawu ooliil alobumuu: min líiŋ li hukahu, li kújowetum Fool boot Antifaatiliis.

32Hunak hukaten, kusollaaliyaku kajowumuu koot, li kúlaañul boot li hukinahu hooliil min kukat kata sifilinjebaasu min kúhaaŋetum Fool.

33Nan kusollaaliyaku kúliiŋumuu Sesaale, li kusen águubelunaalawu eleetalayi, ban li kukat Fool li kuŋenool.

34Agúubelunaalawu li ajanga eleetalayi ajow aban, li agelḷen Fool li etaam yay láfulumulo. Muñe'e li ajam kaanaku Fool an ata Silisi,

35li aanool: — Fan ban li ijanteni min ulob, nan bukanabuku kaḷoofimuu kommuu li kúŋejul. Ban li alob min kuŋa' Fool kukaan li káyiiyaku kata Elod min kufooyool ló.

Bakaanelabu 24

Kusuwifaku li kuḷoof Fool

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Nan bajumuu kunak hutok, álambaawu áamakawu Ananiyaas li ajow boot Sesaale okila li kunahaan kukee, li akooŋena akee an koone Teelitulus. Kúliiŋ, li kújowetum elobayi yan kubajumuu li Fool boot bata Agúubelunaalawu Féeliis.

2Muñe'e li kúhooñul Fool áliiŋul, Teelitulus li átoŋ alob kulimaku unke aya li akila: — Ahaanawu Féeliis, bújallowabu buya, li wahawu feh uwunkulawu wan ukaanumuu boot li bukanabuku, wó újimuu kásuumaay káamak li kubaj li ésukayi inye.

3Uhaas oon nanoonan li banooban, jiyabe majakaamu ummu feh man ukaanumuu boot li áloli, ban jisali ŋáa'.

4Bale ifañut min ijoki taate fiyo, mó mújimuu li iḷawi min ubonket újantenoli jakee.

5Jijuujuk joon ánayinaawu ummu busik. LájijiKusuwifaku feh kammuu tanootan li adunaayi li kúguuḷoo, akila ammuu anahaanawu ata hujojahu hata Kunasaleyeŋaku .

6Lajoweene boot kahuusul máñeyiyaamu mata eluufayi yata Ateemit, li jijokool. [Li jifañeen min jitiibool loon eluwaayi yóololi elobumuu,

7bale anahaanawu ata esollaaliyayi an koonemuu Lisiyaas li abil abotool li kúŋenoli li sembe.

8Ban Lisiyaas li aan bukanabuku kaḷoofoolumuu, kubiletum elobayi boot booli Féeliis, awu ammuu águubelunaalawu.] Ubanumuu li ugeḷḷen anawu ummu, fan uhaas jak awu humumi oon wahawu wan jilobumuu jiya li akila, maḷegen.

9Kusuwifaku li kuyaan kukooŋen Teelitulus, min koon wahawu wan alobumuu maḷegen.

Fool li acahenoolo hákil águubelunaalawu Féeliis

10Muñe'e águubelunaalawu li áyiit Fool kaŋen min aanool álobul. Fool li aan: — Lihaase een muñe'e baje simit nan óomi atiibaawu ata etaamayi inye. Mó mújimuu, li kákangumaku kan ibajumuu li awu, léetummuu ilob kulimaku unke min icahenoolo.

11Bajolut kunak kuŋen li kúḷuba nan ijowumuu boot Yeelusalem kamanen Ateemit. Awu humumi luyilo uŋes min uhaas mantee maḷegen.

12Kutookutom li búwonnoo li akee lieluufayi yata Ateemit, mantee ínje li kákiŋul búsukabu li siluufasu sata kaḷawaku, mantee foof tikee li ésukayi.

13Ban bukanabuku umbuku kuyilaat kúhiisi col kaanaku wahawu wan kúmalumuu kuḷoofom muñe'e, maḷegen.

14Bale boot eeni wahawu unwe wo maḷegen: li bútinabu buwunkulabu ban kujokumuu loon bulet maḷegen, linabe. Ban li eeno li bulok boot li Ateemit ata situubawolaal sihaan. Líyinenyinen li wahawu feh wakiicimuu li éliibalayi yata Eluwaayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Liyaakaayaakaal li Ateemit loon buko foof kuyaakaalumuu li Ateemit kaanaku anoowan, acol, acolut, aketumuu fan abil ayitowumul li eketayi.

16Mó mújimuu, li eeno nanoonan li kahanken min ikaan buyinumom jak hákil Ateemit li hákil bukanabuku.

17«Muñe'e nan ífu'muu Yeelusalem jow baj simit, lí ílaañul boot bo li sídalam ló sata kalamben ésukom, li boot kasen bujuuñak Ateemit.

18Wahawu unwu lilakomuu kakaanaku li kútookulom li eluufayi yata Ateemit, ínje bágiileneyi iban. Ban no unnu bajut búsuk báguutom, ésukayi foof éguuḷoolut.

19Bale Kusuwif kukee kata etaamayi yata Aasito kulakowe, ban buko kooteenumuu kubil kuyito hákili min kuḷoofom, nokoomuu loon babbaj wah wajakut wan ikaane wan kóomi li kulob kuya lí ínje.

20Mantee foof bukanabuku umbuke kammee taate, li kulob wahawu wan ínje ífetummuu li buko nan icahenoolomuu hákil Hujojahu háamakahu.

21Mantee yo yommuu hulimahu unhe bale, han ilobumuu butiya mayitowe hákiliil een: "Mata min íyinenumuu kaanaku kaketumuu fan kuyitowul li eketayi, mó mújimuu li eeno li itiibi síyaat hákiluul."»

22Muñe'e águubelunaalawu Féeliis, agelḷenumuu min ahaas jak mata «Bútinabu bata Amaaŋenawu», li ayinnen batiibabu bata Fool min aaniil: — Nan Lisiyaas, anahaanawu áamakawu ata esollaaliyayi ammuu li abil, li itiib elobayi yooluul.

23Muñe'e Féeliis li alob anahaanawu ata kusollaali téemeel, min akat Fool li hukuḷahu ban jakum kujenkool, ban li kukat bukanool min kulambenool li wah wan afañe.

Fool li ásuumen li Féeliis li aseekool Dúlisil

24Muñe'e li baj kunak, Féeliis buko li aseekool Dúlisil ammuu asuwif.

25Bale nan Fool aje'e alobumuu mata buloŋ bacole, mata hujokoo, li mata batiibabu bammuu li bubil, Féeliis li ákoli min aanool: — Muñe'e luyilo ujow. Nan emmuu li ibajo, li íhooñuli.

26Féeliis lanaanaak foof ayinoo li aan Fool fan asenool sídalam, mó mújimuu li anaak áhooñulool ñameeŋe kúsuumen.

27Li jow baj simit síḷuba, Fólisiyis Fésitiis li alako águubelunaal min aŋa' kaŋenaku kata Féeliis. Emmuu Féeliis lafanfañ min akaan Kusuwifaku súumiil, li akat Fool li hukuḷahu.

Bakaanelabu 25

Fool li aan kama Ayíiyawu áamakawu atiibool

1Nan águubelunaalawu Fésitiis áliiŋulumuu li etaamayi ajow abaj kunak kúhaaji bale, li ájowum Sesaale boot Yeelusalem.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Nan áliiŋ bómuu, kunahaanaku kata élambaayi li bukanabuku káamakaku kataKusuwifaku, li kubil kukalaame Fool bata Fésitiis. Li kuyaakoo Fésitiis kátasiyaanay

3mantee kay li akatiil min kukaan Fool álaañul boot Yeelusalem; ban li maḷegenamu buko básonoole kuban boot li Fool, min kuban li kumukool li bútinabu.

4Bale Fésitiis li aaniil: — Fool ummu li hukuḷ li etaamayi yata Sesaale, ban ínje humumom boot min ilaañ boot bo muñe'e.

5Ban li afamen aan: — Kama kunahaanaku kooluul kayilimuu kujow, kubil min áloli jinaboo boot Sesaale, min kujow kulob wahawu wan anawu ummu akaanumuu, nokoomuu loon lakankaan majakut.

6Fésitiis li akaan kunak káliiŋe hutok li kúhaaji mantee foof kuŋen bale li buko, fú' tó, li alaañ boot Sesaale. Nan áliiŋumuu, li ajow hunak hukaten abah li hutiibahu, li alob min kúŋalul Fool.

7Nan Fool áliiŋulomuu, Kusuwifaku kabilumulomuu Yeelusalem, li kúguutool min kulob wah wajakut wameeŋe, wákoyileniye kuya li akila min koon okila akaan wo. Ban buko humumiil kuyilaat kúhiis kaanaku maḷegen okila akaan wo.

8Bale Fool li acahenoolo aan: — Ifetut li wahoowah li eluwaayi, ifetut foof li áyiiyawu áamakawu.

9Fésitiis li afañ min akaan Kusuwifaku súumiil, li agelḷen Fool aanool: — Mantee lufañe min ujow boot Yeelusalem, ujow utiibi bo hákilom mata elobayi inye?

10Fool li aanool: — Li hutiibahu hata áyiiyawu áamakawu leem, ban to lemmuu li itiibi. Ikaanut Kusuwifaku wah ukee wajakut, loon awu humumi uhaas yomuu jak.

11Nokoomuu loon lifeefet, ban li ikaan wah wajakut watooke min iket, ihoyut min iket. Bale nokoomuu loon wahawu feh wan kulobemuu li wo kuya lí ínje let maḷegen, an abajut kakaañen min ajokom aseniil maamiñ. Lifañe min áyiiyawu áamakawu atiibom okila humumool.

12Muñe'e nan Fésitiis alobumuu li huhaanaahu hoola aban, li aan Fool: — Emmuu áyiiyawu áamakawu lufañe min atiibi, kama boot min ujow boot bata áyiiyawu áamakawu.

Fool li alob hákil Agilifa

13Li baj kunak, áyiiyawu Agilifa buko li áliinool Beleniis li kujow boot Sesaale basaaf Fésitiis.

14Emmuu boot min kukaan to kunak kafame, Fésitiis li alob áyiiyawu mata elobayi yata Fool aanool: — Baje láale ánayine akee an Féeliis akate li hukuḷahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Nan ijowumuu Yeelusalem íliiŋ, kunahaanaku kata élambaayi li bukanabuku káamakaku kata Kusuwifaku li kukalaamewool lí ínje min koonom ibetool kaneew.

16Li eeniil kata Lom kúbeteliit an an koone majakut lakaane, li kuŋen kata kutiiba, anawu ummu báfimboolut li bukanabuku kaanumuu majakut lakaane mata min kutalen, mantee li ayili acahenoolo mata wahawu wajakutumuu wan koonumuu wo lakaane.

17Muñe'e kunahaanaku kooliil li kúnaboolul lí ínje boot taate. Ikatut fiyo: nan tikatenumuu, li ijow ibah li hutiibahu ban li iboñ kujow kúhooñulom Fool.

18Kulatoolawool li kubil kúliiŋul, kukitut koon wah waman lakaanumuu wajakut, loon ínje iyinooleenumuu.

19Kama búwonnoo bale kubaje li akila mata bútinabu booliil, li mata akee an koone Yéesu akete, an Fool aane ummu li buloŋ.

20Ihaasut buu léemi li ilob elobayi inyu eeno, mó lí múji li igeḷḷen Fool mantee lafañe min ajow boot Yeelusalem, min ajow atiibi bo mata elobayi inyu.

21Bale Fool li aan kama áyiiyawu áamakawu atiibool. Muñe'e li ilob min kukatool li hukuḷahu boot yok nan emmuu iyili iboñool bata áyiiyawu áamakawu.

22Agilifa li aan Fésitiis: — Lifañe mín ínje humumom foof ijam ánayinaawu ummu. Fésitiis li aanool: — Fan ujamool kajom.

23Muñe'e nan tikatenumuu, Agilifa li Beleniis li kútekul kayooŋ buko li kunahaanaku káamakaku kata esollaaliyayi, li bukanabuku káamakaku kata ésukayi makokowe jak, kujow kunoken li hulakahu hata hutiibahu dán kuyabemuu bukanabuku. Fésitiis li alob min kúŋalul Fool.

24Ban li aan: — Ayíiyawu Agilifa li bukuluul feh jáamimuu taate li óloli, jijuke ánayinaawu ummu, an Kusuwifaku feh kubilumuu kulobom moola Yeelusalem li taate foof, min kunaak kulob butiya koon aatut akati li buloŋ.

25Bale ínje ijukut li akila wah wajakut waate úji li amuki. Bale emmuu akila humumool aane áyiiyawu áamakawu atiibool, li een kama iboñool o'.

26Ibajut wah wata maḷegen wan éemi li ikiic min ilob áyiiyawu áamakawu moola. Mó mújimuu, li ikaanool alob hákiluul, háŋum hákili awu áyiiyawu Agilifa, bánum li ageḷḷenooli min íbajum tó wah wan éemi li ikiic.

27Lenseen li maḷegen colut min an aboñ an akuḷi boot Lom, akila bakiicut min alob jak wahawu wan anawu ummu akaanumuu wajakut.

Bakaanelabu 26

Fool li acahenoolo hákil Agilifa

1Agilifa li aan Fool: — Luyilo ulob min ucahenoolo. Muñe'e Fool li ateb kaŋenool min acahenoolo li kulimaku unke:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2— Ayíi , súumonsuum ŋáa’ min emmuu li icahenoolo síyaat hákili, mata wahawu feh wan Kusuwifaku kulobumuu kuya lí ínje.

3Lilollob loon muña'a mata awu humumi luhaase jak múkaaniinamu mata Kusuwifaku li wahawu wan kúwonnoolemuu mata wo. Mó mújimuu, ínje ummu li kaḷawi min ubeben beb min ujantenom.

4«Kusuwifaku feh kuhaase buu liloŋumuu eeno kábilum ínje áfulawu. Kuhaase foof buu liloŋumuu yaan no li húkitumahu li bukanabuku kúmbaam, li híndo Yeelusalem.

5Fiyowe nan kuhaasom ban kuyilo kulob, buko bafañe, kaanaku lilolloŋ loon hujojahu hahaŋumuu majok jak bútinabu bóololi hulobumuu, hammuu hataKufaaliisiyeŋaku.

6Ban muñe'e li éemiyi li batiib mata min iyaakaalumuu li hulimahu han Ateemit alobumuu kakaan sítuubawoli sihaan.

7Utoŋawu kuŋen li úḷubaawu wata etaamayi yóololi, unaanaak uhanken min ulok etihunaka uban ehuka boot li Ateemit, min uyaakaal min ujuk hulimahu unhu han Ateemit alobumuu kakaan, li hubaj. Ban Agilifa, yaakaalayi inyu éjimuu Kusuwifaku li koon majakut likaane.

8Wáa újiye bukuluul Kusuwifake li jiyin li joon Ateemit ayilaat akaan bukanabuku kaketumuu kuyitowumul li eketayi?

9«Muñe'e ínje humumom liyinooleene li een, leete ikaan manooman li sembewom feh min ikajen kajawaku kata Yéesu ata Nasalet.

10Wahawu unwu li kaanumuu Yeelusalem. Kunahaanaku kata élambaayi kusenonsen sembe min inaak íjokul bukan kameeŋe káyinenumuu li Yéesu ijow ikuḷ. Ban, nan kutiibeyiilumuu min koon boot min kuket, linaanaak een éehe’ li mo.

11Linaanaak ijow ñameeŋe li siluufasu feh sata kaḷawaku min ikaan min kutekiil, ban li ituuŋiil koon kúyinenut li Yéesu. Li iḷeetiil bil gay, li inaak ijow ílaateniil boot yok li sísukasu foof sata tíyaŋ.

Fool li akitten buu láyinenummuu li Yéesu Kilisita

(Bakaanelabu 9:1-19; 22:6-16)

12— Muñowu líiŋumuu hunak hukee, kunahaanaku kata élambaayi li kusenom sembe mata min ijow boot Damaas, ijow ikaan kúboñaku kan kusenommuu.

13Ayíi, muñe'e li ilako ejowayi li bútinabu banakabu bayitene, li ijuk mawuŋe maleñe muhaŋ banakabu, li múfulumul li emitayi mubil muhiitenom múwooñen, ínje li kufaalom kan jinaboomuu.

14Alóli fóofoli feh li jilo teetaam. Li ijam hulim li hoonom li elobayi yóololi: «Sóol, Sóol wáa újiye li óomi li jálaatenom? Fan ban li séngiyi ŋáa’ awu bahoye bakaan wahawu wan anahaanawu ooli afañumuu .»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Li igeḷḷen een: «Awu ommuu ayi, Amaaŋen?»Amaaŋenawu li aanom: «Injé emmuu Yéesu an úlaatenemuu li akila.»

16Bale úḷaalulo min uyito. Lífulifu’ boot min iŋali ikaan alokawom. Fan ulako an áami li alob múmbaam bukanabuku, min uhebiil buu lujukommuu síyaat, ban li ulobiil foof wahawu wan emmuu li ilaañen íhiisi.

17Boot min iboñi boot bata Kusuwifaku li bata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, ban fan ifooyi hákiliil.

18Boot min iboñi ujow úbabul kúkilaku kooliil, li úfulenuliil li élimayi kubil kulako li mawuŋe, li úfulenuliil foof li kaŋenaku kata Sayitaane kubil kulako bata Ateemit; bájum kúyinenumuu lí ínje, li kubaj kabonket kata uhoofoolawu wooliil, min kubaj bútowowiil li bukanabuku kan Ateemit akilumuu.

Fool li akitten Agilifa wahawu wan akaanumuu

19Fool li afamen aan: — Ayíi, wahawu unwu újimuu ihoyut bakaan loon ijukumuu li kahimmowaku kabilummuu li emitayi.

20Bale lijanjand iwaale bukanabuku kata Damaas li kata Yeelusalem, fú’ tó li iwaale bukanabuku kata etaamayi feh yata Súde, li bukanabuku feh kákaanumutumuu li Ateemit balewool min eeniil kukat baloŋelabu booliil buhaanabu, min kútiiwo kunab li Ateemit ban li kúhiis li bakaaneliil kaanaku maḷegen buloŋ buwunkul kooke.

21Wahawu unwu újimuu Kusuwifaku, ban li kuŋeseen jamukom.

22Bale Ateemit li afooyom boot yok síyaat, min iloŋ li éemi taate li elob bukanabuku feh moola, bajut añiil, bajut anahaan. Ilobut wah ukee úbuti li wankufulofetaku, koonumuu woote ubaj.

23Konsoon Kilisita fan álaam, ban okila ammuu ajand ayitowumul li eketayi, ban fan áhiis mawuŋaamu mata kafakaku bukanolaal li foof kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

Fool li aan Agilifa áyinen

24Emmuu Fool muñowu lalobumuu min acahenoolo, Fésitiis li abaŋulowool aan: — Fool, awu luwewwel! Wahawu wan uliikenumuu umemmeeŋ, gay li uweleni!

25Fool li aan Fésitiis: — Ahaanawu, iwelut. Kulimaku kan ilobumuu maḷegen, ban inti buḷuuhoo.

26Ayíiyawu Agilifa lahaase mata wahawu unwu feh, ban mó mújimuu liyilo ilob li kabanewom hákilool. Hiitonhiit li buyinum kaanaku bajut wah wano li wo wan ahaasut, mata inti li egooḷ yayolowe wahawu unwu ukaani.

27Agilifa, inti lúyinenyinen kulimaku kan kufulofetaku kulobumuu? Lihaase een líyinenyinen ko!

28Agilifa li aan Fool: — Lonsoon luyilo ukaanom ilako akelecen yaan muñe'e?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Fool li aanool: — Eéti ŋa’ taŋ yatit mantee foof yáamak, wahawu wan iḻawumuu Ateemit, inti mata min awu baleyi, bale foof min bukuluul feh jáamimuu li bajantenabu búmbaam síyaat, jinokoo loon ínje, búti li sijenkase san íjenkumimee!

30Muñe'e áyiiyawu buko li águubelunaalawu li Beleniis, li bukanabuku feh kalako tomuu li buko, li kuyito.

31Nan kuyitomuu kúfu’, li kunaak koonoo: — Anáyinaawu ummu akajenut wahoowah watooke min amuki, mantee foof li akuḻi.

32Agilifa li aan Fésitiis: — Anáyinaawu ummu layilleene akateni, okila baaneenut áyiiyawu áamakawu atiibool.

Bakaanelabu 27

Li kújowetum Fool boot Lom

1Nan je'e lakomuu boot min jíjowum li ébato boot Itali, li kukat Fool li bukan kukee kan kukuḻe, li kaŋen kata anahaan ata kusollaali an koone Súliyis, ata kayooŋaku kata esollaaliyayi yata áyiiyawu áamakawu ata Lom.

2Li jíjufo li ébato yata ésukayi yata Adalamit, yalakowe li ejow ejooŋoo li úsikawu wata etaamayi yata Aasi, min jijow. Alisitaak alakomuu an ata ésukayi yata Tesalonik yammuu li etaamayi yata Maseduwaan, áloli jinaboole.

3Li líiŋ hunak hukaten li jiŋej Sidoŋ. Súliyis acookoomuu Fool jak, li akatool min ajow ajuk kubukewool min kusenool wahawu wan jokoolumuu li wo.

4Nan jífulum tomuu, li jijow jikeḻeḻen katantaku káfibomuu kata étebelemukayi yata Ciif, mata jilallaaj élusayi.

5Li jiliij halahu hakoojumuu etaamayi yata Silisi li yata Fanfili, min jijow boot li ésukayi yata Miila yammuu li etaamayi yata Lisi.

6To untu, anahaanawu ata esollaaliyayi li ajuk to ébato yata ésukayi yata Alekusandili, yalakowe ejow boot Itali, li ákaanoli jíjufo li yo.

7Muñe'e ébatowayi li enaak etey jatiita jow baj kunak kafame. Li jinaaŋoojinaaŋoo, li jíliiŋ bújooŋoo ésukayi yata Sinid síniiloli bajame. Emmuu élusayi éhilolihi jijow haŋ máloyi jijuke ban jilakomuu ejowayi, li jíjowum Kaf Solimon jihaaŋ jilo kagebaku káfibomuu kata étebelemukayi yata Kilet.

8Li jijow li sílaam ló jinab li kagendenaku kata Kilet, jijow jiyok jíliiŋ tan koonemuu «Usík Wajake». To untu kokkooj ésukayi yata Laase.

9Jifiyowulofiyo ŋáa’ li halahu, ban li laañ kóyileni ŋáa’ min jijow li ébato jihaaŋ. Mata no unnu, hunakahu hata emommowayi yata li buŋit ho baluḻe. Wahawu unwu újimuu Fool li alob kata ébatowayi kulimaku unke akat to aaniil:

10— Kufaalom, lijuujuk kaanaku kañaahoolaku koololaal fan kúkoyileni. Ebátowayi fan eban li ekajen ŋáa’ boot li wahawu wan etebumuu ló. Ban ololaal humumolaal foof ujukelutaal tomuu, fan uketaal ló.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Bale anahaanawu ata esollaaliyayi yata Lom, li ahaŋ majanten kulimaku kata ateyenemuu ébatowayi li kata anahaanawu ata yo, min abes kulimaku kata Fool.

12Kásikaku kujakut boot mata min jikaan to húl̥iyahu. Wahawu unwu újimuu bukan kameeŋe kalakomuu li ébatowayi, li koon jífu' li kásikaku. Kufañeene min nokoo loon kayiliyeenuma, li jijow li kásikaku kata ésukayi yata Fóweniis jijow jikaan bo húl̥iyahu. Kásikaku kata Fóweniis ko kommuu kata étebelemukayi yata Kilet, ban li kujooŋoo Kúñum li Jalaŋ , li kujooŋoo foof Alool li Jalaŋ.

Búlus li bútekul li halahu

13Jílus jatiita lí jítoŋ jítekumul Kúñum, kafañumuu ejowayi li kuyinoo li koon fan kuyili kujow. Li kuñak hulankalahu min kujow li ébatowayi kukel̥el̥en katantaku kata Kilet.

14Bale yaanut fiyo, búlus babaje sembe ban koone «Alool-Akiw» (Aálakiloŋ), li bútekumul li kuyuuyaku kata étebelemukayi.

15Búlusabu li bújowetum ébatowayi. An ayilaat akaan yo elaaj búlusabu. Li jikomen jikat yo min ejow.

16Li jíjowum Kúñum étebelemukayi yatitayi yan koone Kóoda, yáfibolimuu jakee li búlusabu. Muñe'e li jinaaŋoojinaaŋoo, li jijok jisaanaaju jakokimuu búsol ébatowayi.

17Li jíñakul asaanaawu jiŋitenul jikaan li ébatowayi yáamakayi, ban li jiŋa' uneew min jikok ébatowayi yáamakayi jiŋolen. Emmuu jíkolikoli min ban li jilo li sifaahasu sata utantawu wata etaamayi yata Libi, li kuwalen éyaka min élusayi éjowetumoli.

18Emmuu búlusabu buyeelenut min bunaak bútinken ébatowayi elaañ baabe li elaañ baaba, li líiŋ hunak hukaten li jiteb wahawu wan ébatowayi éjufumuu jibeten li halahu.

19Li líiŋ li hunakahu húhaajutahu, li kuteb buko humumiil wañawu wata ébatowayi kubeten li halahu.

20Jijukut banakabu li bawuutabu jow baj kunak kameeŋe. Búlusabu bukatut kátekul li sembe. Alóli jilaañenut jíkangum kaanaku fan jifak.

21Bukanabuku kalakomuu li ébatowayi kutiñut kujow kubaj kunak kafame. Muñe'e Fool li ayito hákiliil min aaniil: — Inti jijuke kufaalom, booteen min jijanten kulimaku kúmbaam min ulakowaal Kilet. Ulakoweenaal bomuu, let uloweenaal li búlusabu umbe, ban wañawu woololaal let ukajeneen ban let újimeen.

22Bale muñe'e leene sákoluul, mata an li bukuluul let ájim. Ebátowayi bale yóomi li ekajen.

23Mata li mal̥egenamu li ehukaayi yakatenumee síyaat, amalakaawu ata Ateemitawu akilommuu an ilokemuu boot li akila, láfulonfu'

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

24ban li aanom: «Fool, sákoli! Kaan min kaane, fan ujow utiibi hákil áyiiyawu áamakawu, ban awu an kájiyaku kata Ateemit kommuu li awu, awu ommuu li úji li afaken bukanabuku feh kan jommuu li ébatowayi.»

25Mó mújimuu, sákoluul kufaalom, líkangunkangum li Ateemit. Wahawu wan alobumuu wo wommuu li ubaj.

26Bale fan ujowaal utaaḷaal li katantaku kata étebelemukayi.

27Li líiŋ li ehukaayi eŋenen li ebaalikenayi, búlusabu bo baloŋe li bútuuñenoli bújowetum jijow jífu’ li halahu han koonemuu mediteelane (Adiliyatik). Nan hukahu huje'e hulitumuu, kata ébatowayi li kunaak kuyin li koon jikooje etaamayi.

28Li kubeten hugisa hakoki li kaneew min kuyoob, bale li kujuk kaanaku másenkiyamu mubaje simeetal áyii li kaat li síḷuba. Li kuyinno bo jakee, li kulaañen kubeten hugisaahu hakokimuu li kaneewaku, li kujuk koon másenkiyamu mubaje simeetal áyii li hutok li síhaaji.

29Emmuu kúkolikoli min ébatowayi yóololi elo li kugisa, li kubeten kulankal kubakii kata búsol, ban li kukob li esommen ló min tinakatu tikaten.

30Kata ébatowayi li kulako huŋes min kúfu’ li ébatowayi yáamakayi mantee li kufak, li kuwalen asaanaawu atitawu li malamu, ban li kúmal koon boot min kujow kubeten kulankalaku kammuu kayooŋ ébatowayi.

31Bale Fool li alob anahaanawu ata esollaaliyayi li kusollaaliyaku aaniil: — Bukanabuku umbuku kufañutumuu kulako li ébatowayi, bukuluul let jiban li jiyili jifakeni.

32Muñe'e kusollaaliyaku li kucac uneewawu wakokeenimuu li jisaanaaju, min kukat jo min jijow.

33Li kulako kakobaku min banakabu búkanul, Fool li awankulen kalakomuu feh li ébatowayi min kuŋa’ wah ukee kutiñ, ban li aaniil: — Muñe'e baje síyaat kunak kuŋen li kubakii bukuluul li kakob, ban jitiñut wahoowah.

34Wahawu unwu újimuu ínje ummu li kawankulenuul min jitiñ, mata fan jak boot li bukuluul bánum li jifak. Anoowan li bukuluul kal let kújim li húkowool.

35Nan Fool alobumuu kulimaku unku aban, li aŋa’ húmbuulu min asal Ateemit hákil bukanabuku feh ban, li amuncul ho atokoñ.

36Muñe'e bukanabuku feh li kulaañen kútik min kuhin kutiñ.

37Alóli fóofoli feh jalakomuu li ébatowayi joono síteemeel síḷuba li kúyii kúhaaji li kaat li ano.

38Nan kutiñumuu kujow kufooñ, li kubeten edenfeteŋayi li halahu min ébatowayi eyiili.

Ebátowayi li éyuwo

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Nan tikatenumuu, kata ébatowayi li kujuk etaamayi kuhaasut, bale li kuŋanden éteewaay yabaje katant. Li kufañeen min kuyiliyeen, li kujow kuya to ébatowayi.

40Li kúl̥el̥ul kulankalaku li ugebawu úl̥uba, ban li kukat ko min kuwuj li halahu. Li kúl̥el̥ul foof li mano uneewawu wata siweenasu san kuŋa'muu kukaan hulam. Fúlum tó, li kuŋiten éyaka kayooŋ ébatowayi, bánum élusayi li étekul, li etuuñeniil kujow boot bata katantaku.

41Bale li kujow kulo li efaah yan uwuusa úl̥uba ukaane li tut, min ébatowayi etaal̥. Kayooŋ ébatowayi iyilaat goloo mata el̥uhol̥uho li mul̥uyisamu. Kuyammalaku li kuhum kata búsol ébatowayi, mata kubabbaj sembe.

42Esollaaliyayi li kufañeen min kumuk bukanabuku kan kujokumuu jakum bil an li buko awaj alimb min afak.

43Bale anahaanawu ata esollaaliyayi ata Lom, li afañ min afaken Fool, li aaniil kukat. Ban li alob bukanabuku kayilimuu kawaj min kujand kufum kulo li malamu, min kuwaj kúfu' li masaye.

44Kaabuku li kútuk ubabbaluwawu, mantee foof úgembulawu wata ébatowayi min kujowubeniil. Muña'a kukaanumuu min buko foofiil feh kúfu' li masaye, ban wah ubajut an.

Bakaanelabu 28

Fool li étebelemukayi yata Malut

1Nan jijowe jifakumuu, li jijam kaanaku étebelemukayi kajaw yo Malut.

2Bukanabuku kakinumuu li étebelemukayi li kúyaboli súum ŋáa'. Emmuu emitayi kalaal elakowe ban li jóobi, li kútifenoli sambun sáamak min kúyaboli tó.

3Fool li áhomul uyaaj wasaye abeten li sambunasu, hásufaahu li húkesoolul ló ébanuu éliiŋul li ejokool li kaŋen.

4Nan bukanabuku kakinumuu li étebelemukayi kujukumuu enuukayilaayi maleeyoole li kaŋenaku kata Fool, li kunaak kúsuumenoo koon: — Manooman ánayinaawu ummu amuka bukan, mata maayeet min áfakumulomuu li halahu áliiŋul, ateemitawu ata batiibabu akatutool min aloŋ.

5Bale Fool li ahank enuukayilaayi abeten li sambunasu, ban kaanutool wahoowah.

6Bukan kaabuku li kulako kakob min koon fan alaa, mantee foof li iyaan alo to min aket. Bale nan kuje'e kukobumuu fiyo, ban li kujuk koon wah ukaanutool, li kulaañen kubaj kayinoo kukee, min koon kama Fool ateemit.

7Halaabahu unhu hulolloh etaamayi yata anahaanawu ata étebelemukayi, an koonemuu Fíbiliyus. Fíbiliyus li áyaboli súum, ban li áakenoli boola kunak kúhaaji.

8Atuubaawu ata Fíbiliyus akila ló mahintowe. Bújuusa bujokool búgiiwoo ló li bílitaañi . Fool li ajow ajukool min al̥aw boot li akila, ban li aŋa' kaŋenool awalenool téeti, li afak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Fúlum tó, kúsomuta kaabuku kata étebelemukayi li kubil foof kujuk Fool, li afakeniil.

10Bukanabuku kakinumuu li étebelemukayi li kúluukenoli ŋáa'. Nan jilakomuu li jíjufo li ébatowayi boot ejow, li kúcaholi wahawu feh wan jókolimuu li wo boot li kañaahoolaku.

Fool li aŋej li ésukayi yata Lom

11Nan je'e bajumuu kuḷeeñ kúhaaji, li jíjowum li ébato yata Alekusandili yan koone «Máḷuba kuteemit», yakaane taŋayi yata kutontaku feh li étebelemukayi.

12Li jijow boot li ésukayi yata Sílakiis, min jilako to kunak kúhaaji.

13To untu jíjowummuu li ébatowayi min jikeḷeḷen katantaku boot li ésukayi yan koonemuu Léjiwo. Nan tikatenumuu, kálusaku kata Kúñum li kútekul, li jikaan kunak kúḷuba li jíliiŋ li ésukayi yata Fusol.

14Nan jíliiŋumuu li ésukayi inyu, li jitook bo kútuyoli li káyinenaku. Li kóonoli jijow jilako booliil esimen. To untu jíjowummuu boot Lom.

15Kútuyoli li káyinenaku kata Lom, li kujam móololi, li kubil boot yok tin emalisaayi yata Afíyis, li boot tin koonemuu Ufóoyum Uháaji, kubil jifam to. Nan Fool ajukiilumuu, li asal Ateemit ban li abaj kawankulen.

16Nan jiŋejumuu Lom, li kukat Fool min alako joola buko li asollaaliyawu anaake afooyoolumuu.

Fool li awaale li ésukayi yata Lom

17Nan je'e bajumuu kunak kúhaaji, Fool li ahooñ boola kunahaanaku kata Kusuwifaku kata Lom. Nan kuwoogumuu li aaniil: — Kutuyom, maayeet min ikaanutumuu bukanolaal wah wajakut, mantee foof li múkaaniinamu mata situubawolaal sihaan, li kujokomYeelusalem kubet li kuŋen kata kata Lom.

18Kata Lom li kugeḷḷenoolom kuban, li kufañeen min kukatenom mata kujukut wahoowah lí ínje waate úji li kumukom.

19Bale Kusuwifaku kufañut, gay li ikomen een kama áyiiyawu áamakawu atiibom. Bale ínje humumom ifañut min iwataten ésukayi yúmbaam.

20Wahawu unwu újimuu li iŋes min ijukuul min ilob li bukuluul, mata min íjenkumimee baseelabu umbe, anawu an kata Isilayeel kúkangummuu li akila, ájimuu li íjenkumi bo.

21Kusuwifaku li koonool: — Alóli jiyabut eleetal yáfulumulo Súde yalobe mooli. Ban bajut akee li kutuyolaal abilumulo bo, abil áheboli mantee li áloboli kulim kajakut aya li awu.

22Bale jifaañe min awu humumi úloboli min jijam kayinooli, mata jihaase kaanaku tanootan bukanabuku kuhoohoy hujojahu unhu dán ommuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Kusuwifaku li kusen Fool hunak nan kommuu li kufam. Nan hunakahu húliiŋumuu, li kuhaŋ mabil kumeeŋ, kubil kutookool tan akinumuu. Fool li akitteniil mata Jáyiiyaju jata Ateemit kábilum li bújom boot yok kátiim. Li ájowum li eluwaayi, min alobiil mata Yéesu ban li alako huŋes min akaaniil kúyinen.

24Kukee li buko li kúyinen mata wahawu wan alobiilumuu úji, bale kaabuku li kuhoy báyinen.

25Muñe'e li kulako li kuyiisoo buko bayilaat kujamoo, Fool li alobiil kulimaku unke: — Buyinumabu Banabaabu bukonkooŋ nan bulobumuu situubawuul sihaan, li butum bata afulofetawu Esay!

26Laaniisaan:

«Ujow boot bata bukanabuku umbuku ujow ooniil: fan jijam jak, bale let jínaanum; fan jijuke jak, bale let jijuk.

27Mata bukanabuku umbuku kufañut kúnaanum. Kutottoj sijaniil, li kúmib kúkiliil, jakum bil kúkiliil kujuk, jakum bil sijaniil sijam, jakum bil kúnaanum li uyinumiil, Letumuu mo fan kútiiwowul boot búmbaam min ifakeniil .»

28Fool li afamen aan: — Joote kama jihaas joon Hulimahu hata Ateemit hata kafakaku, húboñuliboñul boot li bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool: buko, fan kujanten ho!

29[Nan Fool alobumuu kulimaku unku, Kusuwifaku li kujow, mo kúwonnoolemaa li bukoyiil súf.]

30Fool li alako simit síḷuba feh li eluufayi yan aŋa'muu min anaak acaam. Li anaak ayab ló bukanabuku feh kanaake kubilumuu kujukool.

31Fool li anaak awaale bukanabuku mata Jáyiiyaju jata Ateemit, ban li anaak aliiken bukanabuku mata Amaaŋenawu li maḷegenool, ban bajut an áhilool ákaanum mo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kata Lom

Kata Lom 1

Kasaafoo

1Injé Fool ammuu aloka ata Yéesu Kilisita, ikiiculuul eleetalayi inye. Ateemit lahooñonhooñ ilako afootal, ban li aḷusom boot kawaale Hulimahu hoola Hásuumaahu.

2Hulimahu unhu Hásuumaahu, Ateemit lájowunjowum li kufulofetaku, min alob mata kasen ho, nan fiyowe, li Bakiicelabu Banabaabu.

3Bakiicelabu umbu bulollob mata Añoolool, áamummuu áḷahukowan li kabukiyaku koola li kalandaku kata áyiiyawu Dayit.

4Ateemit li ájowum li Buyinumabu Banabaabu, min áhiis kaanaku Añiil ata Ateemit laam li sembe, nan ayitenumuloomuu li eketayi. Okila ammuu Yéesu Kilisita, Amaaŋenawu oololaal.

5Li okila Ateemit ásenumommuu kájiyaku kata kalako afootal, boot kakaan bukanabuku kata sihetasu feh kúyinen li akila ban li kútuulool, boot li kasal kata kajawaku koola.

6Bukuluul foof jumbuku ló li bukanabuku umbuku, bukuluul jan Ateemit ahooñumuu boot min jilako bukan kata Yéesu Kilisita.

7Likiiculuukiic bukuluul foofuul feh jammuu Lom, bukuluul jan Ateemit afañumuu ban li ahooñuul min jilako bukan koola. Ateemit Atuubawolaal li Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, kujow kusenuul káji li kásuumaay.

Fool li afañ min ajow ajukul kukelecenaku kata Lom

8Boot min ijand ísalum Ateemit úmbaam li kajaw kata Yéesu Kilisitahumum hooluul, mata bukanabuku kulobelob mata káyinenaku kooluul tanootan li etaamayi.

9Ateemit an éemimuu li bulok boot li akila li buyinumom feh, min inaak iwaale Hulimahu Hásuumaahu hata Añoolool, lahaase aan ímalut. Lahaase aan ikatut kayinooluul

10nanoonan li uḷawawu wúmbaam feh. Ikatut foof kaḷaw mantee Ateemit afañumuu, li iyili ibaj bútin min ibil booluul.

11Li maḷegenamu, lifañe ŋáa' min ijukuul mantee Ateemit li ájowum lí ínje min asenuul káji kata Buyinumabu boot kalitenuul.

12Wahawu wan ifañumuu ilob, wo wommuu ibilumuu booluul, li uyiliyaal úwankulenoolumaal li káyinenaku kan ubajaalumuu foofolaal.

13Kutuyom, lifañe min jihaas kaanaku lilobeene ñameeŋe ebil booluul, bale boot yok muñe'e bajebaj wah wáhilewommuu ibilum. Lifañe min bulokabu búmbaam

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

bújiwuul li jank li káyinenaku kooluul li Yéesu Kilisita, loon foof bújimuu bukan kaabuku kaletumuu kusuwif li kúyinen li akila.

14Léetiseeti ijow ikaan bulokabu búmbaam li bukanabuku feh, li kásawuliisemuu li kásawuliisewutumuu, li kájallomuu li kahaasutumuu wahoowah.

15Wahawu unwu újimuu li ifañ foof min íŋaluluul Hulimahu Hásuumaahu, bukuluul jakinumuu li ésukayi yata Lom.

Sembaasu sata Hulimahu Hásuumaahu

16Li maḷegenamu, isuuwut kawaale Hulimahu Hásuumaahu. Ho hommuu sembaasu sata Ateemit boot kafaken anoowan áyinene, kítum li kusuwifaku ban kit kuletumuu kusuwif.

17Li maḷegenamu, Hulimahu Hásuumaahu húhihhiis buu Ateemit akaanemuu bukanabuku kulako bukan kacole hákilool: jówunjowum li káyinenaku ban li káyinenaku bale ko, loon Bakiicelabu bulobumuu: «An acole hákil Ateemit fan áloŋum li káyinenaku.»

Butilaabu bata áḷahukowan

18Ateemit, haatiya emitayi láhiisummuu etindihuuñayi yajokoolumuu humum hata kátuulaatiyaku kan bukanabuku kútuulutoolumuu li kákaanikoo kanookan kooliil. Bakaanelabu bajakutumuu bata bukanabuku bújimuu ésukayi eyilaat ehaas maḷegenamu.

19Wahawu wan bukanabuku kuyilimuu kuhaas mata Ateemit, usetiiset. Ateemit humumool láhiisiihiis wo set.

20Li maḷegenamu, kábilum nan Ateemit ajuuḷumuu adunaayi, majakamu moola májukoliitimuu, sembaasu soola saano tomuu boot nanoonan, li min aanomuu Ateemit, wahawu unwu feh ujukijuk set. Bukanabuku kuyilo kuŋa' bújallowiil min kúnaanum wo li wahawu feh wan Ateemit akaanumuu. Wahawu unwu újimuu, kuyilaat kubaj bakooŋ li wahawu wan kukaanumuu.

21Bukanabuku kuhaase Ateemit, bale kúluukeneliitool ban foof kúsaleliitool loon kooteenumuu kukaanool mata min áamimuu Ateemit. Bale li kulaañ kubaj uyinoo wasoŋete, ban li koono li élim humum hata uyinumawu wooliil wábaamomuu.

22Koonesoon buko bukan kájallowe koom, ban kuwewwel.

23Kúmaneneliit máyiineniyamu mata Ateemit áketeliitumuu, min buko kunaak kumanen kambu kata bukan kaketemuu, kata basuu, kata bánuukuleŋ li kata sinuukayila.

24Wahawu unwu újimuu Ateemit li akatiil bo li kákaanikoolaku kooliil, naboo li kásiibowaku kajakutumuu kata uyinumawu wooliil, min jíyiil li kunaak kukaan li bukoyiil wah wasuuneniye li siniilasu sooliil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Li kutiiben maḷegenamu mata Ateemit li émalimiñ. Li kunaak kumanen ban li kusal wahawu wan Ateemit áwuwenumuu, min kukat bo Ateemit áwuwen womuu, ásooniyenimuu boot nanoonan. Aameen.

26Wahawu unwu újimuu Ateemit li akatiil bo min kubaj kásiibo kasuuneniye kata húfulo. Kanaalaabuku kooliil li kunaak kuhoy kuhinto li kúyiniil loon kaanemuu, min kunaak kuhinto li kufaaliil kanaale.

27Li manolamu, kánayinaabuku li kukat kahinto li kanaale loon kaanemuu, min kunaak kubaj kásiibo káamak kata kahinto li kufaaliil kánayine. Li kunaak kukaan li buko humumiil bakaane basuuneniye, min jíyiil Ateemit li atekiil katekaku kan kutookumuu min kubaj humum hata kákaanikoolaku kooliil.

28Emmuu bukanabuku kuyinoolut kahaas li maḷegen Ateemit, wahawu unwu újimuu Ateemit li akatiil min kunab li uyinoolawu wooliil wacolutumuu, min kunaak kukaan wahawu wan kooteenutumuu kukaan.

29Li baj li buko bóono banooban bacolut, bújakaati, kásiibo wah kanookan kajakut, búḷafut. Li kuyili batahaay li jamuk bukan, úmuy, bubuntoo li kákaanikoo kanookan. Anoowan li buko li ámal aḷoof afaalool.

30Li baj li buko kúloboo, ban li koono kulatoola kata Ateemit. Li kuwel utum, li kuteben ubandiil, ban li kunaak kusaloolo, ban li kuyili kajuuḷ bakaane bajakut. Kútuuleliit sibukoolayiil.

31Kutuukowut, ban kúkaaneliit wahawu wan kulobemuu, húbooli hulet li buko, ban kubajut káyiyen.

32Maayeet min kuhaasumuu koon Ateemit lansaan an akaanumuu wah loon muñowu latooke min aket, bale li kunaak kukaan wo ban li kukooŋen foof kakaane womuu.

Kata Lom 2

Batiibabu bata Ateemit

1Awu jatiibemuu li bukanabuku, oono min oono, ubajut bakooŋ banooban. Li maḷegenamu, nan utiibumuu kaabuku awu humumi utiiboolowe, mata lukaanekaan wahawu wan buko kukaanemuu.

2Luhaasaale kaanaku batiibabu ban Ateemit atiibumuu bukanabuku kakaanemuu wahawu unwu, bunannab li maḷegenamu.

3Awu jatiibemuu bukanabuku kakaanemuu wahawu unwu ban li unaak ukaan loon buko, waa, luyinooyinoo file loon awu fan ufak li batiibabu bata Ateemit?

4Bale waa, lubebbes másuumamu máamakamu mata Ateemit, li húmuñahu hoola li kabebenaku koola? Uhaasut oon másuumamu mata Ateemit móotimuu mújiyi li ubet búsol buloŋabu booli buhaanabu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Min buyinumabu booli buḷaaḷumuu ban ufañut min útiiwo uŋa' buloŋ buwunkul, mó mújimuu li oono li káŋalul katek káamak boot li awu, káami li kubaji li hunakahu nan Ateemit ammuu li áhiis etindihuuñayi yoola li batiibabu boola bacolaabu.

6No unnu, lammuu li acaam anoowan wahawu wan akaanumuu.

7Fan asen buloŋabu bábaneliitumuu bukanabuku kahankenumuu li kakaan majake, ban li kuŋes máyiineni, kasal li buloŋ bata boot nanoonan.

8Bale Ateemit fan áhiis etindihuuñayi yoola li baḷeetabu boola bukanabuku káhoogulewoolumuu, ban li kuhoy banab li maḷegenamu min kunaak kunab li bakaanelabu bacolutumuu.

9Sílaam li buyina fan bulako li anoowan akaane majakut, kítum li kusuwifaku ban kit kaletumuu kusuwif.

10Bale Ateemit fan asen máyiineniyamu, kábinkenaku, li kásuumaayaku anoowan akaane majake, kítum li kusuwifaku ban kit kaletumuu kusuwif.

11Li maḷegenamu, Ateemit ájukeleliit li buul.

12Bukanabuku feh kahoofoolemuu bahaasut eluwaayi yata Móyiis, fan kuket ban Ateemit let atiibumiil li eluwaayi inyu, bale bukanabuku kammuu li kuŋenaku kata eluwaayi yata Móyiis ban li kuhoofoo, Ateemit fan atiibumiil li yo.

13Let bukanabuku kajantenemuu bale waa eluwaayi elobe kommuu bukan kacole hákil Ateemit, bale bukanabuku kajantene yomuu ban li kukaan loon elobumuu, buko kommuu bukan kacole hákilool.

14Nokoomuu loon bukan kalet kusuwif kahaasut eluwaayi yata Ateemit kuloŋe loon eluwaayi inyu elobumuu, nokoonokoo loon eluwaayi inyu káta láalayiil, maayeet min kite eenimuu let buko humumiil Ateemit asen yo.

15Fan kúhiisum to kaanaku bakaanelabu ban eluwaayi efañumuu, bukiicikiic li uyinumawu wooliil. Uyinumawu wooliil ulollob wahawu wanolawu, ban uyinoolawu wooliil li unaak wooniil nakee kukaanut jak, naanu li wooniil kukankaan jak.

16Wahawu unwu wommuu li ubil ujuki li hunakahu nan Ateemit ammuu li ájowum li Yéesu Kilisita min atiib wahawu feh wayolomuu li buloŋabu bata bukanabuku, loon Hulimahu Hásuumaahu han iwaaleyemuu li ho hulobumuu.

Kusuwifaku li kuhuusul eluwaayi

17Awu atebenoolowemuu mata min uhooñimuu asuwif, lusaloolowesaloolo mata min ommuu an ata Ateemit.

18Li utebenoolo mata min uhaasumuu waa Ateemit afañumuu, li min eluwaayi eliikenimuu kaman wahawu wajakumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Li utebenoolo foof mata min úyinenumuu li kabaneyi kaanaku awu an loom ájowetume bukan káfuume, kaanaku awu ommuu mawuŋaamu mata bukanabuku kammuu li élimayi.

20Li utebenoolo mata min ommuu aliikena ata bukan kahaasut wahoowah, anahaanawu ata bañiilabu, mata lúyinenyinen kaanaku eluwaayi esenimuu kahaasemiñaku, ban li ekaani min uhaas maḷegenamu.

21Kama awu aliikenemuu kaabuku, wáa újiye let uliikenoolo awu humumi? Awu awaaleyemuu oon jakum an ákuwet, wáa újiye awu li unaak úkuwet?

22Awu aanemuu jakum an ahinto li an an kuyabowut, wáa újiye awu li unaak uhinto li an an jiyabowut? Awu afañutumuu ujuk úciinawu, wáa újiye li unaak ujow úkuwet wahawu wammuu li uyuntawu wata wo?

23Awu asaloolowemuu mata min ubajumuu eluwaayi, wáa újiye li unaak uhuusul yo min usuuwen Ateemit?

24Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Bukuluul kusuwifaku jíjimuu, bukanabuku kaletumuu kusuwif li kunaak kugel kajawaku kata Ateemit .»

25Li maḷegen unaakumuu ukaan loon eluwaayi elobumuu,búkutabu ban uteyumuu fan bubaji jáliŋ, bale unaakutumuu ukaan loon eluwaayi elobumuu, maayeet min uteye búkut lunokoonokoo loon an ateyut búkut.

26Nokoomuu loon an ateyut búkut akaane loon eluwaayi elobumuu, waa, Ateemit let ajokool loon an ateye búkut?

27Anawu ummu ateyutumuu búkut, ban li akaan loon eluwaayi elobumuu feh fan atiibi, awu, ammuu asuwif ban úkaaneliit loon eluwaayi elobumuu, maayeet min ubaj yomuu makiice ban li utey búkut.

28Li maḷegenamu, let wahawu wajukeyimuu újiyemuu an li aani asuwif laam, let foof háakumahu hajukeyimuu li eniilayi hooneyimuu katey búkut.

29Asuwif ata maḷegen, wahawu wayolomuu kata láalawool újimuu li aani asuwif laam. Katey búkut kata maḷegen, ko kommuu kata buyinumabu, kabilummuu li Buyinumabu bata Ateemit, bale let kabilummuu li eluwaayi yakiicimuu. Asuwifawu ummu ata maḷegen, let ábajum kasal li bukanabuku, bale fan ábajum kó li Ateemit.

Kata Lom 3

1Kama muñowu tay asuwif áhaŋummuu an alet asuwif? Jáliŋ buukatey búkut kubaje?

2Li wahawu feh, jáliŋayi yata katey búkut elulluuk. Kusuwifaku Ateemit ajandumuu akat Hulimahu hoola.

3Muñe'e waa? Mantee min kukee li Kusuwifaku kuḷegenutumuu li káyinenaku kooliil, mo mommuu li múji Ateemit li áḷegenaati li kulimaku kan alobumuu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Maayeet! Anoowan laate ahaas jak kaanaku Ateemit lakankaan Ateemit ata maḷegenamu, ban áḷahukowan anoowan lakankaan ámalamiñ. Li maḷegenamu, bakiicelabu bonsoon:

«Loote újokumi an acole li balobelabu booli; ban li ubaj bakooŋ awu batiibeli .»

5Bale nokoomuu loon mácolaatiyamu moolol aal mommuu li múji macolamu mata Ateemit li muhaŋ majuki, fan oonaal buu? Inti Ateemit fan alako Ateemit acolut okila batekewolaal li etindihuuñayi yoola? (Lilollob loon an elobemuu.)

6Maayeet! Mata kaaneenumuu loon Ateemit mo laano, buu laate ayili atiib adunaayi?

7Nokoomuu loon émalimiñayi yúmbaam yóomi li éji maḷegenamu mata Ateemit li muhaŋ majuki jak, ban boot li máyiineniyamu moola, wáa lí úji Ateemit li ajokom loon ahoofoola min atiibom?

8Muñe'e wáa újiye let oonaal: «Kama ukaanaal majakut mantee majake li mubilum to?» Li maḷegenamu, kukee li bukanabuku kúloboolewommuu koone kulimaku unku kúmbaam. Bukanabuku umbuku tootook min kutiibiilumuu.

Bajut an acole

9Kama waa, mantee alolaal aamaalumuu kusuwif luhaŋaale kaletumuu kusuwif? Maayeet! Li maḷegenamu, líhihhiis kaanaku ulako asuwif li ulet asuwif, bukanabuku feh kumbuku li sembaasu sata kahoofoolaku.

10Loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Bajut an acole, maayeet ano!

11Bajut an ájallowe, bajut an aŋese li Ateemit.

12Bukanabuku feh kubeebet búsol Ateemit, buko foofiil feh kújoseejoset. Bajut an li buko akaane majake, maayeet ano .

13Kugundakaku kooliil kunokoonokoo li huyaak háhimulowe, kúlellufaku kooliil li koono to boot naak jabunt bukan, Kulimaku káfulumulemuu li utumawu wooliil li kunokoo li kuya kata enuukayila .

14Utumawu wooliil li umeeŋ kulim kajakut, kulim kásuumut bajam maayeet .

15Li kuhi’ li etey boot jamuk bukan.

16Tanootan tan kújowume li kukajen wahawu feh, ban li kukat to bukanabuku sílaam.

17Kuhaasut bútinabu bata kásuumaayaku .

18Boot li buko, kákoli Ateemit kubajut jáliŋ .»

19Luhaasaale kaanaku wahawu wan eluwaayi elobumuu, elollob wo boot li bukanabuku kammuu li kuŋenaku kata eluwaayi, jakum bil an ayili álobul to

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

mukee mantee li ukooŋ, min ésukayi ehaas kaanaku adunaayi foof yo feh etilentilen hákil Ateemit.

20Wahawu unwu újimuu let baj an aŋale sembewool min akaan loon eluwaayi elobumuu, jow yok took min Ateemit ajokool an acole hákilool. Li maḷegenamu, eluwaayi yoonosoono to bale boot kakaan bukanabuku min kuhaas mata kahoofoo.

Buu Ateemit afakenemuu an

21Muñe'e Ateemit láhiisolaahiis buu lakaanewolaamuu ulakowaal bukan kacole hákilool, ban inti li búkaanum bata eluwaayi bulollob mo foof.

22Ateemit lajoojok bukanabuku feh káyinenumuu li YéesuKilisita bukan kacole hákilool, humum hata káyinenaku kooliil. Lakankaan mo boot li bukanabuku feh káyinenumuu, mata kúbutoolut.

23Li maḷegenamu, bukanabuku feh kuhoofoohoofoo, ban mó lí múji lí kúfu' li máyiineniyamu mata Ateemit.

24Bale Ateemit li akaaniil kulako bukan kacole hákilool montoŋ, humum hata kájiyaku koola, li min ájowummuu li Yéesu Kilisita min afakeniil.

25Ateemit li asen Yéesu Kilisita alako búsimen boot kayeelen etindihuuñayi yoola, mantee bukanabuku káyinenumuu li akila Yéesu, li kúbajum kabonket kata uhoofoolawu wooliil li eketayi yoola. Ateemit lakankaan loon muña'a min áhiis kaanaku lakankaan Ateemit acole. Naanaŋ lakaakat bo uhoofoolawu wan bukanabuku kukaan nomuu,

26nan alakomuu húmuñahu. Muñe'e li taŋayi inye, Ateemit láhihhiis bukanabuku macolamu moola, min akila humumool akaan Ateemit acole, ban li akaan bukanabuku káyinenumuu li Yéesu Kilisita kulako bukan kacole.

27Muñe'e waa wommuu li úji bukanabuku li kunaak kusaloolo? Bajut, maayeet wano! Mata wáa úji? Mantee bakaaneliil boote bújiyiil li kulako bukan kacole hákil eluwaayi? Maayeet, bale min kúyinenumuu, mó mújiye.

28Li maḷegenamu, wahawu wan ujokaalumuu wo wommuu unwe: an káyinenool li Yéesu Kilisita kújiwoolumuu li alako an acole hákil Ateemit, bale let bakaanelool bacole bújiye.

29Bale waa, Ateemit laanosaano Ateemit ata kusuwifakubaleyiil? Inti laanosaano foof Ateemit ata bukanabuku kaletumuu kusuwif? Eéhe', Ateemit laanosaano foof Ateemit ata bukanabuku kaletumuu kusuwif.

30Li maḷegenamu, Ateemit ano bale abaje. Okila ammuu li akaan kusuwifaku kulako bukan kacole hákilool, humum hata káyinenaku kooliil, li akaan foof bukanabuku kaletumuu kusuwif kulako bukan kacole hákilool, humum hata káyinenaku kooliil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Muñe'e waa, mantee boot min úfulenaal jáliŋayi yata eluwaayi humum hata káyinenaku? Maayeet, bale boot min usenaal eluwaayi jáliŋ yata maḷegen.

Kata Lom 4

Káyinenaku kata Abulaham

1Muñe'e boot min uŋalaal bukittenoolum li Abulaham. Boot min oonaal buu mata Abulaham ammuu atuubawolaal ahaan? Waa labaje wabilumulo li akila humumool ammuu áḷahukowan?

2Nokoomuu loon Abulaham bakaanelool bújiye Ateemit li ajokool an acole, kama layilo asaloolo, bale inti hákil Ateemit.

3Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Abulaham láyinenyinen li Ateemit, káyinenaku koola li kúji Ateemit li ajokool an acole .»

4An alokumuu, fan ayab bacaamool. Bacaamabu umbu let bujoki loon káji, bale loon wah wan aate abaj.

5Bale an akaanutumuu bulok banooban, min áyinen bale kaanaku Ateemit lakaanekaan ahoofoola alako an acole, anawu ummu Ateemit fan ajokool an acole humum hata káyinenaku koola.

6Muñowu Ayíiyawu Dayit alobumuu mata kásuumaayaku kata an an Ateemit ajoke an acole, ban inti bakaanelool bújiye. Lansaan:

7«Awólo, bukanabuku kan Ateemit abonketumuu bafetabu booliil, kan ábujumuu uhoofoolawu wooliil.

8Awólo, anawu an Amaaŋenawu ajokutumuu li uhoofoolawu woola .»

9Mantee kásuumaayaku unku li bukanabuku kateyumuu búkut bale kubaje, mantee kubabbaj foof li bukanabuku kateyutumuu búkut? Li maḷegenamu loonaale: «Abulaham láyinenyinen li Ateemit, káyinenaku koola li kúji Ateemit li ajokool an acole.»

10Kama nay Ateemit ajokumuu Abulaham an acole? Mantee nan ateyumuu búkut aban, mantee akila bateyolut búkut? Let akila bateye búkut aban, bale akila bateyolut bo.

11Muñe'e nan fú’ tómuu, Abulaham li atey búkut min lako búhiisenum. Búhiisenumabu umbu bo bommuu húlangumaaso háhiisumuu kaanaku Ateemit lajoojok Abulaham an acole humum hata káyinenaku koola, tówum atey búkut. Muñowu Abulaham áamummuu atuubaawu ata bukanabuku feh káyinenumuu li Ateemit buko bateyut búkut, ban li ajokiil bukan kacole.

12Abulaham li áami foof atuubaawu ata bukanabuku kateyumuu búkut, kátijutumuu bale li min kuteyimuu búkut, bale li min kunabumuu li kootaku kata atuubawolaal Abulaham áyinenumuu tówum atey búkut.

Wahawu wan Ateemit alobumuu kasen bukanabuku káyinenumuu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Ateemit lansaan fan asen Abulaham li bubukoolumabu boola, adunaayi kutowo. Min Ateemit alobumuu kasen Abulaham adunaayi, lakowut mata lakankaan loon eluwaayi elobumuu, bale lakolako mata Ateemit lajokoojok an acole humum hata káyinenaku koola.

14Nokoomuu loon bukanabuku kammuu li kuŋenaku kata eluwaayi, buko bale kóomi li kuyab wahawu wan Ateemit alobumuu kasen, kama káyinenaku hin kakaaḷo, ban wahawu unwu wan Ateemit alobumuu kasen ubajut jáliŋ.

15Li maḷegenamu, eluwaayi éjiyemuu Ateemit li awuñet bukanabuku. Tan eluwa ebajut, káhoogul eluwa foof let kubaj to.

16Mó mújimuu, wahawu wan Ateemit alobumuu kasen an, fan uyab wo humum hata káyinenaku koola, bájum wahawu unwu li ulako káji kata Ateemit. Kájiyaku unku kulakolako boot li bubukoolumabu feh bata Abulaham. Let mantee boot li bukanabuku bale kammuu li kuŋenaku kata eluwaayi, bale boot foof li bukanabuku feh káyinenumuu loon Abulaham áyinenumuu. Abulaham atuubawolaal laam foofolaal feh,

17loon Ateemit aloboolumuu li Bakiicelabu kaanaku: «Likaanikaan ulako atuuba ahaan ata sihet sameeŋe.»Abulaham laanosaano atuubawolaal hákil Ateemit an áyinenumuu li akila. Ateemit okila asenemuu buloŋ kaketumuu ban li akaan wah wabajut min ubaj.

18Abulaham li áyinen ban li abaj kákangum tan uhaase oon kákangum kanookan kulet to. Wahawu unwu újimuu «li alako atuuba ahaan ata sihet sameeŋe,» loon Ateemit aloboolumuu aanool: «Muñowu bubukoolumabu buya bommuu li bule .»

19Káyinenaku kata Abulaham li kulako to malite, maayeet min akite abajumuu ebat simit soono téemeel. Li ahaas foof aan eniilayi yoola ebat ekeeket, ban aseekool Saala ayilaat abaj añiil.

20Abajut káwanwangoo kanookan li wahawu wan Ateemit alobumuu kasenool, bale li alit li káyinenaku koola min ásalum tó Ateemit.

21Láyinenyinen li maḷegenool kaanaku Ateemit layilo akaan wahawu wan alobumuu kakaan.

22Káyinenaku koola kújimuu «Ateemit li ajokool an acole hákilool »

23Bale kulimaku unke kakiicimuu kaanumuu: «Ateemit li ajokool an acole hákilool», kukiicuti boot li akila balewool.

24Kukiicikiic foof boot li alolaal áatiyaalumuu ujokaali bukan kacole hákil Ateemit, alolaal áyinenaamuu li Ateemit ayitenumulomuuAmaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita li eketayi.

25Ateemit labeebet Yéesu Kilisita li eket humum hata uhoofoolawu woololaal, ban li ayitenumulool li eketayi min akaanolaal ulakowaal bukan kacole hákilool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kata Lom 5

Li Yéesu Kilisita lúbajumaalumuu hujamoo li Ateemit

1Emmuu Ateemit lajokolaajok bukan kacole hákilool humum hata káyinenaku koololaal, muñe'e lubajaale hujamoo li akila habilumulo liAmaaŋenawu.

2Li Yéesu Kilisita foof lúbajumaalumuu kájiyaku dán Ateemit akaanolaamuu li kabane humum hata káyinenaku koololaal. Wahawu wakaanewolaamuu ésuumansuum, wo wommuu kákangumaku kan ubajaalumuu kata min ulakowaal li máyiineniyamu mata Ateemit.

3Li famen to foof ésuumansuumayi yan ubajaalemuu ololaal li sílaam, mata luhaasaale oonaal sílaam lakaanekaan an ayili húmuñ.

4Húmuñ li huliten káyinen kata an okila li sílaam, káyinenaku unku li kukaan an abaj kákangum.

5Kákangumaku kúkaaneliit an áyeko, mata Ateemit li Buyinumabu Banabaabu ban asenolaamuu, lákaanummuu húbooliyahu hoola li uyinumawu woololaal.

6Li maḷegenamu, nan ubajeenutaalumuu sembe, Kilisita li aket boot li alolaal jafañeenutaalumuu Ateemit, nan taŋayi yan Ateemit ajokumuu éliiŋumuu.

7Séngisengi ŋáa' min an aket boot li an acole. Akee nikee fan afañ min aket boot li an ajake.

8Bale muñe'e Ateemit áhiisolaalumuu buu lafañolaalumuu eeno: Kilisita lakeeket boot li alolaal, ban no unnu alolaal baloŋaale kuhoofoola.

9Húsimahu hata Kilisita háyuwimuu, hújiwolaaji li ukaanaal bukan kacole hákil Ateemit, háŋum min ammuu li afakenolaal li etindihuuñayi yata Ateemit.

10Li maḷegenamu, naanaŋ alolaal kulatoola kata Ateemit lulakoweenaale, bale li ájowum li eketayi yata Añoolool min akaanolaal ubajaal kajamoo li akila humumool. Muñe'e emmuu lubajaale kajamoo li akila, kama fan ájowum li buloŋabu bata Añoolool min afakenolaal.

11Tíjut tó, lubajaabaj ésuumansuum li Ateemit yabilumulo li Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, ájimuu li ujamoolaal muñe'e li Ateemit.

Kilisita li akittenoolumi li Adam

12Kahoofoolaku li an ano kúnokenummuu li adunaayi, okila ammuu Adam. Kahoofoolaku li kúŋalul eketayi. Wahawu unwu újimuu eketayi li ego bukanabuku feh, mata bukanabuku feh kukankaan kahoofoo.

13Kahoofoolaku kubabbaj li adunaayi tówum Ateemit asen Móyiiseluwaayi, bale nan eluwaayi ebajutumuu, Ateemit lanaanaak akat bo kahoofoolaku.

14Ban, kábilum taŋayi yata Adam boot yok li yataMóyiis, sembaasu sata eketayi sigoggo' maayeet bukanabuku kakaanutumuu kahoofoo loon kata Adam,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

átuulutumuu hulimahu hata Ateemit. Adam akila alakomuu kambuwaku kata anawu ammuu li abil.

15Bale buko kúl̥uba kúbutoobutoo, mata kájiyaku kata Ateemit kunokoolut li kahoofoolaku kata Adam. Li mal̥egenamu, kahoofoo kata an ano bale ammuu Adam, kújimuu bukan kameeŋe li kuket, bale kájiyaku kata Ateemit kuhaŋe maluuk ŋáa'. Kájiyaku unku Ateemit li an ano lásenum kó bukanabuku, akila ammuu Yéesu Kilisita, ban kuhaŋe maluuk ŋáa'.

16Wahawu wan kájiyaku kata Ateemit kukaanemuu úbuto li wahawu wan kahoofoolaku kata an ano kukaanemuu. Li mal̥egenamu, kahoofoolaku kata an ano kújimuu batiibabu bata Ateemit li bubaj. Li batiibabu umbu Ateemit ájowummuu min atek ál̥ahukowan, bale kájiyaku kata Ateemit ko li kukaan bukanabuku kulako bukan kacole maayeet min kukite kukaanumuu uhoofoo wameeŋe.

17Mal̥egen, li an ano, kahoofoo kata an ano kújimuu sembaasu sata eketayi li sigo bukanabuku feh, bale li an ano ammuu Yéesu Kilisita bukanabuku kúbajummuu wah wahaŋe maluuk ŋáa': bukanabuku feh kayabumuu kájiyaku unku kata Ateemit kaluukumuu ŋáa', lakaaniikaan kulako bukan kacole. Fan kulako kúyii li buloŋabu humum hata Yéesu Kilisita.

18Mó mújimuu, loon butila bata an ano ammuu Adam bújimuu bukanabuku feh li kubaj katek, mo foof bakaanelabu banolabu bacolumuu bata an ano ammuu Yéesu Kilisita, bukaanumuu min bukanabuku feh kulako bukan kacole, min bújiyiil li kubaj buloŋ.

19Li mal̥egenamu, loon an ano átuulutumuu Ateemit ájimuu bukan kameeŋe li kulo li kahoofoo, mo foof an ano átuulumuu Ateemit ájimuu bukan kameeŋe li kulako bukan kacole hákil Ateemit.

20Eluwaayi ebiibil, kahoofoolaku li kuhaŋ mameeŋ, bale tan kahoofoo kumeeŋe, kabonketaku kata Ateemit fan kuhaŋ to maluuk.

21Mó mújimuu, loon kahoofoolaku kubajumuu sembe min kújiwolaal li unaak uketaal, mo foof kájiyaku kata Ateemit kubajumuu sembe min kújiwolaal li ulakowaal bukan kacole hákilool, min ubajaal buloŋ bábaneliit babilumulo li Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu oololaal.

Kata Lom 6

Eket li buloŋ li Yéesu Kilisita

1Kama muñe'e boot min oonaal buu? Mantee boot min unaak uhoofoolaal kale mantee kabonketaku kata Ateemit li kuhaŋ mabaj?

2Múk! Alolaal an emmuu kahoofoo lakeeket li alolaal, buu emmuu nokoo li umit uloŋaal li kahoofoo?

3Kama jihaasut kaanaku alolaal foofolaal feh jábatiiseyimuu min ubajaal hujokoo li Yéesu Kilisita, luketoolaaketoo li akila?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Mó mújimuu, kábatiisaaku kan úbatiiseyaalimuu, nokoonokoo loon luketaaket min uhokoolaali li akila, bájum loon Ateemit Atuubaawu ayitenumulomuu Kilisita li eketayi li búkaanum bata sembaasu sáyiineniyaasu, alolaal foof li akaanolaal uloŋaal buloŋ bawunkul.

5Li maḷegenamu, nokoomuu loon lulakowaalako an ano li Kilisita min uketoolaal li akila, li manolamu fan foof ulakowaal an ano li akila min uyitowulaal li mano li akila li eketayi.

6Uhaasaal kaanaku bóonowabu boololaal buhaanabu bubaaŋoolibaaŋoo li Kilisita li ekuluwaayi, mantee eniilayi yahoofoolemuu li ekajeni min ukataal kalako emiikeel yata kahoofoo.

7Li maḷegenamu, an akete láfule li kahoofoo.

8Nokoomuu loon luketoolaaketoo li Kilisita, lúyinenaale kaanaku fan uloŋaal foof li akila.

9Luhaasaale li maḷegenamu kaanaku min Kilisita ayitowumulomuu li eketayi, let abil alaañen aket; eketayi ebajut sembe sanoosan li akila.

10Eketayi yan Kilisita aketumuu, lakeeket ñano boot nanoonan min áfulen kahoofoolaku. Muñe'e okila ummu li buloŋ, ban buloŋabu boola lalonloŋ bo boot li Ateemit.

11Li manolamu, bukuluul foof jijokoolo bukan kan kahoofoo kukete li buko, ban li jóomi li buloŋ boot li Ateemit li hujokoolahu hooluul li Yéesu Kilisita.

12Mó mújimuu, kahoofoolaku kootut kubaj sembe li siniilasu sooluul sammuu li sibil siket, ban jakum jinab li kásiibowaku kajakutumuu kata siniilasu sooluul.

13Jakum jiŋa’ wah wata eniilayi yooluul min jinaak jikaan kahoofoo loon eenimuu wah wata boot kakaan majakut. Jisenoolo min jilok boot li Ateemit loon bukan kayitowumulo li eketayi kubil koono li buloŋ. Jisenoolo foofuul feh boot kakaan wah wacole boot li Ateemit.

14Li maḷegenamu, kahoofoolaku kootut kubaj sembe li bukuluul, mata muñe'e bukuluul jilet li kuŋen kata eluwaayi, bale li kájiyaku kata Ateemit joom.

Ulakowaal bukan kakaane majake

15Muñe'e kama waa? Mantee min uletaalumuu li kuŋen kataeluwaayi min óomiyaal li kájiyaku kata Ateemit, mó mómmuu lí múji li unaak uhoofoolaal? Maayeet!

16Kama jihaase kaanaku jijokumuu min jikaanoolo kuloka kata an min jinaak jítuulool, fan jilako emiikeel yata anawu ummu an jítuulemuu. Muñe'e baje wah úḷuba: iyilo lako emiikeel joom yata kahoofoo, ban kahoofoolaku fan kújowetumuul li eket, mantee foof kuloka joom kata Ateemit, ban Ateemit fan akaanuul jilako bukan kacole mata min jítuuloolumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Ateemit ajow asali: bukuluul jalakomuu naanaŋ emiikeel yata kahoofoo, muñe'e jítuttuul li uyinumuul feh hulimahu han kuliikenuulumuu.

18Bukuluul jífuffu' li kahoofoo, ban li joono muñe'e emiikeel boot kakaan wahawu wacolumuu.

19Fan ilob li bukuluul loon áḷahukowan alobemuu, mata búgootowabu booluul búji. Naanaŋ, jikaanoolokaanoolo humumuul feh emiikeel yata buloŋ basetut, li yata kákaanikoo. Li manolamu, muñe'e joote jilako bukuluul humumuul emiikeel yata kakaan wah wacole min jiloŋ buloŋ banabe.

20Nan jilako nomuu emiikeel yata kahoofoo, laññutuul bata kakaan wah wacole.

21Waa jibaj to li wahawu wan jikaanumuu wájiwuulumuu li baj muñe'e ñisuu? Húbanumahu hata bakaanelabu umbu, ho hommuu eketayi.

22Bale muñe'e bukuluul jífuffu' li humiikeeleto hata kahoofoo, min joono kuloka kata Ateemit. Wahawu wan jommuu li jibaj to wo wommuu min jilako bukan kanabe. Húbanumahu hata bo, ho hommuu buloŋabu bábaneliitumuu.

23Li maḷegenamu, bacaamabu bata kahoofoolaku bo bommuu eketayi, bale kájiyaku kan Ateemit asenumuu montoŋ ko kommuu buloŋabu bábaneliitumuu li Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu oololaal.

Kata Lom 7

An áyinenumuu li Yéesu láfule li kuŋen kata eluwaayi

1Kutuyom, manooman jihaase waa léemi li ilobuul, mata jihaase waaeluwaayi elobe. Eluwaayi ebabbaj sembe li an akila li buloŋ.

2Anaale ayabowe li ánayine, eluwaayi ekaanookaan abaj hujokoo li ánayinaawu oola, ánayinaawu akila li buloŋ; bale ánayinaawu aketumuu, anaalaawu láfule li eluwaayi yakaanoolumuu kujokoo lí ánayinaawu oola.

3Mó mújimuu, kama anaale ayabowe abajumuu ánayine akee, ban áyinool an kufimmuu min kuyabowe okila li buloŋ, anaalaawu ummu fan ajoki anaale ahintowe li ánayine alet oola; bale áyinool aketumuu, láfule li kuŋenaku kata eluwaayi inyu. Layilo ayabo li ánayine akee, ban let lako lahintohinto li ánayine alet oola.

4Kutuyom, mo nokoomuu foof li bukuluul. Nan Kilisita aketumuu, jiketooketoo li akila hákil eluwaayi. Mó mújimuu muñe'e akee akiluul. Anawu ummu akila ammuu Kilisita ayitowumulomuu li eketayi, bájum li ukaanaal wah wásuume Ateemit.

5Li maḷegenamu, nan unaake uloŋaalumuu loon ufañaalumuu, eluwaayi enaanaak eyitenul kásiibowaku kajakutumuu kata eniilayi yoololaal. Kásiibowaku unku li kújiwolaal li ukaanaal wah wáŋalewul eket.

6Bale muñe'e lúfulaale li kuŋen kata eluwaayi, mata loonowaasoono bukan kakete hákil yo, ban muñe'e uletaal emiikeel yata yo. Luyiliyaale kama ulokaal boot li

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ateemit li bakaane buwunkul babilumulo li Buyinumabu Banabaabu, ban inti loon bakaanelabu bata naanaŋ babilumulomuu li eluwaayi yakiicimuu yahallenumuu.

Eluwaayi wáa éjaliŋe?

7Kama muñowu boot min oonaal buu? Waa eluwaayi kahoofoo yoom? Maayeet! Bale eluwaayi éjimuu li ihaas kahoofoo. Li maḷegenamu, let ihaaseen mata kásiibo wah eluwaayi baaneenut: «Jakum úsiibo wah walet wooli .»

8Kahoofoolaku kúbajumbajum bútin li eluwaayi min kújiwom li ibaj kásiibo kanookan. Li maḷegenamu, eluwaayi ebajeenutumuu, kahoofoo fan kulako wah wakete.

9Naanaŋ nan eluwaayi ebajutumuu, lilolloŋ; bale nan eluwaayi ebilumuu, kahoofoolaku li kuloŋ,

10mín ínje iket. Muñowu eluwaayi yaateenumuu éŋalul buloŋ, éjowetumommuu li eket.

11Li maḷegenamu, kahoofoolaku li kújowum li eluwaayi min kubuntom ban li kumukumom li yo.

12Mó mújimuu eluwaayi humum yo enannab, hulimahu hata Ateemit li hunab, li hucol ban li hujak.

13Kama wahawu wajakumuu ulanlaañ wóoti újiwom li iket? Maayeet! Kahoofoolaku kújiwommuu li éeti iket. Kahoofoolaku kújowunjowum li wahawu wajakumuu, min kújiwom li iket. Kuhoofoolaaku kukankaan mo min bóonowabu bata ko bata maḷegen buyili buhaasi. Muñowu kahoofoolaku kújowummuu li eluwaayi min kuhaŋ májakaati feh.

Kahoofoolaku kúgootengooten áḷahukowan

14Li maḷegenamu, luhaasaale kaanaku eluwaayi li Buyinumabu bata Ateemit ebilumulo, ban ínje léemi an ágootowe, an áami amiikeel ata kahoofoolaku.

15Li maḷegen ínaanumut wahawu wan ikaanemuu: wahawu wan ifañumuu, íyiliyeliit ikaan wo, ban li inaak ikaan wahawu wan ifañutumuu.

16Nokoomuu loon wahawu wan ifañutumuu wo likaanemuu, li íhaasum tó kaanaku eluwaayi ejaajak.

17Let ínje humumom kama ikaanemuu loon muña'a, bale kahoofoolaku kakinumuu lí ínje kukaane mo.

18Maḷegen, lihaase een wahawu wajakumuu ulet lí ínje, yo yommuu ulet li eniilayi yúmbaam yágootomuu. Liyilo ifañ kakaan majake, bale let iyili ikaan majake.

19Li maḷegenamu, ínje íkaaneliit wahawu wajakumuu wan ifañumuu ikaan, min inaak ikaan wajakutumuu wan ifañutumuu ikaan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Nokoomuu loon likankaan wahawu wan ifañutumuu ikaan, kama inti ínje humumom ikaanemuu loon muña'a, bale kahoofoolaku kakinumuu lí ínje.

21Muñe'e to líhaasummuu eluwaayi inye: ínje afañumuu kakaan majake, wah wajakut bale liyilo ikaan.

22Kata láalawom, eluwaayi yata Ateemit ésuumonsuum ŋáa'.

23Bale lijuke kaanaku baje lí ínje eluwa yakee yatiiken eluwaayi yan buyinumabu búmbaam bufañumuu. Eluwaayi inyu ekaanonkaan ilako an an eluwaayi yata kahoofoolaku yammuu lí ínje, ejoke yooken.

24Iyéno, ínje áḷahukowan! Ayimaa aate afakenom li eniilayi inye yammuu li éjowetumom li eket?

25Ateemit ajow asali: li Yéesu Kilisita ammuuAmaaŋenawu oololaal. Muñowu léemummuu amiikeel ata eluwaayi yata Ateemit li buyinumom, ban li éemi amiikeel ata eluwaayi yata kahoofoolaku li eniilayi yúmbaam.

Kata Lom 8

Buyinumabu bata Ateemit busenemuu buloŋ

1Muñe'e kama bajut katek boot li bukanabuku kata Yéesu Kilisita;

2Li maḷegenamu, eluwaayi yata Buyinumabu Banabaabu yasenemuu buloŋ babilumulo li hujokoolahu hoololaal li Yéesu Kilisita, efakenolaafaken li kuŋen kata eluwaayi yata kahoofoolaku, li eketayi.

3Wahawu wan eluwaayi yata Móyiis eyilaatumuu ekaan, mata búgootowabu bata áḷahukowan búhihhi yo ébajum sembe, Ateemit lakankaan wo: láboñuuboñul Añoolool min aŋa' bóono banokoole li bata áḷahukowan ammuu ahoofoola, ban li akaanool aket boot káfulen kahoofoolaku, min ájowum tó atek kahoofoolaku kammuu li bóonowabu bata áḷahukowan.

4Ateemit lakankaan loon muña'a mantee macolamu man eluwaayi elobumuu mata mo, li mubaj li alolaal jáloŋeliitaamuu naboo li bóonowabu boololaal, bale jaloŋaalemuu loon Buyinumabu Banabaabu bufañumuu.

5Li maḷegenamu, bukanabuku kaloŋemuu naboo li bóonowabu booliil, kuŋaŋŋa' kayinooliil feh kukaan li wahawu wan eniilayi ésiibowemuu; bale bukanabuku kaloŋemuu naboo li Buyinumabu Banabaabu, buko kayinooliil feh li wahawu wan Buyinumabu Banabaabu bufañumuu koom.

6Kayinoo mata kásiibowaku kata eniilayi, kumukemuk; bale kayinoo mata wahawu wan Buyinumabu Banabaabu bufañumuu, kusenesen buloŋ li kásuumaay.

7Wahawu unwu újimuu, bukanabuku kan kásiibowaku kata eniilayi kuhaŋumuu sembe kulatoola kata Ateemit koom. Kúkaaneliit loon eluwaayi yata Ateemit elobumuu, ban kufinut min kuyilo kukaan mo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Mó mújimuu, bukanabuku kanabemuu li bóonowabu booliil, kuyilaat kúsuum Ateemit.

9Bukuluul jilet li buloŋ naboo li bóonowabu booluul, bale loon Buyinumabu Banabaabu bufañumuu, nokoomuu loon maḷegen Buyinumabu bata Ateemit bumbu min bukine li bukuluul. An abajutumuu Buyinumabu bata Kilisita, anawu ummu alet ata Kilisita.

10Maayeet min Kilisita áami li bukuluul, eniilayi yooluul yo manooman fan eket humum hata kahoofoolaku, bale Buyinumabu bo busenuusen buloŋ humum hata min Ateemit ajokuulumuu bukan kacole hákilool.

11Nokoomuu loon Buyinumabu bata Ateemit ayitenumulomuu Yéesu Kilisita li eketayi, bumbu min bukine li bukuluul, Ateemit ayitenumuloomuu li eketayi fan ájowum li Buyinumabu umbu Banabaabu bakinumuu li bukuluul, min asen buloŋ eniilayi yooluul yammuu li ebil eket.

12Kutuyom, mó mújimuu lubajaale wahawu wan óotimuu ukaanaal. Ootutaal uloŋaal naboo li bóonowabu boololaal li kásiibowaku koololaal.

13Jiloŋumuu naboo li bóonowabu booluul, fan jiket; bale jíjowummuu li Buyinumabu Banabaabu min jimuk bakaanelabu bajakutumuu bata eniilayi, fan jiloŋ.

14Bukanabuku feh kaloŋemuu naboo li Buyinumabu Banabaabu, bañiil bata Ateemit koom.

15Buyinumabu ban Ateemit asenuulumuu, bukaanutuul jilako emiikeel yaloŋe li ebaj ekole, bale bukaanuukaan jilako bañiil bata Ateemit, ban li bújiwolaal li uyiliyaal ulobaal butiya oonaal: «Abba, Faafa!»

16Buyinumabu bata Ateemit humum bo, bulollob buyinumabu boololaal kaanaku bañiil bata Ateemit loomaal.

17Oomaalumuu bañiil bata Ateemit, fan foof uyabaal wahawu wan alobumuu kasen bukanabuku koola, ban fan uyabaal wo li Kilisita ló. Nokoomuu loon li maḷegen lúlaamaalaam sílaamasu sata Kilisita lí ákila ló, fan foof ulakowaal li máyiineniyamu moola lí ákila ló.

Ateemit lafañe min ulakowaal li máyiineniyamu moola mabilemaa

18Lenseen sílaamasu soololaal sata muñe'e sitookut min sikittenooli li máyiineniyamu mata Ateemit, man ammuu li abil áhiisolaal.

19Li maḷegenamu, búwuwenumabu foof bo feh bumbu li kakob li esommen ló taŋayi nan Ateemit ammuu li áhiis máyiineniyamu mata bañoolool.

20Búwuwenumabu bulolo li kuŋen kata sembaasu sakaanemuu wah úbajaati jáliŋ yanooyan, ban inti eeniseen li húnongum hata búwuwenumabu humum bo, bale li

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

húnongum hata Ateemit abet bomuu li kuŋenaku kata sembaasu unsu. Bale loŋe li baj kákangumboot li búwuwenumabu umbu:

21búwuwenumabu humum bo fan bubil bufak li kuŋen kata sembaasu sata kakajenaku sajok bomuu sikaan amiikeel, min bo foof bulako li máyiineniyamu mata bañiilabu bata Ateemit.

22Luhaasaale li maḷegenamu kaanaku boot yo muñe'e, búwuwenumabu foof bo feh bumbu min búḷiilemuu, ban li boono li sílaam loon sata anaale anokene li éluŋun.

23Bale inti búwuwenumabu bale bo bóomi li sílaam. Alolaal foof jabajaalumuu Buyinumabu Banabaabu bammuu bútinaa li újiyawu wata Ateemit, ummuwaal min úluulenaalemuu kata láalawolaal, min ukobaal min Ateemit áhiis kaanaku bañoolool loomaal, li afaken eniilayi yoololaal.

24Li maḷegenamu, Ateemit lafakenolaafaken, bale li kákangum bale. Ujukaalumuu wahawu wan úkangumaalumuu li wo, let ulaañ ulako kákangum. Ayimaa aate abaj kákangum kata min ajuk wah wan ajuke aban?

25Bale úkangumaalumuu li wah wan ujukolutaal, fan ukobaal wo li húmuñ ló.

26Li manolamu foof, Buyinumabu Banabaabu bulambenewolaalamben mata lúgootowaagooto. Li maḷegenamu, uhaasutaal buu lootaalumuu unaak uḷawaal eeno, bale Buyinumabu Banabaabu humum bo buḷaweḷaw Ateemit boot li alolaal li kálund ló kan butum buyilaat bulob.

27Ateemit ajukemuu wahawu wammuu li uyinumawu, lahaase waa Buyinumabu Banabaabu bufañe buḷaw, mata Buyinumabu buḷaweḷaw loon Ateemit afañumuu, boot li bukanabuku koola.

28Luhaasaale foof oonaal wahoowah feh wabaje, ubabbaj boot li majakaamu mata bukanabuku kafañumuu Ateemit, bukanabuku kan ahooñumuu naboo li húnongumahu hoola.

29Bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu yaan no ákibben, lajoojok yaan no foof min akaaniil kunokoo li Añoolool, bájum li alako añiil átiyaa abaje kutuyaay kameeŋe.

30Bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu yaan no, lahooñiihooñ foof. Bukanabuku kan ahooñumuu, lakaaniikaan foof kulako bukan kacole hákilool. Bukanabuku umbuku kan akaanumuu kulako bukan kacole hákilool, lakaanikaan foof kulako li máyiineniyamu moola.

Maluukamu mata húbooliyahu hata Ateemit

31Waa lóomi li ulobaal ufamenaal li wahawu unwu? Nokoomuu loon Ateemit boololaal lalaañe, ayi ayilo aŋiiŋo hákilolaal?

32Akila afanutumuu akat bo Añoolool humumool, bale li abetool li eket boot mata ololaal foofolaal feh: buu emmuu nokoo let asenolaal wahawu feh boot li Añoolool ló?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Ayimaa aate aḷoof bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu? Maayeet ano! Ateemit humumool lajokiijok bukan kacole.

34Ayimaa ayilo atiibiil min abetiil li katek? Maayeet ano! YéesuKilisita okila aketumuu, ban aketut bale, layitowuuyitowul li eketayi, ban muñe'e ummu kaŋen káli kata Ateemit, min anaak aḷaw boot li alolaal.

35Ayimaa ayilo ágaatuloololaal li húbooliyahu hata Kilisita? Waa fíle búyiik, bale waa buyina, mantee waa jálaaten, bale waa bucaa, bale waa fíle bugay, mantee waa wah wákoyileniye, bale waa fíle eket?

36Loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Awu újimuu áloli li jinaak jimuki li etihunakaayi feh, li kúkaanoli loon kúgalalaan kan kujowe boot jálaamul .»

37Bale li wahawu unwumaa feh, li uhaŋaal mabaj kaheek kabilumulo li Kilisita ábooliwolaamuu.

38Lihaase li maḷegenamu kaanaku bajut wah wayilo úgaatuloolom li húbooliyahu hoola: let eketayi, let buloŋabu, let emalakaayi, let uyinumawu wajakutaawu wágootenemuu bukan, let wahawu wata muñe'e, let foof wahawu wabilemaa, let sembe sanoosan,

39let sata wahawu wammuu haatiya, let foof sata wammuu li etaam, let búwuwenum banooban. Wahawu unwumaa feh uyilaat úgaatuloololaal li húbooliyahu hata Ateemit, han áhiisummuu li Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu oololaal.

Kata Lom 9

Ateemit aḷuse bukanabuku kata Isilayeel

1Fan ilob maḷegen li kajaw kata Kilisita, ilet li ímal. Buyinumabu búmbaam banabumuu li Buyinumabu Banabaabu, bulobonlob kaanaku wahawu wan ilobumuu maḷegen.

2Buyinaabu bammuu lí ínje bululluuk ŋáa', jilum jayilaat jiban jóomi li buyinumabu búmbaam.

3Nokoomuu loon li ñúmbaam bale, Ateemit li ahoyom ínje humumom, min ígaatulooli li Kilisita mantee kutuyom li kufak, buko kammuu kusuwif loon ínje.

4Buko kommuu bukanabuku kata Isilayeel. Ateemit lajokiijok bañoolool, ban li aseniil máyiineniyamu moola, li ajokiilhúfaalum, li aseniil eluwaayi, li áhiisiil buu kommuu kunaak kasal Ateemit, ban li alob kaseniil wah wajake,

5ban li kubaj situubayiil sihaan. Li buko kusuwifaku Kilisita abukumimuu loon áḷahukowan, akila ammuu Ateemit ahaŋumuu wahoowah feh. Kásooniyenaku kujow kulako li akila boot nanoonan. Aameen!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Eenut mantee hulimahu han Ateemit alobumuu hulaañut hubaj jáliŋ. Li maḷegenamu, let bubukoolumabu bata Isilayeel foof bo feh bóomi bukan kata Isilayeel yata maḷegen .

7Ban foof bubukoolumabu bata Abulaham inti foof bo feh bóomi bañoolool bata maḷegen, mata Ateemit lansaan Abulaham: «Bañiilabu ban ilobumuu kaseni, li Isaak lóomimuu li úbajumiil .»

8Yo yommuu: let bañiilabu babukimuu loon añiil abukeyimuu, kommuu li kulako bañiilabu bata Ateemit, bale bañiilabu ban Ateemit alobumuu kaseni buko bale kommuu kulako bubukoolumabu booli bata maḷegen.

9Ateemit muñe'e lalobumuu mata wahawu wan alobumuu kasen Abulaham: «Líiŋumuu li taŋayi inye bunak, fan ílaañul ban fan took Saala mabaje añiil .»

10Ban banut: Lobeka foof ummu. Bañolool búḷuba ban abajumuu li atuubawolaal ahaan Isaak, máḷuba.

11-12Wahawu wáhiisumuu kaanaku baḷusabu bata ano li bañiilabu bulakolako li maḷegen húnongumahu hata Ateemit, wo wommuu Ateemit humumool lansaan Lobeka: «Añiilawu ahaanawu fan alako amiikeel ata ahaŋumuu mañiilo.» Ateemit lalollob kulimaku unku tówum kubuki, tówum kuyili kukaan majake mantee foof majakut. Min lako, Ateemit aḷusumuu bukan, let ajuke li wahawu wan bukanabuku umbuku kukaanumuu, bale fan ahooñiil naboo li húnongumahu hoola .

13Wahawu unwu unaboonaboo li hulimahu han Ateemit alobumuu aan:

«Sakob lifañumuu, min ihoy Esáyii .»

14Muñe'e boot min oonaal buu? Waa, Ateemit akaanut col? Let mo.

15Li maḷegenamu, Ateemit lansaan Móyiis:

«Fan íyiyen anawu an ifañumuu min íyiyen, ban li ibonket anawu an ifañumuu min ibonket .»

16Mó mújimuu, baḷusabu bata Ateemit li káyiyenaku koola bubilume, bale bubilumut li húnongum hata an, bubilumut foof li bakaane bata an.

17Li Bakiicelabu, Ateemit lansaan ló áyiiyawu ata Ejíf: «Likaanikaan ulako áyii boot mata min íhiisum li awu sembaasu súmbaam, li boot mata min kajawaku kúmbaam kujamo tanootan li etaamayi .»

18Mó mújimuu, Ateemit fan áyiyen an an afañe, li aḷaaḷen buyinum bata an an súumool.

Etindihuuñayi yata Ateemit lí káyiyenaku koola

19Manooman nakee fan oonom: «Kama muñowu waa wommuu li úji Ateemit lí áati alaañ awatatenolaal? Ayimaa ayilo ahoy húnongumahu hata Ateemit?»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Awu ammuu áḷahukowan, awu ommuu ayi boot mata min úhoogul Ateemit? Mantee ateefaay layilo aan ateefa ubala: «Wáa újimuu li uteefom inokoo loon muñe'e?»

21Ateefa ubala layilo akaan enuncaayayi loon afañumuu. Layilo aŋa’ enuncaayayi yanolayi min ateef kabala katiineniye, layilo foof aŋa’ yo min ateef kabala kaŋooto.

22Ateemit ammuu ateefaawu, lafanfañ min áhiis bukanabuku etindihuuñayi yoola, ban li akaaniil min kuhaas sembaasu soola. Mó újimuu bukanabuku katookeenumuu min aniileniil li etindihuuñayi yoola, lámuñiimuñ ŋáa’ li hujokoo ló.

23Lakankaan loon muña'a min áhiis maluukamu mata máyiineniyamu moola bukanabuku kan áyiyenumuu, kan afimmuu min afale'e yaan no boot mata min kulako li máyiineniyamu moola.

24Bukanabuku umbuku buko kommuu ololaal jan Ateemit áhooñulumuu, ban let li kusuwifaku bale láhooñumulolaal, bale foof li bukanabuku kaletumuu kusuwif.

25Wahawu unwu Ateemit alobumuu li éliibalayi yata afulofetawu Oóse kaanaku:

«Bukanabuku kaletumuu kúmbaam, fan ihooñiil bukanom, ehet yan ifañeenut, fan ihooñ yo ehet yan íbooliye ŋáa’ .

26Ban tan kooneeniilumuu:

“Jilet bukan kúmbaam”, fan kuhooñiil to bañiil bata Ateemitawu aloŋumuu .»

27Esay okila li alob butiya mata Isilayeel aan: «Maayeet min kata Isilayeel kukite kumeeŋ loon muḷuyisamu mammuu bata katantaku kata halahu, bale bukan kafamut bale kóomi li kufak li buko,

28mata wahawu wan Amaaŋenawu alobumuu fan akaan wo boot to li mahile li etaamayi .»

29Loon foof Esay alob nomuu ákibben:

«Ateemit áwuwenumuu wahawu feh, akateenutolaamu bubukoolum, fan unokooleenaal li ésukayi yata Sodom, fan unokooleenaal foof li ésukayi yata Gomool .»

30Muñe'e boot kama min oonaal buu? Boot min oonaal: bukan kalet kusuwif ban kalakowut huŋes min kulako bukan kacole hákil Ateemit, Ateemit lakaaniikaan kulako bukan kacole hákilool, humum hata káyinenaku kooliil.

31Bale bukanabuku kata Isilayeel kalakomuu huŋes min kújowum li eluwaayi min kulako bukan kacole hákil Ateemit, kubilut kuyili kújowum lí yó min kulako bukan kacole.

32Wáa újimuu kuyilaat? Mata kusuwifaku kuyinoolut kaanaku macolamu ummu li káyinen muyilimuu mubilumul, min buko kuyinoo li koon kuyilo kulako bukan

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kacole humum hata bakaanelabu booliil. Li kujonten li huyitikahu hájiyiilumuu li kulo,

33loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Boot min ikaan li ésukayi yata Siyoŋ huyitik dán bukanabuku kóomi li kunaak kujonten, húlankiin hájiye bukanabuku li kunaak kulo. Bale an áyinenumuu li ho, let áyeko .»

Kata Lom 10

1Kutuyom, wahawu wan ifañumuu li buyinumom feh ban li iḷaw wo Ateemit boot li kusuwifaku, wo wommuu min kufak.

2Li maḷegenamu, liyilo een kusuwifaku kuhankenhanken min kulok boot li Ateemit, bale kuhaasut li maḷegen buu kommuu li kulok eeno boot li akila.

3Li maḷegenamu, Kusuwifaku kuhaasut buu Ateemit akaanemuu min bukanabuku kulako bukan kacole hákilool, min buko humumiil kuŋes min kulako bukan kacole. Wahawu unwu újimuu kukaanut wahawu wan Ateemit afañumuu min bukanabuku kukaan min kulako bukan kacole hákilool.

4Li maḷegenamu, Kilisita lakankaan wahawu feh boot to wan eluwaayi yata Móyiis elobumuu, mantee bukanabuku feh kammuu li kúyinen li akila, li kulako bukan kacole hákil Ateemit.

Anoowan feh ammuu li áyinen li Amaaŋenawu fan afak

5Kulimaku unke Móyiis akiicumuu min alob buu an ammuu ayili ájowum li eluwaayi min alako an acole: «An akaanumuu loon eluwaayi elobumuu fan áloŋum li yo .»

6Bale kulimaku unke kulobimuu kuya mata macolamu mabilummuu li káyinenaku: «Jakum oon li buyinumi: Ayi áami li abil aŋito li emitayi?» (An alob momuu, yo yommuu lafañe min áwalenumul ló Kilisita.)

7Jakum foof oon: «Ayi áami li abil awalo li buwokaayabu dán kaketumuu kommuu?» (An alob momuu, yo yommuu kaŋitenumul Kilisita dán kaketumuu kommuu.)

8Kama Bakiicelabu buu bulobe? Bonsoon: «Hulimahu hata Ateemit hunhu téetiyi, hunhu li butumabu booli, hunhu foof li buyinumabu buya .» Hulimahu unhu ho hommuu hata káyinenaku kan uwaaleyaalemuu.

9Ulobumuu li butumi hákil ésukayi kaanaku Yéesu ammuu Amaaŋenawu, ban li úyinen li buyinumi feh kaanaku Ateemit layitenumulooyitenul li eketayi, fan ufak.

10Li maḷegenamu, an áyinenumuu li buyinumool feh, Ateemit fan akaanool alako an acole hákilool, an li álobul li butumool hákil ésukayi feh aan láyinenyinen li Yéesu, Ateemit fan afakenool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Anoowan ammuu li áyinen li akila, let abil ajok li ehaaseen .»

12Mó mújimuu asuwif ábutoolut li an alet asuwif. Buko foofiil kúḷuba Amaaŋenawu anolawu kubaje, asenemuu wah wajake bukanabuku feh kákangummuu li akila.

13Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Anoowan ammuu li ákangum li kajawaku kata Amaaŋenawu, fan afak .»

14Buu kama bukanabuku umbuku koote kuyili kúkangum li kajawaku koola buko báyinenut li akila? Ban buu koote kuyili kúyinen li akila buko bajamut an li alob moola? Buu foof koote kuyili kujam an li alob moola an bawaalewut moola?

15Buu koote kuyili kuwaale moola, bukan baboñuti boot kawaale moola? Loon Bakiicelabu bulobumuu: «Mo kite súum nan bukanabuku kawaaleyemuu Hulimahu Hásuumaahu kúliiŋulemuu! »

16Bale bukanabuku feh kútuulut Hulimahu Hásuumaahu. Li maḷegenamu, Esay lansaan: «Amaaŋen, ayimaa áyinene hulimahu han áloli jiwaaleyemuu? »

17Mo emmuu, káyinenaku kubilumbilum li kajanten hulimahu hawaaleyimuu, hulimahu unhu hawaaleyimuu ho hommuu Hulimahu hata Kilisita.

18Kama boot min igeḷḷen een: Kama kusuwifaku kujamut hulimahu unhu? Kujanjam ho feh! Bakiicelabu bonsoon:

«Hulimahu hooliil hujamijam li etaamayi feh, balobelabu booliil li bujow boot yok tan etaamayi ekibumuu .»

19Li ilaañen igeḷḷen een: Kama kata Isilayeel kúnaanumut? Kulimaku unke Ateemit ajandumuu álobum li Móyiis aseniil:

«Injé fan ikaanuul jitahaay li bukan kalakoweenut no bukan kúmbaam. Fan ikaanuul jiwuñet ehet yata bukan kábaamowe .»

20Esay akila li akaañen aan:

«Likaakat bukanabuku kalakowutommuu huŋes min kujukom. Li ílaŋul hákil bukan kaŋesut min kuhaas múmbaam .»

21Ateemit li alob aya li Isilayeel aan:

«Etihunakaayi feh fan ilaaw kuŋenom ijooŋoo li bukan kátuulutom, bukan kabetom búsol, manteyeen li jijamoo.»

Kata Lom 11

Ateemit abetenut kata Isilayeel

1Kama boot min igeḷḷen een: Waa Ateemit labetembeten kata Isilayeel kammuu ésukayi yoola? Maayeet! Abetenutiil. Injé humumom an ata Isilayeel leem, bubukoolum bata Abulaham, ban li kalandaku kata Bayiseme lífulumulo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Ateemit abetenut ésukayi yoola yan akila humumool aḷus nomuu ákibben. Manooman bukuluul humumuul jihaase waa Ateemit alobumuu li Bakiicelabu aya li Elí, nan aḷokoomuu mata kata Isilayeel asenool.

3Elí lansaan: «Amaaŋen, kumuumuk kufulofetaku kooli. Injé balewom isaŋowe, ban kumbuku li huŋes min kumukom .»

4Bale Ateemit buu lalobool? Laanoosaan: «Likaakat to bukan koono sínjunne hutok li síḷuba boot lí ínje, kákuntuŋut hákil Baal .»

5Li manolamu, li taŋayi yan oomaalumee foof, saŋosaŋo bukan kan Ateemit aḷuse humum hata kájiyaku koola.

6Laḷusiiḷus humum hata kájiyaku koola, let bakaanelabu booliil bújiye. Letumuu mo, kama kájiyaku kata Ateemit let kulako káji kata maḷegen.

7Kama boot min oonaal buu? Bukanabuku kata Isilayeel kujukut wahawu wan kulakomuu huŋesahu. Bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu li buko, buko bale kubaj womuu. Bukan kaabuku Ateemit laḷaaḷenḷaaḷen uyinumawu wooliil.

8Loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Ateemit lábakembaken uyinumawu wooliil, láhihhi' kúkilaku kooliil kujukum, lí áhi' sijanasu sooliil síjamum, boot yok síyaat .»

9Ayíiyawu Dayit li aan foof:

«Hutiñahu hooliil hujow hulako enkoliñen boot li buko, embaal boot li buko. Hutiñahu hooliil hujow hulako foof wah wáami li újiyiil li kulo, li hulako katek boot li buko.

10Kúkilaku kooliil kujow kúlim, jakum bil kunaak kujuk, ban li ukaaniil kunaak kúkonkoloŋo boot nanoonan .»

11Muñe'e li igeḷḷen een: Mantee nan kusuwifaku kujontenumuu, kulolo hulo hata kale? Maayeet! Kulowut hulo hata kale. Bale bafetabu booliil bújimuu bukanabuku kaletumuu kusuwif li kubaj kafak, min jí kusuwifaku li kutahaay.

12Ban nokoomuu loon hubajahu hata adunaayi hubilumbilum li bafetabu bata kusuwifaku, ban hubajahu hata bukanabuku kaletumuu kusuwif li hubilum li hulowahu hooliil, kama nan kusuwifaku foofiil feh kommuu li kufak, inti hubajahu fan huhaŋ maluuk?

Kafakaku kata bukanabuku kaletumuu kusuwif

13Muñe'e boot min ilob li bukuluul jaletumuu kusuwif. Emmuu ínjeafootal leem ata bukanabuku kaletumuu kusuwif, kama boot min íhiis máyiineniyamu mata bulokabu búmbaam.

14Iyiliyeenumuu ikaan mo, fan íji kukee li bukanabuku kammuu kusuwif loon ínje li kutahaay, min ífakenum tó kukee li buko.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Li maḷegenamu, nan Ateemit akaanumuu kusuwifaku li kakaŋ, adunaayi ebabbaj hujamoo li akila. Muñe'e waa wóomi li ubaj nan Ateemit ammuu li alaañen ayabiil? Fan lako bukanabuku kaketumuu fan kúlaañul li buloŋabu.

16Nokoomuu loon hukiibahu hútinaalahu hata emaanaayi husenisen Ateemit, kama emaanaayi foof yo feh yoola. Li bil nokoo loon kuhaa' kata bunuunuken kóomi kata Ateemit, kama waanawu feh wata bunuunukenabu woola foof.

17Bukanabuku kata Isilayeel kunokoonokoo loon bunuunuken ban koone óliibiye baḷuki, ban Ateemit li afalen waan wakee wata bo. Awu jaletumuu asuwif li unokoo li kaan kata bunuunukenabu umbu ban koonemuu óliibiye bata li bujal. Ateemit li aŋali ajow akoten li kújonkoonaku kata waanawu wafalenimuu wata búwoliibiyaabu baḷukimuu. Muñe'e luyilo úloŋum li waanawu unwu li húsimahu habilummuu li kuhaalaku kata búwoliibiyaabu umbu baḷukimuu.

18Mó mújimuu, jakum usaloolo hákil waanawu wafalenimuu. Nokoomuu loon boot min usaloolo, uwayiḷo oon let awu humumi utebe huhaalahu, bale huhaalahu hutebi.

19Manooman nakee fan oonom: «Waanawu unwu ufalenifalen bájum ínje li ikoteni to.»

20To maḷegen. Waanawu unwu ufalenifalen mata ubajut káyinen, min awu óomi tan waanawu ulakoweenumuu humum hata káyinenaku kooli, bale jakum utebenoolo li kayinooli. Loote kama ubaj ekole.

21Ateemit, afanumuu afalen waanawu wata búwoliibiyaabu baḷukimuu wammuu kusuwifaku, layilo foof afaleni abeten awu jammuu jaan jata búwoliibiye bata li bujal.

22Muñe'e kama ujuke min ujuk buu Ateemit ásuumumuu ban li átaañi foof. Látaañitaañimuu li bukanabuku kalomuu, min ásuum li awu. Loote kama útuk lit li másuumamu moola. Ukaanut momuu, awu foof fan afaleni abeten.

23Kusuwifaku kukatumuu káyinenaatiyaku kooliil min kúyinen, Ateemit fan akoteniil tan kulakoweenemmuu. Ateemit layilo alaañen akoteniil.

24Li maḷegenamu, awu jaan loom jata bunuunukenabu ban koonemuu óliibiye bata li bujal, dán Ateemit áfalenumulimuu abil akoten li búwoliibiyaabu baḷukimuu, ban inti mo fin kaane. Bale kusuwifaku buko kufimmuu min koono waanawu wata búwoliibiyaabu baḷukimuu. Mó mújimuu, Ateemit layilo alaañen akoteniil li bunuunukenabu bafimmuu min boono booliil, ban let hul.

Bukanabuku kata Isilayeel fan kubil kufak li húbanumahu

25Kutuyom, lifañe min ikaanuul min jihaas wahawu wayolomuu wan Ateemit afañumuu min akaan, jakum bil jijokoolo loon bukan kájallowe: bugeb bakee bata kata Isilayeel fan buhoy kale báyinen li Ateemit boot yok nan bukanabuku feh kaletumuu kusuwif kóotimuu kufak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26No unnu, no bukanabuku kata Isilayeel foofiil feh kommuu li kufak loon bakiicelabu bulobumuu:

«Afakenaawu fan áfulumul Siyoŋ, fan akaan min baj kákoli Ateemit li bubukoolumabu bata Sakob,

27Húfaalumahu unhu léemimuu li ijokoo li buko, nan emmuu li ífulen uhoofoolawu wooliil .»

28Ujukelaamuu li kahoyaku kan kata Isilayeel kuhoyumuu Hulimahu Hásuumaahu, koonosoono kulatoola kata Ateemit boot li majake mooluul, bale ujukelaamuu li bamanabu ban Ateemit amanumuu, koonosoono bukan kan Ateemit aloŋe li afañ humum hata situubayiil sihaan.

29Li maḷegenamu, Ateemit ásenoliit wah aban li alaañen ayab wo, ban foof ábetoliit búsol bukan kan ahooñe.

30Naanaŋ bukuluul jítuulut Ateemit, bale muñe'e Ateemit láyiyenuuyiyen mata kusuwifaku kútuulutool.

31Li manolamu, buko foof muñe'e kútuulut Ateemit mantee Ateemit li áyiyenuul. Kama muñe'e buko foof Ateemit layilo áyiyeniil.

32Ateemit lakaakat bukanabuku feh min kuhoy bátuulool, mantee li áhiis káyiyenaku koola bukanabuku feh.

Maluukamu mata Ateemit

33Mo hubajahu hata Ateemit hukite huluuk! Mó bújallowabu boola bukite buluuk! Mo ehaasemiñayi yoola foof ekite eluuk! Bajut an ayilo ahaas batiibelabu boola, an foof ayilaat ánaanum bakaanelabu boola.

34Loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Ayimaa ahaase kayinoolaku kata Amaaŋenawu? Ayimaa ayilo alako asaabaawu oola?

35Ayimaa abile ajand asenool wah ukee, min anawu ummu áyabum bacaam li akila? »

36Li maḷegenamu, wahawu feh li akila ubilume, li akila úloŋume, ban boot li akila humumool. Máyiineniyamu mujow mulako mata Ateemit boot nanoonan! Aameen.

Kata Lom 12

Buloŋ buwunkul li Yéesu Kilisita

1Kutuyom, emmuu Ateemit lababbaj li alolaal káyiyen káamak, ínje ummu kama li kawankulenuul min jisenool siniilasu sooluul saloŋumuu min silako kasila kanabe ban li kúsuumool. Muñowu jóotimuu jikaan min jimanen Ateemit li maḷegen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Jakum jinab li bakaanelabu bata bukanabuku kata adunaayi inye, bale jikat Ateemit min akaanuul jilako bukan kábuto ban li asenuul butuuko buwunkul. Akaanuulumuu loon muña'a aban, fan jiyili jikooñaam min jihaas waa lafañumuu: wahawu wajakumuu, wahawu wásuumoolumuu, li wáliiŋumuu máliiŋ loon afañumuu.

3Boot min ilobuul humum hata kájiyaku kan Ateemit asenommuu eenuul: Jakum an li bukuluul atebenoolo ajow áliiŋ tan áliiŋut, bale jiwalenoolo li mayineluul, naboo li buu Ateemit aliikumuu káyinenaku kan asenuulumuu kule.

4Li maḷegenamu, anoowan li alolaal labaje eniil yano. Eniilayi inyu ebaje wah wameeŋe, ban wah wanoowan wata yo ubaje bulokabu bata wo.

5Li manolamu, maayeet min umeeŋaalumuu, bale loonowaasoono eniil yano li hujokoolahu hoololaal li Kilisita, ban alolaal foofolaal feh lujokoolaajokoo loon wahawu feh wata eniil yano ujokoomuu.

6Lubajaale úji wábutoole wan Ateemit asenolaamuu, ban anoowan li alolaal laate aŋa' koola min alok. Nokoomuu loon an li alolaal abaje káji kata min alob kulim kan Ateemit asenool, laate akaan mo naboo li káyinenaku.

7Li bil nokoo loon an abaje káji kata bulok boot li bukanabuku, li akaan bo. An li abaj káji kata kaliiken wah bukan, li aliikeniil wo.

8Li nokoo loon an abaje káji kata kawankulen bukan, li awankuleniil. An li abaj káji kata naak kasen bukan wah, jakum anaak atii baseniil wo. Li bil nokoo loon an abaje káji kata kaaken ésuk, li ajooŋoo to min ajokiil jak. An li abaj káji kata káyiyen bukan, li akaan mo li ésuumansuum ló.

9Jíbooliwoo li maḷegen. Jitey majakut, ban kayinooluul feh li kulako kakaan majake.

10Jíbooliwoo loon batuyaay bafañoole ŋáa'. Jihanken min jisuuwoo.

11Jikaan bukan kajasowe, jakum jilako bukan káfaḷe. Jilok súf boot li Amaaŋenawu li buyinumuul feh.

12Jibaj ésuumansuum humum hata kákangumaku kooluul. Jímuñ bukuluul li sílaam. Jijooŋoo to li kaḷawaku.

13Jilamben bukanabuku kata Ateemit kan jokiilumuu li wah, ban li jinaak jiyab bukan booluul.

14Jiḷaw Ateemit min ásooniyen bukanabuku kálaamenewuulumuu. Jiḷawool min ásooniyeniil. Jakum jiḷawool min akaaniil majakut.

15Jilako li ésuumansuum li bukanabuku kabajumuu ésuumansuum. Jiḷok li bukanabuku kammuu li jíḷok.

16Jijokoo jile keb. Jakum jikaan bukan kayilo háamaketo, bale jiŋa' uyinumuul jikaan li wah walewoo to. Jakum jijokoolo bukan kájallowe.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Jakum an akaani majakut, li uluken. Jiŋes kakaan majake man bukanabuku feh koote kusal.

18Nokoomuu loon kayiliwuma, ban li ñooluul bale, jiloŋ li kásuumaay li bukanabuku feh.

19Kufaalom kan iboolaat, jakum an akaanuul wah wajakut li jilukenoolo bukuluul humumuul, bale jikat etindihuuñayi yata Ateemit min ekaan bulokabu bata yo, mata li Bakiicelabu Amaaŋenawu lansaan ló: «Injé ilukenemuu, ínje icaamemuu .»

20Amaaŋenawu lansaan foof: «Alatoolayi acaaletumuu, li usenool atiñ. Li bil nokoo loon bahob bujokool, li usenool ahob, mata ukaanumuu alatoolayi loon muña'a, fan nokoo loon kujek káwake lúwomenulo ukaanool li húkow .»

21Jakum ukat majakutamu min muheeki, bale uŋa' majakaamu min uheek majakutamu.

Kata Lom 13

Jítuul huhaane hanoohan

1Anoowan laate átuul huhaane hanoohan, mata bajut huhaane habilumuloot li Ateemit. Kuhaanaaku káami tomuu, Ateemit akaan ko to.

2Mó mújimuu an áhoogulumuu huhaane, láhooguuhoogul huḷuulahu han Ateemit akaan tomuu. Bukanabuku kátuuleliitumuu kuhaanaaku fan kutiibi min kubaj katek.

3Li maḷegenamu, an akaane majake aatut ákoli kutiibaabuku, bale bukanabuku kakaanemuu majakut koote kúkoliyiil. Waa ufañut min úkoli an aake huhaane? Kama ukaan majake min úbajum kasal li akila.

4Li maḷegenamu, an aake huhaane, bulok láami li bo boot li Ateemit boot li majakaamu mooli. Bale ukaanumuu majakut, loote úkoliwool, mata sembaasu san abajumuu boot katek an akaane majakut, let boot maayiiñ. An aake huhaane, aloka laam ata Ateemit boot káhiis an akaane majakut etindihuuñayi yata Ateemit.

5Wahawu unwu újimuu, joote jítuul bukanabuku kaakumuu kuhaanaaku. Jikaan momuu, let jilo li katekaku kata Ateemit, ban fan jihaas li uyinumuul joon jikankaan jak.

6Wahawu unwu újimuu foof li jinaak jihal. Li maḷegenamu, bukanabuku kayabemuu búhalabu kuloka koom kata Ateemit boot kakaan bulokabu umbu.

7Jisen anoowan wahawu wan atookumuu min abaj: Jisen búhalabu anawu an jóotimuu jisen bo, li jisen júutiyayi anawu an jóotimuu jisen yo. Jiluuken an an jóotiye jiluuken, li jisal an atooke kasal.

Ubóolimuu bukan, lukankaan loon eluwaayi yata Ateemit elobumuu

8Jakum jooken an ecaagen. Ecaagenayi yan jóotimuu jookoo yo yommuu jíbooliwoo. An áboolimuu bukan, lakankaan wahawu feh wan eluwaayi elobumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Li maḷegenamu, siluwaasu saanumuu: «Jakum uhinto li an an jiyabowut, jakum umuk an, jakum úkuwet, jakum úsiibo jata an,» li foof siluwa saasu feh, li eluwaayi inye yanolayi soom foof so feh: «Ubóoli afaali an loon awu humumi úbooliwoolomuu.»

10An áboolimuu an, let akaanool majakut. Ubóolimuu bukan, kama lukankaan loon eluwaayi elobumuu feh.

Lootaale ufaleyaal boot li ebilayi yata Kilisita

11Bukuluul jihaase taŋ buu loomaalumuu li yo: waatuwayi éliiŋe mín jíliwo li kámooliyaku kooluul. Li maḷegenamu, muñe'e kafakaku kuhaŋe makoojolaal, li taŋayi nan útoŋaalumuu úyinenaal li Kilisita.

12Hukahu huyiiliye, muñe'e banakabu li búkatenul. Uhoyaal wahawu wakaaneyimuu li élim, min utebaal ujunkowawu waŋaleyimuu min tiik tihunak.

13Uloŋaal buloŋ bacole loon loŋemuu tihunak. Jakum unaak utiñaal ujow uwuuhenaal, jakum unaak úkaliyenoolaal, jakum unaak uhintowaal li aletalet, jakum úkaanikoolaal, jakum unaak úmuyutenoolaal, jakum baj batahaay li ololaal.

14Jiŋa' bóonowabu bata Amaaŋenawu, ban jakum jikat bóonowabu bata eniilayi min buŋaluul bubet li kásiibowaku kata yo.

Kata Lom 14

Jakum utiib atuyi

1Jiyab an ágootowe li káyinenaku koola, ban jakum jinaak jiwatatenool humum hata wah wan ayinoole li aan ujaajak mantee foof ujakut.

2Akee fan áyinen kaanaku layilo atiñ wahawu feh, aahu an káyinenaku koola kúgootomuu, li aan akila wah wáfulumulo li etool bale layilo atiñ.

3Anawu atiñemuu wahawu feh, aatut abes atiñemuu wah wáfulumulo li etool bale. Anawu foof atiñemuu wah wáfulumulo li etool bale, aatut atiib atiñemuu wahawu feh, mata Ateemit layabooyab.

4Kama awu ommuu ayi, mata min utiib aloka ata an? Atúkumuu lit, mantee foof li alo, anahaanawu oola bale ayilo alob to wah. Ban fan átuk lit, mata Amaaŋenawu labaje sembe sata min akaanool átuk lit.

5Akee fan ayinoo li aan kunak kukee kuhaŋe kaaku, aahu li ayinoo li aan kunakaku feh kulele keb. Anoowan laate átuk li wahawu wan ayinoomuu li aan ujaajak.

6An ajokumuu hunak hukee huhaŋ kunak kaaku, lakankaan mo boot li Amaaŋenawu. An atiñe wahawu feh, latintiñ wo boot li Amaaŋenawu, mata lasalesal Ateemit átowum atiñ wo. Anawu átiñeliitumuu wahawu feh, lakankaan mo boot li Amaaŋenawu, ban akila foof lasalesal Ateemit.

7Li maḷegenamu, bajut an li alolaal áami li buloŋ boot li akila humumool, ban bajut an akete boot li akila humumool.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Uloŋaalumuu, luloŋaaloŋ boot li Amaaŋenawu, li uketaal, luketaaket boot li Amaaŋenawu. Mó mújimuu, óomiyaal li buloŋ mantee foof li uketaal, Amaaŋenawu akilolaal.

9Li maḷegenamu, Kilisita lakeeket ban li álaañul li buloŋ min alako Amaaŋenawu ata bukanabuku kaketumuu li kaloŋumuu.

10Kama awu wáa újiye li utiib atuyi? Awu foof, wáa újiye li ubes atuyi? Li maḷegenamu, alolaal foofolaal feh fan ubil uyitowaal hákil hutiibahu hata Ateemit min atiibolaal.

11Ateemit lansaan:

«Injé Amaaŋenawu aloŋumuu, leene: Anoowan feh fan abil ákuntuŋ hákilom, anoowan feh fan abil ásalumom li butumool .»

12Mó mújimuu, anoowan li alolaal fan abil ayito hákil Ateemit min acahenoolo akila humumool.

Jakum úji atuyi li alo li kahoofoo

13Kama ukataal katiiboo; ban li jijuke to jakum bil jikaan wah waate úji atuyuul li ajonten, mantee foof li alo li kahoofoo.

14Lihaase, banAmaaŋenawu Yéesu lakaanonkaan íyinen kaanaku bajut wah wáñeyiye hutiñ wo humum wo. Bale an ayinoomuu li aan wah waman úñeyiñeyi, manooman fan úñeyi boot li akila.

15Uyokenumuu atuyi humum hata wahawu wan awu útiñemuu, ulet li káhiisool húbooli. Jakum wah wan utiñe bale újiyi li újimen an an Kilisita akete boot li akila.

16Wahawu wajakumuu boot li bukuluul, wootut úji kukee li kújowum tó kulob majakut kuya li bukuluul.

17Li maḷegenamu,Jáyiiyaju jata Ateemit jilakowut mata hutiñ li ehob, bale jilakolako mata macol, kásuumaay, li ésuumansuum. Wahawu unwu úhaaji Buyinumabu Banabaabu busene wo.

18An alokumuu boot li Kilisita loon muña'a, fan ásuum Ateemit ban bukanabuku fan kufañool.

19Wahawu unwu újimuu, lootaale uŋesaal wahawu wayilimuu úŋalul kásuumaay, li wahawu wayilimuu ukaanolaal min ulitenoolaal li káyinenaku.

20Jakum hutiñ wah hújiyi li ukajen bulokabu bata Ateemit. Maḷegen mutiñaay manooman mujaajak hutiñ, bale jakut min an atiñ wah waate úji an li alo li kahoofoo.

21Wahawu wajakumuu, wo wommuu jakum ukaan wah waate úji atuyi li alo li kahoofoo: lako bútokoñ eliw, lako ehob bunuk, mantee foof wah ukee.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Wahawu wan awu úyinenumuu li wo, uhahen wo boot li awu humumi hákil Ateemit. Awólo, anawu aatutumuu aan latilentilen li bamanabu boola!

23Bale an áwooluwutumuu mutiñaay man áami li hutiñ, anawu ummu Ateemit latiibool aban, mata wahawu wan akaanumuu ubilumuloot li káyinen, ban bakaane banooban babilumuloot li káyinen, kahoofoo.

Kata Lom 15

Uloŋaal loon Kilisita aloŋumuu

1Alolaal jabajaalumuu sembe li káyinenaku, lootaale ulambenaal kágootomuu li káyinenaku. Jakum uŋesaal wahawu wásuumolaamuu bale.

2Anoowan li alolaal laate aŋes min akaan afaalool súum boot li majake moola, min alitenool li káyinenaku.

3Li maḷegenamu, Kilisitaaŋesut wahawu wásuumoolumuu, bale loon Kilisita alobumuu Ateemit li Bakiicelabu:

«Ugelawu wata bukanabuku kagelemuu li awu, lí ínje ulowe .»

4Wahawu feh wakiici nomuu kat to, ukiicikiic boot kaliikenolaal wah. Li maḷegenamu, Bakiicelabu busenewolaasen kátintimben min útukaal lit, boot yok nan oomaalumuu li ubajaal wahawu wan úkangumaalumuu li wo.

5Ateemit akaanemuu an min átuk lit ban li átintimbenool, ajow akaanuul jibaj kajamoo li tutooluul loon Yéesu Kilisita afañumuu,

6mantee li jísalum Ateemit, Atuubaawu ataAmaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, li buyinum bano li hulim hano.

Yéesu Kilisita labiibil boot li bukanabuku feh

7Wahawu unwu újimuu, anoowan li bukuluul laate ayab afaalool boola jak loon Kilisita ayabuulumuu foof boot li máyiineniyamu mata Ateemit.

8Li maḷegenamu boot min ilobuul kaanaku, Kilisita labiibil min alako aloka ata Kusuwifaku boot kakaan wahawu wan Ateemit alobumuu kakaan situubayiil sihaan, min áhiis kaanaku Ateemit alobumuu kakaan wah, fan akaan wo.

9Yéesu Kilisita labiibil foof mantee bukanabuku kaletumuu kusuwif li kumanen Ateemit humum hata káyiyenaku koola, loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Mó mújimuu fan isali li tut bukanabuku kaletumuu kusuwif, ban fan ikijen min isal kajawaku kooli .»

10Bakiicelabu li bulaañen boon:

«Bukuluul jaletumuu kusuwif, ésuumansuum elako li bukuluul li bukanabuku feh kata Ateemit .»

11Bakiicelabu li bulaañen boon foof:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

«Jisal Amaaŋenawu, bukuluul feh jaletumuu kusuwif, ban bukanabuku feh li kukijen min kusalool! »

12Esay li alaañen aan:

«Akee li bubukoolumabu bata Jeese fan abil álaŋul, fan ayito min aaken bukanabuku kaletumuu kusuwif, ban fan kuŋa' kákangumaku kooliil kukaan li akila .»

13Ateemit asenemuu kákangum, ajow akaanuul jibaj ésuumansuum yáamak, ban li akatuul kásuumaay káamak humum hata káyinenaku kooluul, mantee kákangumaku kooluul li kuluuk ŋáa' li búkaanum bata sembaasu sata Buyinumabu Banabaabu.

Fool aloka ata Yéesu Kilisita laam

14Kutuyom, ínje humumom líyinenyinen kaanaku bukuluul jikankaan bukan kásuume ŋáa'; jihaase wahawu feh wan jóotimuu jihaas, ban jiyilo foof jinaak jisaaboo.

15Tin tameeŋe li eleetalayi inye, likiiculuukiic to kulim kaḷaaḷe, boot kawayiḷenuul wah wan jihaase. Likankaan mo, humum hata kájiyaku kan Ateemit asenommuu,

16min ilako aloka ata Yéesu Kilisita boot li bukanabuku kaletumuu kusuwif. Lisenoolosenoolo boot kawaale Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit, mantee bukanabuku kaletumuu kusuwif li kulako loon esalah yásuume Ateemit, yan Buyinumabu Banabaabu bukaane enab.

17Mó mújimuu, humum hata hujokoolahu húmbaam li Yéesu Kilisita, liyilo isaloolo mata bulokabu búmbaam boot li Ateemit.

18Li maḷegenamu, éetimuu ikaañen ilob mata wah ukee, fan lako bale wahawu wan Kilisita ákaanummuu lí ínje. Lájowunjowum lí ínje min akaan bukanabuku kaletumuu kusuwif kútuul Ateemit. Lákaanunkaanum mó li kulimaku kúmbaam li bakaanelabu búmbaam.

19Buyinumabu bata Ateemit bújowunjowum lí ínje min bukaan búhiisenum banooban bájaahaleniye. Muñowu liwaalemuu Hulimahu Hásuumaahu hata Kilisita tanootan, kítum Yeelusalem boot yok li etaamayi yata Iliili.

20Lijoojok min iwaale Hulimahu Hásuumaahu bale ban bukanabuku kujamutumuu an li alob mata Kilisita. Likankaan mo jakum bil iteef ilaken li huteef huleeteema han akee ateefe aban,

21min nab li hulimahu han Bakiicelabu bulobumuu:

«Bukanabuku kan kulobutumuu moola, fan kujukool, ban bukanabuku kajamutumuu li kulob moola, fan kúnaanum .»

Fool li alob mata ejow boot Lom

22Wahawu unwu foof úhilommuu ñameeŋe ibilum booluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Bale muñe'e libane bulokabu búmbaam li halaabahu unhe. Baje simit sameeŋe nan súumom ŋáa' min ibil boot booluul.

24Lifañe min ibil nan emmuu li ilako li ijow boot li etaamayi yata Esifaañ, ibil ijukuul min ilako li bukuluul jatit min jilambenom, mantee li iyili ijow boot bo.

25Bale muñe'e boot min ijow li ésukayi yata Yeelusalem boot kalamben bukanabuku kata Ateemit.

26Li maḷegenamu, bukanabuku kata Ateemit kammuu li etaamayi yata Maseduwaan li kammuu li etaamayi yata Akaay kujoojok min kulamben bukanabuku kata Ateemit ban li kukaan kusukateen kata ésukayi yata Yeelusalem.

27Buko humumiil kujoke min kukaan mo, ban li maḷegenamu laalu ecaagen yan kookeniil, mata kusuwifaku kugaboogaboo li buko kásooniyenaku kabilummuu li Buyinumabu, mó mújimuu bukanabuku kaletumuu kusuwif koote kuŋa' wahawu wan kubajumuu min kulamben kusuwifaku.

28Nan emmuu li iban bulokabu umbu, ban li iseniil wahawu wan kommuu li kusenom boot li buko, fan íjowum booluul ítowum ihaaŋ boot li etaamayi yata Esifaañ.

29Lihaase een nan emmuu li ibil booluul, fan ibil li kásooniyenaku foof ko feh kataKilisita.

30Kutuyom, boot min íjowum li Amaaŋenawu oolol aal Yéesu Kilisita li húbooliyahu hata Buyinumabu Banabaabu, min iyaakuul eenuul: uhankenaal li mano min utajaal li kaḷaw Ateemit boot lí ínje.

31Jiḷaw mantee li ifak li kuŋen kata bukanabuku káyinenutumuu kata etaamayi yata Súde, mantee foof wahawu wan kusenommuu boot kájowetum Yeelusalem, bukanabuku káyinenumuu li Kilisita li kuyab wo bo li kásuumaay.

32Kaan momuu, ban súumumuu li Ateemit, fan íliiŋul booluul li ésuumansuum ló, min ifan iyooḷo jatit booluul.

33Ateemit an kásuumaay kubilummuu li akila, ajow alako li bukuluul foofuul feh. Aameen.

Kata Lom 16

Kasaafoo

1Boot min iboñuluul áliinolaal Fóbe ammuu li bulok boot li ejanguwayi yata Sankile.

2Jiyabool booluul li kajaw kataAmaaŋenawu, loon bukanabuku kata Ateemit kuyaboolemuu booliil, ban li jilambenool li wahoowah wan emmuu jokool li wo li bukuluul. Akila humumool lalambenlamben bukan kameeŋe, lí ínje humumom.

3Jisaafom Filisila buko li Akilaas kammuu kufaalom kuloka boot li Yéesu Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Kulakolako li kuket min kufakenom buloŋ. Let ínje balewom eete isaliil, sijanguwasu feh sata bukanabuku kaletumuu kusuwif foof soote sisaliil.

5Jisaafom foof bukanabuku kata ejanguwayi yammuu li eluufayi yooliil. Jisaafom Efenet an íboolimuu ŋáa'. Okila ajandumuu feh áyinen li Yéesu Kilisita li etaamayi yataAasi.

6Jisaafom Mali alokumuu ŋáa' boot li bukuluul.

7Jisaafom Andolonik buko li Suniyaas kammuu bukanom li kufaalom foof kan jilakomuu li hukuḷ. Koonosoono buko kúḷuba bukan káamak likufootalaku. Kujandom kúyinen li Yéesu Kilisita.

8Jisaafom Anfiliyakis an íboolimuu ŋáa' li hujokoolahu han jibajumuu li Amaaŋenawu.

9Jisaafom Ilibeŋ ammuu áfaaloli aloka boot li Amaaŋenawu, buko li Sitakis an íboolimuu ŋáa'.

10Jisaafom Afeles, áhiisumuu kaanaku láyinenyinen li maḷegen li Kilisita. Jisaafom bukanabuku feh kammuu li eluufayi yata Alísitobilis.

11Jisaafom Elojiyoŋ ammuu anom. Jisaafom bukanabuku kammuu li eluufayi yata Naalisiis káyinenumuu li Amaaŋenawu.

12Jisaafom Tilifen buko li Tilifoos, kammuu li bulok súf boot li Amaaŋenawu. Jisaafom foof Felisid an íboolimuu foof ban li áami li bulok ŋáa' boot li Amaaŋenawu.

13Jisaafom Lúfis ammuu aloka áamak ata Amaaŋenawu. Jisaafom jaawool ammuu foof jaawom.

14Jisaafom Asenkilit buko li Filemoŋ, Eelimees buko li Fatulobaas, Eelimaas li kutuyolaal kammuu li buko.

15Jisaafom Filolog buko li Súli, Neele buko li áliinool Olenfaas, li bukanabuku feh kata Ateemit kammuu li buko.

16Jisaafoo bukuluul humumuul kasaafoo kata batuyaay. Sijanguwasu feh sata Kilisita sisaafuluul.

Fool li aan kata Lom kujuke to

17Kutuyom, ínje ummu li kaḷawuul min jíkaanum bukanabuku kájiyemuu bugiiloo li bubaj li bukuluul, ban li kunaak kuceeŋ kulimaku kan kuliikenewuulumuu min kújimen bukanabuku káyinenumuu li Kilisita. Jíloyiyiil.

18Bukan loon buko kulet li bulok boot li Kilisita ammuu Amaaŋenawu oololaal, bale boot li kalaku kooliil. Fan kunaak kuŋa' kulim katiñowe, li balobe básuume min kubunt bukanabuku kahaasutumuu wahoowah.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Li maḷegenamu, bukanabuku feh kuhaase buu jítuulumuu Hulimahu Hásuumaahu. Mó mújimuu, súumonsuum ŋáa' li bukuluul, bale lifañe min jibaj bújallo boot kakaan majake, ban jakum jikat wah min újiwuul li jikaan majakut.

20Ateemit ata kásuumaay muñe'e li agunj Sayitaane li kootaku kooluul. Kájiyaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu kujow kulako li bukuluul!

21Tímote ammuu afaalom aloka lasaafuluul, buko li Lísiyis, li Jaasoŋ buko li Sosifateel, kammuu bukanom.

22Injé Télisiyis an Fool alobumuu min ikiicool eleetalayi inye, lisaafuluul li kajaw kata Amaaŋenawu.

23Gáyiyis ayabommee boola lasaafuluul. Boola foof ejanguwayi feh ewoogemuu. Elaas ahahenemuu sídalamasu sata ésukayi yata Lom, lasaafuluul. Atuyolaal Kaalitis foof lasaafuluul.

[24Kájiyaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita kulako li bukuluul. Aameen!]

Kasal kúbanum

25Usalaal Ateemit! Layilo alitenum káyinenaku kooluul li Hulimahu Hásuumaahu han iyiiŋenemuu. Ho hommuu hulimahu han iwaaleyemuu mata Yéesu Kilisita. Fan aliten káyinenaku kooluul naboo foof li kahaasaku kata maḷegenamu mahaaseenutimuu, mayolimuu naanaŋ fiyo ŋáa'.

26Bale muñe'e maḷegenamu ummu múhiisihiis li síliibalasu sata kufulofetaku. Wahawu unwu Ateemit aano tomuu boot nanoonan, alobe min ubaj mantee bukanabuku feh li kuhaas maḷegenamu ummu, min kúyinen li Yéesu ban li kútuulool.

27Usalaal Ateemit ájallomuu balewool. Máyiineniyamu mujow mulako moola boot nanoonan humum hata Yéesu Kilisita! Aameen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Kata Koolent

1 Kata Koolent 1

Kasaafoo

1Injé Fool ahooñimuu boot kalako afootal ata Yéesu Kilisita li húnongumahu hata Ateemit, li atuyolaal Sosuten, áloli jikiiculo eleetalayi inye.

2Jikiiculokiic yo boot li bukanabuku kata ejanguwayi yata Ateemit yammuu li ésukayi yata Koolent, kabile kulakomuu bukan kata Ateemit li hujamoolahu hooliil li Yéesu Kilisita, ban li kuhooñi boot kalako bukan kanabe, li mano li bukanabuku feh kamanenemuu banooban kajawaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, ammuu Amaaŋenawu ooliil li oololaal.

3Ateemit Atuubawolaal li Amaaŋenawu Yéesu Kilisita kujow kusenuul káji li kásuumaay.

Li Yéesu Kilisita Ateemit akaanumewolaamuu majake

4Ikatut kasal Ateemit úmbaam boot li bukuluul, humum hata kájiyaku kan asenumuulumuu li Yéesu Kilisita.

5Li maḷegenamu, li hujamoolahu hooluul li Kilisita Ateemit asenumuulumuu hubaj hata káji kanookan, háŋum kata hulim hanoohan li kata kahaasemiñ kanookan.

6Kulimaku kalobimuu mata Kilisita kubabbaj sembe li bukuluul.

7Mó mújimuu bajut káji kakee kata Ateemit kasaŋowuul, bukuluul jammuu li banaak nan Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita ammuu li álaŋul.

8Ateemit ammuu li asenuul sembe min jítuk lit boot yok li húbanumahu, jakum bil an ayili ajuk li bukuluul majakut li hunakahu nan Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita ammuu li abil.

9Ateemit alobemuu aban li átuk tó, okila ahooñuulumuu min jibaj hujamoo li Añoolool Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu oololaal.

Fool li atalen mata bugiiloolabu babajemuu li ejanguwayi

10Kutuyom, liḷawuul li kajaw kata Amaaŋenawu eenuul: jibaj kajamoo ban jakum baj bugiiloo li bukuluul. Jijokoo lit li maḷegen, ban li jibaj buyinum bano li kayinoo kano.

11Li maḷegenamu, kutuyom, bukanabuku kata butoŋabu bata Kólowe kulobonlob koonom babbaj úmuy li bukuluul.

12Wahawu wan ifañumuu ilob, wo wommuu unwe: li bukuluul akee fan aan: «Injé bata Fool lilaañe», aahu li aan: «Injé bata Afolos», aahu li aan: «Injé bata Fiyeel», akee foof li aan: «Injé bata Kilisita lilaañe».

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Waa, jiyinooyinoo li joon Kilisita láwaatulooliwaatuloo? Mantee Fool aketumuu li ekuluwaayi boot li bukuluul? Mantee bukuluul jíbatiiseyibatiise li kajaw kata Fool?

14Lisale Ateemit min íbatiisewutumuu anoowan li bukuluul ábuti lí Kílisifis buko li Gáyiyis.

15Min lako bajut an ayilo aan li kajawom bukuluul jíbatiisewumi.

16(Yoo! maḷegen, líbatiisebatiise foof butoŋabu bata Sitefanas, bale iwayiḷowut min íbatiiseye akee foof.)

17Li maḷegenamu, Kilisita aboñutom boot kábatiise bukan, bale laboñomboñ boot kawaale Hulimahu Hásuumaahu. Ban inti mata min iwaale ho li kulim kata bújallo bata áḷahukowan, jakum bil eketayi yata Kilisita li ekuluwaayi elako kakaaḷo.

Yéesu Kilisita ammuu sembaasu li bújallowabu bata Ateemit

18Li maḷegenamu, kawaaleyaku kata eketayi yata Kilisita li ekuluwaayi, kulakolako buḷuuhoo boot li bukanabuku kammuu li ejow li sambun, bale alolaal jaamaalumuu li bútinabu bata kafakaku, kawaaleyaku unku laalu sembaasu sata Ateemit.

19Bakiicelabu kulimaku unke bulobe: «Fan ikajen bújallowabu bata kájallomuu, ban li ihoy butuukowabu bata katuukomuu.»

20Kama anawu ájallomuu ummay? Anawu aliikenemuu ésukayi eluwaayi yata Móyiis ummay? Anawu ata muñe'e ayiliyaawu búwonnoo ummay? Inti Ateemit lalaañenlaañen bújallowabu bata adunaayi inye bulako buḷuuhoo?

21Li maḷegenamu, bukanabuku kata adunaayi li bújallowabu booliil feh, kujuke wahawu wan Ateemit akaanumuu, bale kuyilaat kuhaas Ateemit. Wahawu unwu újimuu, Ateemit li ajok kaanaku jaajak min ájowum li kulimaku kan uwaaleyaalemuu ban li kujoki loon buḷuuhoo, min afaken bukanabuku káyinenumuu.

22Kusuwifaku baate bújiyiil li kúyinen, kugilekaku buko li kuŋes bújallo.

23Alolaal, Kilisitaabaaŋimuu li ekuluwaayi okila luwaaleyaalemuu moola. Kulimaku unku kan uwaaleyaalemuu kulakolako busiisijan boot li Kusuwifaku, li kulako buḷuuhoo boot li kaletumuu kusuwif.

24Bale bukanabuku kan Ateemit ahooñumuu, lako Kusuwif mantee foof kaletumuu kusuwif, li buko Kilisita ammuu sembaasu sata Ateemit, ban li áami foof bújallowabu bata Ateemit.

25Mata wahawu wata Ateemit wajokimuu loon buḷuuhoo, uhaŋe májallo bújallowabu bata áḷahukowan. Wahawu wata Ateemit wajokimuu loon búgooto bata Ateemit, uhaŋe mabaj sembe sembaasu sata áḷahukowan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Kutuyom, jijuke min jijuk bukuluul bukan buu joom, bukuluul jan Ateemit ahooñumuu. Li kayinoo kata áḷahukowan, bajut li bukuluul bukan kameeŋe kájallowe, bajut bukan kameeŋe káami bukan káamak, bajut foof bukan kameeŋe li bukuluul kabuki li utoŋ wáamak.

27Bale Ateemit laḷuḷḷus wahawu wan adunaayi ejokumuu loon wah wata buḷuuhoo, min asuuwen bukanabuku kájallomuu. Li aḷus wahawu wan adunaayi ejokumuu loon wah wágootowe min asuuwen bukanabuku kabajumuu sembe.

28Ateemit laḷuḷḷus wahawu wan adunaayi ékaalenumuu, wahawu wan ebesumuu, li wahawu wan eyinoomuu li yoon ubajut jáliŋ, min akajen wahawu wan adunaayi ejokumuu loon wah wabaje jáliŋ.

29Lakankaan mo, jakum bil an ayili asaloolo hákil Ateemit.

30Ateemit lakaanuukaan jibaj hujamoo li Yéesu Kilisita, ban li akaan Kilisita alako bújallowabu boololaal. Li Yéesu Kilisita lóomumaalumuu bukan kacole hákil Ateemit. Li Yéesu Kilisita lóonowumaalumuu bukan kanabe kata Ateemit, ban li ahal min úfulaal li kahoofoo.

31Mó mújimuu, loon bakiicelabu bulobumuu:

«An afañumuu min asaloolo, laate kama asaloolo mata wahawu wan Amaaŋenawu akaanumuu.»

1 Kata Koolent 2

Fool li awaale mata Kilisita abaaŋimuu li ekuluwa

1Kutuyom, nan ibilumuu boot booluul, min iwaalewuul maḷegenamu mayolomuu mata Ateemit, iŋalut kulim kagole mantee foof bújallo báamak min ilob li bukuluul.

2Mata li maḷegenamu, nan ilakomuu li bukuluul lijoojok li buyinumom kaanaku ifañut min ihaas wah ukee wábute li Yéesu Kilisita, háŋum Yéesu Kilisita abaaŋimuu li ekuluwaayi.

3Wahawu unwu újimuu, li ibil boot booluul mágootowe ban foof li kateelen ló kata ekole.

4Ban kulimaku kúmbaam li bawaaleyelabu búmbaam bukaanuti li kulim kacole kata bújallo bata áḷahukowan, bale li búhiisenum bata sembaasu sata Buyinumabu bata Ateemit.

5Mó mújimuu, káyinenaku kooluul kuhajowut li bújallo bata bukan, bale li sembaasu sata Ateemit kuhajowe.

Bújallowabu bata Ateemit

6Alóli jilobelob kulim kata bújallo bukanabuku kankumuu li káyinenaku. Ban inti bújallo bata adunaayi inye, inti foof bata bukanabuku kaakumuu adunaayi inye , kaano tomuu boot bil janiilen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Alóli bújallowabu ban jiliikenemuu ésukayi, bo bommuu bújallowabu bata Ateemit ban bukanabuku kuliitikenutumuu, bayolimuu bukanabuku. Ateemit lafalefale bújallowabu umbu akat to boot li máyiineniyamu moolol aal, tówum adunaayi ejuuḷi.

8Anoowan li bukanabuku kaakumuu adunaayi inye, ahaasut bújallowabu umbu. Kuhaaseen bomuu, leteen kubaaŋ Amaaŋenawu ata máyiineniyamu li ekuluwaayi.

9Bale loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Wah wan an ajukulelut li wan ajamolut, wan an ámusut ayinoo li aan fan ubaj, wo Ateemit afalemuu boot li bukanabuku kafañoolumuu.»

10Li maḷegenamu, alolaal Ateemit áhiisumuu wahawu unwu wayolomuu, ban li Buyinumabu Banabaabu láhiisumolaal wo. Buyinumabu buhaase wahoowah feh, maayeet uyinoola wahaŋumuu mayolo wata Ateemit.

11Li maḷegenamu, ayi li bukanabuku ayilo ahaas kayinoo káami li húkow hata an, ábuti li buyinumabu bata anawu ummu? Li manolamu, bajut an ayilo ahaas kayinoolaku kata Ateemit ábute li Buyinumabu bata Ateemit.

12Alolaal uyabutaal buyinumabu bata adunaayi inye, bale Buyinumabu babilummuu li Ateemit luyabaale, bájum li uhaasaal wahawu feh wan Ateemit asenolaamuu.

13Ban inti li kulim kan bújallo bata áḷahukowan buliikene lúwaalewumaale wah, bale li kulimaku kan Buyinumabu bata Ateemit buliikenewolaamuu lúwaalewumaale bukanabuku. Muñowu lúkittenumaalemuu maḷegenamu mabilummuu li Buyinumabu li kulim kabilumulo li Buyinumabu Banabaabu .

14An abajutumuu Buyinumabu bata Ateemit let ayili ayab maḷegenamu mabilummuu li Buyinumabu umbu. Maḷegenamu ummu mulakolako buḷuuhoo boot li anawu ummu. Ayilaat mo ánaanum, mata Buyinumabu bale bukaane mo an ánaanum.

15An abajumuu Buyinumabu bata Ateemit layilo alob buu wahoowah feh woono, bale an let ayili alob buu laano.

16Li maḷegenamu, loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Ayimaa ahaase kayinoolaku kata Ateemit? Ayimaa ayilo asaabool?» Bale alolaal lubajaale kayinoolaku kata Kilisita.

1 Kata Koolent 3

Kulokaabuku kata Ateemit

1Kutuyom, li maḷegenamu iyiliwut ilob li bukuluul loon bukan kabaje Buyinumabu bata Ateemit. Lilollob li bukuluul loon bukan kata adunaayi inye, loon bukan kañiilowe li káyinenaku kooliil li Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Míiḷ lisenuul jihob, inti mutiñaay maḷaaḷe lisenuul, mata jiyilaateen mo jitiñ. Ban
foof boot yok muñe'e jiyilaat mo jitiñ,

3Mata jiloŋe li jiloŋ loon bukanabuku kata adunaayi inye kuloŋemuu. Emmuu li
maḷegenamu babbaj li bukuluul batii li úmuy, inti wahawu unwu úhihhiis kaanaku
bukuluul bukan kata adunaayi inye joom? Ban inti jilonloŋ loon bukanabuku
kuloŋemuu?

4An li bukuluul aanumuu: «Injé bata Fool lilaañe», akee li aan: «Injé bata Afolos
lilaañe», jilob momuu inti jikankaan loon bukanabuku kukaanemuu?

5Kama Afolos waa laam? Fool waa laam? Alóli kuloka bale joom kata Ateemit,
kájiwuulumuu li jíyinen li Kilisita. Anoowan li áloli lakankaan bulokabu
ban Amaaŋenawu asenoolumuu kakaan.

6Injé liḷuuḷuk, Afolos li aloose, bale Ateemit akaane min ḷiil.

7Mó mújimuu anawu aḷukumuu li anawu aloosemuu kulet wahoowah, bale
Ateemit akaanumuu min ḷiil, akila ammuu wah.

8Anawu aḷukumuu kulele buko li anawu aloosemuu. Ateemit fan acaam anoowan
li buko le li bulokabu ban akaanumuu.

9Li maḷegenamu, áloli kuloka joom kálokume dín dáno boot li Ateemit, bukuluul li
jóomi kaḷaakaku kata Ateemit. Bukuluul jommuu eluufayi yata Ateemit.

10Liloolok loon ateefa ata maḷegen, naboo li kájiyaku kan Ateemit asenommuu, ban
li iteef huteefahu huleeteemaahu, min akee áami li álakkenum li ho. Bale anoowan
laate ajuke to min alakkenemuu eeno.

11Li maḷegenamu, bajut huteef hukee huleeteema han an ayilo ateef hábuto li han
Ateemit akaan tomuu: hammuu Yéesu Kilisita.

12Muñe'e an aŋammuu éwulus, mantee ehaaliis, mantee foof kuyitik katiineniye,
mantee sinuk, mantee foof mukaaw min ateef alakken li huteefahu huleeteemaahu
unhu,

13bulokabu boola fan bubil búfulul bujuki li hunakahu hata batiibabu. Li hunakahu
unhu, Ateemit fan aŋa' sambun min ayoob bulokabu bata anoowan, min anoowan
ahaas bulok buu lakaane.

14An an sambunasu unsu sootutumuu sikajen wahawu wan ateefumuu alakken li
huteefahu unhu huleeteemaahu, anawu ummu fan ayab bacaam.

15Bale an an bulokabu boola bommuu li búsulo, let ayab bacaam. Okila humumool
fan afak, bale fan anokoo loon an áfakumulo li sambun.

16Kama jihaasut joon bukuluul jommuu eluufayi yata Ateemit, imban Buyinumabu
bata Ateemit li bukuluul bukine?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17An akajenumuu eluufayi yata Ateemit, Ateemit fan aniilen anawu ummu, mata eluufayi yata Ateemit eñawo, ban bukuluul jommuu eluufayi yoola.

18Jakum an li bukuluul abuntoolo. An li bukuluul ayinoomuu li aan lababbaj bújallowabu bata adunaayi inye, laate kama alaañenoolo an awele, bánum li alako li maḷegen an ájallowe,

19mata bújallowabu bata adunaayi inye, buḷuuhoo hákil Ateemit. Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon:

«Ateemit li butuukowabu bata kájallomuu, lájokumeyiilumuu.»

20Bakiicelabu bonsoon foof:

«Amaaŋenawu lahaase uyinoolawu wata kájallomuu, lahaase aan uyinoolawu unwu ubajut jáliŋ.»

21Mó mújimuu, jakum an asaloolo mata bukan kúji, mata wahawu feh wooluul:

22lako Fool, lako Afolos mantee foof Fiyeel, lako adunaayi, lako buloŋabu, lako eketayi, lako wah wata muñe'e mantee foof wammuu li ubil, wahoowah feh wooluul.

23Ban bukuluul Kilisita akiluul, Kilisita Ateemit li akilool.

1 Kata Koolent 4

Kufootal kata Kilisita

1Joote kama jíjokoli loon kuloka kata Kilisita, kan asene bútebabu bata elob mata maḷegenamu mata Ateemit mahaasutimuu.

2Imban wahawu wan kufañumuu min an an kusene wah kakaan akaan, wo wommuu min akaan bulokabu boola jak.

3Injé, kaanutom wahoowah bukuluul batiibelom mantee foof ínje batiibeli li hutiib hata bukan. Injé humumom ífandiit itiiboolo.

4Li maḷegenamu, bajut wah wan éemum li iwatatenoolo, bale inti wahawu unwu wommuu li úji li eeni ibajut butila. Amaaŋenawu okila ammuu li atiibom.

5Mó mújimuu, jakum jitiib an tówum taŋayi éliiŋ. Jikob boot nan Amaaŋenawu ammuu li abil. Okila ammuu li áŋalul li mawuŋe wahoowah feh wayoli li élim, ban li áhiis foof uyinoolawu wan bukanabuku kuyolumuu li uyinumiil. Muñe'e anoowan li akit áyabum li Ateemit kasalaku kammuu kutookool.

6Kutuyom, wahawu wan ilobuulumuu feh, lilollob wo iya li Afolos lí ínje humumom boot li majakaamu mooluul. Lifañeene min jiliikenum li áloli wahawu wan húlobuwahu unhe hufañumuu hulob: «Jakum jikaan wah jijow jiwuuhen wahawu wakiicimuu.» An li bukuluul aatut ateben ubandool mata min alaañe bata akee min akat bo aahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Kama ayimaa akaani uhaŋ kaabuku? Waa lubaje wan Ateemit asenuti? Ban nokoomuu loon wahawu wan ubajumuu kusenisen wo, wáa lí úji lí óoti uteben ubandi loon eenimuu wah wan kusenuti?

8Jiyaane jibaj wahawu wan jifañumuu feh! Jiyaane jikaan bukan kabaje! Jilaañe jikaan kúyii min jíkatoli bo. Lifañeene min jilako li maḷegen kúyii, mantee áloli foof li jiyili jilako kúyii li mano li bukuluul.

9Li maḷegenamu, lenseen kama Ateemit lákaanolikaan álolikufootalaku li foof hákil bukanabuku.

10Alóli joonosoono bukan kawele humum hata Kilisita, bale bukuluul joonosoono bukan kájallowe li hujamoolahu hooluul li Kilisita. Alóli jígootogooto, bale bukuluul jibabbaj sembe. Bukuluul bukanabuku kuluukenuuluuken, bale áloli kúbesolibes!

11Boot yok li waatuwayi yan oomaalumee, áloli jumbuku min jicaalete, bahob li bóokoli. Jibajut búkoko, kumbuku min kútekewolimuu, ban jumbuku min jiñaahoole bomuu muña'a li jijow.

12Alóli jumbuku min jitekemuu síniiloli min jítuk li kúŋenoli min jilok. Kúgelolimuu li jísooniyeniil, li kúlaamenoli li jímuñ.

13Kulobumuu kulim kajakut kuya li áloli, li jilob li buko súum. Boot yok muñe'e, bukanabuku kújokolijok loon hin buwuuwumabu bata adunaayi, áloli jihine jommuu mabojamu mata adunaaye.

14Ikiiculootuul kulimaku unku boot kasuuwenuul, bale boot kaliikenuul loon bañoolom ban iboolaat.

15Mata li maḷegenamu, maayeet min jibajeene kuliikena koono sínjunne li buloŋabu booluul li Kilisita, bale atuuba ano bale jiyilo jibaj, mata li buloŋabu booluul li Yéesu Kilisita, ínje áŋaluluumuu Hulimahu Hásuumaahu. Injé emmuu atuubawuul.

16Muñe'e kama liḷawuul min jinaak jikaan loon ínje ikaanemuu.

17Wahawu unwu újimuu li íboñuluul Tímote, ammuu añoolom an iboolaatumuu, ban li átuk lit li Amaaŋenawu. Fan awayiḷenuul buu ínje iloŋemuu li Yéesu Kilisita, loon foof liliikene bomuu tanootan li sijanguwasu feh.

18Kukee li bukuluul kutebenteben ubandiil mata kuyinooyinoo li koon let ibil booluul.

19Bale súumumuu li Amaaŋenawu, fan ibil booluul ban let fiyo. Nan emmuu li íliiŋul, inti kulimaku kan bukanabuku umbuku katebenumuu ubandiil léemi li ihaas, bale sembaasu san kubajumuu.

20Li maḷegenamu, Jáyiiyaju jata Ateemitjilakowut mata kulim bale, bale mata sembe.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Waa jihaŋe mafañ? Mantee ibil boot booluul li egol ló, mantee li húbooli ló li buyinum bájoobiye?

1 Kata Koolent 5

Kákaanikoolaku kalakomuu li ejanguwayi yata Koolent

1Jamowe tanootan kaanaku babbaj kákaanikoo li bukuluul. Kákaanikoolaku unku kubajut maayeet li bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool. Lijame kaanaku akee li bukuluul lahintenehinten anaalaawu ata atuubawool.

2Buyina booteene bujokuul, min jikesoo anawu ummu ákaanikoomuu áfu' li bukuluul, bale jikaanut mo min bukuluul jinaak jiteben ubanduul.

3Injé, maayeet min íloyiyuulumuu, bale buyinumom bumbu li bukuluul. Litiibe anawu ákaanikoomuu iban, loon eenimuu to leem li bukuluul.

4Jiwoogumuu li kajaw kata Amaaŋenawu Yéesu, buyinumabu búmbaam fan bulako li bukuluul. Li sembaasu sata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita,

5jibet anawu ummu li kuŋen kata Sayitaane min ábuj eniilayi yoola, mantee yaalayi yoola li ebil efak li hunakahu nan Amaaŋenawu ammuu li abil.

6Min jitebenemuu ubanduul loon muña'a, jakut maayeet! Kama jihaasut kaanaku: «Jílebiil jatit jíkaakenemuu efolayi feh yasiiwimuu.»

7Jífulen élebiilayi inyu yahaanayi li bukuluul, min jiset. Jikaan momuu, fan jinokoo loon efo' yawunkul yasiiwi yabajut élebiil. Li maḷegenamu, Kilisita ajokimuu loon ágalalaanawu an kusuwifaku kunaake kusilamuu min kukaan kagaanaku kata Faak, lasilayi ban.

8Mó mújimuu, lootaale kama ukaanaal kagaanaku kata Faakayi, ban inti li kúmbuuluwaku kabajumuu élebiilayi yahaanayi, élebiilayi yata kákaanikoolaku li búḷafutabu, bale li kúmbuulu kabajut élebiil, kúmbuulu kata maset, li maḷegen.

9Li eleetalayi yan ikiiculuumuu, lilobuulob kaanaku jitey bukanabuku kahintowemuu li aletalet.

10Ilobut ígiwoo ló bukanabuku kata adunaayi kahintowemuu li aletalet, kákuuwetemuu, kaweelomuu li sídalam mantee foof kamanenemuu kuteemit kalet maḷegen. Nokoomuu loon boot min jitey bukanabuku umbuku feh, yo yommuu kama mín jífu' li etaamaye.

11Bale likiiculuukiic min eenuul jitey an aani láyinenyinen li Kilisita, ban li anaak ahinto li aletalet, li aweelo li sídalam, li amanen kuteemit kalet maḷegen, li anaak áloboo bukan, li anaak ákaliyenoo mantee foof li anaak ákuwet. An loon muñowu jakum jitiñum dín dáno li akila.

12Li maḷegenamu, inti ínje éemi li itiib bukanabuku káyinenutumuu li Yéesu. Bale bukanabuku kan jibajumuu káyinen kano, bukuluul humumuul jóotimuu jitiibiil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Bukanabuku káyinenutumuu li Yéesu, Ateemit ammuu li atiibiil. Jífulen li tutooluul anawu áḷafutumuu.

1 Kata Koolent 6

Akelecen bale áatimuu atiib akelecen

1Kaanumuu loon an li bukuluul jammuu ekelecen abaje elob li afaalool akelecen, buu eete kaan li abaj kakaañen min ájowetum elobayi ajow asen bukan káyinenut li Ateemit balewool kutiib, min akat bo bukanabuku kata Ateemit?

2Kama jihaasut joon bukanabuku kata Ateemit kommuu li kubil kutiib adunaayi? Ban nokoomuu loon bukuluul jóomi li jibil jitiib adunaayi, waa elob yatit bale jootutumuu jiyili jitiib?

3Kama jihaasut joon alolaal omaalumuu li utiibaalkumalakaabuku? Háŋum wahawu wata buloŋabu umbe!

4Waa wommuu lí úji li baj elob li bukuluul loon inyu, li jiŋa' bukan kalet wahoowah hákil ejanguwayi kulako kutiiba?

5Lilollob mo boot li ñisuu ñooluul. Waa hinut baj li bukuluul an ájallowe ayilo akaan bukan li bukuluul kámuye min kujamoo?

6Li maḷegenamu, mantee jaajak min an kutilibunaal li atuyool, ban mit hákil bukan káyinenut li Yéesu Kilisita?

7Min fanemuu baj tilibinaal li bukuluul humumuul, yo éhiisumuu kaanaku heekuuheek li kabane. Kama wáa újiye bukuluul jifañut min kukaanuul wah wacolut? Waa kama kuyilaat kúkuuwetuul li jikat bo?

8Bale bukuluul humumuul jikaanemuu wah wacolut, bukuluul jíkuuwetemuu, ban bukanabuku kan jikaane momuu kutuyuul!

9Kama jihaasut joon bukanabuku kakaanemuu majakut let kunoken liJáyiiyaju jata Ateemit? Jakum jibuntoolo: káfulowemuu li aletalet, kamanenemuu kuteemit kalet maḷegen, kahintowemuu li bukan kan kuyabowut, kánayinaabuku kahintenemuu kufaaliil kánayine,

10kákuuwetemuu, kaweelomuu li sídalam, kákaliyenoolemuu, kálooboolemuu bukan, kabotemuu wah wata bukan, let kunoken li Jáyiiyaju jata Ateemit.

11Ban muñowu kukee li bukuluul kunokoo nomuu. Bale Ateemit oololaal lafoffos kahoofoolaku unku áfulen li bukuluul, min akaanuul to boot li akila. Li akaanuul jilako bukan kacole li kajaw kata Amaaŋenawu li Buyinumabu boola.

Jiŋa' eniilayi yooluul min jisal Ateemit

12Kukee li bukuluul koone: «Liyilo ikaan wah wásuumom.» Maḷegen! Bale inti wahawu feh ujake kakaan. Liyilo een: «Liyilo ikaan wah wásuumom», bale let ikaanoolo amiikeel ata wahoowah.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Li jinaak foof joon: «Mutiñaay lakaanikaan boot li ha’, ha’ li akaani boot li mutiñaay.» Maḷegen! Ateemit fan abil aniilen wo úḷuba: mutiñaayamu li halahu. Bale eniil yata áḷahukowan ekaanuti boot bucagayet. Eniilayi yoonosoono to boot li Amaaŋenawu, Amaaŋenawu li aano to boot li eniilayi.

14Ateemit layitenuuyitenul Amaaŋenawu li eketayi, ban fan ayitenulolaal foof li eketayi li sembaasu soola.

15Kama jihaasut joon siniilasu sooluul bugeb bata eniilayi yataKilisita soom? Waa, iŋa’ leete fíle bugeb bata eniilayi yata Kilisita ijow ikaan eniil yata ecaga? Maayeet!

16Kama jihaasut joon ánayine ahintenumuu ecaga, buko kúḷuba fan kulako eniil yano? Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Anáyinaawu li anaalaawu fan kulako eniil yano .»

17Bale an asenoolomuu boot li Amaaŋenawu, li kulako an ano li buyinum.

18Jitey bucagayet! Uhoofoo waawu wan an akaane fan ulako tíyaŋ eniilayi yoola, bale an alomuu li bucagayet, li ahoofoo li eniilayi yoola humum yo.

19Kama jihaasut joon eniilayi yooluul yommuu eluufayi yata Buyinumabu Banabaabu báamimuu li bukuluul, ban Ateemit asenuulumuu? Jikiloolowut bukuluul humumuul.

20Li maḷegenamu, Ateemit lacancaam bacaam báamak min ánoomuluul. Mó mújimuu, joote kama jiŋa’ siniilasu sooluul min jíbinkenool.

1 Kata Koolent 7

Fool li alob mata búyabo

1Muñe'e mata kulimaku kan jigeḷḷenommuu li eleetalayi yooluul, boot min eenuul jaajak min ánayine alako to bahintenut anaale.

2Bale emmuu bucagayetabu bululluuk ŋáa’, haŋe majak min ánayine anoowan abaj aseekool, anaale anoowan li abaj ánayinewool.

3Anáyinaawu laate akaan aseekool wahawu wan ánayine áatimuu akaan aseekool. Li manolamu, anaalaawu foof laate akaan áyinool wahawu wan anaale áatimuu akaan áyinool.

4Anaalaawu ayilaat akaan wah wásuumool li eniilayi yoola, mata eniilayi yoola áyinool akil yo. Li manolamu, ánayinaawu foof ayilaat akaan wah wásuumool li eniilayi yoola, mata eniilayi yoola aseekool akil yo.

5Jakum an li buko kúḷuba ahoy min kuhinto li afaalool, mantee yo yommuu buko bajamoole min kukokkoben jakee min kunaak kuḷaw Ateemit. Bale fúlum tómuu, li kulaañen kuloŋ buloŋiil bata búyabo, jakum bil kúyiliyaati kujokoo min kusen Sayitaane bútin min abuutiil.

6Min ilobumuu loon muñowu, ilet li katuuŋuul min jikaan mo, bale jikaan momuu jaajak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Li maḷegenamu, lifañeene min bukanabuku feh kunokoo loon ínje, bale anoowan labaje káji humum ko kan Ateemit asenool. Aahe káji kaake, aaha káji kaaka.

8Kulimaku unke lemmuu li ilob kayabutumuu li kayabowutumuu li kukahalaku: fan jak ŋáa’ boot li buko min kulako to muña'a loon ínje.

9Bale jiyilaatumuu jijokoo, káyinaabuku li kuyab, kaalaabuku li kuyabo. Haŋe majak jiyab mantee jiyabo, jakum bil jísulo li kásiibo.

10Kayabumuu li kayabomuu, hulimahu unhe lemmuu li ilobiil: anaale ayabowe aatut ábalo bata áyinool. Koote kukaan loon hulimahu unhu hulobumuu. Inti lí ínje hubilumulo, bale li Amaaŋenawu.

11Nokoomuu loon anaale ábalowe bata áyinool, jakum alaañen ayabo, mantee yo yommuu alaañ kujow kujamoo li áyinool. Li manolamu, ánayine aatut aan aseekool ábalo.

12Kaabuku kulimaku unke lemmuu li ilobiil: ánayine áyinene li Yéesu abajumuu anaale áyinenut ban anaalaawu li aan éehe’ kuyilo kukin, ánayinaawu aatut aan anaalaawu ábalo. Kulimaku unke ínje humumom ilob ko, inti Amaaŋenawu.

13Li manolamu, kaanumuu loon anaale áyinene li Yéesu ayabowe li ánayine áyinenut, ban ánayinaawu li aan éehe’ kuyilo kukin, anaalaawu aatut aan ánayinaawu kukatoo.

14Li maḷegenamu, ánayinaawu áyinenutumuu, li anaalaawu oola láatummuu alako an anabe. Li manolamu, anaalaawu áyinenutumuu, li áyinool láatummuu alako an anabe. Letumuu mo, bañiilabu booliil fan bulako loon bañiil bata bukan kákaanumut li Ateemit balewool, ban li maḷegenamu bañiil banabe koom.

15Nokoomuu loon anawu áyinenutumuu li Yéesu afañe min kukatoo li anawu an kuyabomuu áyinenumuu, kuyilo kukatoo. No unnu ánayinaawu mantee anaalaawu áyinenumuu hoola húfule, mata Ateemit lahooñuuhooñ boot mata min jiloŋ li kásuumaay.

16Li maḷegenamu, awu anaalaawu luhaase mantee li ufaken ánayinaawu ooli? Awu ánayinaawu luhaase mantee li ufaken anaalaawu ooli?

Jiloŋ loon Ateemit afañumuu

17Fúlum tomuu li wahawu unwu feh, jijok li hulimahu han ilobemuu bukanabuku li sijanguwasu feh. Hulimahu unhu ho hommuu: anoowan laate alako loon Amaaŋenawu akaanoolumuu, loon alakomuu nan Ateemit ahooñoolumuu.

18Kaanumuu loon an lateyitey búkut nan Ateemit ahooñoolumuu, alako to loon muña'a. Li bil nokoo loon an ateyut búkut nan Ateemit ahooñoolumuu, jakum aŋes min atey búkut.

19Utey búkutoo, uteyut búkutoo, bajut jáliŋ. Wahawu wabajumuu jáliŋ wo wommuu kátuul kulimaku kata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Anoowan laate alako loon alakomuu nan Ateemit ahooñoolumuu.

21Kaanumuu loon amiikeel lulakowe nan Ateemit ahooñimuu, jakum uyinoo wahoowah. Bale ubajumuu bútin mata mín úfu’ li humiikeeletowahu, újowum li bo min úfu’ lí hó.

22Li maḷegenamu, amiikeel an Amaaŋenawu ahooñe, Amaaŋenawu láfulenool aban li humiikeeleto. Li manolamu, an alet amiikeel an Kilisita ahooñe, amiikeel laam ata Kilisita.

23Ateemit lacancaam ŋáa’ min ánoomuluul, jakum jilaañ jilako emiikeel yata bukan.

24Kutuyom, anoowan laate alako hákil Ateemit loon alako nomuu nan ahooñoolumuu.

Fool li alob mata bukanabuku kayabutumuu, kayabowutumuu li kahokumuu kúyiniil

25Muñe'e mata bukanabuku kayabutumuu mantee foof kayabowutumuu, ibajut hulim háfulumulo li Amaaŋenawu han éemi li isenuul. Bale boot min ihin isen kayinoolom, ínje jan káyiyenaku kata Amaaŋenawu kújimuu léemi an an joote jíkangum li akila.

26Lenseen jaajak min an alako to loon aanomuu. Sílaamasu sata muñe'e síjimuu li ilob mo.

27Kaanumuu loon lubabbaj anaale, jakum uŋes min jikatoo. Li bil nokoo loon ubajut anaale, jakum uŋes anaale.

28Bale uyabumuu anaale, ukaanut kahoofoo. Li bil nokoo loon ásungute ahaasut ánayine ayabowe, akaanut kahoofoo. Bale bukanabuku kayabumuu fan kubaj sílaam li buloŋiil bata hunakoohunak, ban lifañeene jakum jibaj so.

29Kutuyom, wahawu wan ifañumuu ilob wo wommuu unwe: taŋayi yasaŋomuu efamut. Bukanabuku kayabumuu koote kuloŋ loon bukan kayabut, yaan muñe'e.

30Káamimuu li jíḷok, li kukaan loon bukan kalet li jíḷok. Káamimuu li ésuumansuum, li kukaan loon bukan kalet li ésuumansuum. Káamimuu li hunoom, li kukaan loon bukan kabajut wahoowah.

31Káloŋummuu li wahawu wata adunaayi, li kukaan loon kúloŋumut li wo, mata adunaayi loon yommuu, elet li efiyo ŋáa’.

32Lifañeene min buyina banooban búfu’ li bukuluul. An ayabut fan ayinoo mata wahawu wata Amaaŋenawu. Fan aŋes min akaan Amaaŋenawu súum.

33Bale an ayabe, fan ayinoo foof mata wahawu wata adunaaye. Fan aŋes min akaan aseekool súum.

34Muñowu buyinumool bommuu bulako li wah úḷuba. Li manolamu, anaale abajut ánayine mantee foof ásungute, fan ayinoo mata wahawu wata Amaaŋenawu, mata

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

fan afañ min alako an ata Amaaŋenawu li wahoowah feh wan akaane li wan ayinoole. Bale anaale ayabowe fan ayinoo foof mata wahawu wata adunaaye. Fan aŋes min akaan áyinool súum.

35Lilollob loon muñowu boot li majake mooluul, inti boot kabuutuul min jilo li miñ, bale mantee li jikaan wahawu wahaŋumuu majak, ban li jikot Amaaŋenawu li buyinumuul feh.

36Kaanumuu loon áfu' abaje ásungute an kujamoole boot búyabo, ban li ayinoo li aan alet li kakaan jak ásungutaawu min ayabutoomuu, ban buyinumool li bujow li ásungutaawu, ban ayilaat ajokoo, min ayinoo li aan koote kuyabo, kama li kuyabo loon afañumuu. Akaan momuu, ahoofoolut.

37Bale an ajokumuu li buyinumool kaanaku let ayab, ban an atuuŋutool, min lako okila ayinoole min akaan wah wásuumool, ban li ayili ajokoo li kásiibowaku koola, anawu ummu lakaane jak.

38Kaanumuu loon muña'a, anawu ayabumuu ásungutaawu an kufañoomuu lakaane jak, bale anawu ayabutumuu anaale, lahaŋe makaan jak.

39Anaale an kuyabowe li ánayine, fan kukin boot yok nan áyinool ammuu li aket. Bale áyinool aketumuu, anaalaawu layilo ajow ayabo li an an afañe. Bale anawu an kóotimuu kuyabo laate alako an áyinene li Amaaŋenawu Yéesu.

40Alako tomuu muña'a bayabowut, fan ahaŋ mabaj kásuumaay. Kayinoolaku kúmbaam ko kommuu unku, ban lenseen ínje foof libaje Buyinumabu bata Ateemit.

1 Kata Koolent 8

Eliwayi yata sínuukuleŋasu sasilayimuu kuteemit kalet maḷegen

1Muñe'e mata eliwayi yata sínuukuleŋasu sasilayimuu kuteemit kalet maḷegen , luhaasaale kaanaku «alolaal foofolaal feh lubajaale kahaasemiñ », loon jilobemuu. Bale kahaasemiñ lakaanekaan an min atebenoolo, húbooli li akaan an min ank li káyinenaku.

2An ayinoomuu li aan lahaase wah ukee, anawu ummu ahaasolut jak loon áatimuu ahaas.

3Bale an afañumuu Ateemit, anawu ummu Ateemit lahaasool.

4Muñe'e mata bútokoñabu bata eliwayi yata sínuukuleŋasu sasilayimuu kuteemit kalet maḷegen, luhaasaale kaanaku kuteemitaku kaletumuu maḷegen kulet wah wata maḷegen li adunaayi inye, ban Ateemit ano bale abaje.

5Li maḷegenamu, baje kukee kaane baje kuteemit li kumaaŋen kameeŋe li emitayi li etaamayi,

6bale li alolaal, Ateemit ano bale abaje. Okila ammuu Atuubaawu, áwuwenumuu wahoowah feh, ban li uloŋaal boot li akila. Li baj foof Amaaŋen ano bale. Okila

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

ammuu Yéesu Kilisita, an wahoowah feh úwuwenumimuu li akila, ban li úloŋumaal li akila.

7Bale inti bukanabuku feh kuhaase maḷegenamu ummu. Kukee kafuleneenumuu li ejow bata kuteemitaku kaletumuu maḷegen, boot síyaat kuloŋe li kutokoñ eliwayi inyu loon eenimuu eliw yata sínuukuleŋ sasilayi kuteemitaku umbuku kaletumuu maḷegen. Uyinumawu wooliil úgootogooto, ban li kujokoolo loon bukan kasikowe li eliwayi inyu.

8Inti wah watiñeyi wóomi lí újiwolaal li ulakowaal hákil Ateemit. Let kaan wahoowah alolaal batiñutaal wo. Let foof ubajaal to wahoowah alolaal batiñaale wo.

9Jiyilo jikaan wah wásuumuul, bale jijuke to, jakum bil bakaanelabu booluul búji bukanabuku kan káyinenaku kooliil kulitutumuu, li kulo li kahoofoo.

10Li maḷegenamu, nokoomuu loon an an káyinenaku koola li Kilisita kulitut, ajuki awu «jahaasumuu wah», mabahe tan kukaane ateemit alet maḷegen min ulako hutiñ, mantee anawu ummu let ayinoo li aan layilo atokoñ eliw yata sínuukuleŋ sasilayi kuteemit kalet maḷegen?

11Kaanumuu loon muña'a, atuyi ummu an káyinenaku koola kulitutumuu, «kahaasemiñaku» kooli li kújiwool li ájim, ban Kilisita lakeeket boot li akila.

12Jihoofoomuu loon muña'a kutuyuul, ban li jiliiw uyinumawu wooliil wágootomuu, jihaas joon Kilisita humumool jihoofoole.

13Wahawu unwu újimuu, kaanumuu loon eliw yan itiñe yóomi li éji atuyom li alo li kahoofoo, fan ikat kale bútokoñ eliw jakum íji atuyom li alo li kahoofoo.

1 Kata Koolent 9

Buu Fool awaaleyemuu Hulimahu Hásuumaahu

1Waa iyilaat ikaan wah wásuumom? Waa ilet afootal? Kama inti Yéesu lijukumuu ammuu Amaaŋenawu oololaal? Kama inti bukuluul jommuu bulokabu búmbaam li Amaaŋenawu?

2Maayeet min kite eeni baje kukee kaane ilet afootal, bale bukuluul joote jihaas joon ínje afootal leem, mata bukuluul jammuu li Amaaŋenawu, bukuluul jíhiisumuu jak kaanaku ínje afootal.

3Muñe'e licahenoolowemuu hákil bukanabuku kawatatenewommuu:

4Waa áloli tookut min kúsenoli jitiñ li jihob?

5Wáa áloli jibajut kakaañen min anoowan li ayab anaale áyinene li Kilisita min jinaak jinaboo, loon kufootal kaabuku foof kukaanemuu, li kutuyaku kata Amaaŋenawu li Fiyeel?

6Mantee ínje li Balunabaas bale jóotimuu jilok li kúŋenoli min jiloŋ?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Jibile jijam asollaali aŋale wahawu woola humum wo min acaam bulokool bata asollaali? Ayimaa abile aḷuk úbiiñ aban let atiñ kúuḷaku kata úbiiñawu. Amata buu áhobeliit míiḷamu mata bumatabu boola?

8Lilollob mata wahawu wata buloŋabu bata áḷahukowan, bale inti wo bale úhiise wahawu wan ifañumuu ilob. Inti eluwaayi yata Móyiis foof elollob wahawu wanolawu?

9Li maḷegenamu, kikkiic li eluwaayi yata Móyiis kaanaku: «Jootut jikok butum bata húmuuna ho li etoboj edenfeteŋ ». Waa, Ateemit layinooleyinoo mata kúmuuna bale?

10Inti alolaal újiyaalumuu li alob loon muña'a? Kulimaku unku kukiicikiic boot li alolaal. Li maḷegenamu, anawu awañemuu li átekulemuu edenfeteŋayi koote kukaan bulokabu booliil li kákangumló kata fan kubaj to jooliil.

11Kaanumuu loon áloli jiḷuuḷuk li bukuluul sígul sajake sata Buyinumabu Banabaabu, waa jonsoon fíle hahah min jíbajum wah wajake li bukuluul?

12Nokoomuu loon baje kukee kayilo kúbajum wah li bukuluul, áloli jihaŋiil mabaj kayilaaku unku, inti mo? Alóli jiyiliyeene jikaan mo, bale jikaanut mo, min jímuñ wahawu feh jakum bil jíji Hulimahu Hásuumaahu hata Kilisita li hújowaati loon hóotimuu hujow.

13Manooman jihaase kaanaku bukanabuku kalokemuu li Eluufayi yata Ateemit, ló kúyabume naak hutiñahu hooliil. Bukanabuku kasilayemuu sínuukuleŋasu li husilaahu kubajebaj jooliil li eliwayi yata sínuukuleŋasu sasilayimuu.

14Li manolamu, Amaaŋenawu lalollob kaanaku bukanabuku kawaaleyemuu Hulimahu Hásuumaahu, koote kúloŋum li Hulimahu Hásuumaahu.

15Liyiliyeene ikaan mo, bale ikaanut mo, ban ikiiculoot kulimaku unke mantee li íbajum tó wah ukee. Haŋe majak kama min iket! Bale an let abot lí ínje wahawu unwu wájiwommuu li ibaj kasal.

16Ilet li ijow kasaloolo mata min iwaaleyemuu Hulimahu Hásuumaahu. Li maḷegenamu, laalu búteb ban Ateemit akaanom. Katek kujow kulako lí ínje, ínje bahoye kawaale Hulimahu Hásuumaahu.

17Nokooleenumuu loon ínje humumom imane min ikaan bulokabu umbu, manooman fan ibajeen bacaam, bale emmuu búteb ban Ateemit asenom, fan ikaan bulokabu ban asenommuu kakaan.

18Kama bacaamabu búmbaam bo bommuu bay? Bo bommuu min iwaaleyemuu Hulimahu Hásuumaahu montoŋ, bageḷḷenut wahawu wan eeteenumuu ibaj li kawaaleyaku kan iwaaleye homuu.

19Li maḷegenamu, maayeet min iletumuu amiikeel ata an, li ikaanoolo amiikeel ata bukanabuku feh, bájum li íŋalul bukan kahaŋ mameeŋ boot li Yéesu Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Ilakomuu bulok li Kusuwifaku, fan iloŋ loon asuwif aloŋemuu mantee li íŋaluliil boot li Yéesu. Maayeet min an ayilaatumuu atuuŋom ikaan bakaanelabu bata kusuwifaku loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu, fan iloŋ loon eenimuu li eluwaayi inyu leem, ínje li bulok li bukanabuku kakaanemuu loon eluwaayi inyu elobumuu, mantee li íŋaluliil boot li Yéesu Kilisita.

21Li manolamu, ilakomuu li bukan kahaasut eluwaayi yata Móyiis, fan iloŋ loon kuloŋemuu, ban let ijuke li eluwaayi inyu yata Móyiis, mantee li iŋaliil boot li Yéesu Kilisita. Inti eeniseen mantee ínje ítuulut eluwaayi yata Ateemit, mata likaanekaan loon eluwaayi yata Kilisita elobumuu.

22Ilakomuu li bukan kágootowe, fan iloŋ loon eenimuu ínje humumom lígootogooto, mantee li íŋalul kágootomuu boot li Yéesu Kilisita. Mó mújimuu likaanoolokaanoolo ilako wahawu feh boot li bukanabuku feh, mantee manooman li ifaken kukee li buko.

23Wahawu unwu feh likankaan wo bájum Hulimahu Hásuumaahu li hujami tanootan, mantee li íbajum tó júmbaam li kásooniyenaku kata ho.

24Inti bukuluul jihaase kaanaku bukanabuku kaheekoolemuu li etey li kukaakaku, foofiil feh fan kutey, bale an ano li buko ammuu li aheek min aŋa’ bacaamabu? Bukuluul foof kama jitey etey yata min jiheek min jiŋa’ bacaamabu.

25Anoowan li bukanabuku kaheekoolemuu li búteyoo, fan atek eniilayi yoola min ahoy wah wameeŋe. Ban buko kukankaan mo boot min kubaj bacaam baatut bufiyo, bale alolaal lukaanaakaan mo boot min ubajaal bacaam baatut bubil buban.

26Wahawu unwu újimuu ínje ummu li etey, bale íteyeliit ló muña'a. Linokoonokoo loon atekoola, bale ítekeliit ló muña'a.

27Liteetek eniilayi yúmbaam séngi, ban li ijok yo eeken jakum bil iwaale kaabuku Hulimahu Hásuumaahu iban, li lako ínje ílet ló li bukanabuku kammuu li kuyab bacaamabu.

1 Kata Koolent 10

Wahawu wabile ubajumuu kata Isilayeel li kayiinaayaku

1Kutuyom, lifañe min jiwayiḷo kaanaku li taŋayi yata Móyiis, situubawolaal sihaan sinaanaak sijow sinab li kafaal kanaake kufooyiilumuu, ban buko foofiil feh li kújowum li husamuwahu Hájunkaahu kúfu’ baaba.

2Buko foofiil feh nokoonokoo loon kúbatiisewumibatiise li kafaalaku li foof husamuwahu min kubaj hujamoo li Móyiis.

3Buko foofiil feh kutintiñ mutiñaayamu manolamu, man Ateemit aseniilumuu mabilummuu li emitayi.

4Ban buko foofiil feh, kuhohhob foof malamu manolamu man Ateemit aseniilumuu. Li maḷegenamu, kunaanaak kuhob li hugisaahu han Ateemit anaake akaanumuu hunab li buko. Hugisaahu unhu, ho hulakomuu Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Bale Ateemit súumutool li kahaŋumuu mameeŋ li buko, wahawu unwu újimuu li kuket kuban kayiinaayaku feh.

6Wahawu unwu feh ubabbaj, min ulako bukittenoolum boot li ololaal, jakum bil ukataal kásiibo kajakut min kuhaŋolaal sembe loon buko.

7Jakum foof jinaak jimanen kuteemit kalet maḷegen loon kukee li buko kunaake kukaanumuu. Loon Bakiicelabu bulobumuu: «Esúkayi enaanaak ebah min etiñ eban li ehob, ban li eyito éwayeen.»

8Alolaal jakum ulowaal li kákaanikoo loon kukee li buko kukaanumuu, min bukan koono sínjunne áyii li síhaaji kuket hunak hano.

9Jakum foof úgecaal Amaaŋenawu loon kukee li buko kukaanumuu, min sinuukayila silumiil min kuket.

10Jakum jinaak jímummunoo loon kukee li buko kukaanumuu, min amalakaawu ata eketayi aniileniil.

11Wahawu unwu feh ubabbaj min ulako bukittenoolum boot li kaabuku. Ukiicikiic kat to, min bilum alolaal aamaalumuu li buloŋ li taŋ yan uhaase oon buloŋabu bumbu li buban, li uliikenumaal to wah.

12Mó mújimuu an ayinomuu li aan layitoyito, laate ákaanum jakum bil alo.

13Sílaamasu san jibajumuu, so foof kukee kubajemuu. Bale Ateemit álobeliit aban li añak alaañ búsol, ban let akat min jilo li sílaam sahaŋuul sembe. Nan sílaamasu sommuu li jilowuul, fan asenuul sembe min jiyili jímuñ, li asenuul foof bútin min jífu' lí só.

14Kutuyom kan iboolaat, wahawu unwu újimuu jikat kamanen kuteemitaku kaletumuu maḷegen.

15Lilollob li bukuluul loon bukan kata uyinum. Jiyinoo bukuluul humumuul min jijuk kulimaku kan ilobuulumuu.

16Jiyinoo ejunkayi yata kásooniyenaku yájimuu li unaak usalaal Ateemit. Inti nan uhobaale lómuu ekaanewolaakaan ubajaal hujamoo li Kilisita humum hata húsimahu hoola háyuwimuu boot li alolaal? Húmbuuluwahu han umunculoolaalemuu, inti nan utokoñaale homuu hukaanewolaakaan ubajaal hujamoo li Kilisita humum hata eniilayi yoola yacoocimuu boot li alolaal?

17Húmbuulu hano bale hubaje, ban maayeet min kite eenimuu lumeeŋaameeŋ, bale eniil yano loomaal, mata alolaal foofolaal feh lutokoñaatokoñ li húmbuuluwahu hanolahu.

18Fan jijuke kata Isilayeel: inti bukanabuku katokoñemuu eliwayi yata sínuukuleŋasu sasilayimuu Ateemit, kujamoojamoo li Ateemit?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Waa lifañe ilob to? Mantee eliwayi yata sínuukuleŋasu san kusilayemuu kuteemit kalet maḷegen wah ukee éjaliŋe, mantee foof kuteemitaku humum ko kaletumuu maḷegen wah ukee kújaliŋe?

20Maayeet! Boot min eenuul wahawu unwu wan kusilayemuu, li maḷegenamu uyinum wajakut kusilaye wo, inti Ateemit kusilaye wo. Ban ifañut min jilako an ano li uyinum wajakut.

21Jiyilaat jihob li mano li ejunkayi yata Amaaŋenawu li yata uyinumawu wajakutumuu. Jiyilaat jitiñ li mano li buyinjaayabu bata Amaaŋenawu li bata uyinumawu wajakutumuu.

22Waa fíle, jifanfañ min jígec Amaaŋenawu? Jiyinooyinoo li joon luhaŋaale Amaaŋenawu sembe?

Ukaanumuu wah li ukaan wo boot li kasal kata Ateemit

23Kukee li bukuluul koone: «An layilo akaan wah wásuumool.» Maḷegen! Bale inti wahawu feh ujake kakaan. «An layilo akaan wah wásuumool», bale inti wahawu feh uyilo ukaan bukanabuku min kank li káyinenaku kooliil.

24Jakum an aŋes majake boot li akila bale, bale aŋes majake boot li kaabuku.

25Jiyilo jitiñ eliw yanooyan feh yan kújulaye li malise, ban jakum jigeḷḷenoo bay eliwayi inyu ebilumulo, jakum bil an abaj to kayinoo kakee.

26Mata loon Bakiicelabu bulobumuu: «Amaaŋenawu akile etaamayi li wahawu feh wáami lómuu .»

27An áyinenut li Yéesu ahooñuulumuu hutiñ, ban li joon éehe' min jijow, wahoowah wan ammuu asenuul li jitiñ wo. Jakum jigeḷḷenoo bay wahawu unwu úfulumulo, jakum bil an abaj to kayinoo kakee.

28Bale an aanuulumuu: «Eliwayi inye yata énuukuleŋ yawaaseni kuteemit kalet maḷegen», jakum jitokoñ yo humum hata anawu ummu alobuul momuu, jakum bil an abaj to kayinoo kakee.

29Inti mata wahawu wan bukuluul jiyinoo tomuu lilobe, bale mata kayinoolaku kata aahu. Waa wommuu li úji li ikaan wah hákil an, wáami li újiwool li abaj to kayinoo kakee min ájowum to atiibom, ban liyiliyeene ikaan wo?

30Nokoomuu loon lisassal Ateemit mata wahawu wan itiñumuu, wáa lí úji an láati awatatenom mata mutiñaayamu ummu man ísalummuu Ateemit?

31Mó mújimuu, jítiñoo li jíhoboo, wahoowah wan joote jikaan, li jikaan wo feh boot li máyiineniyamu mata Ateemit.

32Baloŋelabu booluul jakum búji bukan li kulo li kahoofoo, lako kusuwif, mantee bukan kalet kusuwif, mantee foof bukanabuku kata ejanguwayi yata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Jikaan loon ínje. Liŋeseŋes min ikaan bukanabuku feh súumiil li wahoowah feh. Iŋesut majake múmbaam bale, bale majakaamu mata bukanabuku feh, mantee li kufak.

1 Kata Koolent 11

1Jiliikoo lí ínje, loon ínje humumom iliikoolemuu li Kilisita.

Anaale laate ásoolo akila li kaḷaw

2Injé ummu li kasaluul min jiwayiḷowewommuu li wahoowah feh, li min jinabemuu li kulimaku kúmbaam loon ilobuulumuu.

3Bale lifañe min jiliitiken wahawu unwe: Kilisita ammuu húkowahu hata ánayine anoowan. Anáyinaawu li aano húkowahu hata aseekool. Ateemit li aano húkowahu hata Kilisita.

4Anáyine áhimenumuu húkowool akila li kaḷaw mantee foof akila li elob ésukayi hulim han Ateemit asenool, ánayinaawu ummu lasuuwensuuwen Kilisita.

5Li bil nokoo loon anaale ásoolowut akila li kaḷaw mantee foof li elob ésukayi hulim han Ateemit asenool, anaalaawu ummu lasuuwensuuwen áyinool. Lanokoonokoo li anaale awuulowe .

6Kaanumuu loon anaale ásoolowut, kama yo yommuu foof ámiito! Bale emmuu suunenisuuneni min anaale awuulo mantee foof li ámiito, kama laate ásoolo.

7Anáyine áatut ásoolo, mata akila ammuu kambuwaku kata Ateemit li máyiineniyamu moola. Bale anaalaawu akila ammuu máyiineniyamu mata ánayinaawu.

8Li maḷegenamu, ánayinaawu áwuwenumulooti li anaalaawu, bale anaalaawu áwuwenumimuu li ánayinaawu.

9Ban ánayinaawu áwuwenuti boot li anaalaawu, bale anaalaawu áwuwenimuu boot li ánayinaawu.

10Wahawu unwu újimuu, humum hata kumalakaaku, anaalaawu laate abaj li húkowool wah wáhiise kaanaku látuttuul áyinool .

11Li buloŋabu boololaal liAmaaŋenawu, loon ánayine abajumuu jáliŋ li anaale, mo foof anaale abajumuu jáliŋ li ánayine.

12Mata loon anaale áwuwenumimuu li ánayine, mo foof ánayine abukumeyimuu li anaale, ban wahawu unwu feh li Ateemit ubilumulo.

13Jijuke bukuluul humumuul min jijuk: mantee jaajak min anaale alako to muña'a básoolowut akila li kaḷaw Ateemit?

14Bóono bata áḷahukowan búhihhiis kaanaku suunenisuuneni min ánayine abaj wal wabaake.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Bale anaale abajumuu wal wabaake, kasal. Li maḷegenamu, anaale Ateemit lasenoosen wal wabaake min ulako búhimenum bata húkowahu hoola.

16An afañumuu min alaañen áwonnoo mata hulimahu unhu, ahaas aan áloli jibajut bakaane bakee, ban sijanguwasu sata Ateemit foof sibajut bakaane bakee.

Hutiñahu hata Amaaŋenawu

(Máciya 26:26-29; Maak 14:22-25; Lík 22:15-20)

17Li wahawu wan emmuu li ilobuul, iyilaat isaluul, mata min jiwoogemuu jíwoogoliit boot kakaanoo majake, bale boot kakaanoo majakut.

18Wahawu útiyaalawu wo wommuu, nan jiwoogemuu bajebaj bugiiloo li bukuluul, loon ijamumuu, ban líyinenyinen jakee kaanaku maḷegen.

19(Wáa úji? Li maḷegenamu, éetiseeti baj bugiiloo li bukuluul, mantee bukanabuku káyinenumuu li maḷegen li kuhaasi.)

20Nan jiwoogemuu, let hutiñahu hata Amaaŋenawu jitiñemuu.

21Li maḷegenamu, jijowumuu jiwoog boot hutiñ, anoowan li bukuluul li ayaan asommen atiñ hutiñahu hoola, min lako kukee kucaalete, kaabuku li kúkali.

22Kama inti anoowan li bukuluul labaje eluuf? Wáa újiye let jiyaan jinaak jitiñul bo li jíhobul bo? Bale waa, jibebbes Ejanguwayi yata Ateemit, ban li jifañ min jisuuwen kabajutumuu? Waa jifañe min ilobuul to? Leete fíle isaluul? Maayeet! Let isaluul.

23Li maḷegenamu, wahawu unwe Amaaŋenawu aliikenommuu, ban wo foof lemmuu li iliikenuul: Amaaŋenawu Yéesu, li ehukaayi nan kubetoolumuu li kuŋen kata bukan, laŋaŋŋa' húmbuulu,

24min asal Ateemit aban, li amuncul ho ban li aan: «Laale eniilayi yúmbaam, yammuu boot li bukuluul. Jikaan loon muñe'e min jinaak jiwayiḷowom.»

25Li manolamu foof, nan kutiñumuu kuban, li aŋa' ejunkayi min aan: «Ejunkayi inye yo yommuu húfaalumahuhuwunkulahu han Ateemit ákaanummuu li húsimahu húmbaam. Jikaan loon muña'a nanoonan nan jihobe li yo, min jiwayiḷowom.»

26Li maḷegenamu, kulimaku unku kan Amaaŋenawu Yéesu alobumuu kúhihhiis kaanaku nanoonan nan jitiñe húmbuuluwahu unhu ban li jihob ejunkayi inyu, jiyiiŋene eketayi yata Amaaŋenawu, boot yok nan ammuu li abil.

27Wahawu unwu újimuu an atokoñumuu húmbuuluwahu unhu, ban li ahob li ejunkayi li makaane masalut Amaaŋenawu, fan akaanoolo kahoofoo li eniilayi li húsimahu hata Amaaŋenawu.

28Anoowan li bukuluul laate ajukeloolo okila humumool átowum atokoñ húmbuuluwahu unhu ban li ahob li ejunkayi inyu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Mata an atokoñumuu húmbuuluwahu unhu ban li ahob li ejunkayi akila bahaasut aan laalu eniilayi yata Amaaŋenawu, anawu ummu láŋaluloŋa' katek akaanoolo akila humumool nan atokoñumuu húmbuuluwahu unhu ban li ahob li ejunkayi inyu.

30Wahawu unwu újimuu bukan kameeŋe li bukuluul li kúsomut kaabuku li kúgooto, ban kameeŋe li kuket.

31Ujandaalumuu ujukeloolowaal jak alolaal humumolaal, Ateemit let atiibolaal.

32Bale Amaaŋenawu latiibewolaatiib min acolenolaal, jakum bil ujowaal li sambun li mano li bukanabuku kata adunaayi.

33Kutuyom, wahawu unwu újimuu nanoonan nan jiwooge boot hutiñ hutiñahu hata Amaaŋenawu, li jikoboo.

34An li bukuluul acaaletumuu li atiñul boola, jakum jibil jinaak jiwoog, li jíŋalul katekaku kata Ateemit jikaanoolo. Wah waawu, nan emmuu li íliiŋul, li ilobuul mata wo.

1 Kata Koolent 12

Ujíyawu wata Buyinumabu Banabaabu

1Muñe'e ulobaal mata újiyawu wata Buyinumabu Banabaabu: Kutuyom, lifañe min jihaas mata maḷegenamu mata újiyawu unwu.

2Jihaase kaanaku nan jilakowutumuu ekelecen, jibuutobuuto bata kuteemitaku kaletumuu maḷegen, kayilaatumuu kúlobul maayeet.

3Wahawu unwu újimuu, lifañe min jihaas kaanaku anoowan álobume li Buyinumabu bata Ateemit, ayilaat aan: «Katek kujow kulako li Yéesu!» Ban an foof ayilaat aan: «Yéesu ammuu Amaaŋenawu!» akila bálobumuloot mó li Buyinumabu Banabaabu.

4Baje úji wanoowan wábutoole, bale Buyinumabu banolabu busene wo.

5Ulokawu boot li Amaaŋenawu umemmeeŋ ban li úbutoo, bale Amaaŋenawu anolawu ésukayi elokemuu boot li akila.

6Ulokawu wájaahalenimuu umemmeeŋ ban li úbutoo, bale Ateemitawu anolawu akaane womuu feh li bukanabuku feh.

7Buyinumabu Banabaabu bubaje buu búlokumemuu li anoowan, li káji boot li majakaamu mata bukanabuku feh.

8Buyinumabu fan busen akee káji kata bújallo li elob, aahu Buyinumabu banolabu li busenool hulim hata kahaasemiñ.

9Akee, Buyinumabu banolabu li busenool káji kata káyinen, aahu bo banolabu li busenool káji kata kafaken bukan li úsomut.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Akee Buyinumabu li busenool kayile min anaak akaan bújaahalenum, aahu li busenool káji kata min naak Ateemit álobum li akila, akee foof li busenool káji min anaak ahaas wah wabilumulo li Buyinumabu Banabaabu li wah wabilumulo li uyinumawu wajakutumuu. Akee Buyinumabu li busenool káji kata min alob silob sahaasuti, aahu li busenool káji kata min ayili akitten bukanabuku waa silobasu unsu silobe.

11Wahawu unwu feh Buyinumabu banolabu bukaane wo. Bo busene anoowan káji kábute, loon bufañumuu.

Bukanabuku káyinenumuu li Yéesu eniil yano koom

12Li maḷegenamu, eniil hugumb hano yoom, maayeet min ekite ebajumuu ugeb wameeŋe, ban maayeet min ugebawu wata yo umeeŋumuu, bale wo feh eniil yano woom. Mo foof Kilisitaanokoomuu.

13Li manolamu, alolaal foofolaal feh lúbatiisewaalibatiise li Buyinumabu banolabu min ukaanaal eniil yano, oono asuwif mantee ulet asuwif, oono amiikeel mantee foof ulet amiikeel. Foofolaal feh Ateemit lakaanolaakaan uhobaal li Buyinumabu banolabu.

14Li maḷegenamu, eniilayi inti bugeb bano bale ebaje, ebaje ugeb wameeŋe.

15Nokoomuu loon kaataku koone: «Emmuu ínje ilet kaŋen, kama ilet ló li eniilayi», mantee fan jí kó li kúlakowaati li maḷegen bugeb bata eniilayi?

16Li bil nokoo loon ejanayi yoone: «Emmuu ínje ilet jíkil, kama ilet ló li eniilayi», mantee fan jí yó lí élakowaati li maḷegen bugeb bata eniilayi?

17Nokooleenumuu loon eniilayi foof yo feh jíkil yoom, buu yooteen ekaan min enaak ejam? Li bil nokoo loon foof yo feh ejan yoom, buu yooteen ekaan min enaak eciiŋen?

18Li maḷegenamu, Ateemit lakankaan bugeb banooban li eniilayi loon akila humumool afañumuu.

19Kaaneenumuu loon ugebawu unwu feh ukankaan bugeb bano, mantee fan lako eniil?

20Mó mújimuu baje ugeb wameeŋe, bale eniil yano.

21Jíkilaju jiyilaat joon kaŋenaku: «Jokutom li awu!» Húkowahu huyilaat hoon kootaku: «Jokutom li bukuluul!»

22Esin ugebawu wata eniilayi wakaanumuu loon úgootogooto, wo uhaŋumuu mabaj jáliŋ.

23Ugebawu wata eniilayi wan uyinoolaamuu loonaal wo ubajut jáliŋ ŋáa', wo luhaŋaalemuu majok jak. Wasuunenimuu wo luluukenaalemuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Ugebawu wata eniilayi wan an ayilimuu ajuk wo jokutolaal min uluukenaal wo loon muña'a. Bale Ateemit lakankaan eniilayi ban li akaan min bukanabuku kuhaŋ maluuken ugebawu wasuunenimuu.

25Lakankaan mo jakum bil baj bugiiloo li eniilayi, bale ugebawu unwu feh wábutoomuu, ulambenoolambenoo.

26Bugeb bano bata eniilayi bulakomuu li sílaam, ugeb waawu feh fan úlaam unaboo li bo. Li bil nokoo loon bugeb bata eniilayi bubaje kasal, ugeb waawu feh fan ubaj ésuumansuum unaboo li bugebabu umbu.

27Bukuluul foofuul feh, bukuluul jommuu eniilayi yata Kilisita, ban anoowan li bukuluul bugeb bata eniilayi inyu laam.

28Mó mújimuu, Ateemit li ajand akaan li Ejanguwayi kufootal, fúlum tó, kuliikena bukan hulimahu hoola, ban kakaanemuu wah wájaahaleniye, ban kabajumuu káji kata kafaken bukan li úsomutawu wooliil, fúlum tó, kabajumuu káji kata kalamben bukan, ban kabajumuu káji kata kaaken ejangu, ban kit kabajumuu káji kata elob silob sahaasuti.

29Inti bukanabuku feh kóomi kufootal, inti bukanabuku feh kóomi kufulofet, inti foof bukanabuku feh kóomi kuliikena bukan hulimahu hata Ateemit. Inti bukanabuku feh kubaje káji kata kakaan wah wájaahaleniye.

30Inti foof bukanabuku feh kubaje káji kata kafaken bukan li úsomut, inti bukanabuku feh kubaje káji kata elob silob sahaasuti. Inti foof bukanabuku feh kubaje káji kata kakitten silobasu unsu sahaasutimuu buu silobe.

31Mó mújimuu, jiŋes li uyinumuul feh újiyawu wahaŋumuu feh. Muñe'e, boot min íhiisuul bútinabu bahaŋumuu útin waawu feh.

1 Kata Koolent 13

Húbooli lahaŋe wahoowah feh

1Nokoomuu loon lilobelob silobasu feh sata bukanabuku li satakumalakaabuku ban ibajut húbooli, linokoonokoo li mañ mawele mantee foof li hujeleleŋ hafiiŋene.

2Li bil nokoo loon libabbaj káji kata min ilob hulim han Ateemit asenom, li ibaj káji kata kahaas mahaasutimuu ban li ihaas wahoowah feh, li ibil ibaj káyinenaku feh kammuu li kújiwom li iyili iyinnen kuyuuy, ban ibajut húbooli, ilet wahoowah.

3Li bil nokoo loon liŋaŋŋa' wahawu wan ibajumuu feh igaben bukan, ban li isen eniilayi yúmbaam min ésuli , ibajutumuu húbooli, wahawu unwu feh let újaliŋom wahoowah.

4Húbooli húmuñ, húbooli másuum. Húbooli inti batii, húbooli inti kasaloolo, húbooli inti katebenoolo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Húbooli ákaanoliit wah wasuuneniye, húbooli áŋeseliit majake moola bale, húbooli áwuñeteliit, áŋaleliit an atilene akaan li huuñool.

6Húbooli ábajoliit ésuumansuum li wah wacolut, bale maḷegen akaanewool ésuumansuum.

7Húbooli latojooletojoo wahawu feh, láyineneyinen wahawu feh, lákangumekangum li wahawu feh, lámuñemuñ wahawu feh.

8Húbooli ábaneliit. Ateemit fan abil akat élobum li bukan. Kájiyaku kata elob silob sahaasuti fan kubil kuban. Kahaasemiñ fan kubil kumoj.

9Li maḷegenamu, uhaasutaal wahawu feh, Ateemit álobumemuu li bukanabuku, álobeliitiil wahawu feh.

10Bale nan Ateemit ammuu li akaanolaal únaanumaal wahawu feh, wahawu wánaanumimuu muñe'e tíj, fan újim.

11Nan ilakomuu añiil, linaanaak ilob loon añiil, li inaak iyinoo loon añiil, li inaak ínaanum wah loon añiil. Bale nan ikaanumuu anahaan, li ikat wah wata huñiileto.

12Muñe'e wahawu wan ujukaalemuu, újukeliitaal wo jak. Nokoonokoo loon li kajuuloolum kálime ujukeli. Bale fan bil ujukaal wo jak bújooŋoo. Muñe'e, ihaasut wahawu feh, bale fan ibil ihaas wahawu jak loon Ateemit ahaasommuu.

13Muñe'e wahawu unwe úhaaji wóomi tómuu boot nanoonan: káyinenaku, kákangumaku, li húbooliyahu, ban húbooliyahu huhaŋumuu feh li wahawu unwu úhaaji.

1 Kata Koolent 14

Ujíyawu wata Buyinumabu Banabaabu woote ulamben bukanabuku feh

1Jijand jiŋes húbooli. Jiŋa' uyinumuul feh jikaan li újiyawu wata Buyinumabu Banabaabu, háŋum kájiyaku kata min Ateemit álobum li bukuluul.

2Li maḷegenamu, an alobe silob sahaasuti, alobut li bukanabuku, bale li Ateemit lalobe, mata let baj an ammuu ajam waa lalobe. Fan álobum wah wan an ahaasut li sembaasu sata Buyinumabu.

3Bale afulofet, fan alob li bukanabuku min akaaniil kank li káyinenaku kooliil, li awankuleniil, li átintimbeniil foof.

4An alobe silob sahaasuti, káyinenaku koola bale ko lalitene, bale afulofet, káyinenaku kata ejanguwayi foof yo feh lalitene.

5Lifañeene min bukuluul foofuul feh jilob silob sahaasuti, bale lihaŋe mafañ min Ateemit álobum li bukuluul. Li maḷegenamu, afulofet lahaŋe mabaj jáliŋ an alobe silob sahaasuti, mantee yo yommuu kama min akee akitten waa anawu alobumuu silob sahaasuti alobe, mantee ejanguwayi foof yo feh li elit li káyinenaku kata yo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Kutuyom, muñowu ibilumuu booluul íliiŋul li ilob li bukuluul li silob san jihaasut, jáliŋ buu léemi li ibaj li bukuluul? Let íjaliŋuul wahoowah, mantee yo yommuu ínje bakitteneluul hulim han Ateemit alobom, mantee wah wan ihaase, mantee hulim habilumulo li Ateemit, mantee foof li iliikenuul wah ukee.

7Muñowu nokoomuu li kaḷok ehombol li kawel ekontiŋ. Ehombolayi eḷokutimuu jak, mantee foof ekontiŋayi etekuti jak, buu bukanabuku koote kuyili kahaas kawelaku kata yanooyan li so?

8Li bil nokoo loon aḷoka egeg aḷokut yo jak, ayi aate afale boot ejow hutiik?

9Bukuluul foof manolamu! Jilobumuu kulim kan an ayilaat ajam, buu an aate ayili ahaas waa jilobe? Jilollob jibeten.

10Baje silob sameeŋe li etaamayi sábutoole, ban so feh baje wah wan silobe.

11Bale ijamutumuu elob yan an aŋale min alob lí ínje, anawu ummu alobumuu elobayi inyu, ajawoola laam boot lí ínje, ínje foof li éemi ajawoola boot li akila.

12Bukuluul foof mo manolamu! Emmuu jifanfañ ŋáa' újiyawu wata Buyinumabu Banabaabu, jihaŋ maŋes újiyawu wayilimuu ulamben Ejanguwayi feh min yank li káyinenaku.

13Wahawu unwu újimuu, an alobe silob sahaasuti laate aḷaw Ateemit min asenool kájiyaku kata kaheb ésukayi waa silobasu unsu silobe.

14Iḷáwummuu li silobasu unsu, buyinumabu búmbaam bumbu li maḷegen li kaḷaw, bale butuukowabu búmbaam bulet ló.

15Muñowu kama buu léemi li ikaan? Fan íḷawum li buyinumom, bale foof fan íḷawum li butuukowom. Fan ikijenum li buyinumom, bale foof fan ikijenum li butuukowom.

16Mata nokoomuu loon luŋaŋŋa' buyinumi bale min usal Ateemit, an ahine áami li huwoogahu min aano li bajanten let ahaas waa lulobe. Muñowu buu lammuu li akaan min ayili aan «Aameen» li kaḷawaku kooli kata kasalaku?

17Li maḷegenamu, maayeet min kaḷawaku kooli kata kasalaku kukite kujak majak, bale aahu kaḷawaku kooli let kulambenool min ank li káyinenaku koola.

18Lisale Ateemit min ihaŋuulumuu foofuul feh elob li silob sahaasuti.

19Bale Ejanguwayi ewoogumuu, lihaŋe mafañ min ilob kulim hutok bale kan ésukayi ejame min iliikeniil to wah ukee, ínje balobe kulim koono sínjunne kuŋen li silob sahaasuti.

20Kutuyom, jakum jinokoo li bañiil li mayinelamu mooluul. Nokoomuu loon mata kakaan majakut, jilako bañiil, bale loon mata kayinoo, jilako kunahaan.

21Li Bakiicelabu, Amaaŋenawu lansaan ló:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

«Li bukan kalobe elob yan kuhaasut, léemummuu li ilob li bukanabuku kúmbaam. Fan ilob li buko li utum wata ejawoola. Bale maayeet mo, bukanabuku kúmbaam let kujantenom .»

22Mó mújimuu, kájiyaku kata elob silob sahaasuti kulakolako búhiisenum bata batiib boot li káyinenutumuu, bale kulet búhiisenum bata batiib boot li káyinenumuu. Kájiyaku kata elob kulim kan Ateemit asene an, ko búhiisenum koom kata kásooniyen boot li káyinenumuu, bale kulet búhiisenum bata kásooniyen boot li káyinenutumuu.

23Kama nokoomuu loon ejanguwayi foof yo feh ewooge, bukanabuku feh li kulob silob sahaasuti, ban bukan kahaasut to wahoowah li bukan káyinenut li kúnokenul ló, inti fan koon bukuluul kúkowuul kúsuumut?

24Bale nokoomuu loon Ateemit lálobunlobum li bukuluul foofuul feh, ban an áyinenut mantee foof an ahaasut wahoowah li ánokenul ló, wahawu wan ajamumuu fan újiwool li ahaas kaanaku akila ahoofoola laam, ban li ukaanool alaañen ayinoo mata buloŋabu boola jak.

25To untu wahawu wayolomuu li buyinumool fan úfulul li mawuŋe. Muñe'e fan ákuntuŋ min aŋa' buulool aya teetaam min amanen Ateemit aan: «Ateemit ummu li maḷegen li bukuluul!»

Wahoowah woote uḷuul li Ejanguwayi

26Kutuyom, kama muñe'e boot min een buu? Nan jiwoogemuu, an li bukuluul abajumuu kakijen, layilo akijen ko. An li abaj wah wan áami li aliiken bukanabuku, li alob wo. An li abaj wah wan Ateemit áhiisool boot li bukanabuku, li alob wo. An foof li abaj hulim han áami li asen bukanabuku li elob yahaasuti, li alob ho. Li bil nokoo loon an ayilo átiiw hulim halobi li elob yahaasuti min bukanabuku kuhaas ho, li átiiw hó. Wahawu unwumaa feh, woote ukaani boot kalamben Ejanguwayi min yank.

27Nokoomuu loon boot min jilob silob sahaasuti, bukan kúḷuba mantee foof kúhaaji bale li kúlobul, ano li ano, ban akee li akitten ésukayi waa kulobumuu.

28Bajutumuu an ayilo akitten ésukayi wah walobi li silob sahaasuti, kama anawu alobemuu li silob sahaasuti li alu, min alob li akila humumool, li Ateemit.

29Muñe'e kufulofetaku, bukan kúḷuba mantee kúhaaji li buko koote kuŋa' hulimahu min kulob min kaabuku kutiib wahawu wan kulobumuu.

30Bajumuu an akee ábuto abah ló an Ateemit asene hulim, átinaalawu alakomuu elobayi laate alu.

31Bukuluul foofuul feh jiyilo jilob ano li ano hulim han Ateemit asenuul, bájum bukuluul foofuul feh li jiliikenum to wah, ban li jíbajum to kawankulen.

32Kufulofetaku koote kuhaŋ sembe kájiyaku kooliil unku kan Ateemit aseniilumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Li maḷegenamu, Ateemit alet Ateemit ata búguuḷoo, bale Ateemit ata kásuumaay laam. Loon kaanemuu li sijanguwasu feh sata bukanabuku kata Ateemit,

34Kanaalaabuku koote kulu li sijanguwasu. Kubajut kakaañen min kúlobul, bale koote kuluukoo min kujanten loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu.

35Kufañumuu min kuhaas wah, li kugeḷḷen kúyiniil booliil, mata colut min anaale álobul li huwoog hata ejangu.

36Waa, jonsoon fíle Hulimahu hata Ateemit booluul húfulumulo? Bale waa jonsoon booluul bale húliiŋulo?

37An li bukuluul ayinoomuu li aan akila afulofet laam, mantee foof kulimaku kan alobemuu li Buyinumabu Banabaabu kubilumulo, laate kama ahaas aan wahawu wan ikiiculuulumuu, hulim hata Amaaŋenawu.

38An ahaasut yomuu, Ateemit foof let ahaasool.

39Kutuyom, mó mújimuu wahawu wan jóotimuu jihaŋ mafañ, wo wommuu min Ateemit álobum li bukuluul, bale jakum jíhi an álobum silob sahaasuti.

40Bale wahawu feh woote ukaani li majake li maḷuule.

1 Kata Koolent 15

Kayitowulaku kata Kilisita li eketayi

1Kutuyom, lifañe min iwayiḷenuul Hulimahu Hásuumaahu han iwaalewuulumuu. Jiyayyab ho ban foof li jítuk ho lit.

2Li ho foof Ateemit áfakenumuulumuu, nokoomuu loon jijoojok ho loon liwaalewuul homuu. Letumuu mo, káyinenaku kooluul kubajut jáliŋ.

3Li maḷegenamu, bukuluul lijandumuu iliiken wahawu wan ínje humumom iyabumuu, wammuu: Kilisita lakeeket mata uhoofoolawu woololaal úji, loon Bakiicelabu bulobumuu.

4Lahokihok jow baj kunak kúhaaji, Ateemit li ayitenumulool li eketayi, loon foof Bakiicelabu bulobumuu.

5Nan ayitowumulomuu li eketayi, li áfu' Fiyeel, ban li áfu' foof kufootalaku.

6Fúlum tó, li áfu' kúgoomaku koola kahaŋe síteemeel hutok, li mano. Kukee li buko kukete, bale kameeŋe li buko kumbuku li buloŋ.

7Nan fúlum tómuu, li áfu' Saak ban kit kufootalakufeh.

8Nan áfulumuu kaabuku feh aban, li ábanum lí ínje, ínje janokoomuu loon añiil abuki tówum taŋool éliiŋ.

9Li maḷegenamu, ínje ihaŋumuu matiti li kufootalaku feh. Itookut maayeet ñano min ihooñi afootal, mata lílaamenlaamen Ejanguwayi yata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Bale kájiyaku kata Ateemit kújimuu li eeno loon emmee. Ban min áyiyenommuu li kájiyaku koola, inti kakaaḷo. Mata liloolok ihaŋ kufootal kaabuku feh. Bale inti ínje iloke, li maḷegenamu, kájiyaku kan Ateemit asenommuu kulambenom ikaan bulokabu umbu.

11Mo emmuu, lako ínje, li lako buko, Hulimahu unhe Hásuumaahu áloli jiwaale'emuu, ho unhe foof bukuluul jíyinenumuu li ho.

Kayitowulaku koololaal li eketayi

12Kaanumuu loon áloli jiwaale'ewaale kaanaku Kilisitalayitowuuyitowul li eketayi, kama wáa wómmuu lí úji kukee li bukuluul li koon kaketumuu let kubil kuyitowumul li eketayi?

13Nokoomuu loon maḷegen kaketumuu let kubil kuyitowumul li eketayi, kama Kilisita humumool ayitowumuloot li eketayi.

14Ban kaanumuu loon Kilisita ayitowumuloot li eketayi, kama kawaaleyaku kóololi kubajut jáliŋ, káyinenaku kooluul foof kubajut jáliŋ.

15Nokoomuu loon mo, kama áloli foof jímalemal jiḷoof Ateemit, mata jonsoon layitenuuyitenul Kilisita li eketayi, ban kama ayitenumulootool li eketayi, nokoo loon maḷegen kaketumuu let kuyitowumul li eketayi.

16Li maḷegenamu, nokoomuu loon kaketumuu let kuyitowumul li eketayi, kama Kilisita foof ayitowumuloot li eketayi.

17Ban kaanumuu loon Kilisita ayitowumuloot li eketayi, káyinenaku kooluul kubajut jáliŋ. Jiloŋe kama li uhoofoolawu wooluul.

18Yo yommuu foof kama káyinenumuu li Kilisita ban li kuket, kújinjim bándoo.

19Nokoomuu loon kákangumaku koololaal li Kilisita li buloŋabu umbe bale kubaje jáliŋ, kama alolaal uhaŋaalumuu máyiyeni li bukanabuku feh.

20Bale li maḷegenamu, Kilisita layitowuuyitowul li eketayi. Li kaketumuu feh, okila ammuu átinaa li kayitowul li eketayi, min íhiis kaanaku kaabuku foof kaketumuu fan kuyitowumul li eketayi.

21Mata emmuu eketayi li an ano ebilummuu, mo foof kayitowulaku li eketayi kubilummuu li an ano.

22Loon Adam ájimuu bukanabuku li kunaak kuket, mo foof Kilisita ájimuu bukanabuku li kóomi li kuyitowumul li eketayi.

23Bale anoowan labaje tan ayitomuu li kacaaḷaku: Kilisita ammuu átinaa li kayitowulaku li eketayi, ban bukanabuku kata Kilisita fan kuyitowumul li eketayi nan ammuu li álaañul.

24Fúlum tómuu, wahawu feh li ukit uban, nan Kilisita ammuu li aniilen uyinumawu feh wajakutumuu, li huhaane hanoohan, li sembe sanoosan aban, li alaañen Jáyiiyaju asen Ateemit Atuubaawu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Li maḷegenamu, Kilisita laate alako áyii boot yok nan Ateemit ammuu li aheek kulatoolawool feh, ban li aŋaliil asenool ákakul.

26Alatoolaawu ásolaawu an ammuu li aniilen, okila ammuu eketayi.

27Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Ateemit lakaanookaan wahawu feh ákakul.» Bale min Bakiicelabu boonumuu «wahoowah feh», lakowut boot li Ateemit ló, mata okila akaanumuu Kilisita wahoowah feh ákakul.

28Muñe'e nan wahawu feh wommuu li ukaani li kuŋen kata Kilisita, okila humumool ammuu Añiilawu fan alako li kuŋen kata Ateemit aŋalumuu wahawu feh akaan li kuŋenool, mantee Ateemit li alako wahoowah li anoowan feh.

29Fan jiyinoo bukanabuku kábatiiseyeyimuu boot li kaketumuu: wáa újiye li kukaan mo? Nokoomuu loon maḷegen kaketumuu let kuyitowumul li eketayi, wáa lí úji li kunaak kúbatiiseyi boot li kaketumuu?

30Ban alolaal humumolaal, wáa újimuu waatuwoowaatu buloŋolaal li boono li mákoyileniye?

31Kutuyom, hunakoohunak lilakowelako li iket. Wahawu wan ilobumuu ulakolako maḷegen loon foof súumonsuum li bukuluul mata bulokabu ban Amaaŋenawuoololaal Yéesu Kilisita ammuu li kakaanaku.

32Nokoomuu loon bútajabu ban itajumuu li sínukuleŋasu sata li bujal li ésukayi yata Efées, li kayinoo kata áḷahukowan bale lítajum bo, jáliŋ buu léemi li ibaj to? Kaanumuu loon maḷegen kaketumuu let kuyitowumul li eketayi, kama loon húlobuwahu hulobumuu: «Utiñaal ban li uhobaal, mata kajom fan uketaal .»

33Jakum jibuntoolo: «Kanaboo li bukan kajakut, lakajenekajen an ajake.»

34Jílaañul jikaan uyinumuul jak, ban li jikat kahoofoo. Li maḷegenamu, kukee li bukuluul kuhaasut Ateemit. Lilobuulob mo boot li ñisuu ñooluul.

Eniilayi yata kayitowumulomuu li eketayi

35Bale akee fan ageḷḷen aan: «Buu kaketumuu kóomi li kuyitowumul li eketayi eeno? Siniil buu kóomi li kubaj?»

36Min úbaamo muñowu! Kama an aḷukumuu ekool teetaam, inti fan eket tówum eḷiilul?

37Wahawu wan ommuu li uḷuk, let anuunukenawu ammuu li aḷiil, bale ekool humum yo, lako yata edenfeteŋ mantee foof yata wah ukee.

38Ateemit fan asen ekoolayi inyu eniil yan ammuu li afañ, li asen ekool yanooyan eniilayi yata yo.

39Wahawu waloŋumuu feh ubajut eniilayi yanolayi: bukanabuku kubaje eniilayi yooliil, bánuukuleŋabu bubaje yata bo, basuuwabu bubaje eniilayi yata bo, siwolasu li sibaj yata bo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Wahawu wammuu li emitayi ubaje bóonowabu bata wo, wammuu li etaamayi foof li ubaj wata bo. Wahawu wammuu li emitayi bóonowabu bata wo li majakamu mata wó múbute li mata wammuu li etaamayi.

41Banakabu bubaje kaleñaku kata bo, huḷeeñahu li hubaj kata ho, bawuutabu foof li bubaj kata bo. Ban maayeet bawuutabu kaleñaku kata bo kúbutoolebutoo.

42Muñowu emmuu li bil nokoo nan kaketumuu kommuu li kuyitowumul li eketayi. Eniilayi ehokimuu li etaam, ekankaan eniil yakajene. Nan yommuu li eyitowumul li eketayi, li ekaan eniil yayilaat ekajen.

43Eniilayi yahokimuu li etaam égootogooto, ebajut sembe. Eniilayi yayitowumulomuu li eketayi éyiineniyiineni ban li ebaj sembe.

44Eniilayi yahokimuu li etaam ekankaan eniil yata adunaayi, yayitowumulomuu li eketayi ekankaan eniil yan Buyinumabu Banabaabu busene buloŋ.

45Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Anawu átinaalawu ammuu Adam, labiibil akaan búwuwenum baloŋe », bale Adam ásolaawu okila ammuu Buyinumabu basenemuu buloŋabu.

46Let ammuu Buyinumabu ammuu átinaalawu, bale ammuu áḷahukowan, ban kit ammuu Buyinumabu.

47Anawu átinaalawu li ekafayi yata etaamayi Ateemit ajuuḷumool, áḷubutawu akila li emitayi labilumulo.

48Bukanabuku kabilummuu li etaamayi, kunokoonokoo li anawu an Ateemit ajuuḷummuu li ekafayi yata etaamayi. Bukanabuku kammuu li kujow li emitayi kunokoonokoo li anawu abilummuu li emitayi.

49Ban min uŋalaamuu kambuwaku kata anawu ajuuḷumimuu li ekafayi yata etaamayi, mo foof lomaamuu ubil uŋalaal kambuwaku kata anawu abilummuu li emitayi.

50Kutuyom, wahawu unwe lifañumuu min ilob: eniilayi inye yata áḷahukowan eyilaat enoken li Jáyiiyaju jata Ateemit, loon foof wah wakajene uyilaatumuu ulako li wah wákajeneliit.

51Boot min ilobuul wah wahaasuti: let ololaal foofolaal feh óomi li uketaal, bale alolaal foofolaal feh siniilasu soololaal fan síbutoo.

52Wahawu unwu fan ubaj yaan li ñano, hi' loon an amoye, nan kasiinaku kúsolaaku kommuu li kuḷoki. Li maḷegenamu, nan kasiinaku kúsolaaku kommuu li kuḷoki, bukanabuku kaketumuu fan kuyitowumul li eketayi min kulako bukan kayilaat kuket. Alolaal jaamaalumuu li buloŋ, siniilasu soololaal fan siyaan síbutoo.

53Li maḷegenamu, wahawu wakajenemuu woote ulako wah wákajeneliit, wahawu waketemuu li ulako wah wáketeliit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

54Nan wahawu wakajenemuu wommuu ulako wah wákajeneliit, min wahawu waketemuu ulako wah wáketeliit, no hulimahu unhe han Bakiicelabu bulobumuu hommuu li hubaj:

«Ateemit laheeheek eketayi, laniilenniilen yo bándoo.

55Aa eketaye, kama kaheekaku kooli kit kunkay? Kama katahaku kooli kunkay?»

56Katahaku kata eketayi ko kommuu kahoofoolaku, ban kahoofoolaku eluwaayi esen ko sembe.

57Bale usalaal Ateemit, ásenumolaamuu kaheekaku li Amaaŋenawu!

58Kutuyom kan iboolaat, mó mújimuu jítuk lit ban jakum jíwanwangoo. Jihanken nanoonan min jiŋa' uyinumuul feh jikaan li bulokabu bata Amaaŋenawu, mata jihaase joon bulokabu bayoonenimuu ban jommuu li kakaanaku boot li Amaaŋenawu, inti kakaa̰lo.

1 Kata Koolent 16

Sídalam saseni boot kalamben káyinenumuu li ésukayi yata Yeelusalem

1Muñe'e mata sídalamasu sasenimuu boot li bukanabuku káyinenumuu li Yéesu kammuu li ésukayi yata Yeelusalem, bukuluul foof jinab li kulimaku kan isenumuu bukanabuku kata sijanguwasu sammuu li etaamayi yata Galasi.

2Dímaasoodimaas, anoowan li bukuluul laate áfulen sídalam naboo li wahawu wan abajumuu, ahahen jata so boola. Jikaan mo jakum bil íliiŋul, li jikit jijow kayinoo káfulen sídalam jisen.

3Nan emmuu li íliiŋul, fan iboñ li sileetal ló bukanabuku kan bukuluul humumuul jommuu li jia̰lus, kújowetum wahawu wan jommuu li jisen boot Yeelusalem.

4Nokoomuu loon tottook mín ínje humumom foof ijow, fan jinaboo jijow.

Wahawu wan Fool afañumuu kakaan

5Boot min íjowum Maseduwaan min íhaaŋul boot booluul, (mata leete íjowum li etaamayi inyu).

6Nakee fan ilako booluul kunak kafamut, mantee foof li ikaan bo taŋayi feh yata kutontaku, bájum li jilambenom min iyili ijow banooban ban emmuu li ifañ min ijow.

7Mata ñaañe, ifañut min ijukuul bale ínje li ejow. Lifañe min ilako booluul jakee, kaanumuu loon Amaaŋenawu lafanfañ.

8Bale boot min ilako li ésukayi yata Efées boot yok li hunakahu hata kagaanaku kata Fantokot,

9mata libabbaj tó bútin bata kakaan bulok báamak, maayeet min kulatoolaaku kumeeŋumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Tímote abilumuu, li jikaan wahoowah jakum abaj kákoli kanookan booluul. Ummu li bulok boot li Amaaŋenawu loon ínje.

11Jakum an li bukuluul abesool. Bale jilambenool min ajow kañaahoolaku koola li kásuumaay, mantee li aban li álaañul atookulom, mata ínje li kutuyolaal jumbuku li kakobool.

12Atuyolaal Afolos, liwankulenewoowankulen ñameeŋe mata min abil booluul li kutuyolaal kaabuku, bale afañut min afan abil muñe'e. Nan ammuu ayili abil, fan abil.

Kasaab kúbanum li kasaafoo

13Jijuke to, jítuk lit li káyinenaku kooluul. Jíyanki, jibaj sembe.

14Jikaan wahoowah li húbooli ló.

15Manooman jihaase Sitefaan boot li butoŋool ló. Jihaase foof kaanaku li etaamayi yata Akaay, buko kujandumuu kúyinen li Yéesu Kilisita, ban li kunaak kulok boot li bukanabuku káyinenumuu li Yéesu Kilisita. Kutuyom, ínje ummu li kaḷawuul,

16min jikat bukan loon umbuku, li bukanabuku feh kammuu li bulok súf li buko, min kumatuul.

17Súumonsuum ŋáa' li ebilayi yata Sitefaan, Folitiin li Akayikis. Nan ijukiilumee, bukuluul foof lijuke jalet tomuu.

18Kútintimbenontintimben min buyinumom bubah, loon kútintimbenuulumuu foof. Joote jiluuken bukan loon umbuku.

19Sijanguwasu sammuu li etaamayi yata Aasi sisaafuluul. Akilaas buko li Filisila li Ejanguwayi yawoogemuu booliil, kusaafuluul ŋáa' li kajaw kata Amaaŋenawu.

20Kutuyolaal feh kammee baabe kusaafuluul. Jisaafoo kasaafoo kata batuyaay.

21Injé Fool lisaafuluul. Li kaŋenom lítuke min ikiiculuul kulimaku unke.

22An afañutumuu Amaaŋenawu, anawu ummu katek kujow kulako li akila. Maalanata — Ubil, Amaaŋen óololi!

23Kájiyaku kata Amaaŋenawu Yéesu kujow kulako li bukuluul.

24Líbooliwuubooli bukuluul foofuul feh li kajaw kata Yéesu Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Kata Koolent

2 Kata Koolent 1

Kasaafoo

1Injé Fool ammuu afootal ata Yéesu Kilisita li húnongum hata Ateemit, ínje li atuyolaal Tímote jikiiculo eleetalayi inye boot li ejanguwayi yata Ateemit yammuu li ésukayi yata Koolent. Jikikkiic yo foof boot li bukanabuku feh kata Ateemit kammuu li etaamayi feh yata Akaay.

2Ateemit Atuubawolaal li Amaaŋenawu Yéesu Kilisita kujow kusenuul káji li kásuumaay.

Fool li asal Ateemit

3Kasal kujow kulako li Ateemit ammuu Atuubaawu ataAmaaŋenawu, Atuubaawu áyiyenemuu bukan. Okila ammuu Ateemit átintimbenemuu bukan li wahoowah feh.

4Látintimbenewolaatintimben li sílaamasu soololaal feh, bájum li uyiliyaal újowumaal li kátintimbenaku kan alolaal humumolaal ubajaalumuu li akila, min útintimbenaal bukanabuku kammuu li sílaam sanoosan.

5Mata li maḷegenamu, loon Kilisita álaamumuu sílaam sáamak boot li alolaal, mo foof lúbajumaalumuu li Kilisita kátintimben káamak.

6Alóli jilakomuu li sílaam, jilakolako li so boot mata kátintimben li kafak kooluul. Li bil nokoo loon áloli jibaje kátintimben, jibabbaj ko mantee bukuluul foof li jibaj kátintimbenaku kammuu li kújiwuul li jiyili jímuñ sílaamasu sanolasu san áloli foof jommuu li so.

7Mó mújimuu kákangumaku kan áloli jibajumuu li bukuluul kubabbaj sembe ŋáa', mata jihaase kaanaku loon bukuluul jibajumuu sílaamasu sanolasu li sóololi, mo jibajumuu foof kátintimbenaku kanolaku li kan áloli jibajumuu.

8Kútuyoli, jifañe min jikaanuul min jihaas mata sílaamasu san áloli jibajumuu li etaamayi yata Aasi. Sílaamasu unsu silulluuk sijow síhaŋoli sembe, gay li jíyeko min joon let jiloŋ.

9Alóli jibiibil jíyinen kaanaku li maḷegenamu hóololi hubane, boot min jiket. Mó lí múji, jilaañut jibaj káwoolu kanookan li áloli húmumoli, min jíkangum li Ateemit bale ayitenemuu kaketumuu.

10Ateemit okila áfakenolimuu li eket loon inyu, ban fan alaañen áfakenoli. Jibabbaj kákangum li akila kaanaku fan alaañen áfakenoli.

11Bukuluul humumuul foof jumbuku min jilambenemuu li áloli li uḷawawu wooluul. Mó mújimuu Ateemit fan ákaanoli majake, humum hata uḷawawu wata bukan kameeŋe. Wahawu unwu újimuu foof bukan kameeŋe fan kusal Ateemit boot li áloli.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Fool li agalen kañaahoolaku koola

12Wahawu wájimuu áloli li jisaloolo, wo wommuu mata búyinumoli
búkaanolikaan jihaas kaanaku buloŋabu bóololi li adunaayi inye, háŋum hákiluul,
bulakolako buloŋ banabe ban bata maḷegen, babilumulo li Ateemit. Buloŋabu
umbu bubilumuloot li bújallo bata áḷahukowan, bale li kájiyaku kata Ateemit
bubilumulo.

13Li maḷegenamu, bajut li sileetalasu san jikiiculuumuu wah ukee wábuto li wan
jíjangaye lómuu li wan jínaanummuu. Ban lenseen jínaanunnaanum wo jak,

14maayeet min kite eenimuu muñe'e bugeb bale jínaanumoli joon: li hunakahu
hata ebilayi yata Amaaŋenawuoololaal Yéesu, bukuluul fan súumuul li áloli, loon
áloli foof emmuu súumoli li bukuluul.

15Li káwooluwaku unku kan ibajumuu, lifañeenumuu min ijand ibil boot booluul
mantee li jiyili jibaj wah wajake úḷubut.

16Ifúlummuu booluul, fan ihaaŋ boot li etaamayi yata Maseduwaan, ban li
ílaañumum bó boot booluul, mantee li jilambenom li wahawu wan jokommuu li
wo boot li kañaahoolaku kan ijowemuu boot li etaamayi yata Súde.

17Min ifañumuu min ikaan loon muña'a, waa, iyinoolut fíle col? Mantee foof waa,
ifañumuu kakaan wah, li lako lífañunfañum wo humum hata bóono bata
áḷahukowan, min lako kama «éehe’» li «a’aa’» sóomi lí ínje li mano.

18Ateemit lahaase aan kulimaku kan jilobuulumuu bajut ló «éehe’» li «a’aa’» li
mano.

19Li maḷegenamu, Yéesu Kilisita ammuu Añiilawu ata Ateemit, an Silaas lí ínje
humumom jiwaalemuu booluul, alet «éehe’» li «a’aa’». Li okila «éehe’» bale ebaje.

20Li maḷegenamu, Yéesu Kilisita akila ammuu «éehe’» yata wahawu feh wan
Ateemit alobumuu kasen. Mó mújimuu foof li Yéesu Kilisita lóonumaalemuu
Ateemit «Aameen» boot li máyiineniyamu moola.

21Ateemit humumool akila álitenolimuu boot li bukuluul ló, li hujokoolahu
hoololaal li Kilisita. Ateemit aḷusolaamuu boot li akila humumool,

22ban li akaan húlangumaasowahu hoola li alolaal, ban li aŋa’ foof Buyinumabu
Banabaabu akaan li uyinumawu woolololaal, min híis kaanaku maḷegen fan ubajaal
wahawu wan ahahenumuu boot li alolaal.

23Ateemit lahaase aan ímalut. Imálumuu, kama li amukom. Min ibilutumuu boot
Koolent, ifañut min ikaanul búteb.

24Alóli jilet li huŋes min jituuŋuul min jíyinen li wahawu wan áloli jifañumuu min
bukuluul jíyinen li wo, mata káyinenaku kooluul kuliilit, bale jifañe min jílokum
dín dáno li bukuluul boot li ésuumahukow yooluul.

2 Kata Koolent 2

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Li maḷegenamu, lijoojok li buyinumom kaanaku let ílaañul boot booluul jakum bil ilaañen ikaanuul buyina.

2Nokoomuu loon li maḷegen ínje líjiwuuji li jibaj buyina, ayimaa aate kama ayili akaanom ibaj ésuumansuum, ábuti li bukuluul jan ikaanumuu buyina?

3Wahawu wájimuu li ikiiculuul eleetalayi, wo wommuu jakum bil íliiŋul booluul kukee li bukuluul li kukaanom buyina, ban buko kooteenumuu kújiwom li ibaj ésuumansuum. Ban líyinene kaanaku ésuumansuumayi yúmbaam, yooluul foof bukuluul feh.

4Li maḷegenamu, li muhuu ló likiiculuumuu mata ínje ummu li sílaam sáamak ban buyina báamak bookom. Let mantee min ikiiculuumuu boot kakaanuul buyina, bale boot min íhiisuul buu líbooliwuulumuu ŋáa'.

Kabonket an atilene

5Bajumuu an ájiye buyina li bubaj, inti ínje lakaan bo. Bukuluul foofuul feh lakaan bo, bale boot min een kukee li bukuluul bale lakaane buyina, jakum bil iwuuhen.

6Kawatatenaku kan bukan kameeŋe li bukuluul kuwatatenumuu anawu ummu kufite boot li akila.

7Mó mújimuu muñe'e joote kama jibonket anawu ummu ban li jiwankulenool, jakum bil abaj buyina bahaŋool sembe yok áyeko.

8Wahawu unwu újimuu ínje ummu li kaḷawuul min jíhiisool kaanaku jíbooliwoobooli.

9Li maḷegenamu, wahawu unwe újimuu li ikiiculuul: lifanfañ min iyoobuul min ijuk mantee fan jikaan wahawu feh wan ilobuulumuu.

10Anoowan an jibonkete wah wan akaane, ínje foof libonketool. Injé ibonketumuu, nokoomuu loon libabbaj wah wan eete ibonket, fan ibonket humum hooluul, hákil Kilisita,

11jakum bilSayitaane ájowum tó abuntolaal, mata luhaasaale waa wommuu li buyinumool.

Fool li ajow boot li ésukayi yata Tulowaas

12Nan íliiŋumuu li ésukayi yata Tulowaas boot kawaale Hulimahu Hásuumaahu hata Kilisita, li ijuk kaanaku Amaaŋenawu lábabuubabul bútin boot lí ínje,

13bale buyinumom bubahut mata ijukut atuyom Tit. Muñe'e li ikat to kata Tulowaas min ijow boot li etaamayi yataMaseduwaan.

Yéesu Kilisita asenemuu kaheek

14Ateemit ajow asali, okila aŋalewolaamuu nanoonan unabaal li húmimahu hata kaheekaku kata Kilisita. Ban li ájowum li alolaal min akaan bukanabuku kuhaas Kilisita tanootan, loon eheeñ yan kaciiŋaku kata yo kuyiisi kuban tanootan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Li Ateemit, alolaal oomaamuu li maḷegenamu kaciiŋaku kásuumaaku kata Kilisita, hákil bukanabuku kammuu li kafak li kammuu li kájim.

16Li bukanabuku kammuu li kájim, lakolako kaciiŋ kata eket boot kakaan eket. Li bukanabuku kammuu li kafak, lakolako kaciiŋ kata buloŋ boot kasen buloŋ. Ban kama ayimaa ayilimuu akaan bulokabu umbu?

17Li maḷegenamu, alolaal unokoolutaal li bukan kameeŋe kaŋalemuu Hulimahu hata Ateemit min kúbajum tó sídalam. Li maḷegenolaal lulobaalemuu, loon kuloka kata Ateemit, hákilool ban li hujokoolahu hoololaal li Kilisita.

2 Kata Koolent 3

Húfaalum huwunkul

1Waa, boot fíle min ulaañenaal útoŋaal kasaloolo alolaal humumolaal? Bukan kukee jokiijok min kúhiisuul sileetal salobe mooliil, mantee foof li kúyabum so li bukuluul. Waa, áloli foof jókolijok li sileetal loon unsu?

2Eleetalayi yóololi yo yommuu bukuluul humumuul. Ekiicikiic li uyinumawu wóololi, ban bukanabuku feh kuhaas yo, kujangajanga yo.

3Hihhiit kaanaku bukuluul eleetal joom yan Kilisita akiice aban, li ásenoli yo jiboñ. Let li elankal ekiicumi, bale li Buyinumabu bata Ateemit aloŋumuu ekiicumi. Ekiicuti li kúlankiin kayiji, bale ekiicikiic li uyinum wata bukan.

4Káwooluwaku unku áloli jibajumuu hákil Ateemit, humum hata Kilisita.

5Alóli bajut wah wan jiyilo joon áloli húmumoli jikaan wo li sémbewoli, bale Ateemit ákaanoli min jiyili jikaan wahawu wan jikaanemuu.

6Okila ákaanolimuu min jiyili jilako kuloka katahúfaalumahu huwunkulahu. Húfaalumahu unhu hubilumut li eluwaayi yakiicimuu, bale li Buyinumabu Banabaabu hubilumulo. Li maḷegenamu, eluwaayi yakiicimuu emukemuk, bale Buyinumabu Banabaabu busenesen buloŋ.

7Eluwaayi ekiicikiic li kúlankiin kayiji. Móyiis li alako aloka ata eluwaayi inyu yamukemuu. Bale maayeet mo, bulokabu umbu bata Móyiis li busenool máyiineni máamak, gay bañiilabu bata Isilayeelkuyilaat kujukelool li buul, humum hata kaleñaku kata buulabu boola, maayeet min kite eenimuu máyiineniyamu ummu let mufiyo.

8Fan bulokabu bata eluwaayi bufane búyiineni, naane bata Buyinumabu inti fan buhaŋ máyiineni ŋáa'?

9Nokoomuu loon li maḷegenamu bulokabu bata eluwaayi bafanemuu búji bukanabuku li kulo li batiibabu bata Ateemit, búyiineniyiineni ŋáa', kama háŋum bulokabu bata Buyinumabu bájiyewolaamuu li ulakowaal bukan kacole?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Li maḷegenamu, ukittenoolaamuu máyiineniyamu mata húfaalumahu hata no li mata hata muñe'e mahaŋumuu maluuk ŋáa', luyilo oonaal mata húfaalumahu hata no mulaañut moono máyiineni;

11mata fan wah wáami li ufiyo jatit ufane úyiineni, kama háŋum wah wáami li ulako to boot nanoonan!

12Kákangumaku unku kan jibajumuu kújiwoliji li jilob li bukanabuku li káwoolu káamak ló.

13Alóli jíkaanoliit loon Móyiis, anaake aŋalumuu kásoo min áhimen buulabu boola, jakum bil kata Isilayeel kujuk kaleñaku kata buulabu boola ko li káyaakulo.

14Bale kata Isilayeel uyinumawu wooliil úmibomibo. Boot yok síyaat kujangamuu Hulimahu hata Húfaalumahu Huhaanahu, let kuyili kúnaanum ho, mata hufalal háhiliilumuu kujukum huloŋ to. Húfulenuti, mata hujokoo li Kilisita bale huyilo húfulen hó.

15Maayeet síyaat, nanoonan nan kujangaye síliibalasu sata Móyiis, hufalal li húmib uyinumawu wooliil.

16Nanoonan nan an átiiwoye ayab Amaaŋenawu, hufalal li húfu'.

17Amaaŋenawu, okila ammuu Buyinumabu Banabaabu, ban tan Buyinumabu bata Amaaŋenawu boom, fan baj to foof kábaaloo.

18Alolaal foofolaal feh jan wuulawu woololaal úmibutimuu, máyiineniyamu mata Amaaŋenawu muyilo mujuki li alolaal loon li kajuuloolum. Amaaŋenawu ammuu Buyinumabu, li akaanolaal úbutiyaal, min unokoolaal li akila li máyiineni ló, mahaŋe naak nanoonan maluuk.

2 Kata Koolent 4

Sembaasu sammuu li alolaal, li Ateemit sibilumulo

1Ateemit li másuumamu moola lásenumolimuu bulokabu umbu. Wahawu unwu újimuu áloli let jíyeko.

2Alóli jihoohoy wahoowah wasuuneniye wakaaneyimuu li huyolo. Jíkaaneliit wah li jabunt, ban jítiiguleliit hulimahu hata Ateemit; bale jilobelob bukanabuku maḷegenamu set, bájum bukanabuku feh li kuyili kúyinen li maḷegen kaanaku áloli bukan joom kan an ayilo áwoolu hákil Ateemit.

3Ban nokoomuu loon babbaj wah wayolowe li Hulimahu Hásuumaahu han áloli jiwaale'emuu, uyoloyolo boot li bukanabuku bale kammuu li kájim.

4Bukanabuku umbuku kammuu li kájimaku kúyinenut, mata ateemitawu ata adunaayi inye, ammuu Sayitaane, lámimmib uyinumawu wooliil jakum bil kujuk kaleñaku kata Hulimahu Hásuumaahu hata máyiineniyamu mata Kilisita, ammuu kambuwaku kata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Li maḷegenamu, li kawaaleyaku kan áloli jiwaale'emuu, let kúkowoli jiyiiŋene, bale Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawujiyiiŋene. Alóli kuloka kooluul joom, humum hata Yéesu.

6Li maḷegenamu, Ateemit aanumuu: «Mawuŋaamu mujow muwuŋen li élimayi!», okila humumool ahiitenumuu uyinumawu wóololi, min ákaanoli jihaas kaleñaku kata máyiineniyamu moola li buulabu bata Kilisita.

7Bale áloli jaakumuu hubajahu unhu, jinokoonokoo li siteefaay, min híis kaanaku sembaasu unsu saluukumuu sijow siwuuh sibilumut li áloli, bale li Ateemit.

8Bukanabuku kumbuku min kúlaamenewolimuu manooman, bale let kúgootenoli. Fan kúkaanoli jiliiwo, bale let jíyeko.

9Fan kúlaatenoli, bale Ateemit let ábetenoli. Fan kúbetoli li etaam, bale let kúhabeloli.

10Alóli jumbuku nanoonan min jitebemuu li síniiloli tanootan sílaamasu sata eketayi yata Yéesu, bájum buloŋabu boola foof li bujuki li siniilasu sóololi.

11Li maḷegenamu, li búloŋoli feh, áloli jumbuku min jijukemuu nanoonan eketayi humum hata Yéesu, bájum buloŋabu bata Yéesu li bujuki foof li siniilasu sóololi sammuu li sibil siket.

12Muñowu eketayi yommuu li bulok li áloli, buloŋabu bo li bóomi li bulok li bukuluul.

13Li Hulimahu hata Ateemit hakiicimuu lollob ló kaanaku: «Líyinenyinen, mó lí múji li ílobul.» Li manolamu, áloli foof jíyinenyinen li Ateemit, mó lí múji li jílobul,

14mata áloli jihaase joon Ateemit layitenuuyitenul Amaaŋenawu Yéesu li eketayi, ban fan áyitenumuloli foof li eketayi li Yéesu ló, min ákaanoli jilako tin tano li akila li bukuluul ló.

15Li maḷegenamu, wahawu unwu feh wan áloli jímuñemuu lí wó, jímummuñ wó mata bukuluul jíji, mantee kájiyaku kata Ateemit li kunaak kugo bukan kahaŋe mameeŋ, min kasalaku kan ésukayi esalemuu Ateemit kújowum to kuhaŋ maluuk, boot li máyiineniyamu moola.

Jakum úyekowaal

16Wahawu unwu újimuu jakum úyekowaal. Ban maayeet min eniilayi yoololaal yommuu li kakajen, bale kata láalawolaal ummu min wunkulowemuu hunakoohunak.

17Li maḷegenamu, sílaamasu soololaal sata muñe'e siyiiliyiili ban sifiyowut, bale so sommuu li síjiwolaal li ubil ubajaal máyiineni maluuke maluuk jow hah. Máyiineniyamu ummu mata boot nanoonan, ban muhaŋe ŋáa' sílaamasu unsu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Mata alolaal uŋalutaal sítiijolaal feh ukaanaal li wahawu wajukeyimuu, bale li wájukeliitimuu lukaanaal so. Li maḷegenamu, wahawu wajukeyimuu úfiyoweliit, bale wájukeliitimuu woonosoono to boot nanoonan.

2 Kata Koolent 5

1Luhaasaale li maḷegenamu oonaal eniilayi yoololaal yata baabe li etaam yanokoomuu loon eluuf dán ukinaale, ebilumuu ekajen, fan ubajaal li emitayi eluuf yata boot nanoonan yan Ateemit ateefe, inti yan kuŋen kata bukan kuteefe.

2Ban muñe'e min oomaalumuu li eniilayi yoololaal yata baabe li etaam, alolaal ummuwaal li buyina báamak mata lúsiibowaasiibo ŋáa' min Ateemit akaanolaal eniilayi yoololaal yata li emitayi.

3Ban jakum ban li lako Ateemit lakaanolaakaan eniilayi inyu aban, li ulakowaal loon bukan kakokowut.

4Muñe'e nan oomaalumee li eniilayi inye yata baabe li etaam, alolaal ummuwaal min ubajaalemuu buyina báamak ban li úlaamaal ŋáa'. Let mantee lufañaafañ min úfulenaal eniilayi yammuu li ebil eket, bale lufañaale min ukaanowaal eniilayi yaatutumuu ebil eket, mantee buloŋabu li buniilen eniilayi yammuu li ebil eket.

5Ateemit akila humumool akaanumuu min wahawu unwu uyili ubajolaal, ban li asenolaal Buyinumabu boola Banabaabu min úkangumaal kaanaku fan ubajaal hubetahu hútinaalahu hata wahawu wajakaawu wan akat tomuu boot li alolaal.

6Mó mújimuu, lootaale kama ubajaal nanoonan kákangum, min uhaasaal oonaal nan oomaalumee li eniilayi inye, buloŋ loomaal li bo lóyi Amaaŋenawu,

7mata li káyinenaku lúloŋumaale, bale inti li wahawu wan ujukaalemuu.

8Lubajaale kama kawankulen káamak, ban luhaŋeenaale mafañ min úfulaal li eniilayi inye, min ujowaal bóot boot bata Amaaŋenawu.

9Wahawu unwu újimuu foof, oonowaal li eniilayi inye mantee foof li úfulaal li yo, wahawu wan ufañaalumuu bale, wo wommuu min ukaanaalool súum.

10Li maḷegenamu, wahawu wan ukaanaalumuu alolaal foofolaal feh, fan ubil uhaasi hákil tilibinaalayi yata Kilisita, min anoowan ayab bacaamabu bata wahawu wan akaanumuu nan alakomuu buloŋ li eniilayi inye, lako majake mantee foof majakut.

Kakaan bukanabuku min kujamoo li Ateemit humum hata Kilisita

11Alóli jihaase waa wommuu kákoli Amaaŋenawu, ban jumbuku li huŋes min jikaan bukanabuku min kútiiwo boot boola. Ateemit akila láhaasoli jak, ban lenseen bukuluul foof jihaasom jak li uyinumuul.

12Alóli jifañut min jilaañen jisaloolo áloli húmumoli hákiluul, bale jifañe min jisenuul bútin min jibaj ésuumansuum li áloli. To bukuluul jóotummuu jíbaj wah wan jommuu jiŋa' min jitontu bukanabuku kasaloolowemuu mata wah wata ñajuko, min kukat bo wata kata láala buyinumabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Li maḷegenamu, nokoomuu loon áloli kúkowoli kúsuumut joonosoono mo boot li Ateemit, bale nokoomuu loon úyinumoli jooke, jókisooki wó boot li bukuluul.

14Húbooliyahu hataKilisita húhaŋolihaŋ sembe, mata jíyinene li maḷegen kaanaku, min an ano aketumuu boot li bukanabuku feh, kama bukanabuku feh kubamban li buloŋabu booliil buhaanabu.

15Lakeeket boot li bukanabuku feh, jakum bil bukanabuku kammuu li buloŋ kuloŋ boot li buko humumiil, bale min kuloŋ boot li anawu aketumuu ban li ayitowumul li eketayi boot li buko.

16Mó mújimuu, muñe'e áloli let jíhaasum an li bóono bata áḷahukowan. Maayeet min kite eenimuu no, li bóono bata áḷahukowan áloli jíhaasume Kilisita, bale muñe'e let jíhaasumool loon muña'a.

17Wahawu unwu újimuu an abajumuu hujokoo li Kilisita, anawu ummu búwuwenum buwunkul laam. Wahawu wata naanaŋ umoje, muñe'e wahawu feh uwunkulowe.

18Wahoowah feh li Ateemit ubilumulo. Okila akaanumuu min ubajaal hujamool li akila humum hata Kilisita, ban li asenolaal bulok bata kakaan bukanabuku min kajamoo li akila.

19Ateemit li Kilisita lájowume min akaan bukanabuku kubaj hujamoo li akila humumool, ban ajukelut li butilaabu booliil, min akaan li áloli hulimahu hata kakaan bukanabuku kujamoo.

20Alóli bukan joom kan Kilisita aboñe boot elob li kajaw koola. Kulimaku kan áloli jilobuulumuu, nokoonokoo loon Ateemit humumool ahooñe li bukuluul. Alóli jumbuku li kayaakuul li kajaw kata Kilisita, min jikat Ateemit min akaanuul jibaj hujamoo li akila humumool.

21Kilisita akaanutumuu kahoofoo, Ateemit li akaanool ateb kahoofoo humum hoololaal, bájum li újowumaal li akila min ulakowaal macolamu mata Ateemit.

2 Kata Koolent 6

1Emmuu áloli dín dáno jílokume li Ateemit, wahawu wan jommuu li kayaakooluul foof wo wommuu, jakum jiyab kájiyaku kata Ateemit jihinten to.

2Li maḷegenamu, Ateemit lansaan:

«Nan taŋayi yajakumuu éliiŋumuu, lísooniyensooniyen kaḷawaku kooli. Nan hunakahu húliiŋumuu boot min ifakeni, lilambenilamben.» Jijanten! Muñe'e taŋayi yajakumuu kayab kájiyaku kata Ateemit, éliiŋe; muñe'e taŋayi nan Ateemit ammuu li kafaken bukanabuku, eŋeje.

3Alóli jifañut min jíji an li ajonten min alo li kahoofoo, jakum bil an ayili alob majakut aya li bulokabu bóololi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Bale, li wahawu feh wan áloli jikaanemuu, jíhihhiis kaanaku áloli húmumoli kuloka joom kata Ateemit, jówum li húmuñ háamak hata sílaam, hata buyok, li hata buyina.

5Kútekolitek ban li kúŋaloli kujow kukuḷ. Li kuyitenul ésukayi boot li áloli, ban li kúmukoli li bulok. Li kúhiloli jímooliwum, ban li kúhiloli foof jitiñum.

6Li jiloŋ buloŋ basete, ban li jibaj ehaasemiñ yabilumulo li Ateemit; li jiyili húmuñ ban li jísuum li bukanabuku; Buyinumabu Banabaabu bumbu li áloli, ban li jíbooli bukanabuku li maḷegen.

7Jilollob bukanabuku hulimahu hata maḷegenamu, ban li sembaasu sata Ateemit. Butiikumaabu bóololi bata katek li bata kafangen, bo bommuu wahawu wacolumuu hákil Ateemit.

8Bukan kukee fan kúbinkenoli, kaabuku li kúbesoli; kukee li kúgeloli, kaabuku li kúsuuwoli. Kukee li kújokoli kúmalamiñ, ban maḷegen jilobemuu.

9Li kújokoli loon bukan kan kuhaasut ban kúhaasoli feh; loon bukan káami li eket, ban fan jijuke, áloli jumbuku li buloŋ. Li kunaak kútekoli, bale let kúmukoli.

10Li kúkaanoli buyina, bale áloli jumbuku nanoonan li ésuumansuum. Li kújokoli loon bukan kagaye ŋáa', bale áloli jumbuku min jikaanemuu bukan kameeŋe kulako kusaanum. Alóli li jinokoo li bukan kabajut wahoowah, bale jibaje wahawu feh.

11Bukuluul jata Koolent, áloli jilobuulob li máḷegenoli. Jilobuulob wahawu feh wammuu li úyinumoli.

12Alóli jihoyut min jíhiisuul húbooliyahu hóololi, bale bukuluul humumuul jíhoyolimuu li uyinumawu wooluul.

13Muñe'e boot min ilob li bukuluul loon bañoolom joom: jíbooliwoli foof loon áloli jíbooliwuulumuu, ban li jíbabul uyinumawu wooluul.

Jakum jookoo wahoowah li bukanabuku káyinetumuu li Amaaŋenawu

14Jakum jíyuukoo li bukanabuku káyinenutumuu li Amaaŋenawu. Li maḷegenamu, buu wah wacole woote uyili unaboo li wah wajakut? Buu mawuŋe moote muyili munaboo li élim?

15Buu Kilisita kuyilo kujamoo li Sayitaane? Waa an áyinene li Kilisita kookoole li an áyinenut li akila?

16Hujamoo buu huyilo hubaj li tutoo eluufayi yata Ateemit li úciinawu? Li maḷegenamu, alolaal oomaalumuu eluufayi yata Ateemit aloŋumuu; mata loon Ateemit humumool alobumuu:

«Fan ikin, ban li iloŋ li tutiil. Fan ilako Ateemit ooliil, ban buko fan kulako bukanabuku kúmbaam.»

17Wahawu unwu újimuu Amaaŋenawu li aan:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

«Jífu’ li buko, ban jikatoo li buko. Jakum jigo wah wasetut. Jikaan momuu ínje fan iyabuul.

18Fan ilako atuubawuul, bukuluul li jilako kuñoolom káyine li kanaale.» Amaaŋenawu ata sembe alobe loon muña'a.

2 Kata Koolent 7

1Kufaalom kan iboolaat, emmuu Ateemit lalobe kasenolaal wahawu unwu feh, kama lootaale usetenoolaal alolaal humumolaal, min úfulaal li wahoowah feh wayilo usik eniilayi yoololaal li buyinumabu boololaal. Uhankenaal min uhabelaal ulakowaal li maḷegen bukan kanabe li kákoli kata Ateemit.

Esúumahukowayi yata Fool

2Jíyaboli li uyinumuul. Alóli jifetut li an. Jilowenut anoowan, ban jibuntut foof an min jiŋa’ wahawu woola.

3Ilobut loon muña'a boot kawatatenuul, mata loon ilob nomuu, bukuluul jumbuku li uyinumawu wóololi, ban bajut wah wayilo úfulenuul li úyinumoli, inti eketayi inti foot buloŋabu.

4Libabbaj kákangum káamak li bukuluul, ban súumonsuum li bukuluul ŋáa’. Li sílaamasu sóololi feh, libabbaj kawankulen káamak, ban ésuumansuum yaluuke ŋáa’ li yoono lí ínje.

5Li maḷegenamu, nan jíliiŋumuu Maseduwaan jibajut bo kayooḷo kanookan. Sílaam sanoosan jibabbaj so bo: úmuy tíyaŋ, ekole li elako li óloli.

6Bale Ateemit awankulenemuu bukan káyekowe, láwankulenoliwankulen li ebilayi yata Tit.

7Ban inti ebilayi yata Tit bale éwankulenoli, bale min álobolimuu buu bukuluul jiwankulenoolumuu eeno akila humumool. Lálobolilob buu bukuluul jifañumuu ŋáa’ min jilaañen jijukom. Li áloboli foof mata jíḷokoolaju jooluul, li buu jibajumuu káyikiḷo kata kalaañ búmbaam hákil kulatoolawom. Wahawu unwu feh ukaanonkaan min ihaŋ mabaj ésuumahukow.

8Li maḷegenamu, maayeet min eleetalayi yan ikiiculuumuu ekaanuumuu buyina, jíwutom li ijok li ehaaseen. Lijokenjok li ehaaseen nan ijukumuu kaanaku eleetalayi inye ekaanuukaan buyina, maayeet min kite eenimuu fiyowut.

9Bale muñe'e ínje ummu li ésuumansuum, ban inti mata min ikaanuulumuu buyina jíye, bale min buyinaabu bújiwuulumuu li jítiiwo jibet búsol buloŋabu booluul bajakutumuu, min jibaj buloŋ buwunkul. Buyinaabu booluul bunannab li húnongumahu hata Ateemit. Wahawu unwu újimuu, áloli jikaanutuul majakut manooman.

10Li maḷegenamu, buyina banaboole li húnongumahu hata Ateemit, bukaanekaan buloŋ bata an min búbuti, min jíwool li afak, ban an let ajok li ehaaseen. Bale buyina babilumulo li bakaanelabu bata adunaayi, bumukemuk.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Wahawu unwe buyinaabu banaboomuu li húnongumahu hata Ateemit bukaanuulumuu: Mo jikite jinaak jisommen li kakaan wah! Mo jikite jiyili kacahenoolo! Mo wah wacolut ukite unaak ukaanuul etindihuuñ! Mo jikite jíkoḷḷi! Mo jikite jifañ min jijukom! Mo jikite jihanken li kakaan macole! Mo jikite jifañ min wah wacolut ubaj katek! Bukuluul jíhihhiis li wahawu feh, kaanaku utumuul ulet bo li elobayi inye.

12Min ikiiculuulumuu let mantee anawu atilumuu ájiye, let foof mantee anawu an kutilumuu li akila ájiye, bale boot min íhiis set hákil Ateemit, kahankenaku kan jibajumuu boot li áloli.

13Wahawu unwu újimuu áloli li jibaj kawankulen. Nan áloli jijukumuu ésuumansuumayi yalakomuu li Tit, mata bukuluul jítintimbenootintimben, ésuumahukow yáamak li elako li áloli efamen to kawankulenaku unku kan jibajumuu.

14Nokoomuu loon líhiisoohiis jakee ésuumansuumayi yan ibajumuu li bukuluul, jisuuwenutom. Loon jilobewuulumuu nanoonan maḷegen, mo foof kasalaku kan jisaluulumuu hákilool kommuu wah wata maḷegen.

15Tit ajowumuu awayiḷo buu jítuuloolumuu foofuul feh li buu jiyaboolumuu booluul li ekole li kateelen ló, húbooliyahu han ábooliwuulumuu li huhaŋ maluuk.

16Súumonsuum ŋáa' min ihaasumuu een liyilo íkangum li bukuluul li wahoowah feh.

2 Kata Koolent 8

Sijanguwasu sata Maseduwaan li silamben kata Yeelusalem káyinenumuu

1Kútuyoli, áloli jifañe min jikaanuul min jihaas kájiyaku kan Ateemit asenumuu síjanguwasu sammuu li etaamayi yata Maseduwaan.

2Bukanabuku kammuu li sijanguwasu unsu kubabbaj sílaam sáamak, bale ésuumahukowayi yooliil elulluuk ŋáa', yok kunaak kusen ŋáa' maayeet min kukite koonomuu bukan kagaye ŋáa'.

3Kusensen wahawu wan kuyilimuu kusen, maayeet jow haŋ to, ban kuyitoyito li kuyaan kusen. Injé liyilo ilob mo mata lijuujuk.

4Kúyaakoololiyaakoo ŋáa' mata min jikatiil min kukaan to kaŋeniil li bulokabu bata kalambenaku kata bukanabuku kata Ateemit kammuu li ésukayi yata Yeelusalem.

5Wahawu wan kukaanumuu uhanhaŋ wan áloli jiyinooleenumuu. Kujanjand kusenoolo buko humumiil boot liAmaaŋenawu, ban li kusenoolo boot li áloli. Kukankaan mo loon Ateemit afañumuu.

6Tit okila anaake ayabumuu booluul wahawu wan bukanabuku kunaake kusenumuu. Wahawu unwu újimuu áloli li jiyaakoolool min ahabel akaan booluul bulokabu umbu bajakumuu ŋáa', loon átoŋ bomuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Muñe'e bukuluul jibaje wahawu feh ŋáa’. Jibaje káyinen, jihaase jak buu lobemuu, jihaase wahawu wata Ateemit. Jihankenehanken li wahoowah feh, ban húbooliyahu han jíhiisuulumuu hunhu li bukuluul. Mó mújimuu, joote kama jinaak jihaŋ masen ŋáa’.

8Injé ilet li katuuŋuul jikaan wahawu unwu. Lilollob loon muña'a boot min iyoob min ijuk buu jiḷegene eeno li húbooliyahu hooluul, ho bakittenooleyi li kahankenaku kata kaabuku.

9Li maḷegenamu, bukuluul jihaase kájiyaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita. Akila ammuu an abaje, li akat bo hubajahu hoola feh min abil alako an agaye humum hooluul, mantee bugayabu boola li bújiwuul li jilako bukan kabaje.

10Boot min ilobuul kayinoolaku kúmbaam: hútiim bukuluul jilakomuu kútinaa li kasenaku, ban bukuluul jifañe li jisen. Jaajak ŋáa’ min jihanken li bulokabu umbu.

11Muñe'e kama jihabel bulokabu umbu jikaan. Jikaan to uyinumuul min jihabel bo loon foof jijokumuu min jikaan bo. Jikaan bo loon jiyilimuu.

12Li maḷegenamu, ukaan tomuu buyinumi min usen wah li kayinoo kajake, Ateemit fan ayab wahawu wan usenumuu. Fan ajuke li wahawu wan ubajumuu, bale inti li wahawu wan ubajutumuu.

13Eenutuulumuu jikaanoolo bugay jiyiliwum jilamben kaabuku. Lifañe min bukanabuku kujoki le keb.

14Muñe'e bukuluul jumbuku li hubaj, ban jiyilo jiŋa’ wahawu wawuuhumuu min jilamben bukanabuku kabajutumuu. Ban líiŋumuu hunak hakee, bukanabuku kabajutumuu li kubaj jow wuuh ban bukuluul jibajut, li kuŋa’ wahawu wawuuhumuu min kuhin kulambenuul. Kaanumuu loon muña'a, li lako jijokoole jile keb,

15loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Anawu abajumuu ŋáa’, abajut jow wuuh, anawu abajumuu jatit, bajut wah wan abajut.»

Tit li kufaalool kan kunaboolemuu

16Ateemit akaanumuu li buyinumabu bata Tit kahanken min alambenuul loon áloli, ajow asali.

17Nan áloli jiyaakoomuu Tit mata min abil boot booluul, let mantee lansaan bale éehe’ fan abil, bale lasommensommen min abil alambenuul, ban okila ajoke min abil boot booluul.

18Boot min kúnaboolul li atuyolaal an sijanguwasu feh sisalemuu humum hata bulokabu boola bata kawaaleyaku kata Hulimahu Hásuumaahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Bale inti wahawu unwu bale. Sijanguwasu siḷusool boot min alako anaboola óololi li kañaahoolaku unke kata bulok bata kakaan wah wajake, ban kúsenolimuu boot li kasal kataAmaaŋenawu humumool, li káhiis kaanaku jifanfañ min jilamben.

20Alóli jumbuku li kajuke to jakum bil an ayili áwatatenoli mata buu jítukumuu sídalamasu saluuk muñowu, san bukuluul jisenumuu.

21Li maḷegenamu, káyinoololi feh ko kommuu huŋes min jikaan wahawu wajakumuu, inti hákil Amaaŋenawu bale, bale foof hákil bukanabuku.

22Jíboñuluuboñ atuyolaal min ánaboolul li buko. Jiyoobooyoob ñameeŋe li wah wameeŋe min jijuk, ban jijuujuk kaanaku lakankaan an ajasowe. Muñe'e lahaŋe majaso, mata lababbaj kákangum káamak li bukuluul.

23Tit akila anaboolawom laam, ban áloli fóofoli jóomi li bulokabu boot li bukuluul. Kutuyolaal kaabuku kánabulumuu li Tit, buko sijanguwasu síboñuliil, min kulok boot li kasalaku kata Kilisita.

24Kama jíhiisiil kaanaku jíbooliyiibooli li maḷegen, min sijanguwasu síyinen, ban li sihaas soon min áloli jibajumuu ésuumansuum li bukuluul, jikooŋe.

2 Kata Koolent 9

Ateemit lafanfañ an asene wah li ésuumansuum ló

1Bajut jáliŋ yanooyan min ikiiculuul min ilobuul mata sídalamasu san jisenumuu boot li bukanabuku kata Ateemit kammuu li ésukayi yata Yeelusalem.

2Lihaase buu jikaan tomuu uyinumuul li kalambenaku, ban li isaloolo humum hooluul hákil kata Maseduwaan, min eeniil: «Kutuyolaal kammuu li etaamayi yata Akaay, kábilum hútiim kufale'e boot kasen.» Kahankenaku kooluul kújiji bukan kameeŋe li buko li kufañ min kusen.

3Boot min íboñuluul kutuyolaal, jakum bil kasalaku kan isaloolomuu humum hooluul mata kasenaku, kulako kakaaḷo. Mó mújimuu lifañe min jifale jilako to loon ilobumuu.

4Jikaanut momuu, ban kata Maseduwaan li kúnaboolul lí ínje boot booluul jibil jíliiŋul jitookutuul mafale'e, fan káanoli ñisuu mata min jíkangummuu li bukuluul ŋáa’. Bukuluul humumuul fan jihaŋ masuu.

5Mó mújimuu li ijok kaanaku jaajak min ilob kutuyolaal min kúyabulom hákil booluul, min kujoojen wahawu wan bukuluul jilobumuu kasen. Nan emmuu li íliiŋul, li itook wahawu unwu feh bafale'e, min híis kaanaku jisensen wo li ésuumansuum, inti loon an atuuŋuul min jisen.

6Jiwayiḷo hulimahu unhe:

«An aḷukumuu jatit, fan abil abaj jatit. An li aḷuk ŋáa’, fan abil abaj ŋáa’.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Anoowan laate asen loon ajokumuu li buyinumool, ban jakum baj ejok li ehaaseen, mantee foof loon an atuuŋool min asen. Ateemit, an asene wah li ésuumansuum ló lafañumuu.

8Ateemit layilo asenuul wahoowah feh wajake, bájum li jibaj nanoonan wahawu feh wan jokuulumuu li wo, ban fan jibaj jifamen to wahawu wan jommuu jinaak jiŋa' min jikaan wah feh wajake.

9Loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Lagabengaben, li asen kusukateenaku; macolamu moola li moono to boot nanoonan.»

10Ateemit asenemuu sígul anawu aḷukemuu, ban li asenool sinaaŋasu san atiñemuu, fan asenuul sígul ban li akaan so sibukoo. Fan akaan macolamu mooluul mubaj ebukoolum yameeŋe.

11Fan asenuul hubaj li wahoowah feh, min jinaak jiyili jísuum li bukanabuku. To bukan kameeŋe kóotummu kusal Ateemit humum hata wahawu wan jísenolimuu jijow jiseniil.

12Bulokabu umbu bata kayabaku kata wahawu wan bukuluul jisenumuu, bulakowut boot kalamben bale bukanabuku kata Ateemit li wahawu wan jokiilumuu li wo, bale fan búji foof bukan kameeŋe li kúsalum Ateemit li kaḷaw.

13Mín súumiilumuu li majakamu mata bulokabu booluul, mo kusalumuu Ateemit mín jítuulumuu Hulimahu Hásuumaahu hata Kilisita loon jilobemuu. Fan kusal foof Ateemit mata másuumamu mooluul li kagaboolaku kan jigaboomuu wahawu wooluul li buko li kaabuku feh.

14Fan kuḷaw boot li bukuluul, min kúhiisuul húbooliyahu han kúbooliwuulumuu, humum hata kájiyaku káamakaku kan Ateemit asenuulumuu.

15Ateemit ajow asali mata kájiyaku koola kan an ayilaatumuu alob mata ko.

2 Kata Koolent 10

Fool li acahenoolo mata bulokabu boola

1Injé Fool, boot min íjowum li májoobi buyinumabu li másuumamu mata Kilisita, min iḷawuul ínje humumom an koonumuu ilakomuu li bukuluul, li ilulenoo tuy, bale íloyiyuulumuu, li ikit ílobuluul kulim kaḷaaḷe.

2Injé ummu li kaḷawuul: jakum jíjiwom li ibil booluul íliiŋul, li ilobuul kulim kátaañiye, mata lifañe min íhiis kakaañenaku kúmbaam bukanabuku kaanemuu wahawu wan áloli jikaanemuu, li kásiibo kata eniilayi jíkaanum wo.

3Maḷegen, áloli bukan bale joom, bale jíloŋoliit loon bukanabuku kata adunaayi inye kuloŋemuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Ujunkowawu wan áloli jiŋalemuu min jitaj, inti wata adunaayi inye, bale sembaasu sata wo li Ateemit sibilumulo boot kayiis kuyolowaku kata kulatoolaaku koola. Alóli jíhoogulehoogul kulimaku kaletumuu maḷegen,

5li wahoowah feh wata katebenoolo wayilo úhi an áhaasum Ateemit. Alóli fan jijok kayinoo kanookan jijenk, min jikaan ko kútuul Kilisita.

6Muñe'e nan bukuluul jommuu li jítuul li maḷegen kulimaku kan jilobuulumuu, áloli fan jitek bukanabuku feh kátuulut kómuu.

7Bukuluul jijuke wahawu loon woonomuu. An li bukuluul ayinoomuu li aan okila an ata Kilisita, alaañen ayinoo jak min ahaas aan: áloli foof bukan kata Kilisita joom loon akila humumool.

8Li maḷegenamu, maayeet min kite eeni lisaloolosaloolo ijow iwuuhen jatit mata kakaañenaku kan Amaaŋenawu ásenolimuu boot kalitenuul, bale inti boot kakajenuul, ibajut to ñisuu ñanooñan.

9Ifañut min lako líkoyilenuukoyilen li sileetalasu súmbaam;

10mata konsoon: «Kulimaku kan alobemuu li sileetalasu soola kútaañitaañi ban li kuḷaaḷ ŋáa', bale ajowumuu alako li alolaal, let abaj sembe ban balobelabu boola li búyiyeni ŋáa'.»

11Anawu alobumuu loon muña'a laate ahaas wahawu unwe jak: Loon joonomuu li kulimaku kan jikiiculuumuu li sileetalasu áloli balet to, mo foof joonomuu li bakaanelabu bóololi áloli balakowe li bukuluul.

12Li maḷegenamu, áloli jikaañenut jiliiko, mantee foof jikittenoolum li kukee li bukanabuku kaluukenoolomuu buko humumiil. Bukanabuku umbuku kuŋalooloŋaloolo kukaan kaliikum boot li buko humumiil, ban li kuŋaloolo foof kukaan bukittenoolum boot li buko humumiil. Kutuukowut maayeet!

13Alóli let jisaaloolo jijow jiwuuhen, bale fan jisaloolo le li bulokabu ban Ateemit ásenolimuu kakaan, bájiwolimuu li jibil boot yok booluul.

14Li maḷegenamu, áloli let jisaloolo jijow jiwuuhen tan jóotimuu jikib, loon eeteenumuu lako mo áloli babileenut boot booluul. Alóli jijandumuu jíliiŋul booluul li Hulimahu Hásuumaahu ló hata Kilisita.

15Jilet foof li kasaloolo jijow jihaŋ tan jóotimuu jisaloolo jijow jikib, humum hata bulokabu ban kukee kukaane. Bale áloli jibaje kákangum kaanaku káyinenaku kooluul fan kuhaŋ malit, min áloli jiyili jikaan bulok bahaŋe maluuk li bukuluul, jow le tan áloli jóotimuu jikib.

16Fúlum tómuu, fan jijow jiwaale Hulimahu Hásuumaahu li halaabahu hata sísukasu sammuu búsol etaamayi yooluul, ban let jisaloolo mata bulok ban kukee kukaane tan kóotimuu kulok kujow kukib.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bakiicelabu boone: «An áatimuu asaloolo, li asaloolo mata wahawu wan Amaaŋenawu akaanumuu!»

18Li maḷegenamu, let an asaloolowe aluukeneyi, bale anawu an Amaaŋenawu asalumuu akila aluukeni.

2 Kata Koolent 11

Fool li alob mata kámalumuu koon kufootal koom

1A'! Kutuyom, jikiteenumuu jiyili jímuñ jatit buwelabu búmbaam. Eéhe'! Jímuñom li buwelabu búmbaam.

2Lifañuufañ ŋáa' gay ifañut min jitahaay li an loon Ateemit humumool afañuulumuu ban afañut min atahaay li an. Anáyine ano lisenuul alako afañooluul. Okila ammuu Kilisita, ban lifañe min iŋaluul íhiisool loon ásungute ahaasut ánayine.

3Bale líkolikoli min ban li kukaanuul uyinoo wajakut li buyinum, min jítukaati lit ban li jíḷegenaati li hujokoolahu hooluul li Kilisita loon no. Enuukayilaayi muñowu foof émalumuu min ebunt Eewa.

4Li maḷegenamu, bukuluul jonsoon éehe' min kukee kuyaan kubil kúliiŋul li kuwaalewuul mata Yéesu akee ábuto li an áloli jiwaalewuulumuu, mantee foof li jiyab buyinum bakee bábuto li ban jiyab nomuu, mantee foof li jíyinen li hulim hakee hásuume hábuto li han áloli jiwaalewuulumuu.

5Lenseen kufootalaku umbuku káamakaku kuhaŋutom li wahoowah.

6Nakee maḷegen íseeliwut li elob, bale lihahhaas wah. Jikaanuukaan min jihaas wahawu unwu jak li makaane manooman ban li wahoowah feh.

7Nan iwaalewuulumuu Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit, igeḷḷenutuul bacaam banooban. Liwalenoolowalenoolo ínje humumom min itebenuul. Wáa fíle, min ikaanumuu loon muña'a, likankaan kahoofoo?

8Lilowenlowenumuu sijangu sakee li bacaamabu ban iyabumuu li so min ilok boot li bukuluul.

9Ban nan ilakomuu booluul, jokommuu li wah let iyoken an. Kutuyolaal kammuu li etaamayi yataMaseduwaan kunaake kulambenommuu li wahawu wan naake jokommuu li wo. Lijukejuke to jakum bil ilako búteb boot li bukuluul, ban let ikat min ilako búteb boot li bukuluul.

10Boot min ílobum li maḷegenamu mata Kilisita ammuu lí ínje een: bajut an áami li áhilom ísaloolowum li halaabahu feh hata etaamayi yata Akaay.

11Ban wáa újiye li ilob loon muña'a? Waa, ínje fíle ifañutuul? Let mo! Ateemit lahaase aan lifañuufañ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Wahawu wan ikaanumuu, fan inaak ikaan wo foof, jakum bil isen bútin bukanabuku umbuku kammuu li huŋesahu hata bo min kusaloolo mata min kuloke loon áloli jilokemuu.

13Bukanabuku umbuku kúmammal koon kufootal koom. Kuloka káhoolowe koom, kakaane loon buko kufootal kata Kilisita koom.

14Bajut to kajaahale kanookan, mata Sayitaane humumool lakaanekaan loon amalaka laam ata mawuŋe.

15Mó mújimuu, jáahaleniwut min kulokaabuku kata Sayitaane kukaan loon kuloka koom kakaane wahawu wacolumuu hákil Ateemit. Bale buloŋabu booliil fan buban ŋóoti naboo li bulokabu ban kukaanumuu bajakutumuu.

Fool li álaam mata min ammuu afootal

16Boot min ilaañen ilobuul: jakum an li bukuluul ajokom loon an awele. Nokoomuu foof loon mo jiyinoole, kama joon éehe' min lako liwewwel bájum ínje humumom foof li iyili isaloolo jakee.

17Wahawu wan ilobumuu, ilobut wo loon Amaaŋenawu afañumuu, bale lilollob loon an awele, li kákangum kata min ibaj wah wan éetimuu ísaloolowum.

18Emmuu bukan kameeŋe kusaloolosaloolo humum hata bóono bata á̰lahukowan, kama ínje foof boot min isaloolo.

19Kama bukuluul jayinoomuu li joon bukan kájallowe joom, bukuluul joonumuu éehe' jiyilo jímuñ bukanabuku kasoŋetumuu.

20Li ma̰legenamu, bukuluul jonsoon éehe' min bukan kukaanuul emiikeel, min kutiñ wahawu wooluul, min kúkuwet wahawu wooluul feh, min kubesuul, min kutekuul siheejen.

21Lisuusuumuu min ilob mo: kama áloli búgootowoli bújimuu jikaanutuul wahawu unwu. Boot min ilob loon an awele: wah wan kukee kukaañene kúsaloolowum li wo, ínje humumom foof liyilo ísaloolowum li wo.

22Koonumuu buko bukanabuku kan koonemuu Eébulo koom, ínje foof. Li koon buko bukan koom kata Isilayeel, ínje foof. Li koon buko bubukoolum koom bata Abulaham, ínje foof.

23Li koon buko kuloka koom kata Kilisita, boot min ilob loon an awele: ínje lihaŋiil malako aloka ata Kilisita. Lihaŋiil málaam. Lihaŋiil makṵli meeŋ. Min kutekommuu, kutekutiil mo. Kulakolako li kumukom ñameeŋe.

24Kusuwifaku kutekom ñoono ñatok kukaluwaas koono áyii li kaat li kubakii.

25Bukanabuku kata Lom li kutekom kukaluwaas ñoono ñáhaaji, ban li kutekom ñano kuyitik kucoken. Líyuwoye li busaana ñoono ñáhaaji. Ñakee, likaane etihunaka li ehuka li malamu mata halahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Liñaahoole ñameeŋe li koot, ban li ilako li iket ñameeŋe: li kañaahoo li utunkawu, li káfimboo li ékuu yamuke bukan, li kuŋen kata bukanom li kata bukanabuku kaletumuu Kusuwif, li sísukasu sílunlumaayasu, li uyiinaayawu, li kusamuwaku, li kuŋen kata bukanabuku kámalumuu koon kutuyolaal koom.

27Liloolok ŋáa' ban li ílaam foof ŋáa'. Ñameeŋe inaakut iyili ímooli. Li inaak icaalet ban inaakut ibaj ihob, ban ñameeŋe inaakut ibaj itiñ. Kutont kunaanaak kujokom ban inaakut ibaj wañ ikoko.

28Ifanut ilob mata wah waawu feh wasaŋomuu: bútebabu búmbaam bata hunakoohunak, bo bommuu kayinoo mata sijanguwasu feh.

29An ágootomuu, ínje humumom foof li ígooto. An alomuu li kahoofoo, fan séngiwom kata láala ŋáa'.

30Nokoomuu loon boot min isaloolo, kama fan isaloolo mata búgootowabu búmbaam.

31Ateemit ammuu Atuubaawu ata Amaaŋenawu Yéesu, ban li asali boot nanoonan, lahaase aan ímalut.

32Nan ilakomuu li ésukayi yata Damaas, águubelunaalawu ata áyiiyawu an koonemuu Aletaas, lalollob bukan min kufooy wámbiilawu wata ésukayi bánum li kujokom.

33Bale li baj bukan kájufom li etekel, ban li kúwalenumulom li ejangeel búsol huteefahu hata ésukayi. Muñowu lífakummuu li kuŋenaku kata águubelunaalawu.

2 Kata Koolent 12

Amaaŋenawu li áhiis Fool uhimmo

1Leete kama isaloolo, maayeet min bajut tomuu jáliŋ yanooyan. Muñe'e boot min ilob mata uhimmowawu li wahawu wanAmaaŋenawu áhiisommuu.

2Lihaase an ata Kilisita, an uhaase oon muñe'e baje simit soono kuŋen li sibakii, Ateemit li ájowetumool boot haatiya tiya emitayi. (Ihaasut mantee maḷegen li eniilayi yoola ló laje'e boot ló li emitayi, mantee inti li eniilayi yoola ló laje'e boot ló, Ateemit balewool ahaase.)

3Lihaase een anawu ummu (mantee li eniilayi yoola ló, mantee foof let li eniilayi yoola ló, ihaasut, Ateemit ahaase),

4anawu ummu lajowujow boot li emitayi min ajam ló kulim kan an ayilaat ánaanum, kan an ayilaat alaañen alob.

5Injé fan isaloolo mata an loon ummu. Bale let isaloolo mata ínje humumom, mantee yo yommuu mata búgootowabu búmbaam.

6Li maḷegenamu, ínje ifañeenumuu min isaloolo, let ilako an awele, mata fan ilob maḷegenamu bale. Bale let ikaan mo, mata ifañut min bukanabuku kuluukenom jow haŋ wahawu wan kujukemuu lí ínje, mantee foof wan kujamewommuu li ilob.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Liyiliyeene isaloolo ŋáa' humum hata uhimmowawu wájaahalenimuu wan Ateemit áhiisommuu, bale lakaanonkaan min ibaj sílaam sáamak li eniilayi yúmbaam, jakum bil isaloolo. Wahawu unwu újimuu amalaka ata Sayitaane li abil atekom jakum bil itebenoolo.

8Liḷawe ñoono ñáhaaji Amaaŋenawu mantee li afakenom li sílaamasu unsu.

9Li aanom: «Kájiyaku kúmbaam kufiti, mata li búgooto bata an sembaasu súmbaam sijukeyimuu.» Boot kama min isaloolo mata búgootowabu búmbaam, bájum sembaasu sata Kilisita li silako lí ínje.

10Wahawu unwu újimuu li súumom ŋáa' min ígootomuu, min kugelewommuu, min séngiyewommuu, min ílaamemuu li min ibajemuu buyina humum hata Kilisita, mata nan ígootomuu no libajumuu sembe.

Fool li abaj buyina mata kata koolent

11Lilollobumuu loon an awele leem, ban bukuluul jituuŋom ilob mo. Li maḷegenamu, bukuluul jooteenumuu jisalom, mata maayeet min iletumuu wahoowah, kufootalaku umbuku káamakaku kuhaŋutom li wahoowah.

12Wahawu wáhiisumuu kaanaku afootal leem, li bukuluul likaan wo. Wo wommuu: húmuñ sílaam sanoosan, búhiisenum, bakaane bájaahaleniye, li wah wájaahaleniye.

13Waa sijangu saasu sibaje wan bukuluul jibajut? Mantee yo yommuu min eenutuulumuu jookenom. Ban kama li jibonketom min ikaanutuulumuu col.

14Muñe'e ínje ummu li kafale boot min ibil booluul búhaajut, ban let iyab wahoowah li bukuluul, mata ínje ilet li huŋes wahawu wan bukuluul jibajumuu, bale bukuluul humumuul lifañe. Li maḷegenamu, inti bañiilabu bóomi li buŋes hubaj boot li sibukoolayiil, bale sibukoolaasu sóomi li siŋes ho boot li bañooliil.

15Injé fan súumom ŋáa' min íbuj wahawu wan ibajumuu feh, ban li isenoolo ínje humumom feh boot li bukuluul. Nokoomuu loon ínje lifañuufañ ŋáa', waa bukuluul fan jifañom jatit?

16Jihaase joon maḷegen eenutuul jookenom. Bale min kukee li bukuluul kujokommuu an áhoolowe, mo kuyinoomuu li koon li butuukowom libuntumuul.

17Waa fíle, li akee li bukanabuku kan íboñuluumuu libuntumuul?

18Liyaakooyaakoomuu Tit min abil boot booluul, ban li íboñul atuyolaal an kúnabooluumuu. Waa fíle, Tit labuntuubunt min jisenool wah ukee? Inti wahawu wan ínje li akila jikaanemuu, li kayinoo kano jíkaanume wo? Inti li bútin bano jíjowume, ínje li akila?

19Fiyowe nan bukuluul jiyinoole li joon áloli kacahenoolo jóomi li ko hákiluul. Let mo! Alóli hákil Ateemit jóomi li elob, jówum li hujokoolahu hóololi li Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kufaalom kan iboolaat, wahawu wan áloli jilobumuu, jilobuulob wo boot kaliten káyinenaku kooluul.

20Wahawu wan íkolimuu wo wommuu, jakum bil íliiŋul booluul let itookuluul manokoole loon ifañumuu, ban bukuluul foof let jijukom manokoole loon jifañeenumuu. Wahawu wan íkolimuu foof, wo wommuu min baj li bukuluul úmuy, batahaay, buwuñetoo, búhaŋoo, búgeloo li kúloboo, katebenoolo ban anoowan li ukaan wah wásuumi.

21Líkolikoli min ban li ílaañul booluul naana íliiŋul, Ateemit li asuuwenom hákiluul, min iḷok mata min kameeŋe li bukuluul kuloŋumuu li kuhoofoo loon naanaŋ. Kukatut wahawu wan kunaake kukaan nomuu wasetutumuu, húfulo bo muña'a li kahinto li aletalet.

2 Kata Koolent 13

Kulim kata kasaab li kata kasaafoo kúbanum

1Muñe'e búhaajutom li éemi li ibil boot booluul. Loon Hulimahu hata Ateemit hulobumuu: «Wahoowah wan an akaane wóotimuu utiibi, fan ujandaal ujantenaal bukan kúḷuba, mantee foof kúhaaji kamaate nan ukaanimuu .» Boot min ilob bukanabuku kahoofoo nomuu li kaabuku feh ikat to.

2Lilobenlob mo nan ibilumuu booluul búḷubutabu, bale boot min ilaañen ilob mo muñe'e, nan iletumuu li bukuluul eenuul: nan emmuu li ílaañul naana booluul, let íyiyen an li bukuluul,

3mata kama bukuluul huŋes jóomi li hó, wahawu wammuu li úhiisuul kaanaku Kilisita álobume lí ínje. Kilisita ágootowut li bukuluul, bale láhihhiis sembaasu soola li bukuluul.

4Maḷegen, nan kubaaŋoolumuu li ekuluwaayi lanokoonokoo loon an ágootowe, bale muñe'e ummu li buloŋ humum hata sembaasu sata Ateemit. Li maḷegenamu, áloli foof jígootogooto li hujokoolahu hóololi li akila, bale hákiluul, áloli fan jíloŋ li akila li sembaasu sata Ateemit.

5Bukuluul humumuul joote jijukeloolo min jijuk mantee jíloŋe li káyinenaku. Bale waa, jihaasut fíle joon Yéesu Kilisita ummu li bukuluul? Mantee yo yommuu kama bukuluul jiyilaat jíhiis kaanaku jíyinenyinen.

6Bale lenseen bukuluul jihaase joon áloli jíhihhiis kaanaku jibabbaj káyinen.

7Alóli jiḷawe Ateemit jakum bil bukuluul jikaan wah wajakut. Let mantee jifanfañ min jíhiisuul kaanaku áloli jikooŋe, bale jifañe min bukuluul jikaan majake, maayeet min kite nokoo loon áloli jíhihhiis kaanaku jibajut káyinen.

8Wahawu wan áloli jiyilimuu jikaan wo wommuu kanab li maḷegenamu, mata jiyilaat jikaan wah waate úhoogul mo.

9Súumewolisuum nanoonan, nan áloli jígootowe ban bukuluul li jibaj sembe. Wahawu wan áloli jiḷawemuu, wo wommuu min bukuluul jilaañen jilako jak.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Wahawu unwu újimuu li ikiiculuul kulimaku unku nan íloyimee, jakum bil ilako li bukuluul, li íjowum li huhaanaahu han Amaaŋenawu asenommuu, min ilobuul kulim kaḷaaḷe. Huhaanaahu unhu lasenonsen ho boot kalitenuul, bale inti boot kakajenuul.

11Kutuyom, muñe'e ésuumansuum elako li bukuluul. Jiŋes min jihaŋ malako bukan kajake. Jinaak jiwankulenoo ban li jikaan kulimuul dín dáno. Jibaj buloŋ bata kásuumaay. Jikaan momuu, Ateemit ata húbooli li ata kásuumaay fan alako li bukuluul.

12Jisaafoo kasaafoo kata kásuumaay. Bukanabuku feh kata Ateemit kusaafuluul.

13-14Kájiyaku kata Amaaŋenawu Yéesu Kilisita kulako li bukuluul, húbooliyahu hata Ateemit, li hujokoolahu hooluul li Buyinumabu Banabaabu kujow hulako li bukuluul foofuul feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kata Galasi

Kata Galasi 1

Kasaafoo

1Injé Fool áamimuu afootal ata Yéesu Kilisita ikiiculo eleetalayi inye, ban inti li
búkaanum bata bukan, inti foof bata an léemum afootal, bale li búkaanum bata
Yéesu Kilisita li bata Ateemit Atuubaawu ayitenumuloomuu li eketayi.

2Injé li kutuyolaal feh kammee baabe jikiiculo eleetalayi inye min jisaaf
bukanabuku kata sijanguwasu sammuu li etaamayi yata Galasi.

3Ateemit Atuubawolaal liAmaaŋenawu Yéesu Kilisita kujow kusenuul kúji ban li
kukatuul kásuumaay.

4Kilisita lasenoolosenoolo okila humumool boot kafakenolaal li uhoofoolawu
woololaal, mantee li ábotulolaal li adunaayi inye yata muñe'e yajakutumuu, nab li
húnongumahu hata Ateemit ammuu Atuubawolaal.

5Máyiineniyamu mujow mulako mata Ateemit boot nanoonan! Aameen.

Hulim Hásuume hano bale hubaje

6Kaanonkaan kasego min bukuluul jiyaane jihi muñowu kabet búsol Ateemit
ahooñumuulumuu li kájiyaku kata Kilisita, min jítiiwo jinab li «hulim hásuume »
hukee.

7Li maḷegenamu, «hulim hásuume» hakee hubajut, bale lilobuulob loon muñowu
mata baje bukan káami li kalillimenuul, min kufañ kutiiw Hulimahu Hásuumaahu
hata Kilisita.

8Bale kaanumuu loon akee — maayeet min kite lako áloli, mantee foofamalaka ata
emitayi — alobuul Hulim Hásuume hábuto li han áloli jilobuulumuu, katek kujow
kulako li anawu ummu!

9Jilobeenuulob mo, ban muñe'e boot min jilaañen jilobuul kaanaku: an
alobuulumuu Hulim Hásuume húbuti li han jiyabumuu, Ateemit ajow abeten
anawu ummu li sambun.

10Muñe'e buu jiyinoole? Mantee ínje huŋes léemi li ho min bukanabuku kusalom,
mantee min Ateemit asalom? Mantee huŋes léemi li ho min ikaan bukanabuku
súumiil? Nokoomuu loon ínje liloŋe li iŋes min ikaan bukanabuku súumiil, kama
ilet aloka ata Kilisita.

Ateemit li aḷus Fool alako afootal

11Kutuyom, fan ilobuul: Hulimahu Hásuumaahu han ilobuulumuu, hubilumuloot li
an.

12Inti li an líyabum hó, an foof aliikenutom ho, bale Yéesu Kilisita humumool
alobom ho.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Li maḷegenamu, jijanjam buu linaake ikaanumuu nan ilakomuu li bútinabu bata kusuwifaku. Jihaase buu lihankenumuu min ílaamen Ejanguwayi yata Ateemit, ban li ikaan manooman mantee li iyiis yo.

14Kameeŋe li kufaalom kusuwif kata jamaanewom, ínje ihaŋiil no mahanken li bútinabu bata kusuwifaku, li ihaŋiil no máyikiḷo ŋáa' li múkaaniinamu mata situubawom sihaan.

15Bale Ateemit, li kájiyaku koola laḷusumom ítowum ibuki, ban li ahooñom boot bulok boot li akila.

16Muñe'e nan anongumuu min akaanom ihaas Añoolool mantee li ikaan bukanabuku kaletumuu kusuwif min kuhaasool, iyaanut ijow igeḷḷen an min asaabom.

17Ijowut foof boot Yeelusalem ijow ijuk bukanabuku kajandommuu kulako kufootal, bale liyansaan ijow boot li etaamayi yata Aalabi , ban li ílaañumul bo boot li ésukayi yata Damaas.

18Nan fú' tómuu, jow baj simit síhaaji, li ijow boot Yeelusalem ijow bahaas Fiyeel, ban li ilako boola kunak koono kaat bale.

19Ijukut afootal akee. Saak bale lijuke ammuu atuyawu ata Amaaŋenawu.

20Wahawu wan ikiiculuulumuu maḷegen. Ateemit lahaase aan ímalut.

21Fúlum tó, li ijow boot li etaamayi yata Siili li yata Silisi.

22Bukanabuku káyinenumuu li Kilisita kata sijanguwasu sammuu li etaamayi yata Súde kuhaasutom li buul.

23Kujanjam bale bukan li kulobiil kooniil: «Anawu anaake álaamenolaalumuu naanaŋ, ummu muñe'e li kawaale káyinenaku li Yéesu Kilisita, kan afañeenumuu akajen.»

24Ban li kusal Ateemit mata ínje íji.

Kata Galasi 2

Fool li ajow atook kufootal kaabuku min kúsuumen

1Muñe'e nan jowe bajumuu simit kuŋen li sibakii, li ilaañ bootYeelusalem li Balunabaas ló. Liŋaŋŋa' foof Tit min ijow.

2Lijowujow boot Yeelusalem mata Ateemit áhiisom kaanaku leete ijow boot bo. Nan íliiŋ bomuu, li ísuumen li kunahaanaku baleyiil, min íhiisiil Hulimahu Hásuumaahu han iwaaleyemuu bukanabuku kaletumuu kusuwif, jakum bil bulokabu ban ikaan nomuu li ban emmuu li ikaan bulako bulok bata kakaaḷo.

3Bale Tit anaboolemuu lí ínje, maayeet min áamimuu an ata etaamayi yata Gilees, kutuuŋutool atey búkut,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4maayeet min kite bajumuu kutuyolaal kakaane loon kúyinenyinen kabuuyulo kubil kúginnoo li ololaal, ban li kufañeen min kuteyenool búkut. Bukanabuku umbuku kúnokenulonoken li huwoogahu hoololaal boot min kuhaas huwayinaŋenoolahu han úbajumaalumuu li Yéesu Kilisita, bájum li kulaañenolaal li humiikeeletowahu hammuu li eluwaayi.

5Bale jikatutiil maayeet ñano min kukaan loon kufañumuu, bájum li jikat to maḷegenamu mammuu Hulimahu Hásuumaahu boot li bukuluul.

6Bale mata kunahaanabuku umbuku kajokimuu loon bukan káamak — ban wahawu wan kulako nomuu, inti wo ubaje jáliŋ, mata Ateemit ájukeleliit li buul — bukanabuku umbuku kutuuŋutom ikaan wah ukee.

7Bale, kujuujuk kaanaku Ateemit laboñomboñ kawaale Hulimahu Hásuumaahu bukanabuku kaletumuu kusuwif, loon aboñumuu Fiyeel ajow awaale ho kusuwifaku.

8Mata loon Ateemit akaanumuu Fiyeel alako afootal ata kusuwifaku , mo foof lakaanommuu ilako afootal ata bukanabuku kaletumuu kusuwif.

9Muñe'e Saak buko li Fiyeel li Saŋ, kajokimuu loon buko kommuu siyiilasu sata Ejanguwaayi, kuhahhaas koon Ateemit lasenonsen káji min ikaan bulokabu umbu. Mó mújimuu, li kúyaboli kuŋen ínje li Balunabaas, min kúhiis kaanaku dín dáno joom li buko, min lako áloli jijow jilok li bukanabuku kaletumuu kusuwif, buko li kujow kulok li kusuwifaku.

10Wahawu wan kúḷawolimuu bale, wo wommuu min jiwayiḷo kusukateenabuku, ban foof likankaan to buyinumom min ikaan wo.

Fool li awatataten Fiyeel li ésukayi yata Antiyok

11Bale nan Fiyeel áliiŋulomuu Antiyok, li iceeŋool bújooŋoo hákil ésukayi mata alakowut li maḷegen.

12Li maḷegenamu, Fiyeel lanaanaak atiñ dín dáno li kutuyolaal káyinenumuu ban kulet kusuwif, tówum bukanabuku kan Saak aboñulumuu kúliiŋul. Bale nan kúliiŋulumuu, li añako min akat hutiñ li kaletumuu kusuwif, mata lákolikoli bukanabuku kalaañumuu bata kateyenaku kata búkutabu.

13Kusuwifkaabuku káyinenumuu li kunab foof li búhoolowabu bata Fiyeel. Maayeet Balunabaas humumool li ahin akatiil min kuñakool kubet li búhoolowabu booliil.

14Bale nan ijukumuu kaanaku kunabut col li maḷegenamu mata Hulimahu Hásuumaahu, li ilob Fiyeel bújooŋoo hákil ésukayi feh eenool: «Awu jafane ommuu asuwif, uloŋumuu loon kaletumuu kusuwif kuloŋemuu búti li baloŋelabu bata kusuwifaku, buu loote uban li uyili utuuŋ kaletumuu kusuwif kuloŋ loon kusuwifaku kuloŋemuu?»

Anoowan ammuu áyinen fan ufak

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Alolaal humumolaal sibukoolawolaal kusuwif koom. Bukanabuku kaletumuu kusuwif kuhoofoola koom. Ufúlumulootaal li buko.

16Ban luhaasaale oonaal, an káyinenool li Yéesu Kilisita bale kújimuu leeni lakankaan an acole hákil Ateemit, inti mata min ahankene min akaan loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu. Mó mújimuu, alolaal foof lúyinenaayinen li Yéesu Kilisita bájum Ateemit li ajokolaal bukan kacole, mata káyinenaku koololaal li Kilisita kúji, bale inti mata min uhankenaale min ukaanaal loon eluwaayi inyu elobumuu. Li maḷegenamu, bajut an aani lakankaan an acole hákil Ateemit, mata waa lahankenhanken min akaan loon eluwaayi elobumuu.

17Bale nokoomuu loon alolaal aamaalumuu kusuwif ummuwaal li huŋes min ulakowaal bukan kacole humum hata hujokoolahu hoololaal li Kilisita, ban kama lóomiyaal kuhoofoola loon kaletumuu kusuwif, mantee wahawu unwu fan úji li lako Kilisita aloka laam ata kahoofoo? Maayeet!

18Li maḷegenamu, ilaañenumuu iyiten wahawu wan iyiisumuu, ínje humumom li ikaanoolo an ahuusulo eluwaayi.

19Li ínje, mata eluwaayi, likeeket ban li eluwaayi humum yo líketume, mantee li iyili iloŋ boot li Ateemit. Injé limukoolimukoo li Kilisita li ekuluwaayi.

20Min lako muñe'e inti ínje humumom éemi li buloŋ, bale Kilisita áami li buloŋ lí ínje. Mata buloŋom bata áḷahukowan bata muñe'e, lilolloŋ bo li káyinenaku kan ibajumuu li Añiilawu ata Ateemit, ábooliwommuu ban li asen buloŋool boot lí ínje.

21Ilet li ihoy kájiyaku kata Ateemit. Li maḷegenamu, nokoomuu loon li eluwaayi an áami li ájowum min eeni lacoccol hákil Ateemit, kama Kilisita lakeeket boot maayiiñ.

Kata Galasi 3

Mantee eluwaayi jihaŋe majok, mantee káyinenaku?

1Bukuluul jata Galasi, mo jikite jíbaamo! Kama ayi aguhuul? Imban líhiisuuhiis jak buu Yéesu Kilisita aketumuu eeno li ekuluwaayi.

2Wah wano bale lifañe min ihaas li bukuluul: mantee li kahankenuul min jikaan wahawu wan eluwaayi elobumuu jíyabume Buyinumabu Banabaabu, mantee li káyinenaku kan jíbajummuu li kajantenaku kata Hulimahu Hásuumaahu?

3Kama muñowu jíbaamomuu? Bukuluul jájongummuu li Buyinumabu Banabaabu, muñe'e jifañe min jíkangum li sembewuul bale so?

4Soŋo wahawu wan bukuluul jikaanumuu feh, hin kakaaḷo? Iyilaat lako foof kakaaḷo.

5Ateemit asenuulumuu Buyinumabu boola ban li akaan wah wájaahaleniye li bukuluul, mantee lakankaan mo mata min jihankenumuu min jikaan loon eluwaayi elobumuu, mantee min jijamumuu ban li jíyinen Hulimahu Hásuumaahu?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Uŋalaal bukittenoolum li Abulaham: láyinenyinen li Ateemit, mó lí múji Ateemit li ajokool an acole .

7Kama jihaas kaanaku: bubukoolumabu bata Abulaham bo bommuu bukanabuku káyinenumuu li Ateemit.

8Bakiicelabu bulollob búkibben kaanaku, Ateemit fan akaan bukanabuku kaletumuu kusuwif kulako bukan kacole humum hata káyinenaku kooliil. Mó mújimuu, li alob no Abulaham hulimahu unhe hásuumaahu: «Fan ísooniyenum li awu bukanabuku feh kammuu li etaamayi .»

9Mó mújimuu, bukanabuku feh káyinenumuu li Ateemit, Ateemit fan ásooniyenooliil li Abulaham áyinenumuu li akila.

10Li maḷegenamu, bukanabuku feh kajokumuu li wahawu wan eluwaayi elobumuu kakaan, Ateemit fan atekiil. Bakiicelabu bonsoon li maḷegenamu: «Katek kujow kulako li anoowan feh anaakut akaan wahawu feh wakiicimuu li éliibalayi yata eluwaayi .»

11Lollob jak kaanaku eluwaayi eyilaat éji an li aani lacoccol hákil Ateemit, mata Bakiicelabu bonsoon: «Anawu acolumuu hákil Ateemit, fan áloŋum li káyinenaku koola .»

12Imban eluwaayi yookoolut wahoowah li káyinenaku. Loon foof Bakiicelabu bulobumuu: «An akaanumuu loon eluwaayi elobumuu, fan áloŋum li yo .»

13Kilisita lahahhal min afakenolaal li katekaku kabilummuu li eluwaayi, min akila humumool aŋa’ katekaku kan alolaal ooteenaalumuu ubajaal. Li maḷegenamu, kikkiic kaanaku: «Anoowan aleeyi li hunuk ajow ayok aket to, labaje Katek .»

14Wahawu unwu ujowujow loon muña'a bájum kásooniyenaku kan Ateemit alobumuu kasen Abulaham, bukanabuku kaletumuu kusuwif li kuyili kúyabum kó li Yéesu Kilisita, mantee li úyabumaal li káyinen, Buyinumabu ban Ateemit alobumuu kasen.

Eluwaayi li wahawu wan Ateemit alobumuu kasen

15Kutuyom, boot min iŋa’ bukittenoolum bata makaane mata an. An alobumuu kasen an wah ban li átuk tó, anoowan let ayili áfulen kulimaku koola mantee foof li afamen to wah ukee.

16Imban, muñowu foof Ateemit alobumuu kasen wah Abulaham li anawu an ammuu li abuk. Bakiicelabu boonut: «li bukanabuku kan ammuu li abuk», loon eenimuu bukan kameeŋe; bale bonsoon: «li anawu ammuu li abil alako», min lako an ano, ammuu Kilisita.

17Wahawu unwe lifañe min ilob: Ateemit lalollob kakaan Abulaham wah, ban lakankaan wo. Nan jowe bajumuu simit síteemeel sibakii li áyii li kuŋen, Eluwaayi li ebil. Mo emmuu kama eluwaayi eyilaat éfulen wahawu wan Ateemit alobumuu kasen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Kaanumuu loon bútowaabu li eluwaayi bubilume, kama bubilumut li wahawu wan Ateemit alobumuu kasen. Imban Ateemit li wah wan alobe kasen lájowume min asen kájiyaku koola Abulaham.

19Kama wáa újiye eluwaayi li ebaj? Eluwaayi efamenifamen to humum hata uhoofoolawu. Ban yoote elako to boot yok nan anawu ammuu li abuki li kalandaku kata Abulaham ammuu li abil, an Ateemit alobumuu kasenaku kata wahawu. Eluwaayi inyu Ateemit asen yo kumalaka kusen Móyiis boot li bukanabuku.

20Mo emmuu, nan Ateemit asenumuu eluwaayi bukanabuku, li Móyiis lájowume, bale nan alobumuu kasen wah Abulaham, akila humumool ajoke min asenool wo. Ajówumut li akee.

Wahawu wájimuu eluwaayi li ebaj

21Waa, mantee wahawu unwu uyilo úji li lako kama eluwaayiéhooguuhoogul wahawu wan Ateemit alobumuu kasen Abulaham? Maayeet, inti mo. Nokoomuu loon babbaj eluwa yaseni yayilo ekaan bukanabuku kuloŋ, kama yo yommuu Ateemit layilo ajok an loon an acole humum hata eluwaayi.

22Bale Bakiicelabu bulollob kaanaku adunaayi foof yo feh amiikeel yoom ata kahoofoolaku. Wahawu unwu újimuu kájiyaku kan Ateemit alobumuu kasen, li kuseni káyinenumuu bale, humum hata min kúyinenumuu li Yéesu Kilisita.

23Eluwaayi efooyolaafooy, tówum taŋayi yata káyinenaku éliiŋul, min kob nan Ateemit ammuu li áhiisen Kilisita, min bukanabuku kúyinen li akila.

24Min lako eluwaayi efanfan elako afooyaawu oololaal boot yok nan Kilisita ammuu li abil, mantee káyinenaku koololaal li akila li kújiwolaal li ulakowaal bukan kacole hákil Ateemit.

25Muñe'e nan Yéesu Kilisita áliiŋulumuu min úyinenaal li akila, eluwaayi elaañenut elako afooyaawu oololaal.

26Káyinenaku kooluul li Yéesu Kilisita kújiwuuji li jilako bukuluul foofuul feh bañiil bata Ateemit.

27Bukuluul foofuul feh jíbatiiseyibatiise li Kilisita, ban Ateemit li ajokuul loon ajokumuu Kilisita humumool.

28Kama muñe'e bajut akee asuwif laam, akee alet asuwif, bajut akee amiikeel laam, akee alet amiikeel, bajut akee ánayine laam, akee anaale, mata bukuluul foofuul feh an ano joom li Yéesu Kilisita.

29Ban nokoomuu loon bukuluul bukan kata Kilisita joom, kama bukuluul jommuu bubukoolumabu bata Abulaham, ban bukuluul jommuu li jiyab wahawu wan Ateemit alobumuu kasen.

Kata Galasi 4

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Wahawu wan ifañumuu min ilob wo wommuu unwe: an áatimuu atowo atuubawool ban li aloŋ añiil, anawu ummu ábutoolut li wahoowah li amiikeel, maayeet min kite eenimuu okila áami li akil wahawu feh.

2Bale laate átuul bukanabuku kammuu kookenool li kaakumuu wahawu woola, boot yok nan taŋayi yan atuubawool asenumuu yommuu li éliiŋ.

3Ololaal foof, mo manolamu. Nan ulakowaalumuu bañiil, emiikeel lulakowaale yata wahawu wata adunaayi.

4Bale nan taŋayi yan Ateemit asenumuu éliiŋumuu, li áboñul Añoolool. Anaale abukool, ban li alako li kuŋen kata Eluwaayiyata Móyiis.

5Labiibil loon muñowu min ahal boot li bukanabuku kammuu li kuŋenaku kata eluwaayi, li foof boot kakaanolaal min ulakowaal bañiil bata Ateemit.

6Maḷegen bañiil bata Ateemit joom, mó mújimuu li áboñul Buyinumabu bata Añoolool bubil bulako li uyinumawu woololaal, Buyinumabu balobemuu butiya boon: «Abba! Faafa!»

7Min lako kama muñe'e ulet amiikeel, bale añiil loom. Ban emmuu awu añool Ateemit loom, Ateemit fan aseni foof bútowaabu ban akat tomuu boot li kuñoolool.

Fool buyina li bujokool mata kata Galasi kúji

8Naanaŋ, nan bukuluul jihaasutumuu Ateemit, jilakowenlako kumiikeel kata kuteemit kalet maḷegen.

9Bale muñe'e nan jihaasumuu Ateemit — booteen min een muñe'e nan Ateemit ahaasuulumuu — buu jiyilo jimit jilaañ li múkaaniinamu ummu mabajutumuu jáliiŋ yanooyan? Waa, jifañe min jilaañen jilako emiikeel yata wahawu unwumaa?

10Li jinaak jiluuken ŋáa' kunak kukee, kuḷeeñ kukee, taŋ yakee li ujaañ ukee!

11Líkolikoli mooluul, mata min bil lako bulokabu ban ikaanumuu boot li bukuluul kama kakaaḷo!

12Kutiyom liyaakuul, jikaan loon ínje, mata ínje humumom lilanlaañ inokoo loon bukuluul. Bajut no wah wan jitilene lí ínje.

13Jiwayiḷowe joon kásomut kújiwommuu li ibaj bútin min iwaalewuul Hulimahu Hásuumaahu kátinaalaku.

14Maayeet min eniilayi yúmbaam yásomutumuu ésuumutumuu bajuk, jibesutom ban jihoyutom foof. Bale jiyabonyab loon kama ínje amalaka ata Ateemit leem, loon eenimuu ínje humumom emmuu Yéesu Kilisita.

15Kama ésuumahukowayi yooluul yata no inyay? Li maḷegenamu, ínje liyilo ilob kaanaku jiyiliyeenumuu, fan jíkooḷul kúkilaku kooluul jisenom.

16Waa, kama muñe'e jiyansaan jijokom alatoolawuul, mata lilobewuulob maḷegen?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bukanabuku umbuku kumelowuumelo, ban li koono li kahanken mantee li kúñakuluul jilaañ booliil. Bale uyinoolawu wooliil ujakut. Wahawu wan kufañumuu bale, wo wommuu min kutiilooluul lí ínje mantee li jiluukeniil.

18Kahanken lajaajak ŋáa', nokoomuu loon wahawu wájiwuulumuu li jihanken ujaajak. Joote jinaak jihanken nanoonan, bale jakum lako ínje babile booluul bale.

19Kuñoolom kan iboolaat, lilaañene ibaj sílaam sáamak loon sata anaale anokene li éluŋun, mata bukuluul jíji, ban boot yok nan jommuu li jinokoo jak li Kilisita.

20Lifañeene ŋáa' min ilako li bukuluul muñe'e min oomaamee, mantee li ilob li bukuluul li hulim hábuto, mata buyina báamak bookom mata bukuluul jíji.

Agaal buko li Saala li kuŋali kaan bukittenoolum

21Jilobom, bukuluul jafañumuu min jiloŋ loon eluwaayi yata Móyiis elobumuu. Kama jijamut buu eluwaayi elobe?

22Li maḷegenamu, eluwaayi elollob li Bakiicelabu kaanaku Abulaham kuñiil káyine kúḷuba labaje. Akee li Agaal ammuu amiikeel labajool, aahu li abajool li Saala aletumuu amiikeel.

23Añiilawu an Abulaham abukumuu li Agaal ammuu amiikeel, labukibuk loon an abukeyimuu, bale añiil aahu an abajumuu li Saala aletumuu amiikeel, labajoobaj mata Ateemit humumool afin min alobe kasenool o' Abulaham.

24Kulimaku unku kuyilo kujoki loon bukittenoolum, mata kanaalaabuku kúḷubaaku kulakolako kúfaalum hakee li kúḷubaaku li Huyuuyahu han koonemuu Sinaay hújokumi, ban li hubukoo bañiil bata humiikeeleto. Húfaalumahu unhu ho hommuu Agaal.

25Agaal akila ayilimuu akittenoolumi li Huyuuyahu hata Sinaay hammuu li etaamayi yata Aalabi. Akila ayilimuu foof akittenoolumi li Yeelusalem yata muñe'e, mata akila ummu li humiikeeleto li kuñoolool ló.

26Bale Yeelusalemyammuu haatiya, yo elet amiikeel. Yo yommuu jaawoolaal Saala.

27Mata kikkiic kaanaku:

«Esúumansuum elako li awu ajamutumuu huhaane, awu jayilaatumuu ubaj añiil, Uya eji' ban li ukaaw butiya li ésuumansuum ló, awu ahaasumuu sílaam sata kabukoo. Mata bañiilabu bata anaalaawu an kukat bomuu fan buhaŋ mameeŋ bata anaalaawu abajumuu ánayine .»

28Kutuyom, muñe'e bukuluul bañiil joom ban Ateemit alobe kasen, loon Isaak.

29Bale loon añiilawu abukimuu loon an abukeyimuu, anaake álaamenumuu naanaŋ añiilawu abukimuu li búkaanum bata Buyinumabu bata Ateemit, wahawu unwu foof ubajumuu síyaat.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

30Bale buu Bakiicelabu bulobe? Bonsoon: «Ukesoo amiikeelawu anaalaawu boot li añoolool ló; mata añiilawu ata amiikeelawu anaalaawu let kugaboo bútowowabu li añiilawu ata anaalaawu aletumuu amiikeel .»

31Kutuyom, wahawu unwu újimuu alolaal uletaal bañiil bata amiikeelawu anaalaawu, bale bañiil bata anaalaawu aletumuu amiikeel loomaal.

Kata Galasi 5

Yéesu Kilisita áfulenolaalumuu li humiikeeleto

1Kilisita lafakenolaafaken mantee li úfulaal li maḷegen li humiikeeleto. Kama jítuk tó lit, ban jakum jilaañen jiŋa' humiikeeleto jikaanoolo.

2Jijanten! Injé Fool boot min ilobuul kaanaku nokoomuu loon jikaakat min kuteyenuul búkut, kama Kilisita abajut li bukuluul jáliŋ.

3Fan ilaañen ilob foof ánayine anoowan akate min kuteyenool búkut, eenool laate akaan wahawu feh wan eluwaayi elobumuu.

4Bukuluul jaŋesemuu min jihanken min jikaan loon eluwaayi elobumuu, mantee Ateemit li ajokuul bukan kacole, jikatookatoo li Kilisita. Jilet ló muñe'e li kájiyaku kata Ateemit.

5Bale alolaal, kákangumaku koololaal ko kommuu min Ateemit akaanolaal ulakowaal bukan kacole hákilool humum hata káyinenaku koololaal. Wahawu unwu lukobaalemuu li wo, li búkaanum bata Buyinumabu Banabaabu.

6Li maḷegenamu, an áamimuu li Yéesu Kilisita, atey búkutoo, ateyut búkutoo, bajut jáliŋ yanooyan. Wahawu wabajumuu jáliŋ, wo wommuu káyinen li Yéesu Kilisita, ban li úhiisen ko li húbooli bukan.

7Jijowenjow jak! Kama ayimaa áfiife bútinabu min alenjenuul jífu' li maḷegenamu?

8Katikenaku unku kubilumut li Ateemit ahooñuulumuu.

9Loon lobemuu: «Jatiita élebiil jíkaakenemuu efo'.»

10Injé libabbaj kákangum li bukuluul li Amaaŋenawu kaanaku let jibaj kayinoo kakee kábute li kúmbaam. Bale anawu águuḷemuu li bukuluul, aano min aano, Ateemit fan atekool.

11Kutuyom, nokoomuu loon ínje liloŋe li iwaale mata katey búkut, wáa lí úji li kumit koono li kálaamenom? Nokoomuu loon mo, kama muñe'e busiisijanabu babilummuu li eketayi yata Kilisita li ekuluwaayi, búfule.

12Bukanabuku kammuu li kalillimenaku kooluul, lifañeene kama min kujow kukaan min kukeekiil foof!

13Kutuyom, bukuluul Ateemit lahooñuuhooñ boot mata min jífu' li humiikeeleto. Bale jakum káfulaku kooluul li emiikeeleto, kújiwuul li jinab li kásiibowaku

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kajakutumuu kata siniilasu sooluul. Bale húbooli hujow húji anoowan li bukuluul li anaak alok boot li afaalool li kawalenoolo ló.

14Li maḷegenamu, Eluwaayi foof yo feh, li hulim hano bale eŋali kaan. Ho hommuu unhe: «Ufañ afaali an loon awu humumi ufañoolomuu.»

15Bale nokoomuu loon jilumoolelumoo ban li jinaak jimeloo, jíkaanum: fan ban di jiniilenoo.

Jikat Buyinumabu Banabaabu min bucolen buloŋabu booluul

16Boot min eenuul, jikat Buyinumabu Banabaabu min bucolen buloŋabu booluul. Jikaan momuu, let jimit jinab li kásiibowaku kata eniilayi yooluul.

17Li maḷegenamu, wahawu wan eniilayi ésiibowemuu, úbute li wata Buyinumabu. Buyinumabu wahawu wan búsiibowemuu úbute li wata eniilayi. Buyinumabu búbutoobutoo ŋáa' li eniilayi. Wahawu unwu újimuu, jiyilaat jinaak jikaan loon súumuulumuu.

18Bale nokoomuu loon Buyinumabu Banabaabu bucolencolen buloŋabu booluul, jilet kama li kuŋen kata eluwaayi.

19Luhaasaale jak wahawu wan eniilayi ekaanemuu. Wo wommuu: húfulo li alet alet, ékandomaayiiñ, bucagayet,

20kamanen wah walet Ateemit, kakaan jángafayinde, búlatoo, úmuy, batahaay, etindihuuñ, búhaŋoo, búceeŋoo, bugiiloo,

21kásiibo wah, kákaliyenoo, kawuuhen, li wahawu feh wanokoomuu li wo. Boot min ilobuul ikat to, loon ilobeenuulumuu, bukanabuku kakaanemuu wahawu unwu, let kutowoJáyiiyaju jata Ateemit.

22Bale wahawu wan Buyinumabu busenemuu wo wommuu: húbooli, ésuumansuum, kásuumaay, kabeben, másuum, ésuum buyinum, káwoolu,

23kájoobi buyinum, li hujokoo. Wahawu unwu feh, eluwaayi éhilut wó.

24Bukanabuku kata Yéesu Kilisita, kubambaaŋ li ekuluwaayi bóonowabu bajakutumuu bata eniilayi, boot li kásiibowaku kata yo ló.

25Nokoomuu loon li Buyinumabu lúloŋumaale, lootaale ukataal Buyinumabu foof min bucolen makaanelamu moololaal feh.

26Jakum utebenaal ubandolaal, ban jakum unaak úgecoolaal. Jakum foof an li alolaal abaj wah, afaalool li atii.

Kata Galasi 6

Jilambenoo

1Kutuyom, nokoomuu loon an li bukuluul kujoke akila li kakaan wah wajakut, bukuluul jan Buyinumabu bata Ateemit bucolenemuu, li jílaañenulool li bútin

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

bacole, ban li jikaan mo li buyinum bájoobiye. Ban di úkaanum, jakum bil awu humumi foof ulo li jabuutoo.

2Jilambenoo li bútebabu booluul. Jikaan momuu, jítuule jak eluwaayi.

3An ayinoomuu li aan akila an áamak laam, ban kama alet wahoowah, anawu ummu okila abuntoolowe.

4Anoowan laate ajuke makaanelamu moola. Ajuk tomuu wah wayilo újiwool li asaloolo, kama akila humumool li asaloolo, ban jakum akittenoolum li wah wan akee akaane.

5Li maḷegenamu, anoowan laate ateb bútebool.

6An an kuliikene Hulimahu, laate asen jakee li wahawu feh wan abajumuu, anawu aliikenemuu li akila.

7Jakum jibuntoolo, Ateemit let akat an min ajokool loon esoŋ. Li maḷegenamu, wah wan an awañe, wo foof láamimuu li acac.

8An awañumuu wahawu wásuumumuu eniilayi, fan acac wahawu wan eniilayi ebukemuu. Wo wommuu eketayi. Bale an awañumuu wahawu wásuumumuu Buyinumabu Banabaabu, fan acac wahawu wan Buyinumabu Banabaabu bubukemuu. Wo wommuu buloŋabu bábaneliitumuu.

9Jakum ukataal kakaan majake; mata ukatutaalumuu kakaan majake, nan hunakahu hommuu li húliiŋ, fan ubajaal kúwaagen kajake.

10Mó mújimuu, muñe'e nan uyiliyaamee, ukaanaal majake boot li bukanabuku feh, háŋum bukanabuku kan ubajaalumuu káyinen kano li Yéesu Kilisita.

Kasaafoo, li kulim kata kasaab kúbanum

11Jijuke buu sikiicasu unsu siluukumuu: ínje ítuke li kuŋenom min ikiiculuul.

12Bukanabuku kafañumuu min kutuuŋuul jitey búkutaketumuu li ekuluwaayi.

13Bukanabuku umbuku kateyemuu búkut, buko humumiil kúkaaneliit loon eluwaayi elobumuu. Kufañe min kukaanuul jitey búkut mantee li kújowum tó kusaloolo mata min kújiwuulumuu li jitey búkut.

14Injé, ifañut min isaloolo mata wah ukee wábute li eketayi yan Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita aketumuu li ekuluwaayi. Mata lí ínje, adunaayi ekeeket li ekuluwaayi. Ban li adunaayi foof, ínje likeeket li ekuluwaayi.

15Li maḷegenamu,utey búkut, uteyut búkut, bajut jáliiŋ yanooyan. Wahawu wabajumuu jáliiŋ, wo wommuu min Ateemit akaani ulako búwuwenum buwunkul.

16Ateemit ajow asen kásuumaay ban li áyiyen bukanabuku kanabumuu li hulimahu unhu han ilobumuu, li foof bukanabuku feh kammuu Isilayeel yata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Muñe'e hunakahu hata síyaat, jakum bil an alaañen alillimenom; mata
káakumaku kata sílaamasu sata Yéesu, kunku li eniilayi yúmbaam.

18Kutuyom, kájiyaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, kujow kulako li
buyinumuul. Aameen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kata Efées

Kata Efées 1

Kasaafoo

1Injé Fool, ammuu afootal ata Yéesu Kilisita li húnongum hata Ateemit, ínje ikiiculo eleetalayi inye boot li bukanabuku kata Ateemit [kammuu Efées] ban li kúyinen li Yéesu Kilisita.

2Ateemit Atuubawolaal li Amaaŋenawu Yéesu Kilisita kúsooniyenuul ban li kusenuul kásuumaay.

Ateemit li ásooniyen káyinenumuu li Kilisita

3Usalaal Ateemit! Okila ammuu Atuubaawu ata Amaaŋenawu. Lakaanolaakaan min ubajaal kásooniyen kanookan feh kata Buyinumabu haatiya li emitayi, humum hata hujokoolahu hoololaal li Kilisita.

4Ateemit laḷusolaaḷus tówum adunaayi ejuuḷi, min ulakowaal bukan koola li hujokoolahu hoololaal li Kilisita, mantee li ulakowaal bukan koola kanabe ban li kucol hákilool. Húbooliyahu hoola hújimuu

5li ayinoo no ákibben kaanaku, fan ájowum li Yéesu Kilisita min akaanolaal ulakowaal bañoolool. Wahawu unwu lanongumuu min akaan, ban wo úsuumoolumuu.

6Lakankaan loon muñowu min usalaal másuumamu moola máamakamu man áhiisumolaalumuu li Añoolool an aboolaatumuu.

7Añoolool an aboolaatumuu akila ammuu Kilisita. Húsimahu hoola háyuwimuu nan aketumuu, ho laŋammuu min ahal boot li alolaal, min Ateemit abonket uhoofoolawu woololaal. Muñowu lakaanumuu min áhiisolaal buu lásuumumuu eeno.

8Láhiisolaahiis másuumamu moola li maḷegen, mín úbajumaal tó bújallo li butuuko banooban.

9Lakaanolaakaan min uhaasaal wahawu wan afañumuu min akaan, wan uhaaseenutaalumuu. Lajoojok kaanaku fan ákaanum wo li Kilisita loon súumoolumuu.

10Wahawu unwu wan Ateemit ammuu li abil ahabel akaan nan taŋayi yommuu li éliiŋ, wo wommuu min awoogen wahawu feh wammuu li emitayi li etaamayi, min an ano alako anahaanawu ata wo. Anawu ummu akila ammuu Kilisita.

11Ateemit lakaanekaan wahawu feh min ubaj loon afañumuu. Láḷusoliḷus áloli Kusuwifaku nan fiyowe ŋáa' min jilako bukan koola, li hujokoolahu hóololi li Kilisita.

12Kama áloli jajandumuu jíkangum li Kilisita, joote jíji bukanabuku li kusal máyiineniyamu mata Ateemit!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Bukuluul foof jibabbaj hujokoo li Kilisita nan jijamumuu ban li jíyinen hulimahu hata maḷegenamu, hammuu Hulimahu Hásuumaahu hafakenuulumuu. Muñe'e Ateemit lasenuusen Buyinumabu Banabaabu ban alobumuu kasen, min lako húlangumaasowahu hoola li bukuluul.

14Buyinumabu Banabaabu bo búhiisumuu kaanaku Ateemit fan asenolaal wahawu feh wajakaawu wan alobumuu kasenolaal. Fan ubajaal wahawu unwu feh nan ammuu li afakenolaal bándoo. Kama usalaal máyiineniyamu mata Ateemit.

Fool li aḷaw boot li kata Efées

15Mó mújimuu, ínje foof nan ijamumuu li kulob mata káyinenaku kooluul li Amaaŋenawu Yéesu, li mata húbooliyahu han jíboolimuu bukanabuku feh kata Ateemit,

16ikatut kasal Ateemit humum hooluul. Ilakomuu kaḷaw Ateemit, li iyinooluul.

17Injé ummu min iḷawemuu Atuubaawu áyiineniyaawu ammuu Ateemitawu ata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, min ásenumuul bújallo li Buyinumabu ban li áhiisuul akila ammuu ayi, bájum li jiyili jihaasool jak.

18Liḷawe mantee Ateemit li ahiiten uyinumawu wooluul, min jínaanum húkangumahu han asenuulumuu nan ahooñuulumuu, ban li jíhaasum tó foof buu wahawu wan Ateemit alobumuu kasen bukanabuku koola, utiinenimuu eeno.

19Liḷawe foof min jihaas sembaasu sata Ateemit sahaŋumuu wahoowah feh, san aŋalemuu min alamben ololaal áyinenaalumuu li akila. Sembaasu unsu so Ateemit áhiisumuu,

20nan ayitenulomuu Kilisita li eketayi, ban li akaanool abah kaŋenool kúli li emitayi.

21Kilisita lahaŋe kuhaanaaku feh, kuwoogaku feh li kujojaku feh kata uyinumawu feh wammuu li emitayi maayeet min kite eenimuu kubabbaj sembe sáamak. Kajawaku koola kuhaŋe mabaj sembe kajaw kanookan feh boot nanoonan.

22Ateemit lasensen Kilisita sembe li wahoowah feh, ban li akaanool alako húkowahu hata Ejanguwayi feh.

23Ejanguwayi yo yommuu eniilayi yata Kilisita. Buloŋabu bata Kilisita li Ejanguwayi boom li kabane. Okila asenemuu buloŋ wahoowah feh wáami tanootan.

Kata Efées 2

Ateemit let li bakaanelolaal bajake láfakenumolaal, bale li kájiyaku koola

1Naanaŋ bukuluul jilakowenlako loon bukan kakete mata bafetabu booluul búji, li uhoofoolawu wooluul.

2Jinaanaak jiloŋ buloŋ bata kahoofoo loon bukanabuku kata adunaayi inye kuloŋemuu. Jinaanaak jiloŋ loon anahaanawu ata uyinumawu wajakutaawu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

wammuu haatiya, afañumuu. Anahaanawu ummu akila ammuu Sayitaane, ammuu muñe'e li bulok li uyinumawu wata bukanabuku kátuulutumuu Ateemit.

3Naanaŋ, ololaal foofolaal feh lunaanaak ukaanaal foof loon bukanabuku umbuku. Lunaanaak uloŋaal buloŋ bajakut, naboo li kásiibowaku kata bóonowabu boololaal. Li unaak foof ukaanaal wahawu wajakutumuu wan eniilayi yoololaal efañumuu, ban li ubilumul li uyinoolawu woololaal. Bóonowabu boololaal umbu bajakutumuu bújimuu Ateemit laateen awuñetolaal loon lawuñetumuu bukan kaabuku feh.

4Bale káyiyenaku kata Ateemit kululluuk ŋáa', ban min ábooliwolaalumuu ŋáa',

5mó mújimuu, nan ulakoweenaalumuu loon bukan kakete humum hata uhoofoolawu woololaal, li asenolaal buloŋ buwunkul li Kilisita. Másuumamu mata Ateemit mújiwuulumuu li jifak.

6Hujokoolahu hoololaal li Kilisita hújimuu Ateemit li ayitenumulolaal li eketayi, ban li akaanolaal ubahaal tan Yéesu Kilisita abahumuu li emitayi.

7Ateemit lájowunjowum li Yéesu Kilisita min áhiisolaal másuumamu moola li ololaal. Lakankaan loon muña'a min áhiis bukanabuku li taŋayi yabilemuu, buu másuumamu moola muluukumuu eeno muhaŋ wahoowah feh.

8Li maḷegenamu, másuumamu mata Ateemit mújiwuul li jifak, jówum li káyinenaku kooluul li Kilisita. Bilumut li bukuluul, laalu búsenum bata Ateemit.

9Let wah wan jikaane wajake újiwuul li jifak. Kama jakum an asaloolo.

10Li maḷegenamu, Ateemit akaanolaal loon oomaalumuu, lakaanolaakaan búwuwenum buwunkul li hujokoolahu hoololaal li Yéesu Kilisita boot kakaan wah wajake, wan afimmuu min afale'e akat to, bájum li ukaanaal wo.

Muñeˈe bukanabuku feh an ano koom li Yéesu Kilisita

11Kusuwifaku kubabbaj húhaasum hata katey búkut li siniilasu sooliil, ban li kunaak kuhooñoolo «bukanabuku kateyumuu búkut.» Bukuluul li kabukiyaku kooluul, jilet Kusuwif. Jibajut li siniilasu sooluul húhaasumahu han Kusuwifaku kubajumuu, ban li kunaak kuhooñuul «bukan kateyut búkut.» Joote kama jiwayiḷo waa jilakoweenumuu naanaŋ.

12Jiwayiḷo joon no unnu, Kilisitaalakoweenut li bukuluul. Jilakoweenut no li bukanabuku kataIsilayeel, ban jikaanuti ló li wahawu wan Ateemit alobumuu kasen bukanabuku koola, kan ajokumuu húfaalum. Li jiloŋ li adunaayi inye babajut húkangum hanoohan, ban jihaasut Ateemit.

13Bale muñe'e li hujokoolahu hooluul li Yéesu Kilisita, bukuluul jáloyiyeenumuu Ateemit, jíkoojulool mata jibabbaj hujamoo li akila humum hata húsimahu hata Kilisita háyuwimuu boot li ololaal.

14Li maḷegenamu, Kilisita okila humumool ájimuu li ubajaal kajamoo. Okila akaanumuu min kusuwifaku li bukanabuku kaletumuu kusuwif, kulako bukan

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kano. Li aket min áhoolul huteefahu hágaatulooliilumuu, li áfulen búlatoolabu babajeenumuu li buko.

15Li eketayi yoola láfulenummuu uŋoonawu feh wata kusuwifaku walakomuu li Eluwaayi yata Móyiis, min akaan kusuwifaku li bukanabuku kaletumuu kusuwif kulako bukan kano kawunkul li hujokoolahu hooliil li akila. Muñowu lakaanumuu min kajamoo kubaj li buko.

16Lakankaan min kusuwifaku li bukanabuku kaletumuu kusuwif kulako bukan kano, ban li akaaniil kujamoo li Ateemit, humum hata eketayi yoola li ekuluwaayi. Muñowu lakaanumuu min búlatoolabu babajeenumuu li buko buban.

17Kilisita labiibil min awaale Hulimahu Hásuumaahu hata kásuumaayaku, bukuluul jáloyiyeenumuu Ateemit li bukanabuku kafimmuu min kukoojool.

18Li maḷegenamu, okila ájimuu ololaal foofolaal feh aamaalumuu kusuwif li kaletumuu kusuwif, li uyiliyaal ulohaal Ateemit Atuubaawu, humum hata Buyinumabu banolabu Banabaabu.

19Mó mújimuu, muñe'e bukuluul jaletumuu kusuwif, jilet ejawoola mantee foof bukan kabilumulo bakee; bale jumbuku ló li bukanabuku kata Ateemit. Joonosoono bukan kata butoŋabu boola.

20Joonosoono kuteef kateefi laken li kuteefaku kuleeteemaaku, kammuu kufootalaku, ban Yéesu Kilisita humumool li áami huyitikahu hatebumuu eluufayi foof yo feh.

21Li akila bateefelabu feh bata eluufayi bommuu li búcolenumi, ban li akaan bo bugimb min bulako eluuf yanabe yata Ateemit, dán Amaaŋenawu akine.

22Hujokoolahu hooluul li Kilisita hújimuu bukuluul foof li jóomi li bateefelabu, min jikaan eluuf li bukan kaabuku, dán Ateemit akinume li Buyinumabu Banabaabu.

Kata Efées 3

Bulokabu ban Ateemit asenumuu Fool boot li kaletumuu kusuwif

1Wahawu unwu újimuu ínje Fool, ammee li hukuḷ humum hata Yéesu Kilisita boot li bukuluul jaletumuu kusuwif, [ínje ummu li kaḷaw Ateemit boot li bukuluul.]

2Manooman jijanjam li kulob mata bulokabu ban Ateemit ásenommuu kakaan boot li bukuluul, humum hata másuumamu moola.

3Láhiisonhiis wahawu woola wahaasutimuu. Likiiceenuluukiic iban kulim min ilobuul jatit mata wo.

4Jijanga komuu, fan jínaanum waa lihaas tomuu li wahawu wahaasutimuu li Kilisita.

5Wahawu unwu, Ateemit áhiisut wo bukanabuku kata naanaŋ, loon láhiisum womuu muñe'e li Buyinumabu Banabaabu bukanabuku kan aḷusumuu kulako kufootalaku kanabe.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Wahawu unwu wahaasutimuu wata Ateemit wo wommuu unwe: bukanabuku kaletumuu kusuwif kubaje wahawu wanolawu li kusuwifaku. Muñe'e buko bukan kano koom, ban li kóomi ló foof li wahawu wan Ateemit alobumuu kasen kusuwifaku. Wahawu unwu ubabbaj humum hata hujokoolahu hata kaletumuu kusuwif li Kilisita, habilummuu li Hulimahu Hásuumaahu.

7Leenoseeno aloka ata Hulimahu Hásuumaahu humum hata kájiyaku kata Ateemit. Sembaasu soola síjiwommuu li iyili ikaan bulokabu umbu.

8Injé jahaŋumuu matiti li bukanabuku feh kata Ateemit, ínje Ateemit asenumuu kájiyaku unku kata kawaale bukanabuku kaletumuu Kusuwif, hubajahu hata Kilisita han an ayilaatumuu ánaanum.

9Lakaanonkaan min iyili íhiis bukanabuku feh set, buu lammuu li kakaan wahawu wan an ahaaseenutumuu. Akila áwuwenumuu wahoowah feh, layolooyoloo wo kábilum no.

10Lakankaan mo, bánum li ájowum muñe'e li ejanguwayi min áhiis kuhaanaaku feh li kujojaku feh li uyinumawu wabajumuu sembe haatiya emitayi, buu lájallomuu eeno li wahoowah feh wan akaane.

11Wahawu unwu unaboonaboo li wahawu wan Ateemit afimmuu min ayinoole kakaan tówum ajuuḷ adunaayi, ban li ákaanum wó lí Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu oololaal.

12Hujokoolahu hoololaal li Yéesu Kilisita habilummuu li káyinenaku koololaal li akila, hújimuu li uyiliyaal ukoojaal Ateemit li kákangum ló, babajut kákoli kanookan.

13Mó mújimuu, ínje ummu li kaanuul jakum jíyeko mata min emmee li sílaam boot li bukuluul. Sílaamasu unsu so sommuu máyiineniyamu mooluul.

Húbooliyahu hata Kilisita

14Wahawu unwu újimuu li íkuntuŋ min iḷaw hákil Ateemit Atuubaawu,

15an emmuu butoŋ banooban báami li emitayi li etaamayi li akila bóomum tó.

16Láyiineniyiineni ŋáa' ban li abaj úsooniyen wáamak. Wahawu unwu újimuu liḷawool mantee Buyinumabu boola li busenuul sembe min uyinumawu wooluul ulit.

17Liḷaweḷaw loon muña'a, mantee Kilisita li akin li uyinumawu wooluul mata káyinenaku kooluul li akila kúji. Liḷawe mantee li jibaj kuhaa' kalite li húbooliyahu hooluul ban li jilit li ho,

18min jiyili jibaj sembe min jínaanum, bukuluul li bukanabuku feh kata Ateemit, buu Kilisita ábooliwolaamuu eeno. Lábooliwolaabooli ŋáa', ban húbooliyahu hoola hútijut.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Maayeet min kite eenimuu bajut an ayilo ahaas buu Kilisita áboolíwolaamuu eeno, liḷawe Ateemit mantee li jiyili jihaas húbooliyahu unhu, bájum bóonowabu booluul li buyili bunokoo li maḷegen li bata Ateemit.

20Ateemit layilo akaan wah wahaŋe ŋáa' wahawu wan uḷawaalemuu li wan uyinoolaalemuu, ban lákaanumekaan wo li sembaasu soola sammuu li bulok li uyinumawu woololaal.

21Ateemit ajow ásalumi li Yéesu Kilisita híndo Ejanguwayi, taŋootaŋ ban boot nanoonan.Aameen!

Kata Efées 4

Káyinenumuu li Yéesu Kilisita koote kujokoo loon an ano

1Injé jammee li hukuḷ humum hata Amaaŋenawu, ínje ummu li kawankulenuul min jiloŋ buloŋ batooke kahooñaku kan Ateemit ahooñuulumuu.

2Jiwalenoolo, ban li jíjoobi uyinum, ban foof li jiyili hujokoo min jinaak jímuñoo li húbooli ló.

3Jikaan wahoowah min hujokoolahu han jíbajummuu li Buyinumabu Banabaabu hulako nanoonan li bukuluul, ban buloŋ bata kásuumaay li bulako li tutooluul mantee li jilako an ano.

4Alolaal jáyinenaamuu lunokoolaanokoo loon eniil yano ban baje Buyinum bano Banabe, mo foof bajumuukákangum kano kan Ateemit ahooñuulumuu boot.

5Lubajaale Amaaŋen ano bale, káyinen kano bale li kábatiise foof kano bale;

6Li ubajaal Ateemit ano bale, ammuu Atuubaawu ata bukanabuku feh. Lahaŋe wahoowah feh, ban li anaak álokum li ololaal foofolaal feh, ban foof li aano li uyinumawu woololaal feh.

7Anoowan li alolaal lababbaj bulokool bale'e li hukiibahu hanKilisita afañumuu asenool.

8Mó mújimuu Bakiicelabu li boon:

«Nan ajowumuu boot haatiya tiya, li ájowetumoo kulatoolaaku koola kan aheekumuu, ban li asen bukanabuku úji .»

9«Lajowujow boot haatiya», yo yommuu waa? Yo yommuu Kilisita lajanjand awalo boot teetaam li hásenkahu hata etaamayi, átowum ajow boot haatiya.

10Akila áwalowulomuu boot baabe li etaam, akila anolawu ajowumuu foof boot haatiya tiya emitayi, mantee li alako tanootan.

11Akila Kilisita humumool akaanumuu kukee kulakokufootal, kukee foof li kulako kuwaaleya kata Hulimahu Hásuumaahu, kaabuku li kulako kumata kata bukanabuku kata Ateemit, ban li kunaak foof kuliikeniil Hulimahu hata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Lakankaan loon muña'a min afale bukanabuku kata Ateemit boot bulok boot li akila, mantee ejanguwayi yammuu eniilayi yoola li eyili yank min ebaj sembe.

13Muñowu emmuu li kaan boot yok nan oomaalumuu li ujokoolaal jak foofolaal feh loon an ano, jówum li káyinenaku koololaal, li kahaasaku kan uhaasaalumuu Añiilawu ata Ateemit. Fan ulakowaal bukan kanke jak jow yok unokoolaal loon Kilisita anokoomuu.

14Muñe'e let ulaañaal ulakowaal bañiil batit, let unokoolaal loon busaana ban búlus bútekewulumuu, kuyammalaku kata halahu li kutuuñen bo bulaañ baabe li baaba. Bukanabuku katuukomuu ban li kunaak kaliiken bukan wah wata émalimiñ, let kuyili kubuntolaal min kukaanolaal úyinenaal wah walet maḷegen.

15Emmuu alolaal lulobaalelob maḷegenamu li húbooli ló, fan ankaal li wahoowah feh ujow unokoolaal li Kilisita ammuu húkowahu.

16Kilisita lakankaan bukanabuku koola feh kujokoo, loon kuŋaw kujokemuu síŋullum sata eniil yata an kukaan tin tano. Wahoowah li eniilayi ukaanumuu bulokabu bata wo loon wóotimuu ukaan bo, eniilayi foof yo feh fan yank min ebaj sembe. Muñowu nokoomuu li ejanguwayi. Anoowan áami ló áboolimuu afaalool, ban li akaan bulokabu boola, ejanguwayi fan yank jak li búlambenum bata sembaasu sata Kilisita.

Jiloŋ buloŋ buwunkul li hujokoolahu hooluul li Kilisita

17Wahawu unwe kama léemimuu li ilobuul, ban li ílaañumul tó li kajaw kata Amaaŋenawu: muñe'e jakum jinaak jiloŋ loon bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool kuloŋemuu. Uyinoolawu wooliil ubajut jáliŋ.

18Uyinumawu wooliil úlillim, ban kulet ló li buloŋabu ban Ateemit asenumuu, mata kuhaasut wahoowah ban li kuḷaaḷ uyinum.

19Kubajut ñisuu ñanooñan, ban li kunaak kuloŋ kunaboo li kásiibowaku kajakutumuu kata eniilayi, yok kulo li efañ sídalam yanooyan yan kuyilaat kukat.

20Bale bukuluul inti muñowu jíhaasummuu Kilisita.

21Manooman jijanjam li kulob moola, li hujokoolahu hooluul li akila, ban kuliikenuuliiken moola naboo li maḷegenamu mammuu li akila.

22Joote kama jikat baloŋelabu booluul buhaanabu bakajenemuu uyinumawu wooluul, ban li jífu' li kásiibowaku kajakutumuu kanaake kubuntuulumuu.

23Muñe'e joote jikat Ateemit min alaañen uyinumawu wooluul uwunkulo boot li uyinoolawu wooluul ló,

24min jilako bukan kuwunkul, káwuweni nokoo li bóonowabu boola, naboo li macole li foof manabe mabilumulo li kahaase kata maḷegenamu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Mó mújimuu, jikat émalimiñ. Anoowan li bukuluul laate alob afaalool maḷegen, mata alolaal feh ugeb wata eniil yano loomaal.

26Jiwuñetumuu, jakum jikaan kahoofoo. Jakum banakabu bulo, bukuluul baloŋe li jiwuñet.

27Jakum jikat Sayitaane min abaj bútin li bukuluul.

28An anaakumuu ákuwet, li akat ékuwetayi. Laate alok li kuŋenool min ábajum to wah boot li buloŋool, li álambenum tó foof an an tooke kalamben.

29Jakum kulim kajakut kúfulumul li utumawu wooluul, bale jinaak jilob kulim kásuume kata kawankulen bukan li káyinenaku kooliil. Koote kulako kulim kata kalamben anawu ajantenemuu li ko.

30Jakum jíji Buyinumabu Banabaabu bata Ateemit li búyiyenoo. Buyinumabu umbu Banabaabu bo Ateemit akaanumuu li bukuluul, min bulako húlangumaaso háhiise kaanaku li hunakahu húbanumahu fan afakenuul li majakut manooman.

31Jakum baj li bukuluul baḷeet, etindihuuñ, kawuñet, batalen, búgeloo li búḷafut banooban feh.

32Anoowan li bukuluul laate ásuum li afaalool, ban li jíbooliwoo. Jibonketoo loon Ateemit abonketuulumuu humum hata hujokoolahu hooluul li Kilisita.

Kata Efées 5

Jiloŋ li mawuŋaamu

1Emmuu bukuluul bañiil joom ban Ateemit aboolaat, kama jikaan loon akila akaanemuu.

2Jiloŋ buloŋ bata húbooli loon Kilisitaábooliwolaamuu, ayok asen buloŋool boot li alolaal. Lasensen buloŋabu boola loon kasila, búsimen básuume Ateemit.

3Bukuluul bukan kata Ateemit joom, mó mújimuu jakum baj li bukuluul húfulo bo muña'a, kákaanikoo kanookan kasuuneniye, li efañ sídalam.

4Jakut foof min jinaak jilob kulim kata búsunnikoo, kulim kata buḷuuhoo, mantee foof kúmalla kásuumut bajam. Kulimaku kooluul koote kulako kulim kata kasal Ateemit.

5Mata joote jihaas kaanaku an áfulowe bó muña'a, an ákaanikoole suuneni, li an afañe sídalam, let anoken li Jáyiiyaju jata Kilisita li Ateemit. Li maḷegenamu, efañ sídalam láalu kamanen kuteemit kalet maḷegen.

6Jakum jikat an min abuntumuul li kulim kabajut jáliŋ. Kákaanikoo loon unku kújimuu Ateemit li aḷeet bukanabuku kafañutumuu kútuulool.

7Kama jakum jookoo wahoowah li bukanabuku umbuku.

8Naanaŋ, bukuluul li élim jilakowe, bale muñe'e bukuluul jumbuku li mawuŋaamu mata Amaaŋenawu. Jiloŋ loon bañiil báami li mawuŋe.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Mawuŋaamu mukaanekaan bukanabuku kulako bukan kásuume, kacole li kata maḷegen.

10Jiŋes min jihaas wahawu wásuumumuu Amaaŋenawu.

11Jakum butumuul bóomi ló li wahawu wakaaneyimuu li élimayi, wabajutumuu jáliŋ, bale joote jilob kaanaku ujakut, hákil bukanabuku feh.

12Li maḷegenamu, wahawu wan bukanabuku umbuku kuyolowemuu min kukaan, usuunenisuuneni elob.

13Imban wahawu unwu ulobimuu hákil bukanabuku feh, ésukayi li ekit ejuk wo jak li mawuŋe.

14Li maḷegenamu, wahoowah feh wakaani li mawuŋe, wo humum wo fan ulako mawuŋe. Wahawu unwu újimuu li koon:

«Ulíwo, awu jámoolimuu, uyitowumul li kaketumuu, min mawuŋamu mata Kilisita muhiiteni.»

15Kama joote jíkaanum buu jiloŋemuu eeno. Jakum jiloŋ loon bukan kahaasut wahoowah, bale jiloŋ loon bukan kájallowe.

16Nanoonan nan jiyilo jikaan majake, li jikaan mo, min jihaas joon taŋayi yan oomaamee ejakut.

17Mó mújimuu, jakum jikaan bukan kábaamowe, bale joote jínaanum waa Amaaŋenawu afañe min jikaan.

18Jakum jinaak jíkallenoo: kákallenoo lakaanekaan an min ákaan dó maayiiñ. Bale jikat Buyinumabu Banabaabu min bulako li bukuluul li sembaasu sata bo.

19Jiŋa' ukijen, li kúwoolen, li úkim wabilume li Buyinumabu min jinaak jiwankulenoo. Jikijen ukijen min jisal Amaaŋenawu li uyinumuul feh.

20Jisal nanoonan Ateemit Atuubaawu mata wahawu feh wan akaanumuu boot li bukuluul, li kajawaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita.

Wahawu wan anaale li áyinool kóotimuu kukaan

21Jinaak jítuuloo humum hata kákoli kan jíkoliye Kilisita.

22Kanaalaabuku koote kútuul kúyiniil loon kútuulumuuAmaaŋenawu.

23Mata ánayinaawu okila ammuu anahaanawu ata anaalaawu, loon Kilisita ammuu húkowahu hata Ejanguwayi. Akila ammuu li maḷegen Afakenaawu ata Ejanguwayi yáamimuu eniilayi yoola.

24Mó mújimuu, loon Ejanguwayi étuulumuu Kilisita, mo foof kaalaabuku kóotimuu kútuul kúyiniil li wahoowah feh.

25Káyinaabuku koote kúbooli kuseekiil, loon Kilisita áboolimuu Ejanguwayi ayok aket boot li yo,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26min akaan yo elako Ejangu yanabe. Li aŋa’ Hulimahu hoola min ágiilen yo loon ágiilenemuu.

27Lakankaan loon muña'a mata lafanfañ min aŋa’ Ejanguwayi áhiisoolo akila humool, loon anaale li matiineniyamu moola feh, mabajut humaw, mañootoolut, ban matilut foof tanootan, mantee li elako Ejangu yanabe, yan an ayilaat ajuk wah wajakut li yo.

28Muñowu foof ánayine áatimuu ábooli aseekool loon áboolimuu eniilayi yoola humum yo. Anáyine áboolimuu aseekool, akila humumool ábooliwoolowe.

29Bajut an ahoye eniilayi yoola, bale fan ákuumen yo, ban li acookoo yo, loon foof Kilisita akaanemuu Ejanguwayi,

30mata ololaal foofolaal feh oomaalumuu eniilayi yoola.

31«Wahawu unwu újimuu, ánayinaawu fan áfu’ bata atuubawool li jaawool, min ajow kukin li aseekool, min buko kúl̥uba kulako an ano .»

32Laalu wah wáamak wata mal̥egen wahaasuti mata wo. Injé lilollob kulimaku unku iya li Kilisita li Ejanguwayi.

33Bale kulimaku unke lilobumuu foof boot li bukuluul: ánayine anoowan laate ábooli aseekool loon ábooliwoolomuu akila humumool, ban anaale anoowan laate foof átuul áyinool.

Kata Efées 6

Buu bañiilabu bommuu li buloŋ eeno li sibukoolayiil

1Bañiilabe, joote jítuul sibukoolawuul humum hata hujokoolahu hooluul li Amaaŋenawu, mata muña'a jakumuu.

2Eluwaayi étinaalayi yanaboomuu li wah wan Ateemit aane fan akaan, yo yommuu inye: «Utúul atuubayi li jaawi,

3mantee li ulako li kásuumaay, ban li ubaj buloŋ babaake li etaamayi.»

4Bukuluul jammuu sibukoola, jakum jinaak jikaan bañooluul bul̥eet, bale jígooculiil, li jiseniil uyinum, ban li jisaabiil loon Amaaŋenawu afañumuu.

Buu emiikeelayi yóotimuu eloŋ li kunahaanaku kooliil

5Bukuluul jammuu emiikeel, jítuul kunahaanaku kooluul kata baabe li etaam. Jítuuliil li ekole li kateelen ló, ban li jiluukeniil li uyinumuul feh loon jítuulumuu Kilisita.

6Jítuuliil, ban jakum lako buko to bale, mantee li kusaluul, bale jikaan nanoonan bulokabu booluul li uyinumuul feh loon Ateemit afañumuu, mata bukuluul emiikeel yata Kilisita joom.

7Jilok boot li kunahaanaku kooluul li ésuumansuum ló, loon eenimuu jiloolok boot li Amaaŋenawu humumool, bale inti boot li bukan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Loon jihaasumuu, anoowan akaanumuu wah wajake, aano amiikeel, alet amiikeel, Amaaŋenawu fan asuuhenool wo.

9Bukuluul jammuu kunahaan, jikaan mo manolamu foof emiikeelayi yooluul, ban jakum jinaak jinuulooliil. Joote jihaas joon bukuluul humumuul li emiikeelayi yooluul, Anahaanawu anolawu jibaje ammuu li emitayi, ban ájukeleliit li buul.

Butiikumaabu ban Ateemit asenumuu

10Boot min íbanum li kulimaku unke: jíbajum sembe liAmaaŋenawu, li sembaasu soola sáamakasu.

11Jiŋa' ujunkowawu feh wan Ateemit asenemuu jooken, mantee li jiyili jitiik li Sayitaane li bakaanelabu boola feh.

12Hutiikahu han oomaamuu li ho, inti eeniseen li bukan loomaal li ho, bale li uyinumawu wajakutumuu li kunahaanabuku kata wo, kaakumuu adunaayi inye yammuu li élimayi. Li oonowaal li hutiik li uyinumawu wata búḷafutabu wammuu haatiya li emitayi.

13Wahawu unwu újimuu, jiŋa' ujunkowawu feh wan Ateemit asenemuu jooken, jakum bil heekuul li jitey, bale min jiyito lit min jitiik boot yok li húbanumahu.

14Kama jiyito lit. Jilako bukan kalobe maḷegen, mata maḷegenamu fan mulako husinjawumahu hooluul. Jilako bukan kacole, mata macolamu fan mulako loon kájufo kata mañ káhimene bagiŋabu booluul.

15Jihanken min jiwaale Hulimahu Hásuumaahu hasenemuu bukan kásuumaay. Jikaan momuu, fan nokoo loon kúkolobot kata asollaali jikaanowe.

16Jíyinen nanoonan li Yéesu Kilisita. Káyinenaku kooluul li akila fan kunokoo loon ebangal, yammuu enaak ehok simeelaasu feh sata sambunasu san Sayitaane afuculemuu.

17Min Ateemit afakenuulumuu, nokoonokoo loon káhand kata mañ lasenuul jikaano min kúhimen húkowahu hooluul. Hulimahu hata Ateemit han jookumuu, hunokoonokoo loon ékundu yan Buyinumabu Banabaabu busenuul jítuk.

18Jiḷaw nanoonan li búlambenum bata Buyinumabu Banabaabu. Jiḷaw Ateemit min alambenuul li wahoowah feh. Jíkaanum min jijooŋoo to li kaḷawaku, ban li jinaak jiḷaw boot li bukanabuku feh kata Ateemit.

19Jiḷaw foof boot lí ínje bájum Ateemit li asenom kulim kacole nan emmuu li ilako elob, mantee jakum ibaj kákolí ínje li kakitten bukanabuku maḷegenamu mahaasutimuu mata Hulimahu Hásuumaahu.

20Yéesu Kilisita laḷusonḷus boot min iwaale Hulimahu unhu Hásuumaahu li kajawaku koola. Hó hújimuu li éemi síyaat li hukuḷ. Jiḷaw Ateemit mantee li inaak iwaale ho babajut ekole yanooyan, loon éetimuu iwaale ho.

Kasaafoo kúbanum

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Atuyolaal Tisik an uboolaataalumuu, ammuu aloka ata maḷegen ata Amaaŋenawu, fan alobuul múmbaam feh, mantee li jihaas buu leeno, li waa likaane li wo.

22Líboñulooboñul boot booluul min abil alobuul buu áloli joono, min átintimbenuul foof.

23Ateemit Atuubaawu li Amaaŋenawu Yéesu Kilisita, kujow kusen kutuyolaal feh kásuumaay, húbooli, li káyinen.

24Ateemit ásooniyen bukanabuku feh káboolimuu Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, húbooli hayilaat huban.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kata Fílib

Kata Fílib 1

Kasaafoo

1Eleetalayi inye ínje Fool li Tímote jikiiculo yo, áloli jammuu kuloka kata Yéesu Kilisita. Jikiiculokiic yo boot li bukanabuku káamimuu kata Ateemit humum hata Yéesu Kilisita, kata ésukayi yata Fílib, boot li kunahaanaku ló kata Ejanguwayi li kujaakulaku.

2Ateemit Atuubawolaal li Amaaŋenawu Yéesu Kilisita kujow kusenuul káji ban li kukatuul kásuumaay.

Fool li aḷaw boot li kata Fílib káyinenumuu li Yéesu

3Nanoonan nan iyinooluul, li isal Ateemit.

4Liḷaweḷaw nanoonan boot li bukuluul feh, ban liḷaweḷaw li ésuumansuum ló,

5mata jilambenonlamben li kawaaleyaku kata Hulimahu Hásuumaahu yaan no li hunakahu hútinaalahu boot yok muñe'e.

6Líyinene li maḷegenom kaanaku Ateemit, átoŋumuu kakaan li bukuluul bulokabu umbu bajak muñowu, fan akaan bo boot yok nan ammuu li ahabel bo li hunakahu nan Yéesu Kilisita ammuu li álaañul.

7Jaajak ŋáa' min ibaj kayinoolaku unku li bukuluul, mata bukuluul foofuul feh jumbuku li buyinumom. Li maḷegenamu, bukuluul feh júmbuku ló li kájiyaku kan Ateemit asenommuu, lako muñe'e nan eenomee li hukuḷ mantee foof nan ilakowemuu kataj min íhiis kaanaku Hulimahu Hásuumaahu maḷegen.

8Ateemit lahaase aan maḷegen, líbooliwuubooli foofuul feh ŋáa' loon Yéesu Kilisita ábooliyemuu bukan.

9Wahawu unwe liḷawemuu Ateemit: min húbooliyahu hooluul hunaak huhaŋ maluuk huyinno bo, min hulambenuul li kahaas maḷegenamu jak li kaliitiken wahawu jak,

10mantee li jiyili jihaas wahawu wajakumuu. Muñowu jommuu li jikaan li jilako bukan kajake kan an ayilaat alob majakut li bukuluul li hunakahu nan Kilisita ammuu li álaañul.

11Muñowu Yéesu Kilisita ájiwummuu buloŋabu booluul li bumeeŋ bakaane bacole, boot li máyiineniyamu li kasalaku kata Ateemit.

Kilisita ammuu buloŋabu

12Kutuyom, lifañe min jihaas kaanaku wahawu wabajommee, újiji li maḷegenamu Hulimahu Hásuumaahu li huhaŋ majamo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Muñowu kusollaaliyaku feh kafooyemuu eluufayi yata áyiiyawu áamakawu li bukan kaabuku feh, kúhaasummuu kaanaku bulokabu ban emmuu li bo boot li Kilisita bújiwommuu li eeno li hukuḷ.

14Kameeŋe li kutuyolaal li Amaaŋenawu, nan kuhaasumuu koon ínje ummu li hukuḷahu li kubaj kawankulen, muñe'e li kuhaŋ mabaj kakaañen min kunaak kulob Hulimahu hata Ateemit, ban mabajut ekole yanooyan.

15Maḷegen kukee li buko kásiibo li búhaŋoo bújiyiilumuu li kunaak kuwaale mata Kilisita, bale kaabuku kuwaaleyewaale mata Kilisita li buyinum bajake.

16Kawaaleyemuu mata Kilisita li buyinum bajake, húbooli hújiyiil li kukaan mo, mata kuhaase kaanaku elobayi yan ilobemuu bukanabuku eeniil Hulimahu Hásuumaahu maḷegen, éjimuu li éemi taate.

17Kaabuku búhaŋoo bújiyiilumuu li kunaak kuwaale mata Kilisita. Buko umbuku uyinoolawu wooliil ucolut. Kayinooliil ko kommuu min kufamen sílaamasu súmbaam li hukuḷahe.

18Kama waa? Uyinoolawu wooliil újakaatiwoo li újakoo, kaan min kaane kuwaaleye mata Kilisita bukanabuku. Wahawu unwu úsuumommuu ban fan unaak foof ukaanom ésuumansuum.

19Li maḷegenamu, lihaase een wahawu unwumaa feh fan úbanum li kafakaku kúmbaam humum hata uḷawawu wooluul li kalambenaku kata Buyinumabu bata Yéesu Kilisita kúji.

20Wahawu wan ikobemuu li wo ŋáa’ li wan íkangummuu li wo, wo wommuu jakum ibaj ñisuu li wahoowah, bale libaje kákangum káamak kaanaku muñe'e loon foof nanoonan, maluukamu mata Kilisita fan múhiisi li eniilayi yúmbaam, lako li buloŋom mantee foof li eketom.

21Li maḷegenamu, ínje buloŋabu bo bommuu Kilisita, eketayi hubaj húmbaam.

22Bale nokoomuu loon iloŋumuu fan iyili ilaañen ikaan bulok babaje jáliŋ, kama let ihaas waa léemi li iman.

23Wah úḷuba uñakoole lí ínje: lifañe min ífu’ li buloŋabu umbe min ijow inaben Kilisita, ban foof fan súumom ŋáa’,

24bale kalako li buloŋabu umbe kuhaŋe majak mata bukuluul jíji.

25Mó mújimuu, hiitonhiit jak kaanaku fan ilako li buloŋabu umbe, min ilako li bukuluul foofuul feh boot mata bánkabu booluul, min jibaj ésuumahukow li káyinenaku kooluul,

26mantee nan ínje emmuu ilaañen ílaañul booluul, kasalaku kan jibajumuu li Yéesu Kilisita, li kuhaŋ maluuk mata ínje íji.

27Bale liḷawuul min jiloŋ hákil ésukayi feh loon Hulimahu Hásuumaahu hata Kilisita hulobumuu, mantee ibilumuu bóoluuloo li íbilaatiwoo, li ijam mooluul

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaanaku jítuutuk lit, ban li jibaj kayinoo kano, min jikaan uyinumuul tin tano min jitaj mantee bukanabuku kujamumuu Hulimahu Hásuumaahu li kúyinen.

28Jakum jikat kulatoolawuul min kúkoyilenuul li wahoowah. Wahawu unwu wommuu li úhiisiil kaanaku kújinjim, bukuluul li úhiisuul kaanaku jumbuku li bútinabu bata kafakaku. Wahawu unwu li Ateemit ubilumulo.

29Li maḷegenamu, Ateemit lasenuusen káji kata min jíyinen li Kilisita, bale foof min jílaam boot li akila.

30Muñe'e bukuluul jumbuku ló li katajaku kan jijukumuu kaanaku ko lilakowe, ban jihaase joon liloŋe li ko.

Kata Fílib 2

Kawalenoolowaku, li maluukamu mata Kilisita

1Nokoomuu loon li maḷegenamu jibabbaj kátintimben li hujokoolahu hooluul li Kilisita, li nokoo loon jibabbaj kawankulen li húbooliyahu hoola, li nokoo loon jibabbaj hujokoo li Buyinumabu, li nokoo foof loon babbaj to húbooli li kabonket,

2kama jibaj mayine mano, húbooli hano, ban li jinaak jiyinoo wahawu wanolawu, mantee ésuumansuumayi yúmbaam li eluuk ŋáa'.

3Jakum jikaan wah li kayinoo kata búhaŋoo, mantee foof boot huŋes kasal kabajut jáliŋ, bale li kawalenoolo, jijok bukan kaabuku loon kuhaŋuuhaŋ.

4Jakum an li bukuluul aŋes wahawu wajakumuu boot li akila balewool, bale aŋes foof wajakumuu boot li kaabuku.

5Jiloŋ li tutooluul loon bukan káyinene li Yéesu Kilisita kuloŋemuu:

6Okila lalele li Ateemit, mata okila afimmuu min aano Ateemit yan no boot nanoonan. Imban, min alemuu li Ateemit, aŋesut min átuk tó lit li kaleyaku koola li Ateemit.

7Bale, okila humumool anonge min akat bo wahawu wan abajumuu feh, min aŋa' búnokoo bata aloka, ban li akaanoolo alako an li tut bukanabuku, ban ésukayi li ejokool loon an.

8Li awalenoolo, ban li akaan loon Ateemit aloboolumuu boot yok nan aketumuu, eket yata li ekuluwa.

9Wahawu unwu újimuu foof Ateemit li atebenool boot tan haŋumuu feh matebo,

10bájum wahoowah feh wáami li emitayi, li etaamayi, li wáamimuu kata láala etaamayi, li úkuntuŋ hákil Yéesu wo bajame kajawaku koola,

11imban anoowan feh li alob kaanaku, Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu, boot li máyiineniyamu mata Ateemit Atuubaawu.

Jilako sihiitum li adunaayi

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Kutuyom kan iboolaat, wahawu unwu újimuu, loon jifiyomuu li jilako bukan kátuulom, muñe'e jinaak jihaŋ mátuul, ban jakum lako ínje to bale, bale háŋum ínje balet to. Jilok li ekole li kateelen ló, mantee kafakaku kooluul li kujuki.

13Li maḷegenamu, Ateemit akaanumuu li bukuluul húfañum li kayile kata kakaan wah, naboo li húnongumahu hoola hajakaahu.

14Jikaan wahawu feh bámummunoolut, báwonnoolut,

15bájum li jilako bukan kan an ayilaat awataten, bukan kajake, bañiil bata Ateemit batilut tanootan hákil bukanabuku kacolutumuu li kajakutumuu kata adunaaye. Joote jiwuŋen hákil bukanabuku umbuku loon siwuutasu sammuu li emitayi.

16Jifañumuu jikaan mo, li jítuk lit Hulimahu hata buloŋabu. Jikaan momuu, fan iyili ísangoolum mooluul li hunakahu nan Kilisita ammuu li álaañul, mata fan híis kaanaku bulokabu búmbaam li sílaamasu súmbaam inti kakaaḷo.

17Káyinenaku kooluul kulakolako kasila kan jikaane boot li Ateemit. Nokoomuu loon boot min húsimahu húmbaam húyuwi min lako búsimen famen to kooluul, kama fan súumom, ban bukuluul foof fan súumuul.

18Li manolamu, bukuluul foof eete súumuul, ban li jilako li ésuumansuum boot lí ínje ló.

Fool li aboñ Tímote buko li Efáfulodit li kata Fílib

19Líyinene li Amaaŋenawu ban let fiyo, mantee li ijam kaciimanciim kooluul, li ibaj kawankulen.

20Li maḷegenamu, bajut akee ábute li Tímote abaje uyinoolawu wanolawu li wúmbaam. Layinooleyinoo mooluul li maḷegenool.

21Kaabuku feh mooliil bale kuyinoole, kuyinoolut mata Yéesu Kilisita.

22Bukuluul humumuul jihaase buu Tímote áhiisumuu kaanaku lakankaan an ajake, ban jihaase foof buu ínje li akila jilokumuu boot li Hulimahu Hásuumaahu, loon añiil alokemuu li atuubawool.

23Okila lifañumuu min íboñuluul nan emmuu ijuk jak buu éemi li jowom nokoo.

24Hiitonhiit kaanaku Amaaŋenawu muñe'e fan akatom min ibil ínje humumom ijukuul.

25Lijuujuk li een jaajak min ílaañenuluul atuyolaal Efáfulodit, ammuu anaboolawom ata bulok li ata bútaj, okila an jíboñulomuu abil alambenoolom li wahawu wan jokommuu li wo.

26Lafanfañ ŋáa’ min ajukuul foofuul feh, ban kaanookaan buyina ŋáa’, min bukuluul jijamumuu kaanaku lásomuusomut.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Li maḷegenamu, lásomutensomut ajow alako li aket, bale Ateemit láyiyenooyiyen, ban inti okila bale láyiyene, bale ínje foof láyiyene jakum bil ibaj buyina bahaŋ maluuk.

28Boot min isommen íboñuluul ó' mantee li jilaañen jibaj ésuumansuum bukuluul bajukelool, min buyinaabu búmbaam buban.

29Muñe'e kama jiyabool li ésuumansuum ló loon atuyuul li Amaaŋenawu. Joote jiluuken bukan loon okila,

30mata lalakoweene li aket boot mata bulokabu bata Kilisita. Lalakoweene li asen buloŋool min alambenom li wahawu wan bukuluul humumuul jiyilaatumuu jikaan boot lí ínje.

Kata Fílib 3

Buu an ammuu li akaan min alako an acole hákil Ateemit

1Kutuyom, hulimom húbanum ho hommuu ésuumansuum elako li bukuluul humum hata hujamoolahu hooluul li Amaaŋenawu. Kaanutom wahoowah min ilaañen ilobuul wahawu wan ikiiceenuluumuu, ban mo haŋ majak boot li bukuluul.

2Jijuke to bukanabuku kakaanemuu majakut, li kakaanemuu bulok bajakut, li kaluukenemuu ŋáa' kateyen búkut.

3Li maḷegenamu, alolaaluteyaalumuu búkut li maḷegen, inti buko, mata alolaal umanenaalemuu Ateemit li búlambenum bata Buyinumabu boola, li úsangoolumaal li Yéesu Kilisita, ban ubajutaal kákangum li wah wan an akaane,

4maayeet min kite eenimuu ínje humumom foof liyilo íkangum li wah wan ínje humumom ikaane. Bajumuu an ayinoole li aan layilo abaj kákangum li wah wan an akaane, anawu ummu ahaas kaanaku ínje lihaŋool mayili ibaj kákangum li wo.

5Nan ibajumuu kunak hutok li kúhaaji, li kuteyenom búkut. Injé an ata Isilayeel, li kalandaku kata Bayiseme libuki. Injé asuwif an kusuwif kubuke. Ulobaalumuu mata kakaan loon eluwaayi lilakowe.

6Lihankenhanken to bil gay li inaak ílaamen Ejanguwayi. Ulobaalumuu mata buloŋ bacole loon eluwaayi elobumuu, an let ayili awatatenom to li wahoowah.

7Bale wahawu wan ijok nomuu loon jáliŋ yúmbaam, muñe'e lijoojok wo loon kakaaḷo humum hata Kilisita.

8Ban inti wahawu unwu bale lijoke loon kakaaḷo, bale wahawu foof wo feh, humum hata wahawu unwe wahaŋumuu feh maluuk: wo wommuu kahaas Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu úmbaam. Akila ájimuu li ibeten wahoowah feh wabajeene jáliŋ lí ínje. Wahawu unwumaa feh lijoojok wo loon wah wata kabeten li huwey, mantee li ibaj Kilisita,

9min ibaj hujokoo li maḷegen li akila. Muñe'e ilaañut iyinoo li een likankaan an acole mata min ikaanemuu loon eluwaayi elobumuu. Li káyinenaku kúmbaam li

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kilisita léemummuu an acole. Ateemit akaanemuu an acol, ban káyinenumuu lakaanemuu bukan kacole.

10Wahawu wan ifañumuu bale, wo wommuu min ihaas Kilisita li sembaasu sayitenumuloomuu li eketayi, min ibaj foof júmbaam li sílaamasu soola, ban li inokoo loon okila li eketayi yoola.

11Kaan momuu, líyinene kaanaku ínje humumom foof fan iyitowumul li eketayi.

Etey boot bata wahawu wan ifañumuu ibaj

12Iyilaat een liyaane íliiŋ tan iteyemuu boot, mantee foof liyaane ikaan an áliiŋe. Bale ínje ummu min ihankenemuu min itey mantee li iyili iyab bacaamabu, mata Yéesu Kilisita lajokonjok aban.

13Kutuyom, ínje iyinoolut li een liyaane iyab bacaamabu umbu feh, bale wahawu wan ikaanemuu, wo wommuu unwe: fan imojen wahawu wammuu búsolom, min ihanken min itey boot bata wahawu wammuu hákilom.

14Injé ummu min ihankenemuu min itey boot tan iteyemuu boot, mantee li iyab bacaamabu ban Ateemit ahooñolaamuu boot uyabaal haatiya, humum hata hujokoolahu hoololaal li Yéesu Kilisita.

15Alolaal jaamaalumuu bukan kanke li káyinenaku li Yéesu, lootaale unaak uyinoolaal loon muña'a. Li bil nokoo loon babbaj tikee tan jibaje kayinoo kábuto, Ateemit fan áhiisuul to jak foof.

16Tan úliiŋaamee, kaan min kaane, alolaal li ujukelaal to min unabaal li bútinabu ban uŋalaamuu boot muñe'e.

17Kutuyom, jiliikoo lí ínje foofuul feh. Alóli jisenuusen bukittenoolum. Jiŋa' kúkiluul jibet li bukanabuku kan buloŋabu booliil bunabumuu li bukittenoolumabu umbu.

18Lilobeenuul mo iban ñameeŋe, ban boot min ilaañen ilobuul mo muñe'e li jíḷok ló: baje bukan kameeŋe kaloŋe loon kulatoola koom kata ekuluwaayi yata Kilisita.

19Bukanabuku umbuku fan kubil kújim, mata kalaku kooliil kommuu ateemitawu ooliil. Kujoojok wahawu waateenumuu ukaaniil ñisuu loon kasal kooliil, ban li kunaak kuyinoo mata wahawu wata adunaaye bale.

20Bale alolaal, bukan kata Jáyiiyaju jata Ateemit loomaal, májimuu loonowaal li kakob min Afakenaawu oololaal ammuu Amaaŋenawu Yéesu Kilisita abil.

21Nan ammuu li áliiŋul, fan akaan eniilayi yoololaal yágootomuu ébuti, min akaan yo enokoo li eniilayi yoola yáyiineniyaayi, li búkaanum bata sembaasu sájiwoolumuu li ajok wahawu feh aaken li kayilaaku koola.

Kata Fílib 4

Kasaab kúbanum

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Kutuyom kan iboolaat, síibom ŋáa' min ilaañen ijukuul. Bukuluul jíjiwommuu li ibaj ésuumahukow, bukuluul jommuu éjambiyayi yúmbaam yata kaheekaku. Kufaalom kan iboolaatumuu, wahawu unwu újimuu joote jítuk lit li Amaaŋenawu.

2Wahawu wan emmuu iḷaw Efodi buko li Sentic, wo wommuu liyaakiil min kubaj hujamoo mata buko kúḷuba bukan kata Amaaŋenawu koom.

3Imban awu humumi foof ammuu afaalom aloka ata maḷegen, liḷawi min ulamben kanaalaabuku umbuku kúḷuba. Kutattaj boot li Hulimahu Hásuumaahu lí ínje ló, famen to foof Kilema li kufaalom kaabuku feh kata bulok, kan ujawawu wooliil wommuu li éliibalayi yata buloŋabu.

4Jibaj nanoonan ésuumansuum mata min jommuu bukan kata Amaaŋenawu. Ilaañen ilob mo: Jibaj ésuumansuum.

5Jikaan min bukanabuku feh kuhaas májoobi buyinumabu mooluul. Amaaŋenawu muñe'e li álaañul.

6Jakum jiyina wahoowah, bale li wahoowah feh, jíjowum li kaḷaw, li kayaakoo li kasal ló, min jíhiis Ateemit wahawu wan jokuulumuu li wo.

7Jikaan momuu, kásuumaayaku kata Ateemit kahaŋumuu butuuko banooban, fan kufooy sísigilasu sooluul li uyinumawu wooluul mata bukuluul bukan kata Yéesu Kilisita joom.

8Kutuyom, hulimom húbanum ho hommuu jiŋa' uyinumuul feh jikaan li wahoowah feh wajake li watooke kasal: li wahoowah feh wata maḷegen, li wahoowah feh waluukeni, li wahoowah feh wacole, li wahoowah feh wanabe, li wahoowah feh wásuume li wáyiineniye.

9Wahoowah feh wan jiliikenume lí ínje, wan jíyabume lí ínje, wan jíjamume lí ínje, mantee foof wan jijukume lí ínje, jikaan wo. Jikaan momuu, Ateemit asenemuu kásuumaay fan alako li bukuluul.

Fool li asal kata Fílib mata wahawu wan kusenoolumuu

10Libabbaj ésuumansuum yáamak ban lisale Amaaŋenawu, mata jikite jilaañen jiyinoolul múmbaam. Li maḷegenamu, jiyinooleyinoo múmbaam bale jibajut bútin min jíhiisom kaanaku jiyinoolewonyinoo.

11Min ilobumuu loon muña'a inti eeniseen jokonjok li wah ukee. Li maḷegenamu, ínje liliikenliiken kajok to li ésuumansuum ló li wah wan ibaje.

12Liyilo iloŋ li bugay loon foof liyilimuu iloŋ li hubaj. Liliikenliiken kalako li ésuumansuum tanootan ban li wahoowah feh, ilako li húfooñoo li ícaaletoo, ibaj wah ŋáaloo li íbajaati wáhoo,

13liyilo ijokoo li wahoowah feh humum hata Kilisita asenewommuu sembe.

14Bale jikankaan jak min jilambenommuu li sílaamasu súmbaam.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Bukuluul humumuul jata Fílib jihaase kaanaku, nan ítoŋumuu iwaale Hulimahu Hásuumaahu, nan ífulumuu li etaamayi yataMaseduwaan, bajut ejangu yakee yan jisenoole wah, mantee foof yan jiyaboole wah. Ejanguwayi yooluul bale elambenommuu.

16Mata nan ilakomuu Tesalonik, no jiyaane jinaak jíboñulom wahawu wan jokommuu li wo, ban inti ñano bale.

17Inti eeniseen huŋes bacah léemi li ho, bale wahawu wan iŋesemuu li wo, wo wommuu min buuña efameni to li huhahenahu hooluul.

18Liyabe wahawu wan jíboñulommuu feh, uhaha boot lí ínje. Muñe'e nan Efáfulodit asenommuu wahawu wan jíboñuloomuu lí ínje, laañut jokom li wahoowah. Wahawu feh wan jíboñulumuu unokoonokoo loon esalah yásuume ŋáa', yan Ateemit ayabe ban li ésuumool.

19Ateemit úmbaam fan asenuul wahawu feh wan jokuulumuu li wo, fan ásenumuul wo li Yéesu Kilisita naboo li hubajahu hoola háyiineniyaahu.

20Kasalaku kujow kulako li Ateemit Atuubawolaal boot nanoonan. Aameen.

Kasaafoo kúbanum

21Jisaaf anoowan li bukanabuku kammuu kata Ateemit humum hata Yéesu Kilisita. Kutuyolaal kammee baabe lí ínje kusaafuluul feh.

22Bukanabuku feh kata Ateemit kusaafuluul, háŋum kammuu li eluufayi yata áyiiyawu áamakawu Sesaal.

23Kájiyaku kataAmaaŋenawu kujow kulako li bukuluul foofuul feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kata Kolos

Kata Kolos 1

Kasaafoo

1Injé Fool ammuu afootal ata Yéesu Kilisita li húnongumahu hata Ateemit, li atuyolaal Tímote, áloli jikiiculo eleetalayi inye,

2boot li bukanabuku kata Ateemit kammuu kutuyolaal káyinenumuu li maḷegen li Kilisita, kata ésukayi yata Kolos: Ateemit Atuubawolaal ajow asenuul káji ban li akatuul li kásuumaay.

Fool li asal Ateemit

3Alóli jumbuku min jisalemuu Ateemit Atuubaawu ata Amaaŋenawu, nan jiḷawemuu nanoonan boot li bukuluul.

4Jisalesal Ateemit mata jijanjam mata káyinenaku kooluul li Yéesu Kilisita, li mata húbooliyahu han jíboolimuu bukanabuku feh kata Ateemit.

5Jibabbaj káyinen li húbooli mata min jiyaakaalumuu li wahawu wan Ateemit akatumuu li emitayi boot li bukuluul. Yaakaalayi inyu, nan hulim hata maḷegenamu hammuu Hulimahu Hásuumaahu hubilumuu booluul kátinaalaku min jijam ho, no jibaj yomuu.

6Hulimahu unhu Hásuumaahu hunhu min huyiisoolemuu, ban li húŋalul kásooniyen li adunaayi feh, loon foof hukaanumuu li bukuluul yaan li hunakahu hútinaalahu, nan jijamumuu li kulobuul mata kájiyaku kata Ateemit li maḷegenamu mata ko feh ban li jiliitiken ko jak.

7Efafulaas, ammuu áfaaloli aloka an jiboolaat, akila aliikenuulumuu wahawu unwu feh. Laanosaano li bulok boot li bukuluul loon aloka ata maḷegen ata Kilisita.

8Lálobolilob mata húbooliyahu han Buyinumabu busenuulumuu.

9Wahawu unwu újimuu, áloli hunakahu nan jijamumuu li kulob mooluul, jikatut kaḷaw Ateemit boot li bukuluul. Alóli jiḷawe Ateemit min akaanuul jihaas jak húnongumahu hoola, naboo li bújallo li butuuko banooban ban Buyinumabu boola busenemuu.

10Alóli jiḷaweḷaw loon muña'a mantee bukuluul li jiloŋ loon Amaaŋenawu afañumuu, ban li jinaak jikaan nanoonan wahawu wásuumoolumuu. Bakaane banooban bajake bujow bujuki li buloŋabu booluul, ban li jinaak jihaŋ mahaas Ateemit jiyinno bo.

11Alóli jiḷawe Ateemit min alitenuul li wahawu feh li sembaasu soola sáyiineniyaasu, mantee li jiyili jímuñ wahoowah li hujokoo ló.

12Jisal Ateemit Atuubaawu li ésuumansuum ló, akaanuulumuu min jiyili jibaj jooluul li wahawu wajakaawu wan ahahenumuu boot li bukanabuku koola li Jáyiiyaju jata mawuŋaamu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Li maḷegenamu, labotumulolaabot li sembaasu sata élimayi, min ájowetumolaal li Jáyiiyaju jata Añoolool an aboolaatumuu.

14Li Añiilawu ummu lúfakumaamuu, li okila uhoofoolawu woololaal úbonketumimuu.

Kakijen kata kasal Kilisita ammuu Amaaŋenawu ata etaamayi feh

15Kilisita ammuu kambuwaku kata Ateemit ájukeliitimuu, okila ammuu añiilawu anolawu ata Ateemit, ban to lalakowe tówum wahoowah feh úwuweni, ban foof lahaŋ wo feh.

16Mata li akila wahawu feh úwuwenumimuu, wammuu li emitayi li wammuu li etaamayi, wajukeyimuu li wájukeliitimuu, wahoowah feh wabaje sembe li emitayi, uyinumawu wabajumuu kayile, li kunahaanaku kata wo feh, wahawu unwu feh li akila úwuwenumi, ban boot li akila.

17Kilisita to laam tówum wahawu feh ubaj, ban wahawu feh wabajumuu li kuŋenool woom.

18Okila ammuu húkowahu hata eniilayi yáamimuu Ejanguwayi; okila ammuu húkitumahu, okila ajandumuu ayitowumul li eketayi, bájum li ahaŋ wahoowah feh.

19Mata Ateemit súumoosuum min aŋa’ wahawu feh wáamimuu li akila humumool akaan li Kilisita;

20min wahawu feh újamoolum li Kilisita, ban boot li Ateemit akila humumool. Li húsimahu hata Añoolool háyuwimuu li ekuluwaayi, Ateemit ákaanummuu min kásuumaay kubaj li wahawu feh, lako wahawu wammuu li etaamayi, mantee foof wammuu li emitayi.

21Naanaŋ bukuluul jíloyiyenloyi Ateemit ban li jilako kulatoolawool, mata uyinoolawu wooluul ujakut, bakaanelabu booluul foof bujakut.

22Bale mune'e Ateemit lájowunjowum li eketayi yata eniilayi yata Añoolool, min akaanuul jijamoo li akila humumool. Lakankaan mo mantee li abil akaanuul jiyito hákilool manabe, maakut butila banooban ban an let ayili alob majakut aya li bukuluul.

23Bale yo yommuu bukuluul bátuke lit ban li jijooŋoo to li káyinenaku, ban jakum jikat bo kákangumaku kan jibajumuu li Hulimahu Hásuumaahu han jijamumuu. Hulimahu unhu Hásuumaahu ho huwaaleyimuu bukanabuku feh kammuu li etaamayi, ban ínje Fool aloka ata ho leem.

Sílaamasu sata Fool boot li Ejanguwayi

24Mune'e kaanonkaan ésuumansuum min eenomee li sílaam boot li bukuluul, ban wahawu wasaŋomuu li sílaamasu sata Kilisita, li ihabel wo ílaam li eniilom boot mata eniilayi yoola yammuu Ejanguwayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Leenoseeno muñe'e aloka ata Ejanguwayi, naboo li bulokabu ban Ateemit asenommuu kakaan boot li bukuluul: bo bommuu kawaale hulimahu hoola foof ho feh.

26Hulimahu unhu ho hommuu mahaasutimuu mayolimuu no unnu feh li simitasu unsu feh, bale mune'e Ateemit láhihhiis ho set bukanabuku koola.

27Ateemit lakankaan mo, mata lafanfañ min áhiis bukanabuku koola, majakamu mata wahawu woola wahaasutimuu, li máyiineniyamu mata wo boot li bukanabuku feh. Wahawu unwu wahaasutimuu wo wommuu: Kilisita ummu li anoowan li bukuluul, ban li akaanuul jíkangum kaanaku, fan jilako li máyiineniyamu mata Ateemit.

28Akila lulobaalemuu moola bukanabuku feh. Li unaak usaabaal ban li uliikenaal anoowan feh li bújallo ló banooban, bájum li úŋalulaal anoowan feh manokoole loon Kilisita li wahoowah feh.

29Wahawu unwu újimuu li éemi li kahanken min itaj, mantee li iyili ihabel ikaan bulokabu umbu li sembaasu sata Kilisita, sammuu li kakaan bulok báamak lí ínje.

Kata Kolos 2

1Li maḷegenamu, lifañe min jihaas buu bútajabu búsengimuu, ban éemimuu li bo boot li bukuluul, boot li kata ésukayi yata Lawodise, li boot li bukanabuku feh kahaasolutommuu.

2Wahawu wan ifañumuu, wo wommuu min bukuluul jibaj kawankulen li uyinumuul, ban li jijokoo lit loon an ano li húbooliwoo ló, imban li jibaj butuuko báamak. Muñowu jommuu jikaan, li jiyili jihaas mahaaseenutimuu mata Ateemit, mammuu Kilisita.

3Li Kilisita hubajahu feh hata bújallo li hata kahaasemiñ huyolimuu.

4Lilobuulob wahawu unwu, jakum bil an abuntumuul li balobe básuume.

5Maayeet min kite eenimuu ilet ínje humumom li bukuluul, bale buyinumom bumbu li bukuluul. Súumonsuum ŋáa' min jibajumuu kajamoo, li min jítukumuu lit káyinenaku kooluul li Kilisita.

Buloŋabu ban uyabaalumuu li maḷegen li Kilisita

6Emmuu jiyayyab Yéesu Kilisita loon Amaaŋenawu ooluul, kama jikatool min acolen buloŋabu booluul.

7Jiya kuhaa' kalite li akila, ban li jánkum li akila, min jihaŋ malit li káyinenaku kooluul loon kuliikenuulumuu. Jinaak jisal Ateemit ŋáa'.

8Jíkaanum jakum bil an abuutumuul li Sihekej . Laalu émalimiñ yabilumulo li bújallo bata áḷahukowan, li sembaasu sata uyinumawu wajakutaawu wammuu li adunaayi, bale inti li Kilisita ebilumulo.

9Li maḷegenamu, bóonowabu feh bata Ateemit, bumbu li eniilayi yata Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Bukuluul li hujokoolahu hooluul li okila jíyabummuu wahawu feh boot to, okila ahaŋumuu sembe sanoosan sata uyinumawu wajakutumuu li huhaane hanoohan.

11Li Yéesu Kilisita bukuluul jíteyenumimuu búkut, kateyen búkut kan kaŋen kata an kukaanut, bale li Kilisita kubilumulo ban to láfulenummuu wahawu wakaanemuu eniilayi ehoofoo.

12Nan kúbatiisewuulumuu, no jihokoolimuu li Kilisita, ban li jiyitowumul foof li eketayi li akila, mata jíyinenyinen li sembaasu sata Ateemit sayitenumuloomuu li eketayi.

13Naanaŋ, bukuluul jiketenket mata uhoofoolawu wooluul úji, ban foof mata jilakowut bukan kata Ateemit. Muñe'e Ateemit lasenuusen buloŋ mata hujokoolahu hooluul li Kilisita húji, ban li abonket uhoofoolawu woololaal feh.

14Ateemit lábubbuj kaayiitaku dán uhoofoolawu woololaal ukiicimuu, kanaake kúhiisolaamuu buu luhoofoolaalumuu le, li wahawu wan ootaalumuu ucaamaal Ateemit. Lábubbuj wahawu unwu feh li kabaaŋaku kan abaaŋ womuu li ekuluwaayi.

15Muñe'e Ateemit li abot sembaasu sata uyinumawu feh wajakutumuu, li sata kunahaanaku kata wo feh, ban li ayiiŋen wo hákil ésukayi feh, ban foof li akaan wo únabul kata búsol kayooŋaku kata Añoolool aheek womuu.

16Mó mújimuu, jakum jikat an min atiibuul mata wah wan jitiñe li mata wah wan jihobe, mantee foof mata kagaan, mata huḷeen huwunkul, li mata húyiiyaayahu hata kusuwifaku.

17Wahawu unwu feh hin élinga yata wahawu wammuu li ebil. Maḷegenamu mo mummu li Kilisita.

18Jakum jikat bukanabuku kafañumuu ŋáa' kakaan loon kuwalenoolowalenoolo, ban li kunaak kumanen kumalaka, min kúfulenuul li busuuhenabu bammuu booluul. Bukan loon muñowu kulobelob ŋáa' mata wahawu wan kujukumuu li kahimmo. Fan kunaak kukaaḷo li katebenoolo, ban li kunaak kuyinoo mata wahawu wata adunaaye bale.

19Kujokut li Kilisita ammuu húkowahu hata Ejanguwayi. Li maḷegenamu, Kilisita ájimuu eniilayi foof yo feh li ékuumeni, ban li éjokoolum li síŋullumasu sata yo li kuŋawaku foof kata yo, min yank loon Ateemit afañumuu.

Buloŋ li eket li Yéesu Kilisita

20Kaanumuu loon bukuluul jiketooketoo li Kilisita, min jífu' li makaanelamu mata uyinumawu wata adunaayi, wáa lí újiwuul li jinaak jiloŋ loon eenimuu li kuŋen adunaayi joom? Wáa újiye li jinaak jikaan loon adunaayi elobumuu:

21Jakum uŋa' wahawu unwe! Jakum ujaken unwa! Jakum ugo' waaye?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Siluwaasu unsu sikaanikaan boot li wah waatut ulaañen ubaj jáliŋ wo baŋaleli uban min kaan wah. Laalu hin siluwa li baliikene bata bukan.

23Li maḷegenamu, siluwaasu unsu ujuke somuu li oon bújallo bóomi ló, mata silollob buu anoowan ammuu li anab li bútinabu boola, mata kawalenoolo, li mata katek eniil, bale siluwaasu unsu sibajut jáliŋ. Soonosoono to boot kakaan eniilayi súum bale.

Kata Kolos 3

1Emmuu Kilisita layitowuuyitowul li eketayi li bukuluul ló, kama jiŋes wahawu wammuu haatiya dán Kilisita áamimuu mabahe kaŋen kúli Ateemit.

2Jiŋa' uyinumuul feh jikaan li wahawu wammuu haatiya, jakum jiyinoo wammuu li etaamayi.

3Li maḷegenamu, bukuluul jikeeket ban buloŋabu booluul buyoliyo li Kilisita ammuu li Ateemit.

4Kilisita ammuu buloŋabu booluul. Muñe'e nan ammuu li álaŋul, no unnu bukuluul foof fan jílaŋoolul li akila li máyiineniyamu.

Buloŋ buwunkul li Yéesu Kilisita

5Kama muñe'e jífulen wahawu wáamimuu li buloŋuul wata etaamaye loon: kahinto li aletalet, kákaanikoo, kamelo wah kajakut, kásiibo wah kajakut, li efañ sídalam yammuu kamanen ateemit alet maḷegen.

6Wahawu unwu ukaanemuu min Ateemit awuñet [bukanabuku kátuuleliitoolumuu].

7Muñowu bukuluul foof jinaake jiloŋ nomuu, nan jinaake jikaanumuu uhoofoolawu unwu.

8Bale muñe'e bukuluul jikat wahawu unwe feh: etindihuuñ, baḷeet, búḷafut, li kúloboo. Kulim kajakut jakum kúfulumul li butumuul.

9Jakum an ámal asen afaalool, mata jikaakat bo buloŋabu booluul buhaanabu li makaanelamu mata bo,

10min jiŋa' buloŋabu buwunkulabu. Anawu ummu awunkulawu an joonomuu muñe'e, ummu min awunkulowemuu, min anaak ahaŋ manokoo li áwuwenaawu oola, mantee bukuluul li jihaas Ateemit jak.

11Muñe'e jáliŋ yanooyan elet to an balet asuwif ammuu wahoowah feh li anoowan feh.

12Muñe'e bukuluul bukan kata Ateemit. Ateemit laḷusuuḷus ban li afañuul. Wahawu unwu újimuu kama joote jilako bukan káyiyene bukan, bukan kásuume, bukan kawalenoolowe, bukan kájoobiye uyinum li bukan kayilo húmuñ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Jinaak jímuñoo, ban an li bukuluul bajumuu wah wan afaalool afete li akila li wo, li jibonketoo, loonAmaaŋenawu abonketuulumuu foof.

14Ban famen to li wahawu unwumaa feh, jíbooliwoo, mata húbooli hujokemuu bukan hukaan tin tano li kajamoo kata maḷegen.

15Kásuumaayaku kata Kilisita kulako li uyinumawu wooluul li sembe. Kásuumaayaku unku kújimuu Ateemit li ahooñuluul boot min jilako an ano. Naak jisalool nanoonan.

16Hulimahu hata Kilisita hujow hulako li bukuluul ŋáa' li kásooniyenaku kata ho ló. Jinaak jiliikenoo ban li jinaak jisaaboo li bújallo ló banooban. Jinaak jísalum Ateemit li buyinumuul feh li úkim, kúwoolen li ukijen wabilumulo li Buyinumabu Banabaabu.

17Wahoowah feh wan jikaane, lako li malobe mantee foof li makaane, jikaan wo li kajaw kata Amaaŋenawu Yéesu, min jísalum li akila Ateemit Atuubaawu.

Buu an áyinene li Yéesu áatimuu aloŋ eeno

18Kanaalaabuke, jítuul kúyinuul, loon anaale áyinene liAmaaŋenawu áatimuu akaan.

19Kánayinaabuke, jíbooli kuseekuul ban jakum jítaañi li buko.

20Bañiilabe, jítuul sibukoolawuul li wahoowah feh, mata wahawu unwu Amaaŋenawu afañumuu.

21Situubaase, jakum jinaak jikaan bañooluul buḷeet, jakum bil kúyeko.

22Emiikeelaye, jítuul kunahaanuul kata baabe li etaam li wahawu feh. Jilok boot li buko, ban inti buko to bale loon eenimuu huŋes kakaan bukan súumiil jifañe, bale jikaan mo li buyinum bajake li kákoli kata Amaaŋenawu.

23Wahoowah wan jibaje kakaan, jikaan wo li buyinum básuume, loon eenimuu boot min jikaan wo boot li Amaaŋenawu, bale inti boot li bukan,

24min jihaas kaanaku Amaaŋenawu fan asuuhenuul, fan asenuul li wahawu wajakaawu wan akaanumuu li emitayi boot li bukanabuku koola. Anahaanawu ata maḷegen an bukuluul jilokemuu boot li okila, akila ammuu Amaaŋenawu Kilisita.

25Li maḷegenamu, an akaanumuu wah wajakut, fan abaj katek kanaboole li wahawu wan akaanumuu, mata Ateemit ájukeleliit li buul.

Kata Kolos 4

1Kunahaanake, jinaak jikaan emiikeelayi yooluul wah wacole ban li jijokiil kule keb. Jiwayiḷo kaanaku bukuluul foof jibaje Anahaan li emitayi.

Kulim kata kasaab

2Jihanken li kaḷawaku ban li jijooŋoo to li ko, min jinaak jisal Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Jiḷaw foof boot li áloli mantee Ateemit li ásenoli bútin bajake min jiwaale hulimahu hoola bukanabuku, min jiyili jikitteniil wahawu wan kuhaasutumuu li Kilisita, wájiwommee li eeno li hukuḷ.

4Jiḷaw min iyili íhiis jak wahawu unwu wahaasutimuu, loon éetimuu íhiis wó.

5Jiloŋ li bújallo ló hákil bukanabuku káyinenutumuu li Kilisita. Nanoonan nan jiyilo jikaan majake, li jikaan mo.

6Kulimaku kooluul kujow kulako nanoonan kulim kásuume. Jihaas buu jóotimuu jinaak jibag anoowan jak.

Kasaafoo kúbanum

7Atuyolaal Ticik an uboolaataalumuu, fan alobuul múmbaam feh. Lakankaan aloka ata maḷegen li anaboolawom li bulokabu bataAmaaŋenawu.

8Boot min iboñuluul okila humumool, bájum li abil alobuul mata buloŋabu bóololi baabe, ban li awankulenuul foof.

9Ticik fan kúnabooluul buko Onéesim ammuu an ata booluul, ban li áami atuyolaal ata maḷegen an uboolaataal, átuke lit li káyinenaku. Kúliiŋulumuu, fan kuhebuul wahawu feh wabajumuu baabe.

10Alisitaak an kukuḷoomuu li mano lí ínje, lasaafuluul. Maak, ammuu atuyawu ata Balunabaas, lasaafuluul foof. (Bukuluul jijanjam kulimaku kan ilobumuu mata Maak: abilumuu booluul, li jiyabool jak).

11Yéesu an koonemuu Súsutiis, lasaafuluul foof. Li kusuwifaku feh káyinenumuu li Yéesu, umbuku kúhaaji bale kommuu li bulok lí ínje boot li Jáyiiyaju jata Ateemit. Kútintimbenontintimben ŋáa'.

12Efafulaas ammuu foof an ooluul, lasaafuluul. Lakankaan aloka ata Yéesu Kilisita, ban akatut kaḷaw súf boot li bukuluul, bájum li jítuk lit ban li jank jijow jikiben li káyinenaku kooluul, min jinaak jikaan li maḷegen loon Ateemit afañumuu.

13Li maḷegenamu, ínje humumom liyilo ilob moola kaanaku lalokelok ŋáa' boot li bukuluul, boot kata ésukayi yata Lawodise li boot kata ésukayi yata Híyelofoliis.

14Lík ammuu abuntena buko li Demaas kan uboolaataamuu, kusaafuluul.

15Jisaaf kutuyolaal kammuu Lawodise. Jisaaf foof Ninfaas li bukanabuku feh kata ejanguwayi yammuu li eluufayi yoola.

16Nan bukuluul jommuu li jijanga eleetalayi inye booluul jiban, li jikaan manooman min ejangayi foof li ejanguwayi yata kata Lawodise. Bukuluul foof li jijanga eleetalayi yammuu li ebilumul Lawodise.

17Imban li joon Alisif ajooŋoo to min akaan bulokabu jak, ban Amaaŋenawu asenoolumuu kakaan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Injé humumom Fool ítuke li kaŋenom min ikiiculuul kulimaku unke min isaafuluul. Jiwayiḷo kaanaku li hukuḷ leem. Kájiyaku kata Ateemit kujow kulako li bukuluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Kata Tesalonik

1 Kata Tesalonik 1

Kasaafoo

1Injé Fool, famen to Silibeŋ. Kájiyaku li kásuumaayaku kata Ateemit kujow kulako li bukuluul.

Buloŋabu bata kata Tesalonik li káyinenaku kooliil li Ateemit

2Alóli jumbuku min jisalemuu nanoonan Ateemit mata bukuluul foofuul feh, ban jikatut kálimenuul áloli li kalaw.

3Li malegenamu, jiwayilowewayilo hákil Ateemit Atuubaawu buu káyinenaku kooluul kujukimuu li baloŋelabu booluul, buu húbooliyahu hooluul hújiwuulumuu li jihanken min jilok, li buu kákangumaku kan jibajumuu li Amaaŋenawu kájiwuulumuu li jítuk lit.

4Kutuyom, áloli jihaase kaanaku Ateemit lafañuufañ ban li alusuul jilako bukanool.

5Mata Hulimahu Hásuumaahu han jiwaalewuulumuu, inti li kulim bale jiwaale ho booluul. Bale jiwaalewuuwaale ho foof li sembe li búlambenum bata Buyinumabu Banabaabu, ban li káyinen ló kaanaku Hulimahu unhu malegen. Bukuluul jihaase buu áloli jiloŋumuu li bukuluul boot li majake mooluul.

6Jinannab li bakaanelabu bóololi li bata Amaaŋenawu mata jiyayyab hulimahu li sílaam sáamak, bale foof li ésuumansuumayi yan Buyinumabu Banabaabu busenemuu.

7Muñowu jóonowummuu bukittenoolum boot li bukanabuku feh káyinenumuu li Yéesu, kammuu li etaamayi yata Maseduwaan li yata Akaay.

8Li malegenamu, hulimahu hata Amaaŋenawu booluul húfulummuu. Ban inti li etaamayi yata Maseduwaan li yata Akaay bale hujami. Bale kaciimanciimaku kata káyinenaku kooluul li Ateemit kujamijam foof tanootan. Mó lí múji laañut jókoli min jilob mata ko.

9Bukanabuku feh kulakomuu elob móololi, li kulob foof buu jíyabolimuu eeno nan jibilumuu booluul, li buu bukuluul jikat bomuu úciinawu min jítiiwo jinab li Ateemit, min jilok boot li akila ammuu Ateemit aloŋe ata malegen.

10Ban bukuluul li joono li banaak min Añoolool Yéesu abilumul haatiya emitayi, akila an ayitenumulomuu li ekatayi min afakenolaal li batiibabu bata Ateemit bammuu li ebil.

1 Kata Tesalonik 2

Bulokabu ban Fool akaanumuu li ésukayi yata Tesalonik

1Kutuyom, jihaase bukuluul humumuul joon ebilayi yan áloli jibilumuu booluul inti maayiiñ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Jihaase foof buu kúlaamenoli nomuu ban li kúgeloli li ésukayi yata Fílib. Bale Ateemit láwankulenoliwankulen min jiwaalewuul Hulimahu Hásuumaahu hoola, maayeet min kúhilolimuu .

3Li maḷegenamu, kawankulenaku kan áloli jiwankulenemuu bukanabuku mata min kúyinen, kubilumuloot li émalimiñ mantee foof li uyinoo wajakut, ban jilet li huŋes min jibunt an.

4Bale loon Ateemit áyoobolimuu ban li ajuk kaanaku jitottook min ákatoli min jiwaale Hulimahu Hásuumaahu, mo foof jiwaale homuu loon afañumuu. Jiŋesut kakaan bukanabuku súumiil, bale kakaan Ateemit súumool, ahaasumuu wahawu wammuu li kúkowolaal.

5Jihaase joon áloli jilobulelut kulim kata kámammalenuul, ban jibajut kayinoo kata min jíbajum to wah: Ateemit lahaase.

6Jilet li huŋes min an ásaloli, inti li bukuluul, inti foof li kukee,

7maayeet min áloli jiyiliyeenumuu jituuŋuul jíluukenoli, áloli jammuu Kufootal, jikaanut mo. Bale nan jilakomuu li bukuluul jíboobooluubooboo loon anaale áboooboolemuu bañoolool.

8Jíbooliwuubooli ŋáa' gay mó lí múji li jifañeen min jisenuul Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit, li foof buloŋabu bóololi humum bo, mata jikankaan bukan kan áloli jiboolaat.

9Kutuyom, manooman jiwayiḷowe min áloli jilokumuu súf li buyokabu ban jiyokumuu. Jiloolok etihunaka jiban ehuka, jakum bil an li bukuluul ákiloli hutiñ áloli li kawaaleyaku kooluul kata Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit.

10Bukuluul jammuu bukan kata káyinen jihaase bukuluul humumuul ban Ateemit foof lahaase kaanaku, buloŋabu ban áloli jiloŋumuu li bukuluul. Bulakolako buloŋ banabe, ban li bucol ban an ayilaat alob to wah wajakut.

11Jihaase buu jiloŋumuu li anoowan li bukuluul loon atuuba aloŋemuu li kuñoolool.

12Jiwankulenuuwankulen ban li jítintimbenuul, ban jikatut kaanuul jiloŋ loon Ateemit afañumuu, akila jáhooñuluumuu boot li Jáyiiyaju joola min máyiineniyamu moola mulako mooluul.

Káyinenaku kata bukanabuku kata Tesalonik

13Wahawu unwe foof újimuu áloli jikatut kasal Ateemit: nan jilobuulumuu Hulimahu hata Ateemit, li jijanten ho ban jiyabut ho loon hulim hata an, bale jiyayyab ho loon Hulim hata Ateemit, ban li maḷegenamu Hulim hata Ateemit hoom, mata hunhu li bulok li bukuluul jáyinenumuu li Yéesu.

14Kutuyom, li maḷegenamu jikankaan loon bukanabuku káyinenumuu li Yéesu Kilisita kata Sijanguwasu sata Ateemit sammuu li etaamayi yata Súde.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sílaamasu san bukanuul kan jikinumuu li etaam yano kúlaamenuulumuu, so foof kusuwifakukúlaamenumuu bukanabuku kata Sijanguwasu unsu sata Súde.

15Kusuwifaku umbuku kumukumuu foof Amaaŋenawu, ban li kúlaamenolaal foof. Kúsuumut Ateemit maayeet, ban li kulat bukanabuku feh.

16Li kufañeen min kúhiloli jíwaalewum bukanabuku kaletumuu kusuwif, Hulimahu hayilimuu hufakeniil. Muñowu kúhaŋummuu mawuuhen uhoofoolawu wooliil wan kufinemuu min kukaane kábilum no. Ban muñe'e etindihuuñayi yata Ateemit elowe li buko.

Li síib Fool alaañen ajuk kata Tesalonik

17Kutuyom, li óloli min ukatoolaalumuu fan jatit, hinhin lako kakatoo kata min újukooleliitaamuu, bale uyinumawu woololaal ukatoolut. Muñe'e síiboli ŋáa' min jilaañen jijukuul, gay li jóomi li kakaan manooman mantee li jilaañen jijukuul.

18Wahawu unwu újimuu li jifañeen min jibil boot booluul. Injé humumom Fool liŋeseene ñameeŋe mata min ibil, bale Sayitaane li áhiloli jibilum.

19Li maḷegenamu, inti bukuluul humumuul foof jommuu li jíjiwoli li jibajkákangum, li ésuumansuum, li éjambiyayi yan jóomimuu li jísangoolum li yo hákil Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, nan ammuu li abil?

20Li maḷegenamu, bukuluul jommuu kasalaku kóololi li ésuumansuumayi yóololi!

1 Kata Tesalonik 3

1Mó újimuu, emmuu áloli jibilut jiyili jikob fiyo, li jijok kaanaku jaajak min jilako li ésukayi yata Ateen bálewoli,

2ban li jíboñuluul átuyolaal Tímote ammuu li bulok li áloli boot li Ateemit, li kawaaleyaku kata Hulimahu Hásuumaahu hata Kilisita. Jiboñulooboñ boot min alitenuul ban li awankulenuul min jijooŋoo to li káyinenaku kan jibajumuu li Yéesu,

3jakum bil sílaamasu san jommuu li so síji an li bukuluul li áyeko. Bukuluul humumuul, jihaase kaanaku sílaamasu unsu lóomumaal tomuu.

4Li maḷegenamu, nan jilakomuu booluul, jilobuulob jikat to joonuul fan kúlaamenolaal. Wahawu unwu ubajumuu foof, ban bukuluul jihaase.

5Wahawu unwu újimuu emmuu iyilaat ikob fiyo, li íboñul Tímote abil ageḷḷen mata káyinenaku kooluul. Líkoliyenkoli min Sayitaane abuntuul, min bulokabu bóololi feh bulako kakaaḷo.

6Bale muñe'e, Tímote álaañumulomuu booluul, lálobolilob kulim kásuume mata káyinenaku kooluul li húbooliyahu hooluul. Li amit áanoli kama jiloŋe li jíwayiḷowoli jak, ban jifañe min jíjukoli, loon óloli foof jifañumuu min jijukuul.

7Kutuyom, mó újimuu maayeet min áloli jibajumuu buyinaabu umbu li sílaamasu unsu feh, káyinenaku kooluul kújiwolimuu li jibaj kawankulen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Muñe'e áloli jilaañene jiloŋ, mata bukuluul jítuutuk lit li Amaaŋenawu.

9Li maḷegenamu, jihaasut buu jóomi li jisal ŋáa' Ateemit oololaal mata bukuluul jíji, mata ésuumansuumayi feh yan jíkaanolimuu hákilool.

10Alóli jumbuku min jihankenemuu min jiḷawool tihunak jiban ehuka mantee li ákatoli min jilaañen jijukuul, min jihabeluul wahawu wasaŋowuulumuu bahaas mantee káyinenaku kooluul li kuhaŋ malit.

11Jow Ateemit humumool ammuu Atuubawolaal, li Amaaŋenawu oololaal Yéesu, kúsenoli bútin min jibil booluul!

12Amaaŋenawu akaan min húbooliyahu han jíbooliwoomuu li han jíboolimuu bukanabuku feh huhaŋ maluuk huyinno bo, loon áloli foof jíbooliwuulumuu.

13Ateemit ajow aliten uyinumawu wooluul mantee li jilako bukan kanabe, li bukan kan Ateemit ammuu Atuubawolaal ajukut majakut manooman li buko, nan Amaaŋenawu oololaal Yéesu ammuu li abil li bukanabuku koola feh kanabaaku.

1 Kata Tesalonik 4

Buloŋabu ban Ateemit afañumuu min bukanabuku kuloŋ

1Mo emmuu, bukuluul kutuyom, li áloli jiliikenummuu buu jommuu li jiloŋ min súum Ateemit. Ban li maḷegen, mo foof jommuu li buloŋ. Bale muñe'e jiḷawuul ban li jiyaakooluul li kajawaku kataAmaaŋenawu Yéesu: jiloŋ haŋ majak min jilobuulumuu.

2Li maḷegenamu, bukuluul humumuul jihaase kulimaku kan jisenuuluumuu li kajawaku kata Amaaŋenawu Yéesu.

3Wahawu wan Ateemit afañumuu wo wommuu min jilako bukan kanabe, ban jakum jihinto li an an jiyabowut .

4Anoowan li bukuluul laate ayili ajok eniilayi yoola jak min aloŋ buloŋ banabe ban li busali .

5Ban jakum jikat min kásiibo kajakut kuhaŋuul sembe loon bukanabuku kahaasutumuu Ateemit kukaanemuu.

6Mo emmuu, jakum an abunt atuyool, jakum foof ágecool li wahoowah. Loon jilobuul nomuu ban li jilaañen jilobuul mo, Amaaŋenawu fan atek bukanabuku feh kakaanemuu loon muña'a.

7Mata Ateemit ahooñutolaal boot min unaak uloŋaal buloŋ bajakut, bale min uloŋaal buloŋ banabe.

8Mó mújimuu, an ahoyumuu kulimaku unku, inti an lahoye, bale Ateemit lahoye, asenuulumuu Buyinumabu boola Banabaabu.

9Muñe'e tookut min an akiiculuul mata húbooliwoo hata batuyaay, mata Ateemit lalobuulob kaanaku joote jíbooliwoo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Ban fiimaa bukuluul mo foof jommuu li kakaan li kutuyuul feh kata Maseduwaan. Bale, kutuyom, áloli jumbuku li kaḷawuul min jikaan haŋ to.

11Jiŋes min jiloŋ li kásuumaay. Jakum jinoken dán utumuul ulet. Jítuk li kuŋenuul min jilok min jiloŋ, loon jifinumuu min jilobuul.

12Jikaan momuu, bukanabuku káyinenutumuu li Yéesu fan kuluukenuul, ban let jíloŋum li kuŋen bukan.

Ebilayi yata Amaaŋenawu

13Kutuyom, jifañut min bukuluul jilako to loon muña'a bahaasut mata bukanabuku kaketemuu, jakum bil jíyiyenoo loon bukan kaabuku kan emmuu buko kubajut húkangum.

14Li maḷegen, emmuu lúyinenaayinen kaanaku Yéesu lakeeket ban li ayitowumul li eketayi, lootaale foof úyinenaal kaanaku bukanabuku káyinenumuu li akila ban li kuket, Ateemit fan ayitenumuliil li eketayi li Yéesu ló.

15Li maḷegenamu, hulimahu unhe Amaaŋenawu alobumuu ban ho foof áloli jommuu li jilobuul: bukan li ololaal kammuu li kulako li buloŋ nan Amaaŋenawu ammuu li abil, let kuyab kayooŋ bukanabuku kaketumuu kuban.

16Mata Amaaŋenawu fan alob butiya, min Anahaanawu ata kumalakaaku aḷok kasiinaku kata Ateemit. Muñe'e no unnu, Amaaŋenawu humumool fan áwalowumul li emitayi. Bukanabuku káyinenumuu li Kilisita ban li kuket, buko kommuu kujand kuyitowumul li eketayi.

17Muñe'e fúlum tómuu, bukanabuku kammuu kulako no li buloŋ, fan kuŋalooli li mano li buko min kújowum li ufaalawu min kujow kufam li Amaaŋenawu haatiya. Muñowu lóotumaalumuu ulakowaal li Amaaŋenawu boot nanoonan.

18Mó mújimuu joote jítintimbenoolum li kulimaku unku.

1 Kata Tesalonik 5

1Kutuyom, tookut min jikiicuul mata taŋayi li mata nay Amaaŋenawu ammuu li álaañul.

2Bukuluul humumuul jihaase jak kaanaku hunakahu hata Amaaŋenawu fan hubil an bahaasut loon ákuu abilemuu li huk.

3Nan bukanabuku kommuu li koon: «Muñe'e lubajaale kásuumaay, muñe'e let úkoliyaal wahoowah,» no unnu búyiik bommuu li buyaan bulowiil, loon sílaam silowemuu anaale ahalete, ban an li buko let afak.

4Kutuyom, bale bukuluul jilet li élim mata min bil hunakahu unhu hugoobuul loon ákuu.

5Li maḷegenamu, bukuluul foofuul feh bañiil bata mawuŋe joom, bañiil bata tihunak. Uletaal bukan káami li ehuka, mantee foof li élim.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Mó mújimuu, ootut úmooliyaal loon bukan kaabuku, bale lootaale ukaanaal to sijijolaal, ban jakum uwuuhenaal wahoowah li buloŋolaal.

7Mata bukanabuku kámooliyemuu, li huk kúmooliye; kákaliyenoolemuu li huk kúkaliyenoole.

8Bale alolaal bañiil bata etihunaka loomaal, ban ootut uwuuhenaal li wahoowah. Lootaale uŋalaal káyinenaku li húbooliyahu kulako ebangalayi yoololaal yaŋali kaan kájufo. Kákangumaku kata fan ufakaal ko kommuu li kulako káhandolaal kata mañ.

9Mata, Ateemit akaanutolaal to boot min ubil ubujaal katek li etindihuuñayi yoola, bale min úbajumaal kafakaku li Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita.

10Mata Kilisita lakeeket boot li ololaal, bájum, ulakowaal li buloŋ mantee foof li uketaal, li úloŋumaal li akila nan ammuu li abil.

11Mó mújimuu, jinaak jiwankulenoo ban li jítintimbenoo loon jifimmuu min jikaane.

Kasaab li kasaaf kúbanum

12Kutuyom, jiḷawuul min jiluuken bukanabuku kammuu li bulok súf li bukuluul, buko kan Amaaŋenawu akaanumuu hákiluul boot min kookenuul min foof kuliikenuul.

13Jíhiisiil kaanaku jiluukeniiluuken ŋáa' ban li jíbooliyiil, mata bulokabu ban kommuu li kakaanaku búji. Kásuumaay kubaj li tutuul.

14Kutuyom, áloli jumbuku li kaḷawuul kaanaku: Jihab bukan li bukuluul kafañut kakaan bulok baḷuule. Jiwankulen bukanabuku kákoḷḷimuu, ban li jilamben kágootomuu. Jímuñ bukanabuku feh.

15Jíkaanum, jakum bil an akaanuul majakut li jiluken, bale jiŋes nanoonan min jinaak jikaanoo majake, ban li jikaan foof majake bukanabuku feh.

16Jilako nanoonan li ésuumansuum.

17Jakum jilako to baḷawut,

18jisal Ateemit li wahoowah feh. Wahawu unwu Ateemit afañumuu min jikaan li buloŋabu booluul li Yéesu Kilisita.

19Jakum jihok sambunasu sata Buyinumabu Banabaabu bammuu li bukuluul;

20jakum jibes kulimaku kabilummuu li Ateemit.

21Bale jilaso jak wahoowah feh, min jinab li wahawu wajakumuu,

22ban li jitey wahoowah feh wajakut.

23Ateemit asenemuu kásuumaay ajow akaan min jilako li maḷegen bukan koola, ban li afooy humumahu hooluul foof ho feh, li uyinumawu wooluul, saalasu li

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

siniilasu sooluul, jakum bil an ajuk majakut li bukuluul, boot li hunakahu nan Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita ammuu li abil.

24Ateemit ahooñuulumuu fan akaan wahawu unwu feh, mata alobumuu wah fan akaan wo.

25Kutuyom, jiḷaw foof boot li áloli.

26Jisaaf kutuyolaal feh kasaafoo kata batuyaay.

27Liyaakuul, li kajawaku kata Amaaŋenawu: jijanga eleetalayi inye kutuyolaal feh.

28Kájiyaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita kujow kulako li bukuluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Kata Tesalonik

2 Kata Tesalonik 1

Kasaafoo

1Injé Fool, famen to Silibeŋ.

2Ateemit Atuubawoolaal li Amaaŋenawu Yéesu Kilisita kujow kúsooniyenuul ban li kusenuul kásuumaay.

Amaaŋenawu fan álaañul abil atiib adunaayi

3Kutuyom, óloli joote jisal nanoonan Ateemit mata bukuluul jíji. Jaajak min óloli jikaan mo, mata káyinenaku kooluul li Yéesu Kilisita kunku min kuhaŋemuu malit, ban húbooliyahu han anoowan li bukuluul abajumuu li kaabuku hunhu foof min huhaŋemuu maluuk.

4Mó mújimuu, áloli húmumoli li jinaak jisaloolo mooluul li sijanguwasu sata Ateemit, mata min bukuluul jítukumuu lit ban li jiloŋ li jíyinen li Yéesu, maayeet min bukanabuku kúlaamenuulumuu ban li kuyokenuul ŋáa'.

5Wahawu unwu feh úhihhiis kaanaku batiibabu bata Ateemit bucoccol. Sílaamasu san jílaamemuu li so, so sommuu lí síjiwuul li jilako bukan katooke kalako li Jáyiiyaju jata Ateemit jájimuu li jóomi li sílaamasu unsu.

6Li maḷegenamu, Ateemit lakankaan Ateemit acole: fan akaan bukanabuku kálaamenuulumuu kúlaam sílaamasu san kukaanuulumuu,

7ban bukuluul jammuu li sílaam fan asenuul kayooḷo, li áloli foof. Fan akaan wahawu unwu nan Amaaŋenawukoola ló kata sembe.

8Yéesu fan abilum li húlaañaañ hata sambun, boot katek bukanabuku kahaasutumuu Ateemit ban li kuhoy bakaan loon Hulimahu Hásuumaahu hata Amaaŋenawu oololaal Yéesu hulobumuu.

9Katekaku kan bukanabuku umbu kommuu li kubaj, ko kommuu sílaam boot nanoonan, lóyi Amaaŋenawu li sembaasu soola sáyiineniyaasu.

10Li hunakahu unhu nan ammuu li abil, bukanabuku koola fan kúbinkenool, ban káyinenumuu li akila feh li kúgaalenool. Bukuluul humumuul fan jilako li bukanabuku umbu, mata jíyinenyinen li hulimahu han áloli jiwaalewuulumuu.

11Mó mújimuu, áloli jikatut kaḷaw boot li bukuluul. Jiḷaweḷaw Ateemit oololaal mantee li akaanuul jilako bukan katooke buloŋabu ban ahooñuulumuu boot. Jiḷawooḷaw mantee li alambenuul li sembaasu soola, min jikaan majakaamu feh man jifañumuu min jikaan, ban li akaan min baloŋelabu booluul búhiis kaanaku jibabbaj káyinen.

12Muñowu bukuluul jommuu li jíji kajawaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu li kúbinkeni, ban okila humumool foof li ábinkenuul. Wahawu unwu feh ubilumbilum li kájiyaku kata Ateemit oololaal li kata Amaaŋenawu Yéesu Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Kata Tesalonik 2

Wahawu wammuu li ujand ubaj tówum Amaaŋenawu álaañul

1Muñe'e mata élaañulayi yata Amaaŋenawu li mata huwoogahu hoololaal li akila,
kutuyom, wah wano jiḷawuul:

2Jijamumuu an li aanuul hunakahu hata élaañulayi yata Amaaŋenawu húliiŋulo,
jakum jiyaan jihi li kaliiwo, jakum foof jíkoli. Nakee an fan alobuul mo min lako
búlobum Ateemit, nakee li bawaaleye, mantee foof li lako áloli jikiiculuul kulimaku
unku li eleetal.

3Jakum jikat an min abuntuul li makaane manooman. Li maḷegenamu hunakahu
unhu let húliiŋ búsukabu bajandut buhoy Ateemit, min Anawu átuulutumuu
Ateemit áfulul, áami tómuu abilum aniileni.

4Fan áhi' bukanabuku kúmanenum wahoowah feh wan kumanenemuu, li ahoy
foof wahawu wan kujokumuu loon ateemit. Fan ajokoolo ahaŋ wahawu unwu feh,
ban fan akaañen ajow abah li eluufayi yata Ateemit, min aan akila humumool
ammuu Ateemit.

5Jiwayiḷowut kaanaku lilobuulob mo nan ilakomuu li bukuluul?

6Ban bukuluul humumuul jihaase waa ujokumuu anawu átuulutumuu Ateemit,
wájimuu áfululolut boot muñe'e. Bale nan taŋayi yommuu li éliiŋ, Anawu ummu
átuulutumuu Ateemit fan áfulul.

7Mata sembaasu sata anawu ummu átuulutumuu Ateemit sítoŋe kakaan bulok ban
an ayilaat ajuk jak. Bale anawu ummu átuulutumuu Ateemit let áfulul boot yok nan
anawu ajokoolumuu ammuu li ayinneni li bútinabu.

8Muñe'e, anawu ummu átuulutumuu Ateemit fan áfulul, ban Amaaŋenawu Yéesu
fan amukumool li huhuufenahu hata butumabu boola, ban li aniilenumool li
máyiineniyamu moola nan ammuu li álaañul.

9Nan anawu ummu átuulutumuu Ateemit ammuu li abil li sembaasu
sata Sayitaane, fan akaan wah wabaje sembe, li wah wájaahaleniye li búhiisenum
banooban bájaahaleniye bata jabunt bukan.

10Fan aŋa' makaane manooman majakut min abunt bukanabuku kammuu lí kújim.
Wahawu wájimuu li kóoti kújim, wo wommuu min kufañutumuu kuyab
maḷegenamu maateenumuu mufakeniil.

11Wahawu unwu újimuu Ateemit lí áboñuliil sembe sata jabunt min sikaaniil
kúyinen li wah wata émalimiñ.

12Mó mújimuu Ateemit fan atek bukanabuku feh káyinenutumuu li maḷegenamu,
ban li kunaak kubaj ésuumansuum li kakaan majakut.

Jilako bukan kaḷegene lí káyinenaku kooliil

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Kutuyom, óloli joote jisal nanoonan Ateemit mata bukuluul jíji, janAmaaŋenawu afañumuu. Mata Ateemit laḷusuuḷus yaan no li húkitumahu min áfakenumuul li Buyinumabu Banabaabu bakaanuulumuu jilako bukan kata Ateemit, jówum foof min jíyinenumuu li maḷegenamu.

14Wahawu unwu Ateemit áhooñumuluumuu li Hulimahu Hásuumaahu han jiwaalewuulumuu, mantee li jibaj jooluul li máyiineniyamu mata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita.

15Kutuyom, mó mújimuu jítuk lit ban li jijok wahawu wan jiliikenumuulumuu li útumoli mantee foof li eleetalayi yóololi.

16Amaaŋenawu ololaal Yéesu Kilisita humumool, li Ateemit Atuubawolaal, ábooliwolaamuu ban li awankulenolaal kawankulen kata boot nanoonan, ban lí ájowum li kájiyaku koola min asenolaal húkangum habaje sembe,

17kujow kuwankulenuul ŋáa', ban li kusenuul sembe mantee wahoowah feh wan jikaane li wan jilobe, li ujak.

2 Kata Tesalonik 3

Jiḷaw boot li áloli

1Kutuyom, muñe'e jiḷaw boot li áloli mantee Hulimahu hataAmaaŋenawu li hunaak huhaŋ majamo ŋáa' ban li huluukeni tanootan loon huluukenimuu foof booluul.

2Jiḷaw foof mantee Ateemit li áfakenoli li bukanabuku kajakutumuu ban li kúḷafut. Mata inti bukanabuku feh kufañe min kúyinen Hulimahu.

3Bale Amaaŋenawu alobumuu kakaan wah, fan akaan wo, fan asenuul sembe ban li afooyuul li Majakutamu.

4Amaaŋenawu lákaanolikaan jibaj húkangum li bukuluul kaanaku bukuluul jumbuku li kakaan wahawu wan jilobuulumuu ban let jikat kakaan wo.

5Amaaŋenawu ajow akaan min jíbooli Ateemit li uyinumuul, ban li akatuul húmuñahu han Kilisita asenemuu.

Joote jilok loon áloli

6Kutuyom, wahawu unwe jiḷawuul li kajaw kata Amaaŋenawu: jitey an li bukuluul afañut bulok, ban li ahoy baloŋ nab li makaanelamu man jiliikeniilumuu.

7Bukuluul humumuul jihaase buu jommuu li jikaan loon áloli jikaanemuu. Mata áloli jikaanut bukan káfaḷe nan jilakumuu booluul.

8Alóli jikatut an min ákuumenoli maayiiñ, bale jiloolok etihunaka jiban ehuka li buyok li sílaam ló, jakum bil akee li bukuluul ákiloli hutiñ.

9Imban, tookeene min áloli jíyabum li bukuluul wah wata kalamben, bale jikaanut mo mantee li jilako bukittenoolum bajake boot li bukuluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Li maḷegenamu, nan jilakomuu booluul jilobuulob kaanaku: «An afañutumuu min alok, jakum foof atiñ.»

11Alóli jilobuulob mo mata jijanjam kaanaku kukee li bukuluul kufañut bulok, min laññiil li kanoken li silob satookutiil.

12Bukanabuku umbuku áloli jumbuku li kaḷawiil ban li jiwankuleniil li kajaw kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita, min kubeben min kulok min kúbajum to buko humumiil wahawu wan kóotummuu kutiñ.

13Kutuyom, bukuluul jakum jikat kakaan majake.

14Nokoomuu loon an li bukuluul akaanut loon jilobuulumuu li eleetalayi inye, jílangumaasowool ban jakum an li bukuluul akoojool, mantee li asuu.

15Bale jakum jiŋalool jikaan alatooluul. Jisaabool loon atuyaay asaabeyimuu.

Kásooniyen li kasaaf

16Amaaŋenawu asenemuu kásuumaay, ajow asenuul akila humumool kásuumaay kanookan ban nanoonan. Amaaŋenawu ajow alako li bukuluul foofuul feh.

17Injé Fool humumom ítuke li kaŋenom min ikiiculuul kulimaku unke min isaafuluul. Li kuŋenom humum ko likiicume kulimaku unke. Muñowu lílangumaasoyemuu sileetalasu súmbaam feh, muña'a foof likiicemuu eeno.

18Kájiyaku kata Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita kujow kulako li bukuluul foofuul feh.

Hulimahu hata Ateemit
© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Tímote

1 Tímote 1

Kasaafoo

1Injé Fool ammuu afootal ata Yéesu Kilisita li búlobum bata Ateemit humumool,
ammuu Afakenaawu oololaal li Yéesu Kilisita an úkangumaalumuu li akila,

2ínje ikiiculo eleetalayi inye boot li awuTímote, ammuu añoolom ata maḷegen li
káyinenaku: Ateemit atuubaawu li Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu oololaal,
kujow kuseni káji, kabonket li kásuumaay.

Jakum jijanten bukanabuku káwaaleyeliitumuu hulimahu hata Ateemit col

3Lifañe min ulako li ésukayi yata Efées loon ilobimuu nan ilakomuu li ijow
boot Maseduwaan. Baj to bukan kaliikene ésukayi kulim kanaboolut li káyinenaku
koololaal. Oon bukanabuku umbuku kukat.

4Ulobiil min kukat elob mata ukoŋawu unwu, li elob mata uland waakut
húwuñenum. Wahawu unwu búwonnoo babajut jáliŋ bale úŋalewul, bale
ulambenut bukanabuku li káyinenaku kooliil, min kuhaas wahawu wan Ateemit
ammuu li kakaan.

5Wahawu wájimuu li ilobi loon muña'a wo wommuu min baj húbooli habilumulo
li buyinum bajake, buyinum babahe li káyinen kata maḷegen.

6Kukee kukaakat bo buloŋabu umbu bacolumuu min kulo li búwonnoo babajut
jáliŋ bakaaniilumuu kújim.

7Li kufañ kulako kuliikena káamak kata eluwaayi yata Ateemit, bale kúnaanumut
kulimaku kooliil humum ko, li wahawu wan kulobemuu mata wo li kákangum ló
káamak.

8Luhaasaale oonaal eluwaayi yata Móyiis ejaajak, yo baŋaleli min kaan loon
elobumuu.

9Uhaasaal wahawu unwe: eluwaayi ekaanuti boot li bukan kakaane majake, bale
ekaanikaan to boot li kákaanikoolemuu li kákaaneliitumuu loon elobumuu.
Ekaanikaan to boot li kákoliwutumuu Ateemit li kuhoofoolaaku, boot li
bukanabuku kaluukenutumuu Ateemit li wahawu wanabaawu. Ekaanikaan to foof
boot li kamukemuu situubayiil mantee foof sijaawiil, boot li kumuka bukan.

10Eluwaayi ekaanikaan to boot li bukanabuku kahintowemuu li bukan kan
kuyabowut, boot li kánayinaabuku kahintenemuu kufaaliil kánayine, boot li
bukanabuku kájulayemuu emiikeelayi. Ekaanikaan to foof boot li kámalemuu li
bukanabuku kanuulemuu ban let kukaan loon kunuulumuu, boot foof li
bukanabuku káhoogulemuu baliikenelabu bata maḷegen.

11Baliikenelabu umbe bumbu li Hulimahu Hásuumaahu hata máyiineniyamu mata
Ateemit ata kásooniyen. Ateemit humumool asenom homuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Fool li asal Kilisita

12Lisale Amaaŋenawu, min ajukumuu kaanaku litottook min aŋalom min ilok boot
li okila, ban li asenom sembe min ikaan bulokabu boola,

13maayeet min ilob nomuu kulim kajakut iya li akila, li ílaamenool ban li ikaanool
majakut. Bale Ateemit láyiyenonyiyen mata ibajeenut káyinen li akila, ban ihaasut
wahawu wan ilakomuu kakaan.

14Bale Amaaŋenawu oololaal li áhiisom másuumamu moola ŋáa', ban li asenom
káyinen li húbooliyahu hammuu li Yéesu Kilisita.

15Hulim unhe hata maḷegen hatooke min ésukayi feh eyab ho: Yéesu Kilisita labiibil
li adunaayi boot kafaken kuhoofoola. Ban ínje humumom emmuu átinaa li
kuhoofoolaabuku umbuku feh.

16Bale wahawu unwe újimuu Ateemit li áyiyenom: lafanfañ min Yéesu Kilisita
áhiisum lí ínje, ammuu átinaa li kuhoofoolaabuku feh, húmuñahu hoola
háamakahu, min lako bukittenoolum boot li bukanabuku kammuu li kubil kúyinen
li akila, min kubaj buloŋabu bábaneliitumuu.

17Awu ammuu Ayíi boot nanoonan, Awu áketeliitumuu ban újukeliiti, Awu bale
ommuu Ateemit, kábinkenaku li máyiineniyamu, mujow mulako mooli boot
nanoonan! Aameen.

18Añoolom Tímote, kulimaku unke lifañumuu min iseni. Kunaboonaboo li kan
kufulofetaku kulob nomuu kuya li awu. Ujówum li kulimaku unku min utaj
bútajabu bajakaabu,

19li káyinenaku ló ban li buyinum babahe. Bukan kukee kuhoohoy kujanten
uyinumawu wooliil, mó lí múji káyinenaku kooliil li kújim.

20Li bukanabuku umbuku, Himene buko li Alekusandul kumbuku ló. Liŋaliiŋa' ibet
li kuŋen kata Sayitaane mantee li kuhaas koon kukat kúgel Ateemit.

1 Tímote 2

Ayi jóotimuu jinaak jiḷaw boot li okila?

1Boot min ijand iwankulenuul min jinaak jiḷaw Ateemit boot li bukanabuku feh, li
jiyaakoolool ban li jilobool wah wan jokuul li wo, li jinaak foof jisalool.

2Joote jiḷaw boot li kúyiiyaku li kunahaanaku kata ésukayi feh, mantee li ubajaal
buloŋ bata kabeben li bata kásuumaay, min útuulaal Ateemit ban li uloŋaal buloŋ
batooke kasal.

3Wahawu unwu ujakumuu ban li úsuum Ateemit ammuu afakenaawu ololaal,

4afañumuu min bukanabuku feh kufak ban li kuhaas maḷegenamu.

5Li maḷegenamu, Ateemit ano bale abaje, ban foof an ano bale li áami li tutoo
Ateemit li bukanabuku. Anawu ummu okila ammuu Yéesu Kilisita,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6asenumuu buloŋool humum bo min acaam boot kafaken bukanabuku feh. Wahawu unwu Kilisita akaanumuu min áhiis, nan taŋayi yan Ateemit ajokumuu yommuu li éliiŋ, kaanaku Ateemit lafanfañ min bukanabuku feh kufak.

7Mó mújimuu Ateemit li aḷusom min akaanom ayiiŋena li afootal, boot kaliiken bukanabuku kaletumuu kusuwif mata káyinenaku li Yéesu Kilisita li maḷegenamu. Imálut, maḷegen lilobe.

8Lifañe kama tanootan feh, kánayinaabuku li kuteb kuŋeniil kanabe min kuḷaw, ban jakum kukaan mo li etindihuuñ ló mantee foof li búñakoo kulim ló.

Buloŋ bata anaale áyinene li Yéesu

9Lifañe foof min kaalaabuku kunaak kukoko búkoko baḷuule, balewoo to ban li kawalenoolo ló. Jakum kúsangenoolum buhec batiineniye ŋáa', mantee éwulus li usis, mantee foof wañ waseele.

10Bale kukaan majake, loon kanaalaabuku feh kaanumuu kútuttuul Ateemit kóotimuu kukaan.

11Anaale laate anaak alu min ajanten bawaaleyelabu, li kawalenoolo ló.

12Ifañut min anaale awaale, mantee foof li ágoben ánayine. Bale laate alu.

13Li maḷegenamu, Ateemit Adam lajande áwuwen, ban kit Eewa.

14Ban inti Adam kubuntumuu, bale anaalaawu kubuntumuu min alo li kahoofoo.

15Bale anaalaawu kabukoolaku koola fan kújiwool li afak, nokoomuu loon látuutuk lit káyinenaku li húbooliyahu, li abaj buloŋ banabe, ban li awalenoolo.

1 Tímote 3

Kunahaanaku kata Ejanguwayi

1Hulimahu unhe hulim hata maḷegen: An li bukuluul afañumuu min alako anahaan li Ejanguwayi, anawu ummu lafañe bulok bajake.

2Anahaan ata Ejangu laate alako an, an an aatut ajuk majakut manooman li akila. Laate abaj anaale ano. Aatut awuuhen li wahoowah. Laate alako an abaje buyinum, ban li abaj buloŋ bajake. Laate foof alako an ayabe boola bukan jak ban li ayili awaale hulimahu hata Ateemit.

3Jakum alako an ákaliyenoole mantee foof an ámuyitene bukan, bale laate akaan an ájoobiye buyinum ban li alako an abebene. Jakum lako an afañe sídalam ŋáa'.

4Laate alako an ajoke butoŋool jak, ban li akaan manooman min bañoolool bútuulool li wahoowah feh.

5Li maḷegenamu, nokoomuu loon an ayilaat aaken butoŋool, buu laate ayili ajok jak Ejanguwayi yata Ateemit?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Jakum anahaan ata ejangu alako an akite li áyinen li Yéesu, letumuu mo, fan abil
ateben ubandool min abaj katek loon kata Sayitaane.

7Laate foof alako an, an bukanabuku káyinenutumuu li Yéesu kulobe majake kuya
li akila, jakum bil ésukayi ebesool, mantee foof li alo li embaalayi yata Sayitaane.

Kujaakulaku kata Ejanguwayi

8Kujaakulaku foof koote kulako bukan, kan ésukayi esuuwe ban jakum kulako
bukan káhoolowe. Jakum kulako bukan kákaliyenoole, mantee foof bukan
kaweelowe li sídalam.

9Koote kujok jak maḷegenamu man Ateemit áhiisumuu ban li úyinenaal li mó li
buyinum bajake.

10Koote kujand kuyoobi, ban nokoomuu loon bajut wah wajakut wajuki li buko, li
kukit kuyili kulako kujaakul.

11Li manolamu, kanaalaabuku foof kammuu kujaakul koote kulako kanaale kan
ésukayi esuuwe, ban jakum kunaak kúloboo bukan. Kootut foof kuwuuhen li
wahoowah, ban li kulako bukan kabajut búhoolo banooban.

12Ajaak anoowan laate abaj anaale ano, ban laate foof ayili ajok bañoolool li
butoŋool jak.

13Kujaakulaku kakaanemuu bulokabu booliil jak anoowan laluukeniiluuken, ban
kuyilo kulob li kabaneyiil feh mata káyinenaku kan ubajaalumuu li Yéesu Kilisita.

Mahaaseenutimuu li mulaañ muhaasi

14Tímote, likiiculikiic kulimaku unke li kákangum ló kaanaku fan ibil ínabenuli,
ban let fiyo.

15Bale nokoomuu loon íbilaaliwut, kulimaku unke fan kújiyi li uhaas buu lommuu
uloŋ eeno li butoŋabu bata Ateemit, bammuu Ejanguwayi yata Ateemit aloŋumuu,
yammuu yiilayi li ekuŋayi yakegumuu maḷegenamu.

16Maḷegen, ban an ayilaat aceeŋ, Mahaasutimuu mata káyinenaku koololaal
mululluuk! Kilisita láfuluufulul ajuki loon an, Buyinumabu Banabaabu búhihhiis
kaanaku lacoccol, ban Kumalakaaku kujukoojuk. Li kulob foof moola bata
kaletumuu kusuwif, li kúyinen li akila li adunaayi feh, ban li ájowetumi boot li
emitayi li máyiineni ló.

1 Tímote 4

Baliikene balet maḷegen

1Buyinumabu bulollob buhant boon, li kunakaku kúbanumaku bukan kameeŋe fan
kukat bo káyinenaku kooliil, min kujow kunab li uyinum wabunte, li baliikene bata
uyinum wajakut.

2Fan kukat bukan kámale ban li kúhoolo min kújimeniil, bukan kan uyinumawu
wooliil ukete loon eenimuu mañ máwake kuŋale min kúsu' wó.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Bukanabuku umbuku kúhilehi' ésukayi éyabowum, ban li kúhiliil foof kutiñum mutiñaay mukee. Ban Ateemit láwuwenwuwen mutiñaayamu ummu, mantee káyinenumuu li akila, kahaasumuu maḷegenamu, li kuḷawool ban li kusalool min kutiñ mo.

4Li maḷegenamu, wahoowah feh wan Ateemit áwuwene ujaajak. Bajut wah waate uhoyi, samin ulakomuu li utiñ wo li ujand uḷaw ban li usal Ateemit.

5Mata hulimahu hata Ateemit li kaḷawaku, fan kúji wahawu unwu li ulako wah wata Ateemit.

Aloka ajake ata Yéesu Kilisita

6Ukittenumuu wahawu unwu feh kutuyi, fan ulako aloka ajake ata Yéesu Kilisita. Fan úhiis kaanaku li kulimaku kasenemuu káyinen li baliikenelabu bata maḷegenamu ban unabumuu li bo jak, lúkuumenumi.

7Uhoy ukoŋawu wákaaneliitumuu bukan kúyinen li Yéesu Kilisita, wammuu wata siñaakanasu saalaasu. Ukankaanoo min unaak útuul Ateemit.

8Kakaan min eniilayi elako li kásuumaay kubabbaj jáliŋ li wah watit, bale kátuul Ateemit kubabbaj jáliŋ li wahawu feh, mata kúŋaluleŋalul kásooniyen boot li buloŋabu umbe li boot li buloŋabu babilemaa.

9Hulimahu unhe hulim hata maḷegen, hatooke min bukanabuku feh kuyab ho.

10Li maḷegenamu, loonowaasoono li bulok súf li bútaj, mata lúkangumaakangum li Ateemit aloŋumuu, ammuu afakenaawu ata bukanabuku feh, háŋum káyinenumuu li akila.

11Ulob bukanabuku feh kulimaku unku ban li uliikeniil ko.

12Jakum ukat an min abesi mata min ommuu áfu', bale ulako bukittenoolum boot li káyinenumuu, li malobelamu mooli, li makaanelamu mooli, li húbooliyahu hooli, li káyinenaku kooli li manabamu mooli.

13Ujuke to min ujanga Bakiicelabu hákil ésukayi feh, uwankuleniil ban li uliikeniil bo tówum ibil.

14Jakum ubet to kájiyaku kan Buyinumabu busenimuu, kan uyabumuu nan kufulofetaku kulobumuu mooli, li nan kunahaanaku kuŋalumuu kuŋeniil kuwalen li awu.

15Ujooŋoo to min ukaan wahawu unwu feh. Usenoolo foofi feh boot li bulokabu umbu. Mo lommuu ukaan, bukanabuku feh li kujuk bulokabu ban ukaanumuu.

16Ujuke to li awu humumi li baliikenelabu booli. Uhanken to jaj. Li maḷegenamu, ukaanumuu loon muña'a, fan ufakenoolo awu humumi li bukanabuku kajanteneyimuu foof.

1 Tímote 5

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wahawu wan kátuulumuu Ateemit kommuu kukaan

1Jakum uwataten ánayine ahallene li sembe, bale uwankulenool loon atuubayi laam. Ujok bukanabuku kañiilomuu loon kutuyi.

2Kaalaabuku kahallenumuu, ujokiil loon sijaawi. Kanaalaabuku kañiilomuu li ujokiil loon kúliini. Uloŋ buloŋ banabe hákiliil.

3Ucookoo kanaalaabuku kahokumuu kúyiniil, kabajutumuu li maḷegen kulambena.

4Nokoomuu loon anaale ahoke áyinool abaje kuñiil mantee kuñool kuñoolool, buko umbuku koote kujand kuliiken kútuul Ateemit li butoŋabu booliil humum bo, min kuyili kulaañen sibukoolayiil li sibukoolayiil sihaan wahawu wan kookiilumuu. Mata wahawu unwu Ateemit afañumuu.

5Anaale ahoke áyinool ban abajut an áami li acookoolool, li Ateemit lákangume. Let akat kaḷawool li kayaakoolool etihunaka aban ehuka min alambenool.

6Bale Anaale ahoke áyinool ban kayinoolool feh huŋes másuume, lakeeket maayeet min kite eenimuu ummu li buloŋ.

7Wahawu unwe lóotimuu ulobiil jakum bil an awatateniil li wahoowah.

8Nokoomuu loon an acookoolut bukanool, háŋum bukanabuku kata butoŋabu boola, anawu ummu lakaakat bo káyinenaku koola, ban lahaŋe májakaati an áyinenut.

9Boot min anaale ahoke áyinool acobi li kanaalaabuku kahokumuu kúyiniil, anaalaawu ummu laate abaj simit kúyii kúhaaji, ban li alako anaale ayabowe li ánayine ano bale.

10Laate áhaasumi li bakaanelool bajake: ágoocul bañoolool jak, li ayab ejawoola boola jak, li afos kootaku kata káyinenumuu li Yéesu, li alamben bukanabuku kammuu li sílaam ban li ahanken li kakaan wahoowah feh wajake.

11Bale kanaalaabuku kañiilomuu ban li kuhok kúyiniil, jakum ukaaniil ló, mata nan kásiibowaku kooliil kommuu kújiyiil li kufañ min kulaañen kuyabo, li kukat bo Kilisita.

12Muñowu kóotummuu kúŋalul batiib boot li buko, mata kúhooguuhoogul hulimahu han kulob nomuu kakaan hákil Kilisita.

13Ban foof, kubajutumuu bulok kakaan, li kunaak kunoonoo siluufasu. Bale wahawu wahaŋumuu májakaati, inti mata min kubajumuu bulok kakaan, bale élobulayi yameeŋaayi, elob waleewalet, ban li kunaak kulob silob satookutiil.

14Mó mújimuu, lifañe min kanaalaabuku kañiilomuu ban li kuhok kúyiniil kulaañ kuyabo min kubaj bañiil, ban li kooken siluufasu sooliil jak. Jakum kusen bútin alatoolaawu oololaal min alob majakut aya li ololaal.

15Li maḷegenamu, baje kukee li kaalaabuku kahokumuu kúyiniil kayaane kújim min kujow kunab li Sayitaane.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Nokoomuu loon anaale áyinene li Yéesu abaje li bukanool kanaale kahoke kúyiniil, laate alambeniil jakum bil akatiil min kulako búteb boot li Ejanguwayi, mantee Ejanguwayi li eyili elamben kanaalaabuku kahokumuu kúyiniil ban li kóomi li maḷegen liwooniil.

17Kunahaanaku kajokumuu Ejanguwayi jak, háŋum kaakumuu bútebabu bata kawaale li kaliiken bukanabuku Hulimahu, tooke min kuyab bacaam bale'e ñáḷuba li bacaamabu ban kubajemuu.

18Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon: «Jootut jikok butum bata húmuuna ho li etoboj edenfeteŋ », ban li boon foof: «Aloka laate ayab bacaamool .»

19Jakum an aḷoof anahaan ata Ejangu, li oon éehe' li mo, mantee ló balakowe bukan kúḷuba mantee foof kúhaaji kamaate buko baane maḷegen.

20An akaanumuu kahoofoo, uwatatenool hákil ésukayi feh mantee kaabuku li kúkoli kakaan kahoofoo .

21Fan ilobi hákil Ateemit li Yéesu Kilisita, li foof hákil kumalakaakukaḷusimuu eeni: ukaan loon kulimaku unku kulobumuu ban jakum ulaañ bata anoowan, jakum ujuke li buul.

22Jakum usommen uŋa' kuŋeni uwalen li an, jakum uŋa' butumi ukaan li kahoofoo kata an. Ukaan awu humumi min ulako an anabe.

23Jakum unaak uhob mal bale, bale unaak uhob bunuk jatit mata halahu huya húji li kásontoolaku kuya.

24Kukee uhoofoolawu wooliil ujukeyijuk tówum kutiibi, bale kaabuku wooliil búsol ujukeyi.

25Li manolamu, bakaane bajake bujukeyijuk jak, bale maayeet bayilaatimuu juk jak, buyilaat buyoli kale.

1 Tímote 6

Buloŋ bata amiikeel

1Bukanabuku feh kammuu li humiikeeleto koote kujok kunahaanaku kooliil bukan katooke min kuluukeni, jakum bil an alob majakut aya li kajawaku kata Ateemit li Baliikenelabu foof boololaal.

2Emiikeelayi yabajumuu kunahaan káyinene li Yéesu, jakum kubes kunahaanaku kooliil mata waa kutuyiil koom. Bale koote kuhaŋ malok jak boot li buko, mata kunahaanaku kooliil kammuu li kúbajum wah li bulokabu booliil, bukan káyinene li Yéesu koom, ban Yéesu lafañiifañ ŋáa'.

Káyinen kata maḷegen

Wahawu unwu lommuu li uliiken bukanabuku ban li ulobiil min kukaan wo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Nokoomuu loon an akee aliikene wah wábuto, min akat bo kulimaku kata maḷegen kata Amaaŋenawu kammuu baliikenelabu bakaanemuu bukanabuku kútuul Ateemit,

4anawu ummu an atebenoolowe laam ban ahaasut wahoowah. Lásomuusomut li búceeŋoo ban li anaak ámuy mata kulim. To untu batahaayabu bubilumulemuu, li úmuyawu, li kúgelaku, li eyindiyoonayi yajakutumuu,

5búceeŋoolabu bábaneliitumuu bata bukanabuku kata uyinumawu wacolutumuu, kahaasutumuu maḷegen. Kuyinooyinoo li koon kátuul Ateemit senesen hubaj.

6Maḷegen, kátuul Ateemit hubaj háamak boot li an, okila balewoole li wahawu wan abajumuu.

7Li maḷegenamu, ubilutaal li wahoowah li adunaayi inye, ban let újowetumaal wahoowah nan ommuu úfulaal li yo.

8Mo emmuu, ubajaalumuu hutiñolaal li wañ, li uluukenaal.

9Bale bukanabuku kafañumuu min kulako kusaanum, fan kulo li jabunt. Jabuutoolaju jata kásiibo kameeŋe kata buḷuuhoo ban kujakut, fan kujokiil. Kásiibowaku unku kuniilenemuu ban li kújimen bukanabuku umbuku.

10Li maḷegenamu, efañ sídalam huhaa' hata majakut manooman. Kukee síibiisiib kubaj sídalam bil gay, li kúloyi káyinenaku min kukaanoolo buko humumiil sílaam sameeŋe.

Utaj jakum bil káyinenaku kooli kufaki

11Bale awu, ammuu an ata Ateemit, utey wahawu unwu feh. Uŋes min ulako an acole, an átuke li Ateemit, an ata káyinen, an ata húbooli, an ayilo húmuñ li an ájoobiye buyinum.

12Utaj jakum bil káyinenaku kooli kufaki. Ujok buloŋabu bábaneliitumuu ban Ateemit ahooñimuu boot li bo, loon awu humumi ulob momuu li kulimaku kásuumaku kan ulobumuu mata káyinenaku kooli hákil bukan kameeŋe.

13Boot ilobi hákil Ateemit asenemuu buloŋ wahoowah feh, li hákil Yéesu Kilisita alobumuu kulim kásuume kata maḷegen hákilFons Filat, eeni:

14ukaan jak loon kulimaku kan uyabumuu kulobumuu. Jakum util li ko tanootan ban jakum foof an ayili alob majakut aya li awu boot yok nan Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita ammuu li álaŋul.

15Nan taŋayi yommuu li éliiŋ, Ateemit fan akaanool álaŋul, Ateemit ata kásooniyen, okila ammuu Ayíi balewool, Ayíiyawu ata kúyiiyaku, Amaaŋenawu ata kumaaŋenaku.

16Akila bale ayilaatumuu aket, akinumuu li mawuŋe dán an ayilaat ajow. Bajut an abile ajukool, ban an ayilaatool ajuk. Kábinkenaku li sembaasu sijow silako soola boot nanoonan!Aameen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Ulob bukanabuku kammuu kusaanum li adunaayi unye ooniil jakum kutebenoolo, ban jakum foof kúkangum li hubajahu unhu haatutumuu hufiyo, bale kúkangum li Ateemit asenewolaalumuu wahoowah feh ŋáa' mantee li úbajumaal li wo kásuumaay.

18Ulobiil ooniil kukaan majake, ban li kubaj wah wajake wameeŋe wan kukaane. Ooniil kukaan bukan kásuume ban kubajumuu wah, li kugaboo wo li kaabuku.

19Muñowu kommuu kukaan, li kuwoogen hubaj hajake ban li hulit boot kajom, mantee li kubaj buloŋabu bata maḷegen.

Kasaafoo kúbanum

20Tímote, ujok jak wahawu wan Ateemit asenimuu ooken. Utey elobayi yameeŋaayi yákaaneliitumuu bukanabuku kútuul Ateemit, li búceeŋoo mata wahawu wan kukee kúmalumuu koon laalu ehaasemiñ .

21Kukee kakaanemuu loon kubabbaj ehaasemiñayi inyu, kúloyiloyi káyinenaku. Kájiyaku kata Ateemit kulako li bukuluul!

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tímote

2 Tímote 1

Kasaafoo

1Injé Fool ammuu afootal ata Yéesu Kilisita li húnongum hata Ateemit áboñulommuu boot kayiiŋen buloŋabu ban alobumuu kasen, ban úbajumaalumuu li hujokoolahu hoololaal li Yéesu Kilisita,

2ínje ikiiculo eleetalayi inye boot li awu Tímote ammuu añoolom an iboolaatumuu: Ateemit Atuubaawu li Yéesu Kilisita ammuuAmaaŋenawu oololaal kujow kuseni káji, kabonket li kásuumaay.

Fool li asal Ateemit

3Nanoonan nan ilakowe kaḷaw etihunaka iban ehuka, fan iwayiḷoyi ban li isal Ateemit an ilokemuu boot li akila li buyinum basete, loon situubawom sihaan sinaake sikaanumuu.

4Ijowumuu iwayiḷo buu luḷokumuu eeno, li síibom ŋáa' min ilaañen ijuki mantee li ibaj ésuumahukow yáamak.

5Liloŋe li iwayiḷo káyinenaku kata maḷegen kan ubajumuu. Káyinenaku unku kujanjand kulako li jaawi ahaan Lóyis, li jaawi Oónis humumool. Ban lihaase een ko foof kommuu li awu.

6Mó mújimuu, boot min iwayiḷeni eeni: jakum ukat kájiyaku kan Ateemit asenimuu nan iŋalumuu kuŋenom iwalen li awu min iḷaw, min kuket.

7Li maḷegenamu, Ateemit asenutolaal Buyinum bata ekole, bale Buyinum bata sembe, bata húbooli li bata hujokoo lasenolaal.

8Mo emmuu jakum usuu balob mata Amaaŋenawu oololaal, ban jakum usuu mata ínje íji ammee li hukuḷ humum hoola. Bale úlaam loon ínje boot mata Hulimahu Hásuumaahu, min úkangum li sembaasu san Ateemit asenemuu.

9Akila humumool afakenolaalumuu, ban li ahooñolaal boot ubil ulakowaal bukan koola. Ban min akaan momuu, inti eeniseen bakaanelolaal bújiye, bale okila humumool ayinoo mo ban li asenolaal li kájiyaku koola. Li Yéesu Kilisita lásenumolaamuu kájiyaku unku tówum adunaayi ejuuḷi,

10ban muñe'e li ebilayi yata Afakenaawu oololaal Yéesu Kilisita láhiisolaamuu kájiyaku unku. Okila aheekumuu eketayi, ban li ájowum li Hulimahu Hásuumaahu min áhiis set waa wommuu buloŋabu li waa wommuu eniil yayilaat ekajen.

11Ateemit laḷusonḷus ilako afootal li aliikena boot kawaale Hulimahu Hásuumaahu.

12Wahawu unwu újimuu li eeno li sílaamasu unsu. Bale isuuwut, mata lihaase li ayi líkangummuu, ban líwooluwe kaanaku Ateemit layilo afooy wahawu wan asenommuu eeken boot yok hunakahu hata Batiibabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Uŋa' kulimaku kata maḷegen kan ilobimuu ukaan bukittenoolum. Uyab ko li káyinen ló, li húbooliyahu han ubajaalumuu li hujokoolahu hoololaal li Yéesu Kilisita.

14Ujok jak, li búlambenum bata Buyinumabu Banabaabu bammuu li alolaal, wahawu wajakaawu wan kusenimuu ooken.

15Loon uhaasumuu, bukanabuku feh kata etaamayi yata Aasikubetombet búsol, ban Fiseel li Elimosen bukomuu.

16Amaaŋenawu ajow ásuum li butoŋabu bata Oneesifool, mata lanaanaak átintimbenom ñameeŋe, ban kaanutool ñisuu mín ínje emmee li hukuḷ.

17Bale, nan áliiŋumuu li ésukayi yata Lom, li ahanken min aŋesom ajow ayok ajukom.

18Amaaŋenawu ajow akaan min Ateemit ásuum li akila li hunakahu hata Batiibabu. Luhaase foof jak buu lalambenommuu eeno li ésukayi yata Efées.

2 Tímote 2

Ulako asollaali abaaŋ ata Kilisita

1Awu ammuu añoolom, kama uwankulenoolo li kájiyaku kan úbajumaalumuu li hujokoolahu hoololaal li Yéesu Kilisita.

2Wahawu wan újamummuu lí ínje hákil bukan kameeŋe, ulob wo bukan kan úwooluwe, kaate kuyili buko humumiil kuliiken wo foof kukee.

3Uláam sílaamasu sammuu sooli, loon asollaali abaaŋ ata YéesuKilisita.

4Asollaali aloŋe li saluwiis, afañumuu min akaan anahaanawu oola súum, let aloŋ loon an alet li saluwiis.

5Li kataj foof kata bacaam, ataja let ayab bacaamabu akila batajut loon tajemuu.

6Awañaawu alokumuu súf, akila ammuu ajand abaj joola li ecacayi.

7Uyinoo jak wahawu wan ilobimuu. Li maḷegenamu, Amaaŋenawu fan akaani únaanum wahawu unwu feh.

8Uwayiḷo Yéesu Kilisita ayitowulomuu li eketayi, áamimuu bubukoolum bata Ayíiyawu Dayit, loon Hulimahu Hásuumaahu han iwaaleyemuu hulobumuu.

9Hulimahu unhu Hásuumaahu hújimuu li eeno li sílaam yok ijenki loon eenimuu ínje ábujamiñ leem. Bale Hulimahu hata Ateemit ho, hujenkuti.

10Wahawu unwu újimuu li imunten wahawu feh, boot majakaamu mata bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu, mantee buko humumiil foof li kubaj kafakaku kammuu li Kilisita Yéesu, li máyiineniyamu maano tomuu boot nanoonan.

11Kulimaku unke kulim kata maḷegen: Uketoolaamuu li Kilisita, Fan úloŋumaal foof li akila,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Utúkaalumuu lit, fan bil uloŋaal li jáyiiyaju joola li akila ló, Oonaalumuu uhaasutaalool, Akila foof fan abil aan ahaasutolaal.

13Ulobaalumuu wah ban li úhoolowaal, Akila áhoolowut, Mata ayilaat alob aban li áhooguloolo akila humumool.

Aloka Ajake

14Uwayiḷen wahawu unwu bukanabuku feh, ban li ulobiil hákil Ateemit ooniil, jakum kúmuyum mata kulim. Umúyawu unwu ubajut jáliŋ yanooyan. Woonosoono to boot kakajen bukanabuku kajantene komuu.

15Ukankaanoo awu humumi mantee Ateemit li ajoki an acole, min ajoki loon aloka asuuwut bulokabu ban akaanemuu, awaale'e col hulimahu hata maḷegenamu.

16Utey elobayi yameeŋaayi yabajutumuu jáliŋ, yákaaneliitumuu bukanabuku kútuul Ateemit. Li maḷegenamu, kalobemuu silobasu unsu kuhaŋehaŋ máloyi Ateemit.

17Kulimaku kata bukanabuku umbuku kunokoonokoo li jisonta jahaŋene jinaak jiyinno bo. Li bukanabuku umbuku Himene buko li Filet kúmbuku ló.

18Kukaakat bo maḷegenamu, min koon kayitowulaku li eketayi kubaje kuban. Muñowu kukaanumuu min kúhoolul káyinen kata bukan kameeŋe.

19Bale kúlankiinaku kaḷaaḷaaku kan Ateemit awalenumuu teetaam tówum eluufayi eteefi, kuyilaat kugoloo. Kulimaku unke kúkiici lómuu: «Amaaŋenawu lahaase bukanabuku kammuu koola.» Li foof: «An aanumuu okila Amaaŋenawu akilool, anawu ummu laate áloyi majakut.»

20Li eluuf yáamak, inti wañawu feh waŋaleyimuu min goloo úkaanumi éwulus, baje wákaanumi ehaaliis, baje foof wayiji li wateefi. Wátinaalawu ukaanikaan to boot li ugaanoo, waawu wo uŋaleyimuu min goloo hunakoohunak.

21An asikowumutumuu li wahawu unwu wajakutumuu wan ilobuulumuu mata wo, anawu fan anokoo li búgoloolumaabu bata éwulusayi. Lasenoolosenoolo Ateemit ammuu anahaanawu oola, ban li abaj jáliŋ li akila, min áami to boot kakaan wahoowah feh wajake.

22Utey kásiibowaku kata húfuletowahu. Uŋes macole, káyinen, húbooli, li kásuumaay li bukanabuku feh kahooñemuu kajawaku kata Amaaŋenawu li buyinum basete.

23Utey búwonnoolabu babajutumuu jáliŋ ban li busoŋet. Luhaase oon búŋaluleŋalul úmuy.

24Ban aloka ata Amaaŋenawu aatut ámuy li an, bale laate ásuum li bukanabuku feh, ban li ayili aliikeniil hulimahu li ayili foof ámuñ kulimaku kajakutumuu.

25Laate abeben min aliiken bukanabuku káhoogulemuu maḷegenamu: nakee Ateemit li aseniil bútin min kubaj kayinoo kábuto ban li kuhaas maḷegenamu;

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

26min kubaj uyinum, ban li kufak li simbaalasu san Sayitaane aŋammuu min ajokiil akat to, ban li akaaniil kukaan loon okila humumool afañumuu.

2 Tímote 3

Kunakaku kúsolaaku

1Uwayiḷo jak wahawu unwe: fan bil baj taŋ yásengiye ŋáa' li kunakaku kúsolaaku.

2Bukanabuku fan kunaak kuyinoo mooliil bale, ban li kufañ sídalam. Fan kunaak kusaloolo ban li kutebenoolo. Fan kunaak kugel Ateemit, ban let kútuul sibukoolayiil. Let an akaaniil wah wajake li kusalool, ban let kuluuken wah wata Ateemit.

3Fan kútaañi, ban let kubaj káyiyen. Fan kunaak kúloboo bukan, ban li kunaak kukaan wah li sembe. Fan kúḷafut ban let kufañ majake.

4Fan kúhoolo, li kuhi' li kawuñet ban li kukat katebenoolowaku min kúfuumeniil. Fan kufañ másuume min kuhoy Ateemit.

5Fan kukaan loon kúyinenyinen li Ateemit, bale fan kuhoy wahawu wasenumuu sembe káyinenaku li Ateemit. Utey foof bukanabuku umbuku!

6Kukee li buko kunokenenoken li siluufasu, min kubunt kaalaabuku kan káyinenaku kooliil kulitutumuu ban li kumeeŋ uhoofoo, kakatemuu kásiibo kanookan min kubuutiil.

7Kanaalaabuku umbuku, kúmbuku min kuŋesemuu nanoonan min kuhaas maḷegenamu, bale kuyilaat kuhaas mo maayeet tuf.

8Loon Janees buko li Jambulees kúhoogul nomuu Móyiis, mo foof bukanabuku umbuku kúhoogulemuu maḷegenamu. Koonosoono bukan kaŋale uyinumawu wooliil kúluuŋ, ban káyinenaku kooliil kubajut jáliŋ.

9Bale let kujow lóyi, mata bukanabuku feh fan kuhaas busoŋetabu booliil, loon Janees buko li Jambulees kunokoo nomuu.

Kasaab kúbanum

10Awu lunannab jak li baliikenelabu búmbaam, makaanelamu múmbaam, wahawu wan iyinoomuu kakaan, káyinenaku kúmbaam, húmuñahu húmbaam, húbooliyahu húmbaam, li kahankenaku kúmbaam;

11li jálaatenaju jan kúlaatenommuu, li sílaamasu súmbaam. Luhaase wahawu feh wabajommuu li ésukayi yata Antiyok, li yata Ikóniyom li yata Lisit, li buu kúlaamenom bomuu eeno. BaleAmaaŋenawu lafakenonfaken li wahawu unwu feh.

12Fiimaa bukanabuku feh kafañumuu min kuloŋ buloŋ bata kátuul Ateemit li hujokoolahu hoololaal li Kilisita Yéesu, fan kúlaameniil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Bukanabuku káḷafutumuu li kagisaaneyemuu fan kunaak kuhaŋ makaan nanoonan majakut. Fan kunaak kubunt kaabuku, ban buko humumiil bukanabuku li kunaak kubuntiil.

14Bale awu, útuk lit li wahawu wan kuliikenumuu ban li uyab wo li maḷegeni. Luhaase li ayi luliikenum womuu.

15Li maḷegenamu, yaan no li huñiileyi luhaase Bakiicelabu Banabaabu. Buyilo buseni bújallo baate bújiyi li úyinen li Yéesu Kilisita min ufak.

16Bakiice banooban feh bukiicikiic li búlambenum bata Buyinumabu bata Ateemit, ban li bujak boot kaliiken maḷegenamu, kajooŋulen, kacolen, li kaliiken bukan buloŋ bacole loon Ateemit afañumuu,

17mantee anawu ata Ateemit li alako li maḷegen an atooke, ban li ajunko jak boot kakaan bulok banooban bajake.

2 Tímote 4

Uwaale Hulimahu Hásuumaahu

1Liyaaki hákil Ateemit li hákil Yéesu Kilisita ammuu li abil atiib bukanabuku kaloŋumuu li kaketumuu. Liyaaki foof li kajaw kata ebilayi yata Kilisita li kata Jáyiiyaju joola eeni:

2uhanken min uwaale bukanabuku Hulimahu hata Ateemit, súum súumut. Uceeŋiil, li uwatateniil ban li uwankuleniil, ban li ubeben min uliikeniil ho.

3Mata fan bil líiŋ taŋ yakee nan bukanabuku kootutumuu kufañ kujanten baliikenelabu bata maḷegen, bale fan kunab li kásiibowaku kooliil, ban li kúhooñul kuliikena kameeŋe kubil kúguutiil min kulobiil wahawu wan kufañumuu min kujam.

4Fan kuhoy kujanten maḷegenamu, min kútiiwo kujanten ukoŋawu.

5Bale awu, jakum uwuuhen li wahoowah. Umúñ sílaamasu. Ukaan bulokabu bata awaaleya ata Hulimahu Hásuumaahu, ban li ukaan bulokabu feh ban Ateemit asenimuu kakaan.

6Injé, taŋayi nan emmuu isen buloŋom bulako kasila, éliiŋe eban. Taŋayi yata eketayi yúmbaam éliiŋe.

7Litattaj bútajabu bajakumuu. Líliiŋe tan éetimuu itey ijow ítij, ban ibetenut káyinenaku kúmbaam.

8Muñe'e bacaamabu bata kaheekaku bumbu li kakobom: bo bommuu éjambiyayi yata bukanabuku kan Ateemit ajokumuu bukan kacole, yanAmaaŋenawu áamimuu atiiba acole, ammuu li asenom li hunakahu hata Batiibabu. Ban let ínje balewom láami li asen yo, bale fan asen yo foof bukanabuku feh kammuu li banaak li húbooli ló taŋayi nan ammuu li álaŋul.

Wahawu úbanumawu wan Fool alobumuu kakaan

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Ukaan manooman min ubil cab únabenulom.

10Li maḷegenamu, wahawu wata adunaayi wan Demaas afañumuu ŋáa', íjiwooji li akatom bo, min ajow boot ésukayi yata Tesalonik. Kilesans lajowe boot li etaamayi yata Galasi, Tit li ajow boot li yata Dalumasi.

11Lík balewool ammee lí ínje. Ulakomuu li ubil li úŋalul Maak, mata fan ájaliŋom ŋáa' li bulokabu búmbaam.

12Ticik, liboñooboñ boot Efées.

13Ulakomuu li ubil, li úŋalulom hukaafaahu han íkatulomuu li ésukayi yata Tulowaas bata Kalifus, li síliibalasu foof, háŋum kubooñakukata ubaŋawu wakiicimuu.

14Ahaañaawu Alekusandul lakaanonkaan wah wameeŋe wásengiyom. Amaaŋenawu ajow akaanool wahawu wan akila humumool akaanumuu.

15Awu humumi foof úkaanum moola, mata lacenceeŋ li kabane kulimaku kan áloli jiwaalemuu.

16Nan icahenoolomuu bútinaalabu li hutiibahu, anoowan alambenutom: bukanabuku feh kubetombet búsol. Ateemit ajow abonketiil.

17Bale Amaaŋenawu okila abetutom búsol, lalitenonliten, min jíwom li iyili iwaale hulimahu hoola, ban li ikaan ho kaletumuu kusuwif feh kalako tomuu kujam. Li butum éŋaŋ láfakenumulom!

18Amaaŋenawu fan afakenom foof li majakut manooman, ban fan akaanom inoken li Jáyiiyaju.

Kasaafoo kúbanum

19Usaafom Filisika buko li Akilaas, li butoŋabu foof bata Oneesifool.

20Elaas li ésukayi yata Koolent lálakowulo. Tolofim li ésukayi yata Milet líkatulool másomute.

21Ukaan manooman min ubil tówum taŋayi yata kutontaku éliiŋ. Obúlus buko li Fudans, Linus, Kúloojiya li kufaalolaal kaabuku feh, kusaafuli.

22Amaaŋenawu ajow alako li awu. Kájiyaku kata Ateemit kujow kulako li bukuluul foofuul feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tit

Tit 1

Kasaafoo

1Injé Fool ammuu aloka ata Ateemit li afootal ata Yéesu Kilisita, ikiiculi eleetalayi inye. Bulokabu ban Ateemit asenommuu, bo bommuu kakaan bukanabuku kan aḷusumuu kúyinen, li kakaaniil foof kuhaas maḷegenamu máatimuu mukaaniil kútuulool.

2Leete ikaan mo mantee li kubaj kákangumaku kata buloŋabu bábaneliitumuu. Ateemit ámaleliitumuu, lansaan tówum taŋ yanooyan éliiŋ, fan asenolaal buloŋabu umbu.

3Nan taŋayi yan Ateemit ammuu Afakenaawuoololaal ajokumuu ejowe éliiŋumuu, li áhiis Hulimahu hoola li kúboñaku kan asenommuu, ban li aanom ijow iyiiŋen ho.

4Injé ikiiculi eleetalayi inye, awu Tit ammuu añoolom ata maḷegen li káyinenaku kan ubajamuu foofola: Ateemit Atuubaawu buko li Yéesu Kilisita ammuu Afakenaawu oololaal, kujow kúsooniyeni ban li kuseni kásuumaay.

Buu anahaan ata ejangu áatimuu anokoo

5Likatikat li étebelemukayi yata Kilet, bánum li uhabel wahawu wasaŋomuu kakaan uwoogen, ban li uḷus kunahaan kata ejangu li ésuk yanooyan. Uwayiḷo kulimaku kan ilobimuu.

6Anahaan ata ejangu, an aatut ajuk majakut li akila, ban laate ayab anaale ano bale. Bañoolool boote bulako bukan káyinene li Yéesu, ban jakum an ayili awatateniil li wahoowah, mantee foof li lako kútuulut sibukoolayiil.

7Li maḷegenamu, anahaan ata ejangu an kusene bulok bata Ateemit, jakum an ajuk majakut li akila. Jakum alako an atebenoolowe, an ahile kawuñet, an ákaliyenoole, an ámuyitene bukan, ban jakum alako foof an aweelowe li sídalam.

8Laate alako an ayabe boola bukan jak, ban li afañ majake. Laate alako an abaje buyinum ban li acol, an ata Ateemit ban li ayili hujokoo.

9Laate átuk lit hulimahu hammuu hata maḷegen, hanabumuu li wahawu waliikeneyimuu. Muñowu láatummuu ayili aŋa' baliikenelabu bajakaabu min awankulen kaabuku, ban li ayili foof áhiis káhoogulewoolumuu kaanaku kulet li maḷegen.

10Li maḷegenamu, baje bukan kameeŋe, háŋum li kusuwifaku, kahoye bakaan loon hulimahu hata maḷegenamu hulobumuu, ban li kunaak kubunt bukanabuku li búwonnoolabu booliil babajutumuu jáliŋ.

11Jakum ukatiil min kúlobul. Mata kumbuku min kúguuḷemuu utoŋ feh, li baliikene ban kooteenut kuliiken bukanabuku. Ban kukankaan mo mantee li kúbajum tó wah suuneni loon makee.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Akee li buko áami afulofet lahaale aan: «Kata Kilet kufinfin min kukaane kúmalamiñ, sínuukuleŋ sáḷafute, bukan káfaḷe kayinoole kameeŋen kalaku kooliil bale.»

13Kulimaku unku kan alobumuu, maḷegen. Mó mújimuu, uwatateniil li sembe, mantee li kulako bukan kaḷegene li káyinenaku.

14Jakum kujok li ukoŋawu wata kusuwifaku, jakum foof kunab li kulimaku kan bukanabuku kahoyumuu maḷegenamu koonemuu ésukayi kukaan.

15Wahoowah feh useeset boot li bukanabuku kanabumuu. Bale bukanabuku kasikomuu ban li kuhoy báyinen, boot li buko bajut wah wasete, mata butuukowabu booliil busikosiko, uyinumawu wooliil foof li usiko.

16Fan koon kuhaase Ateemit, bale bakaanelabu booliil bunaboolut li wahawu wan kulobumuu. Kujakut majak, kútuulut Ateemit maayeet ban kuyilaat kukaan wahoowah wajake.

Tit 2

Baliikenelabu bacolumuu

1Bale awu ulob wahawu wanaboomuu li baliikenelabu bajakaabu.

2Ulob kánayinaabuku kahallenumuu ooniil kootut kuwuuhen li wahoowah. Koote kulako bukan kasuuneniye, bukan kabaje uyinum, kalite li káyinenaku, li húbooliyahu ban li kuhanken to jaj.

3Ulob kanaalaabuku foof kahallenumuu ooniil, baloŋelabu booliil boote bulako baloŋe bata bukan kasenoolowe boot li Ateemit. Jakum kunaak kúloboo bukan, jakum kunaak kúkaliyenoo. Kunaak kuliiken bukan wah wajake.

4Kuliiken kama kanaalaabuku kañiilomuu hufañ kúyiniil li bañooliil.

5Kusaabiil min kubaj uyinum, min foof kulako kanaale káteyiliit kunab li kánayine, kulako kanaale kayilo kaaken siluufiil jak, ban li kulako bukan kajake, kútuule kúyiniil, jakum bil an alob kulim kajakut aya li hulimahu hata Ateemit.

6Uwankulen foof báfulabu min kubaj uyinum.

7Awu humumi ulako li wahoowah feh bukittenoolum bata buloŋ bajake. Baliikenelabu booli bujow bulako baliikene bata maḷegen ban li bucol macol.

8Kulimaku kuya koote kulako kulim kacole kan an ayilaat áhoogul, bájum kulatoolayi jakum kulob kulim kajakut kuya li alolaal, min kubaj ñisuu.

9Bukanabuku kammuu emiikeel koote kútuul li wahoowah feh kunahaanaku kakiliilumuu. Koote kuŋes min kukaaniil súumiil, ban jakum kunaak kuceeŋiil.

10Jakum foof kúkuwetiil wahoowah. Kunaak kúhiis nanoonan kaanaku buko bukan kajake ban li kuḷegen, mantee li kúbinken li wahoowah feh, baliikenelabu bata Ateemit ammuu Afakenaawu oololaal.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Mata Ateemit láhihhiis kájiyaku koola bájum bukanabuku feh li kúfakum li ko.

12Ateemit li kájiyaku unku laliikenumolaalumuu etey bakaanelabu bajakutumuu li kásiibowaku kata adunaayi inye, min uloŋaal li adunaayi inye buloŋ bata bukan kabaje uyinum ban li kucol, buloŋ bata kátuul Ateemit.

13Muñowu lóotumaalumuu ukobaal hunakahu hásuumaahu han úkangumaamuu li ho. Hunakahu nan máyiineniyamu mata Ateemitawu oololaal áamakawu ammuu Yéesu Kilisita Afakenaawu oololaal, mommuu li múlaŋul.

14Lasensen buloŋabu boola humum bo boot li alolaal, boot kafakenolaal li majakut manooman min akaanolaal bukan kanabe káami koola balewool, kahankene li kakaan majake.

15Ujówum li huhaanaahu huya min ulob wahawu unwu, boot kawankulen mantee foof kawatataten bukan, ban jakum ukat an min abesi.

Tit 3

Buloŋ bata an áyinene li Yéesu

1Uwayiḷen bukanabuku feh ooniil koote kuwalenoolo hákil kunahaanaku kaakumuu etaamayi, li kaakumuu kuhaanaaku, ban li kunaak kútuuliil, ban li kunaak foof kukaan majake manooman.

2Jakum kulob majakut kuya li an. Kootut kunaak kúmuyiten bukan, ban koote kukaan bukan kásuume. Koote kulako bukan kájoobiye uyinum nanoonan hákil bukanabuku feh.

3Li maḷegenamu, alolaal foof lulakowaalako no bukan kahaasut wahoowah, kátuulut Ateemit, li bukan kájime. Lulakowaalako no emiikeel yata kásiibo li kásuum kanookan, ban li uloŋaal no buloŋ bata búḷafut li kásiibo, min ukaanoolowaal no bukan kajakut majak, ban li uhoyoolaal.

4Bale nan Ateemit ammuu Afakenaawu oololaal, áhiisumuu másuumamu li húbooliyahu han abajumuu boot li bukanabuku,

5li afakenolaal, ban inti bakaanelolaal bacole bújiye, bale káyiyenaku kan áyiyenolaamuu kújiye. Láfakenumolaafaken li kábatiisaaku kata li malamu, li búkaanum bata Buyinumabu Banabaabu bakaanemuu an alaañ an awunkul, min abaj buloŋ buwunkul.

6Ateemit lájowunjowum li Yéesu Kilisita ammuu Afakenaawu oololaal, min ayiis ŋáa' Buyinumabu umbu Banabaabu li alolaal.

7Ateemit lakankaan mo, bájum li ujokaali bukan kacole humum hata kájiyaku koola, min buloŋabu bábaneliitumuu ban úkangumaamuu li bo bulako boololaal.

8Laalu hulim hata maḷegen. Lifañe min ulob unooten mata kulimaku unku, mantee bukanabuku káyinenumuu li Ateemit li kujooŋoo to li maḷegen min kukaan wah wajake. Wahawu unwu ujakumuu ban li ubaj jáliŋ li bukanabuku feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Bale awu utey búwonnoolabu basoŋetaabu li elob mata uland, búceeŋoo li
búwonnoo mata eluwaayi: wahawu unwu ubajut jáliŋ, ban buḷuuhoo.

10An agiiloole bukan, fan ujand ulobool ñano, akatutumuu li ulobool búḷubut,
fúlum tómuu jakum ubaj wahoowah li anawu ummu.

11Uhaas oon an loon muñowu, láfuffu' li bútinabu bacolaabu, ban uhoofoolawu
woola úhihhiis kaanaku okila humumool ábetoolo ló.

Kasaab kúbanum

12Nan emmuu íboñuli Alitemaas mantee foof Ticik, li ukaan wahoowah min ubil
újowubenulom li ésukayi yata Níkofoliis, mata bo lifañe min ikaan taŋayi yata
kutontaku.

13Ukaan manooman min ulamben Senaas ammuu akooŋena buko li Afolos li
kañaahoolaku kooliil, ban li ujuke to jakum bil kúbajaati wah wan jokiil li wo.

14Bukanabuku koololaal koote kuhanken min kuliiken kakaan wah wajake, boot
bil kalambenoo li wah wan jokolaal li wo ŋáa', jakum bil kubaj buloŋ babajut jáliŋ.

15Bukanabuku feh kammee lí ínje, kusaafuli. Usaaf kufaalolaal káyinenumuu li
Yéesu loon alolaal. Kájiyaku kata Ateemit kujow kulako li bukuluul foofuul feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Filemoŋ

Filemoŋ 1

Kasaafoo

1Injé Fool akuḷimuu mata Yéesu Kilisita áji, ikiice eleetalayi inye íginnoo ló atuyolaal Tímote. Awu Filemoŋ likiiculo yo, ammuu ábukewoli li áfaaloli ata bulok.

2Likikkiic yo foof boot li áliinolaal Afiya, li boot li afaalolaal Alisif an oomaalumuu li bútajabu banolabu. Eleetalayi inye likikkiic yo foof boot li ejanguwayi yammuu li eluufayi yooli.

3Ateemit Atuubawolaal li Amaaŋenawu Yéesu Kilisita kujow kusenuul káji li kásuumaay.

Fool li asal Ateemit mata Filemoŋ áji

4Atuyom Filemoŋ, nanoonan nan ilakowe kaḷaw, fan íḷimeni ban li isal Ateemit úmbaam.

5Mata lijame bukanabuku li kulob mata húbooliyahu han úboolimuu bukanabuku feh kammuu kata Ateemit, li káyinenaku kan ubajumuu li Amaaŋenawu Yéesu.

6Liḷawe Ateemit mantee káyinenaku unku kanolaku kan ubajaalumuu awu li áloli, li kubaj jáliŋ. Mó mújimuu úhiis majakaamu feh man uyilimuu ukaanaal boot li Kilisita.

7Atuyom, húbooliyahu hooli hújiwonji li ibaj ésuumansuum yáamak li kawankulen, mata lújiji uyinumawu wata bukanabuku kata Ateemit li ubah.

Fool li aḷaw Filemoŋ min ayab Onéesim li kásuumaay

8Wahawu unwu újimuu, maayeet min ibajumuu kakaañen kabilumulo li Kilisita min ilobi waa lóotimuu ukaan,

9bale haŋ majak iḷawi wah li kajawaku kata húbooliyahu, ínje humumom Fool ahallenumee, háŋum muñe'e nan emmee foof li hukuḷ mata YéesuKilisita áji.

10Lifañe min iḷawi wah boot li Onéesim , ammuu muñe'e añoolom li káyinenaku láale li hukuḷahe.

11Naanaŋ Onéesim ájaliŋuti maayeet, bale muñe'e lájaliŋolajaliŋ, awu lí ínje.

12Muñe'e boot min ílaañenuliwool, okila ammuu bugeb bata ínje humumom.

13Lifañeene min ítukool eeken téetiwom, min akaanom wahawu wan awu ooteenumuu ukaanom, láale dán emmee li hukuḷ mata Hulimahu Hásuumaahu húji.

14Bale ifañut min ikaan wah awu balobutom kayinooli. Ifañut min ituuŋi ukaanom majakaamu ummu, bale lifañe min awu humumi unong min ukaan mo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Nakee Onéesim lafanfan áfu' booli kunak, bájum li abil álaañul li uyabool booli boot nanoonan.

16Ban jakum uyabool loon amiikeel laam, bale uyabool jak haŋ ŋáa' amiikeel: loon atuyi an uboolaat. Injé humumom, Onéesim atuyom an iboolaat laam, háŋum awu jan emmuu ani laam ban li áami foof atuyi li Amaaŋenawu.

17Nokoomuu loon lujokonjok loon ínje afaali, uyab Onéesim booli loon óotimuu uyabom booli.

18Nokoomuu foof loon latittil li awu mantee foof laakisaak, li uŋa' wahawu unwu feh ukaan li kajawaku kúmbaam.

19Injé Fool humumom ítuke li kaŋenom min ikiiculi kulimaku unke. Injé Fool humumom, fan ilaañeni. (Bale ilet li ijowi kawayiḷen kaanaku awu humumi lookonsook buloŋabu buya humum bo.)

20Atuyom, liyaaki, ulambenom li wahawu unwe li kajaw kata Amaaŋenawu: Ukaanom súum li buyinum, ínje jammuu atuyi li Kilisita.

21Likiiculikiic eleetalayi inye mata líyinenyinen kaanaku fan ukaan loon ilobimuu. Ban foof lihaase een fan ukaan haŋ to.

22Ufalewom li manolamu foof káfit ukat to, mata libabbaj kákangum kaanaku Ateemit fan ásooniyen uḷawawu wooluul min álaañenulom boot booluul, ban let fiyo.

Kasaafoo kúbanum

23Efafulaas ammee li hukuḷahe lí ínje mata Yéesu Kilisita áji, lásaafuli.

24Maak li Alisitaak, li Demaas li Lík kammuu kufaalom kata bulok, kúsaafuli foof.

25Kájiyaku kata Amaaŋenawu kujow kulako li bukuluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Eébulo

Eébulo 1

Muñeˈe Ateemit li Añoolool lálobume li bukanabuku

1Naanaŋ, Ateemit lanaanaak ájowum li kufulofetaku, min alob li situubawolaal sihaan ñameeŋe ban li malobe mameeŋe.

2Bale muñe'e li taŋaye ébanumaye, li Añoolool lálobume li alolaal. Li akila lajuuḷume adunaayi li wahawu feh wáami lómuu, ban akila lakaan tomuu boot min akil wahoowah feh.

3Kaleñaku kata máyiineniyamu mata Ateemit li Añiilawu ummu koom. Li akila bóonowabu bata Ateemit bujukimuu. Hulimahu hoola habajaahu sembe laŋale min afeb adunaayi. Nan ágiilenumuu bukanabuku li uhoofoolawu wooliil aban, li ajow abah haatiya tiya emitayi kaŋen kúli Ateemit abajaawu sembe.

4Añiilawu lahaŋe ŋáa’ kumalakaaku, mó lí múji Ateemit li asenool kajaw kahaŋe kooliil.

5Li maḷegenamu, Ateemit ámusut aan akee li kumalakaaku:

«Awu ommuu Añoolom, Hunakahu hata síyaat ínje emmuu Atuubayi.» Amúsut foof alob mata amalaka aan:

«Fan ilako Atuuba oola, ban akila fan alako Añiil úmbaam.»

6Ban foof nan Ateemit áboñulumuu li adunaayi inye añoolool ajandumuu abuki, lansaan:

«Kumalakaaku feh kata Ateemit, koote kumanenool.»

7Li alob mata kumalakaabuku aan:

«Ateemit fan akaan kumalakaaku koola kulako uyinum, li akaan kulokaaku koola kulako kúlaañaañ kata sambun.»

8Bale li alob mata Añiilawu aan:

«Awu ammuu Ateemit, efenjeŋayi yooli yata jáyiiyaju inyu to boot nanoonan. Fan ooken bukanabuku kata jáyiiyaju jooli li bakaane bacole.

9Awu wah wacole lufañe, min uhoy wah wajakut. Wahawu unwu újimuu Ateemit, Ateemit ooli, li aŋa’ éduulij yakaane ésuumansuum min ásiiwi, haŋ kunaboolaaku kooli feh.»

10Ateemit li afamen aan:

«Amaaŋen, laalu awu ujuuḷumuu etaamayi li húkitumahu; emitayi kuŋeni kulok yo.

11Wahawu unwu feh fan ubil újim, bale awu ummu to boot nanoonan. Etaamayi li emitayi fan sineg loon wañ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Fan ubooñ so loon hukaafa abooñeyimuu, ban fan úfulen so loon wañ úfuleneyimuu min ukaan sakee; bale awu anolawu loom, ban buloŋabu booli búbaneliit.»

13Ateemit ámusut aan akee li kumalakaaku koola:

«Ubil ubah kaŋenom kúli, boot yok nan emmuu li ikaani kulatoolayi úkakul.»

14Kama inti kumalakaaku uyinum koom wáami li bulok boot li Ateemit? Inti Ateemit laboñeboñ kumalakaaku kujow kulamben bukanabuku káatimuu kuyab kafakaku kutowo?

Eébulo 2

Kafakaku koololaal kubabbaj jáliŋ yáamak

1Wahawu unwu újimuu lootaale kama uhaŋaal makaan to uyinumolaal jak li kulimaku kan ujamaalumuu, jakum bil ulowaal li húјim.

2Hulimahu han kumalakaaku kulob nomuu, hulakolako hulim hata maḷegen, ban anoowan áhoogulo hó mantee foof átuulut hó, lababbaj katek kacole.

3Muñe'e kama buu alolaal humumolaal uyiliyaale ufakaal li katekaku unku, alolaal bacucaale kafak káamak loon unku? Amaaŋenawu humumool okila ajande alob mata kafakaku unku. Fúlum tó, bukanabuku kajamumuu mata ko li akila, li kulobolaal kaanaku maḷegen.

4Ateemit humumool li ájowum li búhiisenum, li bakaane babaje sembe, li wah wájaahaleniye min áhiis kaanaku kulimaku kan kulobumuu maḷegen. Ateemit láhihhiis foof wahawu unwu min asenumuu bukan úji wata Buyinumabu Banabaabu loon afañumuu.

Anawu ayilimuu áji bukanabuku li kufak

5Li maḷegenamu, adunaayi yammuu li ebil yan ulobaalemuu mata yo, Ateemit aŋalut yo abet li kuŋen kata emalaka.

6Akee lansaan tikee:

«Ateemit, waa áḷahukowan aam, mata min uwayiḷowool? Waa añool húkow huḷa aam, mata min ucookoolool?

7Lukankaan min kumalakaaku kufan kuhaŋ áḷahukowan jakee; li ukaanool abaj máyiineni li kasal.

8Li uŋa’ wahawu feh uwalenool li koot.» Nokoomuu loon Ateemit lasensen áḷahukowan kayile li wahawu feh, yo yommuu kama bajut wah wan akat bo wan abajut kayile li wo. Bale boot yok muñe'e, ujukolutaal kaanaku áḷahukowan lababbaj kayile li wahawu feh.

9Ban lujukaale kaanaku Ateemit lakankaan min emalakaayi efan ehaŋ jatit Yéesu, bale muñe'e labaje máyiineni ban li aluukeni, humum hata eketayi yan aketumuu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

li sílaam ló. Wahawu unwu újimuu Yéesu li ajaken eketayi boot kafaken bukanabuku feh, humum hata kájiyaku kata Ateemit.

10Li maḷegenamu, Ateemit akila áwuwene wahawu feh wabajumuu, ban wahawu feh ubabbaj boot li akila. Min ban, lakankaan min kameeŋe li bañoolool kulako li máyiineniyamu moola. Emmuu Yéesu akila afakeneyiilumuu, mó mújimuu Ateemit li áati akaanool ájowum li sílaam mantee li áliiŋ jak.

11Yéesu okila ágiilenemuu bukanabuku li uhoofoolawu wooliil, ban bukanabuku feh kan ammuu li kágiilenaku, buko foofiil feh Atuuba ano kubaje. Wahawu unwu újimuu Yéesu asuuwut bahooñiil kutuyool,

12nan aanumuu:

«Fan ilob mata kajawaku kooli kutuyom, fan isali hákil huwoogahu.»

13Li alaañen aan:

«Injé fan íkangum li Ateemit.» Li aan foof:

«Injé umme li bañiilabu ló ban Ateemit asenommuu.»

14Emmuu kama bañiilabu umbu kúḷahukowan koom, Yéesu humumool foof li aŋa' bóono bata áḷahukowan, mantee li ájowum li eketayi yoola min ágooten Sayitaane aakumuu sembaasu sata eketayi.

15Mo foof láfakenummuu bukanabuku kan kákoliyaku kata eketayi kukaanumuu kulako emiikeel li buloŋabu booliil feh.

16Li maḷegenamu, let kumalaka labile kalamben, bale bubukoolumabu bataAbulaham labile kalamben.

17Wahawu unwu újimuu li áati anokoo li kutuyool li wahoowah feh, bájum li alako álamba áamak ayilo káyiyen bukan, ban li aḷegen li bulokabu bata Ateemit min ahal uhoofoolawu wata bukanabuku.

18Emmuu akila humumool lálallaam sílaamasu sabilumulomuu li jabuutoo, muñe'e layilo alamben bukanabuku kan kommuu li kabuutoo.

Eébulo 3

Yéesu lahaŋe Móyiis

1Kutuyom, mó mújimuu bukuluul jammuu bukan kanabe, ban Ateemit li ahooñuul, joote jijuke li Yéesu ammuu anawu an Ateemit áboñulumuu li Alámbaawu áamakawu ata káyinenaku kooluul kan ulobaalemuu mata ko.

2Li maḷegenamu, Yéesu lakankaan wahawu feh loon Ateemit aḷusoolumuu afañumuu, loon foof Móyiis akaan nomuu li eluufayi [feh] yata Ateemit.

3An ateefumuu eluuf, anawu ummu fan ahaŋ maluukeni eluufayi humum yo. Mó mújimuu, Yéesu li atook min máyiineniyamu moola muhaŋ mata Móyiis.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Li maḷegenamu, eluuf yanooyan ebaje an ateef yo, bale anawu ateefumuu wahawu feh, okila ammuu Ateemit.

5Móyiis okila lakankaan li maḷegen wahawu feh loon Ateemit afañumuu li eluufayi yoola, loon alakomuu aloka áami li alob wahawu wan Ateemit ammuu li abil álobul.

6Bale Kilisita lakankaan wahawu feh wan áatimuu akaan, loon ammuu Añiilawu an kukatumuu eluufayi yata Ateemit aaken. Ban alolaal oomaalumuu eluufayi yata Ateemit, nokoomuu loon lútukaatuk jak li káwooluwaku li kákangumaku kan súumolaamuu li ko.

Kayooḷowaku kata bukanabuku kata Ateemit

7Wahawu unwu újimuu, loon Buyinumabu Banabaabu bulobumuu:

«Síyaat, jijamumuu hulimahu hata Ateemit,

8jakum jiḷaaḷen uyinumawu wooluul, loon nan situubawuul sihaan sihoy nomuu bátuul Ateemit, nan kuyooboolumuu li kayiinaayaku min kujukum li akila .

9Ló li kayiinaayaku, situubawuul sihaan siyoobonyoob min sijukum lí ínje, ban kujuke wahawu wan ikaanumuu li simit soono kúyii kúḷuba.

10Wahawu unwu újimuu li iwuñeteen bukanabuku umbuku, min een no: “Uyinumawu wooliil úguuhoweguuho nanoonan. Kúnaanumut wahawu wan ifañumuu min kukaan.”

11Nan huuñom hulitumuu, li inuu een:

“Let kunoken li etaamayi dán ilobumuu kakaaniil kuyooḷo!”»

12Kutuyom, jijuke to jakum bil an li bukuluul abaj buyinum baŋooto, báyinenut, baate bukaanool min abet búsol Ateemit aloŋumuu.

13Joote kama jinaak jiwankulenoo nanoonan nan uyiliyaale oonaal «síyaat» yan Bakiicelabu bulobemuu mata yo, bájum jakum an li bukuluul ahoy bánaanum, min akat kahoofoolaku min kubuntool.

14Li maḷegenamu, alolaal kunaboola kata Kilisita loomaal, nokoomuu loon lútukaatuk lit kákangumaku kan ubajaamuu li húkitumahu, boot yok li húbanumahu.

15Wahawu unwe Bakiicelabu bulobe:

«Síyaat jijamumuu hulimahu hata Ateemit, jakum jiḷaaḷen uyinumawu wooluul, loon nan situubawuul sihaan sihoy nomuu bátuul Ateemit.»

16Li maḷegenamu, bukay kujamumuu hulimahu hata Ateemit ban li kuhoy bátuulool? Inti bukanabuku umbuku buko Móyiis áfulenulomuu li etaamayi yata Ejíf?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bukay Ateemit awuñetumuu jow baj simit soono kúyii kúl̥uba? Inti bukanabuku kahoofoomuu, ban li kuket li kayiinaayaku?

18Kama bukay Ateemit anuulumuu aan let kunoken dán afaleyiilumuu kayool̥o? Inti bukanabuku kátuulutoolumuu?

19Ban lujukaale li mal̥egen kaanaku kubilut kuyili kunoken dó humum hata káyinenaatiyaku kooliil.

Eébulo 4

1Ateemit lalobolaalob kaanaku luyiliyaale ubajaal kayool̥owaku kan afalemuu boot li alolaal. Kayool̥owaku unku kan alobolaamuu mata ko, laloŋe li átuk tó. Kama lootaale ujukelaal to jakum bil an li bukuluul ayinoo li aan kayool̥owaku unku kufakoofak.

2Li mal̥egenamu, alolaal luyabaayab Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit, loon foof bukanabuku kalakomuu li kayiinaayaku kuyab homuu. Bale hulimahu han kujamumuu, hubajut li buko jáliŋ yanooyan, mata nan kujam homuu kuyabut ho li káyinen ló.

3Alolaal jáyinenaalumuu, fan ubajaal kayool̥owaku kan Ateemit aanumuu:

«Nan iwuñetumuu, linuunuu een:

“Let kunoken li etaamayi dán ilobumuu kakaaniil kuyool̥o.”» Lalollob loon muña'a, bulokabu boola bo bafin min bubane yaan no nan ajuul̥umuu adunaayi.

4Li mal̥egenamu, lollob tikee li Bakiicelabu mata hunakahu hutoken li húl̥ubutahu kaanaku: «Ateemit li ayool̥o li hunakahu hutoken li húl̥ubutahu okila bakaane bulokabu boola feh.»

5Li kulaañen kulob li hulimahu hanolahu koon: «Let kunoken li etaamayi dán ilobumuu kakaaniil kuyool̥o.»

6Bukanabuku kajandumuu kujam Hulimahu Hásuumaahu, kunokenut li etaamayi dán Ateemit alobumuu kakaaniil kuyool̥o, mata kútuulutool. Bale boot yok muñe'e, baje kukee kayilo kunoken dán Ateemit afaleyiilumuu kayool̥o.

7Mó mújimuu, Ateemit li alaañen ajok hunak hukee haaneyi «Síyaat». Muñe'e li bil fiyo, li ájowum li áyiiyawu Dayit min alob hulimahu unhe han ulobeenaalumuu mata ho ubanaal:

«Síyaat, jijamumuu hulimahu hata Ateemit, jakum jil̥aal̥en uyinumawu wooluul.»

8Li mal̥egenamu, nokooleenumuu loon Sósuwe lájowetunjowetum bukanabuku kata Isilayeel dán kufaleyiilumuu kayool̥owaku unku, Ateemit let alobeen mata hunak hakee, ló bafiyowe.

9Kama baje kayool̥o loon kata hunakahu hutoken li húl̥ubutahu kaano to boot li bukanabuku kata Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10An anokenumuu dán Ateemit afalemuu kayooḷowaku, anawu ummu fan abaj kayooḷo li bulokabu boola loon foof Ateemit humumool ayooḷomuu li boola.

11Mó mújimuu, lootaale kama ukaanaal wahoowah min ubajaal kayooḷowaku unku, jakum bil an li alolaal alo, okila banabe li bukittenoolumabu bata bukanabuku kátuulutumuu Ateemit.

12Li maḷegenamu, Hulimahu hata Ateemit hulonloŋ ban li hubaj sembe. Huhaŋe mañek ékundu yanooyan. Fan hunoken boot yok kata láala hujow húgaatuloo yaalayi li buyinumabu, síŋullumasu li múgundamu, ban li hutiib kásiibowaku li uyinoolawu wata buyinumabu.

13Bajut búwuwenum ban Ateemit ayilaat ajuk. Wahawu feh úhimulohimulo ban li uweeteni hákilool, ban anoowan li alolaal fan abil alob asenool mata wahawu feh wan akaanumuu.

Yéesu ammuu álambaawu áamakawu abajutumuu kahoofoo

14Emmuu lubajaale álamba áamak abaje sembe, ajowumuu boot li emitayi, ammuu Yéesu Añiilawu ata Ateemit, kama útukaal lit káyinenaku kan ulobaalemuu mata ko.

15Lubajaale álamba áamak ahaase mata búgootowabu boololaal. Li maḷegenamu, álambaawu oololaal labuutoolibuutoo li wahoowah feh loon alolaal, bale akaanut kahoofoo.

16Lootaale kama ukoojaal li káwoolu ló, efenjeŋayi yata kájiyaku yata Ateemit, mantee li ubajaal káyiyen li káji, ban li ubajaal kalamben nan emmuu jokolaal li ko.

Eébulo 5

1Li maḷegenamu, álamba áamak anoowan aḷusumi li bukan, laḷusiḷus min akaan bulok bata Ateemit boot li bukanabuku umbuku. Fan áhiis Ateemit wahawu wan kusenumuu li usilaawu wooliil boot mata uhoofoolawu.

2Alámbaawu áamakawu layilo ánaanum bukanabuku kahaasutumuu wahoowah li kájimumuu, mata akila humumool lágootogooto.

3Búgootowabu boola umbu bújimuu láati áfulen kasila boot li uhoofoolawu, ban inti boot li uhoofoolawu wata ésukayi bale, bale foot li woola akila humumool.

4Ban, an ayilaat asenoolo kasalaku unku kata kalako álamba áamak. Ateemit akila ahooñemuu an boot li bulokabu umbu, loon ahooñumuu Aaloŋ.

5Kilisita humumool foof asenoolowut kasalaku unku kata kalako álamba áamak, bale li Ateemit láyabum kó, aanoolumuu:

«Awu ommuu Añoolom; Hunakahu hata síyaat ínje emmuu Atuubayi.»

6Ateemit li alob tikee foof aan:

«Awu álamba loom boot nanoonan loon Melikisedek .»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Nan Yéesu alakomuu li buloŋ baabe li etaam, lanaanaak aḷaw ban li ayaakoo Ateemit li sikaaw butiya li muhuu ló. Lakankaan mo mata Ateemit ayiliyeenumuu afakenool li eketayi. Ateemit li ayab kaḷawaku kata Yéesu mata látuulootuul.

8Maayeet min Yéesu ammuu Añiilawu ata Ateemit, bale li aliikenum kátuul li wahawu feh wan álaamumuu.

9Nan Yéesu aje'e áliiŋumuu jak, li áji bukanabuku feh kátuuloolumuu li kufak boot nanoonan.

10Ateemit li akaanool alako álamba áamak loon Melikisedek.

Lootaale ankaal li káyinenaku koololaal

11Mata hulimahu unhu, áloli jibaje wah wameeŋe elob to, bale séngisengi min jikittenuul, mata bukuluul jihilut kánaanum wah.

12Li maḷegenamu, fiyowe nan bukuluul jooteen jilako kuliikena bukan wah, bale bukuluul loŋe li jokuul min an alaañen aliikenuul wahawu útinaalawu wata kulimaku kata Ateemit. Muñe'e tan bukuluul jommuu, jokutuul li búkuumenuma baḷaaḷe, bale miil jokuul li mo.

13An áloŋume miil, ahaasut wahoowah mata hulimahu halobumuu mata macolamu, mata kafooceek laam.

14Bale búkuumenum baḷaaḷe, bo bata kunahaan, kan uhaasumuu oon li bakaaneliil kuyilo kulaso min kuhaas wahawu wajakumuu li wajakutumuu.

Eébulo 6

1Wahawu unwu újimuu lootaale ukataal bo wahawu útinaalawu wan uliikenaalumuu mata Kilisita, min útiiwowaal uliikenaal wah wata kunahaan, ban jakum úlaañulaal li wahawu wakilumuu huhaalahu hata baliikenelabu umbu, wammuu: kabet búsol bakaane bajakut, min útiiwo úyinen li Ateemit,

2buliiken mata kábatiise li mata kawalen kuŋen li húkow hata an min ḷaw, mata kayitowul li eketayi li mata batiibabu bata boot nanoonan.

3Wahawu unwu lóomimuu li ukaanaal, Ateemit okila bafañe.

4-6Kama muñe'e buu éemi li nokoo bukanabuku kalaañumuu li buloŋabu booliil buhaanabu? Kulakowenlako li mawuŋaamu mata Ateemit. Kujakenjaken li kájiyaku kabilumulomuu li emitayi, ban li kubaj jooliil li Buyinumabu Banabaabu. Kujuke buu Hulimahu hata Ateemit húsuumumuu eeno, ban kuhaase mata sembaasu sata adunaayi yammuu li ebil, bale li kulaañ kulo li buloŋabu booliil buhaanabu. Muñe'e an ayilaat alaañen akaaniil min kútiiwo kuŋa' buloŋ buwunkul, mata buko kulaañenlaañen kuŋa' Añiilawu ata Ateemit kujow kubaaŋ li ekuluwaayi, min alaañen ageli hákil ésukayi feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Li maḷegenamu, etaam ehobumuu mal emitayi balaalene yo ñameeŋe, min banuunuken babaje jáliŋ buḷiilul li yo boot li bukanabuku kan ewañimuu boot li buko, Ateemit fan ásooniyen etaamayi inyu.

8Bale unuunuken wata újenkuun li banuunuken bata úbuja buḷiilulumuu li yo, ebajut jáliŋ. Ateemit fan áfaahen etaamayi inyu, ban fan ebil ésuli.

9Kútuyoli kan jiboolaat, maayeet min áloli jilobemee loon muñe'e, híitolihiit kaanaku bukuluul jumbuku li bútinabu bajakaabu, bammuu bata kafakaku.

10Li maḷegenamu, Ateemit alet Ateemit acolut. Let amojen wahawu wan bukuluul jikaanumuu, let amojen foof húbooliyahu han jíhiisoolumuu li bulokabu ban jikaanumuu boot li bukanabuku koola, ban jiloŋumuu foof li jikaan boot muñe'e.

11Bale áloli jifañeene min anoowan li bukuluul abaj káyikiḷowaku kanolaku boot yok li húbanumahu, bájum wahawu wan jíkangummuu lí wó li ubaj boot to.

12Jakum kahankenaku kooluul kúyaakulo, bale jiliikoo li bukanabuku káyinenumuu ban li kuhanken, li kuyab wahawu wan Ateemit alobumuu kasen.

Ateemit fan akaan wahawu wan alobumuu kakaan

13Li maḷegenamu, nan Ateemit aanumuu fan asen Abulahamwahawu wan alobumuu kasenool, lanuunuu li kajawaku koola okila humumool, mata bajut an ahaŋool an aate anuulum li kajawaku kata anawu ummu.

14Li aan:

«Manooman, fan ísooniyeni ŋáa', ban fan ikaan min bubukoolumabu booli bumeeŋ ŋáa'.»

15Maḷegen Abulaham li ahanken min akob, li abaj wahawu wan Ateemit alobumuu kasenool.

16Bukanabuku kunuulumuu, li kunuulum li kajaw kata an ahaŋiil, ban hunuulahu unhu han kunuulumuu fan húji let baj búceeŋoo banooban.

17Muñowu Ateemit afañumuu min áhiis haŋ maset bukanabuku kammuu li kubaj wahawu wan alobumuu kasen, kaanaku wahawu wan akila alobumuu an ayilaat wó áfulen. Wahawu unwu újimuu li anuu afamen to.

18Mo emmuu baje wah úḷuba wan Ateemit akaane: wahawu wan alobumuu kasen, li hunuulahu han anuulumuu. Wahawu unwu úḷuba an ayilaat wo áfulen mata Ateemit ayilaat ámal. Wó újimuu li ubajaal kawankulen kabaje sembe, alolaal akataal bomuu waholaal feh min ujokaal li kákangumaku kan kusenolaalumuu.

19Kákangumaku unku kunokoonokoo li alolaal loon hulankalahu hata yaalayi yoololaal. Kubabbaj sembe ban li kulit, ban li kunoken boot kata láala hufalalahu hata eluufayi yata Ateemit.

20Dó úndu Yéesu ajandolaalumuu ajow, anokenumuu boot li alolaal, ban li alako álamba áamak loon Melikisedek, boot nanoonan.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Eébulo 7

Melikisedek áyii li álamba

1Melikisedek okila áyii lalakowe ata ésukayi yata Salem li álamba ata Ateemit ata Haatiya tiya. Nan Abulaham alakomuu élaañumul bata hutiikahu han aheekumuu kúyiiyaku, Melikisedek li ajow kufam ban li ásooniyenool.

2Abulaham li asenool bújufabu bata wahawu feh wan áŋalulo bómuu. Kajawaku unku Melikisedek, yo yommuu «Ayíi ata macole». Melikisedek áyii ata Salem foof lalakowe, yo yommuu «Ayíi ata kásuumaay.»

3An ahaasut atuubawool li jaawool. Abajut kaland. Bajut tan an alobe mata hunakahu hata kabukiyaku koola, mantee foof mata eketayi yoola. Lanokoonokoo li Añiilawu ata Ateemit, ban li áami álamba boot nanoonan.

4Jijuke min jijuk buu Melikisedek áamimuu an áamak, mata min ahaanawu Abulaham asenool bújufabu bata wahawu wahaŋumuu majak wan áŋalumulomuu bata hutiikahu.

5Ban, eluwaayi yata Móyiis yonsoon maayeet bubukoolumabu bata Abulaham boote busen bújufabu bata wahawu feh wan kubajumuu. Koote kusen bo kutuyiil kammuu bañiilabu bata Lebi bammuu élamba .

6Ban maayeet min Melikisedek aletumuu an ata bubukoolumabu bata Lebi, bale Abulaham li asenool bújufabu bata wahawu wan abajumuu. Fúlum tó, Melikisedek li ásooniyen Abulaham an Ateemit alobumuu kasen wah.

7Ban luhaasaale li maḷegen kaanaku anawu áamakawu okila ásooniyenemuu atitawu.

8Taate, bubukoolumabu bata Lebi, bayabemuu bújufabu bukan koom kayilo kuket, bale Melikisedek lahaŋiil, mata Bakiicelabu bonsoon ummu li buloŋ.

9Bale luyilo oonaal nan Abulaham asenumuu bújufabu Melikisedek, lasenoosen bo áginnoo ló bubukoolumabu bata Lebi bayabemuu bújufabu.

10Li maḷegenamu, maayeet min kite eenimuu nan Melikisedek ajowumuu kufam buko li Abulaham Lebi babukoluti, bale luyilo oonaal kata láala atuubawool ahaan Abulaham lalakowe.

11Jílambaju jabilummuu li Lebi li jo eluwaayi yata Móyiis, yasenimuu bukanabuku kata Isilayeel, ehajomuu. Ban nokooleenumuu loon élambaayi yabilummuu li kalandaku kata Lebi ekaanenkaan bulok banabe, let tookeen min álamba akee áfulul li kalandaku kata Melikisedek, búti li kalandaku kata Aaloŋ.

12Mata li maḷegenamu jílambaju jíbutoomuu, yo yommuu eluwaayi foof fan ébuti.

13Imban, Amaaŋenawu oololaal an kulimaku unke kulobimuu kuya, okila li kaland kakee láfulumulo, ban bajolut an li kalandaku unku akaane bulokabu bakaaneyimuu li husilaahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Li maḷegenamu, anoowan lahaase aan Amaaŋenawu alobut wahoowah mata élambaayi aya li kalandaku unku.

Alámba akee anokoole li Melikisedek

15Wahawu unwe újimuu hulimahu unhe li huhaŋ maweeto: álamba akee áfululo, anokoole li Melikisedek.

16Inti li eluwaayi mantee foof li kaŋoon kata an láamum álamba, bale li sembe sata buloŋ bayilaat buban láamum álamba.

17Li maḷegenamu, Bakiicelabu bulollob kaanaku:

«Alámba loom boot nanoonan, loon Melikisedek .»

18Kaŋoonaku kahaanaku kubajut sembe ban kubajut foof jáliŋ, mó mújimuu li kúbuj ko,

19mata eluwaayi yata Móyiis eyilaat ekaan wah min unab. Bale muñe'e lubajaale kákangum kahaŋe majak, kayilo kújiwolaal li ukoojaal Ateemit.

20Ateemit humumool lanuunuu nan aḷusumuu Kilisita alako álamba, bale nan kaabuku kujokimuu élamba, Ateemit anuulut.

21Nan Yéesu alakomuu álamba, Ateemit akaanool tomuu lanoosaan:

«Injé Amaaŋenawu linuunuu een:

“Fan ulako álamba boot nanoonan!” Ban let ílaañul li hulimahu han ilobumuu.»

22Mó mújimuu foof, li Yéesu lúbajumaalumuu káwoolu kaanaku lubajaale húfaalum li Ateemit hahaŋe majak.

23Babbaj bukan kameeŋe kalakowe élamba, mata eketayi éhiliihi kulako to kale.

24Bale Yéesu okila ummu li buloŋ boot nanoonan, ban li áami álamba boot nanoonan.

25Wahawu unwu újimuu, layilo afaken ñano ban kale bukanabuku kájowummuu li okila min kukooj Ateemit, mata okila ummu li buloŋ min anaak aḷaw Ateemit boot li bukanabuku umbuku.

26Yéesu okila ammuu kama álambaawu áamakawu ajakumuu boot li alolaal. Lakankaan an anabe, akaanut majakut ban abajut kahoofoo kanookan. Lagiilooligiiloo li kuhoofoolabuku, ban Ateemit li atebenool boot haatiya ajow akaay emitayi.

27Yéesu anokoolut li élamba yaayu yáamakayi. Jokutool min akaan hunakoohunak kasila boot li uhoofoo woola li wata ésukayi. Lakankaan mo ñano ban kale nan asenoolomuu okila humumool.

28Li maḷegenamu, eluwaayi yata Móyiis bukan kabaje búgootoyiil eŋale ekaan élamba yáamak, bale álambaawu áamum tómuu humum hata hulimahu han

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ateemit anuulumuu búsoluma eluwaayi, Añiilawu hukaan to. Okila ammuu álamba áamak anabumuu boot nanoonan.

Eébulo 8

Yéesu ammuu álambaawu oololaal áamakawu

1Hulimahu hahaŋumuu kaaku feh kalobimuu, ho hommuu unhe: lubajaale álamba áamak loon ummu. Lababbah li emitayi kaŋen káli efenjeŋayi yata jáyiiyaju jata Ateemit.

2Okila ummu li kakaan bulokabu boola li eluufayi yáñeyimuu. Eluufayi inyu yo yommuukayuntaku kata maḷegen kan Amaaŋenawu akaanumuu, inti an akaan ko.

3Li maḷegenamu, álamba áamak anoowan lakaanikaan to boot kasen busuuhen li kakaan kasila, wahawu unwu újimuu álambaawu oololaal áamakawu laate foof abaj wah wan aate asen.

4Aameenumuu baabe li etaam, let alakoween álamba maayeet, mata baje ban élamba yasenemuu busuuhen loon eluwaayi yata kusuwifaku elobumuu.

5Bulokabu ban élambaayi inyu ekaanemuu bulakolako buliikoolum, búnokoo bata wahawu wabajumuu li maḷegen li emitayi. Nokoonokoo loon nan Móyiis alakomuu li akaan kayuntaku, Ateemit li aanool:

«Ujuke to min ukaan wahawu feh, unokoo li bukittenoolumabu ban íhiisimuu li huyuuyahu .»

6Bale muñe'e bulokabu bata Yéesu buhaŋe bata kúlamba kaabuku, mata okila ammuu li tutoo húfaalum hahaŋe majak han Ateemit ajokumuu bukanabuku, ban li huhajo li wah wan alobe kasen wahaŋe majak.

7Li maḷegenamu, nokooleenumuu loon húfaalumahu hútinaalahu hubajeenut tan hucolut, let tookeen min huban min hakee hubil hulako to.

8Bale Ateemit li awataten bukanabuku koola aaniil:

«Jijanten! Kunak kunku li ebil, Amaaŋenawu alob, nan éemi li ijok húfaalum huwunkul, bukanabuku kata Isilayeel li kata Súda.

9Húfaalumahu unhu let hunokoo li han ijokumuu situubayiil sihaan, nan ítukiilumuu li kaŋen min ífulenuliil li etaamayi yata Ejíf. Kujokut húfaalumahu unhu jak, wahawu unwu újimuu ínje li ikatiil bo.» Amaaŋenawu alob.

10Amaaŋenawu li afamen aan:

«Húfaalumahu han ínje emmuu li ijok kata Isilayeel, nan kunakaku unku kommuu li kuban, ho hommuu unhe: Fan iŋa' siluwaasu súmbaam ikaaniil li uyinum, ban li iŋa' so ikiic li sísigilasu sooliil. Fan ilako Ateemit ooliil, buko li kulako bukanabuku kúmbaam.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11An let laañ jokool min aliiken an an kukine li etaam yano, let aliiken atuyool aanool “Uhaas Amaaŋenawu”, mata buko foofiil feh fan kuhaasom, kítum li ahaŋumuu mañiilo, jow kib li ahaŋumuu mahaano.

12Fan ibonket butilaabu booliil, uhoofoolawu wooliil wo fan imojen wo.»

13Ateemit alobumuu mata húfaalum huwunkul, yo yommuu lalaañene hútinaalahu huhaano. Ban wah uhaan ban li uhallen, let fiyo újimum.

Eébulo 9

Buu naake kaanumuu li eluufayi yata Ateemit nan húfaalumahu hútinaalahu hulako tomuu

1Húfaalumahu hútinaalahu hubabbaj uŋoon wata kaḷaw, li eluuf yata Ateemit baabe li etaam.

2Muñe'e li kukaan kayunt. Kagebaku kútinaalaku kata kayuntaku ko kunaake kuhooñumuu tan ñéyimuu. Baj dó yiil tin sihiitumasu sikaaneyimuu, etaabul, li kúmbuuluwaku kasenimuu Ateemit.

3Búsol hufalalahu húḷubutahu, bo bugeb baabu bata kayuntaku bommuu ban koonemuu tan haŋumuu máñeyi.

4Dó úndu dán haŋumuu máñeyi, baj ló husila mulakowe. Li baj li ekeesayi inyu foof hunukahu hata Aaloŋ habile húlunfenumuu, li kúlankiinaku kayijimuu nokoo loon ubabbalu dán siluwaasu sata húfaalumahu sikiicimuu.

5Sibaaŋoot sata búwuwenum báyiineniye bata kubey ban koone Seelubeŋ, haatiya káhimenaku kata ekeesayi bulakowe. Máyiinowamu mata kubeyaku kata úwuwenumawu unwu li múhimen tan uhoofoolawu ubonketeyimuu. Uyilaataal ulobaal muñe'e mata wahawu unwu feh uhantaal.

6Emmuu wahawu feh muñowu uḷuuleni, kúlambaaku li kunaak kunoken hunakoohunak li bugebabu bútinaalabu bata kayuntaku kujow kukaan bulokabu booliil.

7Bale álambaawu áamakawu bale anokenemuu li bugebabu búḷubutabu bata kayuntaku, ñano émitoomit. Fan anoken dó li húsim ló hata énuukuleŋ yasalahi Ateemit, boot li uhoofoolawu woola akila humumool li wata ésukayi.

8Buyinumabu Banabaabu búhihhiis to kaanaku, bútinabu bata dín haŋumuu máñeyi let búbabuli, bugebabu bútinaalabu bata kayuntaku bo to.

9Laalu búhiisenum bata wahawu wata muñe'e. Wahawu unwu úhihhiis kaanaku usuuhenawu li usilaawu wata sínuukuleŋasu boot li Ateemit, uyilaat úji buyinum bata an áami li múkaaniinamu ummu li buset.

10Uŋoonawu unwu wata mata hutiñ bale, mata ehob li mata múkaaniin mata kágiilen. Laalu uŋoon wata áḷahukowan walako to boot yok nan Ateemit akaanumuu wahawu feh úbuti.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Bale Kilisita labiibil, okila ammuu álambaawu áamakawu ata wahawu wajakaawu wammuu li ebil. Lanokennoken li kayunt kahaŋe maluuk ban li kuhaŋ manab, kan kuŋen kata bukan kukaanut, yo yommuu kulet kayunt káami ló li wahawu wajuuḷimuu li adunaayi inye.

12Nan Kilisita anokenumuu ñano ban kale dán ñéyimuu ŋáa', ájowetumut ló húsim hata hulow li hata ámuuna, bale húsimahu hoola humum ho lájowetume min afakenolaal boot nanoonan li uhoofoolawu woololaal.

13Li maḷegenamu, húsimahu hata kulowaku li hata kúmuunaaku, mantee foof kábunfaaku kata sibaasu san kúsulemuu kan kuŋalemuu kúyu li bukanabuku kakaanumuu kahoofoo, bájum kahoofoolaku li kúfu' li siniilasu sooliil, min kulako bukan kasete.

14Fan wahawu unwu usetene bukan kahoofoole kama háŋum húsimahu hata Kilisita! Li maḷegenamu, Kilisita lájowunjowum li Buyinumabu baano tomuu boot nanoonan, min asenoolo okila humumool batilut tanootan loon esalah Ateemit. Húsimahu hoola li huseten uyinumawu woololaal li makaane manooman majakut, min uyiliyaal ulokaal boot li Ateemit aloŋumuu.

15Wahawu unwu újimuu Kilisita li áami li tutoo húfaalum huwunkul, bájum bukanabuku kan Ateemit ahooñumuu, li kuyili kuyab wahawu wajakaawu wáami tomuu boot nanoonan wan alobumuu kasen bukanabuku koola. Kuyilo kubaj wo, mata babbaj to eket yata an yájimuu bukanabuku li kuyili kufak li uhoofoolawu wooliil wan kukaanumuu li húfaalumahu hútinaalahu.

16An alobumuu kulim kata wahawu wan afañumuu min ubaj okila bakete ban li akiic ko akat to, tootook min híis kaanaku anawu ummu lakeeket tówum wahawu wan afañumuu ubaj.

17Li maḷegenamu, kulim kan an akiice min alob waa lafañumuu min ukaani okila bakete, wahawu wan alobumuu let uyili ukaani anawu ummu okila li buloŋ. Nan anawu ummu ammuu li aket, no wahawu wan afañumuu min akaani, wommuu li uyili ukaani loon alobumuu.

18Wahawu unwu újimuu húfaalumahu hútinaalahu huyilaat hubaj, húsim báyuwowut.

19Nan Móyiis ayiiŋenumuu hákil ésukayi feh uŋoonawu feh looneluwaayi elobumuu aban, li aŋa' húsim hata bámuuna, [li hata kulow], li mal li búgit bájunke ban, li aŋa' jaan jata anuunuken an koone isof, min áyisen éliibalayi yata eluwaayi li ésukayi feh.

20Ban li aan ésukayi: «Laale húsimahu hata húfaalumahu han Ateemit aanuulumuu jijok jak.»

21Móyiis li aŋa' húsimahu áyisen foof li kayuntaku li wahawu feh wan kuŋalemuu min kulok boot li Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Loon eluwaayi elobumuu, ebat wahoowah feh li húsim úgiilenewumi, ban uhoofoolawu uyilaat ubonketi húsim báyuwowut.

Eketayi yata Kilisita li ekuluwaayi, yo éfulenemuu uhoofoo

23Tookumuu min wambuwawu unwu wata maḷegenamu mammuu li emitayi úgiilenumi li usila loon muñowu, kama maḷegenamu humum mo mammuu li emitayi moote múgiilenumi li usila wahaŋe majak unwu.

24Li maḷegenamu, Kilisita anokenut li eluuf yata Ateemit yan kuŋen kata bukan kuteefe. Eluufayi inyu elakolako kambu bale kata eluufayi yata maḷegen yata Ateemit. Kilisita lanokennoken li emitayi humum yo, ajow alako muñe'e hákil Ateemit boot kalambenolaal.

25Alámbaawu áamakawu ata kusuwifaku lanokenenoken li eluufayi yata Ateemit li húsim ló hata énuukuleŋ. Bale Kilisita anokenut ló ajow asenoolo okila humumool ñameeŋe alako esalah.

26Letumuu mo, kama fan álaameen ñameeŋe kábilum nan adunaayi ejuuḷimuu. Li maḷegenamu, Kilisita lálaŋuulaŋul ñano ban kale muñe'e, nan adunaayi ebanumee, boot kasenoolo okila humumool loon kasila, boot káfulen kahoofoolaku.

27Emmuu áḷahukowan ñano bale láami li aket, fúlum tómuu Ateemit li atiibool,

28mo foof Kilisita asenoolomuu ñano bale, alako esalah boot káfulen uhoofoolawu wata bukan kameeŋe ŋáa’. Fan abil álaŋul búḷubut, ban inti boot káfulen uhoofoolawu, bale boot kafaken bukanabuku kammuu li kakob élaañulayi yoola.

Eébulo 10

1Eluwaayi yata Móyiis éhiisut jak búnokoolabu bata maḷegen bata wahawu wabajumuu. Yoonosoono kambu bale kata wahawu wajakaawu wammuu li ubil. Eluwaayi egeḷḷengeḷḷen min usilaawu wanolawu unaak ukaani kale emitoomit. Wahawu unwu újimuu, eyilaat ekaan bukanabuku kálohulomuu Ateemit kulako bukan káliiŋe.

2Letumuu mo, bukanabuku kamanenemuu Ateemit loon muña'a, uhoofoolawu wooliil faneen úfuleni, min úfu’ li buko ñano ban kale. Leteen kujok li ehaaseen humum hata uhoofoo wan kukaane, ban let kumit kukaan kasila.

3Bale usilaawu unwu újiyeji bukanabuku li kunaak kuwayiḷo uhoofoolawu wooliil emitoomit.

4Li maḷegenamu, húsimahu hata kúmuunaaku li hata kulowaku huyilaat húfulen uhoofoolawu.

5Wahawu unwu újimuu nan Kilisita alakomuu li abil li adunaayi, li aan Ateemit:

«Ufañut kasila, ufañut foof busuuhen, bale li ukaanom eniil.

6Ubajut ésuumansuum yanooyan li sínuukuleŋasu sásulimuu li kusilaaku, usilaawu wakaanimuu boot kabonket uhoofoolawu, ukaanuti foof ésuumansuum.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Muñe'e li een: “Ateemit, libiibil boot min ikaan loon ufañumuu, loon Bakiicelabu bulobumuu buya lí ínje ”.»

8Kilisita lajanjand aan: «Ufañut usila, ufañut busuuhen, ufañut sínuukuleŋ sásuli li husila, ufañut usila wakaani boot kabonket uhoofoo, ban ubajut to ésuumansuum yanooyan.» Imban, usilaawu unwu ukaanikaan loon eluwaayi elobumuu.

9Fúlum tó, li afamen aan: «Libiibil ínje humumom boot kakaan húnongumahu hooli.» Kilisita li áfulen masilayelamu mútinaalamu, min akaan to múḷubutamu.

10Yéesu Kilisita lakankaan loon Ateemit afañumuu. Lasensen eniilayi yoola humum yo ñano boot kale, min újowumaal tó ulakowaal bukan kan kukaane kunab.

11Alámba anoowan fan ayito hunakoohunak min akaan bulokabu bata Ateemit. Fan akaan ñameeŋe usilaawu wanolawu, wayilaatumuu úfulen uhoofoolawu maayeet tuf.

12Bale Kilisita, okila kasila kano bale lakaane boot li uhoofoolawu, ban li abah kaŋen kúli Ateemit boot nanoonan.

13Muñe'e, to untu Yéesu áamimuu li kakob min Ateemit aŋa’ kulatoolaaku koola akaanool anaak ákakul.

14Mó mújimuu, li kasila kano bale lájowummuu min akaan bukanabuku kan áfulenumuu uhoofoolawu kulako bukan káliiŋe boot nanoonan, ban li kúfu’ li uhoofoolawu wooliil.

15Buyinumabu Banabaabu bulobolaalob mo foof, mata bonsoon:

16«Húfaalumahu unhe léemimuu li ijok li buko kunakaku unku babane, Amaaŋenawu alob. Fan iŋa’ siluwaasu súmbaam ikaaniil li sísigil. Fan iŋa’ so ikiiciil li uyinum.»

17Ban li afamen aan:

«Let ibil ilaañen iwayiḷo uhoofoolawu wooliil, li butilaabu booliil.»

18Ban tan uhoofoo ubonketi, tookut min kasila kukaani boot káfulen kahoofoo.

19Kutuyom, muñe'e kama luyilowaale unokenaal li káwoolu ló dán ñéyimuu li eluufayi yata Ateemit, humum hata húsimahu hata Yéesu.

20Lábabulolaababul bútin buwunkul, baloŋe, ban li bújowum li hufalalahu hata eluufayi yata Ateemit, búfu’ kata baaba. Hufalalahu unhu ho hommuu eniilayi yoola.

21Lubajaale álamba áamak akaani anahaanawu ata eluufayi yata Ateemit.

22Ulohaal kama Ateemit li buyinum baḷegene, ban li káyinen ló káliiŋe, li ésigil yaseteni li kahoofoo kanookan kabilumulo li kayinoo kajakut, ban eniilayi li efosi li mal masete.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Utúkaal lit kákangumaku kan ulobaalemuu mata ko, ban jakum úyekowaal, mata Ateemit aanumuu fan akaan wah, luyilo úwooluwaalool.

24Lootaale ufooyoolaal ban li unaak uwankulenoolaal, mantee li ubajaal húbooli ban li unaak ukaanaal majake.

25Jakum ukataal bo kuwoogaku koololaal loon kukee kukaanemuu, bale unaak uwankulenoolaal, emmuu kama jijuke kaanaku hunakahu hata Amaaŋenawu húkoojulo.

26Li maḷegenamu, ucucaalumuu min unaak uhoofoolaal, ololaal bahaasaale maḷegenamu ubanaal, let baj kasila káami li kuyili kúfulen uhoofoolawu.

27Wahawu wasaŋomuu, wo wommuu kakob li ekole ló batiibabu bata Ateemit li sambunasu sásufaasu sammuu li sileemen kulatoolaaku koola.

28An ahuusulumuu eluwaayi, fan kumukool babajut káyiyen, ló banokoole loon bukan kúḷuba mantee foof kúhaaji koone maḷegen latilentilen .

29Jifan jiyinoo min jijuk buu kama katek kata an abese Añiilawu ata Ateemit kóomi li kúsengi eeno; an ákaanumaatiye húsimahu hata húfaalumahu han kuŋalemuu min kúgiilen, ban li agel Buyinumabu basenemuu kájiyaku kata Ateemit.

30Li maḷegenamu, luhaasaale anawu aanumuu:

«Bulukenabu ínje ikil bo, ínje ilaañenemuu an wahawu wan akaanumuu.» Ban li alaañen aan:

«Amaaŋenawu fan atiib bukanabuku koola.»

31Kóyilenikoyileni ŋáa’ an balowe li kuŋen kata Ateemit aloŋumuu.

32Jiwayiḷo wahawu wabaj nomuu li kunakaku kútinaalaku nan jibilumuu li mawuŋaamu mata Ateemit. Jiyansaan jibaj no sílaam sáamak li bútaj básengiye ŋáa’.

33Kukee li bukuluul kugeliigel ban li kúcoocikooliil hákil ésukayi feh, kaabuku li kulamben bukanabuku kan kulakomuu kacoocaku loon muña'a.

34Sílaamasu sata bukanabuku kan kukuḷumuu silakolako sooluul foof. Ban jonsoon li ésuumansuum ló éehe’ min kubot wahawu wan jibajumuu, mata jihaase joon jibaje hubaj hahaŋe majak, hata boot nanoonan.

35Jakum jikat bo káwooluwaku kan jibajumuu. Fan kúŋaluluul busuuhen báamak.

36Tootook min jihanken min jítuk lit, jiyiliwum jikaan wahawu wan Ateemit afañumuu, min jíbajum tó wahawu wan alobumuu kasen.

37Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon:

«Saŋowe jatit bale, ban let fiyo maayeet, tówum anawu ammuu li abil abilum. Let fiyo abilum.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

38Ateemit li aan:

«Anawu úmbaam acolumuu, fan áloŋum li káyinen, bale añakumuu alaañ búsol, let ibaj ésuumansuum li akila.»

39Bale alolaal uletaal ló li bukanabuku kañakemuu kulaañ búsol min kújim, bale alolaal oomaalumuu bukanabuku káyinenumuu, ban lufakaale.

Eébulo 11

Bukittenoolum bata bukan kabaje káyinen

1Káyinen ko kommuu káwoolu kaanaku lubaje wahawu wan úkangummuu oon fan ubaj wo. Ko kommuu káhiis kaanaku wahawu wájukeliitimuu ubabbaj li maḷegen.

2Káyinen kújimuu bukanabuku kata naanaŋ li kubaj buloŋ básuume Ateemit.

3Káyinen kújimuu li únaanumaal kaanaku adunaayi li Hulimahu hata Ateemit ejuuḷumi, min lako wahawu wajukeyimuu li wah wájukoliiti úkaanumi.

4Káyinen kújimuu Abel li akaan Ateemit kasila kahaŋe majak kata Kayeŋ. Káyinenaku unku kújimuu Ateemit li ajokool an acole, mata Ateemit humumool layayyab usuuhenawu wan asenoolumuu. Káyinenaku unku kújimuu Abel li aloŋ li álobul, maayeet min aketumuu.

5Káyinen kújimuu Enok li ájowetumi boot li emitayi, jakum bil ahaas mata eket. An alaañenut ajukool mata Ateemit laŋalooŋa' boot boola. Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon Enok lásunsuum Ateemit tówum ájowetumi boot li emitayi .

6An ayilaat ásuum Ateemit okila babajut káyinen. Li maḷegenamu, an afañumuu min aloh Ateemit, laate áyinen kaanaku Ateemit lababbaj, ban li ahaas aan lasuuhenesuuhen bukanabuku kammuu li huŋesahu hoola.

7Káyinen kújimuu Nówe li ajanten kulimaku kan Ateemit aloboolumuu ákibben mata wahawu wajukolutimuu. Li akaan to buyinumool li kulimaku kan Ateemit aloboolumuu, min akaan busaana báamak dán áfakenummuu butoŋabu boola foof bo feh. Muñowu láhiisummuu kaanaku adunaayi ekajenkajen, ban Ateemit li ajokool an acole humum hata káyinenaku koola.

8Káyinen kújimuu Abulaham li átuul nan Ateemit ahooñoolumuu boot áfu' li ésukayi yoola, min ajow boot li etaamayi yan ammuu li asenool akil. Abulaham li ajow okila bahaasut bay laje'e boot.

9Káyinen kújimuu Abulaham li aloŋ loon ajawoola li etaamayi yan Ateemit alobumuu kasenool. Li akin li káfooyum li Isaak li Sakob ló, kan Ateemit alobumuu kasen wahawu wanolawu.

10Abulaham kakob lalakowe ésukayi yabajumuu kuteef kuleeteema kalite malit, yan Ateemit humumool áami agangaawu li ateefaawu ata yo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Káyinen kújimuu Saala li ayili abaj añiil, maayeet min ahallenumuu, mata lajoojok kaanaku Ateemit alobumuu kasenool añiil, aanumuu fan akaan wah, fan akaan wo.

12Mó mújimuu, an ano ammuu Abulaham, okila bahallene ajow boot aket, abukumuu bukan kameeŋe loon bawuutabu bammuu li emitayi, kan an ayilaat acob loon muḷuyisamu mammuu bata katantaku kata halahu.

13Li káyinenaku bukanabuku umbuku feh kúketummuu buko bayabut wahawu wajakaawu wan Ateemit alobumuu kasen, bale kuŋandeŋŋanden wó lóyi min kusaaf wo bo. Kuhahhaas koon buko kujawoola koom li kuñaahoola li etaamaye.

14Bukanabuku kalobemuu loon muña'a, kúhihhiis set kaanaku huŋes etaam yaani yooliil kóomi li ho.

15Kuyinooleenumuu mata etaamayi ban kúfulumulomuu, kuyiloweene kulaañ boot bo.

16Li maḷegenamu, muñe'e etaam yahaŋe majak kúsiibowe li yo, yo yommuu yata li emitayi. Wahawu unwu újimuu Ateemit asuuwut min kuhooñool Ateemit ooliil, mata lakankaan ésuk akat to boot li buko.

17Káyinen kújimuu Abulaham li aŋa' Isaak boot asila, nan Ateemit ayooboolumuu min ajuk. Maḷegen Abulaham li alako li asila añoolool anolawu Isaak, imban Ateemit lalobeenoolob kaanaku fan asenool wah.

18Ateemit lansaan Abulaham: «Li Isaak lóotummuu ubaj bubukoolumabu ban ilobumuu kaseni .»

19Bale Abulaham lansaan li buyinumool Ateemit layilo ayitenumul Isaak li eketayi. Wahawu unwu újimuu Ateemit li alaañenool añoolool, min nokoo loon li eketayi layitowumulo.

20Káyinen kújimuu Isaak li ásooniyen Sakob buko li Esáyii boot mata wahawu wammuu li ubil ubaj.

21Káyinen kújimuu Sakob li alehen eket, li ásooniyen anoowan li bañiilabu bata Suseef. Li áḷit ban hunukahu hoola húbanummuu min amanen Ateemit.

22Káyinen kújimuu Suseef li alako li aket, li alob kaanaku kataIsilayeel fan kubil kúfu' li etaamayi yata Ejíf, ban li alob foof buu kommuu li kubil kukaan bujoyiseelabu boola.

23Káyinen kújimuu Móyiis li abuki, sibukoolaasu soola li siŋalool siyog jow baj kuḷeeñ kúhaaji. Kujuujuk kaanaku lakankaan añiil ajake, mó lí múji kúkoliwut bahuusul wahawu wan áyiiyawu alobumuu.

24Káyinen kújimuu nan Móyiis aje'e ankumuu, li ahoy min aani añiil laam ata ásungutaawu ata áyiiyawu ata Ejíf.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Li ahaŋ mafañ min kúcoocikoolool li bukanabuku kata Ateemit, min akat bo buloŋabu básuumaabu bata kahoofoo baatutumuu bufiyo.

26Li ajok li buyinumool kaanaku, kubesoolumuu loon kubesumuu Kilisita, láalu hubaj hahaŋe maluuk hubajahu feh hata etaamayi yata Ejíf, mata laŋaŋŋa' sítiijool feh akaan li busuuhenabu ban Ateemit ammuu li abil asenool.

27Káyinen kújimuu Móyiis li áfu' li etaamayi yata Ejíf, bákoliwut etindihuuñayi yata áyiiyawu. Li átuk lit loon eenimuu lajuujuk Ateemit ájukeliitimuu.

28Káyinen kújimuu li akaan kagaanaku kataFaakayi, ban li alob min kuŋa' húsim kúki' li wámbiilawu wata siluufasu, jakum bil amalakaawu ata eketayi amuk bañiilabu báyinaabu bútinaalabu bata kata Isilayeel.

29Káyinen kújimuu kata Isilayeel li kújowum li koot kulimb Halahu Hájunkaahu loon eenimuu li etaam yasaye.

30Káyinen kújimuu huteefahu hata ésukayi yata Séliko li hulo, kata Isilayeel buko baŋoloole ho jow baj kunak koono hutok li kúl̥uba.

31Káyinen kújimuu Lahab, anaake áfulomuu li aletalet, aketoolut li bukanabuku kátuulutumuu Ateemit, mata layayyab li kásuumaay bukanabuku kajowumuu kujukul etaamayi.

32Waa leete ilaañen ilob? Let ibaj taŋ min ilob mata Sedeyoŋ, mata Balak, mata Samusoŋ, mata Sefute, mata Dayit, mata Samiyeel, li foof mata kufulofetaku.

33Káyinen kújimuu bukanabuku umbuku li kuheek kúyii kameeŋe, li kukaan wah wacole, ban li kubaj wahawu wan Ateemit alobumuu kasen. Li kubab utum wata síŋaŋ,

34li kuhok sambun sabaje sembe, li kufak li eket yata síkundu. Kúgootoyengooto bale li kubil kulako bukan kata sembe. Li kulako kúl̥ank li hutiik, ban li kuyintoo kutiika káami ejawoola booliil.

35Li kulaañen kanaale kukee bukaniil kaketeene kayitowumulo li eketayi. Kukee li kúcoocikooliil kujow kuket, min kuhoy min an afakeniil mantee li kubaj kayitowul li eketayi kahaŋe majak.

36Kukee li kunaak kujakakaayiil ban li kutekiil kukaluwaas, kaabuku li kujenkiil ban li kukul̥iil.

37Kukee li kutekiil kuyitik kumuk, kaabuku li kufaleniil li tut, mantee foof li kumukumiil síkundu. Kukee li kunaak kuñaahoo bo muña'a makaanowe ubaŋ wata kúgalalaan mantee foof wata sijaameen. Li kulako kusukateen, li kúlaameniil ban li kúcoocikooliil.

38Adunaayi etookut min ebaj bukan loon umbuku. Li kunaak kuñaahoo bo muña'a li uyiinaayawu, li kuyuuyaku. Li kunaak kujow kulako li uwuŋ li uwokaay wata li etaam.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Bukanabuku umbuku feh kaanomuu bukittenoolum bajake humum hata káyinenaku kooliil, kuyabut wahawu wan Ateemit alobumuu kasen.

40Li maḷegenamu, Ateemit layinooyinoo mata wah wahaŋe majak akat to boot li alolaal, jakum bil kulako bukan káliiŋe jak alolaal baletaal to.

Eébulo 12

Uŋalaal sítiijolaal feh ukaanaal li Yéesu

1Alolaal humumolaal foof, emmuu lubajaale bukan kameeŋe ŋáa' káguutolaal ban li kóomi bukittenoolum humum hata káyinenaku kooliil, kama lootaale uhoyaal búteb banooban bayilo búhilolaal újowumaal, háŋum kahoofoolaku kahulutumuu li kugolenolaal, min uhankenaal min uteyaal eteyayi yan koonolaamuu uteyaal.

2Uŋalaal sítiijolaal feh ukaanaal li Yéesu, ájimuu li ubajaal káyinen ban li ajow li ko boot to. Lakaakat bo ésuumansuumayi yan áatimuu abaj, min aan éehe' min aket li ekuluwaayi bajukelut li ñisuuwañu ñáamimuu li eket loon inyu. Muñe'e okila ummu min abahe kaŋen kúli efenjeŋayi yata jáyiiyaju jata Ateemit.

3Jiyinoo sílaamasu san Yéesu ámuñumuu li kuŋen kata kuhoofoolaabuku, jakum bil jiyok min jíyeko.

4Li bútajabu ban jommuu li bo li kahoofoolaku, jitajolut jijow jiyok jiket.

5Ban jimojemmojen kulimaku kata Ateemit alobuulumuu min awankulenuul loon bañoolool:

«Añoolom, jakum ubes kacolen kan Amaaŋenawu acoleni, jakum awatateni, li úyeko.

6Mata Amaaŋenawu lacolenecolen an an ábooliye, Li atek an an ajoke loon añoolool.»

7Jímuñ sílaamasu san Ateemit akaanuulumuu boot kacolenuul. Ateemit lajokuujok loon bañoolool. Li maḷegenamu, añiil ayi atuubawool ácoleneliit?

8Ateemit acolenutuulumuu loon acolenemuu bañiil baabu feh, kama jilet bañiil bata maḷegen, bale bañiil babuki tíyaŋ joom.

9Situubawolaal sabukolaalumuu, sinaanaak sicolenolaal ban li unaak útuulaaliil, háŋum Ateemit Atuubawolaal ata haatiya. Lootaale kama uhaŋaal mátuulaalool min ubajaal buloŋ.

10Li maḷegenamu, situubawolaal unsu sinaanaak sicolenolaal hin fiyo jatit bale, loon kuyinoomuu li koon jaajak, bale Ateemit okila lacolenewolaacolen boot li majakaamu moololaal, bájum li akaanolaal ulakowaal bukan kanabe loon okila.

11Nan ommuu li ulakowaali kacolen, no unnu fan kaanolaal buyina, bale let nokoololaal loon ésuumansuum, bale fiyomuu, bukanabuku kan kucolenumuu loon muña'a, fan kujuk koon majakaamu mata kacolenaku unku, mo mommuu kásuumaay li buloŋ bacole.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kasen kulim li kasaaboo

12Jíl̥aalul kuŋenaku kooluul kayokumuu, ban li jiliten kújuulaku kooluul kateelenemuu.

13Jikaan útin wacole boot li kootaku kooluul, jakum bil anawu akajumuu ahaŋ makaj, bale min alako jak.

14Jiŋes min jibaj kásuumaay li bukanabuku feh, ban li jiloŋ buloŋ banabe. Jikaanut momuu, anoowan li bukuluul let ajuk Amaaŋenawu.

15Jijuke to jakum bil an li bukuluul áfu' li kájiyaku kata Ateemit. Jijuke to jakum bil an li bukuluul anokoo loon anuunuken átaliye, al̥iilulo li bukuluul min asik huwoogahu hooluul.

16Jíkaanum, jakum baj an li bukuluul áfulowe li aletalet mantee foof an ákaanumut wahawu wáñeyimuu wata Ateemit, loon Esáyii an hutiñ ñano bale hújimuu li aŋa' huhaanaahu hoola hata añiil átinaa anoomen.

17Jihaase joon nan je'e fiyomuu, Esáyii li afañ min Atuubawool ásooniyenool, bale abajut kásooniyenaku. Abajut bútin baate bújiwool li ayili áfulen wahawu wan akaanumuu, maayeet min aŋesumuu kásooniyenaku li muhuu ló.

18Li mal̥egenamu, bukuluul inti wah wan an ayilo ago' jilohe, inti sambun sátife, inti emooc, inti foof élim, inti búlus,

19inti kal̥ok kata kasiin, inti foof kajiil kata hulim. Nan kata Isilayeel kujamumuu kajiilaku unku kata hulimahu, li kuyaakoo Ateemit jakum bil alaañen alobiil hulim hakee afamen to.

20Li mal̥egenamu, kata Isilayeel kuyilaat kúmuñ hulimahu unhe: «Anoowan ammuu li ago' huyuuyahu maayeet énuukuleŋ, fan kutekool kuyitik kumuk .»

21Wahawu wan kujukumuu li úkoyileni gay Móyiis li aan: «Líkolikoli gay li inaak iteelen .»

22Bale bukuluul jijowujow jikooj huyuuyahu hata Siyoŋ, li ésukayi yata Ateemit aloŋumuu. Yo yommuu Yeelusalem yammuu li emitayi, dán kumalaka kameeŋe mameeŋ kubaje huwoog hata kagaan.

23Bukuluul jijowujow jikooj foof huwoogahu hata bañiilabu bátinaalabu, ban ujawawu wooliil ukiicimuu li emitayi. Jikokkooj Ateemit ammuu atiibaawu ata bukanabuku feh li ata uyinumawu wata kacolumuu, kaje'e kukaanumuu bukan kúliiŋe.

24Bukuluul jijowujow jikooj Yéesu ammuu li tutoo húfaalumahu huwunkulahu han Ateemit ajokumuu li alolaal. Húsimahu hoola háyuwimuu huhaŋe malob jak hata Abel.

25Jijuke to, jakum jihoy bajanten ammuu li elob li bukuluul. Li mal̥egenamu, bukanabuku kahoyumuu bajanten anawu anaake alobiilumuu akat to nan

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

kulakomuu li etaam, kufakut li katekaku, háŋum alolaal. Ubetaalumuu búsol anawu álobumulemuu li alolaal li emitayi, let ufakaal foof li katekaku.

26Naanaŋ, hulimahu hata anawu ummu hukankaan no etaamayi feh élilliŋoo, bale muñe'e wahawu unwe lalobe kakaan: «Fan ilaañen ílilliŋen etaamayi, ban inti yo bale yo, emitayi foof .»

27Kulimaku unke «Fan ilaañen» kúhihhiis kaanaku wahawu wáwuwenimuu fan úlilliŋeni ban fan ubil újim, min wahawu wayilaatumuu úlilliŋeni bale usaŋo to.

28Emmuu jáyiiyaju jan ubajaalumuu jiyilaat jílilliŋoo, kama útukaal kájiyaku unku lit. Li kájiyaku unku lommuu ukaanaal boot li Ateemit bulok básuumool, li kaluuken ban li ekole ló.

29Li maḷegenamu, Ateemit oololaal sambun saleemene laam.

Eébulo 13

Buu an ammuu li akaan min ásuum Ateemit

1Húbooliwoo hata batuyaaya hoote hulako li bukuluul.

2Jakum jimojen kayab bukan booluul. Li maḷegenamu, kukee li bukuluul kakaan momuu, kuyayyab booliil emalaka buko bahaasut.

3Jinaak jiwayiḷo bukanabuku kammuu li hukuḷ, loon eenimuu bukuluul humumuul foof, kukuḷooluukuḷoo li buko. Jiwayiḷo bukanabuku kan kommuu li kálaamen, loon eenimuu bukuluul foof jumbuku li sílaam li siniiluul loon buko.

4Anoowan laate aluuken búyabo. Bukan kayabowe, anoowan li buko laate átij li afaalool. Ateemit fan atiib bukanabuku káfulowe bomuu muña'a, li kahintowemuu li bukan kan kuyabowut.

5Jakum efañ sídalam elako li baloŋelabu booluul. Jiluuken wahawu wan jibajumuu, mata Ateemit laane: «Kaan min kaane, let ibeti búsol, let ikati bo .»

6Wahawu unwu újimuu luyilo ulobaal li káwoolu ló oonaal:

«Amaaŋenawu, okila abilumuu alambenom, let íkoli wahoowah. Waa áḷahukowan ayilo akaanom? »

7Jiwayiḷo kunahaanaku kooluul kata no, kalobuulumuu hulimahu hata Ateemit. Jiwayiḷo buu kuloŋumuu eeno li buu kuketumuu eeno, min jinab li káyinenaku kooliil.

8Yéesu Kilisita, okila anolawu huken, síyaat ban boot nanoonan.

9Jakum jikat baliikene banooban babilumulo tíyaŋ, min bújimenuul. Jaajak min kájiyaku kata Ateemit kuliten buyinumabu booluul, bale let uŋoon wata mata mutiñaay, wabajutumuu jáliŋ yanooyan boot li bukanabuku kanabemuu li wo.

10Elámbaayi yalokemuu li kayuntaku káñeyimuu kata kusuwifaku, kubajut kakaañen min kutiñ wahawu wasilayimuu li husilaahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Alámbaawu áamakawu fan aŋa’ húsim hata sínuukuleŋ ájowetum dán haŋumuu máñeyi li kayuntaku boot kabonket uhoofoolawu, bale sínuukuleŋasu san kusilamuu, so li kuŋa’ so kujow kúsu’ tíyaŋ ésukayi .

12Wahawu unwu újimuu, Yéesu foof li aket tíyaŋ ésukayi, bájum li aŋa’ húsimahu hoola humum ho min akaan bukanabuku kulako bukan kanabe.

13Lootaale kama úfulaal uja'aal ufamaal li okila tíyaŋ ésukayi, min utebaal ñisuuwañu ñoola ugalowaal.

14Mata ubajutaal li etaamaye bukin bata kale, bale bukinabu bammuu li ebil luŋesaale li bo.

15Ujówumaal li Yéesu Kilisita min unaak ukaanaal nanoonan Ateemit kasila kata ukijen wata kasalool, yo yommuu ukijen wáfulumulo li utumolaal min ulobaal mata kajawaku koola.

16Jakum jimojen kakaan majake, li kalambenoo, mata kasila loon unku kúsuumumuu Ateemit.

17Jítuul kunahaanaku kooluul, ban koonuulumuu jikaan wah, li jikaan wo loon kulobuulumuu. Li maḷegenamu, buko kommuu li kafooyuul, mata Ateemit fan abil agelḷeniil mooluul. Jikaan manooman mantee li kuyili kukaan bulokabu booliil li ésuumansuum ló, bale inti li jíḷokoo ló, mata kukaan momuu let lambenuul maayeet.

18Jinaak jiḷaw boot li áloli. Alóli jíwooluwe kaanaku jibabbaj buyinum basete, mata jifañe min jiloŋ buloŋ bajake li wahoowah feh.

19Injé ummu li kayaakuul min jiḷaw, mantee Ateemit li álaañenulom li mahile boot booluul.

Kaḷaw

20Ateemit ata kásuumaay, layitenuuyitenul Amaaŋenawu hata boot nanoonan.

21Ateemit ajow akaanuul min jiyili jikaan wahoowah feh wajake, mantee li jikaan loon afañumuu. Ajow ájowum li YéesuKilisita akilimuu máyiineniyamu boot nanoonan, min akaan li ololaal wahawu wásuumoolumuu. Aameen!

22Kutuyom, ínje ummu li kaḷawuul min jibeben beb min jijanten kulimaku unke kammuu kata kawankulen. Ban fimaa kulim katoge likiiculuul.

23Jihaas kaanaku atuyolaal Tímote kukatenookaten. Alíiŋulaalimuu, fan ibil ijukuul li akila ló.

24Jisaafom kunahaanaku kooluul feh, li bukanabuku feh kata Ateemit. Kutuyolaal kammuu li etaamayi yata Itali kusaafuluul.

25Kájiyaku kata Ateemit kujow kulako li bukuluul foofuul feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Saak

Saak 1

Kasaafoo

1Injé Saak, ammuu aloka ata Ateemit li ata Amaaŋenawu, ikiice eleetalayi inye. Injé ummu li kasaaf bukanabuku feh kata Ateemit, kayiisoomuu kujow koono tanootan li adunaayi feh.

Jilakomuu li sílaam jakum jíyeko, bale jimunten

2Kutuyom li kúliinom káyinenumuu li Yéesu, ésuumansuum yáamak elako li bukuluul, bukuluul babaje sílaam sanoosan.

3Mata jihaase joon jilakomuu li sílaam, ban jikatut káyinen li Yéesu, fan jiyili jimunten wahoowah feh.

4Bale kamuntenaku kooluul koote kujow boot to, mantee li jilako bukan káyinene kata maḷegen, bukan káliiŋe, ban jakum baj wah wajakut li bukuluul.

5Bale nokoomuu loon, akee li bukuluul abajut bújallo, laate aḷaw Ateemit min asenool bo. Ban aḷawoolumuu bújallowabu, fan asenool bo li buyinum básuume, mata Ateemit átaleneliit an átowum asenool wah.

6Bale anawu ummu laate aḷaw Ateemit bújallowabu umbu, ban li áyinen kaanaku fan abaj bo, akila báwettoolut. Mata an aḷawumuu wah Ateemit li káwettoo ló, anawu ummu lanokoonokoo li hulambaj hata husamu, han élusayi étekewulumuu, li etuuñen ho hulaañ baabe li hulaañ baaba.

7An loon muña'a jakum ayinoo li aan, fan aḷaw wahAmaaŋenawu, li abaj wo.

8Mata anawu ummu abajut kayinoo kano, átukut tin tano li bakaanelabu boola.

Hulim boot li kagayimuu li kabajumuu

9An áyinene li Yéesu ban li akaan asukateen, laate ásangoo mata Ateemit fan atebenool.

10An áyinene li Yéesu ban li akaan usaanum, laate ásangoo li Ateemit bawalenelool. Li maḷegenamu, an akaane usaanum let afiyo, loon élunfenayi yata mahosamu éfiyoweliitumuu.

11Mata banakabu buyitowulumuu li hásufaahu hata bo ló, li bufaaben mahosamu, min élunfenayi yata mo ewaŋo. Majakamu mata élunfenayi li mújim. Muñowu foof an akaane usaanum ammuu li abil aket, akila li huŋesahu hata ebajayi.

Kásiibo kajakut kata wah kújiyemuu an li alo li jabunt

12Awólo, an áami li sílaam ban li amunten. Mata nan ammuu amunten boot yok nan sílaamasu sommuu li siban, Ateemit fan asenool buloŋabu babaneliitumuu bulako busuuhen , ban alobumuu kasen bukanabuku kafañoolumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Jakum an alo li jabunt li aan: «Ateemit abuntom.» Mata an ayilaat abunt Ateemit min akaan majakut. Ban Ateemit humumool, let abunt an min akaan majakut.

14Bale an, kásiibowool wah kajakut kújiyewoolumuu li alo li jabunt.

15Ban an ajowumuu akat kásiibo kajakut kata wah min kuhaŋool sembe, fan kújiwool li alo li kahoofoo. Ban nan kahoofoolaku kommuu kujow kank, li kúji anawu ummu li aket .

16Kutuyom kan iboolaat, jakum jibuntoolo!

17Mata busuuhen bajake li káji kanabe li emitayi ubilumule. Bata Ateemit Atuubaawu úwalowumulo, an emmuu mawuŋe manooman li akila mubilumulo. Ateemit akila anolawu boot nanoonan, ban élim elet li akila mata ábutooleliit.

18Ateemit humumool, li hulimahu hoola hata maḷegen labukumolaalumuu. Lakankaan mo, naboo li húnongumahu hoola, mantee li ulakowaal bubukoolumabu bútinaalabu li wahawu woola feh wan áwuwenumuu.

Jijanten hulimahu hata Ateemit ban li jikaan loon hulobumuu

19Kutuyom, joote jihaas wahawu unwe jak! Anoowan li bukuluul laate anaak asommen ajanten hulimahu hata Ateemit, bale jakum ahi' li élobul, jakum foof ahi' li kawuñet.

20Mata an awuñete, ákaaneliit col loon Ateemit afañumuu.

21Mó mújimuu kama joote jífulen makaane manooman majakut, li búḷafutabu basaŋomuu li bukuluul. Ban li jiwalenoolo, min jiyab hulimahu han Ateemit akaanumuu li uyinumawu wooluul, hayilimuu hufakenuul.

22Bale jakum jibuntoolo, li kajanten hulimahu hata Ateemit bale, ban let jikaan loon hulobumuu.

23Mata an ajantenumuu hulimahu hata Ateemit, ban akaanut loon hulobumuu, anawu ummu lanokoonokoo li an ajukeloole li kajuuloolum, min ajuk buulabu ban afinumuu min abaje loon boonomuu.

24Ban nan ajuuloomuu aban, li ajow ban li ayaan amojen min anokoomuu.

25Bale an ajukelumuu jak li eluwaayi yata Ateemit yanabaayi, yájimuu an li áfu' li humiikeeleto, ban ajok yomuu jak min ajanten yo ban amojenut yo, min akaan loon elobumuu, anawu ummu Ateemit fan ásooniyen wahoowah feh wan ammuu akaan.

26An ayinoomuu li aan ummu li bulok li maḷegen boot li Ateemit, ban ayilaat ákaanum buu lalobemuu, wahoowah wan anawu ummu akaane hin kakaaḷo.

27Buloŋabu ban Ateemit Atuubaawu afañumuu, boote bulako li maḷegen buloŋ banabe. Bo bommuu: kalamben bañiil búkat, li kanaalaabuku kahokumuu kúyiniil ban li kóomi li sílaam, kahoy wahawu wajakutumuu wata adunaayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Saak 2

Jakum jijok kabajumuu haŋ kusukateenabuku

1Kutuyom, bukuluul jáyinenumuu li Amaaŋenawu áyiineniyaawu, jakum jijok an ahaŋ afaalool.

2Kaanumuu loon ánayine akaane usaanum ákaanowulo ekob yata éwulus li wañ watiineniye ŋáa' min ánokenul tan jiwooge, ban ánayine akaane asukateen ákaanowulo wañ wahaacowe, li ánokenul ló foof.

3Jihaŋumuu mayab jak anawu akaanomuu wañawu watiineniyaawu min joonool: «Ubah taatu, li húbahumahu hahaŋumuu majak», ban li joon asukateenawu: «Awu uyito taatu», mantee foof li joonool: «Ubah taate li kootom»,

4jikaanumuu loon muñowu, inti yo yommuu jijokejok kukee li bukuluul kuhaŋ kufaaliil? Inti yo yommuu foof jitiibetiib kufaaluul nab li uyinoolawu wooluul wajakutumuu?

5Kutuyom, jijanten! Kama inti Ateemit laḷuḷḷus bukanabuku kan adunaayi yoonumuu kusukateen koom, min akaaniil kulako kusaanum li káyinenaku, ban li kuyab Jáyiiyaju jan Ateemit alobumuu kasen kafañoolumuu.

6Bale bukuluul li jisuuwen asukateenawu! Inti bukanabuku kammuu kusaanum buko kúlaatenewuulumuu, ban li kuñakuul kújowetum ban tiibemuu?

7Inti buko kugelemuu Kajawaku kajakaaku kan Ateemit asenuumuu?

8Eluwaayi yakiicimuu yonsoon: «Ufañ afaali an loon awu humumi ufañoolomuu.» Li maḷegenamu, jikaanumuu loon muña'a, jikaane jak.

9Bale jinaakumuu jijuke li wuul, li jikaan kahoofoo ban li jitil li eluwaayi mata jikaanut loon elobumuu.

10Mata nokoomuu loon an akaane loon siluwa saasu silobumuu ban li atil li eluwa yano bale, anawu ummu latittil li siluwa saasu feh.

11Mata anawu aanumuu: «Jakum uhinto li anaale mantee li ánayine alet ooli,» okila foof aanumuu: «Jakum umuk an.» Li bil nokoo loon uhintowut li anaale mantee li ánayine alet ooli ban li umuk an, li eluwaayi feh lutile li yo.

12Naak jilob ban li jiloŋ loon bukan kan Ateemit áami li abil atiibum li eluwaayi yáfulenemuu an li humiikeeleto.

13Mata Ateemit let áyiyen akila li batiib an áyiyeneliit bukan. Bale káyiyenaku fan kuheek batiibabu.

An áyinene li Yéesu, li makaanelool laate áhaasumi

14Kutuyom, jáliŋ buu yoom to an baane lababbaj káyinen, ban káyinenaku koola kunaboolut li makaane majake? Mantee káyinen loon unku kuyilo kufakenool?

15Nokoomuu loon atuyi mantee áliini abajut akoko ban abajut atiñ hunakoohunak,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

16majake may móomi to akee li bukuluul baanelool: «Ujow li kásuumaay ujow úhinnoo ban li utiñ ufooñ,» akila basenutool wahawu wan jokoolumuu li wo boot li buloŋool?

17Muñowu nokoomuu foof li káyinenaku. Káyinen bale ko kanaboolut li makaane majake, kukeeket.

18Bale akee fan aan: «Awu lubaje káyinen, ínje li ibaj makaane majake. Muñe'e kama úhiisom buu luyilo ubaj káyinen ko banaboolut li makaane majake, mín ínje íhiisi káyinenaku kúmbaam li makaanelom majake.»

19Inti lúyinenyinen kaanaku Ateemit ano bale abaje? Lukooŋe. Bale uhaas oon uyinumawu wajakutumuu foof úyinenyinen kaanaku Ateemit ano bale abaje, ban li unaak uteelen.

20Búbaamowabe! Waa, lufañe min uhaas oon káyinen kanaboolut li makaane majake, kubajut jáliŋ?

21Kama atuubawolaal Abulaham, inti makaanelool majake mújimuu Ateemit li aan lakankaan an acole? Sin makaanelamu moola majakaamu mújimuu leeni lacoccol, nan aŋalumuu añoolool Isaak alemben li husilaahu booteen asila Ateemit.

22Inti lujuke? Káyinenaku koola kunaboonaboo li makaanelool majake. Ban makaanelool majake mújimuu káyinenaku koola li kunab.

23Muñowu jówoolummuu min kulimaku kan Bakiicelabu bulobumuu kubaj, kaanumuu: «Abulaham láyinenyinen li Ateemit, mó lí múji Ateemit li ajokool an acole.» Ban mo foof mújimuu Abulaham li ahooñi abuke ata Ateemit.

24Muñe'e jijuke, an li makaanelool majake láanumi lacoccol, inti li káyinenool bale.

25Manolamu foof li Lahab, anaake ahintomuu li kánayinaaku min kucaamool. Makaanelool majake mújimuu Ateemit li ajokool an acole, mata min ayabumuu jak bukanabuku kata Isilayeel kan kuboñumuu, ban li akaaniil kújowum li bútin bukee.

26Li maḷegenamu, an akatumuu kayih lakeeket. Mo foof káyinen kanaboolut li makaane majake, kubajutumuu jáliŋ.

Saak 3

An áyinene li Yéesu laate ákaanum buu lalobemuu

1Kutuyom, jakum bukan kameeŋe li bukuluul kulako kuliikena kata Hulimahu. Mata jihaase joon áloli jammuu kuliikena Hulimahu, Ateemit fan bil átiiboli haŋ másengi bukan kaabuku.

2Alolaal foofolaal feh lutilenaaletilen ñameeŋe alolaal li elob. Nokoomuu loon baje an áliimooleliit akila li elob, anawu ummu an anabe. Lakankaan an ayilo foof ajokoo foofool feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Ufañaalumuu min efilinjebe ekaan loon ufañaalumuu, fan uŋalaal mañ ukaanaal yo li butum. Ukaanaal momuu, fan uyiliyaal ukaanaal efilinjebaayi ejow banooban ban ommuu ufañaal.

4Jifan jilaso foof síbatowasu! Ebáto eluuk min eluuke, ban búlus báamak li butuuñen yo, bale jiyeen jatit jommuu li jíji ata ébatowayi li ájowetum yó ejooŋoo ban ammuu afañ.

5Mo foof nokoomuu li húlelluf. Húlelluf hutiti min hutitiye li eniilayi, huyilo husaloolo mata wah wáamak wan huyilo hukaan. Jijuke buu jambun jatit jiyilimuu jiyaben kalem káamak.

6Húlelluf foof sambun. Li ho majakutamu múfulumulemuu. Ban li húginnoo li wah waawu feh wammuu li eniilayi, min hunaak husik eniilayi feh. Húlellufahu fan huyaben sambun li buloŋabu boololaal foof bo feh, nan ommuu ubukaali boot yok nan ommuu uketaal. Sambunasu unsu, li sambunasu humum so sáhokoweliitumuu sata sílaamasu sibilumulo.

7An layilo ajok bánuukuleŋabu feh aku', bata li bujal, basuuwabu, sinuukayilaasu, li siwolasu. Ban li maḷegenamu, lafinfin min ajok so feh aku'.

8Bale bajut an ayilo ajok húlellufool aku'. Húlelluf wah wajakut wan an ayilaat ajok. Hunhu min humeeŋe tib busik bamuke.

9Húlellufahu luŋalaalemuu min usalaal Ateemit ammuu Amaaŋenawuoololaal, li Atuubawoolaal. Ho foof luŋalaalemuu min ulobaal majakut uyawaal li bukanabuku, kan Ateemit áwuwenumuu kunokoo li akila humumool.

10Li butumabu banolabu, kulim kata kásooniyen li kulim kajakut kúfulumule ló. Kutuyom, wahawu unwu wootut ubaj.

11Mantee jibile jijuk mal máleeliye li mal mátaliye li múbulumul li kahuwen kano?

12Kutuyom, mantee buḷeḷu buyilo bubuk kúuḷ? Kahuwen kata mal mahile kuyilaat kusen mal máleeliye.

Bújallowabu babilummuu haatiya

13Mantee baje li bukuluul an ájallowe ban li atuuko? Nokoomuu loon baje, kama anawu ummu laate áhiis bújallowabu boola, li butuukowabu boola li makaanelool majake, makaani li kabeben kabilumulo li bújallo.

14Bale nokoomuu loon li uyinumawu wooluul batahaay bajakut li búhaŋoo bóomi ló, jakum jisaloolo min joon jíjallojallo.

15Bújallo loon umbu inti li emitayi bubilumulo. Laalu bújallo bata adunaaye, bata hin bóono bata an, babilimulo li Sayitaane.

16Mata tan batahaay boom li búhaŋoo, bajut to hujamoo maayeet. Fan meeŋ to bakaane bajakut.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bale an abaje bújallowabu babilumulomuu haatiya lajanjand anab, ban li akaan an ata kásuumaay, li ájoobi buyinum ban li ásuum elob miñ, li ayili káyiyen an ban li anaak akaan majake bale. An abaje bújallowabu umbu ájukeleliit li buul ban abajut búhoolo banooban.

18Bukanabuku kaŋesemuu kásuumaay, tan kommuu kulako fan kubet to sígul sata kásuumaay, ban wahawu wan kommuu kúbajum tó, wo wommuu buloŋ bacole.

Saak 4

An afañumuu wahawu wata adunaayi, Ateemit lahoye

1Kama wáa újimuu kutiikaku li úmuyawu li ubaj li bukuluul? Inti efammiñayi yooluul yakatutumuu katiikenuul éjimuu?

2Fan jísiibo wah ban let jiyili jibaj wo, muñe'e li jiŋes jamuk. Li jimelo wah ŋáa' ban let jiyili jibaj wo, muñe'e li jikaan kámuy li hutiik. Jíbajeliit wahawu wan jifañumuu min jibaj, mata jíl̥aweliit wo Ateemit.

3Li jibil jil̥aw wah let jibaj wo, mata jíl̥aweliit li kayinoo kajake, ban wahawu wan jil̥awemuu fan jiŋa' wo min jibaj wahawu wásuumuulumuu.

4Min jinokoo muñowu li anaale átijut li áyinool bale! Kama jihaasut joon jifañumuu wahawu wata adunaayi, Ateemit jihoye? Mó mújimuu, an aŋalumuu adunaayi akaan abukewool, Ateemit laŋale akaan alatoolawool.

5Jakum jiyinoo li joon Bakiicelabu umbe buhinhin bulob bukaal̥o boon: «Ateemit lafanfañ li batahaay ló Buyinumabu ban akaanumuu li alolaal.»

6Bale Ateemit li amit asenolaal káji káamak, mata Bakiicelabu bonsoon: «Ateemit lahoohoy bukanabuku katebenoolomuu, min ásuum li kawalenoolomuu.»

7Mó mújimuu, jítuul Ateemit. Jiceeŋ Sayitaane, fan atey áloyiwuul.

8Jilohumuu Ateemit, fan alohuul. Jifos kuŋenuul , kuhoofoolaabuke! Jicolen uyinumuul, bukuluul játukutumuu li wah wano.

9Jihaas joon jíyiyeniyiyeni. Jikannoo ban li jíluulen. El̥úuwayi yooluul ejow elaañ jíl̥ok, ésuumansuumayi yooluul li elaañ buyina.

10Jiwalenoolo hákilAmaaŋenawu, fan atebenuul.

Jakum an alob majakut aya li afaalool

11Kutuyom, jakum an alob majakut aya li afaalool. An alobumuu majakut aya li afaalool mantee foof li atiibool, anawu ummu majakut lalobe aya li eluwaayi, ban yo foof latiibe. Imban utiibumuu eluwaayi, ulet an akaane loon eluwaayi elobumuu, bale atiiba ata yo loom.

12Ateemit bale akaanumuu eluwaayi, ban akila bale ammuu atiiba. Akila bale ayilimuu afaken an, akila foof bale ayilimuu aniilen an. Kama awu ommuu ayi, mata min utiib afaali an?

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

An ayilaat ahaas mata buloŋool bata kajom

13Muñe'e jijantenom, bukuluul jaanemuu: «Síyaat mantee foof kajom, fan ujowaal boot li ésuk yaman. Fan ulakowaal bo emit, min újula'aal bó min ubajaal sídalam.»

14Ban jifanut jihaas waa wóomi li ubajuul kajom! Mata bukuluul jinokoonokoo li háwul háfululemuu jatit, li huyaan huwuj.

15Sin muñe'e jooteenumuu jinaak jilob: «Amaaŋenawu afañumuu, fan uloŋaal min ukaanaal wahawu unwe mantee foof unwa.»

16Bale muñe'e li jinaak jitebenoolo li kasaloolowaku kan jommuu li ko. Jihaas joon kasaloolo loon muñowu, kujakut maayeet.

17Mó mújimuu, an ahaasumuu kakaan majake, ban akaanut mo, anawu ummu lakaane kahoofoo.

Saak 5

Saak li alob mata batiibabu bata kusaanumaku

1Muñe'e bukuluul jammuu kusaanum, jiḷok ban li jíluulen butiya mata búyiikabu ban jommuu li jibaj!

2Ebajayi yooluul ekajenkajen, ban wañawu wooluul bulol li butiñ wo.

3Ewúlusayi yooluul li ehaaliisayi yooluul ékoleekolet. Búkolabu umbu bo bommuu bubil bubetuul ló, ban fan buniilen siniilasu sooluul loon sambun. Jiwoogenwoogen ebaj li kunakaku unke kammuu kúsolaaku.

4Jicaamut bukanabuku kan jiŋalumuu kulok li uḷaakawu wooluul. Kumbuku li jíḷokoo. Búluulenabu bata bukanabuku káwoogenulumuu mutiñaayamu mata úhanjiinawu wooluul, buŋeje bata Ateemit ammuuAmaaŋenawu ata Sembe.

5Buloŋabu booluul li etaamaye boonosoono buloŋ li májiihe li bata ésuumansuum, ban li jifooñenoolo min jiluuk boot li hunakahu hata jálaamulaju.

6Li jibet ló bukan kakaanut wahoowah ban li jilob min kumukiil, ban kuḷaaḷenoolut li bukuluul.

Káyinenumuu li Yéesu koote kuyili kamunten

7Kutuyom, jimunten boot yok nan Amaaŋenawu ammuu li abil. Jilaso awaña min jijuk buu lakaanemuu. Awaña fan abeben min akob min wahawu wan awañumuu li etaamayi usenool mutiñaay majake. Ban fan akob boot yok nan mutiñaayamu man awañumuu mommuu li maal emitayi basaye.

8Bukuluul foof jikokkoben, ban li jítuk lit, mata ebilayi yata Amaaŋenawu ékoojulo.

9Kutuyom, jakum an li bukuluul ámummunoo mata afaalool, jakum bil Ateemit atiibuul. Jíkaanum, atiibaawu ummu mayitowe tin kámbiilaku.

10Kutuyom, jiwayiḷo kufulofetaku, kálobummuu li kajawaku kata Amaaŋenawu. Jiŋaliil jikaan bukittenoolum bata kamunten li bata sílaam.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Loonaaliisoon áwolo mata kútuutuk lit. Jijanjam bukanabuku li kulob mata humuntenahu hata Sob, nan alakomuu sílaamasu. Ban jihaase waa Amaaŋenawu abile akaanumuu boot li akila li húbanumahu, mata Amaaŋenawu laluuluuk húbooli li káyiyen.

12Kutuyom, ban li jiwayiḷo wahawu unwe! Jakum an li bukuluul anuu aan fan akaan wah waman. Jakum an anuulum emitayi mantee foof etaamayi, jakum anuulum wahoowah. Joonumuu éehe' li lako éehe', li jibil joon a'aa' li lako a'aa'. Jikaan mo jakum bil Ateemit atiibuul .

An aḷawumuu wah ban li áyinen aan fan abaj wo, manooman fan abaj wo

13An li bukuluul áamimuu li sílaam, li aḷaw. Bajumuu an li bukuluul áami li ésuumansuum, li akijen ukijen wata kasal Ateemit.

14An li bukuluul li ásomut, li áhooñul kunahaanabuku kata ejanguwayi min kuŋa' éduulij kúyuwool li ukow, min kuḷaw boot li akila li kajawaku kata Amaaŋenawu.

15Kunahaanaku kata ejanguwayi kúyinenumuu kaanaku anawu ummu ásomutumuu fan afak, maḷegen fan afak. Ban Amaaŋenawu fan asenool kásuumaay. Ban foof nokoomuu loon lakankaan kahoofoo, Ateemit fan abonketool ko.

16Mó mújimuu anoowan li bukuluul laate alob afaalool uhoofoolawu wan okila humumool akaanumuu, ban anoowan li bukuluul foof li aḷaw boot li afaalool, mantee Ateemit li afakenuul. Kaḷaw kata an akaane loon Ateemit afañumuu kubabbaj sembe.

17Elí an lalakowe loon alolaal. Bale li ahanken min aḷaw jakum emitayi elaal, maḷegen emitayi elaalut li etaamayi jow baj simit soono síhaaji li kuḷeeñ koono hutok li hano.

18Fúlum tó, li alaañen aḷaw, emitayi li élaalul, min etaamayi elaañen ebaj mutiñaay.

19Kutuyom, nokoomuu loon buloŋ bata an li bukuluul bunabut li maḷegenamu, ban akee li bukuluul li álaañenulool,

20jihaas joon: an álaañenulumuu ahoofoola aŋa' buloŋ bacole, anawu ummu lafakene buloŋabu bata ahoofoolaawu ummu li eket, ban fan áji Ateemit li abonket uhoofoo wameeŋe.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Fiyeel

1 Fiyeel 1

Kasaafoo

1Injé Fiyeel, ammuu afootal ata Yéesu Kilisita, ikiiculo eleetalayi inye boot li bukuluul jammuu bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu, ban li jiyiisoo jijow jóomi li buloŋ loon ejawoola li sísukasu sata etaamayi yata Font, yata Galat, yata Kafados, yata Aasi li yata Bitini.

2Ateemit laḷusuuḷus yaan no akat to loon ayinoo nomuu, akila ammuu Ateemit Atuubaawu, ban li ájowum li Buyinumabu Banabaabu min akaanuul jilako bukan kanabe boot kátuul Yéesu Kilisita, li boot min jígiileni li húsimahu hoola. Káji li kásuumaay kujow kulako li bukuluul ŋáa'.

Kákangum kasene buloŋ

3Kasal kujow kulako li Ateemit ammuu Atuubaawu ata Amaaŋenawukata maḷegen,

4min ukobaal wahawu wajakaawu wayilaatumuu ukajen, uyilaat usiko, ban majakamu mata wo muyilaat mújim, wan Ateemit ahahenumuu li emitayi boot li bukuluul.

5Wahawu unwu feh boot li bukuluul, jan Ateemit afooyemuu li sembaasu soola humum hata káyinenaku, boot li kafakaku kooluul, kaano tomuu boot min bil Ateemit áhiis ko li hunakahu húbanumahu.

6Wahawu unwu újimuu, jilako li ésuumansuum, maayeet min kite eenimuu, muñe'e boot min fan jibaj sílaam sameeŋe, sáami li síjiwuul li jibaj buyina baatut bufiyo.

7Sílaamasu unsu soonosoono to boot kayoob mantee jiḷegenḷegen li káyinenaku kooluul. Ewúlus eyilo ekajen, bale fan kukaan yo li sambun min kujuk mantee égiiwoolut li wah ukee. Muñowu káyinenaku kooluul kóotimuu kuyoobi. Kuhaŋe matiineni éwulus, bale fan kuyoobi foof min juk mantee kuḷegenḷegen. Muñe'e nan Yéesu Kilisita ammuu li abil, fan jibaj kábinken, kasal limáyiineni, humum hata káyinenaku kooluul kammuu kata maḷegen.

8Yéesu Kilisita an jíboolimuu bukuluul bajukutool, li jíyinen li akila maayeet min jijukolutoomuu, okila ájimuu li jibaj ésuumansuum yan an ayilaat alob mata yo, ban li éyiineni,

9mata jibabbaj wahawu wan káyinenaku kusenemuu, wammuu kafakaku kooluul.

10Kufulofetaku kuŋeŋŋes ŋáa', ban li kugeḷḷen boot min kuhaas mata kafakaku unku, ban li kulob mata kájiyaku kan Ateemit akat tomuu boot li bukuluul.

11Buyinumabu bata Kilisita li buko bulakowe, ban li bulobiil búkibben mata sílaamasu san Kilisita ammuu li álaam, li mata máyiineniyamu mammuu li

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

múnabul li só. Li kulako huŋes boot min kuhaas taŋayi li waa wommuu li ukaan, nan wahawu wan Buyinumabu bulobiilumuu wommuu li ubaj.

12Ateemit li áhiis kufulofetaku kaanaku hulimahu han aseniilumuu, inti boot li buko humumiil, bale boot li bukuluul. Hulimahu unhu ho bukanabuku kawaaleyemuu Hulimahu Hásuumaahu kulobewuulumuu muñe'e. Kulobewuulob ho li búkaanum bata sembaasu sata Buyinumabu Banabaabu babilummuu li emitayi. Kumalakaabuku humumiil kufañeene min kuhaas hulimahu unhu.

13Wahawu unwu újimuu joote jikaan to uyinumuul, ban li jíkaanum. Jiŋa' kákangumaku kooluul feh jikaan li kájiyaku kan jommuu li jiyab nan Yéesu Kilisita ammuu li álaŋul.

14Joote jítuul Ateemit loon bañiil batit, ban jakum jinab li kásiibowaku kooluul kata naanaŋ, nan jihaasut nomuu wahoowah.

15Loon Ateemit ahooñuulumuu Anabumuu, bukuluul foof joote jilako bukan kanabe li bakaanelabu booluul feh.

16Li maḷegenamu, Bakiicelabu bonsoon:

«Jilako bukan kanabe, mata ínje humumom linannab.»

17Emmuu jilakomuu kaḷaw li jihooñ Ateemit «Faafa», atiibemuu bukanabuku feh bajukelut li buul, naboo li wahawu wan anoowan akaanumuu, kama joote jiloŋ li ekole ló nan jommee baabe li etaam loon ejawoola.

18Jihaas kaanaku baloŋelabu ban situubawuul sihaan síhiisuulumuu, bubajut jáliŋ yanooyan. Ateemit lahahhal búhal báamak min afakenuul li baloŋelabu umbu, ban inti wah loon éwulus, mantee foof ehaaliis yayilimuu ekajen laŋale min ahal,

19bale húsimahu hatiineniyaahu hata Kilisita, ajokimuu loon ágalalaan atilut tanootan ban abajut foof humaw, húsimahu unhu ho Ateemit aŋalumuu min ahal boot li bukuluul.

20Ateemit lafinfin min aḷuse Kilisita akat to boot li wahawu unwu, tówum adunaayi ejuuḷi, ban li áhiisenool muñe'e li taŋaye ébanumaye, boot li majakaamu mooluul.

21Li Kilisita bukuluul jíjowummuu jíyinen li Ateemit ayitenumuloomuu li eketayi, ban li asenool máyiineni. Wahawu unwu újimuu, li jiŋa' káyinenaku kooluul li kákangumaku kooluul jikaan li Ateemit.

22Joonosoono bukan kanabe humum hata min jítuulumuu maḷegenamu, boot mata min jíbooliwoo li maḷegen loon batuyaay. Jíbooliwoo ŋáa' li uyinumuul feh.

23Hulimahu hata Ateemit hukaanuulumuu jilako bukan kuwunkul. Ban Hulimahu unhu hunokoolut li sígul sayilo sikajen. Hulonloŋ ban huyilaat huket, hunhu to boot nanoonan.

24Li maḷegenamu, loon Bakiicelabu bulobumuu:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

«Aḷáhukowan anoowan lanokoonokoo loon mahosamu, ban máyiineniyamu moola li munokoo loon élunfen. Mahosamu fan musay, élunfenayi li élowul,

25bale Hulimahu hata Amaaŋenawu hunhu to boot nanoonan .» Ban, Hulimahu unhu ho hommuu Hulimahu Hásuumaahu han kuwaalewuulumuu.

1 Fiyeel 2

Kahoy majakut

1Jihoy kama búḷafut banooban, jabunt bukan, búhoolo, batii, li kúloboo bukan.

2Jifañ miilamu masetaamu mata Hulimahu hata Ateemit, loon bañiil bakite li bubuki, bájum li jihob mo li jank min jifak,

3nokoomuu loon «jijakenjaken li jijuk kaanaku Amaaŋenawulásunsuum,» loon Bakiicelabu bulobumuu.

4Jiloh Amaaŋenawu. Akila ammuu huyitikahu haloŋumuu han bukanabuku kuhoyumuu, bale ho Ateemit aḷusumuu ban li hutiineni ŋáa' hákilool.

5Bukuluul humumuul jijokoolo loon kuyitik kaloŋe, ban li jikat Ateemit min aŋaluul min ateef eluuf dán Buyinumabu Banabaabu bukine, min jilako huwoog hata bukan káami élamba yakaani li kakaŋ boot li Ateemit, boot kakaanool kasila kabilumulo li Buyinumabu Banabaabu ban li kúsuumool humum hata Yéesu Kilisita.

6Li maḷegenamu, kulimaku unke kulobimuu li Bakiicelabu:

«Liḷuḷḷus huyitik hatiineniye ŋáa', han éemi li iwalen li ésukayi yata Siyoŋ. Huyitikahu unhu ho hutebumuu eluufayi feh. An ammuu áyinen li ho, let áyeko.»

7Huyitikahu unhu hubabbaj jáliŋ yáamak boot li bukanabuku káyinenumuu, bale boot li bukanabuku káyinenutumuu:

«Huyitikahu han bukanabuku kalakomuu kateefaku kuhoyumuu, ho hubile huhaŋumuu mabaj jáliŋ.»

8Bakiicelabu li boon foof tikee:

«Huyitikahu unhu fan húji bukan li kujonten, li hoono húlankiin habete bukan .» Bukanabuku fan kujonten li ho mata kúyinenut li hulimahu, ban wahawu unwu kufimmuu min kukaani to boot.

9Bale bukuluul, bukuluul jommuu bukanabuku kaḷusimuu, kúlambaaku kata Ayíiyawu, ésukayi yanabaayi, bukanabuku kata Ateemit. Lí élimayi láhooñumuluul jibil jilako li mawuŋaamu moola máyiineniyaamu, boot kayiiŋen wahawu wan akaanumuu wajakumuu majak.

10Naanaŋ, bukuluul jilakowut bukanabuku kata Ateemit, bale muñe'e bukan koola joom. Naanaŋ káyiyenaku kata Ateemit kulakowut li bukuluul, bale muñe'e Ateemit láyiyenuuyiyen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jiloŋ loon kuloka kata Ateemit

11Kutuyom kan iboolaat, ínje ummu li kawunkulenuul bukuluul janokoomuu loon kuñaahoola li ejawoola li etaamaye, min jitey kásiibowaku kata siniilasu sooluul kammuu li katiiken saalasu sooluul.

12Jiloŋ buloŋ bajake hákil bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, mantee maayeet min kukite kúlobooluul min koon bukuluul bukan kajakut, li kujuk bakaanelabu booluul bajakaabu, min kújowum tó kusal Ateemit li hunakahu nan ammuu li abil.

13Jítuul huhaane hanoohan hata bukan, humum hata Amaaŋenawu: lako áyiiyawu mata akila ammuu anahaanawu áamakawu,

14mantee foof kúguubelunaalaku, mata akila aboñiil boot katek bukanabuku kakaanemuu majakut, li kasal bukanabuku kakaanemuu majake.

15Li maḷegenamu, wahawu wan Ateemit afañumuu wo wommuu, min jikaan majake mantee bukanabuku kábaamomuu li kahaasutumuu wahoowah li kujok utumawu wooliil.

16Jiloŋ loon bukan kalet emiikeel, bale min jiletumuu emiikeel jakum jíwuul li jíjowum tó jinaak jikaan wah wajakut li huyolo. Jiloŋ loon emiikeel joom yata Ateemit.

17Jiluuken bukanabuku feh. Jíbooli kutuyuul kan jibajumuu káyinen kano. Jíkoli Ateemit, ban li jiluuken áyiiyawu.

Sílaamasu sata Kilisita bukittenoolum soom

18Bukuluul jammuu kugoloola li siluuf, joote jítuul kunahaanabuku kooluul li ekole ló, ban inti kásuumumuu bale joote jítuul, bale jítuul foof kátaañimuu.

19Li maḷegenamu, jaajak min úmuñ humum hata Ateemit, sílaam san ubaje ban colut.

20Kasal buu lóomi li ubaj, awu bámuñe kútek kan kuteki mata lúbubbuj miñ? Bale ubajumuu sílaam awu bakaane jak, ban li úmuñ, laalu wah wajake hákil Ateemit.

21Wahawu unwu Ateemit ahooñuulumuu boot, mata Kilisitahumumool lálallaam boot li bukuluul. Lakatuukat to bukittenoolum bájum li jinab li kootaku koola.

22Kilisita akaanut kahoofoo. Amúsut abunt an.

23Nan kunaake kugeloolumuu, anaakut aluken. Nan kulakowoolumuu jálaamenaju, anuuloolut an, bale lateboolotebolo feh asen Ateemit atiibemuu col.

24Latetteb uhoofoolawu woololaal li eniilayi yoola boot li ekuluwaayi, bájum kahoofoo li kuket li ololaal, min uloŋaal buloŋ bacole. Li ucokawu woola bukuluul jífakummuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Li maḷegenamu, bukuluul jinokooleenokoo loon kúgalalaan kájime, bale muñe'e jílaañulo boot bata amataawu ooluul afooyemuu li bukuluul.

1 Fiyeel 3

Buu anaale koote kuloŋ li áyinool

1Li manolamu, bukuluul kaalaabuke joote jítuul kúyinuul, mantee nokoomuu loon baje kukee li buko kahoye báyinen li Hulimahu hata Ateemit, baloŋelabu booluul li bújiyiil li kúyinen, bukuluul balobutiil hulim hanoohan,

2mata fan kujuk buu baloŋelabu booluul bucolumuu ban li jiyili kátuul bukan.

3Jakum majakamu mooluul mulako majak mabilumulo li wah wata tíyaŋ, loon bahecowelabu booluul, búsangenum bata éwulus, li wañ watiineniye;

4bale moote mulako majak mata káta láala buyinumabu booluul, mammuu majak mayilaat mukajen, mata buyinum bájoobiye li básuume. Majakamu ummu mubajumuu jáliŋ ŋáa' hákil Ateemit.

5Muñowu foof kanaalaabuku kanabaaku kata naanaŋ kákangummuu li Ateemit, kunaake kúsangenoomuu ban li kunaak kútuul kúyiniil.

6Uŋalaal bukittenoolum li Saala. Lanaanaak átuul áyinool Abulaham, ban li anaak ahooñool «amaaŋen.» Muñe'e bukuluul kuñoolool joom kaale, bukuluul bakaane majake, ban bukuluul foof bakatut wah min úkoyilenuul.

7Li manolamu, bukuluul kánayinaabuke, li buloŋabu booluul li kuseekuul, joote jijokiil jak min jihaas joon kuhaŋuuhaŋ mágooto. Jiluukeniil, mata buko foof fan kuyab loon bukuluul kájiyaku kata buloŋabu bata maḷegen. Jikaan loon muña'a jakum bil wah ukajen uḷawawu wooluul.

Sílaam bukuluul bakaane majake

8Boot min íwuñenum li kulimaku unke: bukuluul foofuul feh jibaj kajamoo, jibaj uyinoolawu wanolawu, jíbooliwoo loon batuyaay, jiyili káyiyen bukan, ban li jiwalenoolo.

9Jakum an akaani majakut li uhin ukaanool majakut. Jakum an ageli li uhin ugelool, bale an agelimuu li úsooniyenool, mata wahawu unwu Ateemit ahooñuulumuu boot, mantee li jiyab kásooniyenaku.

10Bakiicelabu muñe'e bulobe:

«An afañumuu min aloŋ buloŋ bata kásuumaay, ban li afañ min kunakaku kata buloŋabu boola kúsuum, jakum alob kulim kajakut aya li an, jakum ámal.

11Laate atey majakut, min anaak akaan majake. Laate aŋes kásuumaay, ban li anab li ko,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12mata kúkilaku kata Amaaŋenawu kunku li bukanabuku kacolumuu, ban li ábetul sijanool li uḷawawu wooliil, bale Amaaŋenawu fan abet búsol bukanabuku kakaanemuu majakut.»

13Ayimaa aate akaanuul majakut, bukuluul bahankene li buyinumuul feh min jiŋes kakaan majake?

14Maayeet min jikite jílaam mata jikankaan wah wacole, jibaje kásuumaay. Jakum jíkoli bukan, ban jakum uyinumuul úguuḷoo.

15Jihaas li uyinumuul kaanaku Kilisitaanabumuu, ammuu Amaaŋenawu. Joote jifale nanoonan jikat to, mantee an agelḷenuulumuu wáa újiye li jibaj káyinenaku kan jookumuu, li jiyili jilobool mata ko.

16Bale joote jilobiil mata káyinenaku kooluul li buyinum bájoobiye li ekole ló, ban foof li buyinum basete, bájum tan kúloboolewuulumuu loon eenimuu bukuluul bukan kajakut joom, li kujuk baloŋelabu booluul bajakaabu ban jibajumuu li Kilisita, li kusuu.

17Li maḷegenamu, haŋe majak min úlaam awu bakaane majake, nokoomuu loon li húfañum hata Ateemit, min úlaam mata lukankaan majakut;

18mata Kilisita humumool lálallaam ñano ban kale, boot li uhoofoolawu wata bukanabuku. Okila jacolumuu, li aket boot li bukanabuku kacolutumuu, bájum li ájowetumuul boot bata Ateemit. Bukanabuku kumuumuk eniilayi yoola yata áḷahukowan, bale Buyinumabu bata Ateemit li bukaanool álaañul li buloŋ.

19Muñe'e li Buyinumabu umbu lájowummuu foof awaale Hulimahu Hásuumaahu uyinumawu wajenkimuu.

20Uyinumawu unwu wajenkimuu wo wommuu bukanabuku kahoyumuu naanaŋ báyinen li Ateemit, nan alakomuu kakokkobenaku li húmuñ ló, li taŋayi nan Nówe alakomuu kakaanaku kata busaanaabu báamakabu. Bukan kafamut, koono hutok li kúhaaji, kunokenumuu li busaanaabu min kúfakum li malamu.

21Laalu búhiisenum bata kábatiisaaku kafakenuulumuu muñe'e. Kábatiisaaku unku kulet kata kúfulen ñikonañu ñata eniilayi, bale kata kasenoolo boot li Ateemit li buyinum bajake. Li kufakenuul humum hata kayitowulaku kata Yéesu Kilisita li eketayi.

22Kilisita lajowujow boot li emitayi ajow aano kaŋen kúli kata Ateemit, min áaki li kuŋenool kumalakaaku, kuhaanaaku li sembe sanoosan feh.

1 Fiyeel 4

Buloŋ buwunkul boot li káyinenumuu li Kilisita

1Emmuu Kilisita lálallaam li eniilayi yoola, bukuluul foof joote kama jibaj kayinoolaku kanolaku kammuu unke: anawu álaamumuu li eniilayi yoola, labandoole li kahoofoolaku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Muñe'e, joote jiloŋ taŋayi yasaŋowuulumuu buloŋ baabe li etaam loon Ateemit afañumuu, bale jakum jiloŋ naboo li kásiibo kata áḷahukowan.

3Li maḷegenamu, jiŋaŋŋa' naanaŋ taŋ yáamak min jinaak jikaan loon bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool kufañumuu. Jinaanaak jíkaanikoo, li jibaj kásiibo kajakut, li jinaak jíkallenoo, li jinaak jitiñ jijow jiwuuhen, li jibaj kuwoog kata kákallenoo, ban li jinaak jikaan wah wáŋootiye ŋáa' wammuu kamanen úciin.

4Muñe'e bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool li kaaniil kajaahale, min bukuluul jíloŋeliitumuu muñe'e ŋóoti loon buko, li kújowum tó kunaak kugeluul.

5Bale fan kubil kulob mata wahawu wan kukaanemuu, hákil Ateemit afalemuu boot katiib bukanabuku kammuu li buloŋ, li kaketumuu.

6Li maḷegenamu, wahawu unwu újimuu Hulimahu Hásuumaahu li huwaaleyi foof bukanabuku kaketumuu, bájum li kutiibi loon bukanabuku feh, min kuyili kuloŋ loon Ateemit afañumuu jówum li Buyinumabu Banabaabu.

Jijok jak újiyawu wan Ateemit asenuulumuu

7Kabanaku kata wahawu feh kúkoojulo. Jilako bukan kájallowe ban jakum jiwuuhen li wahoowah, min jinaak jiḷaw.

8Wahawu wan jommuu jijand jikaan, wo wommuu min jíbooliwoo ŋáa', mata «Húbooli láhimenehimen uhoofoo wameeŋe .»

9An abilumuu booli li uyabool jak, bámummunoolut.

10Anoowan li bukuluul laate aŋa' kájiyaku kan Ateemit asenoolumuu min akaan majake boot li kaabuku feh. Jikaan momuu, fan jilako bukan kajoke jak újiyawu wábutoomuu wata Ateemit.

11An áakimuu káji kata elob, li anaak alob kulimaku kata Ateemit. An li áaki káji kata kalamben bukan, li akaan mo li sembaasu san Ateemit asenemuu, bájum Ateemit li ásalumi li wahoowah feh jówum li Yéesu Kilisita, akilumuu máyiineniyamu li sembaasu boot nanoonan. Aameen!

Sílaam sabimmulo li káyinen li Yéesu Kilisita

12Kutuyom kan iboolaat, jakum sambunasu sata sílaamasu sammuu li bukuluul síjiwuul li jisego, loon eenimuu wah wájaahaleniye ulowuul.

13Bale emmuu jumbuku ló li sílaamasu sata Kilisita, ésuumansuum yoote kama elako li bukuluul, bájum li jibaj foof ésuumahukow yáamak nan Kilisita ammuu li áhiis máyiineniyamu moola bukanabuku feh.

14Awólo, bukanabuku bageleluul mata kúgoom joom kata Kilisita, mata Buyinumabu báyiineniyaabu, Buyinumabu bata Ateemit bumbu li bukuluul.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Li bukuluul bajumuu an áami li sílaam, jakum lako sílaamasu san ammuu li so, lababbaj so mata lamuumuk an, mata lákuweekuwet, mata lakankaan majakut, mantee foof mata laŋaŋŋa' butumool akaan li wah watookutool.

16Bale an li bukuluul aanomuu li sílaam mata ágoom laam ata Kilisita, jakum asuu. Laate asal Ateemit min atookumuu kateb kajawaku kata Kilisita.

17Taŋayi éliiŋe nan batiibabu bata Ateemit bommuu li bútoŋ, ban bukanabuku kata Ateemit kommuu li kujand kutiibi. Ban nokoomuu loon li Batiibabu bata Ateemit li alolaal búkitume, buu bukanabuku kahoyumuu báyinen Hulimahu Hásuumaahu hata Ateemit kóomi li kúbanum eeno?

18Loon Bakiicelabu bulobumuu:

«Séngimuu ŋáa' min an acole afakeni, buu eete nokoo li an áḷafute, li ahoofoola? »

19Mó mújimuu, bukanabuku kammuu li sílaam naboo li húnongumahu hata Ateemit, koote kunaak kukaan majake ban li kuŋa' saalasu sooliil kukat li kuŋenaku kata Ateemit Awúwenumuu wahoowah feh, alobemuu wah aban li akaan wo.

1 Fiyeel 5

Kasaab kunahaanaku kata ejanguwayi

1Muñe'e boot min ilob li kunahaanaku kata ejanguwayi kammuu li bukuluul. Injé humumom anahaan foof leem ata ejangu loon buko. Limammaat sílaamasu sata Kilisita, ban fan ibaj júmbaam li máyiineniyamu mammuu li múhiisi. Injé ummu li kawankulenuul eenuul:

2jicookoo bumatabu ban Ateemit asenuulumuu jooken. Jifooy bo, ban inti loon bukan kan kutuuŋe, bale li buyinum básuume, loon Ateemit afañumuu. Jakum lako boot huŋes ebaj, bale lako li kasenoolo.

3Jakum jiŋes kágooten bukanabuku kan kusenuulumuu jooken, bale jilako bukittenoolum bajake boot li bumatabu.

4Muñe'e nan Anahaanawu ata kumataaku ammuu li álaŋul, bukuluul fan jiyab éjambi yáyiineniye, yan kaleñaku kata yo kootut kútiiŋo.

5Li manolamu, bukuluul jañiilomuu, joote jítuul kunahaanaku kooluul. Bukuluul foofuul feh anoowan laate awalenoolo hákil afaalool, mata loon Bakiicelabu bulobumuu: «Ateemit lahoohoy bukanabuku katebenoolomuu, min asen kájiyaku koola kawalenoolomuu .»

6Jiwalenoolo kama hákil sembaasu sata kaŋenaku kata Ateemit, bájum li atebenuul li hunakahu han akila ajokumuu.

7Jiŋa' buyinaabu booluul feh jiwalen li Ateemit, mata fan alambenuul.

8Jijuke to ban li jíkaanum, mata alatoolaawu ooluul ammuu Sayitaane, ummu min ágiitoolemuu loon éŋaŋ yaḷoke, min aŋes an an ammuu li ajok.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Jilaaḷowool ban li jítuk lit li káyinenaku, min jiwayiḷo joon kutuyuul kammuu tanootan li etaamayi, sílaamasu sanolasu kooke.

10Boot min fan jílaam jakee, bale Ateemit akilumuu káji kanookan, lahooñuuhooñ jijow jilako li máyiineniyamu moola mata boot nanoonan li hujokoolahu hooluul li Yéesu Kilisita. Akila humumool fan akaanuul jilako bukan kanabe, fan alitenuul, fan asenuul sembe, ban li akaanuul tin ḷaaḷe tan wah wootut uyili úhoolulul.

11Sembaasu sijow silako li akila boot nanoonan! Aameen.

Kasaafoo kúbanum

12Kulimaku unke kan ikiiculuumee itogen, Silaas alambenom ikiic ko. Lijokoojok loon atuyaay aḷegene li káyinenaku. Likiiculuukiic boot min iwankulenuul ban li íhiisuul kaanaku, bukuluul li kájiyaku kata maḷegen kata Ateemit jijokumuu lit.

13Bukanabuku kammee baabe Babiloon kan Ateemit aḷusumuu loon bukuluul, kusaafuluul. Maak foof ammuu añoolom lasaafuluul.

14Jisaafoo kasaafoo kata húbooli. Kásuumaay kulako li bukuluul foofuul feh jabajumuu hujokoo li Kilisita.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Fiyeel

2 Fiyeel 1

Kasaafoo

1Injé Simoŋ Fiyeel ammuu aloka li afootal ata Yéesu Kilisita, ínje ikiice eleetalayi inye boot li bukuluul jabajumuu káyinen kabaje jáliŋ loon kóololi, humum hata macolamu mata Ateemitawu oololaal liAfakenaawu Yéesu Kilisita.

2Káji li kásuumaay kujow kulako li bukuluul ŋáa', kabilumulo li kahaase kata Ateemit li kata Yéesu ammuu Amaaŋenawu oololaal.

3Li maḷegenamu, Ateemit li sembaasu soola lásenumolaamuu wahawu feh wan jokolaamuu li wo boot mata buloŋabu, li káyinen li akila. Lakaanolaakaan min uhaasaal anawu ahooñolaamuu boot li máyiineniyamu li másuumamu moola.

4Li wahawu unwu Ateemit ásenumolaamuu wahawu watiineniyaawu ban li uluuk ŋáa', wan alobumuu kasenolaal, bájum li jiyili jífu' li kásiibowaku kajakutumuu kammuu li adunaayi inye yakajenumuu, min jíjowum tó jiŋa' bóonowabu bata Ateemit.

5Wahawu unwu újimuu, joote jikaan manooman min jiŋa' ekaan majake jifamen li káyinenaku kooluul, li jiŋa' kahaasaku kan jihaasumuu Ateemit jifamen to li ekaan majake,

6li jiŋa' eyili hujokoo jifamen to li kahaasaku kan jihaasumuu Ateemit, li jiŋa' kátuk lit jifamen to li eyili hujokoo, li jiŋa' kákoli Ateemit jifamen to li kátuk lit.

7Jiŋa' batuyaaya jifamen to li kákoli Ateemit, li jiŋa' húbooli jifamen to li batuyaaya.

8Li maḷegenamu, wahawu unwu wajakumuu wo jóotimuu jibaj. Jibaj womuu ŋáa', fan ukaanuul min jinaak jilok ban li jiyili jihaŋ mahaas Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita.

9An abajutumuu wahawu unwu wajakumuu, anawu ummu ájukeliit jak. Lanokoonokoo li an áfuume, ban li amojen kaanaku uhoofoolawu woola wata no ufosifos.

10Wahawu unwu újimuu, kutuyom jikaan manooman min jítuul li maḷegen kahooñaku kan Ateemit ahooñuulumuu, li kaḷusaku kan aḷusuulumuu. Jikaan momuu, let jilo li kahoofoo.

11Li maḷegenamu, muñowu Ateemit ammuu li akaanuul min jiyili jinoken li Jáyiiyaju jaano tomuu boot nanoonan, jata Amaaŋenawu li Afakenaawu oololaal Yéesu Kilisita.

12Mó mújimuu, fan inaak iwayiḷenuul nanoonan wahawu unwu, maayeet min kite eenimuu jihaas wo, ban li joono li maḷegenamu man jiyabumuu.

13Bale liyinooyinoo li een coccol min iwayiḷenuul, muñe'e min emmee li buloŋ, min jijuke to.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Lihaase een muñe'e lí ífu’ li eniilayi inye yammuu li ebil eket, loon Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita áhiisom momuu.

15Fan ikaan manooman min ikatuul wah wammuu unaak uwayiḷenuul nanoonan kulimaku unku, maayeet ínje bakete iban.

Bukanabuku kajukumuu máyiineniyamu mata Kilisita

16Li maḷegenamu, inti eeniseen li ukoŋ wajuuḷi li eseele, áloli jíjowume min jíhiisuul ebilayi li sembe yata Amaaŋenawu, bale áloli húmumoli jijuujuk maluukamu moola li kúkiloli.

17Nan Ateemit Atuubaawu ábinkenoomuu ban li asenool máyiineniyamu, hulim li hubilum li máyiineniyamu maleñaamu mata Ateemit min hoonool: «Laale Añoolom an iboolaatumuu, ésuumansuumayi yúmbaam feh li akila yoom.»

18Hulimahu unhu habilummuu li emitayi, áloli húmumoli jijanjam ho nan jilako tomuu li akila, li huyuuyahu háñeyimuu.

19Ban foof, áloli jihaŋ mit majok lit hulimahu han kufulofetaku kulobumuu. Fan jak ŋáa’ bukuluul bajukele to jak li ho. Hunokoonokoo loon ehiitum yahiitene dán líme, boot yok nan banakabu bommuu li búkatenul, min ewuutayi yata li bújom ewuŋen uyinumawu wooluul.

20Joote jijand jihaas wahawu unwe: An ayilaat akitten akila humumool hulim han Ateemit álobume li an, háami li Bakiicelabu.

21Li maḷegenamu, bajut hulim han Ateemit álobume li an, habilumulo li húnongum hata áḷahukowan; bale li búlambenum bata Buyinumabu Banabaabu bukan kúlobummuu li kajaw kata Ateemit.

2 Fiyeel 2

Ateemit fan atiib kawaaleyemuu wah wata émalimiñ

1Babbaj no li bukanabuku kata Isilayeel, bukan kámale koon kufulofet koom. Fan baj foof li bukuluul bukan kaliikene bukan wah walet maḷegen. Fan kuliiken bukanabuku li búhoolo ló, útin wata kájimen bukan, ban fan yok kuceeŋ Anahaanawu afakeniilumuu. Fan kúŋalul kaniilo kahile boot li buko humumiil.

2Bukan kameeŋe fan kunab li bakaanelabu booliil basuuneniyaabu, ban bakaanelabu booliil fan búji bukanabuku li kulob kulim kajakut kuya li bútinabu bata maḷegenamu.

3Efañ sídalamayi yooliil fan éjiyiil li kubuntumuul li ukoŋ wan kujuuḷe min kúbajum tó wah. Bale fiyowe ŋáa’ nan katekaku kooliil kóomi li kakobiil, ban let fiyo kújowum li sambun.

4Li maḷegenamu, Ateemit akatut bo muña'a kumalakaaku kalomuu li kahoofoo, bale labeteniibeten li Sambunasu ban li akatiil ló majenke li élimayi, min kukob hunakahu hata batiibabu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Ateemit akatut bo foof adunaayi yata naanaŋ, bale li áŋalul mal máamak mujow mumeeŋen etaamayi feh yameeŋ nomuu bukan kákoliwut Ateemit, min afakenNówe anaake alobumuu bukanabuku wahawu wacolumuu wan Ateemit afañumuu, li bukan foof kukee koono hutok li kúl̥uba.

6Ateemit li atek ésukayi yata Sodom li yata Gomool, ban li aleemen so li sambun, min aŋa' so akaan bukittenoolum bata wahawu wammuu li ubil ubaj bukanabuku kaatutumuu kubil kúkoli Ateemit.

7Li afaken Lot ammuu an acole, ban bakaanelabu basuuneniyaabu bata bukanabuku kata taŋayi yoola li búsengiwool ŋáa'.

8Li mal̥egenamu, Lot akaanumuu an acole, li bukanabuku umbu lakinoole. Lanaanaak ajuk ban li ajam hunakoohunak bakaanelabu booliil bajakutumuu. Bakaanelabu booliil umbu bajakutumuu, bunaanaak búlaamenool li buyinum.

9Amaaŋenawu lahaase buu lammuu li akaan min afaken bukanabuku kacolumuu hákilool, li sílaamasu sooliil. Lahaase foof buu láamimuu li akaan min ajok bukanabuku kakaanemuu majakut akat to boot li hunakahu hata Batiibabu,

10háŋum bukanabuku kanabemuu li kásiibowaku kasetutumuu kata bóonowabu booliil, min kubes huhaanaahu hata Ateemit. Bukanabuku umbuku kúkangumoolokangumoolo, li kutebenoolo, ban kúkoliwut bagel búwuwenumabu báyiineniyaabu;

11min ban kumalakaaku kafane kuhaŋiilumuu mabaj sembe, kúfandiit kugel búwuwenumabu umbu hákil Amaaŋenawu.

12Bukanabuku umbuku kukaanekaan loon bukan kaakut uyinum, loon sínuukuleŋ sabukeyimuu boot jajok jow muk.

13Wahawu wan kukaanumuu wajakutumuu, fan kubaj bacaamabu bata wo. Fan súumiil ŋáa' min kukaan wahawu wan kúsiibomuu wajakutumuu, tihunak jay. Suunenisuuneni ŋáa' ban li kaan búyiik, buko babile kutiñ dín dáno li bukuluul li búhoolowabu booliil ló.

14Li kuŋa' kúkiliil feh kuya li kanaalaabuku, ban kúmusut kukat kakaan kahoofoo. Fan kunaak kubuutoo bukanabuku kágootomuu. Uyinumawu wooliil feh li woono li huŋes hubaj. Katekaku kata Ateemit kunku li buko.

15Kúfuffu' li bútinabu bacolumuu, min kujow kújim li bútinabu ban kunabumuu li bo bata Balam an Bosool abukumuu. Balam kucaamoocaam sídalam boot min akaan majakut, li aan éehe',

16bale li ajam kulim kawatatenool mata majakutamu man akaanumuu. Asum ayilaatumuu elob, li álobul loon an, min áhi' búgunowabu ban afulofetawualakomuu kakaanaku.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bukanabuku umbu kunokoonokoo loon úbulen wasaye, li kunokoo foof loon ufaal wan búlus báamak butuuñene buwujetum. Ateemit lakatiikat to boot min abil akaaniil li élimayi yahaŋumuu malako tifij.

18Fan kunaak kulob kulim káamak kata buḻuuhoo bale, ban li kunaak kuŋa' kásiibowaku kooliil kajakutumuu li bakaanelabu booliil basuunenimuu, min kubuut bukanabuku kakitemuu li kúfakumul li tut bukanabuku kammuu li buloŋ balet li maḻegen.

19Fan kooniil boot min kukaaniil kúfu' li humiikeeleto, ban buko humumiil emiikeel koom yata bakaane bajakut; mata an amiikeel laam ata wahoowah wan ayilaat akat.

20Li maḻegenamu, bukanabuku kahaasumuu Yéesu Kilisita ammuu Amaaŋenawu li Afakenaawu oololaal, kukaakat bakaanelabu bajakutumuu bata adunaayi; bale kukatumuu bakaanelabu umbu bajakutumuu min bulaañen búgooteniil ban li buheekiil, buloŋabu booliil bata muñe'e fan buhaŋ másengi bata naanaŋ.

21Kuhaasenhaas bútinabu bata macolamu, bale li kubet búsol kulimaku kanabaaku kan kuliikeniilumuu. To untu, kama haŋeene majak boot li buko min kúhaasaati bútinabu umbu bata macolamu.

22Muñe'e wahawu wabajiilumuu wo húlobuwahu unhe hulobumuu: «Ejangiyayi elaañe ejow etiñ wahawu wan émaseenulumuu», mantee foof «Efulugunayi yafoseenimuu, elaañe ejow ebolohoo li éḻuufayi.»

2 Fiyeel 3

Ebilayi yata Amaaŋenawu

1Kutuyom kan iboolaat, eleetalayi inye yo yommuu eleetal éḻubut yan ikiiculuul. Li sileetalasu unsu síḻuba, liwayiḻenuuwayiḻen ló wah wáami li úliwuul uyinum, min jibaj uyinoo wacole.

2Lifañe min jiwayiḻo kulimaku kan kufulofetaku kooluul kulobumuu foof.

3Joote jijand jihaas kaanaku, li kunakaku kúbanumaku fan baj bukan káami li kúfulul ban fan kunaak kuloŋ naboo li kásiibowaku kooliil. Fan kunaak kujakakaayuul,

4ban li kunaak koon: «Inti laanuusaan boot min abil? Kama okila ummay? Situubawolaal sihaan sikete siban, ban kábilum nan adunaayi ejuuḻimuu boot síyaat wahoowah úbutoolut.»

5Li maḻegenamu, min kulobumuu loon muña'a, kumojemmojen kaanaku fiyowe ŋáa' nan Ateemit áwuwenummuu emitayi li etaamayi li hulimahu hoola. Etaamayi li malamu éfulumulo ban li ékaanumi li mo,

6ban foof li mal adunaayi ehaanayi ékajenummuu, nan malamu máamakamu mumeeŋenumuu etaamayi feh ejow efaasoo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Emitayi inye li etaamayi inye, so, Hulimahu hanolahu hata Ateemit hukaakat so to boot bil li hunakahu nan kulatoolaaku kata Ateemit kommuu li kutiibi min kubaj katek boot nanoonan. Hunakahu unhu, emitayi li etaamayi fan siniileni li sambun.

8Kutuyom kan iboolaat, baje wah wano wan jootut jimojen: li Amaaŋenawu, hunak hano hunokoonokoo loon simit soon énjunne, ban simit soono énjunne li sinokoo loon hunak hano.

9Amaaŋenawu let fiyo ákaanum wahawu wan alobumuu kakaan, maayeet min kukee kuyinoomuu li koon láyoocenyoocen. Labebembeben li bukuluul, mata afañut min an ájim, bale lafañe min bukanabuku feh kuyili kubet búsol buloŋabu booliil bajakutumuu.

10Hunakahu hata Amaaŋenawu fan hubil loon ákuu. Li hunakahu unhu, emitayi fan éjim li kawel ló kákoyileniye. Wahawu feh wammuu li emitayi fan uleem li sambun. Etaamayi fan ébujo boot li wahawu feh wáami lómuu.

11Emmuu wahawu feh fan úbujo loon muñowu, kama joote jínaanum wáa jóotimuu jikaan. Baloŋelabu booluul boote bunab, ban li jibaj kákoli kata Ateemit.

12Bukuluul jumbuku li kakob min Hunakahu hata Ateemit húliiŋ, ban joote jikaan manooman min húliiŋul cab. Hunakahu unhu emitayi yommuu li ésulo ejow eleem mootoj, min wahawu wáami lómuu ubuuwo li hásufaahu hata sambunasu.

13Fan ukobaal emitayi yawunkulayi li etaamayi yawunkulayi yan Ateemit alobumuu kakaan, dán macole móomi li mubaj.

14Kutuyom kan iboolaat, wahawu unwu újimuu, li kakobaku kata hunakahu unhu, joote jikaan manooman min jilako bukan kasete, bukan kan an aatut ayili alob majakut aya li buko hákil Ateemit, ban li jibaj kajamoo li Ateemit.

15Jihaas kaanaku húmuñahu hata Amaaŋenawu hújimuu bukuluul li jiyili jifak. Wahawu unwu atuyolaal Fool ammuu abukewolaal, akiiculuumuu li bújallowabu ban Ateemit asenoolumuu.

16Wahawu unwu foof Fool alobumuu li sileetalasu feh san akiicumuu mata hulimahu unhu. Babbaj ló kulim kásengiye kánaanum. Bukan kahaasut wahoowah ban kuliikenut foof wahoowah li kutiiw wahawu wan kulimaku unku kufañumuu kulob. Kukaanekaan mo foof li kulim kukee kata Bakiicelabu, min kújowum tó kújimenoolo.

17Bale bukuluul jammuu kutuyom kan iboolaat, muñe'e jijame. Joote kama jíkaanum. Jakum jikat bukanabuku kaakutumuu esuuwum min kúguuhenuul, ban jakum jífu’ li huyitahu hooluul habajaahu sembe.

18Jihaŋ naak mank jiyinno bo li kájiyaku li kahaasaku kan jihaasumuu Amaaŋenawu, Afakenaawu oololaal Yéesu Kilisita. Máyiineniyamu mujow mulako moola muñe'e ban boot nanoonan! Aameen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Saŋ

1 Saŋ 1

Hulimahu hata buloŋabu

1Jikiiculuukiic boot min jilobuul mata anawu ammuu Hulimahu hata buloŋabu. Hulimahu unhu hubabbaj yaan no li húkitumahu. Lujamaajam Hulimahu, ban li ujukaal ho li kúkilolaal. Li ulasowaal ho, ban li ugolaal ho li kuŋenolaal.

2Anawu ummu ammuu buloŋabu láfuluufulul, ban lujukaaloojuk. Wahawu unwu újimuu li joonowuul li elob moola, ban li jilobuul mata buloŋabu bábaneliitumuu balakomuu li Atuubaawu, báfululumuu ujukaal.

3Wahawu wan áloli jijukumuu ban li jijam wo, wo jommuu foof li kahebuul, mantee bukuluul li áloli li ujokoolaal min ulakowaal an ano. Hujamoolahu hoololaal ho hommuu hujamoo li Atuubaawu li Añoolool Yéesu Kilisita.

4Jikiiculuukiic kulimaku unke mantee ésuumansuumayi yóololi li ehaŋ maluuk boot to.

Ateemit mawuŋe

5Ateemit mawuŋe. Bajut élim yanooyan li akila. Hulimahu unhu áloli jíjamummuu li Yéesu Kilisita, han jóomimuu li elobuul.

6Nokoomuu loon loonaasoon lujamoolaajamoo li Ateemit ban li uloŋaal buloŋ bata élim , lúmalaamal. Ukaanutaal loon maḷegenamu mulobumuu.

7Bale nokoomuu loon luloŋaaloŋ buloŋ bata li mawuŋe loon Ateemit humumool ammuu li mawuŋe, muñe'e no unnu lujamoolaajamoo ban húsimahu hata Añoolool Yéesu, fan hufos uhoofoolawu woolololaal feh.

8Oonaamuu ubajutaal kahoofoo, lubuntoolowaale ololaal humumolaal, ban maḷegenamu mulet li alolaal.

9Bale uhebaalumuu Ateemit uhoofoolawu woolololaal, fan abonketolaal wo ban li áfulen majakut manooman máami li ololaal, mata laḷegenḷegen ban li acol.

10Li bil oonaal ubajutaal kahoofoo, Ateemit lujokaale ámalamiñ, ban hulimahu hoola hulet li ololaal.

1 Saŋ 2

Kilisita labiibil boot kalambenolaal

1Kuñoolom, likiicuukiic kulimaku unke jakum bil jihoofoo. Bale nokoomuu loon akee li bukuluul ahoofoole, lubajaale akooŋena hákil Atuubaawu: Okila ammuu Yéesu Kilisita, acolumuu.

2Mata Yéesu lasenoolosenoolo min aket boot kabonket uhoofoolawu woolololaal, ban inti boot li uhoofoolawu woolololaal bale, bale foof boot li uhoofoolawu wata adunaayi feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Ukaanumuu loon siluwaasu soola silobumuu, tó lóotumaalumuu uhaasaal kaanaku luhaasaaloohaas.

4An aanumuu: «Lihaasool», ban akaanut loon siluwaasu soola silobumuu, anawu ummu ámalamiñ, ban maḷegenamu mulet li akila.

5Bale an akaanumuu loon hulimahu hoola holobumuu, anawu ummu láhiisunhiisum tó kaanaku húbooliyahu hata Ateemit hunhu li akila boot to. Muñowu lóotumaalumuu uhaasaal oonaal lujamoolaajamoo li akila.

6An aanumuu li Yéesu lajoke, anawu ummu laate aloŋ akila humumool loon Yéesu aloŋumuu.

Eluwaayi yawunkulayi

7Kufaalom, inti eluwa ewunkul likiicuul, bale eluwa ehaan yan jiyabumuu yaan no li húkitumahu. Eluwaayi unyu ehaanayi yo yommuu hulimahu han jijamumuu.

8Bale maayeet mo, eluwa ewunkul likiiculuul, ban maḷegenamu mata yo mujukijuk li Kilisita li bukuluul foof. Mata élimayi inyu li ejow, ban mawuŋaamu mata maḷegen muyaane mútoŋ muwuŋen.

9An aanumuu li mawuŋaamu laam ban li alat atuyool, anawu ummu laloŋe li élimayi boot muñe'e.

10An áboolimuu atuyool, anawu ummu, ummu nanoonan li mawuŋaamu, ban bajut wah li akila waate újiwool li alo li kahoofoo.

11Bale an alatumuu atuyool, anawu ummu ummu li élim. Ummu li buloŋ li élimayi, ban ahaasut bay lajowe boot, mata élimayi éfuumenoofuumen.

12Kuñoolom, likiiculuukiic min íhiisuul kaanaku uhoofoolawu wooluul ubonketibonket humum hata kajawaku kata Kilisita.

13Kunahaan, likiiculuukiic min íhiisuul kaanaku jihaase anawu afimmuu min áami tó yaan no li húkitumahu. Báfulabe, likiiculuukiic, min íhiisuul kaanaku jiheeheek Sayitaane.

14Bañoolom, ilaañen ikiiculuul min íhiisuul kaanaku jihaase Atuubaawu. Kunahaan, ilaañen ikiiculuul min íhiisuul kaanaku jihaase anawu afimmuu min áami tó yaan no li húkitumahu. Báfulabe, ilaañen ikiiculuul min íhiisuul kaanaku jibabbaj sembe. Hulimahu hata Ateemit hunhu nanoonan li bukuluul, ban jiheeheek Sayitaane.

Jíkaanum makaanelamu mata kata adunaayi

15Jakum jifañ adunaayi li wahawu wata yo. Mata an afañumuu adunaayi, abajut húbooli hata Atuubaawu.

16Wahawu feh wammuu li adunaayi: kásiibo kajakut kan an abaje, kásiibo wah wan ujuke, li katebenoolo mata hubaj, wahawu unwu ubilumut li Atuubaawu bale li adunaayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Adunaayi fan eban boot li wahawu wan bukanabuku kúsiibowemuu, bale anawu akaanumuu wahawu wan Ateemit afañumuu fan aloŋ boot nanoonan.

Alatoolaawu ata Yéesu Kilisita

18Kuñoolom, taŋayi ébanumayi ékoojulo! Jijanjam kaanaku Alatoola ata Kilisita fan abil. Ban muñe'e baje kulatoola kameeŋe kata Kilisita. Wahawu unwu újimuu luhaasaale oonaal taŋayi ébanumayi éliiŋe.

19Kulatoolaabuku umbuku kata Kilisita li alolaal kúfulume, bale kufinut min kulakowe koololaal. Mata li maḷegenamu kulakoweenumuu bukan koololaal, fan kulakoween nanoonan li alolaal. Bale kúfuffu' li alolaal min híis kaanaku anoowan li buko alakowut li maḷegen an oololaal.

20Bale bukuluul jiyayyab Buyinumabu Banabaabu ban Kilisita akaanumuu li bukuluul. Mó mújimuu bukuluul foofuul feh jihaase maḷegenamu.

21Min ikiiculuumuu inti eeniseen jihaasut maḷegenamu, bale jihaas mo. Ban jihaase foof joon émalimiñ eyilaat ebilumul li maḷegen.

22Kama ayimaa ammuu ámalamiñawu? Inti anawu aceeŋumuu kaanaku Yéesu ammuu Kilisita? Anawu ummu okila ammuu alatoolaawu ata Kilisita; ban li aceeŋ aan Ateemit ammuu Atuubaawu, Yéesu li áami Añiilawu.

23An aceeŋumuu aan Yéesu ammuu Añiilawu, anawu ummu ahaasut foof Atuubaawu. An li aan Yéesu ammuu Añiilawu, anawu ummu foof lahaase Atuubaawu.

24Mó mújimuu, jiŋa' kulimaku kan jijam nomuu yaan li húkitumahu, jikaan li uyinumuul. Nokoomuu loon kulimaku kan jijam nomuu yaan li húkitumahu kunku nanoonan li uyinumuul, fan foof jijamoo li Añiilawu li Atuubaawu.

25Ban wahawu wan Kilisita alobumuu kasenolaal, wo wommuu buloŋ bábaneliit.

26Bukanabuku kafañumuu kabuntuul kújimuu li ikiiculuul wahawu unwu.

27Bale bukuluul, Kilisita laŋaŋŋa' Buyinumabu boola akaan li bukuluul. Emmuu Buyinumabu bumbu nanoonan li bukuluul, jokutuul min akee abil aliikenuul, mata Buyinumabu fan buliikenuul wahoowah feh. Ban wahawu wan bommuu li buliikenuul wah wata maḷegen, let wah wata émalimiñ. Wahawu unwu újimuu jikaan loon Buyinumabu buliikenuumuu, min jibaj hujamoo halite li Kilisita.

28Kuñoolom, muñe'e jítuk hujamoolahu hooluul li Kilisita lit, bilum eeno nan ammuu li abil li ubajaal kákangum, ban let ubajaal ñisuu hákilool li hunakahu nan ammuu li álaañul.

29Nokoomuu loon jihaase kaanaku Kilisita lakankaan an acole, joote jihaas foof kaanaku an anaakumuu akaan wah wacole, anawu ummu añoolool laam.

1 Saŋ 3

Bañiilabu bata Ateemit bootut bubaj buloŋ bata kahoofoo

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Jijuke buu Atuubaawu afañoolaalumuu ŋáa'! Hufañahu han afañolaalumuu huluuluuk gay li uhooñaali bañiil bata Ateemit. (Ban maḷegen bañiil Ateemit loomaal.) Bukanabuku kata adunaayi kuhaasut Ateemit, wahawu unwu újimuu kuhaasutolaal.

2Kutuyom kan iboolaat, muñe'e alolaal bañiil bata Ateemit loomaal; bale wahawu wan oomaalumuu li ubil ulakowaal, uhaasolutaal wo jak. Bale luhaasaale oonaal nan Kilisita ammuu li abil, fan unokoolaal loon akila, mata fan ujukaalool loon aanomuu.

3Anoowan feh abaje li Kilisita kákangum loon unku, laate akaanoolo an anabe loon Kilisita humumool akaanumuu an anabe.

4Anoowan feh akaane kahoofoo, lahuusuuhuusul foof eluwaayi yata Ateemit, mata kakaan kahoofoo yo yommuu kahuusul eluwaayi yata Ateemit.

5Imban jihaase joon Yéesu labiibil boot káfulen uhoofoolawu, ban akila humumool abajut kahoofoo.

6Mó újimuu, an átukumuu lit li Yéesu, laate akat kahoofoo. Bale an aloŋumuu li akaan kahoofoo, anawu ummu ajukutool ban ahaasutool.

7Kuñoolom, jíkaanum, jakum an abuntuul. An akaane wah wacole, lakankaan an acole loon Kilisita humumool akaanumuu an acole.

8An aloŋumuu li akaan kahoofoo, anawu ummu an ata Sayitaane. Mata Sayitaane yaan no li húkitumahu lahoofoole. Añiilawu ata Ateemit li abil boot kakajen bulokabu bata Sayitaane.

9An áami añiil ata Ateemit akat kahoofoo, mata buloŋabu babilumulomuu li Ateemit li anawu ummu buḷuki loon sígul. Anawu ummu ayilaat anaak akaan kahoofoo, mata Ateemit ammuu Atuubawool.

10An anaakutumuu akaan col, mantee foof afañut atuyool, anawu ummu alet añiil ata Ateemit. Muñowu lóotumaalumuu uhaasaal bukay kommuu bañiilabu bata Ateemit, li bukay kommuu bañiilabu bata Sayitaane.

Bukanabuku koote kúbooliwoo

11Li maḷegenamu, hulimahu unhe jijamumuu yaan no li húkitumahu: Ubóoliwoolaal.

12Ootut ukaanaal loon Kayeŋ alakomuu añiil ataMajakutamu, ban li amuk atuyool. Wáa újimuu li amukool? Mata bakaanelabu bata Kayeŋ bujakut, bale bata atuyool bucoccol.

13Kutuyom, bukanabuku kata adunaayi kulatuulumuu, jakum jisego.

14Luhaasaale oonaal li eketayi lúfulumulaale ubil oonowaal li buloŋabu, mata lufañaafañ kutuyolaal. An afañutumuu atuyool, anawu ummu laloŋe li eketayi.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15An alatumuu atuyool, anawu ummu amukabukan. Ban jihaase joon amukabukan abajut buloŋabu bábaneliitumuu li akila.

16Yéesu Kilisita lasensen buloŋool boot li alolaal. Muñowu lúhaasumaamuu waa wommuu húbooli. Mó mújimuu lootaale foof usenaal buloŋolaal boot li kutuyolaal.

17Bale nokoomuu loon an akaane usaanum ajuke aan atuyool jokoojok li wah, imban li ásiibool li wó, buu anawu ummu ammuu usaanum ayilo aan húbooliyahu hata Ateemit hunhu li akila?

18Kuñoolom, jakum húbooliyahu hoololaal hulako hin kulim bale mantee hin elob li butum bale, bale húbooliyahu hoololaal hoote hujukumi li bakaanelolaal bajake ban li maḷegen.

Buu lóotumaalumuu ubajaal kákangum hákil Ateemit

19Muñowu lóotumaalumuu uhaasaal kaanaku li maḷegenamu lúfulumulaale, muñowu foof uyinumolaal wóotummu ubah hákil Ateemit.

20Mata nokoomuu loon buyinumabu boololaal boonolaal ukaanutaal jak, Ateemit lahaŋe buyinumabu boololaal ban lahaase wahawu feh.

21Kufaalom, li bil nokoo loon buyinumabu boololaal boonutolaal ukaanutaal jak, li ubajaal kákangum hákil Ateemit.

22Ateemit fan asenolaal wahawu feh wan ommuu uḷawaalool, mata lukaanaakaan loon siluwaasu soola silobumuu, ban li ukaanaal wahawu wásuumoolumuu.

23Ban eluwaayi yoola muñe'e elobe: lootaale úyinenaal li kajawaku kata Añoolool Yéesu Kilisita, ban li úbooliwoolaal loon akila humumool alobolaalumuu.

24An akaanumuu loon siluwaasu sata Ateemit silobumuu, anawu ummu li Ateemit laam nanoonan ban Ateemit ummu nanoonan foof li akila. Buyinumabu Banabaabu ban asenolaalumuu bó bújimuu li uhaasaal oonaal Ateemit ummu li alolaal.

1 Saŋ 4

Buu jóotimuu jikaan min jihaas buyinum babilumulo li Ateemit li babilumulo li Sayitaane

1Kutuyom kan iboolaat, jíkaanum jakum jíyinen bukanabuku feh kaanemuu Buyinumabu bata Ateemit kooke. Bale jinaak jiyoob bukanabuku umbuku min jijuk mantee buyinumabu ban kookumuu li Ateemit bubilumulo. Mata bukan kameeŋe kámale koon kufulofet koom, kúfululo muñe'e kóomi tanootan li adunaayi.

2Wahawu wayilimuu úhiis kaanaku Buyinumabu bata Ateemit bumbu li an, wo wommuu unwe: an aanumuu Yéesu Kilisita labiibil min alako li maḷegen an, anawu ummu lababbaj Buyinumabu babilummuu li Ateemit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Bale an alobutumuu loon muña'a mata Yéesu, anawu ummu abajut Buyinumabu babilummuu li Ateemit. Buyinumabu ban anawu ummu abajumuu, bo bommuu buyinumabu bata Alatoolaawu ata Kilisita. Buyinumabu umbu jijamumuu kaanaku fan bubil, ban muñe'e buyaane bóomi li adunaayi.

4Kuñoolom, bukuluul bukan kata Ateemit joom ban jiheeheek kámalumuu koon kufulofet koom; mata Buyinumabu bata Ateemit bammuu li bukuluul buhaŋe sembe buyinumabu bata Alatoolaawu ata Kilisita bammuu li adunaayi.

5Buko bukan kata adunaayi koom, wahawu unwu újimuu li kunaak kulob loon kata adunaayi kulobemuu, ban adunaayi li ejanteniil.

6Bale alolaal bukan kata Ateemit loomaal. An ahaasumuu Ateemit fan ajantenolaal. An aletumuu ata Ateemit let ajantenolaal. Muñowu lóotumaalumuu uhaasaal Buyinum bay bulobemuu maḷegen li bay bommuu buyinumabu bámalemuu.

Ateemit húbooli laam

7Kutuyom kan iboolaat, úbooliwoolaal mata húbooliyahu li Ateemit hubilumulo. An abajumuu húbooli, añool Ateemit laam ban lahaase Ateemit.

8An abajutumuu húbooli, ahaasut Ateemit mata Ateemit húbooli laam.

9Ateemit láboñuuboñul Añoolool anolawu li adunaayi bánum li úloŋumaal li akila. Muñowu Ateemit áhiisumolaalumuu buu lábooliwolaalumuu eeno.

10Húbooliyahu ho hommuu unhe: inti ololaal úbooliyaale Ateemit, bale akila humumool ábooliwolaal, ban li áboñul Añoolool abil asen buloŋool bulako kasila min uhoofoolawu woololaal ubonketi.

11Kutuyom kan iboolaat, nokoomuu loon Ateemit muñowu lábooliwolaalumuu ŋáa', kama ololaal foof lootaale úbooliwoolaal.

12Bajut an abile ajuk Ateemit. Bale úbooliwoolaalumuu, Ateemit fan alako nanoonan li alolaal ban húbooliyahu han ábooliwolaalumuu fan hujow boot to.

13Ateemit lasenolaasen Buyinumabu boola. Muñowu lúhaasumaamuu oonaal alolaal ummuwaal nanoonan li Ateemit ban okila ummu nanoonan li alolaal.

14Alóli húmumoli jijuke li kúkiloli, ban li jilob bukanabuku kaanaku Atuubaawu láboñuuboñul Añoolool abil alako Afakenaawu ata adunaayi.

15An aanumuu Yéesu ammuu Añiilawu ata Ateemit, Ateemit ummu nanoonan li anawu ummu, ban akila foof ummu nanoonan li Ateemit.

16Ban ololaal luhaasaahaas húbooliyahu han Ateemit abajumuu li ololaal, ban lúyinenaayinen lí hó. Ateemit húbooli laam. An áamimuu nanoonan li húbooliyahu, anawu ummu, ummu nanoonan li Ateemit ban Ateemit ummu nanoonan li akila foof.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Húbooliyahu háamimuu li alolaal hoote hujow boot to, mantee li ubajaal kákangum li hunakahu hata batiibabu. Fan ubajaal kákangum mata buloŋabu boololaal li adunaayi inye, bunokoonokoo li bata Yéesu Kilisita.

18Ekole elet li húbooli. Bale húbooli hata maḷegen húfulenefulen ekole. Mó mújimuu, húbooli hata maḷegen hulet li an abaje ekole, mata ekole lanaboolenaboo li katek.

19Alolaal lúbooliyaabooli mata Ateemit ajande ábooliwolaal.

20An aanumuu: «Líboolibooli Ateemit» ban li alat atuyool, anawu ummu ámalamiñ. Mata anawu ummu ábooliwutumuu atuyool an ajukemuu, let ábooli Ateemit an ájukeliitumuu.

21Eluwaayi inye Yéesu Kilisita asenolaalumuu: an áboolimuu Ateemit laate ábooli foof atuyool.

1 Saŋ 5

An áyinenumuu kaanaku Yéesu ammuu Kilisita anawu ummu añiil ata Ateemit

1An áyinenumuu kaanaku Yéesu ammuu Kilisita, anawu ummu añiil ata Ateemit laam. Ban an áboolimuu Ateemit Atuubaawu, anawu ummu fan ábooli foof bañiilabu bata Ateemit.

2Ubóoliyaalumuu Ateemit, ban li ukaanaal loon siluwaasu soola silobumuu, li úhiisumaal tó kaanaku lúbooliyaabooli bañiilabu bata Ateemit.

3Mata húbooli Ateemit, ho hommuu kakaan loon siluwaasu soola silobumuu. Ban kakaan loon siluwaasu soola silobumuu, séngiwut.

4Mata añiil anoowan ata Ateemit laheeheek adunaayi. Li káyinenaku koololaal lúheekumaalumuu adunaayi.

5Ayi aheekumuu adunaayi? Anawu áyinenumuu kaanaku Yéesu ammuu Añiilawu ata Ateemit, okila bale aheekumuu adunaayi.

Wahawu walobimuu mata Yéesu maḷegen

6Yéesu Kilisita okila ammuu anawu abilummuu li mal li húsim . Inti li mal bale labilume, bale li mal li húsim labilume. Ban Buyinumabu li bulob min búhiis kaanaku maḷegen, mata Buyinumabu bommuu maḷegenamu.

7Mata baje wah úhaaji wáhiise kaanaku maḷegen.

8Wo wommuu Buyinumabu, malamu li húsimahu. Wahawu unwu úhaaji ujamoojamoo.

9Lúyinenaaleyinen li kulimaku kata bukanabuku, ban kulimaku kan Ateemit alobumuu mata Añoolool kuhaŋe kata bukanabuku ŋáa'.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10An áyinenumuu li Añiilawu ata Ateemit, anawu ummu láyinenyinen li hulimahu unhu. An áyinenutumuu li Ateemit, anawu ummu lajoojok Ateemit ámalamiñ, mata áyinenut li kulimaku kan Ateemit alobumuu mata Añoolool.

11Kulimaku unku ko kommuu unke: Ateemit lasenolaasen buloŋabu bábaneliitumuu, ban buloŋabu umbu bumbu li Añoolool.

12An ayabumuu Añiilawu, buloŋabu layabe. An ayabutumuu Añiilawu, buloŋabu layabut.

Yéesu Kilisita ammuu buloŋabu bábaneliitumuu

13Likiicuukiic kulimaku unku bukuluul jáyinenumuu li kajawaku kata Añiilawu ata Ateemit, mantee li jihaas kaanaku jibabbaj buloŋabu bábaneliitumuu.

14Kákangumaku unke lubajaalumuu hákil Ateemit: uḷawaaloolumuu wah wanaboole li húnongumahu hoola, fan ajantenolaal.

15Ban uhaasaalumuu oonaal Ateemit lajantenewolaajanten nan uḷawaalemuu, luhaasale foof oonaal fan asenolaal wahawu wan uḷawaaloolumuu.

16An ajukumuu atuyool okila li kakaan kahoofoo kaatut kújiwool li aket, laate aḷaw, ban Ateemit fan asen atuyool ummu buloŋ. Ilobut bukanabuku kakaanumuu uhoofoo waate újiyiil li kuket. Mata baje kahoofoo kájiye an li aket. Inti kahoofoo loon unku leenuul jiḷaw boot li ko.

17Bakaane banooban banabut li hulimahu hata Ateemit, kahoofoo. Bale foof inti kahoofoo kanookan kumuke.

18Luhaasaale oonaal an áami añiil ata Ateemit let anaak akaan kahoofoo, mata Añiilawu ata Ateemit lafooyoofooy, ban Sayitaane let ayili li akila wahoowah.

19Luhaasaale oonaal alolaal Ateemit akilolaal, ban adunaayi feh yo inyu li kuŋenaku kata Sayitaane.

20Luhaasaale oonaal Añiilawu ata Ateemit labiibil, ban li asenolaal butuuko min uhaasaal Ateemit ata maḷegen. Li Añoolool Yéesu Kilisitalúbajumaamuu hujamoo li Ateemit ata maḷegen. Añiilawu ummu akila humumool ammuu Ateemitawu ata maḷegenamu, akila ammuu buloŋabu bábanelitumuu.

21Kuñoolom, jíkaanum kuteemitaku kaletumuu maḷegen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Saŋ

2 Saŋ 1

Kasaafoo

1Injé Anahaanawu , ikiiculo boot li Anaalaawu an Ateemit aḷusumuu, li boot li kuñoolool kan íboolimuu li maḷegen. Inti ínje balewom íbooliwuul, bale bukanabuku feh kahaasumuu maḷegenamu kúbooliwuubooli foof.

2Mata maḷegenamu mummu li alolaal, ban fan mulako li alolaal boot nanoonan.

3Ateemit Atuubaawu li Yéesu Kilisita, ammuu Añiilawu ata Atuubaawu, kujow kusenolaal káji, kabonket li kásuumaay, min uyili uloŋaal li maḷegenamu li húbooliyahu.

Jiloŋ buloŋ bata húbooli

4Súumonsuum ŋáa' min ijukumuu kaanaku kukee li kuñooli, buloŋabu booliil bunannab li maḷegenamu, loon Atuubaawu alobolaalumuu.

5Anaale, muñe'e liḷawi eeni: úbooliwoolaal. Inti eluwa ewunkul likiiculi, bale eluwaayi yan uyabaalumuu yaan no li húkitumahu.

6Húbooliyahu ho hommuu min uloŋaal loon siluwaasu sata Ateemit silobumuu. Li maḷegenamu, eluwaayi yata Ateemit, loon jijam yomuu yaan no li húkitumahu, yo yommuu inye: jiloŋ buloŋ bata húbooli.

Jijuke to kámalemuu

7Kúmalamiñ kameeŋe kuyiisoole kujow koono tanootan li adunaayi. Kuhoohoy koon Yéesu Kilisita labiibil min alako maḷegen an. An loon muña'a okila ammuu ámalamiñ. Okila ammuu Alatoolaawu ata Kilisita.

8Kama bukuluul humumuul joote jijuke to, jakum bil wahawu wan ulokaalumuu újim li bukuluul, bale min jiyab bacaam bálile.

9An anabutumuu nanoonan li baliikenelabu bata Kilisita, min átij to, anawu ummu ayabut Ateemit. An anabumuu nanoonan li baliikenelabu bata Kilisita, anawu ummu layayyab Atuubaawu li Añiilawu.

10Nokoomuu loon an abile atookuul ban aliikenutuul nab li baliikenelabu umbu bata Kilisita, jakum jiyabool booluul, ban jakum foof jisaafool.

11Mata an asaafoolumuu, anawu ummu, ummu ló li bakaanelabu boola bajakutumuu.

Hulimahu húbanumahu

12Libaje wah wameeŋe kalobuul, bale ifañut min ilobuul wo li eleetal. Lifañe min ibil boot booluul min ilob li bukuluul bújooŋoo, mantee li ubajaal ésuumansuum yáamak.

13Bañiilabu bata Atuyi, an Ateemit aḷusumuu foof, busaafuli.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Saŋ

3 Saŋ 1

Kasaafoo

1Atuyom Gáyiyis an iboolaatumuu, ínje anahaanawu ikiiculi, awu an íboolimuu li maḷegen.

2Atuyom an iboolaat, liḷawe Ateemit min wahi feh ujak, ban awu humumi li ubaj kásuumaay li eniili loon foof yaali ebajumuu kásuumaay.

3Libabbaj ésuumansuum yáamak nan kutuyolaal kukee kubilumuu min kulobom kaanaku maḷegenamu mujukijuk li buloŋabu booli, ban maḷegen buloŋabu booli bunannab li maḷegenamu ummu.

4Bajut wah wahaŋ másuumom bajam kaanaku bañoolom kumbuku li buloŋ nab li maḷegenamu.

Baloŋelabu bata Gáyiyis

5Atuyom an iboolaat, wahawu feh wan ukaanemuu boot li kutuyolaal, lukaanekaan wo li maḷegen, maayeet wan ukaanemuu boot li ejawoola.

6Kulollob mata húbooliyahu hooli hákil ejanguwayi feh. Fan jak ŋáa' awu balambeneliil li kañaahoolaku kooliil, kalamben kásuume Ateemit.

7Elob mata Kilisita éjimuu li kujow, ban kufañut kuyab wahoowah li kuŋen kata bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool.

8Mó mújimuu alolaal lootaale uyabaal bukan loon umbuku, mantee li ulambenaaliil li bulokabu ban kommuu li kakaanaku min maḷegenamu muhaasi.

Jakum jiliikoo li bukanabuku kakaanemuu majakut

9Likiiculokiic kulim boot li ejanguwayi, bale Jotulef afañemuu min okila alako anahaanawu ooliil, afañut min ájantenoli.

10Mó mújimuu nan emmuu li ibil, fan ilobuul majakutamu feh man akaanumuu, li kulimaku kajakutumuu kan alobumuu aya li alolaal. Bale wahawu unwu feh ufitutool: li ahoy bayab kutuyolaal kabilumuu, ban kafañeenumuu kuyabiil li amit áhiliil kúyabumiil, min akesooliil kúfu' li ejanguwayi.

11Atuyom an iboolaat, jakum uliikoo li wah wajakut, bale uliikoo li wah wajake. An akaane majake, Ateemit akilool, bale an akaane majakut, ahaasut Ateemit.

12Bale Démetiliyus ésukayi feh elollob majake eya li akila, ban maḷegenamu mammuu li akila mujukijuk li buloŋabu boola. Alóli húmumoli foof jilollob majake jiya li akila, ban luhaase oon áloli wahawu wan jilobemuu maḷegen.

Kasaafoo kúbanum

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Libaje wah wameeŋe kalobi, bale ifañut min ilobi wo li eleetal.

14Lenseen let fiyo ujukooluma min uloba bújooŋoo.

15Kásuumaay kulako li awu! Kufaali kúsaafuli. Usaaf anoowan li kufaalolaal.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Súd

Súd 1

Kasaafoo

1Injé Súd ammuu aloka ata Yéesu Kilisita li atuy ata Saak ikiiculo eleetalayi inye. Likikkiic yo boot li bukuluul kan Ateemit Atuubaawu ahooñumuu, li bukuluul kan afañumuu ban li afooyuul boot bil li Yéesu Kilisita.

2Ateemit anaak abonketuul, li akatuul li kásuumaay ban li áboolíwuul ŋáa'.

Jíkaanum káliikeneliitumuu Hulimahu hata Ateemit col

3Kufaalom kan iboolaat, lifañeene ŋáa' min ikiiculuul mata kafakaku kammuu koololaal foofolaal feh. Bale muñe'e lijuke een leete ikiiculuul kayitee li iwankulenuul min jitaj boot li káyinenaku kan Ateemit asenumuu bukanabuku koola ñano boot nanoonan.

4Mata babbaj bukan kákoliwut Ateemit kabuuyulo kúluuḷowolaal. Bukanabuku umbuku Bakiicelabu bulollob mata katekaku kooliil nan fiyo. Fan kunaak kutiigul hulimahu halobumuu mata kájiyaku kata Ateemit oololaal, min kújowum tó kukooŋen kákaanikoolaku kooliil, ban li kuceeŋ kaanaku Yéesu Kilisita balewool ammuu Anahaanawu liAmaaŋenawu oololaal.

5Wahawu wan emmuu li ilobuul jihaas wo feh jak, bale boot min iwayiḷenuul buu Amaaŋenawu abile afakenumuu kata Isilayeel li humiikeeleto li etaamayi yata Ejíf, ban nan fú' tómuu li aniilen bukanabuku feh káyinenutumuu li akila.

6Jiwayiḷo foof kumalakaakukátijutumuu li huhaanaahu han Ateemit aseniilumuu, min kúkatul bó bukinabu bammuu booliil. Ateemit li ajokiil ajenk boot nanoonan akat li élimayi, min kunaak Hunakahu háamakuhu hata batiibabu.

7Jiwayiḷo foof bukanabuku kata Sodom, li kata Gomool li kata sísuk saasu sakooj somuu, kunaake kúkaanikoomuu foof loon kumalakaabuku umbuku. Kunaanaak kúfulo bó muña'a, yok loon ánayine li uhinten afaalool ánayine. Kubaje katek li sambunasu sáhokoweliitumuu, min lako búhiisenum boot li alolaal foofolaal feh.

8Mo emmuu bukanabuku umbuku kákoliwutumuu Ateemit kukankaan mo manolamu. Kubabbaj uyinoo wabunteyiilumuu wakaaneyiilumuu kuhoofoo li siniilasu sooliil. Li kubes huhaanaahu hata Ateemit, ban li kugel kumalakaaku káyiineniyaaku kata li emitayi.

9Bale, maayeet Miseel humumool ammuu anahaanawu ata kumalakaaku, akaanut loon bukanabuku umbuku. Nan kúmuyumuu buko li Sayitaane min kulako búñakoo ehuluŋayi yata Móyiis, Miseel akaañenut agel Sayitaane. Lanoosaan bale: «Amaaŋenawu ajow ateki!»

10Bale bukanabuku umbuku kátuulutumuu Ateemit buko fan kugel wahawu wan kuhaasutumuu. Wahawu wan kuhine kuhaasumuu, kuhahhaas wo bale loon

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

sínuukuleŋasu saakutumuu uyinum sihaasemuu wah. Ban wahawu unwu humum wo, wo wommuu li újimeniil.

11Katek kujow kulako li buko, mata kunannab li bakaanelabu bata Kayeŋ. Kuliimooliimoo mata sídalam síji, loon Balam akaanumuu. Kuhoohoy Ateemit loon kata Koole kuhoyumuu Móyiis, ban loon kata Koole kuniilomuu mo foof kommuu li kuniilo.

12Bukanabuku umbuku busik koom li kúbaññaatiyaku kooluul kan kumaatemuu. Fan kutiñ kujow kufooñ gik, ban kúsuuliit miñ. Buko mooliil bale kuyinoole. Kunokoonokoo li ufaal waakut mal, wan élusayi etebemuu ewujetum. Li kunokoo foof li unuunuken wábukeliit mutiñaay, maayeet taŋayi nan ubukemuu báliiŋe. Kunokoonokoo li unuunuken wan kuhaalaku kata wo kúkululowe min usay jalab.

13Bakaanelabu booliil basuuneniyaabu bunokoonokoo li ñikon ñan kulambaj kata hal hatiñe kúbetenulo. Li kunokoo foof li siwuutasu sammuu li emitayi saliijoole bomuu muña'a. Ateemit lacookoole tan sommuu silako akat to li élimayi yáamakayi boot nanoonan.

14Buko Enok, ammuu anawu atoken li áḷubutawu kábilum Adam, alobumuu mooliil ákibben nan aanumuu: «Jijanten: Amaaŋenawu ummu li ebil li búsuk báamak bata kumalakaaku koola kanabaaku,

15boot batiib bukanabuku feh, min akaan bukanabuku feh kátuulutumuu Ateemit kúnaanum kaanaku fan kúbajum katek li bújakaatiyabu booliil li wahawu feh wajakutumuu wan kukaanumuu, li kulimaku feh kajakutumuu kan kuhoofoolaabuku umbuku kátuulutumuu Ateemit kulobumuu kuya li akila.»

16Bukanabuku umbuku kúkatoliit kámummunoo, ban wahoowahiil feh ufitutiil. Fan kunaak kuloŋ loon súumiilumuu, ban li kunaak kulob kulim kata katebenoolo. Li kunaak kúmammalen bukanabuku min kúbajum li buko wah.

Kulim kata kasaab káyinenumuu li Yéesu

17Bale bukuluul jammuu kufaalom kan iboolaat, jiwayiḷo kulimaku kan kufootalaku, kulob nomuu kúkibben.

18Koonuusoon: «Li húbanumahu hata taŋayi, fan baj bukan kacencengene, ban li kunaak kuloŋ loon súumiilumuu ban kúkoliwut Ateemit.»

19Bukanabuku umbuku kátuulutumuu Ateemit bukomuu! Buko kutiiloolemuu bukanabuku. Li uyinoolawu wooliil bale kunabemuu, ban Buyinumabu bata Ateemit bulet li buko.

20Bale bukuluul jammuu kufaalom kan iboolaat, jiwankulenoo li káyinenaku kooluul kanabaaku. Jíḷawum li Buyinumabu Banabaabu.

21Jilako li húbooliyahu hata Ateemit min jikob hunakahu nan Amaaŋenawu oololaal Yéesu Kilisita ammuu ásenuul buloŋabu bábaneliitumuu, mata kabonketaku koola kúji.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Jíyiyen bukanabuku káwettoolemuu.

23Jílamul kukee li buko li sambunasu min jifakeniil. Kaabuku li jíyiyeniil, bale li ekole ló, ban li jíkaanum jakum bil jigo wañawu wooliil wan bakaanelabu booliil bajakutumuu, bubojenumuu.

Kasal kúbanum

24Kasalaku kujow kulako kata Ateemit ayilimuu afooyuul jakum jibil jilo li kahoofoo, ban li ájowetumuul maakut butila banooban li ésuumansuum ló, boot to li máyiineniyamu moola.

25Máyiineniyamu li húyiiyetowahu, sembaasu li huhaanaahu, wahawu unwu feh ujow ulako li Ateemit anolawu, áfakenumolaamuu li Yéesu Kilisita ammuuAmaaŋenawu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Búhiisenumabu

Búhiisenumabu 1

Búhiisumabu

1Li éliibalayi inye, ló wahawu wahaasutimuu wommuu, wan Ateemit áhiisumuu Yéesu Kilisita. Ateemit láhiisoohiis wó mantee li alob wo kulokaabuku kammuu koola, min kuyili kuhaas wahawu wáatimuu ubaj, ban let fiyo. Wahawu unwu újimuu, Kilisita li aboñ amalakaawuoola bata alokaawu oola Saŋ min ajow áhiisool wahawu unwu.

2Saŋ li alob bukanabuku wahawu feh wan ajukumuu. Li aan li maḷegenamu laalu hulimahu hata Ateemit, ban Yéesu Kilisita láhihhiis kaanaku wahawu unwu maḷegen.

3Awólo, anawu ammuu ajanga kulimaku unke kabilummuu li Ateemit, kakiicimuu li éliibalayi inye. Awólo bukanabuku kajantenemuu kulimaku unku, ban li kukaan loon kulobumuu, mata taŋayi ékoojulo nan wahawu unwu wommuu li ubaj.

Saŋ li asaaf sijanguwasu hutok li síḷubaasu

4Injé Saŋ ikiiculo sijanguwasu hutok li síḷubaasu sata etaamayi yataAasi: Ateemit asenuul káji li kásuumaay, akila áami tomuu, alako to nomuu, áamimuu li abil. Uyinumawu hutok li úḷubaawu wammuu hákil efenjeŋayi yoola yata jáyiiyaju usenuul foof káji li kásuumaay.

5Yéesu Kilisita, alobemuu Hulimahu Hásuumaahu li maḷegen, asenuul foof káji li kásuumaay. Akila áamimuu átinaa li kayitowulumuu li eketayi, ban li áami áyiiyawu ata kúyiiyaku kata etaamayi. Yéesu Kilisita lafañolaafañ, ban li húsimahu hoola láfakenumolaalumuu li uhoofoolawu woololaal.

6Ban li akaanolaal ulakowaal jáyii jata kúlamba boot bulok boot li Ateemit ammuu Atuubawool. Máyiineniyamu mujow mulako moola, li sembaasu foof boot nanoonan! Aameen.

7Jijuke, ummu li ebilumul li ufaalawu. Ban bukanabuku feh fan kujukool, maayeet bukanabuku kayawoolumuu kúfawul. Bukanabuku feh kammuu li etaamayi fan kugamoo moola. Eéhe’! Muña'a. Aameen.

8Amaaŋenawu Ateemit ata sembe li aan: «Injé emmuu Húkitumahu li Húbanumahu ,» okila áami tomuu, alako to nomuu, áamimuu li abil.

Saŋ li ajuk Kilisita li máyiineniyamu moola ló

9Laale ínje Saŋ, ammuu atuyuul. Injé li bukuluul an ano loomaal li Yéesu Kilisita. Mó mújimuu ínje li éemi afaaluul li sílaamasu san oomaalumuu li so. Li éemi foof an ata Jáyiiyaju jata Ateemit loon bukuluul, li kahankenaku kan oomaalumuu li ko. Injé kujokonjok kújowetum kujow kukaan li étebelemukayi yan koonemuu Fatumoos, mata liwaalewaale Hulimahu hata Ateemit, ban li ilob maḷegenamu man Yéesu áhiisumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Li líiŋ li hunakahu hata Amaaŋenawu, Buyinumabu Banabaabu li bujokom. Muñe'e li ijam kata búsolom hulim habaje sembe, hanokoole loon kaḷok kata kasiin.

11Hulimahu unhu li hoon: — Ukiic li éliibal wahawu wan ujukumuu, ban li uboñ yo Sijanguwasu unse hutok li síḷuba: yata Efées, yata Simiin, yata Feelugam, yata Tiyatiil, yata Saalud, yata Filadelifi li yata Lawodise.

12Nan ijamumuu hulimahu unhu, li ígegul boot min ijuk anawu alakomuu elobayi lí ínje. Muñe'e li ijuk sihiitum soono hutok li síḷuba sata éwulus.

13Li baj li tut sihiitumasu hutok li síḷubaasu wah ukee wanokoole li kambu kata an. Anawu ummu li akaano esabadoo yawalowe boot li kootool, ban li akoko kanaal kata éwulus li bagiŋool.

14Walawu wata húkowahu hoola li uhiit loon búbil, loon foof kábiba. Kúkilaku koola li kuleñ loon sambun.

15Kootaku koola kunokoonokoo li fálam yaleñe ŋáa' loon li buhaañ éfunnumuli ban li etuuyi. Hulimahu hoola li hunokoo li kácololen kata mal máamak.

16Li átuk li kaŋenool kúli siwuut hutok li síḷuba. Ekúndu yañeke li éfulumul li butumabu boola. Buulabu boola li buleñ loon banak bo bufiñulowulo.

17Nan ijukoolumuu, li ilo to li kootool loon an akete. Li aŋa' kaŋenool káli awalen lí ínje ban li aanom: — Sákoli! Injé emmuu átinaalawu li ásolaawu .

18Injé emmuu anawu ammuu li buloŋ. Liketeenenket, bale muñe'e ínje ummu li buloŋ boot nanoonan. Libaje kayile li eketayi, li tan bukanabuku kaketumuu kommuu.

19Kama ukiic wahawu wan ujukumuu, wahawu wabajumuu muñe'e li wammuu li ubil ubaj.

20Wahawu wahaasutimuu wata siwuutasu hutok lí síḷubaasu san ujukumuu li kaŋenom kúli, li sihiitumasu hutok lí síḷubaasu sata éwulusayi wo wommuu unwe: siwuutasu hutok lí síḷubaasu so sommuu kumalakaaku kata Sijanguwasu hutok lí síḷubaasu, sihiitumasu hutok lí síḷubaasu so sommuu Sijanguwasu hutok lí síḷubaasu.

Búhiisenumabu 2

Eleetal boot li Ejanguwayi yata Efées

1— Ukiic eleetal amalakaawu ata Ejanguwayi yata Efées oonool:

«Anawu átukumuu siwuutasu hutok lí síḷubaasu li kaŋenool kúli, ban lí ájowum li tut sihiitumasu hutok lí síḷubaasu sata éwulusayi, hulimahu unhe lalobe:

2Lihaase wahawu wan ukaanumuu. Lihaase buu lulokumuu súf, li buu luhankenumuu eeno min úmuñ. Lihaase een uyilaat úmuñ bukanabuku káḷafutumuu. Luŋeŋŋes min uhaas mantee bukanabuku kaanumuu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

buko kufootal koom maḷegen, ban luhaase oon kulet kufootal. Lujuujuk kaanaku kúmammal.

3Luyiliyili húmuñ. Lúlallaam ŋáa' mata ínje íji, ban úyekowut.

4Bale fan íwatatenumi wah wano: ulaañut úbooliwom loon úbooliwom nomuu bútinaa.

5Uwayiḷo tay lúlowumulomuu. Utíiwo uŋa' buloŋ buwunkul, ban li uloŋ loon lunaake uloŋ nomuu nan úyinenumuu lí ínje bútinaa. Utíiwowutumuu uŋa' buloŋ buwunkul, fan ibil boot li awu, ban fan ífulen ehiitumayi yooli tan elakowemuu.

6Bale wahawu unwe lísalumimuu: min uhoyumuu makaanelamu mata Enikolayitayi loon ínje humumom ihoy momuu.

7«An áakimuu sijan, li ajanten wahawu wan Buyinumabu bulobumuu Sijanguwasu. Anawu ammuu li aheek, fan isenool mutiñaayamu mata bunuunukabu bata buloŋabu bammuu li etoolayi yata Ateemit, atiñ.»

Eleetal boot li Ejanguwayi yata Simiin

8— Ukiic amalakaawu ata Ejanguwayi yata Simiin oonool:

«Anawu ammuu átinaalawu li ábanumawu, aketeenumuu ban li ayitowumul li eketayi, hulimahu unhe lalobe:

9"Lihaase sílaamasu sooli li bugayabu booli" — bale li maḷegenamu lukankaan an abaje. Lihaase kulimaku kajakutumuu kan bukanabuku kaanemuu Kusuwifkoom ban kulet Kusuwif, kulobemuu kuya li awu. Bale bukanabuku umbuku koonosoono huwoog hata Sayitaane!

10Jakum úkoli sílaamasu sakobemuu li awu. Ujuke to, Sayitaane fan abet bukan kameeŋe li bukuluul li hukuḷ min ayoobuul min ajuk. Fan jilako li sílaam kunak koono kuŋen. Utúk lit boot yok hunak eketi. Ukaan momuu, fan iseni buloŋ bábaneliit bulako bacaami.

11«An áakimuu sijan, li ajanten wahawu wan Buyinumabu bulobumuu Sijanguwasu. An ammuu aheek, let aket búḷubut.»

Eleetal boot li Ejanguwayi yata Feelugam

12— Ukiic amalakaawu ata Ejanguwayi yata Feelugam oonool:

«Anawu átukumuu ékunduwayi yañekaayi hulimahu unhe lalobe:

13Lihaase tay lukine: to efenjeŋayi yata jáyiiyaju jata Sayitaaneyommuu. Lútuutuk to lit lí ínje, ban ukatut bo káyinenaku kan ubajumuu lí ínje, maayeet nan Antifaas alobemuu bukanabuku múmbaam li maḷegen, kumukoolumuu booluul tan Sayitaane akinumuu.

14Bale baje wah wan eete iwatateni mata wo: lubaje booli bukan kanabe li kulimaku kata Balam, alobumuu Balak buu lammuu abuutoo kata Isilayeel min kutokoñ eliw yawaaseni, li buu kommuu kunaak kúfulo bo muña'a.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Baje foof booli bukan kanabe li kulimaku kan Kunikolayitaku kuliikenemuu ésukayi.

16Muñe'e kama útiiwo uŋa’ buloŋ buwunkul. Ukaanut momuu, fan ibil muñe'e boot li awu, ban fan itiik bukanabuku umbuku li ékunduwayi yáfulumulemuu li butumabu búmba.

17«An áakimuu sijan, li ajanten wahawu wan Buyinumabu bulobumuu Sijanguwasu.

«An ammuu aheek, fan isenool li maanayi yayolimuu. Fan isenool foof huyitik hahiite. Li huyitikahu unhu kajaw kuwunkul kukiici li ho, kan anoowan ahaasut ábute li anawu abaj homuu.»

Eleetal boot li Ejanguwayi yata Tiyatiil

18— Ukiic amalakaawu ata Ejanguwayi yata Tiyatiil oonool:

«Añiilawu ata Ateemit, an kúkilaku koola kútifumuu loon sambun ban kootaku koola li kuleñ loon fálam, hulimahu unhe lalobe:

19Lihaase wahawu wan ukaanemuu. Lihaase húbooliyahu hooli li káyinenaku kooli, bulokabu booli li kahankenaku kooli. Lihaase een bulokabu booli búbanumabe buhaŋe maluuk bútinaalabu.

20Bale libaje wah wan eete iwatateni mata wo: lukaakat anaalaawu an koonemuu Jesabel, ámalemuu aan afulofet laam, min ájimen kulokaabuku kúmbaam. Li kulimaku kan aliikenemuu ésukayi labuntumiilumuu min kunaak kúfulo bo muña'a, li kunaak kutokoñ eliw yata sínuukuleŋ sawaaseni.

21Liseneenoosen taŋ mantee li átiiwo aŋa’ buloŋ buwunkul, bale afañut min akat húfulowahu han áfulowe bomuu muña'a.

22Mó mújimuuu, fan ikaanool alo li sílaam sáamak li kuhint, ban fan ibet foof kufaalool kan kúfulowe bomuu muña'a li sílaam sáamak, buko bakatut makaanelamu moola.

23Fúlum tómuu, fan imuk bañiilabu boola. Muña'a léetimuu ikaan, Sijanguwasu feh li sihaas kaanaku ínje emmuu anawu ahaasemuu uyinoolawu wata bukanabuku li kásiibowaku kooliil. Fan icaam anoowan naboo li wahawu wan akaanumuu.

24«Bale bukuluul jata Tiyatiil jasaŋomuu, jijantenut kulimaku kajakutumuu kan kuliikenemuu ésukayi, ban jiliikenut wahawu wan bukanabuku umbuku kuyinoomuu li koon wo wommuu “Wahawu wayolomuu wata Sayitaane”. Boot min eenuul ilet li ilaañen ikaanuul búteb bakee.

25Bale jítuk lit wahawu wan jibajumuu boot nan ínje emmuu li ibil.

26«An ammuu aheek, ban li akaan wahawu wan ínje ifañumuu boot yok li húbanumahu, fan ikaanool alako anahaanawu ata bukanabuku kata sihetasu feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Fan aŋa’ egol yata mañ min amatiil, ban fan ahumiil loon an ahumemuu ateefaay. Anawu ummu fan isenool sembaasu sanolasu li san Atuubawom asenommuu.

28Ban fan isenool foof ewuutayi yawuŋenemuu li bújom yan koonemuu elaben.

29«An áakimuu sijan, li ajanten wahawu wan Buyinumabu bulobumuu Sijanguwasu.»

Búhiisenumabu 3

Eleetal boot li Ejanguwayi yata Saalid

1— Ukiic amalakaawu ata Ejanguwayi yata Saalid oonool:

«Anawu aakumuu uyinumawu hutok li úl̥ubaawu wata Ateemit, li siwuutasu hutok li síl̥ubaasu laane: Lihaase wahawu wan ukaanemuu. Lihaase een lujamojamo kaanaku awu lulolloŋ, imban lukeeket.

2Ulíwo, min uliten wahawu wasaŋoyimuu, wáamimuu li uniilo. Mata lijuke kaanaku bulokabu ban ukaanumuu bunabut hákil Ateemit úmbaam.

3Loote kama uwayil̥o kulimaku kan uyabumuu li kan ujamumuu. Ukaan loon kulimaku unku kulobumuu, min útiiwo uŋa’ buloŋ buwunkul. Ulíwowutumuu, fan ibil igoobi loon ákuu, ban let uhaas nan emmuu li ibil.

4Bale baje bukani kukee li ésukayi yata Saalid kakontenut wañawu wooliil. Bukanabuku umbuku fan kúnabul lí ínje makaanowe wañ wahiite, mata kutootook min kukaan mo.

5«An ammuu aheek, muña'a foof lammuu li akaano wañ wahiite. Let íbuj kajawaku koola li éliibalayi yata buloŋabu. Fan ilob hákil Atuubawom lí hákil kumalakaaku koola, een ínje ikilool.

6«An áakimuu sijan, li ajanten wahawu wan Buyinumabu bulobumuu Sijanguwasu.»

Eleetal boot li Ejanguwayi yata Filadelifi

7— Ukiic amalakaawu ata Ejanguwayi yata Filadelifi oonool:

«Anawu Anabaawu ammuu an ata Mal̥egen, aakumuu ekul̥umayi yata áyiiyawu Dayit, ábabulemuu ban an let ayili abab, li abab ban an let ayili ábabul, laane:

8Lihaase wahawu wan ukaanemuu. Ujuke, likankaan hákili kámbii kábabuli kan an ayilaat abab. Lihaase een sembaasu siya sifamut, lukankaan loon hulimahu húmbaam hulobumuu, ban uceeŋut oon luhaasom.

9Wahawu unwe léemimuu li ikaan bukanabuku kata huwoogahu hata Sayitaane, kámalemuu koon buko kusuwif koom ban kulet kusuwif. Fan ituuŋiil kubil kúkuntuŋ hákili, min kuhaas koon lifañifañ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Emmuu lútuutuk hulimahu húmba lit ban li uhanken min úmuñ, ínje foof fan ifooyi nan sílaamasu sommuu li sibil silako li adunaayi feh boot kayoob bukanabuku kammuu li etaamayi.

11Injé ummu li ibil. Utúk wahawu wan ookumuu lit, jakum bil an aŋa' bacaamabu booli.

12«An ammuu aheek, fan ikaanool alako yiil li Eluufayi yata Ateemit úmbaam, ban let abil áfulumul ló maayeet. Fan ikiic li akila kajawaku kata Ateemit úmbaam, li kata ésukayi yata Ateemit úmbaam, yammuuYeelusalem yawunkulayi, yammuu li éwalowumul li emitayi bata Ateemit úmbaam. Fan ikiic li akila foof kajawaku kúmbaam kuwunkulaku.

13«An áakimuu sijan, li ajanten wahawu wan Buyinumabu bulobumuu Sijanguwasu.»

Eleetal boot li Ejanguwayi yata Lawodise

14— Ukiic amalakaawu ata Ejanguwayi yata Lawodise oonool:

«Anawu aaneyimuu Aameen, alobemuu Hulimahu Hásuumaahu li maḷegen, an Ateemit áwuwenummuu wahawu feh li akila, laane:

15Lihaase wahawu wan ukaanemuu. Lihaase een awu újoobiwut, úsufut. Uyiliyeenumuu újoobi mantee foof li úsuk, li koy!

16Bale emmuu lubototembototen bale, min lako úsufut, újoobiwut, fan ímasuli li butumom.

17Mata loonesoon: "Likankaan usaanum, ínje an abaje, ban igayut wahoowah." Ban uhaasut oon awu asukateen, li úyiyeni ban li ugay, lí úfuum ban ukokowut!

18Mó mújimuu, boot min isaabi eeni unoom lí ínje éwulus yan kuteŋene li sambun, mantee li ulako maḷegen an abaje. Unoom foof wañ wahiite min úhimenoo jakum ubil usuu min úfulul makokowut. Li uŋes bubuun min ubunten kúkilaku kooli mantee li unaak uyili ujuk.

19Injé fan italen ban li icolen bukanabuku feh kan ifañumuu. Mó mújimuu, loote ukaan manooman, min útiiwo uŋa' buloŋ buwunkul.

20Ujanten, ínje umme min iyitowe tin kámbiilaku min ikonkongen. An ajamumuu hulimahu húmbaam ban li ábabul kámbiilaku, fan inoken boola min jitiñ dín dáno fóofoli kúḷuba.

21«An ammuu li aheek, fan ikaanool abil min jibah li efenjeŋayi yúmbaam yata jáyiiyaju, loon ínje humumom ijowumuu jibah li Atuubawom li efenjeŋayi yoola yata jáyiiyaju, nan ibajumuu kaheekaku.

22«An áakimuu sijan, li ajanten wahawu wan Buyinumabu bulobumuu Sijanguwasu.»

Búhiisenumabu 4

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bukanabuku feh li kumanen Ateemit li emitayi

1Nan fúlum tómuu, li ilaañen ijuke li ijuk li emitayi kámbii kábabuli. Hulimahu hútinaalahu han ijam nomuu li hulob lí ínje ban li huḷok loon kasiin, li hoonom: «Uŋitowul boot taate, mín íhiisi wahawu wammuu li ubil ubaj.»

2Muñe'e Buyinumabu li buyaan bujokom. Li baj li emitayi efenjeŋ yata áyii. Li efenjeŋayi inyu an abah ló.

3Anawu abahumuu li efenjeŋayi li aleñ loon kuyitik kajake ŋáa' kan koone Jasif li Saliduwaan. Li baj foof husu haleñe loon huyitik hajake ŋáa' han koone Emélod, háwooñene efenjeŋayi yata áyiiyawu.

4Muñe'e kunahaan koono áyii li kubakii, kakaanowe wañ wahiite ban li kooken síjambi sata éwulus li kúkowiil, li kubah li sifenjeŋ sata kúyii kúwooñen efenjeŋayi yata áyiiyawu.

5Kawiwijen, li kulim li kákulububen kata hufalajaj, li kúfulumul li efenjeŋayi inyu yata áyiiyawu. Li baj kúlaañaañ hutok li kúḷuba kalako to kátif hákil efenjeŋayi yata áyiiyawu. Kúlaañaañaku unku ko kommuu uyinumawu hutok li úḷubaawu wata Ateemit.

6Li baj foof hákil efenjeŋayi yata áyiiyawu husamu haleñe ban li huyaaŋ loon eweel. Li baj li tut wah ukee woono ubakii waloŋe, wáwooñene efenjeŋayi yata áyiiyawu ban li ubaj kúkil tanootan, hákil li kata búsol.

7Wahawu útinaalawu unokoonokoo li éŋaŋ, wáḷubutawu li unokoo li ámuuna, wáhaajutawu li unokoo li buul bata an, wabakiilenawu li unokoo li huwaalu háami li jáyit.

8Wahawu unwu ubakii, wanoowan li wo ubaje ubey woono hutok li kano wabaje kúkil tanootan, kata láala li tíyaŋ. Li unaak ukijen etihunaka uban ehuka woon:

«Anabaawu, anabaawu, anabaawu, okila ammuu Amaaŋenawu Ateemit ata sembe, Akila alako to nomuu, áami tomuu, ammuu li abil!»

9Nanoonan nan wahawu ubakiilawu ukijene min uteben, li úbinken ban li usal anawu abahumuu li efenjeŋayi yata áyiiyawu, aloŋumuu boot nanoonan,

10kunahaanaku áyii li kubakiilaku kahallenumuu, li kúkuntuŋ hákil anawu abahumuu li efenjeŋayi yata áyiiyawu, min kumanen anawu aloŋumuu boot nanoonan. Fan kúfulen síjambiyasu sooliil kuwalen hákil efenjeŋayi yata áyiiyawu, ban li kunaak koon:

11«Awu Amaaŋen Ateemit óololi, awu utookumuu min uyab kasalaku, li kábinkenaku, li sembaasu. Mata awu úwuwenumuu wahawu feh, Lufanfañ min wahawu feh ubaj, mó lí múji li úwuweni.»

Búhiisenumabu 5

Elíibalayi yasenimuu ágalalaanawu boot ábabul

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Li ijuk éliibal yata hubooñ li kaŋenaku kúlilaku kata anawu abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju. Hubooñahu hukiicikiic li ugebawu úl̥uba wata ho, ban li kuŋa’ bálikaañ min kujok ho tin toono hutok li tíl̥uba.

2Muñe'e li ijuk amalaka abaje sembe anaake alob butiya aan: «Ayi atooke min áfulen bálikaañabu, min ábabul éliibalayi yata hubooñahu?»

3Bale bajut an li emitayi, li etaamayi, li kata láala etaamayi, ayilo ábabul éliibalayi min ajuke kata láala yó.

4Muñe'e li il̥ok ŋáa’ mata bajut an atooke min ábabul éliibalayi min ajuke kata láala yó.

5Akee li kunahaanaku kahallenumuu li aanom: «Jakum ul̥ok. Ujuke, Eŋáŋayiyata kalandaku kata Súda, yammuu bubukoolumabu bata áyiiyawuDayit, yabajumuu kaheekaku, eyilo éfulen bálikaañabu hutok li búl̥ubaabu, min ébabul éliibalayi yata hubooñahu?»

6Muñe'e li ijuk Agálalaan ayitowe li tut efenjeŋayi yata jáyiiyaju. Wahawu ubakiilawu waloŋumuu li kunahaanaku kahallenumuu, li kúguutool. Agálalaanawu ummu lanokoonokoo li ágalalaan an kumuke. Labaje usiin hutok li úl̥uba li kúkil hutok li kúl̥uba. Usiinawu unwu hutok li úl̥ubaawu li kúkilaku unku, wo wommuu uyinumawu hutok li úl̥ubaawu wata Ateemit wáboñulimuu li etaamayi feh.

7Agálalaanawu li ajow ayab éliibalayi yata hubooñahu li kaŋenaku kúlilaku kata anawu abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju.

8Nan Agálalaanawu ayabumuu éliibalayi yata hubooñahu, wahawu ubakiilawu waloŋumuu li kunahaanaku áyii li kubakiilaku kahallenumuu, li kúkuntuŋ hákilool. Anoowan li buko ekontiŋ laakene li sijunk sata éwulus mameeŋe ecuulaay. Sijunkasu unsu sameeŋumuu ecuulaayayi so sommuu ul̥awawu wata bukanabuku kammuu kata Ateemit.

9Muñe'e li kukijen kakijen kuwunkul koon:

«Lutootook min uŋa’ éliibalayi. Lutootook foof min úfulen bálikaañabu. Mata awu umukimuu, ban li húsimahu hooli, lúfakenummuu bukanabuku boot li Ateemit, bukanabuku kata kaland kanookan, kata elob yanooyan, kata het yanooyan, li kata etaam yanooyan.

10Lukaaniikaan kulako jáyii jata élamba, boot mata min kulok boot li Ateemit oololaal, ban fan kulako kúyii li etaamayi.»

11Muñe'e li ilaañen ijuke, li ijam kulim kata kumalaka kameeŋe mameeŋ, sínjunne li sínjunne. An ayilaat acobiil. Li kuyito kúwooñen efenjeŋayi yata jáyiiyaju, li wahawu ubakiilawu waloŋumuu, li kunahaanaku kahallenumuu.

12Li kulob butiya koon:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

«Agálalaanawu amukimuu, okila atookumuu min ayab sembaasu, li hubajahu, bújallowabu li sembe, kábinkenaku, máyiineniyamu li kasalaku.»

13Li ijam wahawu feh wan Ateemit áwuwenumuu li emitayi, li etaamayi, li wammuu kata láala etaamayi, li wata husamuwahu: wahawu feh wáami dómuu, li ijam wo li ukijen woon:

«Anawu abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju, awu Agálalaanawu, kasalaku li kábinkenaku, máyiineniyamu li sembaasu, jow ulako uya boot nanoonan.»

14Wahawu ubakiilawu waloŋumuu li unaak woon: «Aameen!» Kunahaanaku kahallenumuu li kúkuntuŋ min kumanen.

Búhiisenumabu 6

Agálalaanawu li ákotul bálikaañabu hutok li bano min ábabul éliibalayi

1Muñe'e li ijuk Agálalaanawu li átoŋ ábabul éliibalayi yan kuŋalumuu bálikaañ hutok li búl̥uba min kubab yo. Nan ákotulumuu bálikaañabu bútinaalabu, li ijam wakee li wahawu ubakiilawu waloŋumuu li ulob hulim haluuke loon kawel kata hufalajaj woon: «Ubil!»

2Fúlum tó, li ijuke li ijuk efilinjebe yahiite. Anawu alemboomuu li yo, huŋaajen laakene. Li kusenool éjambi, ban li ajow li kaheekaku ló, ban fan amit alaañen aheek.

3Nan Agálalaanawu ákotulumuu bálikaañabu búl̥ubutabu, li ijam wahawu úl̥ubutawu waloŋumuu li woon: «Ubil!»

4Muñe'e efilinjebe yakee li éfulul. Ejúnjunk loon sambun. Anawu alemboomuu li yo, li kusenool sembe min áfulen kásuumaayaku li etaamayi mantee bukanabuku li kumukoo. Li kulaañen kusenool ékundu yáamak.

5Nan Agálalaanawu ákotulumuu bálikaañabu búhaajutabu, li ijam wahawu úhaajutawu waloŋumuu li woon: «Ubil!» Li ijuke, li ijuk efilinjebe yal̥ayine. Anawu alemboomuu li yo, éfeesawum laakene li kaŋenool.

6Muñe'e li ijam wah ukee loon hulim hata an, li úfulumul li tut wahawu ubakiilawu waloŋumuu. Wahawu li woon: «Hukiib hano hata edenfeteŋ boot li bacaam bata bulok etihunaka, kukiib kúhaaji kata emaano boot li bacaam bata bulok etihunaka. Bale jakum ugo' éduuliinayi li ébiiñayi.»

7Nan Agálalaanawu ákotulumuu bálikaañabu bubaalikenabu, li ijam wahawu ubakiilenawu waloŋumuu li woon: «Ubil!»

8Li ijuke li ijuk efilinjebe yágiiniinete. Anawu alemboomuu li yo kajawool Eket. Dín bukanabuku kaketumuu kóomimuu li naak nábul li akila. Li kuseniil sembe li bugeb bukee bata etaamayi min kuyili kumukum bukanabuku kakinumuu li bugebabu umbu, li ékundu, li bamuufaay, li úsomut, li sínuukuleŋasu sata li bujal.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Nan Agálalaanawu ákotulumuu bálikaañabu butokenabu, li ijuk kata láala husilaahu saalasu sata bukanabuku kan kumukumuu mata hulimahu hata Ateemit húji, li mata min kulobumuu bukanabuku hulimahu unhu hata Ateemit.

10Li kunaak kulob butiya koon: «Anahaan anabe ata maḷegen, kama boot min unaak boot yok nay útowum utiib bukanabuku kammuu li etaamayi, min kubaj katek mata min kúmukolimuu?»

11Muñe'e li kusen anoowan li buko kájufo kahiite, ban li kooniil kukokkoben jakee boot yok nan kufaaliil kuloka, li kutuyiil kommuu lí kúli kan kommuu li kumuk loon buko.

12Muñe'e li ijuk nan Agálalaanawu ákotulumuu bálikaañabu butoken li banolabu, etaamayi li egoloo ŋáa'. Banakabu li buḷayen tilili loon kábil. Huḷeeñahu li hújunk cúl loon húsim.

13Bawuutabu li búlowumul li emitayi boot teetaam loon kuḷeḷu kakujut, kan búlus bútekulo li butuulul ko.

14Emitayi li éjim loon hubooñ hata éliibal abooñeyimuu. Kuyuuyaku feh li kuyinno tan kulakomuu, sítebelemukasu foof li siyinno.

15Muñe'e kúyiiyaku kata etaamayi li bukanabuku káamakaku, kunahaanaku kata kusollaaliyaku li kusaanumaku, bukanabuku kabajumuu sembe, emiikeelayi feh li kaletumuu emiikeel, buko feh li kujow kuyolo li uwokaayawu li kata láala kúlankiinaku kata kuyuuyaku.

16Li kunaak koon kuyuuyaku li kúlankiinaku: «Jílowul jilo li óloli min jíyololi jakum bil anawu abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju ájukoli, mantee Agálalaanawu jakum ábetoli li katek.

17Mata hunakahu háamakahu hata katekaku kooliil húliiŋulo. Li hunakahu unhu ayi li buko aate ayili ayito to?»

Búhiisenumabu 7

Húhaasumahu hata bukanabuku kata Ateemit

1Fúlum tó, li ijuk kumalaka kubakii mayitowe li ugebawu ubakiilawu wata etaamayi. Li kujok úlusawu ubakiilawu wata etaamayi, jakum bil búlus bútekul li etaamayi, li halahu, li bunuunuk banooban.

2Muñe'e li ijuk amalaka akee li abilumul Akiw. Li átuk húlangumaasowumahu hata Ateemit aloŋumuu. Li alob butiya kumalakaabuku kubakiilaku kan Ateemit asenumuu sembe min kukajen etaamayi li halahu.

3Li aaniil: «Jakum jikaan majakut etaamayi, halahu li unuunukenawu, áloli bakaanolut húlangumaasowahu lí síjontumasu sata kulokaabuku kata Ateemit oololaal.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Muñe'e li kulobom bukan koono keem kukaanumuu húlangumaasowahu hata Ateemit li síjontumasu sooliil: bukanabuku umbuku kan kúlangumaasomuu koono sínjunne éteemeel li kúyii kúl̥uba li kubakii, kata utoŋawu feh wata Isilayeel.

5Li butoŋabu bata Súda, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba; li butoŋabu bata Lúben, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba; li butoŋabu bata Gad, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba;

6li butoŋabu bata Aseel, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba; li butoŋabu bata Nefitali, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba; li butoŋabu bata Manase, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba;

7Li butoŋabu bata Simiyoŋ, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba; li butoŋabu bata Lebi, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba; li butoŋabu bata Isakaal, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba;

8li butoŋabu bata Sabuloŋ, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba; li butoŋabu bata Suseef, bukan koono sínjunne kuŋen li síl̥uba; li butoŋabu bata Bayiseme, bukan koono sínjunne kuŋen lí síl̥uba.

Búsuk báamak bata bukan kata banooban

9Fúlum tó, li ijuke li ijuk búsuk báamak bata bukan ban an ayilaat acob. Kukankaan bukan kata sihetasu feh, kata utoŋawu feh, kata etaam yanooyan, li kata silobasu feh. Li kuyito hákil efenjeŋayi yata jáyiiyaju li hákil Agálalaanawu. Ujúfo wahiite kukaanowe, ban li kooken úkunt li kuŋeniil.

10Li kulob butiya koon:

«Ateemit oololaal abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju, okila li Agálalaanawu kufakenolaalumuu!»

11Kumalakaabuku feh li kuyito kúwooñen efenjeŋayi yata jáyiiyaju, kunahaanaku, li wahawu ubakiilawu waloŋumuu. Li kuŋa' wuuliil kuya teetaam hákil efenjeŋayi yata jáyiiyaju, min kumanen Ateemit,

12koon:

«Aameen! Ateemit oololaal laate amaneni, Okila akilumuu máyiineniyamu li bújallowabu. Usalaalool ban li úbinkenaalool. Lababbaj sembaasu ban li akaan Ateemit ata sembe boot nanoonan. Aameen!»

13Akee li kunahaanaku kahallenumuu li agel̥l̥enom aanom: — Bukanabuku umbuku kakaanomuu újufowawu wahiitaawu buko kommuu bukay, bay kúfulumulo?

14Li eenool: — Awu baleyi uhaase, amaaŋen. Muñe'e li aanom: — Buko kommuu bukanabuku kálaamumuu sílaamasu sáamakasu. Kufoffos újufowawu wooliil, ban li kuŋa' húsimahu hata Agálalaanawu min kukaan wo uhiit.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Mó mújimuu, li kuyito hákil efenjeŋayi yata Ateemit min kunaak kumanenool etihunaka kuban ehuka li Eluufayi yoola. Anawu abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju fan afooyiil.

16Bucaa li bahob let bulaañen bujokiil. Banakabu let bulaañen busowiil, ésufa let elaañen eyokeniil.

17Mata Agálalaanawu ammuu li tut efenjeŋayi yata jáyiiyaju, fan alako amataawu ooliil. Fan ajow li buko boot bata uhuwenawu wata malamu masenemuu buloŋ. Ban Ateemit fan átiḷ muhuuwamu mata kúkilaku kooliil.

Búhiisenumabu 8

Bálikaañabu butoken li búḷubutabu li búfuleni

1Nan Agálalaanawu áfulenumuu bálikaañabu butoken li búḷubutabu, li lu sub li emitayi jow yili baj húkej ewaatu.

2Muñe'e li ijukkumalakaaku hutok li kúḷubaaku kalakowemuu hákil Ateemit. Li kuseniil usiin woono hutok li úḷuba.

3Amalaka akee li abil akooj husilaahu. Li kusenool ecuulaay yameeŋe, bánum li asilawoo yo li uḷawawu wata bukanabuku feh kata Ateemit, li husilaahu hata éwulusayi hammuu hákil efenjeŋayi yata jáyiiyaju.

4Hakoolahu hata ecuulaayayi li hata uḷawawu wata bukanabuku kata Ateemit, li húfulumul li kaŋenaku kata amalakaawu hákil Ateemit.

5Fúlum tó, amalakaawu li aŋa' ateefaayawu dán kúsulemuu ecuulaay, min áŋalul sambunasu sata husilaahu min ameeŋen yo aban, li abeten yo li etaamayi. Nan abeten yomuu li etaamayi, li yaan baj kufalajaj, li kulim, li kawiwijen. Etaamayi li egoloo.

Kumalaka kubakii li kuḷok usiinawu wooliil

6Kumalakaabuku hutok li kúḷubaaku kaakenumuu usiinawu hutok li úḷubaawu li kulako kágoluloo boot min kuḷok usiinawu.

7Amalakaawu átinaalawu li aḷok kasiinaku koola. Kuteyisa li sambun ságinnoole li húsim li siyaan sílowul li etaamayi. Bugeb bano li úhaajiyawu wata etaamayi li búsulo. Bugeb bano li úhaajiyawu wata unuunukawu li búsulo. Mahosamu feh maloŋumuu li músulo foof.

8Fúlum tó, amalakaawu áḷubutawu li aḷok kasiinaku koola. Li kubeten li husamuwahu wah ukee wanokoole li huyuuy háamak hátife sambun. Bugeb bano li úhaajiyawu wata husamuwahu li bulaañ húsim.

9Bugeb bano li úhaajiyawu wata wahawu feh wammuu li husamuwahu li buket. Bugeb bano li úhaajiyawu wata síbatowasu, li bukajen.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Amalakaawu áhaajutawu li aḷok kasiinaku koola. Ewuut yáamak yátife loon húlaañaañ hata sambun, li élowumul li emitayi. Nan éliiŋulumuu, li elo li bugeb bano li ugebawu úhaaji wata utunkawu li uhuwenawu. (

11Ewuutayi inyu kajaw yo «Busik Bátaliye».) Bano li ugebawu úhaaji wata malamu li bútali mátali, ban kameeŋe li bukanabuku kahobumuu malamu ummu li kuket mata mútalitali ŋáa'.

12Amalakaawu abakiilenawu li aḷok kasiinaku koola. Bano li ugebawu úhaaji wata banakabu, li bano li úhaajiyawu wata huḷeeñahu li bano foof li úhaajiyawu wata bawuutabu li bugoli gay bugeb bano li úhaajiyawu wata mawuŋaamu mata bo li múyaakulo. Bano li ugebawu úhaaji wata etihunakaayi li wata ehukaayi li búlimen.

13Muñe'e li ijuke, li ijuk huwaalu halakowe jíyit haatiya tiya, li ijam ho li hunaak huḷok butiya hoon: «Iyéno, íyeno, íyeno bukanabuku kakinumuu li etaamayi, mata kumalaka kaabuku kúhaajiyaku kúji, kammuu li kumit kuḷok usiinawu!»

Búhiisenumabu 9

Amalakaawu atokenawu li aḷok kasiinaku koola

1Muñe'e amalakaawu atokenawu li aḷok kasiinaku koola. Li ijuk ewuut yálowumulo li emitayi boot li etaam. Li kusen yo ekuḷumayi yata ekoloŋayi yata buwokaayabu básenkiyaabu.

2Ewuutayi li ébabul ekoloŋayi. Hakoo li húfulumul ló hanokoole li hakoo hata bambun báamak. Hakoolahu unhu hata ekoloŋayi li humeeŋen élusayi gay banakabu li búlimen.

3Bábanguu li búfulumul li hakoolahu unhu, min buyiisoo buban etaamayi feh. Li kusen bo sembe loon sata siḷanguu.

4Li koon bábanguulabu jakum bukajen mahosamu mata etaamayi, li unuunukenawu, li banuunuk baabu, bale bukaan majakut bukanabuku kabajutumuu húlangumaasowahu hata Ateemit li síjontumasu sooliil.

5Konsoon bo jakum bumuk bukanabuku umbuku, bale bukaaniil kúlaam kuḷeeñ koono hutok. Sílaamasu san bommuu li búlaameeniil fan sinokoo li sata an an eḷanguu etahe.

6No unnu, bukanabuku fan kuŋes eket, bale let kuket. Fan síibiil kuket, bale eketayi fan éloyiyiil.

7Bábanguulabu umbu bunokoonokoo li sifilinjebe san kufale'e boot ejow hutiik. Li baj li kúkowaku kata bo wah ukee wanokoole li síjambi sata éwulus. Wuulawu wata bo li unokoo li wuul wata bukan.

8Walawu wata bo li unokoo li wal wata anaale. Uŋíiŋawu wata bo li unokoo li wata éŋaŋ.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Li bukaano li ugiŋawu wata bo wah ukee wanokoole loon sibangal sata mañ, ban kawelaku kata ubeyawu wata bo li kunokoo loon kawel kata sifilinjebe sameeŋe sañake sisaalet sata hutiik min sitey boot hutiik.

10Bábanguulabu umbu bubabbaj kuwet kabaje utah loon wata si̥languu. Li kuwetaku kata bo búbajummuu sembe sata kálaamen bukan ku̥leeñ koono hutok.

11Ayíiyawu ata bo akila ammuu amalakaawu ata buwokaayabu básenkiyaabu. Amalakaawu ummu laaneyi li elobayi yata éebulo «Abadoŋ », li elobayi yata kata Gilees koonewool «Afoliyoŋ».

12Sílaamasu sátinaalasu li siban. Fúlum tó, li lako sílaam sakee sí̥luba sunsu li simit sibil.

Amalakaawu atoken li anolawu li ḁlok kasiinaku koola

13Amalakaawu hata éwulusayi, hammuu hákil Ateemit.

14Hulimahu li hoon amalakaawu atoken li anolawu aakenumuu kasiinaku: «Ukátenul kumalakaaku kubakiilaku kakokimuu tin katunkaku káamakaku kan koonemuu Ofúlat.»

15Li kúkatenul kumalakaaku kubakiilaku kafaleyimuu kat to boot li ewaatuwayi inyu, li hunakahu unhu, li hu̥leeñahu unhu li kajaañaku unku, nan kommuu li kumuk bugeb bano li ugebawu úhaaji wata bukanabuku feh.

16Li ijam li kulob kusollaali koono keem kulemboomuu li sifilinjebaasu: koono símiliyoŋ soono síteemeel sí̥luba.

17Kahimmowaku unke lijukumuu li sifilinjebaasu li bukanabuku kalemboomuu li so. Sibangal sájunke loon sambun kookene, ban li síbuloo loon ayitik akee an koone safiil, li síniyoket loon efo' yata éniyok yásufe. Kúkowaku kata sifilinjebaasu li kunokoo li kúkow kata síŋaŋ. Sambun li sinaak sífulumul li utumawu wata so, li hakoo, li batolok básoyiye.

18Wahawu unwe úhaaji wanaake úfulumulumuu li utumawu wata sifilinjebaasu, wammuu sambunasu, hakoolahu li batolokabu básoyiyaabu, li umuk bano li ugebawu úhaaji wata bukanabuku kammuu li etaamayi.

19Mata sembaasu sata sifilinjebaasu li utumawu wata so silakowe li kuwetaku kata so foof. Kuwetaku kata so kunokoonokoo li sinuukayila, ban li kubaj kúkow kan kunaake kuŋammuu min kukaan majakut bukanabuku.

20Bukanabuku kasaŋomuu, kaketutumuu li utekawu unwu, kubetut búsol wahawu wan buko humumiil kukaanumuu li kuŋeniil. Kukatut foof kamanen uyinumawu wajakutaawu, sibaŋootasu sata éwulusayi, li sata ehaaliisayi, li sata fálamayi, sata kugisaaku li sayijimuu li simin sata unuunuken. Li kuŋa' so kukaan úciin, ban siyilaat sijuk, siyilaat sijam, siyilaat foof sijow.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Bukanabuku umbuku kujokut foof li ehaaseen min kukat jamuk bukan, kukatut kakaan jángafayinde, kukatut húfulo li alet alet, kukatut ékuwet.

Búhiisenumabu 10

Amalaka li áŋalumul éliibal li emitayi

1Fúlum tó, li ijuk amalaka akee abaje sembe li áwalowumul li emitayi. Li áhimenoolum kafaal ban li baj husu háwooñene húkowahu hoola. Buulabu boola li buleñ loon banak. Kootaku koola li kunokoo li kúlaañaañ kata sambun.

2Alíibal ábabuli laakene li kaŋenool. Li aŋa’ kaataku koola kálilaku akak li husamuwahu, kamayaku li aŋa’ ko akak li etaamayi.

3Li akaaw butiya loon éŋaŋ eḷokemuu. Nan akaawumuu butiya loon muña'a, kufalajaj hutok li kúḷuba li kuwel.

4Nan kufalajajaku kuwelumuu loon muña'a, li ilako li ikiic wahawu wan kulobumuu, bale li ijam hulim habilumulo li emitayi haanom: — Ulu li hulimahu han kufalajajaku hutok li kúḷubaaku kulobumuu. Jakum ukiic ho.

5Muñe'e amalakaawu an ijukumuu li ayito li husamuwahu li etaamayi, li ateb kaŋenool káli ajooŋoo li emitayi,

6ban li anuulum li kajaw kata Ateemit aloŋumuu boot nanoonan, áwuwenumuu emitayi li wahawu feh wáami dómuu, li etaamayi li wahawu feh wáami dómuu, li husamuwahu li wahawu feh wáami dómuu. Amalakaawu li aan: «Muñe'e let laañen kob boot nakee.

7Bale nan amalakaawu atoken li áḷubutawu ammuu li aḷok kasiinaku koola, wahawu wahaasutimuu wan Ateemit alobumuu kakaan, fan ubaj loon akila humumool alob womuu kulokaabuku koola kammuu kufulofetaku.»

8Fúlum tó, hulimahu han ijamumuu habilummuu li emitayi, li hulaañen hoonom: «Ujow uŋa’ éliibalayi yábabulimuu yammuu li kaŋenaku kata amalakaawu ayitomuu li husamuwahu li etaamayi.»

9Li ijow ikooj amalakaawu min ilobool eenool asenom áliibalawu. Li aanom: «Uŋalool ban li utokoñool. Fan ásuum li butumabu booli loon múkum, bale nan ommuu umelool fan átali li halahu hooli.»

10Li iŋa’ áliibalawu li kaŋenaku kata amalakaawu, itokoñ. Nan ilakowoolumuu bútokoñabu, li ásuum li butumabu búmbaam loon múkum, bale nan imeloolumuu, li átali li halahu húmbaam.

11Muñe'e li koonom: — Loote ulaañen uyiiŋen wahawu wan Ateemit alobumuu kakaan boot li bukan, li sitaam, li silob li kúyii kameeŋe.

Búhiisenumabu 11

Bukanabuku kúḷubaaku kamaatumuu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Muñe'e li kusenom kacaac kanokoole li hunuk boot naak kaliik, ban li koonom: —
Uyito ujow uliik Eluufayi yata Ateemit li husilaahu foof, ban li ucob bukanabuku
kamanene lómuu Ateemit.

2Bale jakum uliik ekaakayi yammuu tíyaŋ Eluufayi yata Ateemit, mata ekatikat bo
boot li bukanabuku kákaanumutumuu li Ateemit balewool, kammuu li kúkakul
ésukayi yanabaayi kuḷeeñ koono kúyii kúḷuba li kúḷuba.

3Fan íboñul bukan kúḷuba káami li kúlobul li kajaw kúmbaam. Fan kukaano wañ
wata ñikul, ban li kulob bukanabuku hulimahu hata Ateemit jow baj kunak koono
énjunne li síteemeel síḷuba li kúyii kúhaaji.

4Bukanabuku umbuku kúḷuba kammuu li kúlobul li kajawaku kúmbaam buko
kommuu unuunukenawu úḷubaawu wan koonemuu óliibiye, li sihiitumasu
síḷubaasu. Buko kuyitomuu hákil Amaaŋenawuata etaamayi.

5An afañumuu min akaaniil majakut, sambun fan sífulumul li utumawu wooliil min
simuk kulatoolaaku kooliil. Muñowu anoowan afañe kakaaniil majakut áatimuu
aket.

6Bukanabuku umbuku kúḷuba kubaje sembe sata kabab emitayi, min kúhi' yo
élaalum buko baloŋe li kulob bukanabuku hulimahu han kúyabummuu li Ateemit.
Li kubaj foof sembe sata kulaañen malamu mulako húsim. Kubaje foof sembe sata
kakaan adunaayi feh élaam sílaam sanoosan loon súumiilumuu.

7Bale nan kommuu li kuban elob bukanabuku hulimahu han Ateemit aseniilumuu,
énuukuleŋayi yákoyileniyaayi yammuu li éfulumul li buwokaayabu básenkimuu
fan etiikeniil. Fan eheekiil ban li emukiil.

8Sihuluŋasu sooliil fan sikaani li kaayeenaku kata ésukayi yáamakayi, tan
Amaaŋenawu ooliil abaaŋimuu li ekuluwa. Kajawaku kan kunaake kúsalummuu
ésukayi inyu, kooneyi Sodom li Ejíf.

9Bukanabuku kata het yanooyan li kata ésukoosuk, kata elob yanooyan li kata
etaam yanooyan, fan kubil kúnand sihuluŋasu sata bukanabuku umbuku kunak
koono kúhaaji li húkej etihunaka, ban let kukat min sihuluŋasu sihoki.

10Bukanabuku feh kakinumuu li etaamayi fan súumiil buko bajame eketayi yata
bukanabuku umbuku kúḷuba. Fan kubaj ésuumahukow, ban li kunaak kusenoo
bagam, mata bukanabuku umbuku kúḷuba kammuu kufulofet kukankaan
bukanabuku kakinumuu li etaamayi kúlaam ŋáa'.

11Bale, kunakaku unku kúhaaji li húkej etihunaka kúfu' tómuu, huyih hata buloŋ
habilumulo li Ateemit, li hunoken li bukanabuku umbuku kúḷuba, ban fan kuyito.
Nan kuyitomuu, ekole yáamak li ejok bukanabuku kalako tomuu bajukabu booliil.

12Bukanabuku kúḷuba li kujam hulim habaje sembe háfulumulo li emitayi li
hooniil: «Jiŋitowul boot haatiya!» Li kuŋitowum li kafaal boot li emitayi hákil
kulatoolaaku kooliil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13No unnu, etaamayi li egoloo ŋáa’. Bugebabu buŋenenabu bata ésukayi li buhumo, min bukan koono sínjunne hutok li síl̥uba kuket li kagoloolaku unku kata etaamayi. Bukanabuku kasaŋomuu li kúkoli ŋáa’, li kúbinken Ateemit ammuu haatiya emitayi.

14Búyiikabu búl̥ubutabu buwuje. Muñe'e, búyiikabu búhaajutabu bumbu li bubaj.

Amalakaawu atoken li ál̥ubutawu li al̥ok kasiinaku koola

15Fúlum tó, amalakaawu ammuu oola, ban fan aaken jáyiiyaju unju boot nanoonan!»

16Kunahaanaku áyii li kubakiilaku kahallenumuu, ban li kubah li sifenjeŋasu sooliil sata jáyiiyaju hákil Ateemit, li kuŋa’ wuuliil kuya teetaam min kumanen Ateemit

17koon:

«Amaaŋen Ateemit ata sembe, Awu áami tomuu, awu alakoween tomuu, jisali, mata luŋaŋŋa’ sembaasu sooli sáamakasu, min uyiten jáyiiyaju jooli.

18Bukanabuku kata sihetasu feh etindihuuñ ejokiil, bale muñe'e hunakahu húliiŋulo, nan etindihuuñayi yooli yommuu li ejuki. Hunakahu hata batiibabu bata bukanabuku kaketumuu húliiŋe. Hunakahu húliiŋe nan ommuu usuuhen kulokaabuku kooli, kammuu kufulofetaku, li bukanabuku feh kammuu kooli, katitabuku li káamakabuku, kákolimuu kajawaku kooli. Hunakahu foof húliiŋe nan ommuu uniilen, bukanabuku feh kakajenumuu etaamayi.»

19Muñe'e Eluufayi yata Ateemit yammuu li emitayi li ébabulo.Ekeesayi li ejuki ló. Li baj kawiwijen, li kulim, li kawel kata kufalajaj. Etaamayi li egoloo, li baj kuteyisa káamak.

Búhiisenumabu 12

Anaalaawu li éjunfuulayi li kujuki

1Fúlum tó, búhiisenum báamak li búfulumul li emitayi. Búhiisenumabu umbu li bulako anaale aŋale banakabu min águuyoo loon kañ. Hul̥eeñahu li hulako kata láala kootaku koola, ban li aaken li húkowool éjambi yata siwuut soono kuŋen li síl̥uba.

2Anaalaawu ummu ha’ laakene ban okila báliiŋene. Nan alakomuu li anoken li éluŋun, jilumaju jata kanokenaku li jíjiwool li anaak áluulen.

3Búhiisenum bakee li bulaañen búfulumul li emitayi. Li kaan éjunfuu yáamak yájunke, yabaje kúkow hutok li kúl̥uba li usiin woono kuŋen. Li baj éjambi li húkowoohukow.

4Ejúnfuulayi li eŋa’ huwetahu hata yo min ewuuwul bano li ugebawu úhaaji wata bawuutabu bammuu li emitayi, ébetenul li etaam. Li ejow eyito tan anaalaawu ajowemuu boot kanokenaku alakomuu, bánum li eyaan ejok añiilawu oola eme’ nan ammuu abuki.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Muñe'e anaalaawu li abuk añiil áyine, ammuu li aŋa’ hunuk hata mañ min amat bukanabuku kata sihetasu feh. Bale nan añiilawu abukimuu, li kuyaan kújowetumool boot bata Ateemit, li efenjeŋayi yoola yata jáyiiyaju.

6Anaalaawu okila li atey boot bata kayiinaayaku, ban Ateemit akaanoolumuu hulako, bánum li kúkuumenool bo kunak koono énjunne li síteemeel síl̥uba li kúyii kúhaaji.

7Muñe'e hutiik li hubaj li emitayi. Miseel li kumalakaabuku koola li kutiik li éjunfuulayi. Ejúnfuulayi foof li eŋa’ kumalakaabuku kata yo min etiik li buko.

8Bale li kuheek éjunfuulayi, ban li kúhi’ yo élakowum li emitayi boot li kumalakaaku kata yo ló.

9Li kúbetenul hújunfuulahu unhu háamakahu tíyaŋ. Yo yommuu enuukayilaayi ehaanayi yan koonemuu foof Ammalawu mantee foof Sayitaane, abuntemuu adunaayi feh. Li kúbetenulool li etaamayi boot li kumalakaaku koola ló.

10Muñe'e li ijam li emitayi hulim li hulob butiya hoon:

«Muñe'e taŋayi yata kafakaku éliiŋe! Muñe'e Ateemitawu oololaal láhiise sembaasu soola li jáyiiyaju joola! Muñe'e huhaanaahu hunhu li kuŋenaku kata Afakenaawu ammuu oola! Mata anawu anaake ámalumuu akaan kutuyolaal kubetenoobeten tíyaŋ emitayi, akila anaake ayitomuu hákil Ateemit oololaal min ámal akaaniil etihunaka aban ehuka.

11Li húsimahu hata Agálalaanawu kutuyolaal kúheekumoolumuu, li hulimahu foof hata Ateemit han kulobumuu ésukayi. Li koon éehe’ min kusen buloŋabu booliil mata min kuket.

12Mó mújimuu, ésuumahukow ejow elako li emitayi li bukanabuku kakin dómuu! Bale búyiik bujow bulako li etaamayi li halahu! Mata Sayitaane láwalowulo boot li bukuluul, mawuñete ŋáa’. Lahaase aan taŋayi yasaŋowoolumuu efamut.»

13Nan éjunfuulayi ehaasumuu yoon ébetenulibeten li etaam, li eteyoo anaalaawu abukumuu añiilawu áyinaawu.

14Li kusen anaalaawu ubey úl̥uba wata huwaaluwahu háamakahu min áyit boot li hulakowahu hoola hammuu li kayiinaayaku, bájum li kúkuumenool bó simit síhaaji li húkej, min áloyi enuukayilaayi.

15Muñe'e enuukayilaayi li émasul kata búsol anaalaawu mal nokoo loon husamu, mantee li muñakool muwujetum.

16Bale etaamayi li elamben anaalaawu. Li eŋaben min eme’ malamu mata husamuwahu man éjunfuulayi émasulumuu li butumabu bata yo.

17Muñe'e éjunfuulayi li el̥eet anaalaawu bil gay, li ejow etiik bubukoolumabu boola basaŋomuu. Bubukoolumabu umbu bo bommuu bukanabuku kátuulumuu siluwaasu sata Ateemit, ban li bunab li kulimaku kan Yéesu alobumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Fúlum tó, éjunfuulayi li ejow elako bata katantaku kata halahu.

Búhiisenumabu 13

Enúukuleŋ yákoyileniye li éfulumul li halahu

1Nan fú' tómuu, li ijuk énuukuleŋ yákoyileniye li éfulumul li halahu. Enúukuleŋayi inyu ebaje usiin woono kuŋen li kúkow koono hutok li kúl̥uba. Li baj éjambi li kasiin kanookan. Li kukiic kajaw kata kúgel Ateemit li húkow hanoohan.

2Enúukuleŋayi yákoyilenimuu yan ijukumuu enokoonokoo li esaamaay. Kootaku kata yo li kunokoo li kata húnuukuleŋ háamak hanokoole li etameel. Butumabu bata yo li bunokoo li bata éŋaŋ. Ejúnfuulayi li eŋa' sembaasu sata yo, efenjeŋayi yata yo li kayile káamak, esen énuukuleŋayi yákoyileniyaayi.

3Húkow hakee hata énuukuleŋayi yákoyileniyaayi, ujukumuu loon hucokocoko kacok kata min huket, bale kacokaku unku li kufak. Bukanabuku feh kammuu li etaamayi li kujuk li kusego ŋáa'. Li kunab li énuukuleŋayi.

4Muñe'e ésukayi feh li emanen éjunfuulayi, mata esensen kayile énuukuleŋayi. Bukanabuku feh li kunaak kumanen énuukuleŋayi koon: «Ayi anokoole li énuukuleŋayi? Ayi ayilo atiik li yo?»

5Li kukat énuukuleŋayi min elob kulim kata kasaloolo li kata kagel Ateemit. Li kusen yo sembe min ekaan loon muña'a jow baj kul̥eeñ koono kúyii kúl̥uba li kúl̥uba.

6Enúukuleŋayi li elako elob kulim kajakut eya li Ateemit, ban li egel kajawaku koola éginnoo ló tan akinumuu. Li egel foof bukanabuku feh kakinumuu li emitayi.

7Li kusen énuukuleŋayi kakaañen min etiik li bukanabuku kata Ateemit, ban li eheekiil. Li kukaan yo min ebaj sembe li utoŋawu feh, li bukanabuku feh, li silobasu feh li sihetasu feh.

8Bukanabuku feh kammuu li etaamayi fan kumanenool. Bukanabuku umbuku buko kommuu kan ujawawu wooliil ukiicutimuu li éliibalayi yata buloŋabu yaan no li húkitumahu hata adunaayi. Elíibalayi inyu yata Agálalaanawu amukimuu.

9An áakimuu sijan, li ajanten jak!

10An áami tómuu boot bil jajok, fan abil ajoki kul̥. An áami tómuu boot min abil amukumi li ékundu, manooman ékundu fan emukool. Wahawu unwu újimuu bukanabuku kata Ateemit koote kútuk tó lit, ban li kubaj káyinen.

Enúukuleŋ yakee yákoyileniye li éfulumul li etaamayi

11Fúlum tó, li ijuk énuukuleŋ yakee yákoyileniye li éfulumul li etaamayi. Li ebaj usiin woono úl̥uba wanookoole li wata húgalalaan háyine hañiilowe, ban li enaak elob loon éjunfuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Enúukuleŋayi inyu li eŋa' sembaasu feh sata énuukuleŋayi étinaalayi yooken hákil yo. Li etuuŋ etaamayi li bukanabuku feh kakinumuu li yo, kumanen énuukuleŋayi étinaalayi, yafakumuu li kacokaku kata yo kaateenumuu kumuk yo.

13Enúukuleŋayi inyu yáḷubutayi li enaak ekaan búhiisenum bájaahaleniye ŋáa'. Li enaak ekaan foof sambun sibilumul li emitayi boot teetaam, hákil bukanabuku feh.

14Li enaak eŋa' búhiisenumabu bájaahaleniyaabu ban eyilimuu ekaan hákil énuukuleŋayi yátinaalayi, min éjimen bukanabuku kakinumuu li etaamayi. Li yoon bukanabuku kukaan ebaaŋoot yata énuukuleŋayi yátinaalayi, yan ékunduwayi ecokumuu ban lí yóomi li buloŋ.

15Li kusen énuukuleŋayi yáḷubutayi sembe min ekaan ebaaŋootayi yata énuukuleŋayi yátinaalayi eloŋ min enaak egoloo. Ebaaŋootayi li eyili elob, ban li eyili foof emuk bukanabuku feh kafañutumuu kumanen yo.

16Enúukuleŋayi li etuuŋ bukanabuku feh, katitabuku li káamakabuku, kusaanumaku li kusukateenabuku, emiikeelayi li kaletumuu emiikeel, kukaaniil húlangumaaso li kaŋen káli mantee foof li éjontum.

17Anoowan ayilaat anoom wah mantee foof li ájula wah, akila babajut húlanguumaasowahu unhu, hammuu kajawaku kata énuukuleŋayi mantee ecobayi yanaboomuu li kajawaku unku.

18To untu, bújallo bugeḷḷeni tó. An atuukomuu fan ayili ahaas ecobayi inyu yata énuukuleŋayi yákoyileniyaayi yo yomuu waa, mata ecobayi inyu kajaw kata an. Ecobayi yata énuukuleŋayi inyu yo yommuu síteemeel hutok li yano li kúyii kúhaaji li hutok li yano (666).

Búhiisenumabu 14

Kakijenaku kata bukanabuku kan Agálalaanawu afakenumuu

1Muñe'e li ijuke, li ijuk Agálalaanawu mayitowe li huyuuyahu han koonemuu Siyoŋ. Li baj bukan koono sínjunne téemeel lí kúyii kúḷuba li kubakii kalako to li akila. Kajawaku koola li kata Atuubawool ukiicikiic li síjontumasu sooliil.

2Li ijam hulim habilumulo li emitayi, ban li hunokoo li kácololen kata mal máamak. Li hunokoo foof loon kawel káamak kata hufalajaj. Hulimahu han ijamumuu hunokoonokoo li kawel kata sikontiñ.

3Bukanabuku umbuku li kukijen kakijen kawunkul hákil efenjeŋayi yata jáyiiyaju, hákil wahawu ubakiilawu waloŋumuu li kunahaanabuku kahallenumuu. Ban anoowan ayilaat aliiken kakijenaku unku ábuti li bukanabuku sínjunne téemeel li kúyii kúḷuba li kubakiilaku kan Ateemit áfakenumulomuu li etaamayi feh.

4Bukanabuku umbuku buko kuhintowutumuu li kanaale, min kulako bukan kanabe. Li kunaak kunab li Agálalaanawu tanootan tan ajowe. Li bukanabuku feh,

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

umbuku kufakenimuu min kulako bukanabuku kútinaalabuku kan kusenumuu Ateemit li Agálalaanawu.

5Kulim kata émalimiñ kúfulumuloot li utumiil. Kubajut butila banooban.

Kumalaka kúhaaji li kulob mata batiibabu bata bukanabuku

6Fúlum tó, li ijuk amalaka akee li anaak áyititoo haatiya tiya emitayi. Li aaken Hulim Hásuume hata boot nanoonan, han aate alob bukanabuku feh kakinumuu li etaamayi, kata sihetasu feh, kata utoŋawu feh, kata silobasu feh li kata sísukasu feh.

7Amalakaawu li anaak alob butiya aan: «Jíkoli Ateemit ban li jisalool, mata ewaatuwayi nan ammuu li atiib bukanabuku éliiŋe. Jimanenool. Akila áwuwenumuu emitayi li etaamayi, husamuwahu li úbulenawu wata malamu.»

8Nan átinaalawu alobumuu aban, amalaka akee áḷubut li áfulul ban li aan: «Babiloon eyiisoole, Babiloon yáamakayi eyiisoole, yo yakaanumuu bukanabuku kata sihetasu feh, kuhob bunukabu bata bucagayetabu, bakaanemuu Ateemit etindihuuñ .»

9Fúlum tó, amalaka akee áhaajut li áfulul ban li aan: «Bukanabuku kamanenumuu énuukuleŋayi yákoyileniyaayi li kambuwaku kata yo, ban li kukaaniil húlangumaasowahu hata yo li bájontum li kaŋen,

10fan kuhob foof bunukabu bata etindihuuñayi yata Ateemit. Bunukabu umbu búsinfuti, ban li buyoŋeni li ejunkayi yata etindihuuñayi yáamakayi yata Ateemit. Bukanabuku umbuku kahobumuu bunukabu fan kúlaam ŋáa' li hásufaahu hata sambunasu li hata batolokabu básoyiyaabu, hákil kumalakaaku kanabaaku li Agálalaanawu.

11Hakoolahu hata sambunasu sálaameneyiilumuu fan hukoolet boot nanoonan. Bukanabuku kamanenemuu énuukuleŋayi yákoyileniyaayi li kambuwaku kata yo, li an ammuu li aŋa' húlangumaasowahu hata kajawaku kata yo, let kubaj kayooḷo etihunaka kuban ehuka.»

12Wahawu unwu újimuu bukanabuku kata Ateemit, kátuulumuu siluwaasu soola ban li kúyinen li Yéesu, koote kuhanken min kúmuñ.

13Muñe'e li ijam hulim habilumulo li emitayi haanom: — Ukiic kulimaku unke: «Awólo, bukanabuku kaketumuu muñe'e buko li bulok boot li Amaaŋenawu!» Buyinumabu li boon: «Maḷegen áwolo, mata kuyilo kuyooḷo li bulokabu booliil. Wahawu wan kulokumuu fan unab li buko.»

Ecacayi yammuu li ebaj li etaamayi

14Li ilaañen ijuke, li ijuk kafaal kahiite. Li kafaalaku unku li baj búnokoo bata an, bábah ló. Li bukaano éjambi li húkowahu hata bo, ban li bútuk li kaŋenool ékaawum yañeke.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Amalaka akee li áfulumul li eluufayi yata Ateemit, min alob butiya amalaka aahu abahumuu li kafaalaku aanool: «Uŋa’ ékaawumayi yooli min ukaaw mata taŋayi yata kakaawaku éliiŋe: emaanaayi yammuu li etaamayi yaale boot mata ecac!»

16Muñe'e anawu abahumuu li kafaalaku li aŋa’ ékaawumayi yoola min aḷaaf etaamayi, emaanaayi yáami lómuu li ecaci.

17Fúlum tó, amalaka akee li áfulumul li eluufayi yata Ateemit yammuu li emitayi, mátuke foof ékaawum yañeke.

18Muñe'e amalaka akee li áfulumul li husilaahu. Okila akilumuu mata sambunasu. Li alob butiya amalakaawu aakenumuu ékaawumayi yañekumuu aan: «Uŋa’ ékaawumayi yooli min úbajul útukusawu wata búbiiñabu bammuu li etaamayi, mata kúuḷaku kata bo kaale.»

19Amalakaawu li aŋa’ ékaawumayi yoola min aḷaaf etaamayi, min abaj útukusawu wata búbiiñabu bammuu li etaamayi, ban li aŋa’ wo akaan li buyinjaayabu báamakabu dán wommuu li uḷuuteni, min híis etindihuuñayi yata Ateemit.

20Li kuŋa’ kootiil min kuḷunf ébiiñayi li buyinjaayabu tíyaŋ ésukayi. Húsim li húfulumul li buyinjaayabu, min humeeŋen to hujow hútij efilinjebe li butum, ban húsimahu li hutey loon kayelen jow yili baj síkilomeet síteemeel síhaaji.

Búhiisenumabu 15

Búhiisenumabu bata utekawu hutok li úḷubaawu úsolaawu

1Muñe'e li ijuk li emitayi búhiisenum bakee báamak ban li bujak majak. Búhiisenumabu umbu bo bommuu: kumalakaaku koono hutok li kúḷuba kaakene utek hutok li úḷuba li kuŋeniil. Wo wommuu utekawu úsolaawu, mata li wo etindihuuñayi yata Ateemit yóomummuu li eban.

2Li ijuk foof husamu hayaaŋe loon eweel hágiiwoole li sambun. Li ijuk foof bukanabuku feh kabajumuu kaheek li énuukuleŋayi yákoyileniyaayi, li kambuwaku kata yo, li ecobayi yanaboomuu li kajawaku kata yo. Li husamuwahu unhu kuyitowe, ban li kútuk sikontiŋasu san Ateemit aseniilumuu.

3Li kunaak kukijen kakijenaku kata Móyiis, ammuu alokaawu ata Ateemit li kakijenaku kata Agálalaanawu koon:

«Amaaŋen Ateemit ata sembe, mo balokelabu booli buluuke ban li bújaahaleni ŋáa’! Awu ommuu Ayíiyawu ata bukanabuku kata sihetasu feh, mo makaanelamu mooli mucole ban li mulako maḷegen!

4Ayi aatut ákoliyi, Amaaŋen? Ayi aatut asal kajawaku kooli? Mata awu bale unabe. Bukanabuku kata sihetasu feh fan kubil kumaneni, mata buko feh kujuke buu makaanelamu mooli mucolumuu.»

5Fúlum tó, li ijuke li ijuk haatiya emitayi Eluufayi yata Ateemit li ébabulo, yaakumuu kayuntaku kata húfaalumahu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Kumalakaabuku hutok li kúl̥ubaaku kaakumuu utekawu hutok li húl̥ubaawu lí kúfulumul li Eluufayi yata Ateemit. Wañ wata sooy wahiite falala' kukaanowe, ban li unaak uleñ. Li kukoko unaal wata éwulus li ugiŋawu wooliil.

7Wakee li wahawu ubakiilawu waloŋumuu li usen kumalakaabuku hutok li kúl̥ubaaku sijunk soono hutok li síl̥uba sata éwulus. Sijunkasu unsu etindihuuñayi yata Ateemit aloŋumuu boot nanoonan emeeŋen so.

8Muñe'e Eluufayi yata Ateemit li emeeŋ hakoo humum hata máyiineniyamu li sembaasu sata Ateemit. Anoowan ayilaat anoken li Eluufayi yata Ateemit, utekawu hutok li úl̥ubaawu wan kumalakaabuku hutok li kúl̥ubaaku kúŋalulumuu wo babanolut.

Búhiisenumabu 16

Sijunkasu hutok li síl̥ubaasu sata etindihuuñayi yata Ateemit

1Muñe'e li ijam hulim habaje sembe li húfulumul li Eluufayi yata Ateemit, haane kumalakaabuku hutok li kúl̥ubaaku: «Jijow jíyu li etaamayi sijunkasu hutok li síl̥ubaasu sata etindihuuñayi yata Ateemit!»

2Amalakaawu átinaalawu li ajow áyu ejunkayi yoola li etaamayi. Sisonta sajakut sásengiye ŋáa' li sijok bukanabuku kabajumuu húlangumaasowahu hata énuukuleŋayi yákoyileniyaayi, ban li kunaak kumanen kambuwaku kata yo.

3Amalakaawu ál̥ubutawu li áyu ejunkayi yoola li husamuwahu. Malamu li mulaañ húsim loon hata an akete. Wahawu feh wakinumuu li halahu li uket.

4Amalakaawu áhaajutawu li áyu ejunkayi yoola li kusamuwaku li úbulenawu wata malamu, malamu li mulaañ húsim.

5Muñe'e li ijam Amalakaawu akilumuu malamu li aan: «Awu bale ommuu Ateemit anabe. Awu óomi tómuu, awu ulako tomuu, ban lutiibetiib col.»

6Li mal̥egenamu, loon bukanabuku kúyumuu húsimahu hata bukanabuku kammuu kooli li hata kufulofetaku, mo foof luseniilumuu húsim kuhob. Kuyayyab bacaamiil.

7Muñe'e li ijam hulim li húfulumul lihusilaahu Ateemit ata sembe, batiibelabu booli batiibe bata mal̥egen ban li bucol!»

8Amalakaawu abakiilenawu li áyu ejunkayi yoola li banakabu. Li koon bo buyilo búsu bukanabuku li sambunasu sata bo.

9Muñe'e hásufa háamak li husow bukanabuku. Nan kusowomuu, li kugel kajawaku kata Ateemit aakumuu sembe sata kakaan bukanabuku kúlaam sílaam loon unsu. Bale li kuhoy bakat baloŋelabu booliil bajakutumuu, min kusal Ateemit.

10Amalakaawu atokenawu li áyu ejunkayi yoola li efenjeŋayi yata jáyiiyaju yata énuukuleŋayi yákoyileniyaayi. Jáyiiyaju jata yo li jilo li élim. Bukanabuku li séngiyiil bil gay li kunaak kulum kúlellufaku kooliil.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Li kugel Ateemit ata emitayi humum hata sílaamasu li sisontaasu sooliil. Bale li kuhoy bakat baloŋelabu booliil bajakutumuu.

12Amalakaawu atoken li anolawu li áyu ejunkayi yoola li husamuwahu háamakahu han koonemuu Ofúlat. Malamu mata ho li musay min mukat bútin boot li kúyiiyaku kabilummuu akiw.

13Muñe'e li ijuk uyinum úhaaji wajakut wanokoole li sihool li úfulumul li butumabu bata éjunfuulayi, li bata énuukuleŋayi yákoyileniyaayi, li bata anawu ámalumuu aan afulofet laam.

14Li maḷegenamu, laalu uyinum wata kummalaku kakaanemuu wah wájaahaleniye. Uyinumawu unwu fan unaak ujow boot bata kúyiiyaku kata etaamayi feh bájum li uwoogeniil boot li hutiikahu hata hunakahu háamakahu hata Ateemit ata sembe.

15Amaaŋenawu li aan: «Jijanten, fan ibil loon ákuu! Awólo anawu aatutumuu ámooli min afooy wañawu woola, jakum bil ajow bákolotoo min abaj ñisuu hákil bukanabuku feh.»

16Uyinumawu wajakutumuu li uwoogen kúyiiyaku tan koonemuu Alumagedoŋ li elobayi yata bukanabuku kan koonemuu éebulo.

17Amalakaawu atoken li áḷubutawu li áyu ejunkayi yoola li élusayi. Hulim habaje sembe li hujami li Eluufayi yata Ateemit, habilumulo li efenjeŋayi yata jáyiiyaju. Li hoon: «Muñe'e bane!»

18Li baj kawiwijen, li kulim, li kawel kata kufalajaj. Etaamayi li élinliŋoo ŋáa'. Bajulelut kálinliŋoo kata etaam loon unku kábilum nan an áwulo li etaamaye.

19Esúkayi yáamakayi li egiso ekaan ugeb úhaaji. Sísukasu feh sata banooban li adunaayi li sihumo. Ateemit amojenut Babiloon yáamakayi. Li akaan yo ehob bunukabu bata ejunkayi yoola, bunukabu bata etindihuuñayi yoola yáamakayi.

20Sítebelemukasu feh li síjim. An alaañenut ajuk kuyuuy.

21Kuteyisa káḷiitiye ŋáa' li kúlowumul li emitayi kubil kulo li bukanabuku. Bukanabuku li kugel Ateemit humum hata katekaku unku kata kuteyisaaku, mata lakolako katek kásengiye ŋáa'.

Búhiisenumabu 17

Batiibabu bata ecagaayi yáamakayi

1Muñe'e akee li kumalakaaku hutok li kúḷubaaku kátukumuu sijunkasu hutok li síḷubaasu, li abil aanom: — Ubil min íhiisi buu ecagaayi yáamakayi yommuu li etiibi eeno, yo yáamimuu ésukayi yáamakayi yateefimuu kooj kusamu kameeŋe.

2Kúyiiyaku kata etaamayi kuhintenhinten yo. Bukanabuku kakinumuu li etaamayi li kúkaliyenoolum li bunukabu bata yo, ban li kulo li bucagayetabu bata yo.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Muñe'e Buyinumabu li bulako lí ínje, amalakaawu li atebom ájowetum boot li kayiinaay. Li ijuk bo anaale alemboole li énuukuleŋ yájunke cúl. Enúukuleŋayi inyu ebaje kúkow koono hutok li kúl̥uba li usiin kuŋen, ban li ebaj tanootan li eniilayi yata yo ujaw wata kúgel Ateemit.

4Anaalaawu wañ wájunke lakaanowe li wájunke cúl, ban li ásangenoolum sikob sata éwulus, sata bagisa batiineniye ŋáa' li usis. Li átuk li kaŋenool ejunk yata éwulus, yameeŋe tib wah wajakut bajuk. Wahawu unwu wo wommuu bucagayetabu boola bajakutumuu.

5Li bájontumabu boola li baj kajaw kakiici to kan an ayilaat ahaas waa kufañe kulob:

«Babiloon yáamakayi, jaaw ata sicagaasu, li ata wahawu wajakutumuu bajuk wammuu li etaamayi.»

6Li ijuke, li ijuk kaanaku anaalaawu húsimahu hata bukanabuku kata Ateemit li hata bukanabuku kan kumukumuu mata káyinenaku kooliil li Yéesu kúji, húkaliyenookaliyen. Nan ijukoolumuu li isego ŋáa'.

7Muñe'e amalakaawu li aanom: — Wáa újiye li usego? Fan ihebi mahaasutimuu mata anaalaawu li mata énuukuleŋayi yateboolumuu, yabajumuu kúkow koono hutok li kúl̥uba li usiin kuŋen.

8Enúukuleŋayi yan ujukumuu naanaŋ eloŋenloŋ, bale muñe'e eloŋut. Fan éfulumul li buwokaayabu básenkimuu ŋáa', ban boot min ejow boot kaniilo. Bukanabuku kakinumuu li etaamayi, kan ujawawu wooliil ukiicutimuu li éliibalayi yata buloŋabu kábilum nan etaamayi ejuul̥imuu, fan kusego buko bajuke énuukuleŋayi, mata eloŋenloŋ naanaŋ ban muñe'e eloŋut. Bale fan ban li elaañen éfulul.

9«Unte, butuuko bugel̥l̥eni tó lí bújallo. Kúkowaku hutok li kúl̥ubaaku ko kommuu kuyuuyaku hutok li kúl̥ubaaku dán anaalaawu abahumuu. Li kóomi foof kúyii hutok li kúl̥uba.

10Hutok li kúyiiyaku umbuku kulolo. Ano ummu min aake jáyiiyaju. Aahu okila abilolut. Nan ammuu li abil, let alako to fiyo.

11Enúukuleŋayi yaloŋeen nomuu ban muñe'e elet li buloŋ, yo humum yo yommuu áyiiyawu atoken li áhaajutawu. Yo humum yo yóomisoomi foof akee li kúyiiyaku hutok li kúl̥ubaaku, ban boot min ejow boot kaniilo.

12«Usiinawu kuŋenayi wan ujukumuu, wo wommuu kúyii koono kuŋen kaŋalolut jáyiiyaju. Bale fan kuseniil sembe min kooken jáyiiyaju ewaatu bale, buko li énuukuleŋayi yákoyileniyaayi.

13Kúyiiyaku umbu kuŋenayi, foofiil feh wah wano bale kuyinoole kakaan: kaŋa' sembaasu sooliil li kayileyaku kooliil kusen énuukuleŋayi yákoyileniyaayi.

14Fan kutiik li Agálalaanawu, bale Agálalaanawu fan aheekiil, mata akila ammuu Amaaŋenawu ata kumaaŋenaku li Ayíiyawu ata kúyiiyaku. Okila

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Agálalaanawu li bukanabuku kan Ateemit aḷusumuu li kan ahooñumuu, li kátuulumuu Yéesu, fan kuheek kúyiiyaku kuŋenayi.»

15Fúlum tó, amalakaawu li alaañen aanom: — Malamu man ujukumuu dán anaalaawu ammuu ecaga abahumuu, mo mommuu bukanabuku, búsukabu, sihetasu li silobasu feh.

16Usiinawu kuŋenayi wan ujukumuu lí énuukuleŋayi, fan ulat anaalaawu acagayetumuu. Usiinawu lí énuukuleŋayi yákoyileniyaayi fan uŋa' wahawu feh wan anaalaawu acagayetumuu abajumuu, min ukatool bákolotoo balewool. Fan utokoñ eniilayi yoola ban li úsulool li sambun.

17Mata Ateemit lakankaan li uyinumawu wata kúyiiyaku umbuku kuŋenayi húfañum hata kakaan wahawu wan ayinoomuu. Fan kujamoo min kuŋa' sembaasu sooliil sata jáyiiyaju kusen énuukuleŋayi yákoyileniyaayi boot yok nan kulimaku kan Ateemit alobumuu kommuu li kubaj.

18«Anaalaawu an ujukumuu, akila ammuu ésukayi yáamakayi yágootenumuu kúyiiyaku kata etaamayi.»

Búhiisenumabu 18

Ateemit li ayiis ésukayi yata Babiloon

1Fúlum tó, li ijuk amalaka akee li áwalowumul li emitayi. Lababbaj sembe sáamak ban máyiineniyamu moola li muwuŋen etaamayi feh.

2Li alob butiya aan:

«Babiloon eyiisoole, Babiloon yáamakayi eyiisoole! Yoonosoono muñe'e bukin bata kummal, huyolo hata uyinum wanoowan wajakut, huyolo hata basuu banooban bajakut, ban búsuumut bajuk.

3Bukanabuku kata sihetasu feh kuhohhob bunukabu bata bucagayetabu báamakabu bata yo. Kúyiiyaku kata etaamayi li kunaak kúfulo yo, kújulawaabuku kata etaamayi, li kújowum li bucagayetabu bata yo báamakabu, min kuhin kubaj.»

4Muñe'e li ijam hulim hakee habilumulo li emitayi li hoon:

«Bukanom, jífu' li ésukayi yata Babiloon, jífu' li yo jakum bil jihoofoo loon yo, jakum bil jilo foof li katekaku kan yommuu li ebaj.

5Mata uhoofoolawu wata yo, újumbojumbo boot yok li emitayi, ban Ateemit lawayiḷowulo makaanelamu mata yo macolutumuu.

6Jikaan yo loon ekaanemuu bukan kaabuku, jicaam yo ñoono ñáḷuba wahawu wan ekaanumuu. Li ejunkayi dán eyawoolemuu bunukabu bata yo, jiyawoo ló bunuk baḷaaḷe ñoono ñáḷuba boot li yo.

7Loon lafañumuu ŋáa' kasaloolo, li buloŋ li hubaj, mo foof jommuu jílaamenool, ban li jikaanool ajuk búyiik. Mata yonsoon li buyinum yo:

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Libabbah taate loon áyii anaale, ilet anaale ahoke áyinool, ban let ibil ibaj ñikul maayeet.”

8Wahawu unwu újimuu utekawu wata yo, wammuu: úsomut wamuke, ñikul li bamuufaay, fan ulo yo hunak hano. Sambun fan sileemen yo, mata Amaaŋenawu Ateemit atiib yomuu, lababbaj sembe.»

9Kúyiiyaku kata etaamayi kanaake kúfulo yómuu, ban li kúloŋum li hubajahu hata yo, fan kúluulen ban li kuḷokoo mata yo, nan kommuu li kujuk hakoolahu hata sambunasu sásulemuu li yo.

10Fan kuyito lóyi jakum bil kulo li sílaamasu sata yo. Fan kunaak koon:

«Iyéno! Iyéno! Aa Babiloon, ésuk yáamak, ésuk yabaje sembe! Ewaatu yano bale Ateemit aŋalumuu min atiibi!»

11Kújulawaabuku kata etaamayi li kuḷok ban li kukul yo, mata muñe'e an ánoomeliit wañawu wooliil:

12éwulusayi, ehaaliisayi, bagisa batiineniye ŋáa’, usisawu, wañ wata búbil, wañ wájunke, sooyayi li sileesaasu sájunkaasu cúl, uhanha wata bunuunuken banooban bagayinenowe ban li unaak uciiŋo, li wahoowah feh wákaanumi li úŋiiŋ loon wata eñaab, li wayijumi li simin sata unuunuken watiineniye, fálamayi, mañamu, mantee foof wahawu wan koonemuu maalub.

13Li baj foof mutiñaayamu man koonemuu kanel, li wah wamise wakaaneyi li elak, eheeñ, múkilamu li ecuulaayayi, sínuukuleŋasu sáamakasu sata kúlumet, kúgalalaan, sifilinjebe, sisaalet, emiikeel li bukan kan kujoke.

14Kújulawaabuku li koon ésukayi:

«Mutiñaayamu feh másuumimuu li buyinum múfule booli. Hubajahu hooli li wahawu wooli feh watiineniyaawu újime, an let amit alaañen ajuk wahawu unwu booli.»

15Kújulawaabuku kanaake kújulamuu wahawu unwu feh li ésukayi inyu min kúbajum li wo, fan kuyito lóyi, mata kufañut min kulo li sílaamasu sata yo. Fan kunaak kúluulen ban li kunaak kuḷokoo,

16koon:

«Iyéno! Iyéno! Iyéno ésukayi yáamakayi, yanaake ekokomuu wañ wata sooy yalehe, li wañ wájunke li wañ wájunke cúl, yanaake ekaanomuu éwulus, li bagisa batiineniye ŋáa’ li usis.

17Ewaatu yano bale efite min ebajayi inyu feh eniilo.» Kunahaanaku feh kata síbatowasu li bukanabuku feh kájowumemuu li halahu kujow kañaahoo, kalokemuu li síbatowasu, li káloŋummuu li halahu, buko feh li kuyito lóyi.

18Li kunaak kúluulen butiya nan kujukumuu hakoolahu hata ésukayi yásulomuu. Li koon: «Bajulelut ésuk yanokoole loon ésukayi inyu yáamakayi!»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Li kukannoo, li kúluulen, li kugamoo ban li kuḷok butiya koon:

«Iyéno! Iyéno! Iyéno ésukayi yáamakayi, yan emmuu hubajahu hata yó hújimuu bukanabuku feh, kaakumuu síbato li husamuwahu li kubaj. Ewaatu yano bale efite mata min uyaan uniilo!

20Bale awu Jamit, ésuumansuum elako li awu mata min ésukayi eniilomuu! Esúumansuum elako li bukuluul, jammuu bukanabuku kata Ateemit, bukuluul kufootalaku, mata Ateemit latittiib ésukayi inyu, mata min élaamenuulumuu.»

21Muñe'e amalaka abaje sembe li aŋa' hugisa hale'e loon búsiken báamak, abeten li halahu ban li aan:

«Muñowu ésukayi yáamakayi yata Babiloon, yommuu li ebil eyaan ebeteni teetaam li sembe, ban anoowan let alaañen ajuk yo.

22An let amit ajam booli kawel kata ekontiŋ li kata kukijena, li kata kuḷoka sihombol li kata usiin. Let an alaañen ajuk booli aloka anoowan, ban foof an let alaañen ajam buya kawel kata búsiken.

23Ehiitum let elaañen ewuŋen booli. An foof let alaañen ajam booli hulim hata bukan kakite li kuyabo. Mata kújulawaabuku kooli kulakomuu bukanabuku káamakabuku kata etaamayi, ban li unaak ukaan jángafayinde, min ubunt bukanabuku kata sihetasu feh.

24Ban booli húsimahu hujukimuu hata kufulofetaku, li hata bukanabuku kata Ateemit, li hata bukanabuku feh kálaamulimuu li etaamayi.»

Búhiisenumabu 19

1Fúlum tó, li ijam li emitayi hulim habaje sembe, hanokoole loon húcuh hata búsuk báamak. Hulimahu li hunaak hoon:

«Aleluuya! Ateemit oololaal akile kafakaku, li kasalaku li sembaasu!

2Latiibetiib li maḷegen ban li col! Mata latittiib ecagaayi yáamakayi, yalakomuu kakajenaku kata etaamayi li bucagayetabu bata yo. Ateemit latekootek min aluken kulokaabuku koola kan amukumuu.»

3Búsukabu li bulaañen boon:

«Aleluuya! Hakoolahu hata ésukayi yáamakayi yásulomuu, fan hukoolet boot haatiya boot nanoonan.»

4Muñe'e kunahaanaku áyii li kubakiilaku kahallenumuu, li wahawu ubakiilawu waloŋumuu, li kúkuntuŋ hákil Ateemit abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju, min kumanenool koon:

«Aameen! Aleluuya!»

Sinaaŋasu sata ébutowayi yata Agálalaanawu

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Hulim li húfulumul li efenjeŋayi yata jáyiiyaju, hunaake hoon:

«Jisal Ateemit oololaal, bukuluul feh jammuu kuloka koola, bukuluul jákoliwoolumuu, bukuluul jammuu bañiil li bukuluul jammuu kunahaan.»

6Fúlum tó, li ijam hulim hanokoole li húcuh hata búsuk báamak. Li hunaak huwel loon kácololen kata mal máamak, loon foof kawel kata kufalajaj kabaje sembe. Hulimahu hunaake hoon:

«Aleluuya! Mata Amaaŋenawu Ateemit oololaal ata sembe, ummu li Jáyiiyaju joola!

7Kásuumaay kulako li ololaal, ulakowaal li ésuumansuum ban li usalaalool! Mata taŋayi yata ébutowayi yata Agálalaanawu éliiŋe, ban aseekool lásangenoole aban.

8Li kusenool kañ kajake majak kata sooy akaano, kanaake kuleñ ban li kuset maset.»

(Kañaku kata sooyayi ko kommuu bakaanelabu bacolumuu bata bukanabuku kata Ateemit.)

9Muñe'e amalakaawu li aanom: — Ukiic: Awólo, bukanabuku kahooñimuu boot hutiñahu hata sinaaŋasu sata ébutowayi yata Agálalaanawu. Ban li afamen aan: — Laalu kulimaku kata maḷegen kata Ateemit.

10Muñe'e li íkuntuŋ li kootaku kata amalakaawu boot min imanenool, bale li aanom: — Jakum ukaan mo! Injé foof aloka leem loon awu humumi, loon kutuyi kajokumuu jak kulimaku kata maḷegen kan Yéesu alobumuu. Ateemit lóotimuu umanen! Li maḷegenamu, kulimaku kata Yéesu ko kommuu buyinumabu basenemuu kulim kufulofetaku.

An alemboole li efilinjebe yahiite

11Muñe'e li ijuk emitayi li ébabulo, efilinjebe yahiite li éfulul. Anawu alemboomuu li yo kajawool Atúka lit li Aḷegene. Latiibetiib col ban li anaak atiik hutiik hacole.

12Kúkilaku koola li kunaak kuhenj loon sambun, ban li akaano síjambi sameeŋe li húkowool. Kajaw li kukiici li akila kan akila balewool ahaase.

13Hukaafa hagole húsim lakaanowe. Kajawool kooneyi «Hulimahu hata Ateemit.»

14Kúmimaku kata kusollaaliyaku kammuu li emitayi li kulemboo li sifilinjebe sahiite min kunaak kunab li akila. Wañ kukaanowe wata sooy yalehe ban li ehiit falala'.

15Ekúndu yañeke li éfulumul li butumabu boola boot kútek bukanabuku kata sihetasu feh. Fan aŋa' egol yata mañ min amatiil. Fan áluuhiil li buyinjaay báamak loon kúuḷ kata búbiiñ áluuheyimuu boot kakaan ébiiñ, min áhiisiil etindihuuñayi yáamakayi yata Ateemit ata sembe.

16Kajaw laake kakiici li hukaafaahu li huboŋahu hoola. Kajawaku ko kommuu unke: «Ayíiyawu ata kúyiiyaku li Amaaŋenawuata kumaaŋenaku.»

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Muñe'e li ijuk amalaka mayitowe li tinak. Li alob butiya li basuuwabu feh báyitemuu boot haatiya tiya emitayi aan bo: «Jibil, jiwonnoo boot li húbaññaatiyahu háamakahu hata Ateemit.

18Jibil jitokoñ kúyiiyaku, li kuhaanaku kata esollaaliyayi, li esollaaliyayi humumiil, sifilinjebaasu li kalemboolemuu li so, bukanabuku feh, kaletumuu emiikeel li káamimuu emiikeel, katitimuu li káamimuu bukan káamak.»

19Fúlum tó, li ijuk énuukuleŋayi yákoyileniyaayi li kúyiiyaku kata etaamayi boot li kusollaaliyaku kooliil ló, mawonnoole boot hutiik li anawu alemboomuu li efilinjebaayi li kusollaaliyaku koola.

20Muñe'e li kujok énuukuleŋayi yákoyileniyaayi li anawu ámalumuu aan afulofet laam, anaake akaanumuu wah wájaahaleniye hákil énuukuleŋayi, min abunt bukanabuku kabajumuu húlangumaasowahu hata énuukuleŋayi, ban li kunaak kumanen kambuwaku kata yo. Li kubeten li buwokaay bata sambunasu li bata batolokabu básoyimuu ŋáa', énuukuleŋayi li anawu ámalumuu aan afulofet laam, maloŋe.

21Ekúnduwayi yáfululomuu li butumabu bata anawu alemboomuu li efilinjebaayi, li emuk bukanabuku kasaŋomuu min basuuwabu feh butokoñiil.

Búhiisenumabu 20

Ejúnfuulayi li ejenki boot simit soono énjunne

1Fúlum tó, li ijuk amalaka li áwalowumul li emitayi. Li aaken li kaŋenool ekuḷumayi yata buwokaayabu básenkiyaabu li baseel báamak.

2Li ajok éjunfuulayi yammuu enuukayilaayi yahaanayi, ban li yoono foof Ammalawu mantee foof Sayitaane. Amalakaawu li ajok yo ajenk boot simit soono énjunne.

3Nan ajenk yomuu aban li aŋa' yo abeten li buwokaayabu básenkiyaabu ban li abab min akuḷ yo lit alaañen dó. Lakankaan mo, jakum bil éjunfuulayi eyili ebunt bukanabuku kata sihetasu feh boot yok nan simitasu énjunne sommuu li siban. Fúlum tómuu, fan kúḷeḷul yó min elako to fan jatit.

4Muñe'e li ijuk sifenjeŋ sata jáyii. Bukanabuku kabahumuu li so, li kuseniil sembe sata min kutiib. Li ijuk foof saalasu sata bukanabuku kan kufalenumuu kúkow mata kulollob bukanabuku hulimahu hata maḷegen han Yéesu alobumuu, li mata Hulimahu hata Ateemit húji. Li ijuk foof bukanabuku feh kamanenutumuu énuukuleŋayi yákoyileniyaayi li kambuwaku kata yo, ban kubajut húlangumaasowahu hata yo li síjontumasu sooliil li kuŋenaku kooliil. Li kuyitowumul li eketayi kubil kulako kúyii li mano li Kilisita jow baj simit soono énjunne.

5Bukanabuku umbuku buko kommuu kútinaalabuku kan Ateemit ayitenumulomuu li eketayi. Bukan kaabuku kaketumuu, let kuyitowumul li eketayi tówum simit énjunne siban.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Awólo bukanabuku kajandumuu kuyitowumul li eketayi! Buko bukan kata Ateemit, ban eketayi yáḷubutayi ebajut li buko sembe sanoosan. Fan kulako kúlamba kata Ateemit li kata Kilisita, ban li kulako kúyii li mano li Kilisita jow baj simit soono énjunne.

Li kuheek Sayitaane

7Nan simitasu énjunnaayi sommuu li siban, Ateemit fan ákatenulSayitaane li hukuḷahu,

8ban fan ajow abunt bukanabuku kata sihetasu kayiisoomuu kuban etaamayi feh. Bukanabuku kata sihetasu unsu buko kommuu: Gog li Magog. Fan awoogeniil boot hutiikahu, ban fan kumeeŋ loon muḷuyisamu mammuu bata katantaku kata husamuwahu.

9Bukanabuku kata sihetasu feh li kuyiisoo kuban etaamayi feh, ban li kúwooñen bukanabuku kata Ateemit tan kulakomuu, li ésukayi yan Ateemit aboolaatumuu. Bale sambun li sílowumul li emitayi sibil sileemen bukanabuku kan Sayitaane awoogenumuu.

10Muñe'e li kujok Sayitaane anaake abuntiilumuu kubeten li buwokaay bata sambun li batolok básoyiye ŋáa’, dán énuukuleŋayi yákoyileniyaayi foof yommuu li anawu ámalumuu aan afulofet laam. Fan kúlaam dó ŋáa’ etihunaka kuban ehuka, boot nanoonan.

Batiibabu búbanumabu

11Fúlum tó, li ijuk efenjeŋ yahiite yáamak yata jáyii, li anawu abah lómuu. Emitayi li etaamayi li sitey síloyiyool, ban anoowan alaañenut ajuk so.

12Muñe'e li ijuk bukanabuku kaketumuu, káamakabuku li katitabuku mayitowe hákil efenjeŋayi yata jáyiiyaju. Síliibal li síbabuli, ban éliibal yakee foof li ébabuli: yo yommuu éliibalayi yata buloŋabu. Bukanabuku kaketumuu li kutiibi naboo li wahawu wan anoowan li buko akaanumuu, loon kiicumuu li síliibalasu.

13Halahu li húfulenul bukanabuku kaket lómuu. Eketayi li Dán kaketumuu kommuu, li kúfulenul foof bukanabuku kaketumuu kan kookenumuu, min kutiibiil naboo li wahawu wan anoowan li buko akaanumuu.

14Muñe'e li kuŋa’ Eketayi li Dán kaketumuu kulakomuu, kubeten li buwokaayabu bata sambunasu. Buwokaayabu umbu bata sambunasu bo bommuu eketayi yáḷubutayi.

15Muñe'e an kajawool kukiicutimuu li éliibalayi yata buloŋabu, li kubetenool li buwokaayabu bata sambunasu.

Búhiisenumabu 21

Emit li etaam yawunkul

1Fúlum tó, li ijuk emit yawunkul li etaam yawunkul. Emitayi yátinaalayi li etaamayi yátinaalayi síjinjim, ban hándiinaam hulaañenut hubaj.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Muñe'e li ijuk ésukayi yanabaayi, yammuuYeelusalem yawunkulayi, li éwalowumul li emitayi bata Ateemit, majake loon anaale aje'e boot búyabo ásangenoolowe ajow ajak boot li áyinool.

3Li ijam hulim habaje sembe li húfulumul li efenjeŋayi yata jáyiiyaju, haane: «Muñe'e eluufayi yata Ateemit inyu li bukanabuku. Ateemit fan akin li buko, min kulako bukan koola. Ateemit humumool fan alako li buko, min alako Ateemit ooliil.

4Fan átiḷ muhuuwamu mooliil feh li kúkiliil. Eket let elaañen ebaj, ñíkul foof let ñibaj. An let aḷokoo, an let abaj foof sílaam. Mata, wahawu feh uhaanawu fan újim.»

5Muñe'e anawu abahumuu li efenjeŋayi yata jáyiiyaju, li aan: «Jijuke, boot min ilaañen wahawu feh uwunkulo.» Li afamen aanom: — Ukiic, mata kulimaku unke kulim kata maḷegen, ban an layilo áyinen li kó.

6Li amit aan: — Muñe'e bane! Injé emmuu átinaalawu li ábanumawu , húkitumahu li húbanumahu. An bahob bujokoolumuu, fan isenool malamu mata kábulenaku kata malamu mata buloŋabu ahob, ban let acaam.

7An ammuu abaj kaheekaku, fan atowo wahawu unwu. Injé fan ilako Ateemit oola, akila li alako añoolom.

8Bale bukanabuku kákoḷḷimuu, kátukutumuu lit, kakaanemuu wah wasuuneniye, kamukemuu bukan, káfulowemuu li aletalet, kakaanemuu jángafayinde, kamanenemuu kuteemit kalet maḷegen li kúmalamiñaku feh, buko fan kujow li buwokaayabu bata sambunasu li batolokabu básoyiyaabu. Bo bommuu eketayi yáḷubutayi.

Yeelusalem yawunkulayi

9Muñe'e akee li kumalakaabuku hutok li kúḷubaaku kaakenumuu sijunkasu hutok li síḷubaasu sameeŋenimuu utekawu hutok li úḷubaawu úsolaawu, li abil aanom: — Ubil min íhiisi ábuwaawu, ammuu anaalaawu ata Agálalaanawu.

10Buyinumabu li bulako lí ínje, amalakaawu li atebom ájowetum boot li huyuuy háamak hagimbe. Nan jíliiŋ dómuu, li áhiisom ésukayi yanabaayi, Yeelusalem yan Ateemit áwalenumulomuu li emitayi.

11Máyiineniyamu mata Ateemit yookene. Li enaak eleñ maleñ loon huyitik hatiineniye ŋáa', loon huyitik hágiiniine han koone Jasif ban li huyaaŋ loon eweel.

12Huteefahu háwooñen yomuu hufenfeñ ban li hugimb. Ebaje wámbii woono kuŋen li úḷuba, wan kumalaka koono kuŋen li kúḷuba kunaake kufooy. Li kukiic li wámbiilawu ujawawu wata utoŋawu kuŋen li úḷubaawu wata kata Isilayeel.

13Kagebookageb kata ésukayi kubaje wámbii woono úhaaji: úhaaji li kagebaku kata Akiw , úhaaji li kata Alool, úhaaji li kata Kúñum, úhaaji li kata Jalaŋ.

14Huteefahu hata ésukayi li kúlankiin koono kuŋen li kúḷuba huyitowe. Li kúlankiinaku unku, ujawawu wata kufootalaku kata Agálalaanawu, kukiic ló.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Amalakaawu anaake alobumuu lí ínje, kaliikum laakene: hunuk hata éwulus boot kaliik ésukayi, wámbiilawu wata yo li kuteefaku kata yo.

16Esúkayi ebaje ugeb woono ubakii. Mabaakamu mata yo mulele li mawuŋamu mata yo. Amalakaawu li aŋa' hunukahu min aliik ésukayi. Li ebaj kukiib koono sínjunne kuŋen li síḷuba. Mabaakamu mata yo mulele li mawuŋamu li magimbamu mata yo.

17Amalakaawu li aliik huteefahu hata ésukayi, li hubaj kukiib kan koone Kúde koono téemeel lí kúyii kúḷuba li kubakii. Kaliikumaku unku kan amalakaawu aŋalumuu min aliik, kaliikum kata áḷahukowan.

18Kugisaaku kan kuŋalumuu min kuteef huteefahu, kugisa kajake majak ban li kúgiiniin kan koone Jasif. Esúkayi, éwulus yajake majak kuŋale min kuteef yo, éwulus yaleñe loon eweel.

19Kúlankiinaku kan kuŋalumuu kukaan huḷunkumahu hata huteefahu hata ésukayi, li kuŋa' bagisa banooban batiineniye ŋáa' min kúsangen kó. Húlankiinahu hútinaalahu hata huḷunkumahu hata huteefahu koone ho jasif. Húḷubutahu koone ho safiil. Húhaajutahu koone ho kaliseduwaañ. Hubakiilenahu ho koonemuu émolod.

20Hutokenahu koone ho saaliduwaan. Hutoken li hanolawu li koon ho koolinaliin. Hutoken li húḷubutahu ho koonemuu kilisolit. Hutoken li húhaajutahu koone ho beelil. Hutoken li hubakiilenahu ho koonemuu tofaas. Huŋenenahu li koon ho kilisofulaas. Huŋenen li hanolahu koone ho yaasent. Huŋenen li húḷubutahu ho koonemuu ametisit.

21Wámbiilawu kuŋen li úḷubaawu, wo woonosoono usis kuŋen li úḷuba. Kámbii kanookan esis yano kuŋale min kukaan ko. Kaayeenaku kata ésukayi li kuŋa' éwulus yajake majak ban li eleñ loon eweel, min kukaan ko.

22Bale ijukut eluuf yata Ateemit li ésukayi inyu, mata eluufayi yata yo yommuu Amaaŋenawu, Ateemit ata sembe buko li Agálalaanawu.

23Esúkayi inyu esohulawut min banak buwuŋen yo, mantee foof min huḷeeñahu huwuŋen yo, mata máyiineniyamu mata Ateemit muhiitene yo, ban Agálalaanawu li alako ehiitumayi yata yo.

24Bukanabuku kata sihetasu feh fan kújowum li mawuŋaamu moola, ban kúyiiyaku kata etaamayi fan kúŋalul ebajayi yooliil boot ló.

25Wámbiilawu wata ésukayi fan úbabuli kat to etihunakaayi feh, ban let úmus ubabi, mata li ésukayi inyu let baj ehuka.

26Fan kúŋalul máyiineniyamu li ebajayi yata sihetasu feh, boot ló.

27Wah waboje let unoken li ésukayi inyu. An akaane wah wasuuneniye li ámalamiñ let anoken dó foof. Bukanabuku kan ujawawu wooliil ukiicimuu li éliibalayi yata buloŋabu yata Agálalaanawu, buko bale kommuu li kunoken dó.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Búhiisenumabu 22

[1]Fúlum tó, amalakaawu li áhiisom foof katunkaku kata malamu mata buloŋabu. Malamu ummu mugiwulogiwulo loon eweel, ban li munaak múfulumul li efenjeŋayi yata Ateemit li yata Agálalaanawu.

[2]Li munaak múteyum li tut kaayeenaku kata ésukayi. Li baj li kageb kanookan kata katunkaku, bunuunukenabu bata buloŋabu. Bunuunukenabu umbu li bunaak bubuk mutiñaay ñoono ñaŋen li ñáḷuba emitoomit. Huḷeeñoohuḷeeñ fan bubuk ñano. Etojayi yata bo yo kuŋalemuu min kubunten bukanabuku kata sihetasu feh.

[3]Wahoowah feh wan Ateemit aane ujakut let ubaj li ésukayi inyu. Efenjeŋayi yata Ateemit li yata Agálalaanawu fan elako li ésukayi inyu, ban kulokaabuku kata Ateemit fan kunaak kumanenool.

[4]Fan kujuk buulabu boola, ban kajawaku koola fan kukiici li síjontumasu sooliil.

[5]Ehuka let elaañ ebaj ló. Let kulaañen kusohula mawuŋe mata ehiitum li mata banakabu, mata Amaaŋenawu Ateemit fan awuŋeniil, ban li kulako kúyii boot nanoonan.

Ebilayi yata Yéesu

[6]Fúlum tó, amalakaawu li aanom: — Kulimaku unke kulim káwooluwe ban kata maḷegen.Amaaŋenawu, láboñuuboñul amalakaawu oola abil alob kulokaabuku koola wahawu wammuu li ubaj ban let fiyo.

[7]Yéesu li aan: — Ujanten, muñe'e li ibil! Awólo anawu ammuu li átuk jak kulimaku kabilummuu li Ateemit, kammuu li éliibalayi inyu.

[8]Injé Saŋ, lijanjam ban li ijuk wahawu unwu. Ban nan ijam womuu ban li ijuk wo iban, li íkuntuŋ li kootaku kata amalakaawu áhiisom womuu booteen min imanenool.

[9]Amalakaawu li aanom: — A'aa'! Jakum ukaan mo! Injé aloka leem loon awu, loon kutuyi kammuu kufulofet, li loon foof bukanabuku feh kátukumuu jak kulimaku kata éliibalayi inyu. Ateemit bale lóotimuu umanen!

[10]Muñe'e amalakaawu li afamen aanom: — Jakum uyoloo kulimaku unku kabilummuu li Ateemit kammuu li éliibalayi inyu, mata taŋayi nan wahawu unwu wommuu li ubaj, ékoojulo.

[11]An ájakaatimuu, jakum akat bújakaatiyabu boola. An anaakumuu akaan wah wasetut, jakum akat kakaan wah wasetut. An anaakumuu akaan majake, jakum akat kakaan majake. An aloŋumuu boot li Ateemit, jakum akat buloŋ boot li Ateemit.

[12]Yéesu li alaañen aan: — Ujanten, ínje muñe'e li ibil. Ban fan íŋaloolul bacaamabu ban emmuu li isen anoowan, naboo li wahawu wan akaanumuu.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Injé emmuu ekiicayi étinaalayi li élelenumayi, ínje emmuu foof átinaalawu li ásolaawu, húkitumahu li húbanumahu.

14«Awólo bukanabuku kafosumuu wañawu wooliil, min kuyili kutiñ mutiñaayamu mata bunuunukenabu bata buloŋabu, ban li kújowum li wámbiilawu kunoken li ésukayi.

15Bale bukanabuku kammuu li kulako tíyaŋ ésukayi, buko kommuu kakaanemuu wah wasuuneniye, kakaanemuu jángafayinde, sicagaasu, kamukemuu bukan, kamanenemuu kuteemit kalet maḷegen, li bukanabuku feh kafañumuu émalimiñ ban li kunaak kúmal.

16«Injé Yéesu, líboñuuboñul amalakaawu úmbaam abil alobuul wahawu feh li sijanguwasu. Injé emmuu bubukoolumabu bata butoŋabu bata Dayit. Injé emmuu elabenayi.»

17Buyinumabu li Abúwaawu li koon: «Ubil!» An ajamumuu wahawu unwu li aan foof: «Ubil!» An bahob bujokoolumuu li abil. An afañumuu malamu mata buloŋabu, li abil aŋa' mo ban let acaam.

Húwuñenumahu

18Injé Saŋ, fan ilob anoowan ajame kulimaku kata Ateemit kammuu li éliibalayi inye ikat to. An afamen dómuu wah, Ateemit fan afamenool sílaamasu salobimuu mata so li éliibalayi inye.

19An áyaakulumuu wah ukee li kulimaku kata Ateemit kammuu li éliibalayi inye, Ateemit fan áfulen joola li bunuunukenabu bata buloŋabu, ban let ayili anoken li ésukayi yanabaayi. Wahawu unwu ukiicikiic li éliibalayi inye.

20Anawu aanumuu kulimaku unku maḷegen, laane: «Eéhe', ínje ummu li ibil!» Aameen! Ubil, Amaaŋenawu Yéesu!

21Kájiyaku kata Amaaŋenawu Yéesu kulako li bukuluul foofuul feh.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer "não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR" (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: "e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações" (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira

2021, Vitória/ES - Brasil

Capa: Floresta em Região Tropical. Trata-se de imagem disponibilizada na internet, dentre as que não informam haver restrição ao uso.